

MUZIEJUS IR KOLEKCININKAS

Advokato Jauniaus Gumbio kolekcija:
KNYGOSE IŠLIKUSI PRAEITIS

Tikiuosi, kad kolekcijos knygos kaip intelektualinės ir moralinės vaizduotės priemonė kiekvienam iš mūsų padės teisingai interpretuoti savo praeitį, suprasti ne tik knygos fundamentaliąją istorinę reikšmę, bet ir pajusti jos artimumą žmogui.

Jaunius Gumbis

Skiriu Mamai ir dukrai Gabrielei

Knygos leidimą parėmė
Vasario 16-osios fondas

Sudarytoja Aušra Racevičienė

Fotografas Antanas Lukšėnas

Redaktorė Nijolė Deveikienė

Dailininkas Arūnas Prelgauskas

Vertėja Aušra Simanavičiūtė

Rodyklių sudarytoja Birutė Railienė

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo
bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

© Lietuvos nacionalinis muziejus, 2018

ISSN 2351-5287

ISBN 978-609-478-018-9

TURINYS

6	Kolekcininko žodis
9	Įvadas
13	KOLEKCIJOS KATALOGAS
15	Inkunabulai ir paleotipai
57	Mažosios Lietuvos, LDK ir etnografinės Lietuvos spaustuvių leidiniai
223	Užsienyje išleistos Lietuvos autorių knygos
373	Užsienio autorių lituaninės knygos
581	Rankraštinės knygos
592	Svarbesnioji literatūra
594	The Collection of Lawyer Jaunius Gumbis: The Past Preserved in Books
598	Summary
600	Rodyklės

Knyga – tvirtas tautos atminties postamentas. Senos, bet nepasenusios. Amžinos. Laikas tarytum jų sąjungininkas – išgrynina užfiksuotus šimtmečių įvykius, epochų veidus, iškelia literatūros vaidmenį istorijoje. Kartu negali nejausti žemiško knygų trapumo, istorijos dėmių nuvargintų plonų puslapių, kurie vis dar kilniai atlieka savo pamatinį vaidmenį.

Knyga – tai menas, kurį reikia atversti. Vertę knyga įgauna nuo skaitytojo žvilgsnio, galinčio ją suprasti ir išskaityti. Į senąsias knygas galime žvelgti kaip į tam tikrą laiko paveikslą, intelektualinės ir moralinės vaizduotės atšvaitą. Knygos ne tik skaitomos, jos – matomos ir jaučiamos. Iš intelektualinio diskurso, dialogo su knyga ir jos autoriumi randasi diskusija, kuri niekuomet nesibaigia. Knygos kupinos detalių, kurias skaitytojas ir turi atrasti po ilgo laiko ar netgi gyvendamas kitoje epochoje.

Žvelgdami į katalogo puslapiuose išrikiuotas senąsias knygas jaučiame tautos istorinę regeneraciją. Kiekviena kolekcijos knyga – tai istorinio paveldo objektas. Jose galime rasti ne tik istorinę, religinę, teisinę, bet ir geografinę Lietuvą. Senosios knygos išskirtinės ir išore, ir turiniu, paliečiančiu beveik visas gyvenimo sritis: mokslą, meną, estetiką, religiją, karą, dramą ir kita. Katalogo knygos – tai religinės ir pasaulietinės tematikos meno kūriniai, kurie leidžia simboliškai, iš naujo, specifiškai ir intelektualiai atrasti Lietuvos istoriją.

Senosios knygos yra nepamainomas tyrinėjimų objektas. Jos lyg atviras lobis istorikams, knygotyriminkams, menotyriminkams ir kai kurių socialinių mokslų atstovams. Nesąmoningai knygoje ranka palikti ženklai, lapeliai, įrašai knygų paraštėse, proveniencijos, rašto kaligrafija – visa tai kuria senųjų knygų mokslinę reikšmę. Proveniencijos (ekslibrisai, superekslibrisai ir kiti savininką nurodantys ženklai) knygą be autoriaus žinios papildo dar vienu pasakojimu. Kaip ir pirmieji pasaulio ekslibrisai, minintys faraoną Amenhotepą III ir jo žmoną Tėją, taip ir šio katalogo senųjų knygų žymos kelia susidomėjimą buvusiais knygų savininkais, jų išsimokslinimu, kultūriniu indėliu, jų bibliotekomis ir dvarais. Galiausiai taip per nacionalinę literatūrą prisiliečiame prie pasaulinės ir atvirkščiai.

Kataloge sudėta kolekcija simboliškai prasideda nuo inkunabulų. Pirmosios spausdintos knygos – vieni didžiausių kolekcijos brangakmenių, kurių pasaulyje išsibarstę palyginti nedaug – tiek, kad leistų valstybėms švelniai konkuruoti, kuri jų turi daugiau.

Hartmanno Schedelio *Kronikų ir istorijų knyga (Das Buch der Chroniken unnd Geschichten...)* – vienas įdomiausių ir svarbiausių inkunabulų – išsiskiria ne tik savo literatūriniu turiniu, bet ir puošnumu. Kronikų iliustracijų kruopštumo grožiui neprilygsta, galima sakyti, nė vienas iki tol išspausdintas inkunabulas. *Lenkijos Karalystės nutarimai (Constitutiones Regni Poloniae)* kaip pirmoji spausdintinė knyga apie Lenkijos teisę taip pat užima ypatingą vietą kolekcijoje.

Nuo inkunabulų, žyminčių 1500 metų pabaigą, toliau katalogas išsišakoja įvairiomis kryptimis. Žymaus Lietuvos ir Europos baroko epochos poeto Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus kūriniai atsiranda šalia europinio masto asmenybės – Lietuvos bajoro Kazimiero Semenavičiaus – veikalo apie didįjį artilerijos meną. Galima tik pasidžiaugti, kad šis vadovėlis dar kelis šimtus metų buvo pagrindinis artilerijos mokslo pirminis šaltinis, pranokęs visus to meto tokio pobūdžio leidinius, o jo autorius raketų aprašymuose neturėjo lygių beveik iki pat XIX amžiaus. Nenuostabu, kad ir šiandien ši kolekcijos knyga įdomi ne tik pažiūrėti, bet ir paskaityti.

Kolekcija kataloge pateikiama kaip vientisas ansamblis. Nuo Alberto Kojalavičiaus-Vijūko svarbiausių Lietuvos istorijos veikalų, Trečiojo Lietuvos Statuto laidų iki Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės epochos knygų apogėjaus – Radvilianos. Žvelgdamas į šį įspūdingą garsiausios Lietuvos giminės grafinių portretų albumą labiausiai pajauti, kad kolekcijos katalogas, deja, geba perduoti tik šešėlį to, kas tvariausia visumoje. Radviliana kolekcijos kontekste verčia rimtai susimąstyti, ar įmanoma iš didžiausios ir svarbiausios Lietuvos istorijai didikų giminės išrinkti puslapį, vertą būti viso albumo veidu... Pažvelgę į Radvilų, Šventosios Romos imperijos kunigaikščių, giminę per asmenybių prizmę, čia rasime karalienę, kardinolą, begalę ministrų ir vaivadų. Kiekvienas iš jų kolekcijoje rastų knygą sau. Radvilos domėjosi visomis sritimis: karyba, menu, religija, valstybine veikla. Dažnas jų buvo nusipelnęs mokslui ir menui. Platėjant žvilgsnio laukui supranti, kad galbūt ne karalienė Barbora Radvilaitė, ne „nekarūnuotas karalius“ Vilniaus vaivada Mikalojus Radvila Juodasis ar keliautojas ir piligrimas Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis yra tie, apie kuriuos reikėtų priminti katalogo skaitytojams. Juk galėtume prisiminti ir tokius didikus kaip LDK didįjį etmoną Mykolą Kazimierą Radvilą Žuvelę ir jo žmoną poetę ir dramaturgę Prancišką Uršulę Radvilienę. Jų svarus įnašas į meną ir teatrą negali būti užmirštas. Toks ar panašus vidinis pokalbis kyla mąstant apie Radvilų asmenybes. Kiekviena iš jų verta atskiro pasakojimo, kuris prasideda nuo žvilgsnio į portretą albume.

Keliaujant knygomis išklota laiko juosta kolekcijoje galima rasti lietuvių tautinės tapatybės formuotojo Motiejaus Valančiaus kūrinį ar tautinio atgimimo simbolio Jono Basanavičiaus ir bendraminčių leistą *Aušra*. Minint Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį ji įgauna ypatingą simbolinę reikšmę.

Knyga kaip tautinio mentaliteto saugotoja – tai moralinio jautrumo istorijai ir kultūrai sąlyga. Istorijoje atsispindi literatūros vaidmuo kuriant visuomenę ir išsaugant tautinį tapatumą. Iš tiesų, žvelgiant į kataloge pateikiamos kolekcijos knygų laikotarpių režius, kiek keista kalbėti tik apie valstybės šimtmetį. Tačiau nacionalinės pareigos idėja skatina mus šia proga į istoriją žiūrėti su pagarba, pasididžiavimu ir jautrumu. Knygos geriausiai leidžia pažvelgti į istoriją ne tik iš šiandienos taško, bet ir iš praeities – to laiko – perspektyvos. Be tautos istorijos mes nesame mes. Tai geriausiai įprasmina senosios knygos kaip tikro, nors ir laikino, laiko paveikslas.

Jausdamas knygų iš rankų į rankas perduodamą amžinybę, galiu jaustis tik jų globėju. Tai net prasmingesnis, atsakingesnis jausmas nei galimybė vadinti save bibliofilu ar išrankiu senųjų knygų kolekcininku. Daugelyje kolekcijos knygų esantys ekslibrisai rodo jų buvusius savininkus. Čia galime prisiminti ir Barboros Radvilaitės vyro Žygimanto Augusto vieną didžiausių reprezentacinių bibliotekų, žymėjusių naują bibliofilijos epochą. Gaila, kad toks kultūros židinys neišliko ateities kartoms. Kartu džiugu, kad bibliofilų sąrašas kupinas žymių asmenybių nuo seniausių laikų, kurioms knygos buvo viena iš didžiausių aistrų. Ne kartą istorijoje būta, kai tūkstantinės knygų kolekcijos buvo išbarstytos, atrodytų, tik tam, kad jas vėl kas nors surinktų. Bent dalį jų sugrąžinti atgal – vienas iš pagrindinių mano keliamų moralinių tikslų.

Šiame kataloge pateikiama didžioji dalis surinktos senųjų knygų kolekcijos. Skirtingai nei teigia dauguma bibliofilų, knygų biblioteka ir kolekcija turėtų būti suprantamos kaip skirtingi dalykai. Knygų kolekcija – tai tikslingos ir kryptingos veiklos turint labai aiškų planą rezultatas. Plėsdamas kolekciją, ieškodamas tos tinkamos dar vienos dėlionės dalies, kartais pasijauti lyg alchemikas, bandantis sukurti kažką netikėtai stebuklingo, ir kaskart išgyveni atradimo džiaugsmą. Toks pakilus jausmas apima paėmus į rankas ką tik atrastą, kažkada iš Lietuvos paleistą senąją knygą, kuri po kelių šimtų metų leisis vėl iš naujo saugoma ir atsakingai globojama. Kartu niekada nenurimsta mintis, kokia knyga pas mane ras kelią rytoj.

Išplečiant bibliofiliją iki visuomeninės veiklos, bibliofilas kaip „knygų mylėtojas“ perauga į mano minėtąjį atsidavusį knygų globėją. Taip ir atsirado šis katalogas bei jo lydima senųjų knygų paroda – iš noro leisti visiems pamatyti ir pajusti senųjų knygų nešamą praeities žavesį.

Gal atsitiktinai, o gal ir ne, Lietuvos bibliofilijos istorijoje galima rasti advokatų, kaip pavyzdį paminėsiu Tada Vrublevskį. Kita dalis teisininkų pasižymėjo kaip aktyvūs knygnešių rėmėjai, o keturi šios gildijos atstovai pasirašė ir 1918 m. Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Aktą. Nuoširdžiai džiaugiuosi galėdamas kukliai pratęsti šią seką ir Lietuvos valstybės šimtmečio proga atverti didžiąjai auditorijai taip kruopščiai rinktą kolekciją.

Labai tikiuosi, kad kolekcijos knygos kaip intelektualinės ir moralinės vaizduotės priemonė kiekvienam iš mūsų padės teisingai interpretuoti savo praeitį, suprasti ne tik knygos fundamentaliąją istorinę reikšmę, bet ir pajauti jos artimumą žmogui.

Norėčiau išreikšti padėką Lietuvos nacionalinio muziejaus direktorei Birutei Kulnytei, šio katalogo sudarytojai Aušrai Racevičienei ir visam Lietuvos nacionalinio muziejaus kolektyvui už profesionalumą ir nuoširdų atsidavimą rengiant šį katalogą ir jo lydimą parodą. Nuoširdžiai ačiū.

Dr. Jaunius Gumbis

ĮVADAS

Lietuvos nacionaliniame muziejuje 2012 m. pradėtas parodų ciklas „Muziejus ir kolekcininkas“. 2016 m. rugsėjį – 2017 m. sausį veikė advokato, bibliofilo ir kolekcininko dr. Jaunius Gumbio Lietuvos dailės rinkinio paroda *Surinkta ir išsaugota*, išleistas jos katalogas¹. Šį kartą supažindiname su Jaunius Gumbio senųjų Lietuvos ir lituaninių knygų rinkiniu. Pasak kolekcininko, jį komplektuoti paskatino noras išsaugoti ir pristatyti Lietuvos istorijos tyrėjams vertingus istorinius šaltinius – knygas, kurių dalies nerasime Lietuvos muziejuose ir bibliotekose.

Didelė kolekcijos dalis – žymių Lietuvos autorių veikalai, parengti ir išspausdinti Lietuvos ar kitų Europos miestų spaustuose. Rinkinyje taip pat sukaupti užsienio autorių veikalai, kuriuose yra istorinių duomenų apie Lietuvą. Chronologinės kolekcijos ribos – nuo XV a. pabaigos, ankstyvojo spaudos periodo, iki XX amžiaus tarpukario Lietuvos laikotarpio. Kolekcijos pasididžiavimas – inkunabulai – pirmosios spausdintos knygos, išleistos XV amžiuje. Inkunabulams būdinga tai, kad jie neturi antraštinių lapų, jų leidimo duomenys nurodyti knygos pabaigoje – kolofone. Spausdintas tik tekstas, o paliktas tuščias vietas užpildydavo rankraštiniai ornamentai, iliustracijos. Vėliau atsirado spausdintos vario ir medžio raižinių iliustracijos². Iš inkunabulų išsiskiria Augsburgėje 1496 m. vokiečių kalba išėjusi Hartmanno Schedelio *Kronikų ir istorijų knyga (Das Buch der Chroniken unnd Geschichten...)*, kurią galima laikyti vienu pirmųjų spausdintų Lietuvos istorijos šaltinių. Rinkinyje nemažai paleotipų – XVI a. pirmoje pusėje išleistų knygų³. Tai 1521 m. Krokuvėje pasirodę veikalai: kronikininko, geografo Motiejaus Mechoviečio *Lenkijos kronika (Chronica Polonorum[m])*, iliustruota Lenkijos ir Lietuvos valdovų portretais, ir Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Senojo sekretoriaus, istoriko Jodoko Liudviko Decijaus trijų dalių veikalas *Apie Lenkijos senovę, Apie Jogailaičių giminę, Apie karaliaus Žygimanto laikus (Contenta: De vetustatibus Polonorum liber I; De Jagellonum familia liber II; De Sigismundi regis temporibus liber III)*. Taip pat 1514 m. Niurnberge išleistas vienas pirmųjų 1514 m. rugsėjo 8 d. vykusio Oršos mūšio aprašymų *Lenkijos karaliaus mūšis su maskvėnu (Die Schlacht vo[n] dem Kunig von Poln. un[d] mit dem Moscowiter)* ir kiti veikalai.

Išskirtinės Lietuvai knygos yra Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės artilerijos inžinieriaus Kazimiero Semenavičiaus veikalo *Didysis artilerijos menas* keturi 1650, 1651, 1676 ir 1729 metų leidimai lotynų, prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis. Taip pat vieno žymiausių lotyniškai rašiusio XVII amžiaus poeto Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus poezijos rinkinys *Keturios lyrikos knygos (Lyricorum libri IV)*.

¹ *Jaunius Gumbio Lietuvos dailės kolekcija*, parengė Elvyda Lazauskaitė, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2016.

² *Knygotyra: enciklopedinis žodynas*, Vilnius: Alma littera, 1997, p. 131.

³ Ten pat, p. 280.

Knygos frontispise įkomponuota Cornelio Galle graviūra, atlikta pagal flamandų dailininko Peterio Pauliaus Rubenso piešinį. Rinkinyje yra Trečiojo Lietuvos Statuto, priimto 1588 m., keturi 1693, 1780, 1786 ir 1819 metų leidimai.

Vertingas egzempliorius – istorinis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų Radvilų grafinių portretų albumas *Kunigaikščių Radvilų šeimos atvaizdai (Icones familiae ducalis Radvilianaee...)*, sukurtas garsaus XVIII amžiaus LDK portretų raižytojo, Radvilų Nesvyžiaus dvaro dailininko Hiršo Leibovičiaus. Vario raižiniuose atkurti 165 Radvilų giminės portretai, buvę Nesvyžiaus pilies paveikslų galerijoje. Kolekciją puošia Alberto Kojalavičiaus-Vijūko pirmoji atskira knyga išleista *Lietuvos istorija*, Aleksandro Gvanjnio kronika *Sarmatinės Europos aprašymas (Sarmatiae Europae descriptio)*, Motiejaus Valančiaus istorinis veikalas *Žemaičių vyskupystė* ir kitos knygos. Svarbiausia iš senųjų knygų lietuvių kalba – žymaus lietuvių raštijos kūrėjo, Karaliaučiaus klebono Jono Bretkūno pamokslų rinkinys *Postilė*, pirmasis tokio žanro leidinys lietuvių kalba. Vertingas lietuviškos spaudos draudimo laikotarpio egzempliorius – komplektas į knygeles įrištų 1883–1885 metų *Aušros*, pirmojo Didžiajai Lietuvai skirto lietuviško periodinio leidinio lotynišku raidynu, numerių.

Rinkinio knygų tematika labai įvairi. Čia yra proginių leidinių, teologinių, religinių, mokslinių, grožinių veikalų, teisinių dokumentų rinkinių, knygų karybos tematika, istorinių įvykių, kelionių aprašymų ir kt. Marga ir kalbinė rinkinio sudėtis: vyrauja knygos lotynų, lenkų kalbomis, yra leidinių lietuvių, anglų, prancūzų, rusų, ispanų ir kitomis kalbomis.

Kolekcija yra įdomi ne tik studijuojantiems Lietuvos istoriją, bet ir knygotyro, dailėtyros specialistams, besidomintiems kartografija, sfragistika, heraldika, kitiems Lietuvos kultūros tyrinėtojams. Knygos vertingos ne tik savo tekstiniu turiniu. Svarbūs šaltiniai – knygų graviūros. Tai žemėlapiai, kuriuose pažymėta Lietuva, žymių žmonių ir knygų autorių portretai, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų ir valdovų herbai, genealogijos medžiai, istorinių scenų ir kitokie vaizdai. Knygotyrininkams įdomūs knygų nuosavybės ženklai: knygose yra įrašų, antspaudų, ekslibrisų, superekslibrisas. Išskirtiniai du LDK kanclerio Jono Frydricho Sapiegos bibliotekos Kodenyje heraldiniai ekslibrisai, kurie puošia 1636 m. Lione išleistą ispanų jėzuito Diego de Baezos veikalą *Evangelijos istorijos moralinis komentaras (Commentariorum moralium in Euangelicam historiam...)* ir 1655 m. Frankfurte prie Maino išspausdintą graikų vienuolio Kristoforo Angelo knygą *Graikijos bažnyčios santvarka ir apeigos (Status et ritus Ecclesiae Graecae...)*. Ekslibrisus išraižė Gdanske dirbęs olandų kilmės dailininkas Janas Fryderykas Mylius.

Sudarant knygų katalogą laikytasi chronologinio principo, į atskiras grupes išskirti inkunabulai ir paleotipai, Lietuvos knygos bei užsienio autorių veikalai. Lietuvos knygoms priskirti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ribose, etnografinės Lietuvos teritorijoje bei Mažosios Lietuvos spaustuvėse išleisti veikalai, taip pat Lietuvos autorių parašyti ir užsienyje išėję darbai, knygos lietuvių kalba. Prie Lietuvos knygų autorių priskirti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės piliečiai:

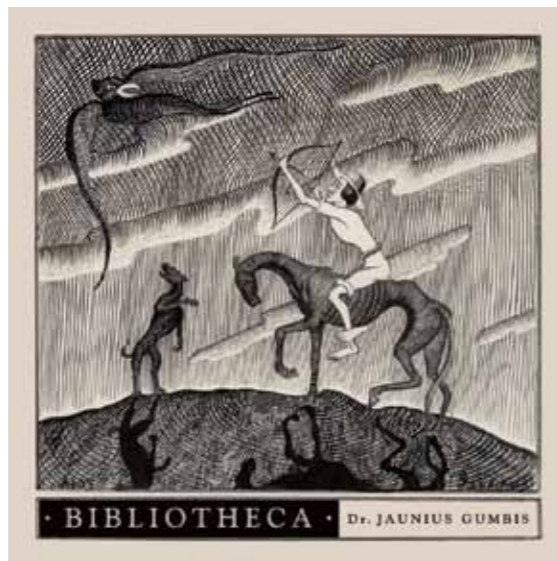
LDK ribose gimę asmenys ar už įvairius nuopelnus pilietybę gavę kitataučiai⁴ ir Lietuvos intelektualai. LDK, etnografinės Lietuvos teritorijoje ir Mažosios Lietuvos spaustuvėse išleisti veikalai sugrupuoti pagal jų išleidimo vietą, pateikta informacijos apie spaustuves.

Knygų bibliografiniuose aprašuose asmenvardžiai pateikiami tokia forma, kokia įvardyti pačioje knygoje, sutrumpintos antraštės ir išleidimo duomenys – originalo kalba. Nesilaikyta tikslios leidinyje vartotos skyrybos, punktuaciją ir didžiąsias raides stengtasi žymėti pagal dabartinės kalbos taisykles. Antraščių vertimai į lietuvių kalbą, trumpos žinios apie autorius ir veikalus pateikiamos anotacijose, čia taip pat akcentuojama knygos svarba Lietuvai ir kultūrai, glaustai apibūdinamos lietuviškos proveniencijos (knygos priklausomybės ženklai), knygų ikonografija. Sudarant literatūros sąrašą apsiribota pagrindine naudota literatūra.

Kiekviena knyga – unikali informacijos apie savo epochą saugotoja ir skleidėja. Senosios knygos – dar ir neišsemiamas kultūrinis lobynas. Jas galima vertinti ir kaip meno kūrinius: grožėtis puošniais viršeliais, meniniu apipavidalinimu, raižiniais.

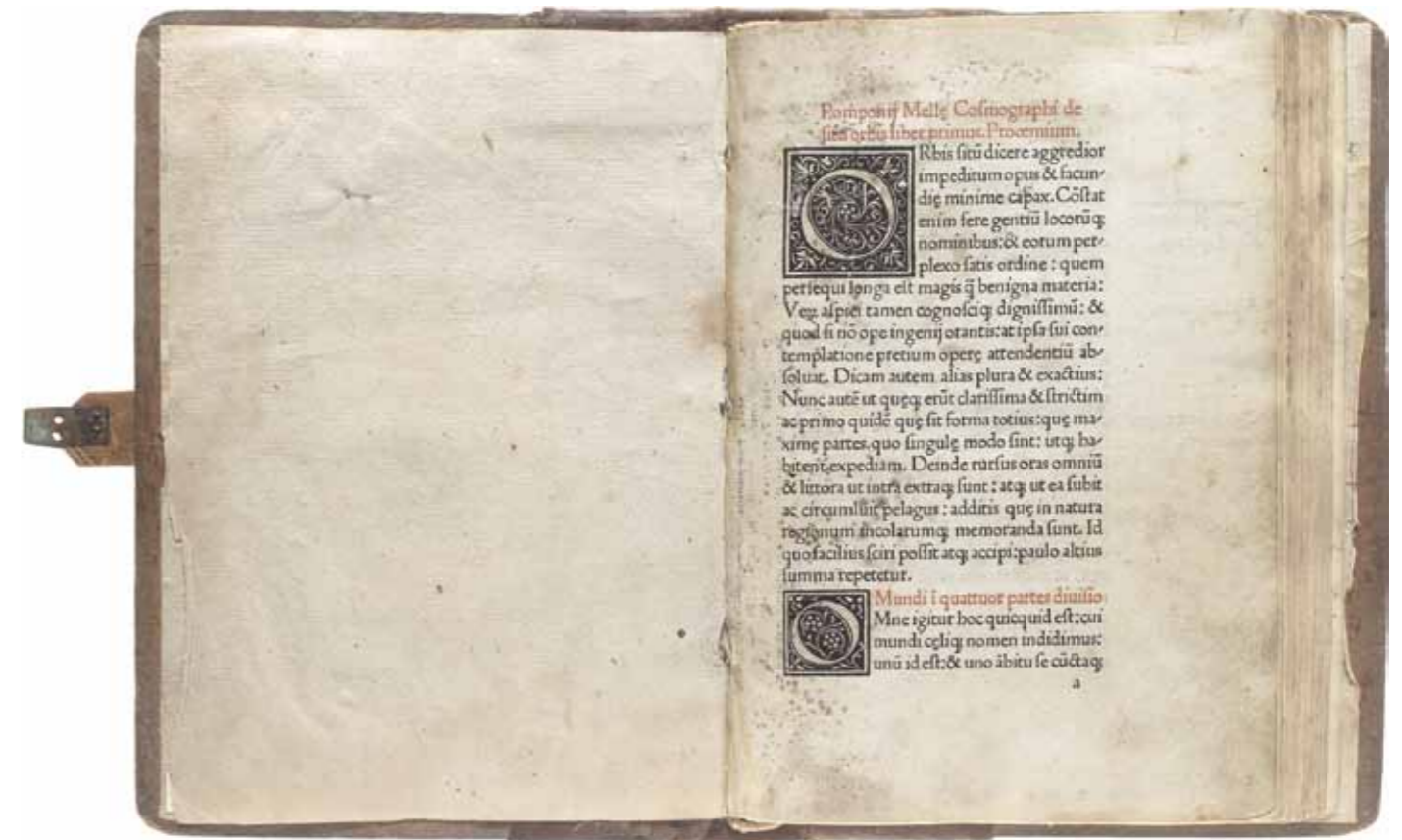
Aušra Racevičienė

⁴ Daiva Narbutienė, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos lotyniškoji knyga XV–XVII a.*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2004, p. 12–13.

KOLEKCIJOS KATALOGAS

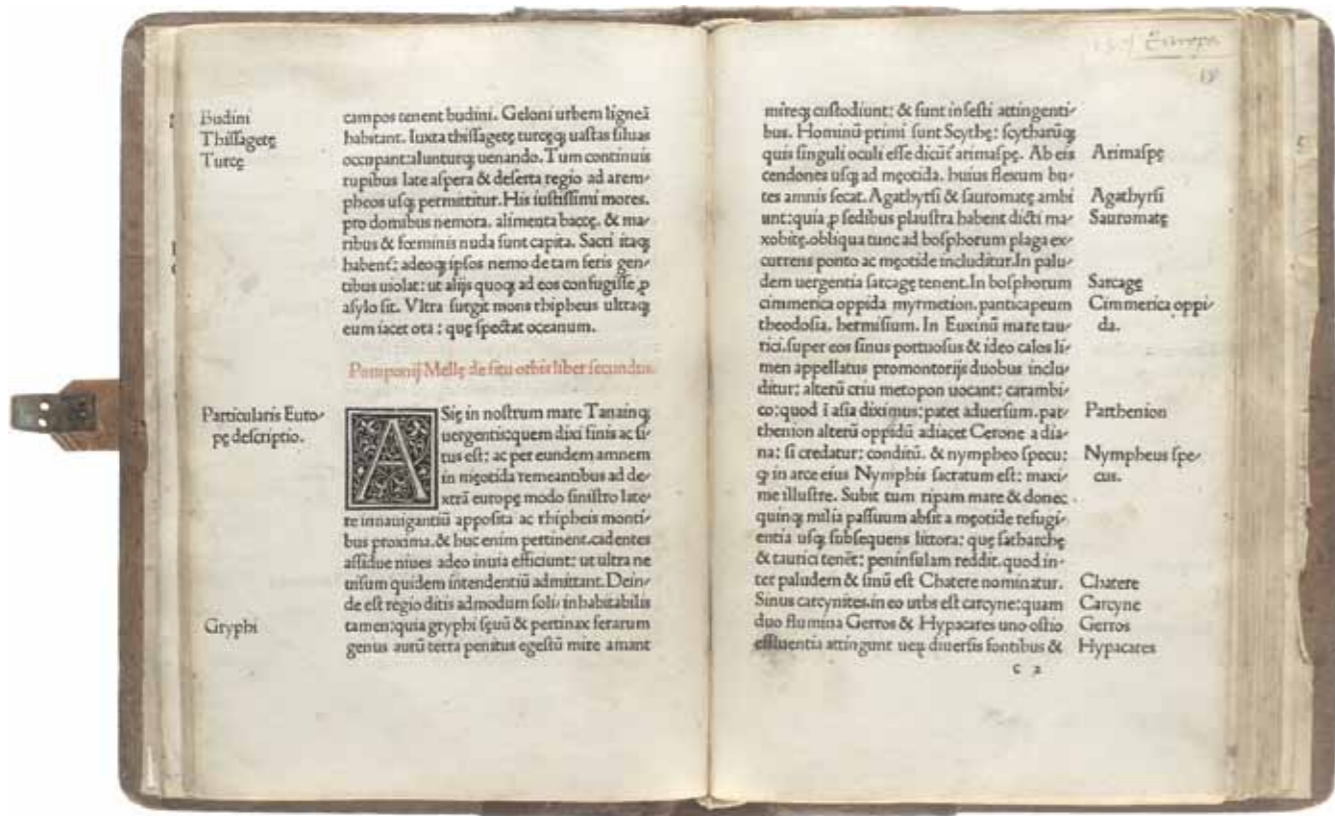
Inkunabulai ir paleotipai

Pomponij Melle Cosmographi, de situ orbis

Venetijs: per Franciscum Renner de Hailbrun, 1478; 4°

Romėnų istoriko, geografo Tito Pomponijaus Melos geografinis veikalas *Apie pasaulio padėtį* parašytas apie 41–44 metus. Jį sudaro trys knygos, kuriose išdėstytos to meto geografinės žinios; pateikiama duomenų ir apie Baltijos jūrą, jos salas, Pabaltijo gyventojus. Knyga įrašta kartu su senovės graikų geografo Dionisijaus Periegeto (II amžius) veikalu *Apie pasaulio padėtį (De situ orbis)*. Abu tekstai išleisti 1478 m. Venecijoje.

Budini
Thullageg
Turce

campos tenent budini. Geloni urbem lignea habitant. Iuxta thullageg turogq uastas silvas occupant alunturg uenando. Tum continuis rupibus late aspera & deserta regio ad arenipheos usq; permittitur. His iustissimi mores. pro domibus nemora. alimenta bacce. & maribus & foeminis nuda sunt capita. Sacri itaq; habent: adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat: ut alijs quoq; ad eos confugisse p asylo sit. Ultra surgit mons thipheus ultraq; eum iacet ora: que spectat oceanum.

Pomponij Melij de situ orbis liber secundus.

Particularis Eutope descriptione.

A

Sig in nostrum mare Tanainq; uergentis quem dixi sinis ac litus est: ac per eundem amnem in meotida remeantibus ad dextra europę modo sinistro late te in nauigantiū apposita ac thipheis montibus proxima. & hoc enim pertinent. cadentes affluus nives adeo intus efficiunt: ut ultra ne usum quidem intendentiū admittant. Deinde est regio ditis admodum solis inhabitabilis tamen: quia gryphi seu & pectinax ferarum genus autē terra penitus egestū mire amant

Gryphi

mireq; custodiunt: & sunt in festi attingentibus. Hominiū primi sunt Scythę: scytharūq; quis singuli oculi esse dicunt arimaspe. Ab eis cendones usq; ad meotida. huius flexum bates amnis fecat. Agathyrti & sautomate ambiunt: quia p sedibus plaustra habent dicti maxobitę. obliqua tunc ad bosphorum plaga excurrunt ponto ac meotide includitur. In paludem uergentia sarcage tenent. In bosphorum cimmerica oppida myrmetion. panticapeum theodosia. hermisium. In Euxini mare taurici. super eos sinus portuosus & ideo calos limen appellatus promontorijs duobus includitur: alterū criu metopon uocant: carambico: quod i asia diximus: patet aduersum. parthenion alterū oppidū adiacet Cerone a diana: si credatur: conditi. & nymphæo specu: q; in arce eius Nymphis sacratum est: maxime illustre. Subit tum ripam mare & donec quinq; milia passuum absit a meotide refugientia usq; subsequens littora: que satharchę & taurici tenent: peninsulam reddit. quod inter paludem & sinū est. Chazete nominatur. Sinus carcynites in eo urbs est carcynę: quam duo flumina Gerros & Hypacres uno ostio effluentia attingunt ueq; diuersis fontibus &

Arimaspe

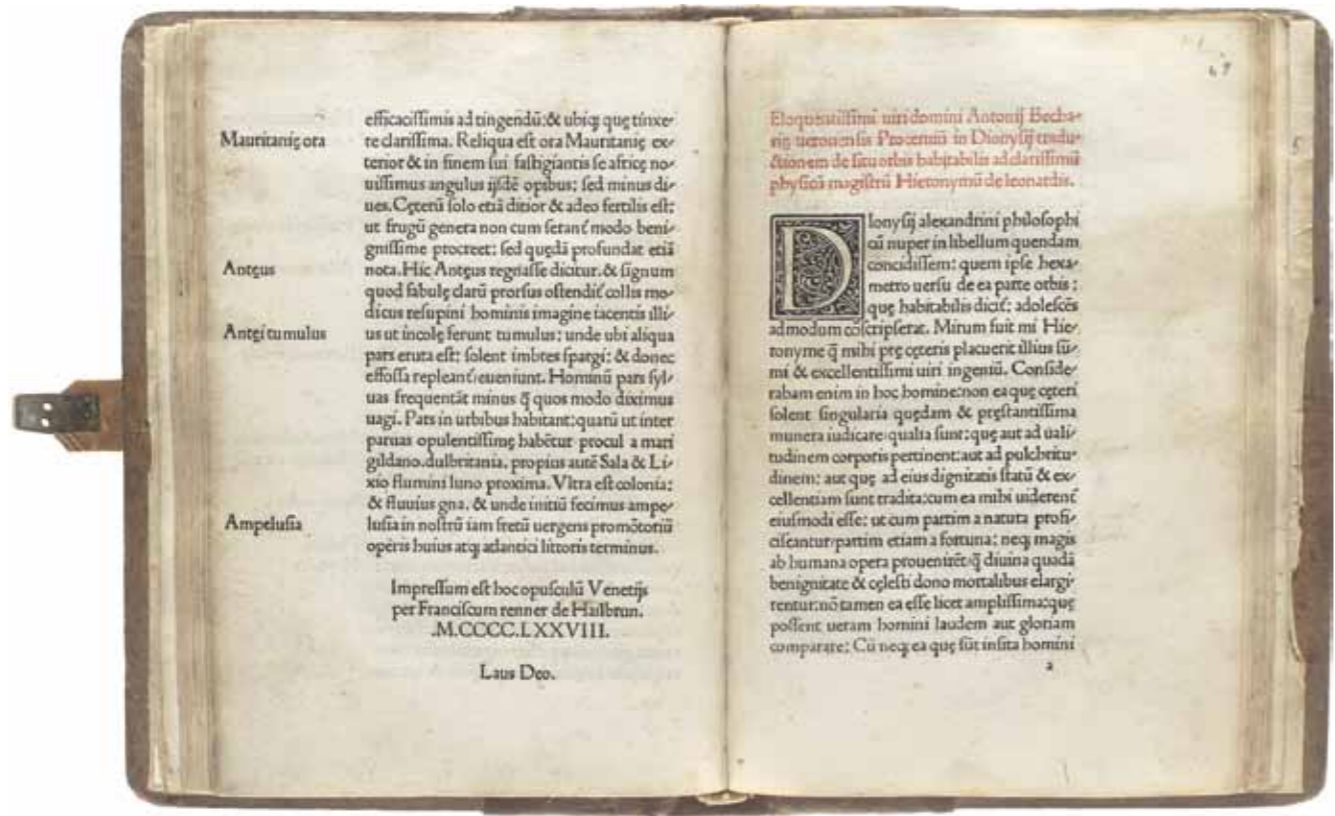
Agathyrti
Sauromate

Sarcage
Cimmerica oppida.

Parthenion

Nymphæo specu.

Chazete
Carcynę
Gerros
Hypacres

Mauritanis ora

efficacissimis ad tingendū. & ubiq; que tinxerit clarissima. Reliqua est ora Mauritanis exterior & in sinem sui saluberrima se africa nouissimus angulus iisdē opibus: sed minus diues. Ceterū solo etiā ditior & adeo fertilis est: ut frugū genera non cum setanē modo benignissime procreet: sed quędā profundat etiā nota. Hic Antegus regnasse dicitur. & signum quod fabulę clarū prorsus ostendit: collis modicus resupini hominis imagine iacentis illius ut incolę ferunt tumulus: unde ubi aliqua pars eruta est: solent imbres spargi: & donec effossa replent: eueniunt. Hominiū pars syluas frequentē minus q; quos modo diximus uagi. Pars in urbibus habitant: quatu ut inter paruas opulentissimę habetur procul a mari galdano. dulbritania. propius autē Sala & Lixio flumini luno proxima. Ultra est colonia: & fluuus gna. & unde initū fecimus ampelusia in nostrū iam fretū uergens promōtorij operis huius atq; atlantici litoris terminus.

Antegus

Antegitumulus

Ampelusia

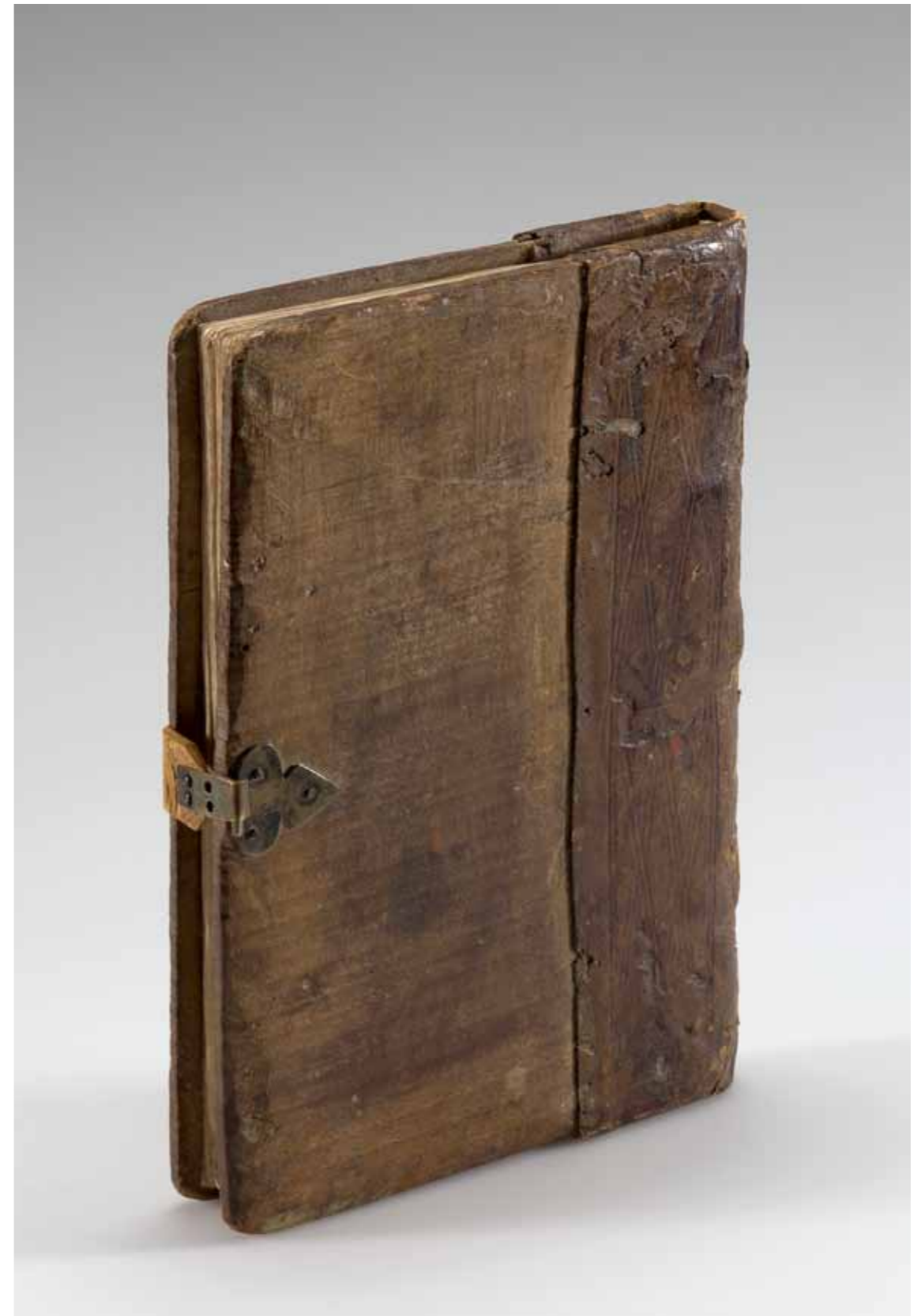
Impressum est hoc opusculū Venetijs per Franciscum renner de Hülbrun.
M.CCCC.LXXVIII.

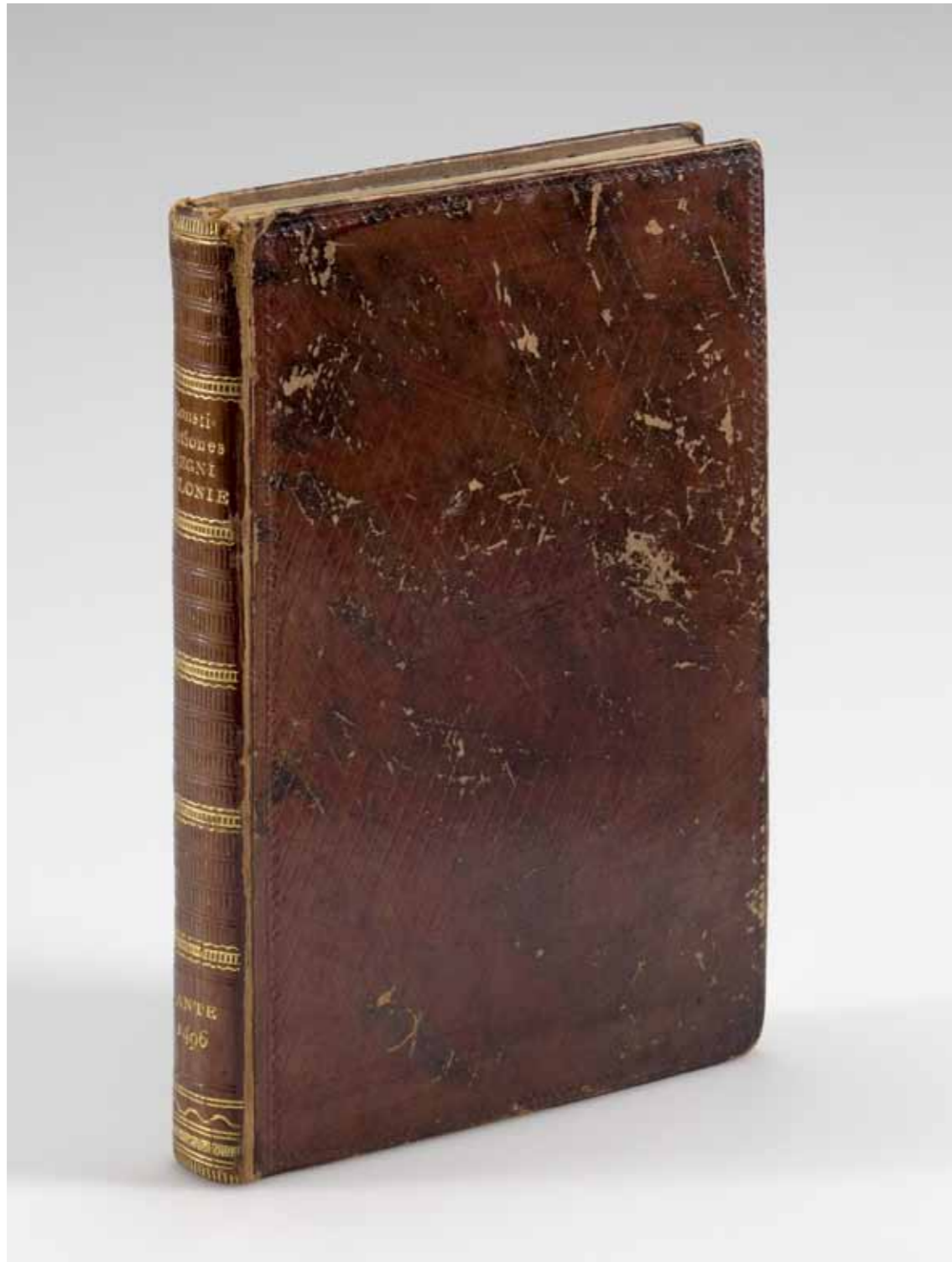
Laus Deo.

Eloquentissimi uiri domini Antonij Bechæ sig ueronensis Pærentis in Dionysij traductionem de situ orbis habitabilis ad clarissimū pbr sic magistrū Hieronymū de leonardis.

D

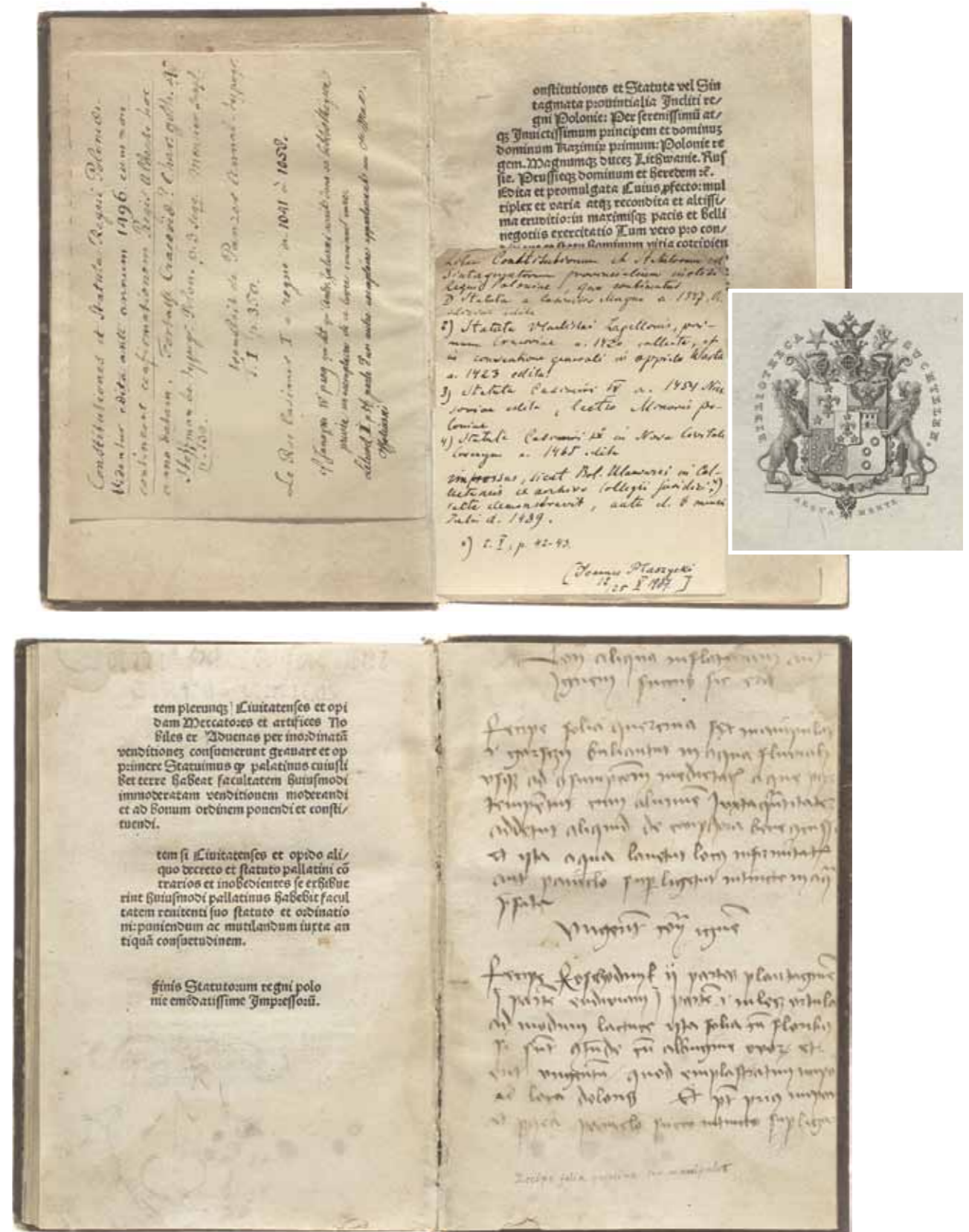
ionysij alexandri philosophi cui nuper in libellum quendam concisilem: quem ipse hexametro uersu de ea parte orbis: que habitabilis dicit: adolescē admodum descripserat. Mirum fuit mi Hieronymę q; mihi pę ceteris placuerit illius summi & excellentissimi uiri ingenij. Considerabam enim in hoc homine: non ea que ceteri solent singularis quędam & prestantissima munera iudicare: qualia sunt: que aut ad utilitatem corporis pertinent: aut ad polēbritudinem: aut que ad eius dignitatis statū & excellentiam sunt tradita: cum ea mihi uiderentur eiusmodi esse: ut cum partim a natura proficiscantur: partim etiam a fortuna: neq; magis ab humana opera proueniret: q; diuina quodā benignitate & celesti dono mortalibus largirentur: nō tamen ea esse licet amplissimęque possent ueram homini laudem aut gloriam comparare: Cū neq; ea que sūt infra homini

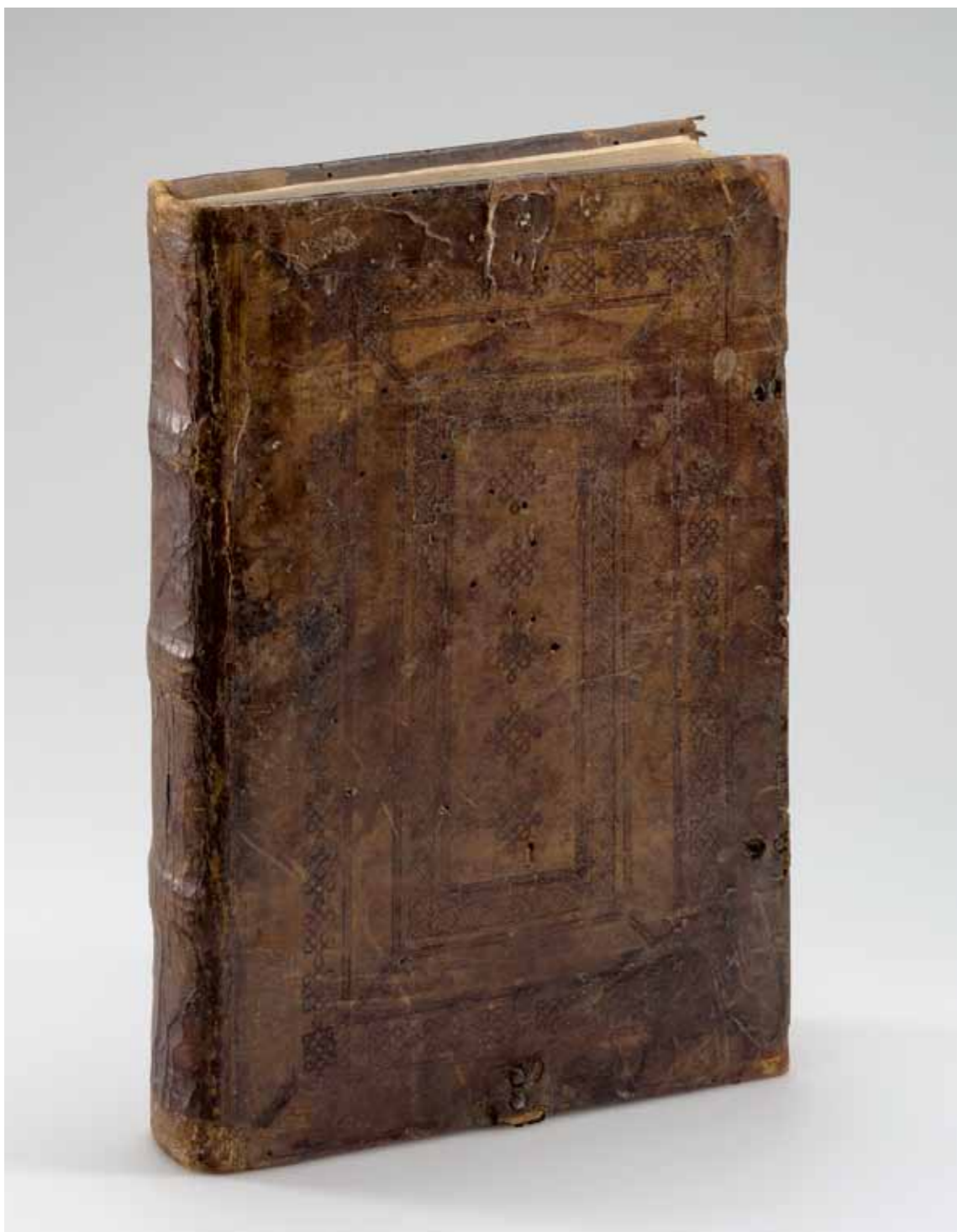

Constitutiones et statuta, vel Sintagma provincialia incliti Regni Polonie
[Leipzigas, 1796]; 4°

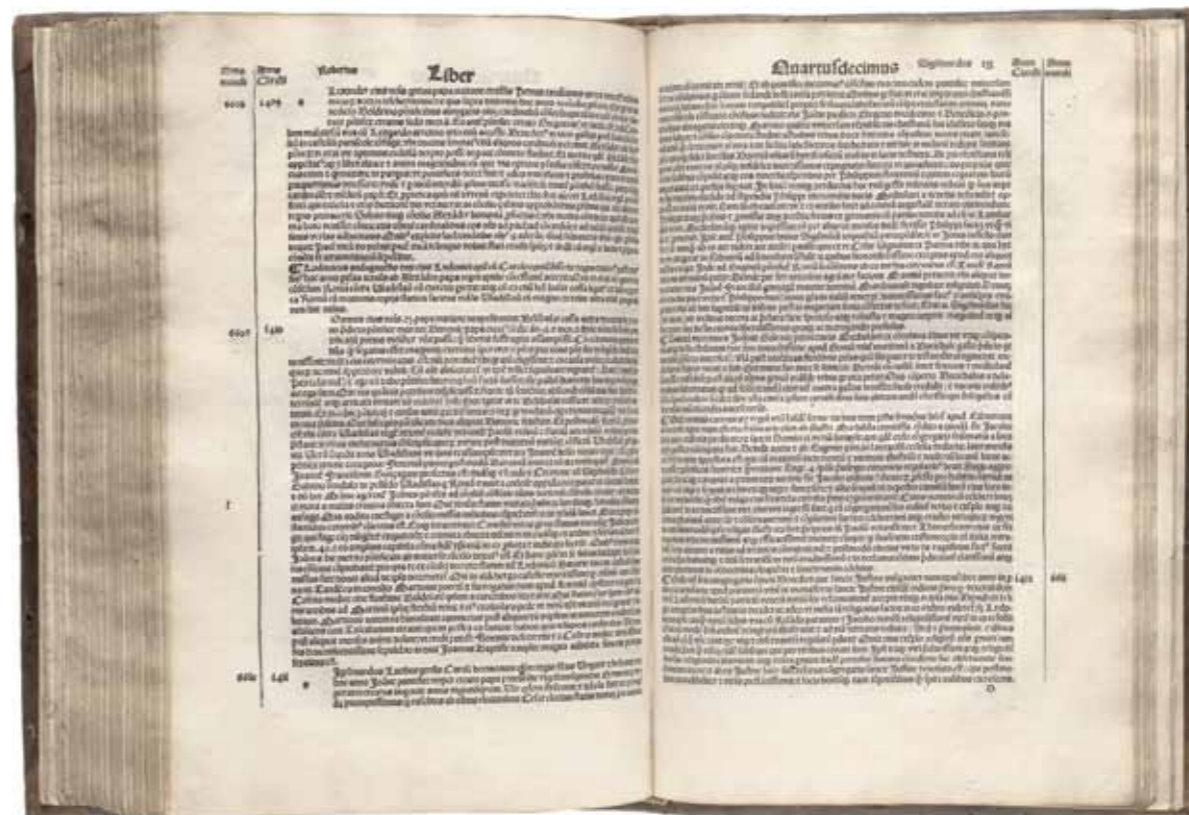
Garsiosios Lenkijos Karalystės nutarimai ir statutai – įstatymų rinkinys, išleistas valdant Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Kazimierui Jogailaičiui.

Jacobus Philippus Bergomensis. *Supplementum chronicarum*
Venetijs: per Bernardum Rizum de Novaria, 1490; 2°

Italų visuolio Jacopo Filippo Foresti (1434–1520) *Kronikų papildymas* – visuotinės istorijos žinynas, apimantis laikotarpį nuo pasaulio sukūrimo iki XV a. pabaigos. Knyga puošta raizininiais – miestų vaizdais, iliustracijomis iš Šventojo Rašto.

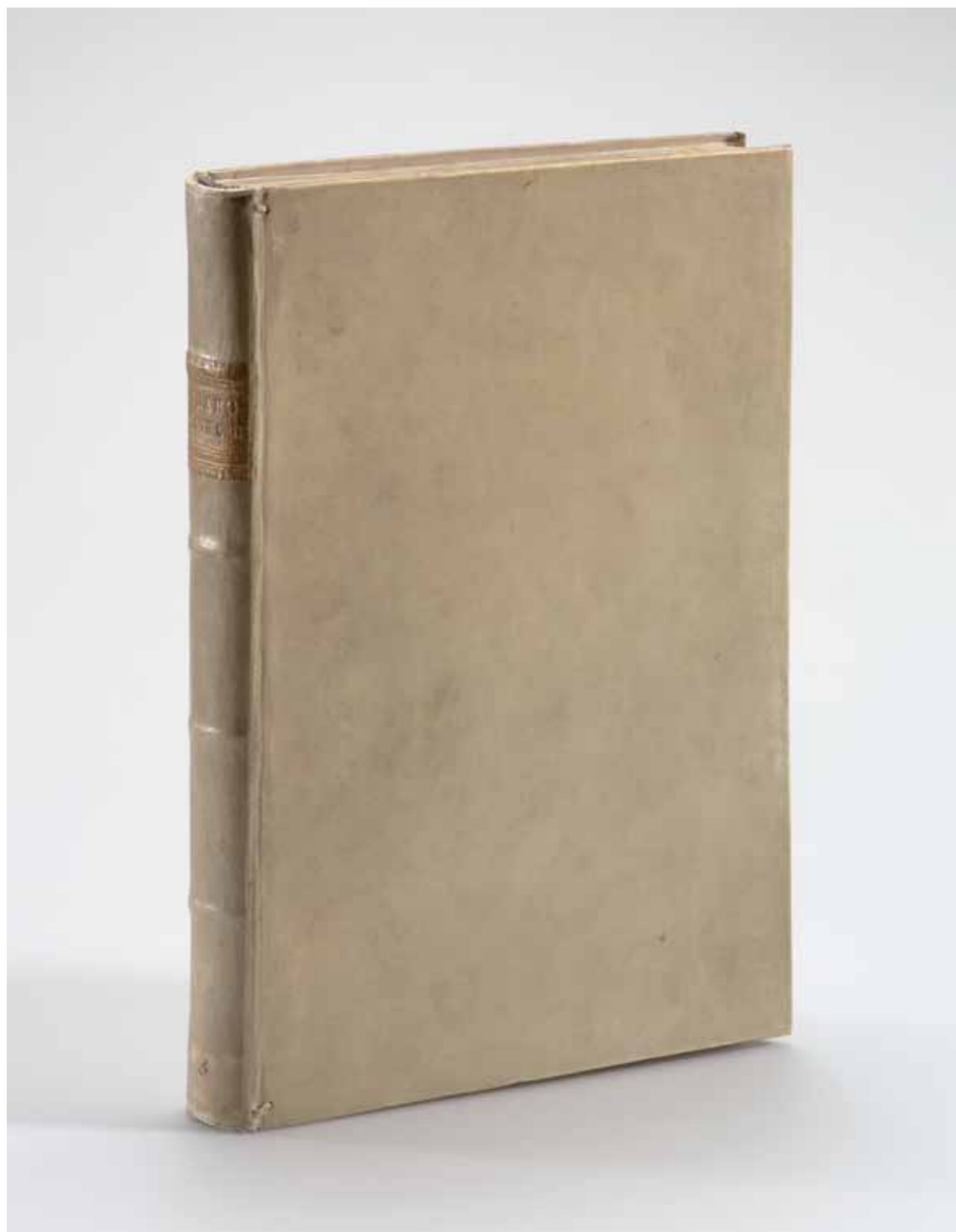

unquam in omni doctrina reperire poterimus a Moyse qui primus hebreorum prophetarum divinas leges
 sacras literas explanavit ad hoc usque tempus cum opusculorum suorum annotatione summa cum diligentia
 collegimus et locis scripturibus suis descripsimus. Conditiones etiam multarum urbium et maxime italica-
 rum et sicque in eis memorabile habetur in hoc volumine tractatum. Et quo tempore aduentus fuit sal-
 utatis nostrae Iesu Christi et passio eius simulque nomina omnium apostolorum eius a quibus discipulorum et post-
 eum tam in hoc quam in christiano ab Baron primo hebreorum pontifice usque ad Innocentium octavum pon-
 tificem maximum et omnium reposita singuli sederunt vel qui eo fuerunt, officium tempore martyrio coronati
 sunt. Adhuc in his et reposita scilicet persequuntur: quibus ecclesie ab tyrannide vel hereticorum pestiferate
 fuerunt. Accedunt preterea et reposita omnium italicorum principum: ducum. f. Clericorum: gentiumque: preterea
 martirum: carrarumque: caligerum: ceterorumque: malacitarum: ondelaphorum: manfredorum: gonagorum:
 yarrancorum: montisleretorum: monisteratensium: Sabaudensium et Lednorum: atque aliorum tyrannorum:
 ac denique ordinum omnium tempora tam mendicantium quam aliorum et a quibus sumptus principia. Omnia de-
 nique hoc in opere contenta ex tabula descripta plenissime perspicere poteritis per paucos equidem me poterit
 misse existimo ex quibuslibetque historiis tam antiquis quam novissimis eorum que sibi gloria aut facultate
 aut scientia aut armis parere poterunt. Hec sane literarum monumenta non tam vel bonis pompis quam
 magna illustris doctorum virorum veritate illustrare curavimus: ut non magis ostenderemus hoc in
 hoc que quilibet clarissimus vir gesserit quam vni quemque sacre operantur. Ad perurbet obsecro doctos
 um scribendi genus: si quis operis filium parum et humile quandoque deprecandus: quod a me quod solent
 emanant et professe: nam nostris institutis servare et operi veluti mendicantibus nomine comparare posse-
 mus: Tringis quippe annis et eo amplius in religione mendicatum panem comedere consuevimus: ne
 vniquam digno aduocanti repastum in mensa apposuimus: hoc idem in suscipio opere sacre com-
 munitatis quecumque dicitur ex historiis collegimus: vobis tamquam mendicatum panem diligenti cura in ma-
 sa huiusmodi apposuimus: ad quippe opus chronicarum supplementum appellari decernimus: huiusmodi
 licet imperium me scripsit: vera colligere curavimus. Scio quippe vos colatissimi et doctissimi ecclesie
 magis fide et rerum historiis quam verborum pompam desiderare: nec quis vestrum in elegantiam obire et
 tendat nostram: sed rerum naturam copiam ornatumque requirat. Dicere. si animum tantum esse in hoc
 cognitionis rerum novarum et antiquarum quantum vix perpauci qui leguntur in locis conuincunt. Hic igi-
 tar libellus colatissimi patris suscipite: et interdum recitandi animi vestri causa obsecro quisque legat. ut
 eius quia licet multa eloquentia egregieque virtutibus decoratus sit parum faciat. Quicquid enim optime
 artem et poematum est: longe plus apud omnes auctoritatis habet: si cum exemplis prestantissimorum
 romum continere facit: hinc est quod multi doctissimi viri parentem virtutis et vite magistrum huiusmodi
 appellauerunt. Tantam certe vim affert rerum gestarum memoria: ut summos sepe viros imitentur et ad
 rabilem auctoritatem atque fidem in foro in curia: et in consilio ad impellendos homines ad prodomum
 ad iustitiam: ad ceterasque virtutes perflare videat. Sed iam ad opus legendum transcurramus: In quo
 scire volueritis quo mundi anno vel ante Christi aduentum quisque rex vel dux aut pontifex regnauerit
 vel quoto anno aliqua civitas condita fuerit aut qua tempestate aliquis propheta vel philosophus flo-
 ruerit: in inferiore et superiore libelli margine vna lineam videre poteritis in quibus mundi tempora et an-
 te Christi aduentum postea et in linearum fronte ante Christi aduentum et a mundi principio annos omni-
 summa: ut patet ab Adam usque ad Christi aduentum fluxerunt secundum continuationem ecclesie opinionem
 anni. 5199. ergo ad ante Christi aduentum ad superiora convertendo fuit annis. 5199. sublequatur
 dicimus. Scribit filium ade fuisse anno mundi. 230. ergo de raris ducentum triginta annis fuit ante Chri-
 sti aduentum. 4969. ac sic usque ad quadragentesimum secundum imperij augusti annum quo natus est veni-
 mus noster Iesus christus augendo mundi annos et mutandos aduentus sui annos per capitula prelo-
 quentur: post aduentum vero Christi: eiusdem natiuitatis annos sublequentur et tamen semper mundum
 postea continuabimus.

Opus perclarum Supplementum chronicae vulgo appellatum In omnimoda
 dilata nonnullime congesta Fratris Jacobi philippi Bergomensis: reli-
 gionis heremitarum sancti Augustini de conu. q. sanctissime mchoat.

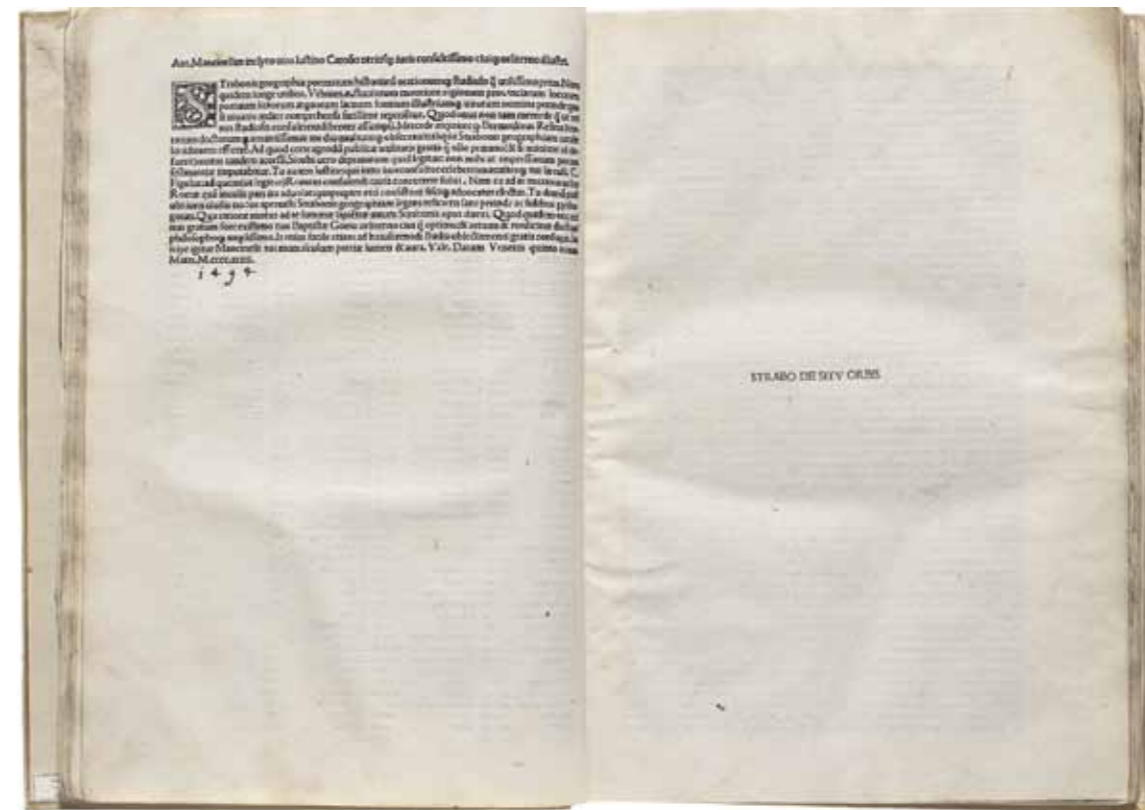
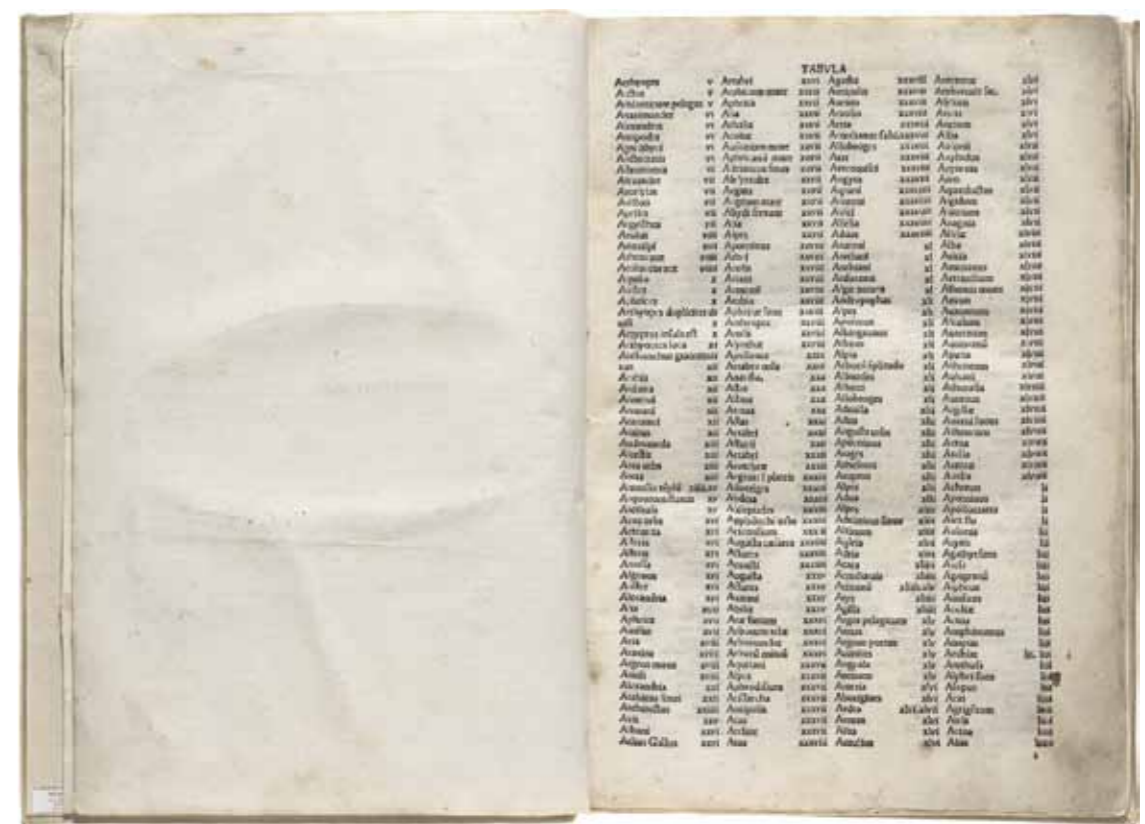
De creatione mundi et eius generatione: deq. linea generationis patrum. Liber primus incipit.
In principio creauit deus celum et terram: terra autem erat inanis et incoposita. Scribitur Genesios 1. ca. Unusquisque dicitur Aug. te-
 state: ut habet undecimo de cini. de ca. 2. Adarim? et mundus. Unusquisque vo ma-
 ximus e de. s. mundu et ospicim? deo vero credim? Ad at deus fecit mundu nul-
 li potius credim? q. ipso: Quid ianica ipm audim? s. q. itez? respodit
 nos melius q. i scripturis sancte: Quid dicit ppheta et? In principio fecit deus celum et
 terra. Unusquisque na nescit ibi iste ppheta qui fecit deo celum et terram. Non: Sed ibi fuit
 vbi fuit oia sapientia p qua facta sunt oia: q. in aias eius sanctas se trasset amicos
 dei et pphetas ostendit: eiusq. opa sua sine strepitu et innotuit: loquuntur quoque eis
 angelus dei q. semp videt facie patris volutarum: et q. bus ois semp amicit. Et pph-
 etia ex his vniis erat iste ppheta: q. dixit et scripsit. In principio creauit deus celum et
 terra. Terra autem erat inanis et incoposita. Innotuit quippe illa materia erat qua b
 enilo de? sicut appellata p? celum et terra et dicitur i principio fecit celum et terra: no q. ia hoc erat: s. q. hoc et potrat
 na et celum postea scribit factu: quod admodu si scme arbori considerat: oia ibi ceteradices et robur et ramos et fru-

Strabo De situ orbis

[Venecija]: Ioan[n]es [Rubeus] Vercelle[n]sis p[ro]pria i[m]pe[n]sa, 1494 24 Aprilis; 2°

Senovės graikų geografo ir istoriko Strabono (~63 m. pr. Kr.–24 m. po Kr.) žymiausių veikalų *Apie pasaulio padėtį* (*Geografija*) sudaro 17 skyrių – knygų. Čia aprašomas visas tuo metu graikams žinomas pasaulis: Europa, Azija, Afrika, nagrinėjami teoriniai geografijos klausimai.

Loror & fructus ip'e. Na fotos arbor multa i ea est fructu suauissimo: multa i ea oppida sunt: sed unu eodem noie quo i solis: & i ipsa syrti oppida plura sunt. In recessu ipso est iges eportu cu flume allabie in sinu emittit: maris affluxus & refluxus huc u'q' prendit. Ac tuc finitimi maxio studio ad captandos pisces excurrunt. post syrtim e lacus noie zuchis qdringentoge fere stadioge habens ignis arctiu ad que urbs e eode noie. Ea pu: purificu & uariis piscu codituras het. Postea e alius lacus longe mi nor: post que e Abrotouu ciuitas: & alta qda cotinua est neapolis: qua Leptim uocant: de hic est Epize phytioe locoge tractus id e stadia tria milia & .v. postea est flume: postea murus qd dicitur cartha ginenles codiderunt: barathris qbulda i ponte iustisq' i regione rece debat. Hic sunt loca quada ipor tuofacu caetera ora portus habent. postea est pmtoriu altu & siluofom inagne syrtis initu quod cephalas uocant. Ex carthagine ad hoc pmtoriu sunt paulopura. y. milibus stadioge. Inmict aut ore a carthagi: usq' cephalas: & maffely hox i. b. phoenicu terra usq' ad g' tular montana q' i libya sunt. Vtra Getulia e garamaru regio q' cu illa pariter p'gerit. Vnde carthedoniu lapilli aserunt di cunt Garamathas ab arthiopibus: & parocetatis abelle. viii. x. ue dirge iunere: Ab Ammoe. xv. Incer gerula & nostru ora multi capi iterae et: & multi montes & magni lacus & flumia quoq' qda i terra demeria euaneunt. i. i. & i uctu & ornata frugales sunt: taxones multas & multos filios habet. In caeteris Arabu Nomadibus plimies. Eoge eg & boues ungalas ca teris longiores habet. Eoge reges plurimu equis studet ut ad cetena pullos. milia quotanu receleant. Oues carne & lacte nutritors praesentim i locis arthiopie uicinis. Atq' i mediterranea qde hanc. Maior uero syrtis nuge toge: & .xxx. stadioge abitu het. Diametru i recessu mille & qngentoge: qnta fere e oris latitudo. Maioris ac rmi noris syrtis difficultas est: qd cu multis i locis fundu sit conolum: app affluxus & refluxus maris con tingit ut multi i breuia icidetes ihereseat & rara nauigia euadit: qpp emius nauigit i cauentis re incaute a uentis depre hensi i sinu illidat. Na hominu piculu oia petras pierim nauigationes secus terra. In maiore uero syrti nauigati. post cephalas ad dextra e lacus. ecc. fere stadioge longitudo latitu die. lxx. i sinu emittit. Is i solas qda hende stacione are os post lacu e locus noie. A p'p' portus opti mus omniu q' sint i syrti. Deide cotinua e Euphratas tunis: carthagineis re gionis: & Cyraice Prole maeo subditae coditua: postea locus noie charax quo carthagineis emporio utebant aduehentes ui num: & ide succu & Siphniu reportates ab isiq' id ex cyrene clu exportabant. postea sunt phoenicu ara. Postea Automala castellu totius sinus recessu positu huius recessus parallelas Alexandriae pa rallelo paulo e australior mille stadiis carthagineis parallelis paucioribus q' duobus milibus. Codit. na parti ad herou urbem q' est i Arabici sinu recessu: p'rimu i maffely toge & mauroge mediterranea: ubi ia reliqua ora ps erunt. i. urbe berice stadia. viii. milia & qngentoge: qnta iunet: latitudie pua ricitates usq' ad philenoge aras. Nafamoes liby cu geus. In colatio ita iacet portus no sine multaq' quoq' pexiguae. Promotoriu i quo Berice ita e: Pleuopetis dicit iuxta lacu noie Trisidadii quo iasula eiq' ueneris tephu het. Est et helpidu lacus i que flume latho inuit: Vtra berenic e paru u quodda pmtoriu noie horu qde syrtis hostiua: cephalas facit. B. uenice cotra peloponnesu iacet ad id qd lethys uocaf. Atq' et cotra lacynthu stadioge: triu miliu & sextoge ieruallo. Ex hac ur be. M. Caro terrae i iunere: Syrti pagrauit i diebus. xxx. duoto. x. milia hominu exercitum: in pes diuiso aquae gratia: p'fectus at e pedibus p' allu & p'funda arenam. Post Berice e urbs Teuchira qua Arfinoe uocant. Postea e Barce q' postmo Prolemais dicta e: deide: phycus pmtoriu hule qde: sed ualde exponit ad agione p' ter reuq' libya ora. lo cotra tenage Lacoe iacet: duoge miliu & octigen toge stadioge tralitu. Est et ibi oppidulu eode noie: quo pmtoriu no p'culu phycute e Apolloniar quo Cyrenesiu naues applicat ad. c. & .lxx. stadia A berice: mille: A cyrene urbe maxia octogita q' in capo quoda iacet adeo edito: ut ex mari ea uidetur: Cyrene thesi codidere q' ex lacoua p'cedit: i he ram inuila coluerunt Thera oiam Calisto dicebat: ut callimachus ait. Noms Calisto primu sed postmo thera. Dicta fuit rellis: in bis origo meae. Cyrenesiu portus cotra occidentale cretae extremitate id e arietis hote iacet mille stadioge ieruallo Nauigat at leuconoto dicit cyrene a batto codit: que callimachus ait p'gentore suu iussit. Ea ob re gionis bditate plurimu ereuit. na & equoge nutrix e & fructus optios fert. Ea uiros claros copiores habuit q' & libertati optie pesse poterat: & immetibus barbaris fortiter resistere Na & oia libera sunt cu postea macedonu potena cet adueta aegypto occupata ea adorti fut: i habrode ipantea quo Hat palus ocellus e. Cuiusq' natiu sub regibus fuit: tade i romaoe potestate deuēt: & nuc puicia est cu crete cotucta Cyraica oppida sunt. Apollonia: Barce & Thuechira & berice & alia qda pauma. Cyrenis finitia e regio: q' Siphniu gignit & Cyrenaticu succu: que di phu postlerius effert. Ia p' memo du defecit: quu aliquado barbari odio quoda igrussit: et radices eius pene ocs cruisset: fure in no mades uin ex cyrene illustres fuere: Aristippus Soeraticusq' cyrenica philosophiam istituit & areta eius filia que i schola successit: & Aristippus filius q' matre uocellus: & Matrodidactus cognomiatu est & anicenisq' cyrenicam le etiam uidetur emendasse: & annicetiam ab ea deriuasse. Callimachus quoq' cyrenicus est: & Eratosthenes: ambo ab aegypci regibus in honore habiti. Alter poeta simul & grammaticae studiosus. Alter & in his & in philosophia: & in mathematicis praesantissimus. Item car neades: que Academicoge optimu consistit: & Cronus Apollonius hinc etia fuit. Diodon Dialecti ci magister: q' & ipie cronus dictus est: magister adiectio i discipulu translato Post Apolloniu est re liqua cyreneoge ora: usq' ad eu locu: q' carabathmus dicitur: ita toge: duu miliu & .cc. praeter nauiga

tionu no satis apte: pp portou & stationu & aquae iopia. In hac parte nauigatioe loca sunt pracla ra. Nauistathmu & zephyriu q' statione habet & aliud zephyriu: & rheronofus pmtoriu ubi por tus est. Hoc contra Cretae circulum iacet: mille & qngentoge stadioge ieruallo Austro nauigati. Postea est Heraciu: ultra q' est uicus palurus postea portus Menelaus & Ardanaxes humile pmon toriu qd statione habet. postea magnus portus cui obiacet rheronofus: quae i creta est triu miliu fere stadioge tralitu. Na toti fere huic ora creta piter opponit: angusta sane ac loga. Post magnum portu est alius portus: noie plynus: ultra eu sunt Tetrapygia. Iam uero reliqua sunt patetoni uisq' & inde Alexandria usq' locus aut carabathmus dicit. Atq' eo usq' cyrenica p'tendit: de qua nobis in aegyptiacis rebus dictu e. Vteriore ac reposta syrtis regione & cyrenicilibes obtinet sterile sane: & aridi primi Nafamones. postea phylli: & geruloe parti: & Garamates: magis ad oriente Marmarica: cy renae plurimu accedent: usq' ad amone p'tendit. A maioris itaq' syrtis recessu diebus qtuor ad hyemales ortus dicunt puenire: etia q' placide & ocio e iedunt. Hic locus est Ammoe similis pal mis: & aquosus. Inmict at cyrenice ad meridie uergit: usq' ad. stadia & arbores fert usq' ad alta. c. fere solom: hanc terra etia oryza gignit: pp siccitate: ultra hanc est regio quae siphniu fert. postea in habitata & Garamantu terra: q' Siphniu fert: agusta est & longa & arida longitudo ad oriente sole euti cis: iter mille stadia latitudo. cc. uel paulopura q' qde cognita sit: coeclare possumus tota deieps ea quae eode est parallelo huiusmodi esse ex aere: & stirpe huius p'ductioe. Sed quonia uallae intrici dat solitudi: snu oia loca scimus: eode mo ignorant: quae ultra amone sunt & Auafes usq' i arthio pia. Na nec arthiopie fines: nec libya dicit p'ceptu e. Immo nec eius quae ferus aegypto iacet: apte que q' scimus: nec eius quae ferus oceanu est: qre nostrae habitabilis p'te sic se habet. Sed quonia Ro mani optia atq' notissima obtinet: omniu iupioe p'rimu ip'ia iuppressi: quoq' nos memoriam teneas no ab re usum est: uo eoge res breuibus attingamus: qd itaq' Romani ex una ciuitate p'fcti belli & pacis artibus tota ita iudeice quae italiae p'xia sunt oia: eade uirtute adepti fuerit: dictu est: cuq' res sint continetes: Europae fere tota habet: praeter eas p'tes quae extra huius sunt: & praeter Pa roceaniae q' iter Rh: nu Tanaimq' habitat. Africae uero ora: quae nobis ex aduerbo etota est: paret: na re iqu u i inhabitabilis est: & steris: uel a pastoribus icolif: uel eode mo & Asiae ora quae ad nos uer git: tota Romanis subiecta: (stani q' Achaes & Zygos & Emiochos i ratione ponatq' i angustis ad modu & i iulibus locis latronia: & pastoralis uita degit. Ac mediterranea & penitioris regionis par tim romani habet p'tim parthi & barbariq' ultra hos sunt: oriente ac septi: rione uerfus: ut ludi Ba driu & Scytrae de hic Arabes & arthiopeae semp eis aliqd addit. Vniuersa huius terrae quae romans paret: p'tim reges tenent: quae uero ipsi habet: puincia uocant & praefectos: & qualesores i ea mittit. Sunt etia nonnullae ciuitates libere coditionis. Asiae ab initio p'amicicia romanis adiudae. Asiae ab ipis honori: gratia libertate donatae sunt & principes qda sub eis & phylarchi & sacerdotestq' hi quide secundu quada patriae leges uiuut. Prouinciae p'aepe altere atq' aliter diuise fuerunt. ut i p're sentia: ut Caesar Augustus constituit. Na quu patria ei totius imp'i patrociniu p'miserit: & pacis & belli quada uixit potestate habeat: totu iperiu bifaria diuisit. na parte sibi aduic: partem populo dedit: sibi qde quae cuq' militu praesidio idiget. Ea est regio barbara: & gentibus nodu subactis si nima steris sane & cultu difficilis: ut pp caeteraq' rege iopia: & copu munitioiu iugū detraherent. Populo at reliqua coeclit: q' pacata est: & facile sine armis retinet: utraq' portione i puincias coplu res diuisit: quae alic Caesar: aliae populi dicuntur. In suas praefecturas Caesar ipse administratores mitti & alio tpe aliter p'tit regione: & ut res postulat ita uerlat. In populi puincias populi iperato res uel consules mittit: de hac quoq' i diuisiones alias diducunt: p'prou usq' postulatuerit. In initio ta men duas consulares fecit libya i scilicet: quae Romans paret ea dumtaxat excepta: quae prius sub luba fuit: nunc uero sub Prolemaeo est illius filio. Est Asiam cis halys & monte tauge: galatis exceptis: & gentibus: quae sub amynta fuerit: praeter etia bithynia: & p'ponide: praeturas uero decē. In Europa quide & adiacentibus i suis ea scilicet quae uertior iberia dicit: circa Betim flume e & Attace: & ex celtica narbonensem. Tertiam Sardiniam cu cyrno quartā Sicilia qnta & sexta Illyri p'te: quae ad Epi rum uergit & macedonia. Septima Achaia usq' i thealia & crolia & Acarnania: & nonnullas epri gen tes: quae Macedoniae sunt cotermia. Octaua Crete cu cyrenica. Nonā Cyppe. Decima bithynia cum propetide: & qbulda p'ti p'tibus. Caetera Caesar puincias hētil quae alia pcuratores mittit. Cōsula res uirosi alias priores i alias homies ex equestri ordine. Reges uero & p'cipies: & decarchae ad eius portiones sunt: ac semper fuerit. FINIS.

Nauistath mum
Zephyriu
Heracium
Menelaus
Ardanaxes
Plynus
Tetrapygia
Libya
Nafamoes
Phylli
Garamates
Marmari cae
Oriza
Siphium
Auafes

Romaoe regna
Parocetiae

Achaei
Zigi
Emiochi

Prouincia

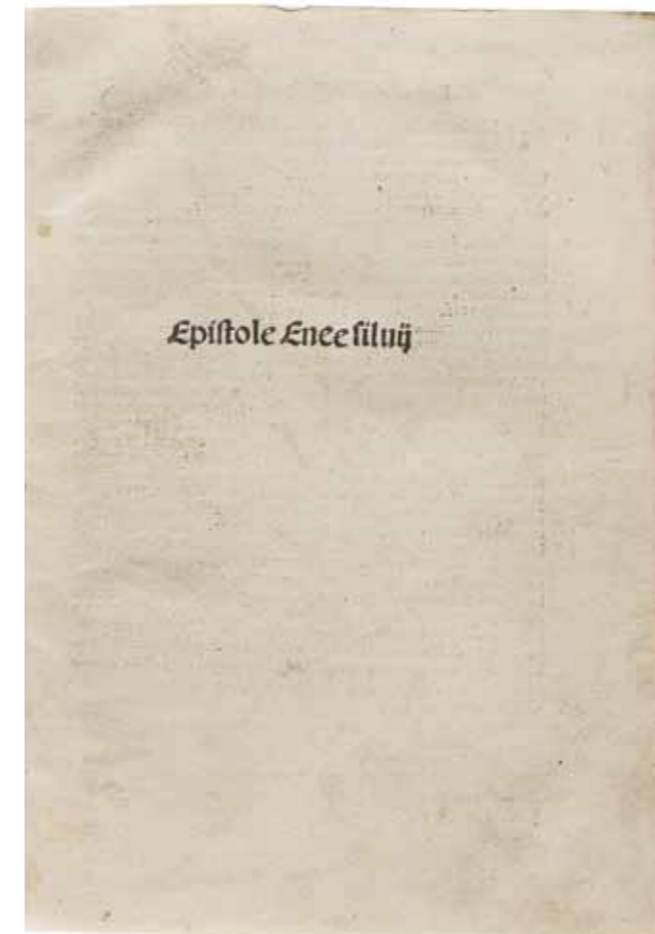
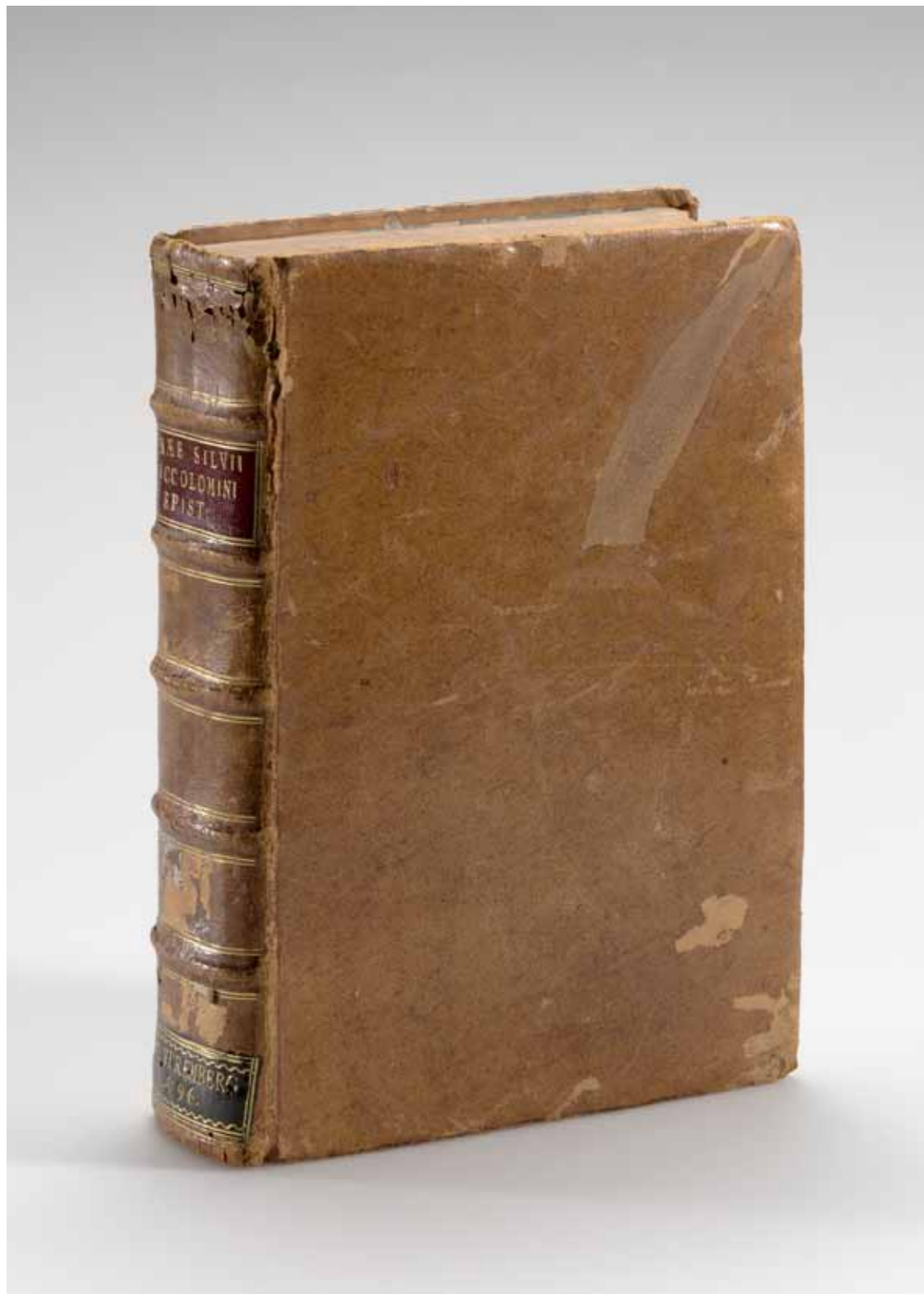
Augusti im perium
Ro. populū
imper
Prouinciae
diuisio
consulares

Praeturae x

Strabonis Amasini Scriptoris illustris geographiae opus finit: qd Ioanes V excellētis p'p'eta ip'esa uiuē tibus postleris q' exactissima diligētia i primi curauit. Anno Sal. M. cccclxxxviii. die xxiii aprilis.

1494

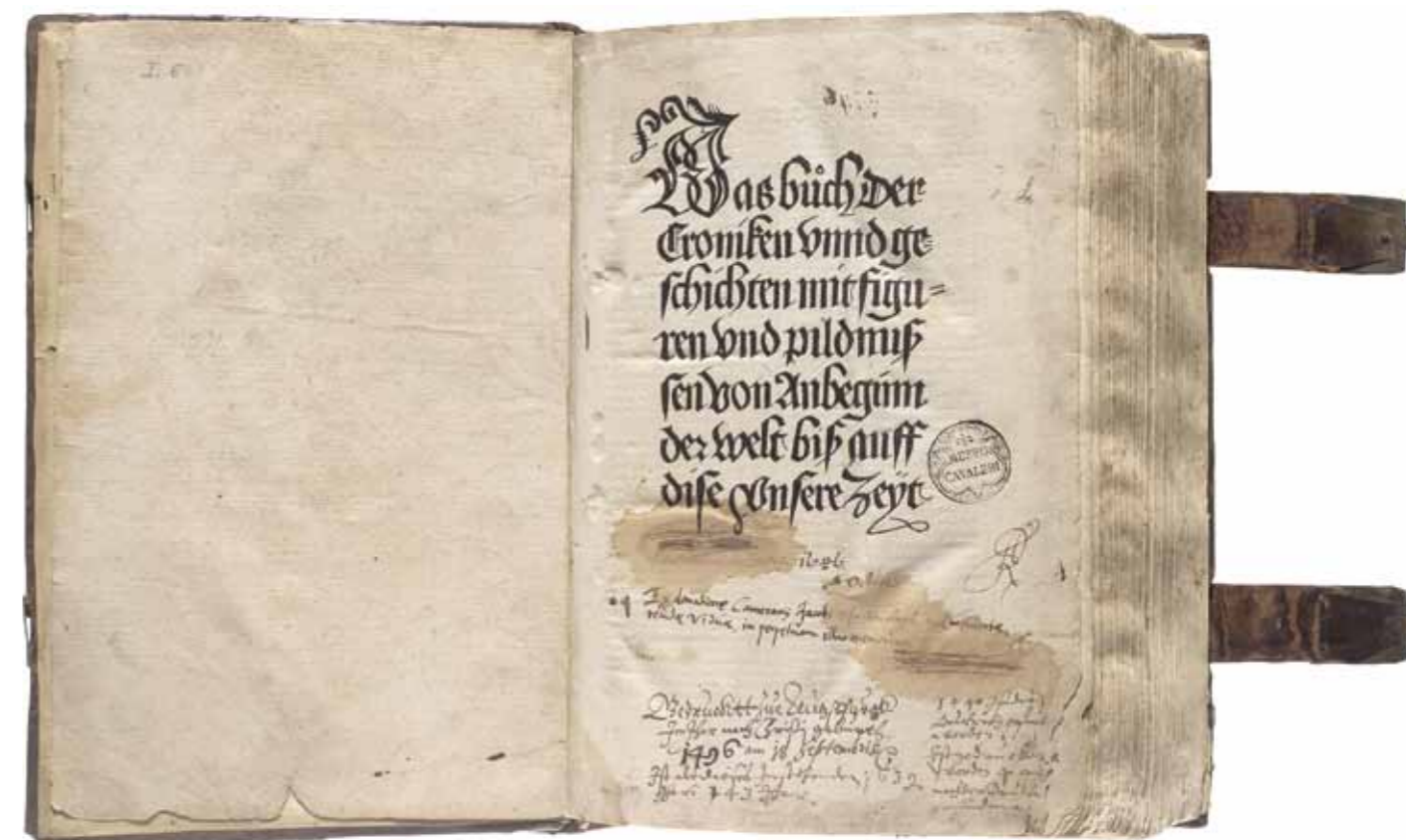
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

Aeneas Silvius Piccolomini. *Epistole Enee Silvij (Epistolae familiares)*

Nuremberge [Niurnbergas]: impensis Antonii Koberger, 1496; 4°

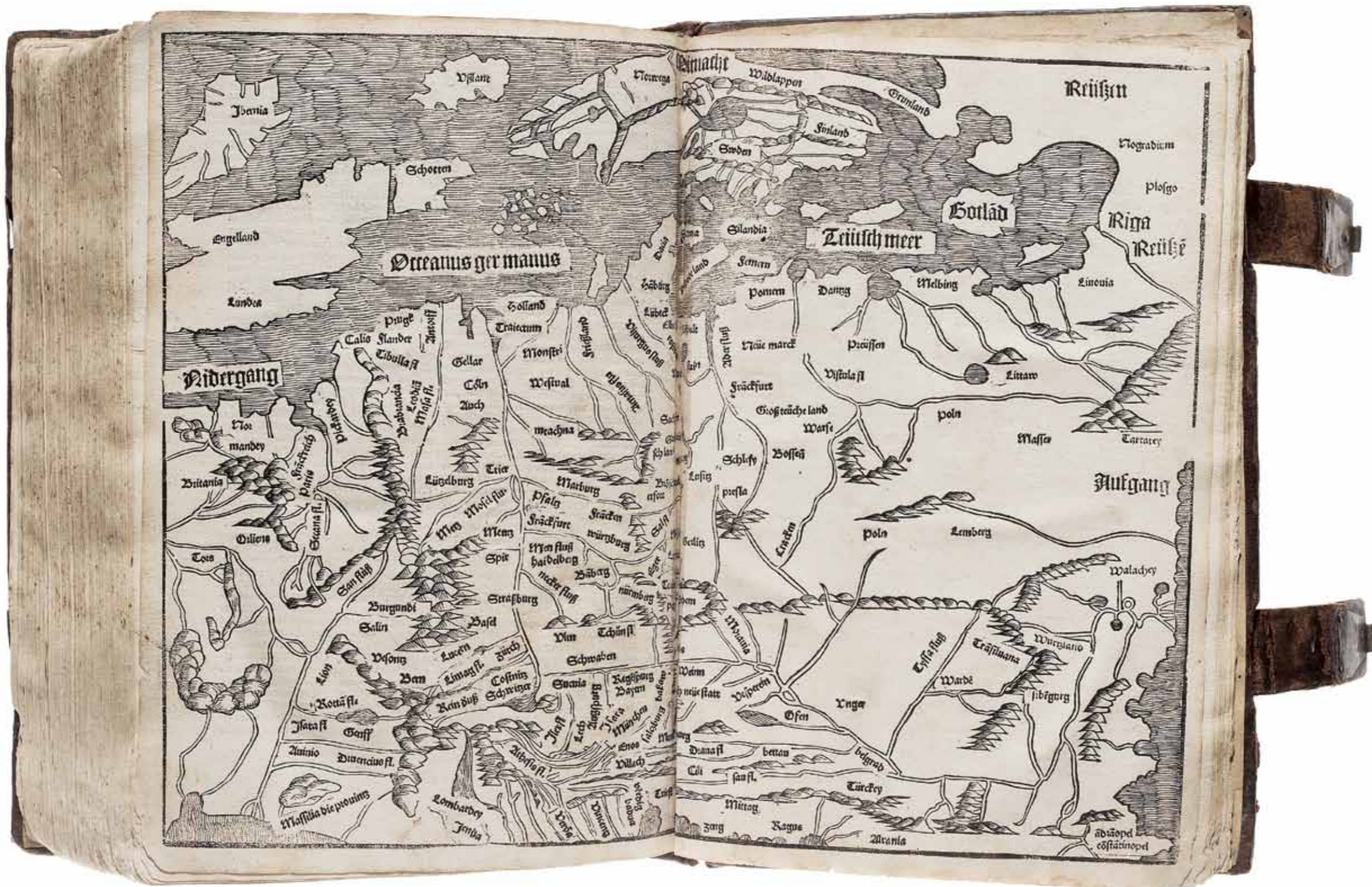
Enėjas Silvijus Piccolominis (1405–1464) – žymus XV amžiaus italų humanistas, rašytojas, istorikas. 1458 m. tapo popiežiumi Pijumi II. *Enėjo Silvijaus laišakai* – popiežiaus Pijaus II korespondencijos rinkinys. Laiškuose gvildenami teologijos, etikos ir politikos klausimai, esama istorinių duomenų apie to meto Europos realijas.

Hartmann Schedel. *Das Buch der Chroniken unnd Geschichten mit Figuren und Pildnussen von Anbeginn der Welt bis auff dise unsere Zeyt*

Augsburg: Hans Schönsperger, 1496; 2°

Vokiečių istoriko Hartmanno Schedelio (1440–1514) *Kronikų ir istorijų knyga* – veikalas apie įvairias pasaulio šalis ir jų istoriją nuo pasaulio sukūrimo iki XV a. pabaigos. Kronika žymi savo graviūromis – grafikų Michaelio Wohlgemutho (1434–1519) ir Wilhelmo Pleydenwurffo (1460–1494) sukurtais medžio raižiniais. Knygą puošia ir informaciją papildo apie 1800 raižinių su aprašomų miestų vaizdais, istorinių asmenų portretais. Schedelio kronika – vienas pirmųjų spausdintų Lietuvos istorijos šaltinių. Joje pateiktas Lietuvos aprašymas: apibūdinama geografinė padėtis, klimatas, gyventojų papročiai. Lietuvą matome įdėtame Vidurio Europos žemėlapyje. Kronika buvo išleista lotynų ir vokiečių kalbomis: 1493 m. Niurnberge, 1496 ir 1497 m. – Augsburgu.

Vidurio Europos žemėlapis

Pagal Mikalojaus Kuziečio žemėlapi parengė Hieronymas Münzeris

Iš Hartmanno Schedelio veikalų *Das Buch der Chroniken unnd Geschichten...*, Augsburgas, 1496

Žemėlapyje Lietuva pažymėta užrašu *Littaw*.

Von Polnischem landt

Nun wollen wir an dem ort die gegent
Teilscher land rhen lassen vñ die far
manischen oder Polnischen laie ge
gen den orient vñ miternache weste befi
chtigen. Polnisch land ist ein große weyte ge
gent gegen dem nidergang zu nächst an schles
ien. auch an hungarn Litaw vñ Preuß stof
fende. Allda ist Cracaw die stüemstet stat des
künigreichs. Inserhalb diser stat sind die an
dern Polnischen stett wenig scheimper vñnd
schier alle häuser von holz gepawet vñnd mit
laym gellatbe mit andern aygenschaften bye
we in disem büch angewalt. Disi künigreich
haben die vofarnden künig in vier teil getail
let. darin zeibe der künig alle jar vñnd vñ yede
rayl het den künig vñ seinen hoff drey monat
mit gewinlicher verlegung. vñnd wo der künig
an einem ort longer den drey monat beleybe so
müß er sein selbs zernung vñ kosten leyden. Als
der Polnisch künig vor vñnsen zeiten starben
ein tochter kind im ließ do ward sy hertzog
Wilhelms von Österreich vermehde vñnd er
in das künigreich über den Poln gefiele d' teir
sch künig nit. Demach ward Vladislaw auß
der Litaw von den poln gefordert. Wilhelm
ausgewose vñ sein g'mabel vñ das künigreich
de itzwe künig eingeebet. Vñ was Vladislaw
an hayd vñnd anberet der abgötter. aber
er empfang den tauß mit dem künigreich vñ
bielt sich nach seiner beßerung zu cristo als ein
gayslicher fñst vñ Litawer in dem hartig
evangelium vebend. etlich bischofflich bye
chen auffrichtende. die bischoff mit großem
begabende. Als oft er reyende einen kirch
ren ansähe so nayget er mit abgogone die sein
haupte got erende. er hat mit den thantem vñ
ander vnglawebigen glücklich gefochten vñnd
die p'riusen mit großem krieg ab erwidert. di
se r. Vladislaw het auß synem andern schy
nawonig terigen gemahd zwen sün Vladisla
um vñnd Casimirum. Nach sinem absterben
empfang Vladislaw di polnisch künigreich
so erlangte Casimirus das litawisch herzog
thüm. der doch dauor zu dem hungarisch kün
igreich gefordert vñnd in einen streyt gezogen
wider die türcken erschlagen ward. Die poln
schen laitharui vordeten marggraf Sinderich
en von Brandenburg in einem künig. d' an er
het die tag seiner küntheit in dem polnisch kün
igreich verreyt vñnd wofte des volchs zernung
vñ it siren. do ward geantworet. Die weyte
Casimirus hertzog in litawen des geschehen
künigs brüder als ein ab vordanden redet so
gepüret sich seins willens vñ gemütes darn
er kändigen dan wo derselb Casimirus solch
künigreich als p'üßliche vñ veterliche ab
sonent willte w' er so manne morggraf Sunde
rich im nit simlich zesein casimirus der auß
demung zehän. Der gleichent besch aydenp'ü
gepüret sich and' hertzog als ircht von ber

CCXXI Blat

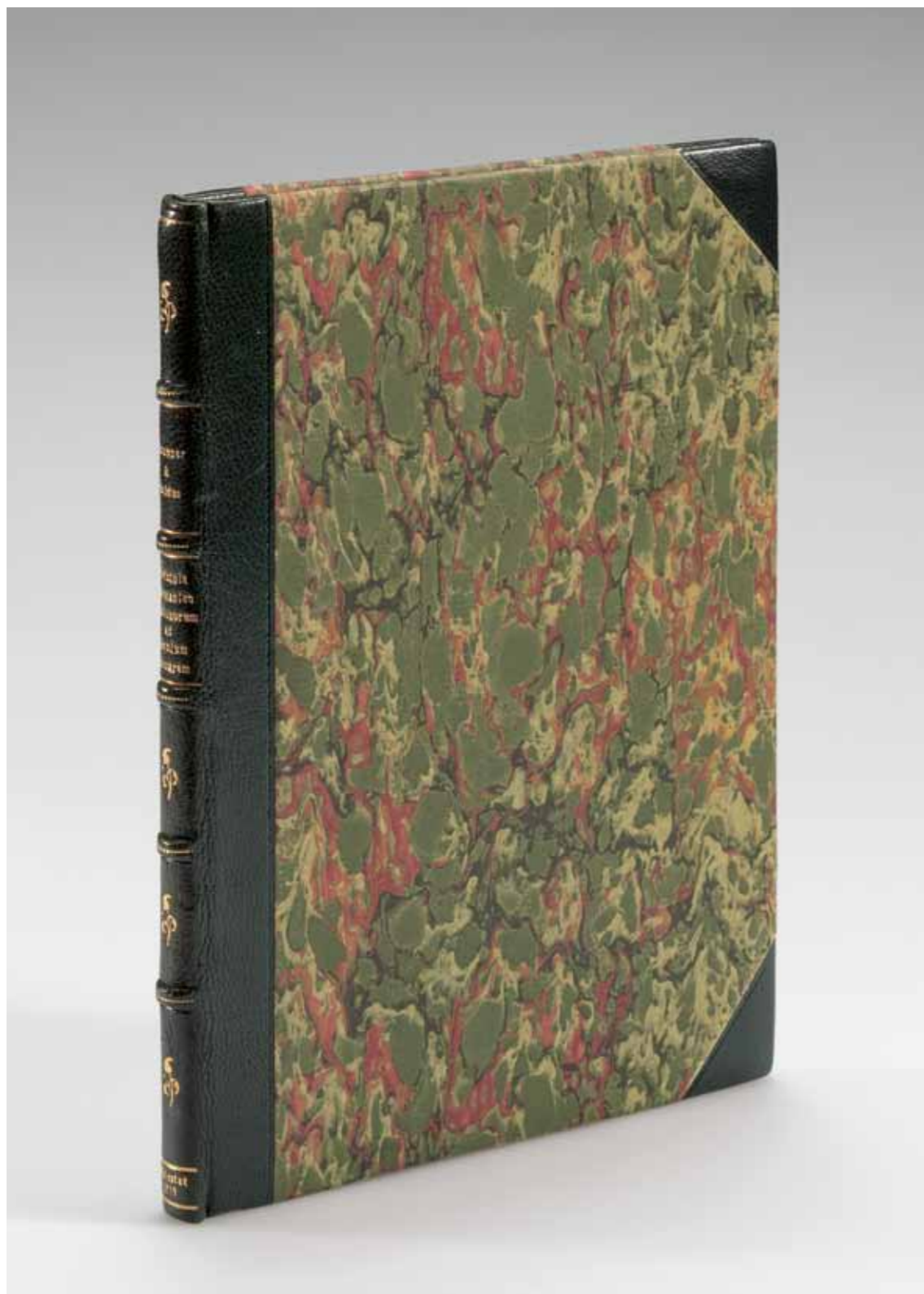
an gän künig lasten sich des behemischen
künigreichs das in angerogen ward wider
de. Als auch kaiser friderich von den hung
ern vñnd hehem in annehmung künigs lasten
es d' lasten abschafft gefordert ward. do wole
er nye d'ausen d'eren noch sagt. Aber wie
wol Casimirus nicht fast ganz von den Lit
tawen gelassen ward yedoch so empfangte er
in poln komende das künigreich mit ganzer
frölicher regierung vñnd gubernierung. vñ
ließ im vilang dar nach den künig lasten
schweife vermähel zu der ee Dorothee auch
gar vil großer aussfür vñnd wirtliche wider
die t'ürcken bißder.

Litaw

Litaw ist auch ein große weyte gente
gegen dem anfang an die Poln stof
fende schier alle stet vñnd vordig Vi
nd was ein brüder des künigs Vladislaw hat da
selbst auch gereget vñnd nach verlassunge
des usals der abgötterey das heylig sacrament
den leichnam Christi Jesu in dem künigreich
die in Poln empfangen vñnd in seiten zeyten
gar einen großen naman g'habt den fürchte
sam vñnd d'eren also ist vñnd auch übel
wan sy von ime etwa s'gehasst wardent
das sy sich zerscheuten thet von dem selben
gebayt vñnd geschafft. so wolten sy doch im
willicher gepöhl am erschein dann in sein vñ
gnaden fallen. Welche aber im widerstünd
warren die ließ er in ein berohawet nem vñnd
den lebendigen d'eren zeytessen fürwaffen.
vñnd auch mit vil andern gnawamen peyn
vorfolgen. vñnd wo er nit so s'iret er alweggen
einig gespannten bogon. wov er dann yemä
er sah der anderst geparet d'eren ime gefiele so
schoyt er in alspald mit ein psal. vñ edet vil
müßel durch spil diser plang wirtlich. Sin
brüder sein nachkomē mer ein berin die w' ge
wont p'rot auß sein hede sonent. oft in die w' l
de eloffen vñ widerkomēde biss an des fñstern
schlafframer zeyten vñ alle thur: z' zeytzen
vñ mit de fñsten ancklopfen so in hungert so
tete im dan der fñst auff vñ gab im die spess
etlich adel künigling machte ein anschlag über
disen fñst vñ kam mit gewapnet hande
für des fñst schlaffkammer an d' thur nach wei
sed berin ancklopfed. Sinderich mair die be
ein war da vñ er öffnet die thur vñ ward alß
pald vñ de edelknecht ersoch. darnach gelagte
die herjung disilads an Casimir. zu siner zi
ten ist vñ: wassent zu de litawen mit leicheli
che selomē zu winterzeit fere mü über die g'froz
ne see. die künigleit uche auff de cyst vñnd schne
vñ fürte spess auf vil tag mit im. alda ist k'rich
ter p'ant weg. so sind auch alda selic stat vñ
weig d'ofst. Wey de litawen ist die maiff lauf
mäich art. raub war. si p'antch des glo ist vñ
belär. an des g'elstat p'antche sy die ranbe wa
re alsoybel vñ d' gläich die edem w'elc hab' of
selich p'alm oder k'bb'man mit v'antchma

Lietuvos vaizdas ir aprašymas
Iš Hartmanno Schedelio veikalo *Das Buch der Chroniken unnd Geschichten...*, Augsburgas, 1496

Herasmus Vitellius. *Oratio in praestita obedientia sole[m]ni sanctissimo d[omi]no nostro Iulio II. Pape, nomine serenissimi principis Alexa[n]dri regis Poloniae et magni ducis Lithuaniae etc. habita Romae in consistorio publico per reverendum patrem Herasmum Vitellium episcopum Plocensem die lunae mensis Marcii. Anno Salutis M.D.V.*

[Roma, 1505]; 4°

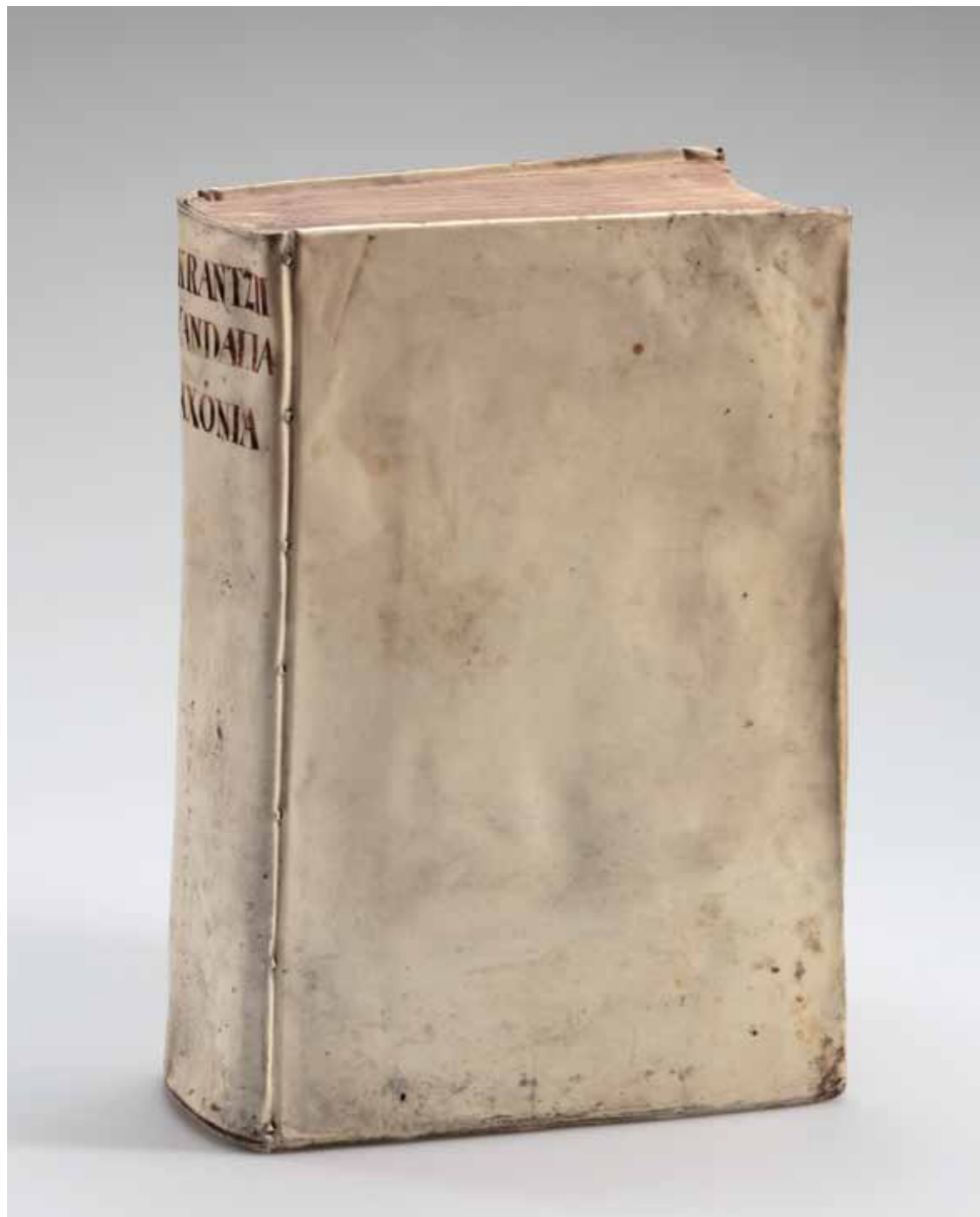
Erazmas Vitelijus (1474–1522), dar žinomas Erazmo Cioleko vardu, nuo 1494 m. buvo Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro, vėliau – Lenkijos ir Lietuvos valdovo Žygimanto Senojo sekretorius, pasiuntinys. Su diplomatinėmis misijomis vyko į Romą ir Augsburgą. Romoje popiežių Aleksandro VI, Julijaus II, Leono X, Augsburgėje Šventosios Romos imperatoriaus Maksimiliano I akivaizdoje pasakė keturias diplomatines kalbas (1501, 1505, 1518, 1518). Tai pirmosios su Lietuva susijusios ir užsienyje lotynų kalba paskelbtos proginės kalbos. Jose Erazmas Vitelijus neigė paskleistus gandus apie Lietuvą kaip barbarų kraštą, kėlė veiksmingo pasipriešinimo turkų agresijai, Lietuvos santykių su Vokiečių ordinu ir kitus klausimus. *Plocko vyskupo Erazmo Vitelijaus kalba, pasakyta paklusnumo popiežiui Julijui II pareiškimo proga šviesiausiojo valdovo, Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro vardu viešame susirinkime Romoje 1505 m. kovo mėnesio pirmadienį*, – viena iš šių kalbų.

Die Schlacht vo[n] dem Kunig von Poln. un[d] mit dem Moscowiter, gescheen am Tag Marie Gepurt. M.CCCC.XIII.

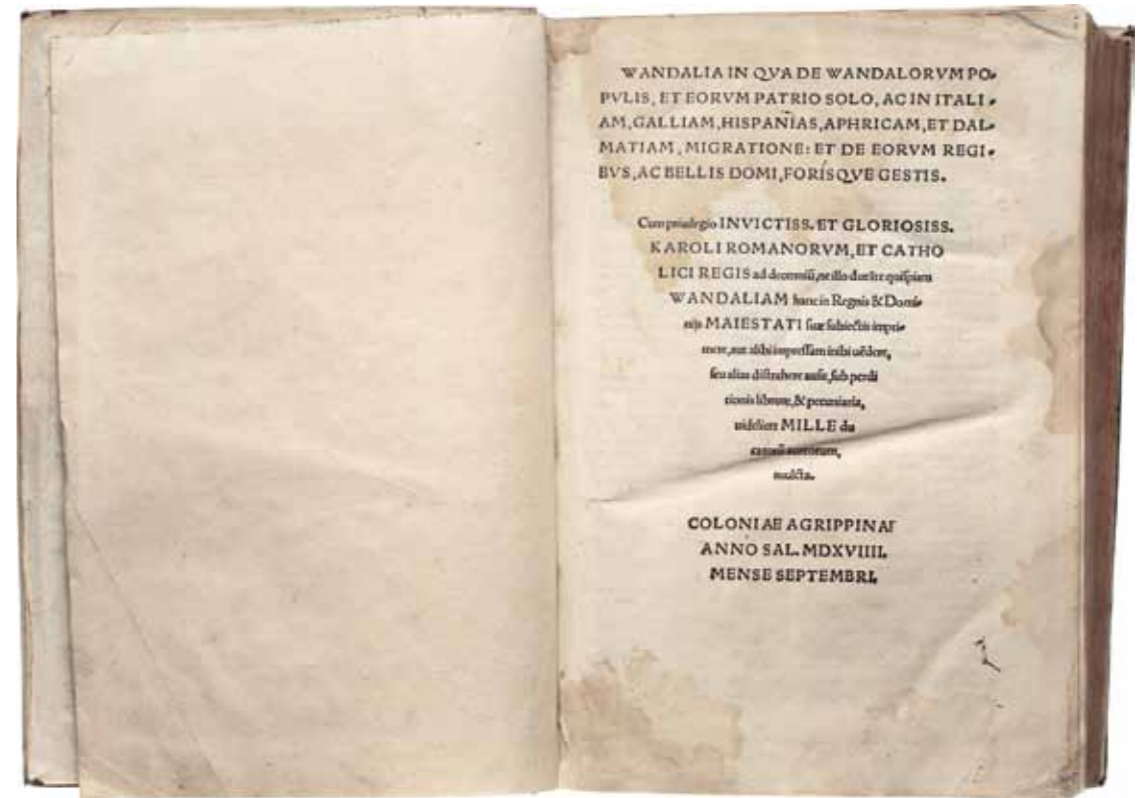
[Niurnbergas: Hieronymus Höltzel, 1514]; 4°

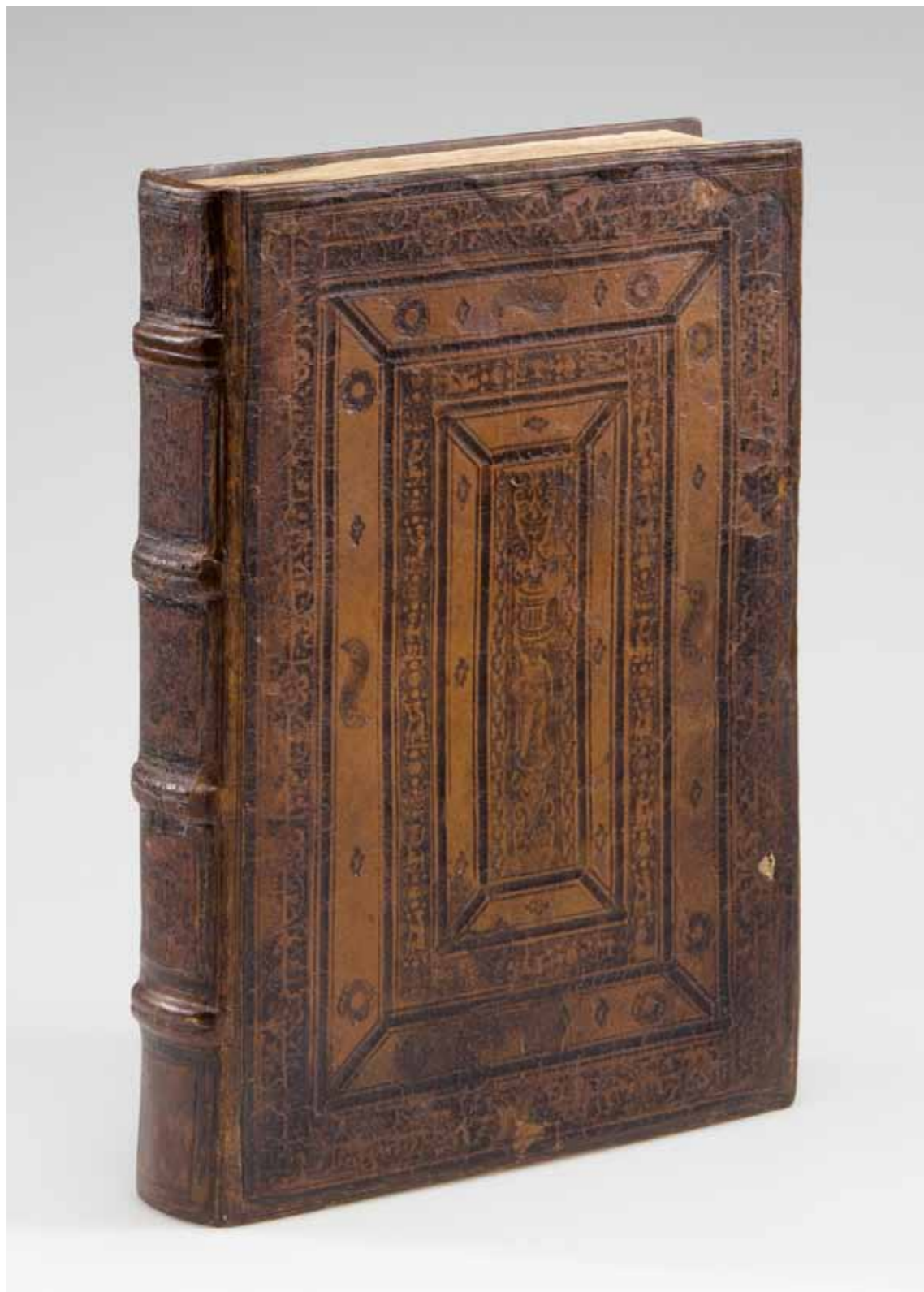
Lenkijos karaliaus mūšis su maskvėnu – vienas pirmųjų Oršos mūšio aprašymų. Tai vokiečių skaitytojams skirtas trumpas informacinis leidinys, pasirodęs netrukus po kautynių. Oršos mūšis įvyko 1514 m. rugsėjo 8 d., Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės karo (1512–1522) metu. Jungtinė LDK ir Lenkijos kariuomenė, vedama Lietuvos didžiojo etmono Konstantino Ostrogiškio, susikovė su Maskvos kariuomene. Tai buvo viena svarbiausių LDK karinių pergalių prieš Maskvą, vienas didžiausių mūšių XVI amžiaus Europos istorijoje.

Albertus Krantz. *Wandalia...*
 Coloniae Agrippinae [Kelnas]: Iohannes Soter, 1519; 2°

Vokiečių istoriko, teologo Alberto Krantzo (1448–1517) istoriografinis veikalas *Vandalija* pasakoja apie viduramžių valstybes, nutolusias į rytus nuo Vokietijos. Čia nemažai vietos skirta ir Lietuvai. Knyga įrišta su kitu A. Krantzo veikalu *Saksonija (Saxonia)*, išleistu Kelne 1520 m.

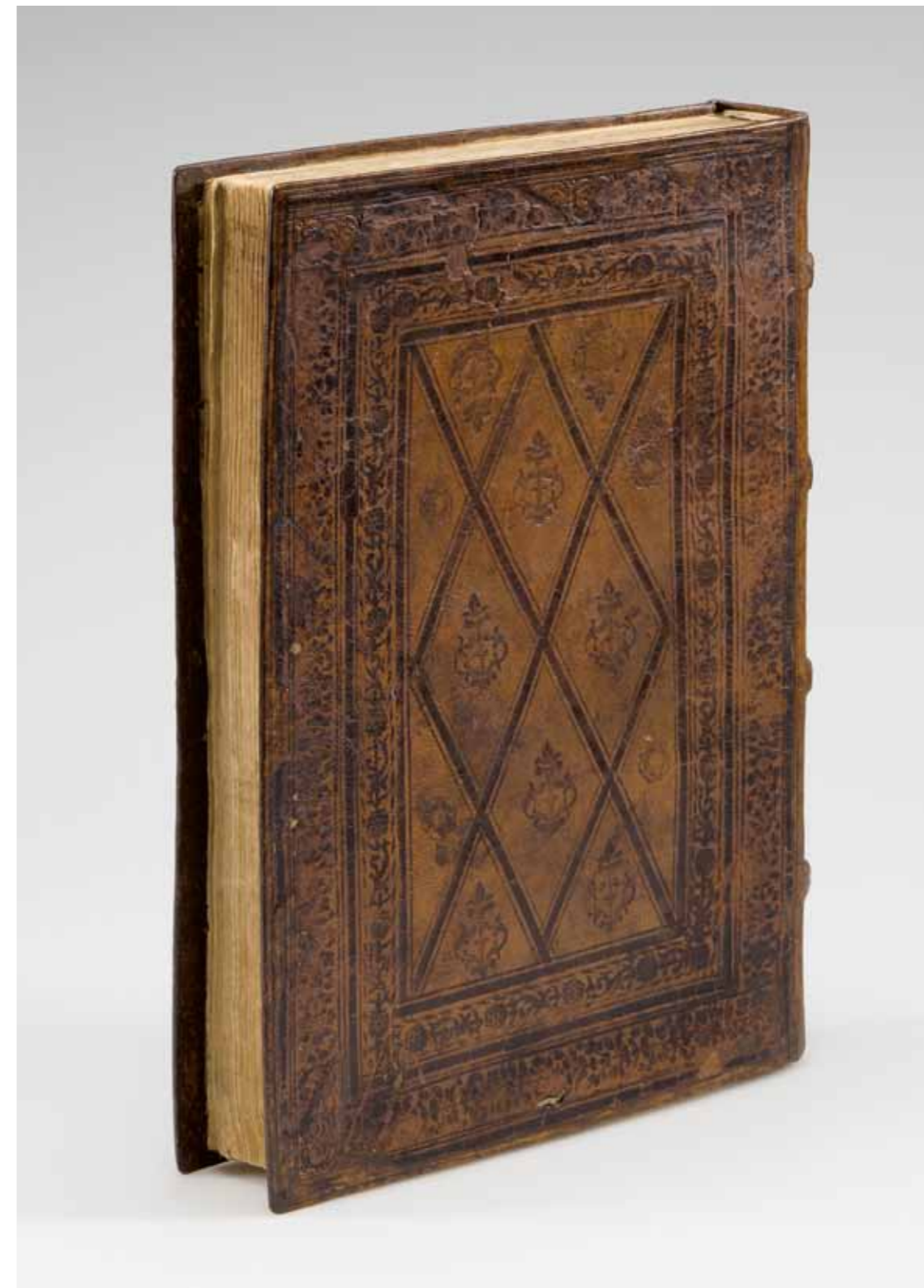
[Mathias de Mechovia]. *Chronica Polonorum*[m]

Impressum Craccovi[a]e [Krokuva]: per Hieronymu[m] Vietore[m], 1521; 2°

Lenkijos kronika – svarbus Lietuvos istorijai lenkų kronikininko, geografo Motiejaus Mechoviečio (1457–1523) veikalas. Vienas jo skyrius skirtas Žalgirio mūšiui. Knyga iliustruota Lenkijos ir Lietuvos valdovų portretais, dedikuota Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Žygimantui Senajam. Dedicacijos autorius – valdovo sekretorius, istorikas Jodokas Liudvikas Decijus (~1485–1545). Motiejaus Mechoviečio veikalas įrištas kartu su J. L. Decijaus trijų dalių veikalu *Apie Lenkijos senovę, Apie Jogailaičių giminę, Apie karaliaus Žygimanto laikus* (Contenta: *De vetustatibus Polonorum liber I; De Iagellonum familia liber II; De Sigismundi regis temporibus liber III*).

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1506–1548) Žygimantas Senasis
 Iš Jodoko Liudviko Decijaus veikalo *De Sigismundi regis temporibus liber III*, Krokva, 1521
 Šalia Žygimanto Senojo atvaizdo – poeto Pilypo Gundelijaus iš Pasau (Philippus Gundelius Pattaviensis, 1493–1567) eilės.

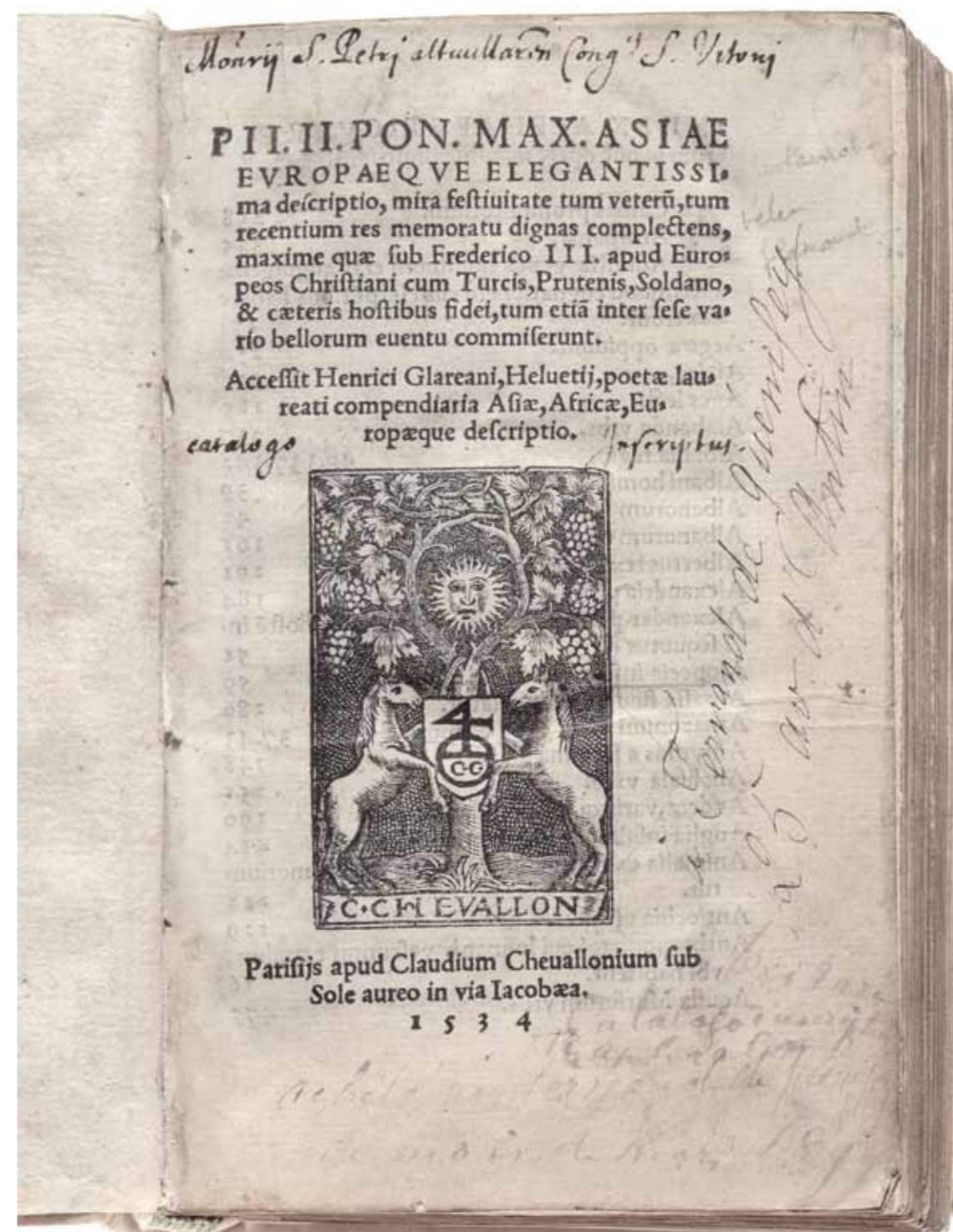

Pii II. Pon[tificis] Max[imi] Asiae Europaeque elegantissima descriptio...

Parisijs [Paryžius]: apud Claudium Cheuallonium, 1534; 8°

Enėjas Silvijus Piccolominis, popiežius Pijus II, parengė geografinį-istorinį veikalą *Dailiausias Azijos ir Europos aprašymas*. Knyga pirmą kartą išleista 1477 m. Venecijoje pavadinimu *Įvairių istorinių įvykių ir vietų aprašymas* (*Historiarum ubique gestarum locorumque descriptio*). Veikalas vėliau skirtingais pavadinimais (*Cosmographia; Opera; Asiae Europaeque elegantissima descriptio*) leistas Paryžiuje (1509, 1534), Kelne (1531), Bazelyje (1551, 1571). Knygoje pateikta žinių ir apie Lietuvos didįjį kunigaikštį Vytautą, gyventojų išpažįstamą religiją, papročius. 1534 m. Paryžiuje išėjusiame leidime kaip priedas išspausdintas šveicarų istoriko Heinricho Glareano (1488–1563) *Azijos, Afrikos ir Europos aprašymas* (*Asiae, Africae, Europaeque descriptio*).

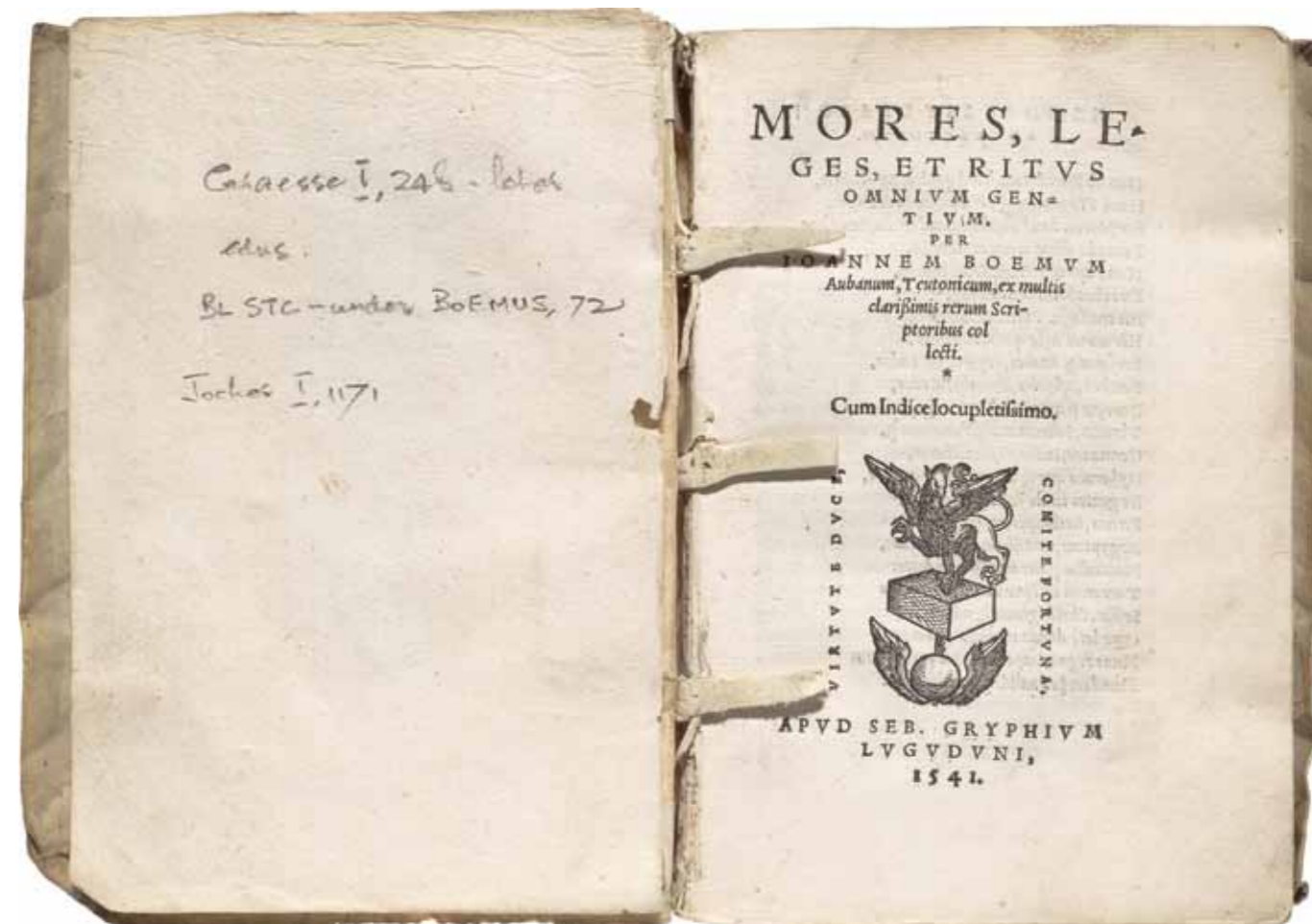

erga Ladislau Alberti filium vsus est, qui Bohemiae regnum sibi oblatum recusauit. Fredericus quoque imperator & ab Hungaris & a Bohemis ad hereditatem Ladislai vocatus, nunquam audire sustinuit quod patrueli praedictum faceret. Ingens laus nostrae aetatis, & magna decus germanici nominis: quibus non ambigo esse aliquos qui non tam iustitiae, quam ignaviae tradunt, alienis regnis quaerenda abstinere. Ego quod boni speciem habet, non laudare non possum. Cassimirus autem etsi difficile a Lituaniis dimitteret, qui suum apud se principem retinere cupiebant, in Poloniae terram veniens pacificam regni gubernationem accepit: nec diu postea sororem Ladislai regis duxit uxorem. Multa ei aduersus fratres Teutonicos, qui sanctae Mariae appellantur, bella fuere: de quibus in rebus Prutenis referemus.

De Lituania regione, Vitoldo viro facile sanguinario in ea regnante, de soli ad transitum aestiuo tempore difficultate, gentis in moribus qualitate, & quae super sacrorum diuersitatibus Hieronymus Pragensis eremita denarravit. Caput XXVI.

Lituania & ipsa late patens regio Poloniae ad orientem connexa est, palustris ferme omnis ac nemorosa. Vitoldus huic praesuit, Vladislai frater, qui relicto decorum cultu, cum regno Poloniae Christi sacramentum accepit. Magnam Vitoldi nomen sua tempestate fuit, quae subditi adeo timuerunt, ut iussi laqueo se suspendere, parere potius, quam in principis indignationem incidere voluerint. Detrectantes imperium, insutos vrsinae pelli uiuentibus vrsis (quos eam ob causam nutrebat) dilaniandos obiecit, crudelibusque alijs affectis supplicijs. Equitans, arcum semper

tensum gestauit. Si quem conspicatus est aliter incedere uiam uoluit, confestim sagitta confodit. Multos quoque per ludum interemit. Sanguinarius carnifex, ut esset inter populares & ipsum principem certum faciei discrimen, radere barbam omnibus imperauit. Id ubi non successit (facilius enim tonsus ipse mentum & caput prodijt, capitale interminatus, si quis prouincialium pilos faciei capiti suo deponeret. Rex a Sigismundo Caesare Lituaniarum appellatus, prius obiit quam legati diadema ferentes se conuenirent. Successor Suidrigal vrsam nutriuit, quae sueta ex manibus eius panem accipere, saepe in syluas vagabatur. Redeunti, usque ad thalamum principis ostia quaeque patebant. Ibi confricare ac pulsare pedibus ostium, cum fames affuit, consuevit: cui princeps aperiens cibum praebuit. Conspirauere nobiles aliquot adulescentes aduersus principem, atque vrsae modum secuti, sumptis armis cubiculi principalis ianuam confricauere. Credit Suidrigal vrsam adesse, ostiumque aperuit, ibique mox ab insidiantibus confossus interiit. Prouinciae deinde gubernatio ad Cassimirum peruenit. Ad Lituanos aestiuo tempore difficilis transitus est, palustribus aquis cuncta ferme obsidentibus. hyems praebet aditum, astrictis gelu lacunis. Mercatores super glaciem ac niuem iter faciunt, plurium dierum cibaria in vehiculo ferentes. Nulla certa via, meatus (sicut in mari) siderum cursus ostendit. Rara inter Lituanos oppida, neque frequentes villae. opes apud eos praecipue, animalis pelles, quibus nostra aetas Zibellinis armellinisque nomina indidit. Vrsae pecuniae ignota: locum eius pelles obtinent: viliores, cu-

Joannes Boemus. *Mores, leges et ritus omnium gentium*
Lugduni [Lionas]: apud Seb. Gryphium, 1541

Vokiečių humanisto, kunigo Johanno Boemo (1485–1535) etnografiniame veikalė apie Afrikos, Europos ir Azijos šalis *Visų tautų papročiai, įstatymai ir apeigos* skirta vietos ir Lietuvai (p. 181–182).

PRAEFATIO.

malos, indifferenter, ut ipsi tanquam praesensim atq; optimis exemplis per speciem suam iniuncto: laudabiles sanctosq; emulabundus fecerit, culpabiles & obsecratos simulabundus praeterit: Cognoscatq; mi lector quam pulchre & siluiter hodie, quam item inculci & simpliciter olim prius mortalium, a creatione sua ad generale usque diluuium & ultra multum seculum, terra fusi vixerint: quum in usu adhuc et signatum haberent nihil, Mercimonia nulla, beneficia matris beneficijs equaret, Nihil proprii cuiquam esset: quemalmodum aer & celum, in terra & aqua omnibus communes: Non honoribus, non diuitijs inhierent: cum quisq; sibi & almodum paucis contentus in rure sub dio, aut saltem umbrosa sub arbore aliqua, humilis ne casa, cum consorte una vel pluribus, cum dulcibus natis securus & pene otiosus ageret: congeit agrorum fructibus pecorantq; lacte uel cretetur, aquam pearet, uelimentum ex arborum corticibus latuq; filijs primum, deinde ex inconcinatis animalium pelibus sibi consereret: nullis obseptis moribus, nullis fisis, liber uagantq; inter libera & uagantia peccat, ubicumque nox deprehenderit, resideret: non latroner, non fures uilos metueret: Letus profususq; ignarus eorum omnium esse. Que postea una cum adolescente mundo ex uarijs discordibus mortalium studijs, uoluntatibus, amulationibus, subsiquas sunt, quando propter fructuum absque cultura nascentiam insufficientiam, aliarumq; rerum defectum, belliarum humanarq; externorum imprimis crebram incurfionem, grassantemq; uolentiam, congregati bonorum ceterum cum perueniendi no-

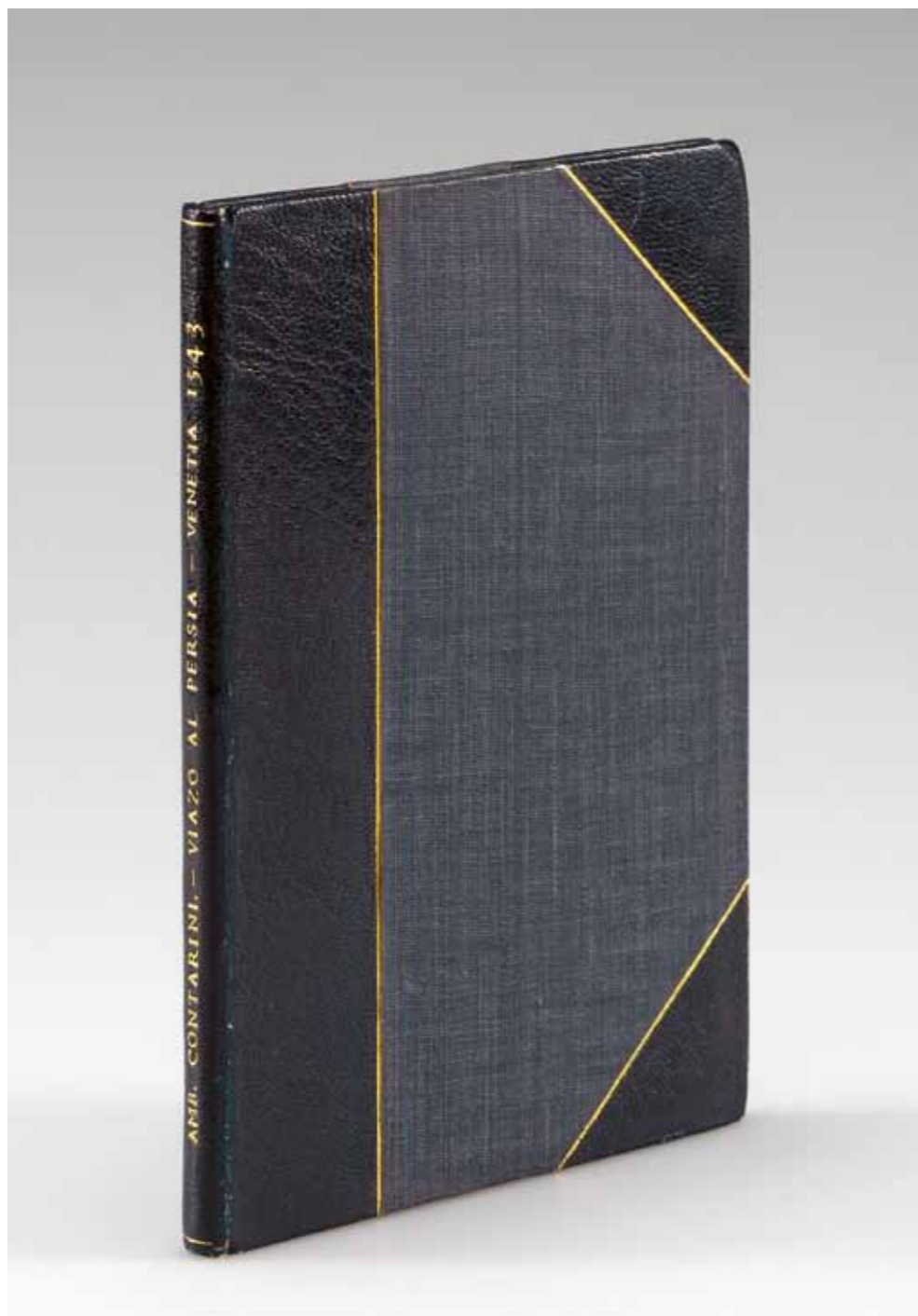
Villentes enim non.

Mortalium uel terram simpliciter.

Securitas de liberis.

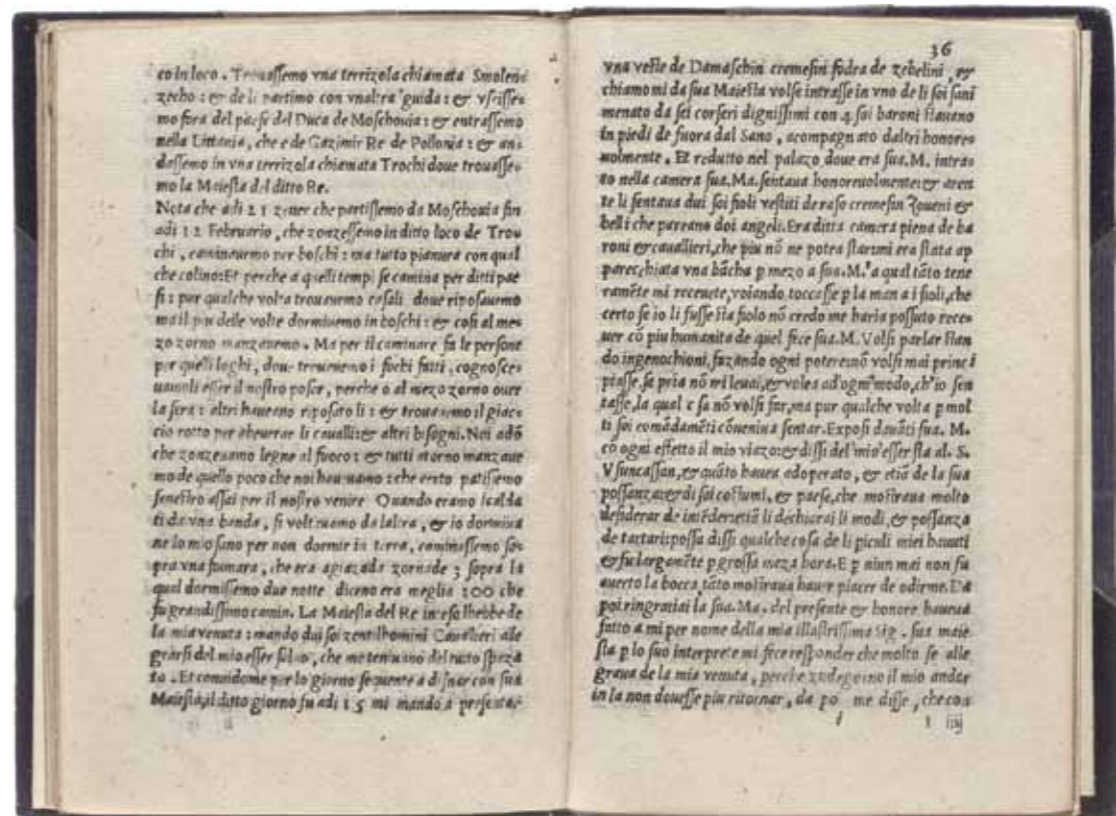
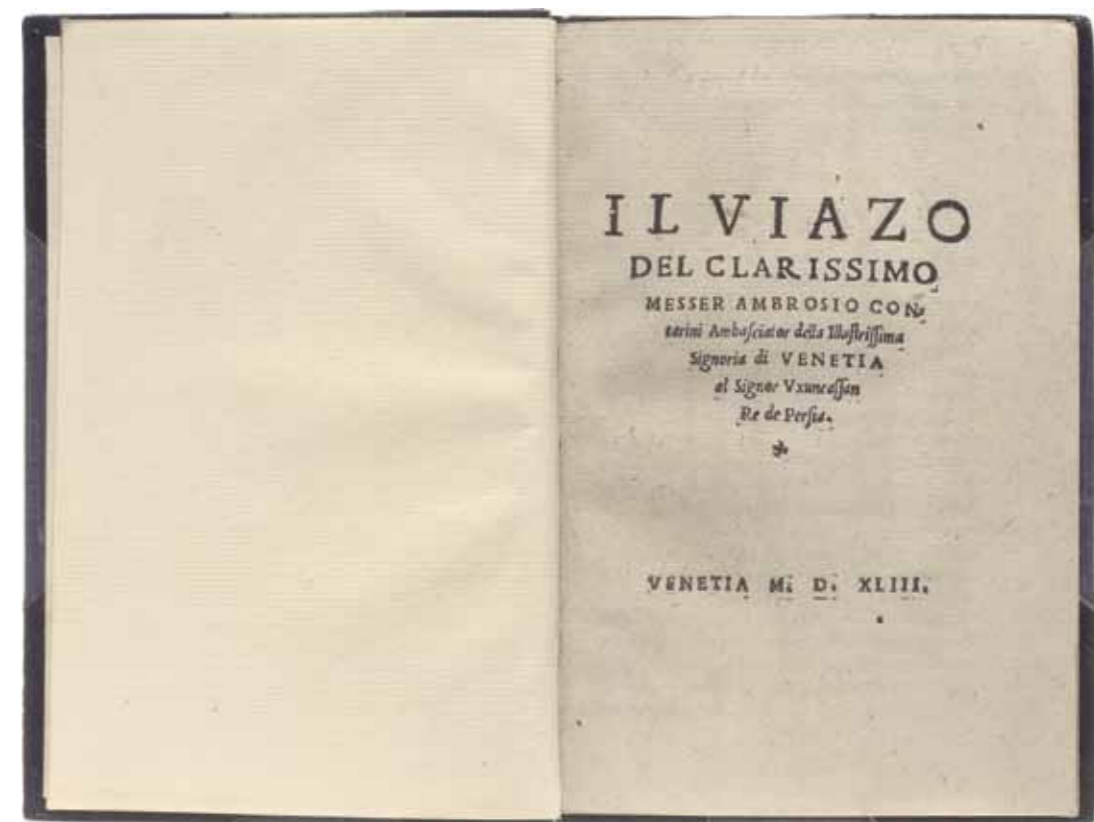
Congregati bonorum ceterum cum perueniendi no-

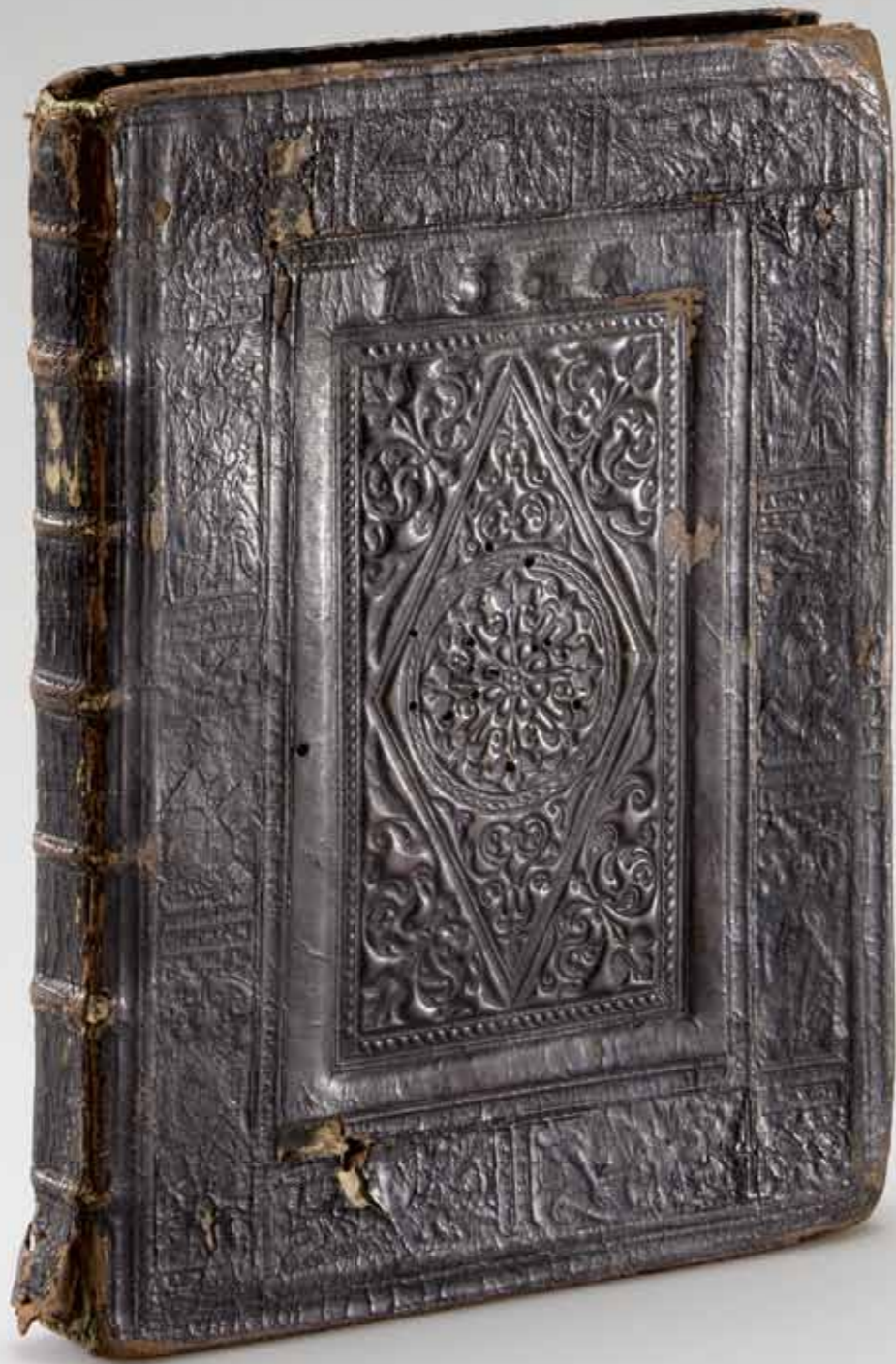

Il viazo del clarissimo messer Ambrosio Contarini, ambasciator della illustrissima signoria di Venetia al signor Uxun Cassan, Re de Persia
Venetia, 1543

Venecijos pasiuntinys Ambrosio Contarinis (1429–1499) 1474 m. su diplomatine misija per Lenkiją, pietines Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemes vyko į Persiją. Grįždamas per Maskvą, užsuko į Trakus, čia susitiko su Kazimieru Jogailaičiu. Savo kelionių įspūdžius aprašė veikale *Šlovingosios Venecijos ambasadoriaus garbingojo Ambrosio Contarinio kelionė pas Persijos karalių Uzun Hasaną*.

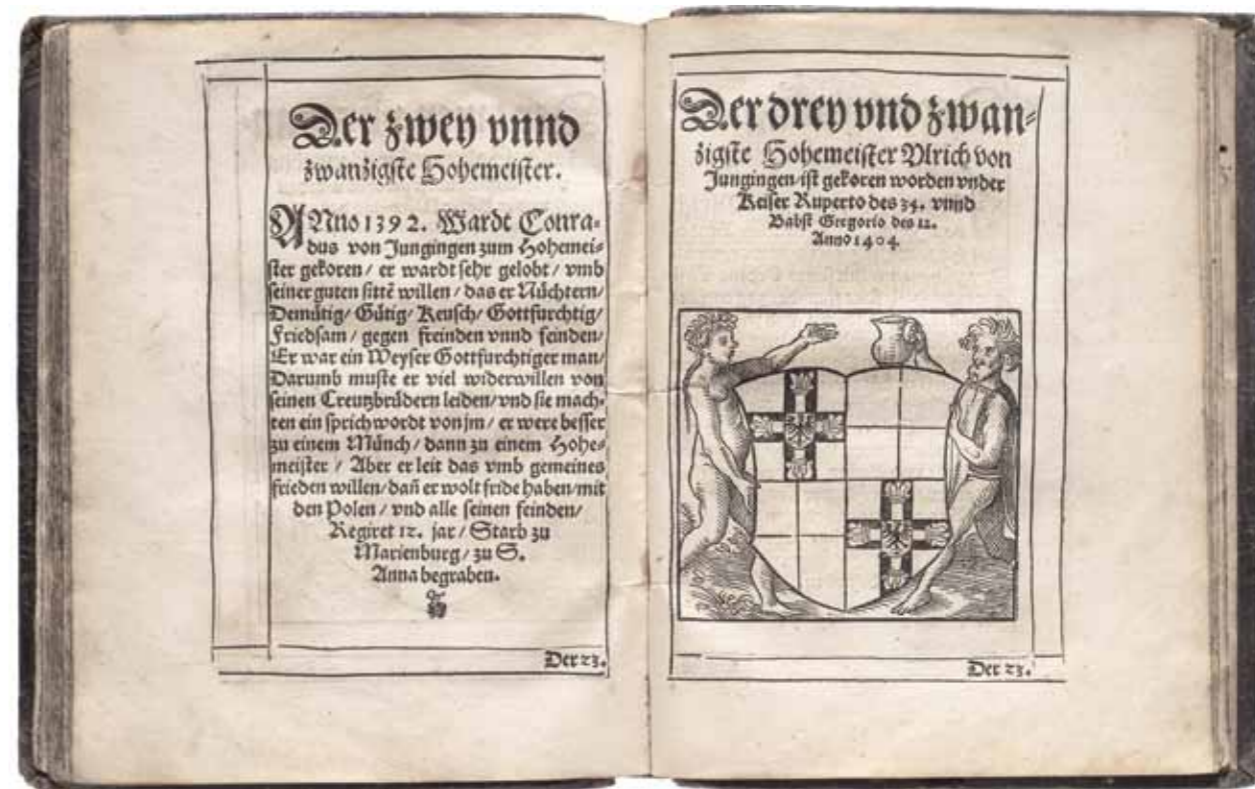
Mažosios Lietuvos, LDK ir etnografinės Lietuvos spaustuvių leidiniai

Chronica. Kurtzer Auszug der Preussischen Chronicken von dem Jar 1200. bis auff diese jetzige unsere Zeit...

[Karaliaučius]: durch Johann Daubman, 1566; 4°

Mažosios Lietuvos spaustuvinio Johano Daubmano (†1573) sudaryta ir išleista *Trumpa Prūsijos kronikų santrauka nuo 1200 metų iki mūsų laikų* – pirmoji spausdinta Prūsijos kronika. Knyga suskirstyta skyriais pagal Prūsijos sritis. Leidinį puošia 36 Vokiečių ordino magistrų herbai.

Vokiečių ordino didžiojo magistro Dietricho von Altenburgo herbas

Iš knygos *Chronica. Kurtzer Auszug der Preussischen Chronicken von dem Jar 1200 bis auff diese jetzige unsere Zeit...*, Karaliaučius, 1566

1336 m. didysis magistras Dietrichas von Altenburgas (†1341) vadovavo Pilėnų pilies puolimui.

Vokiečių ordino didžiojo magistro Ulricho von Jungingeno herbas

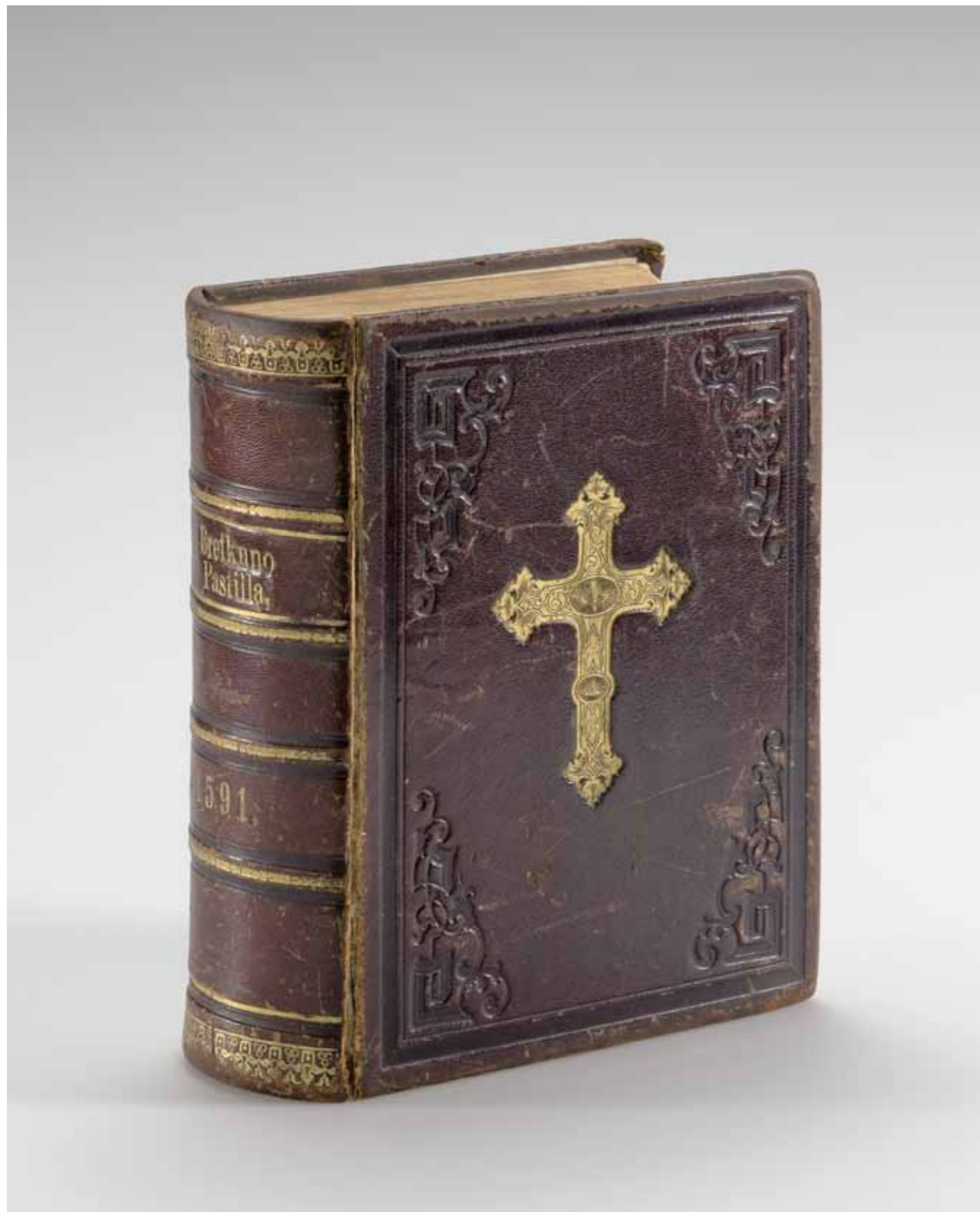
Iš knygos *Chronica. Kurtzer Auszug der Preussischen Chronicken von dem Jar 1200 bis auff diese jetzige unsere Zeit...*, Karaliaučius, 1566

Didysis magistras Ulrichas von Jungingenas (1360–1410) žuvo Žalgirio mūšio metu.

Vokiečių ordino didžiojo magistro, pirmojo Prūsijos kunigaikščio Albrechto Brandenburgiečio herbas

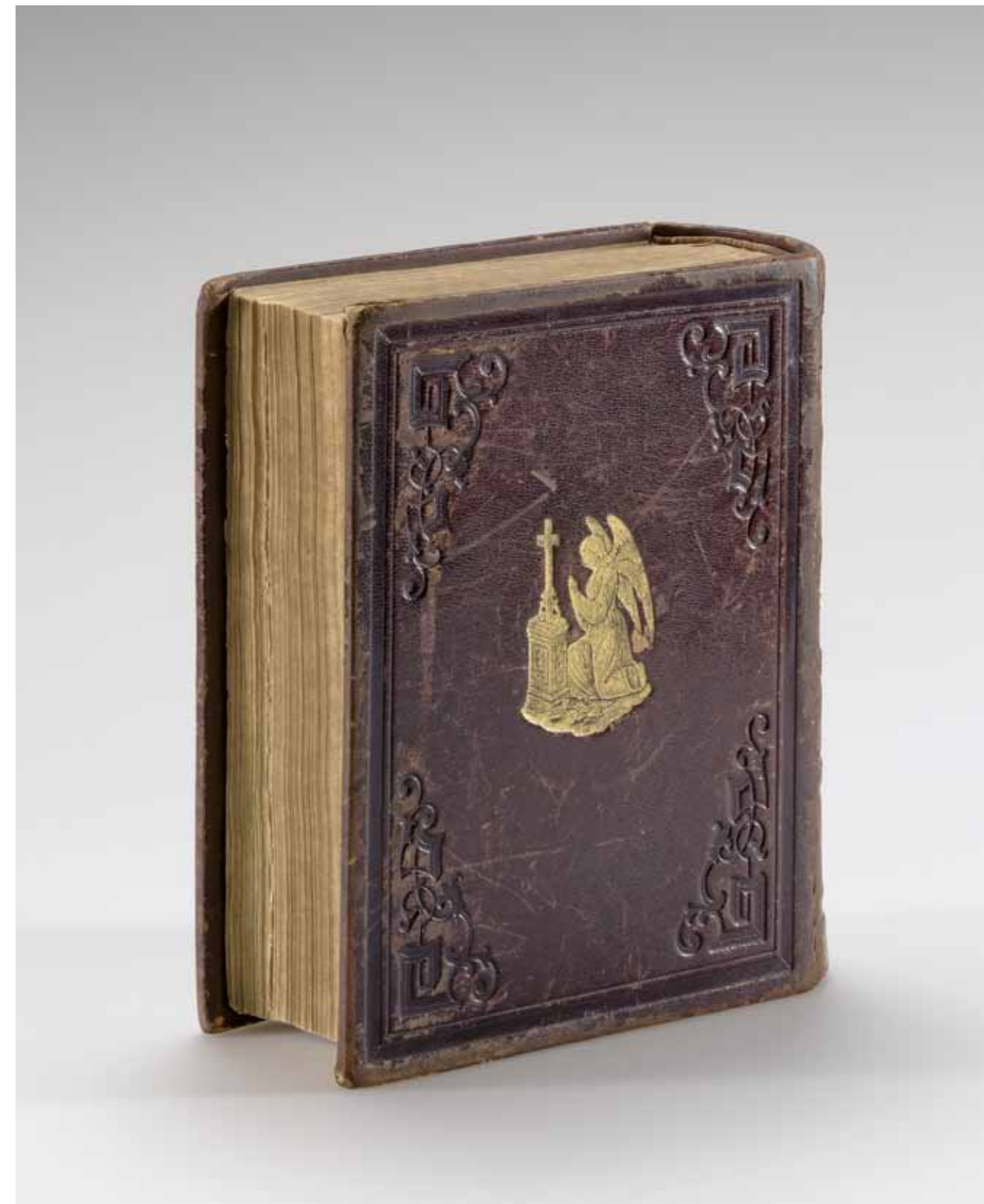
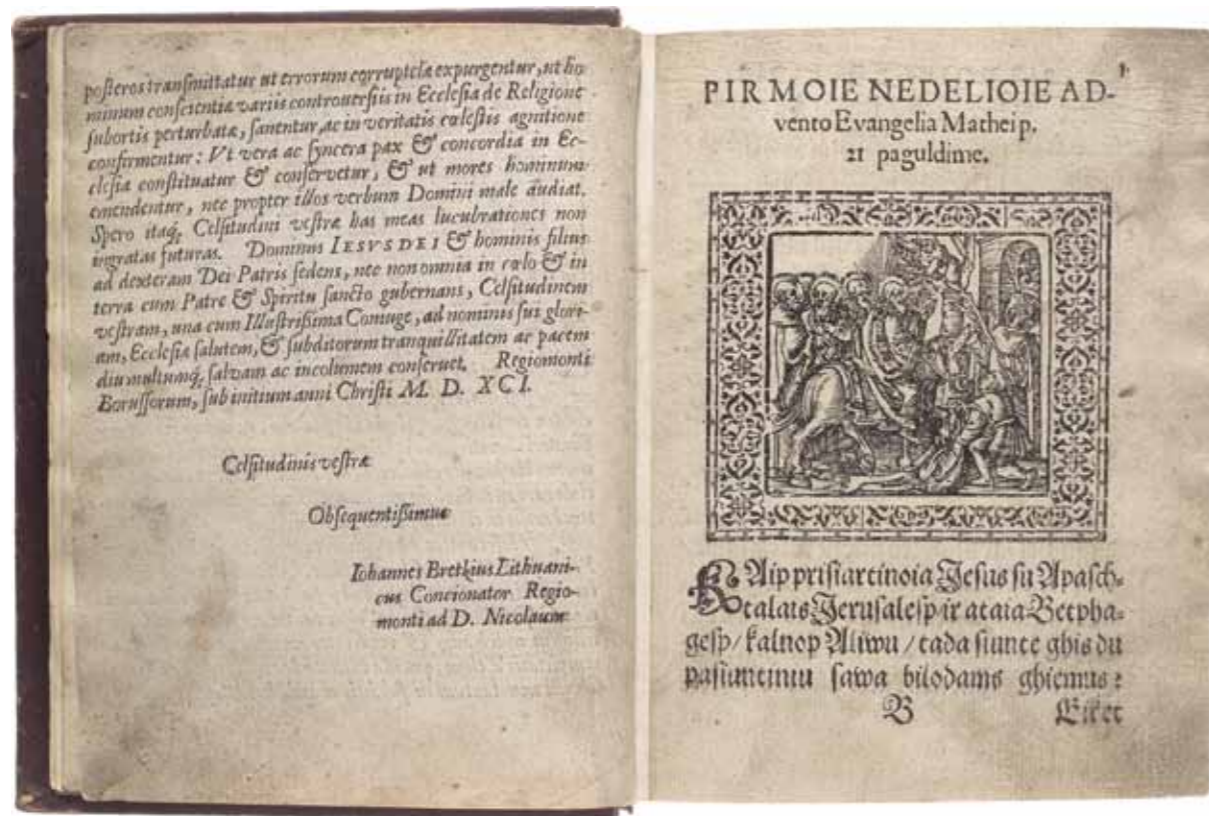
Iš knygos *Chronica. Kurtzer Auszug der Preussischen Chronicken von dem Jar 1200 bis auff diese jetzige unsere Zeit...*, Karaliaučius, 1566

Didysis magistras Albrechtas Brandenburgietis (1490–1568) 1525 m. paskelbė Vokiečių ordino valstybę pasaulietine Prūsijos kunigaikštyste. Pats tapo Prūsijos kunigaikščiu, prisiekė Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Žygimantui Senajam vasalo ištikimybę.

Janas Bretkunas. *Postilla, tatau esti trumpas ir prastas ischguldimas Evangeliiu...*, d. 1–2
Isspaude Karaliaucziunie: Jurgis Osterbergeras, 1591; 4°

Vieno lietuvių raštijos pradininkų Karaliaučiaus klebono Jono Bretkūno (1536–1602) dviejų dalių pamokslų rinkinys *Postilė* – pirmas tokio žanro leidinys lietuvių kalba. Jis turėjo didelę reikšmę lietuvių bendrinės kalbos raidai, rašytinio stiliaus formavimuisi. J. Bretkūnas *Postilei* panaudojo savo paties sakytus pamokslus ir kai kurių vokiečių autorių kūrinius. Knyga pirmą kartą išleista 1591 m. Karaliaučiuje, Prūsijos kunigaikščio raštininko Jurgio Osterbergerio (~1542–1602) įkurtoje spaustuvėje, kuri veikė apie 1575–1610 metus. Iki 1600 m. spaustuvėje išleista 14 knygų ir smulkių spaudinių lietuvių kalba, parašytų J. Bretkūno, Martyno Mažvydo, Simono Vaišnorio, Baltramiejaus Vilento ir kitų. Antraštiniame lape uždėtas J. Mikšo spaustuvės Tilžėje antspaudas. Mažosios Lietuvos spaudos darbuotojo, aušrininko, visuomenės veikėjo Jurgio Mikšo (1862–1903) įsteigta spaustuvė veikė 1885–1886 metais. Tai pirmoji lietuvių tautinio sąjūdžio poligrafijos įmonė Mažojoje Lietuvoje.

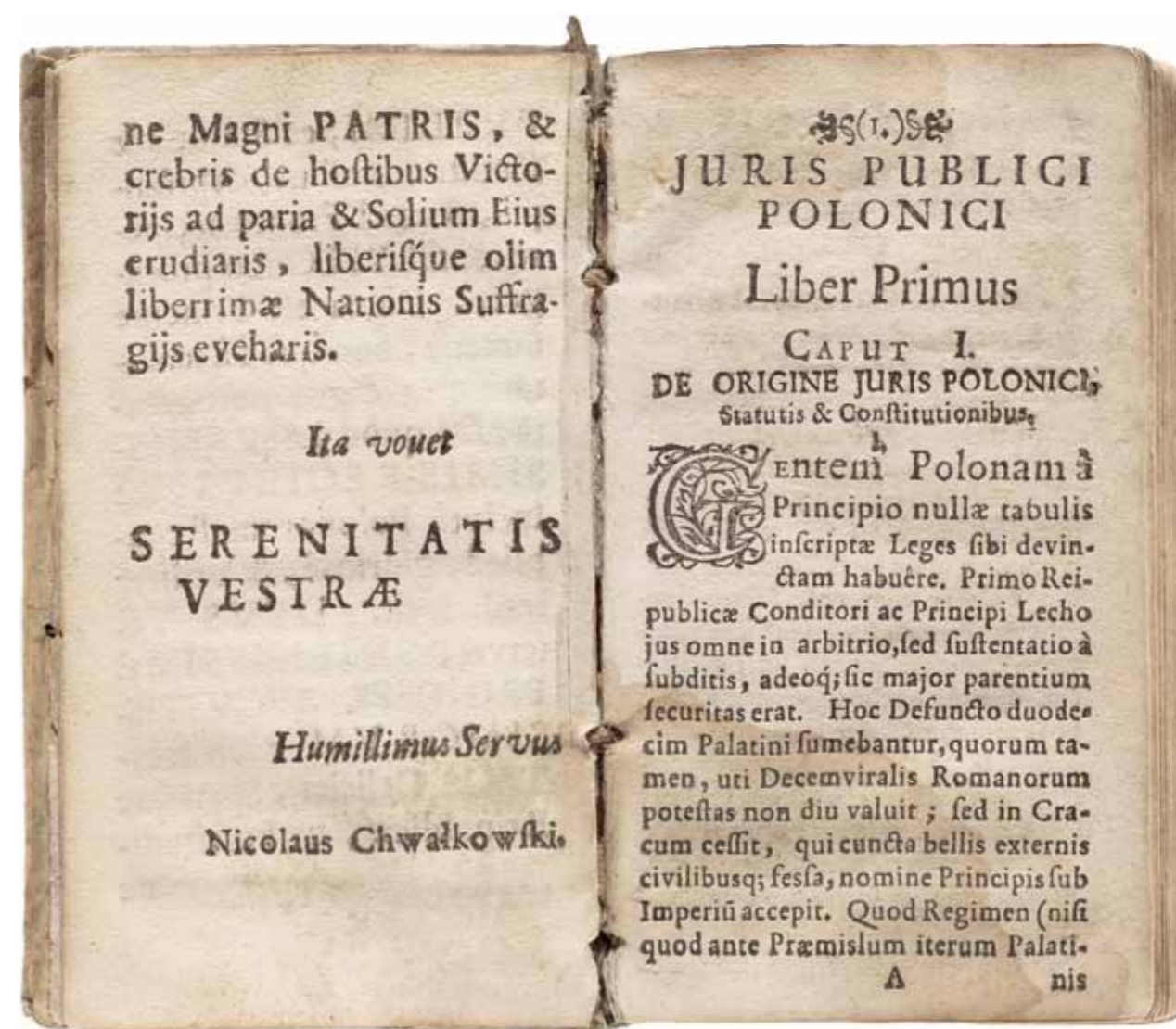
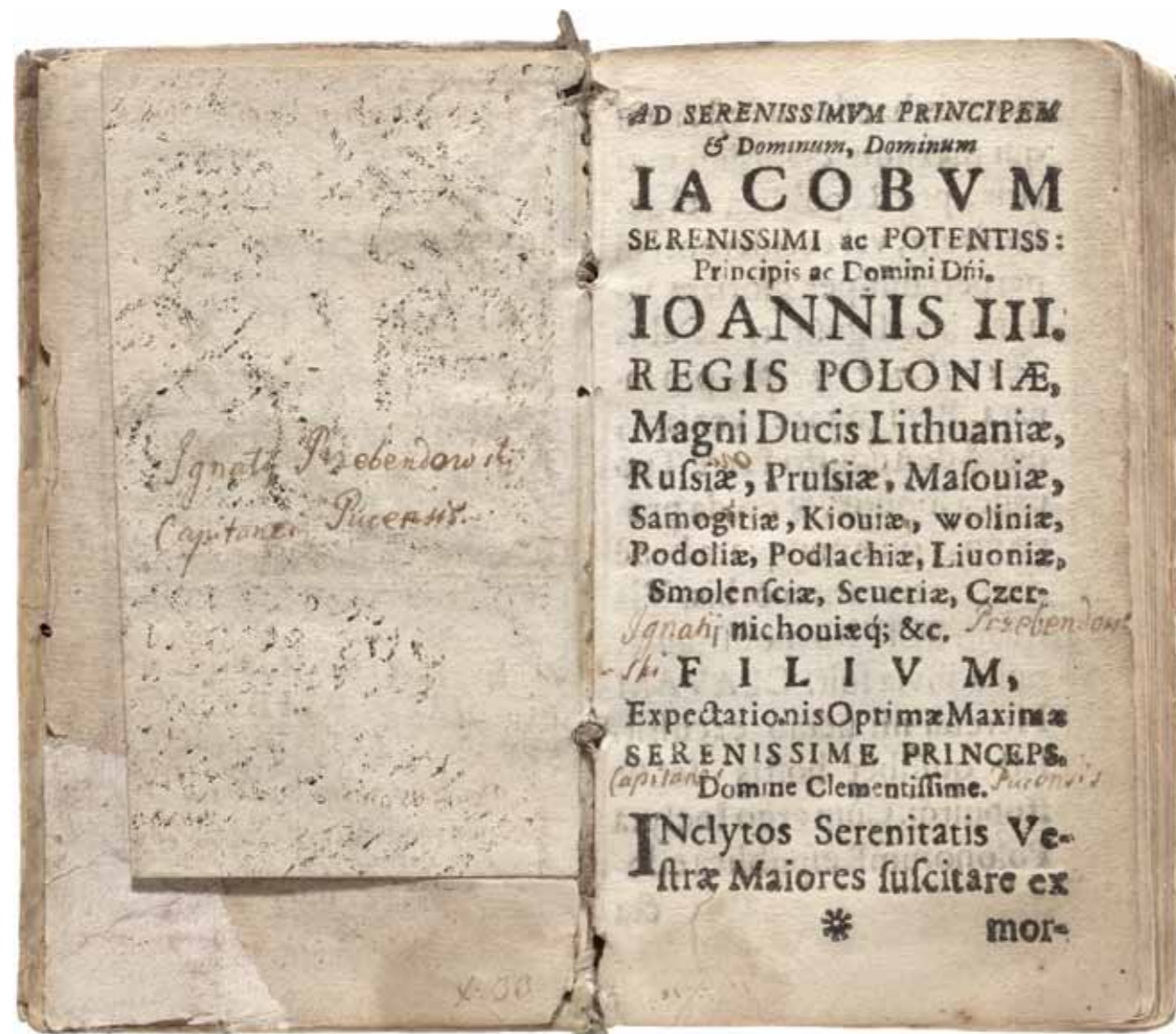

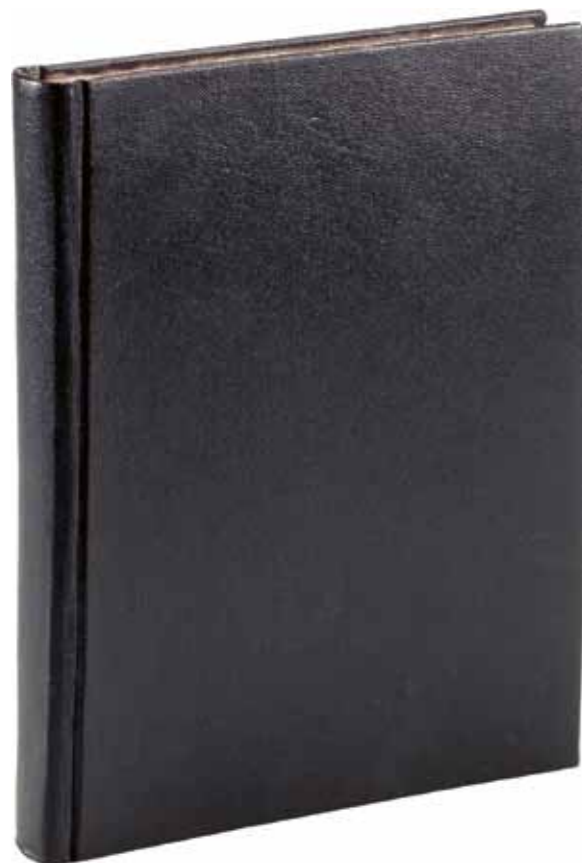

Nicolaus Chwałkowski. *Regni Poloniae jus publicum...*
Regiomonti [Karaliaučius]: typis Friderici Reusneri, 1676; 12°

Lenkijos teisės istoriko Mikolajaus Chwałkowskio († po 1700) veikalas *Lenkijos Karalystės viešoji teisė* dedikuotas karaliaičiui Jokūbui Sobieskiui (1667–1737), Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jono Sobieskio sūnui. Tai pirmas knygos leidimas, išėjęs Frydricho Roisnerio (1642–1678) spaustuvėje. Roisnerių (Reussnerių) spaustuvė – didžiausia to meto spaudos įmonė Karaliaučiuje, ją įsteigė Johanas Roisneris (1598–1666). Vėliau savininkais buvo Frydrichas Roisneris, jo našlė Katarina Roisner († 1720) ir jų palikuonys. Spaustuvė veikė 1639–1746 m., turėjo knygriškylą ir knygyną, spausdino vadovėlius, mokslinę, religinę ir kitą literatūrą vokiečių, lietuvių, lenkų, lotynų kalbomis. 1653–1744 m. išleido 89 knygas ir smulkius spaudinius lietuvių kalba.

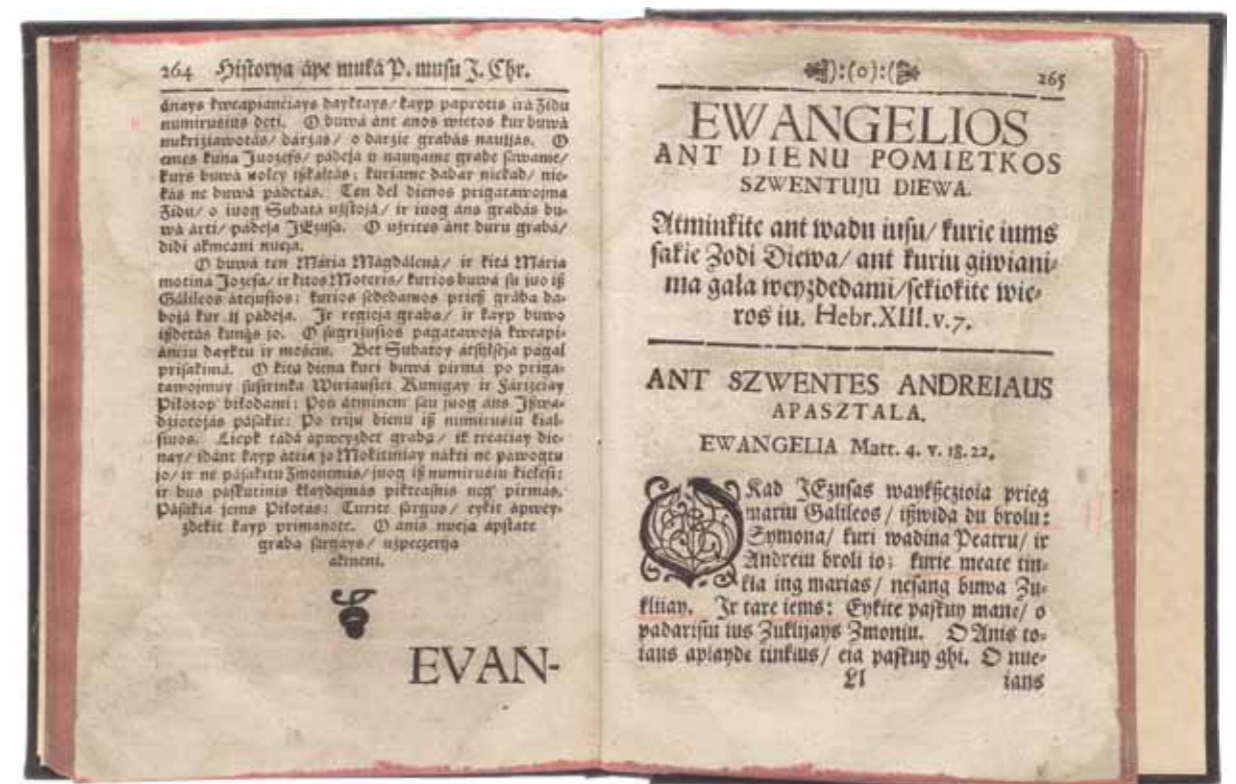
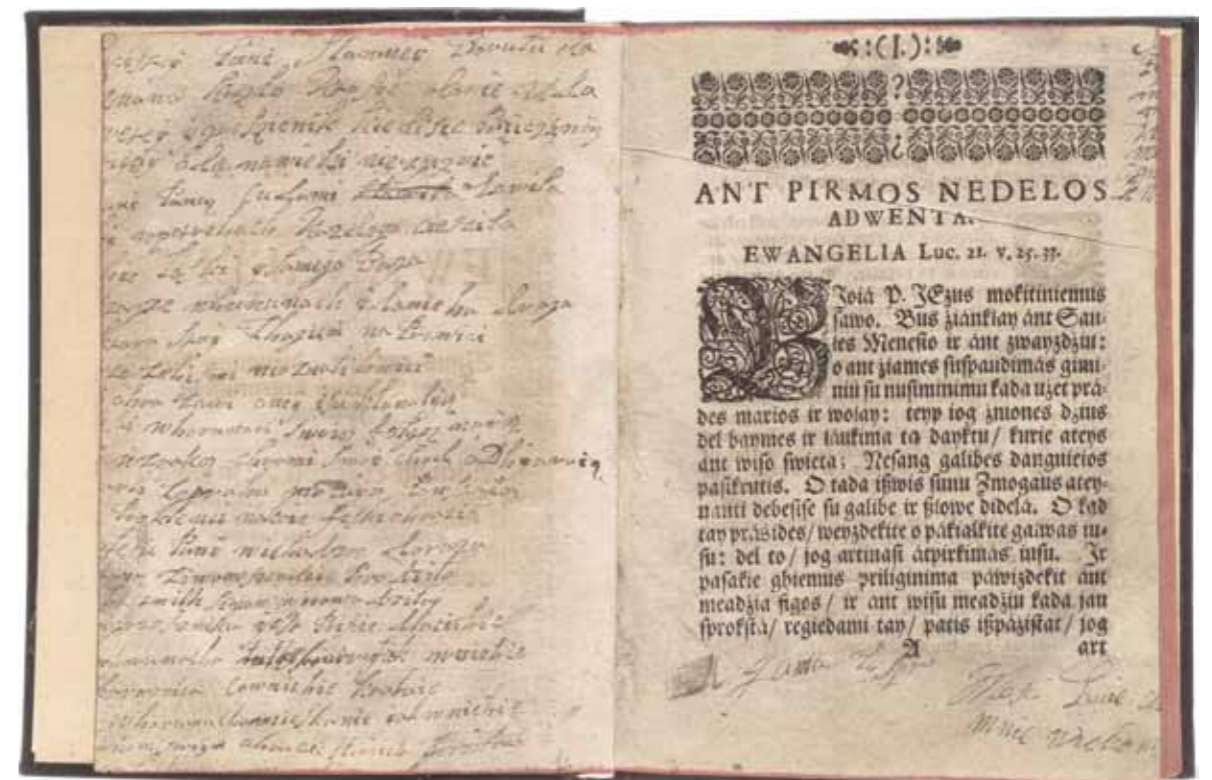

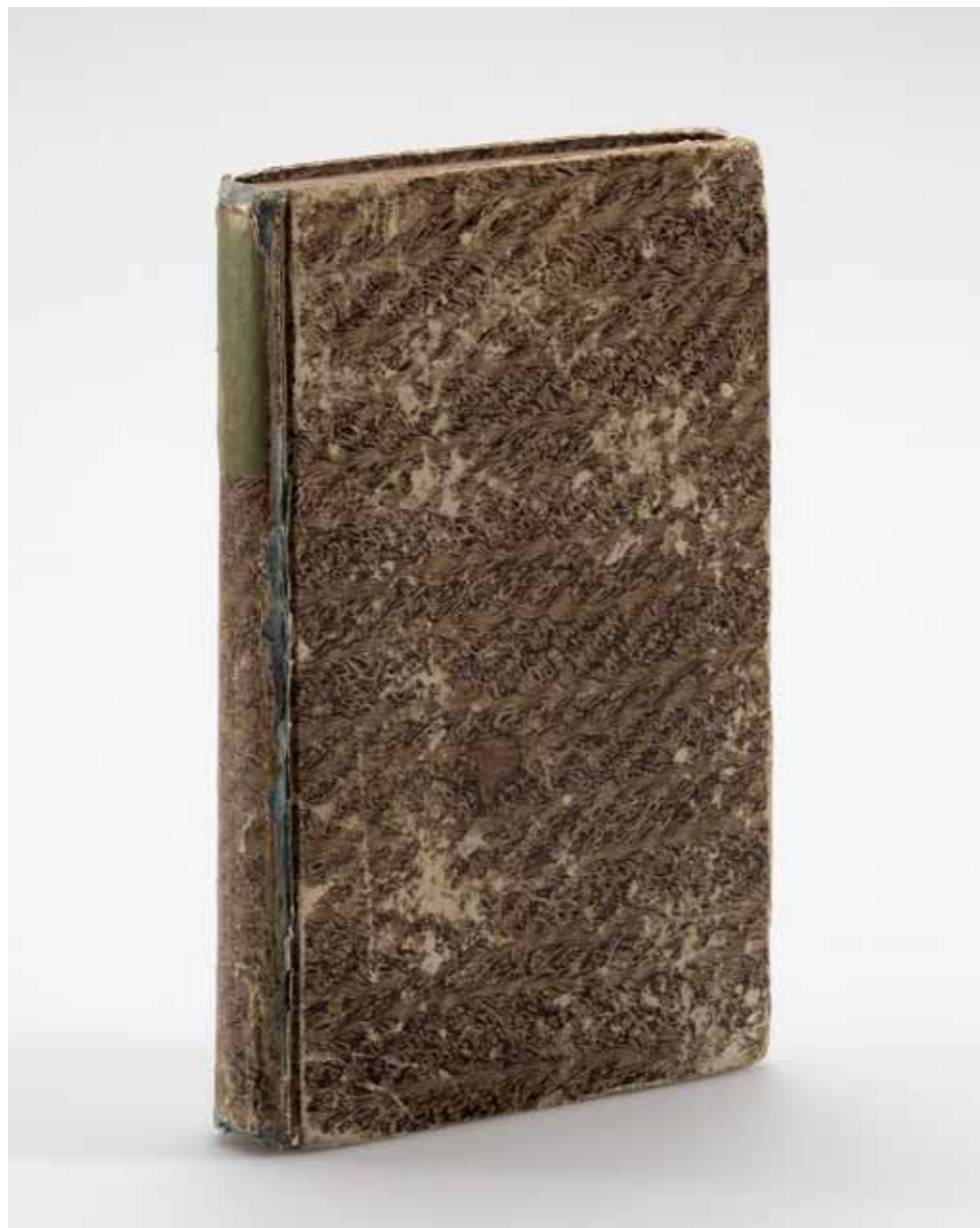

Summa, abá Trumpas iszguldimas Ewangeliu Szwentu, per wisus meatus dienomis nedelos bázničiose krikščioniszkoše skaytomu...

Kiedaynise: drukawoja Jochimas Jurgis Rhetas, 1653 [Karaliaučius: Roisnerių spaustuvė, 1684]

Suma, arba Trumpas išguldymas Ewangelijų Šventų per wisus metus... – sutrumpintas Gžegožo iš Žarnowco (1528–~1601) knygos *Postylla, albo Wykłady Ewanieliej niedzielnych i na święta przez cały rok* vertimas. Į lietuvių kalbą išvertė Lietuvos evangelikų reformatų kunigai Samuelis Minvydas (1602–1660) ir Jonas Božimovskis (1610–1673).

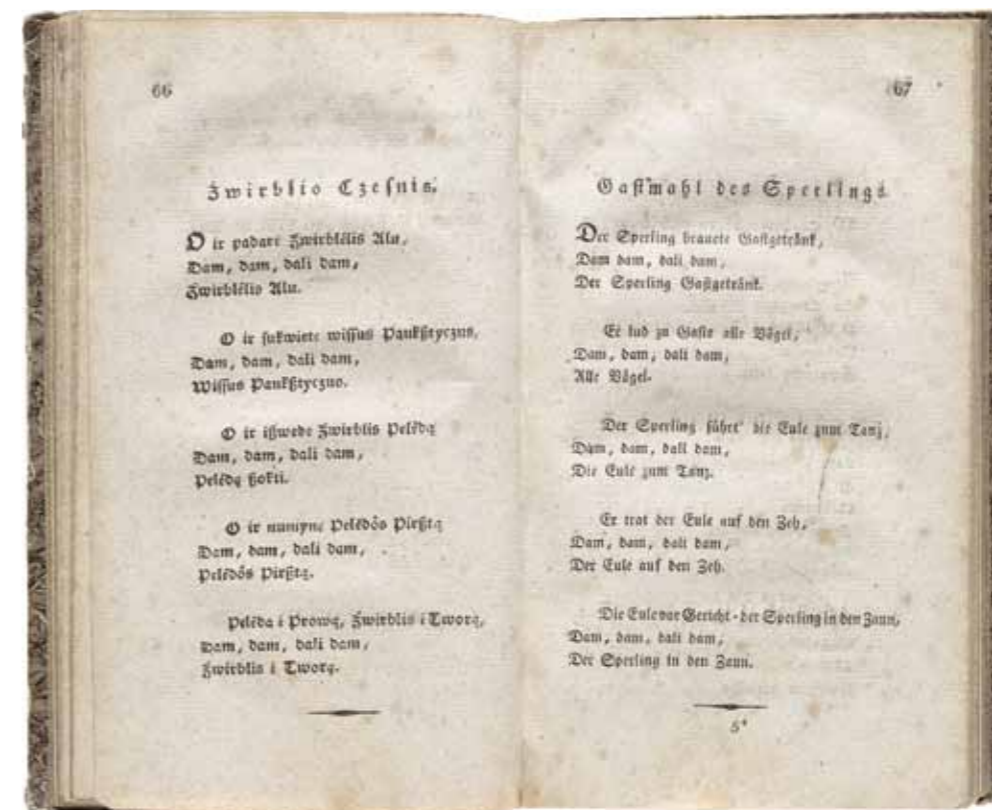

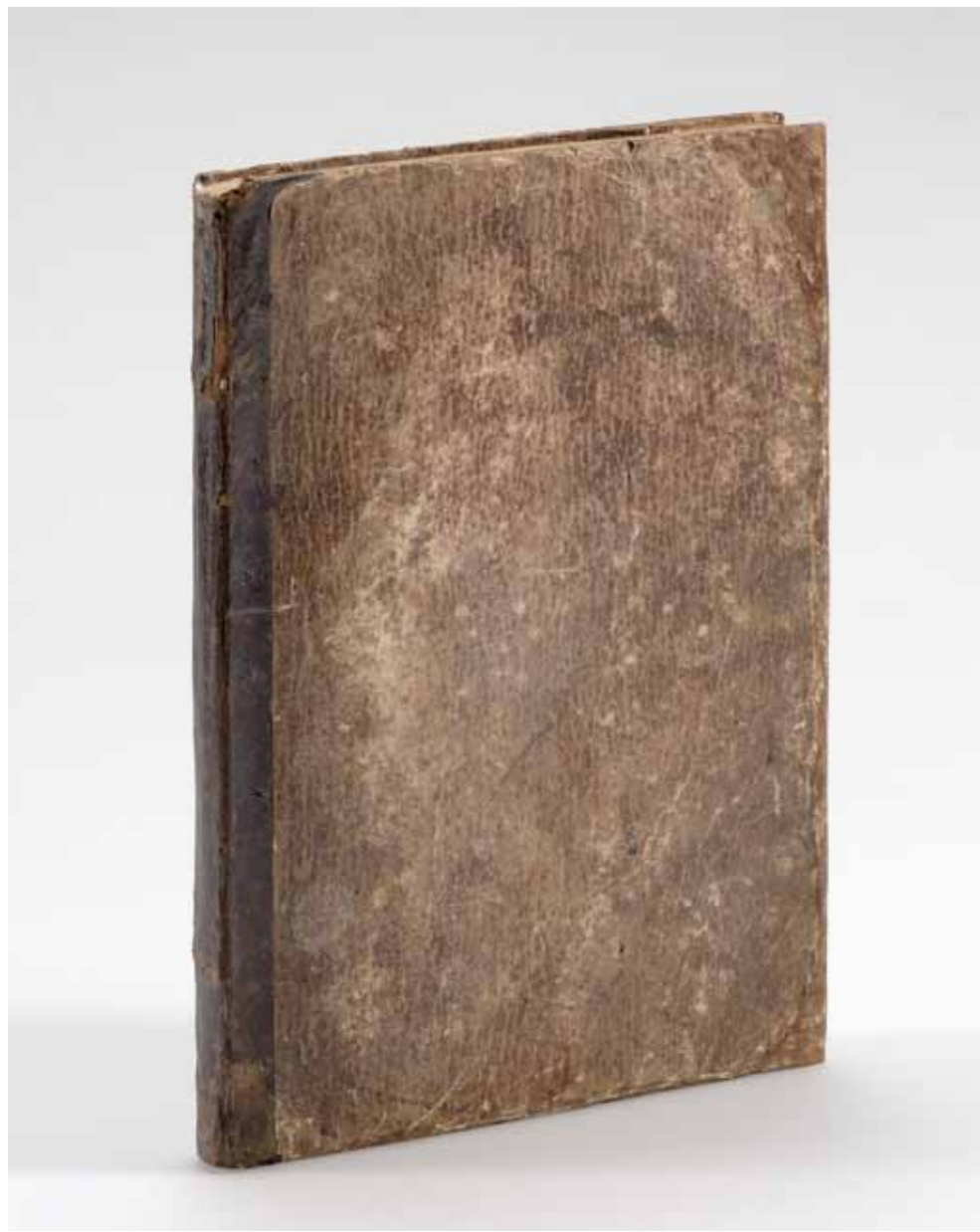

Martin Ludwig Jedemin Rhesa. *Dainos, oder Litthauische Volkslieder...*

Königsberg [Karaliaučius]: Druck und Verlag der Hartungschens Hofbuchdruckerei, 1825

Martynas Liudvikas Gediminas Rėza (1776–1840) – Rytų Prūsijos lietuvių teologas, tautosakininkas, lituanistas, Karaliaučiaus universiteto profesorius. 1825 m. kartu su devyniais talkininkais sudarė pirmąjį lietuvių liaudies dainų rinkinį su melodijomis *Dainos, arba Lietuvių liaudies dainos*. Rinkinio dainos buvo verčiamos į anglų, čekų, italų, lenkų, rusų, vokiečių kalbas. Knygoje įdėtame M. Rėzos straipsnyje „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai“, be kita ko, nurodytos ir dainų rinkėjų pavardės. Knygą išleido Hartungų spaustuvė, kuri Karaliaučiuje veikė 1734–1871 metais. Spaustuvei priklausė stereotipų ir litografijų skyriai, knygriškla ir knygynas. Tai buvo viena moderniausių ir pajėgiausių Mažosios Lietuvos spaudos įmonių, čia spausdintos knygos ir smulkūs spaudiniai lietuvių, latvių, vokiečių ir kitomis kalbomis.

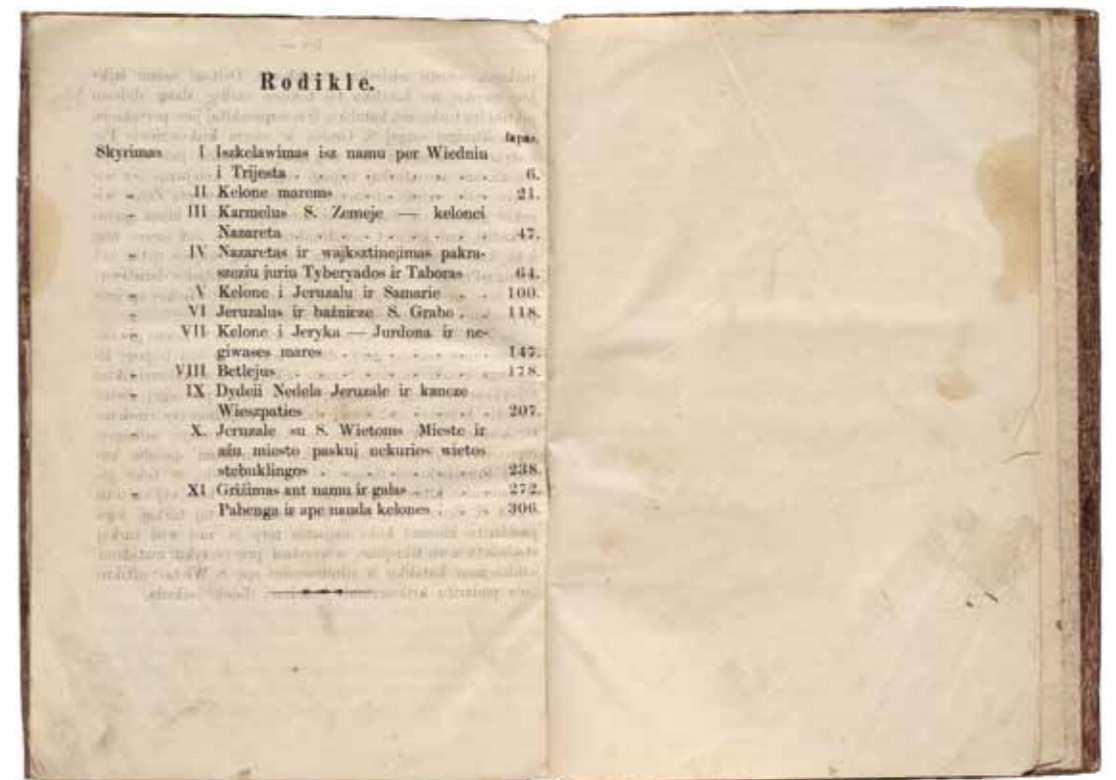
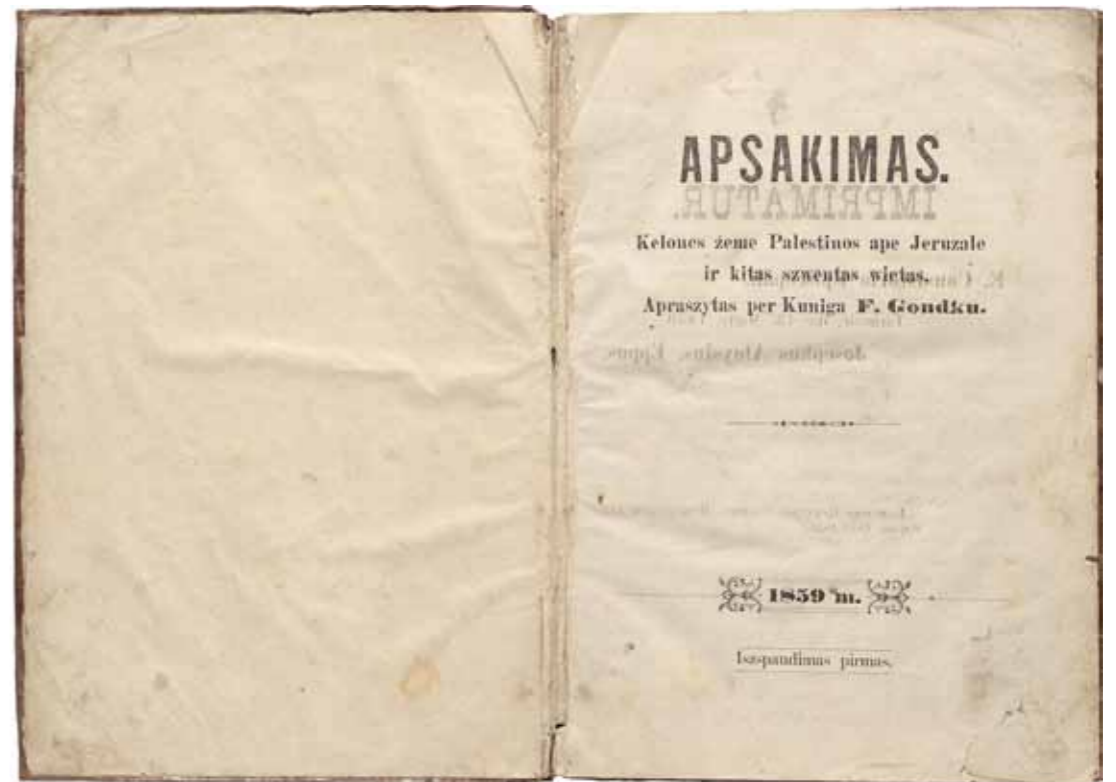

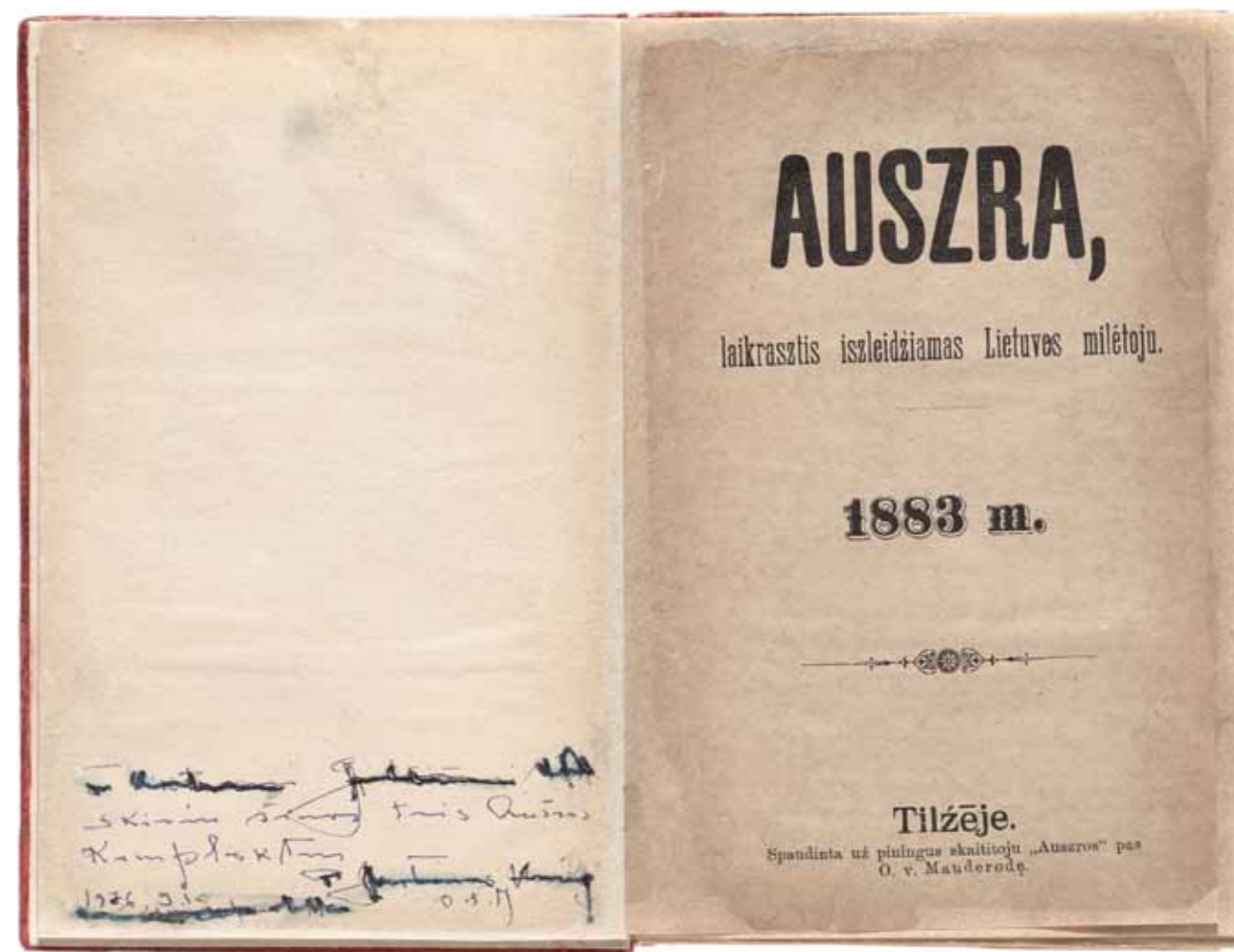
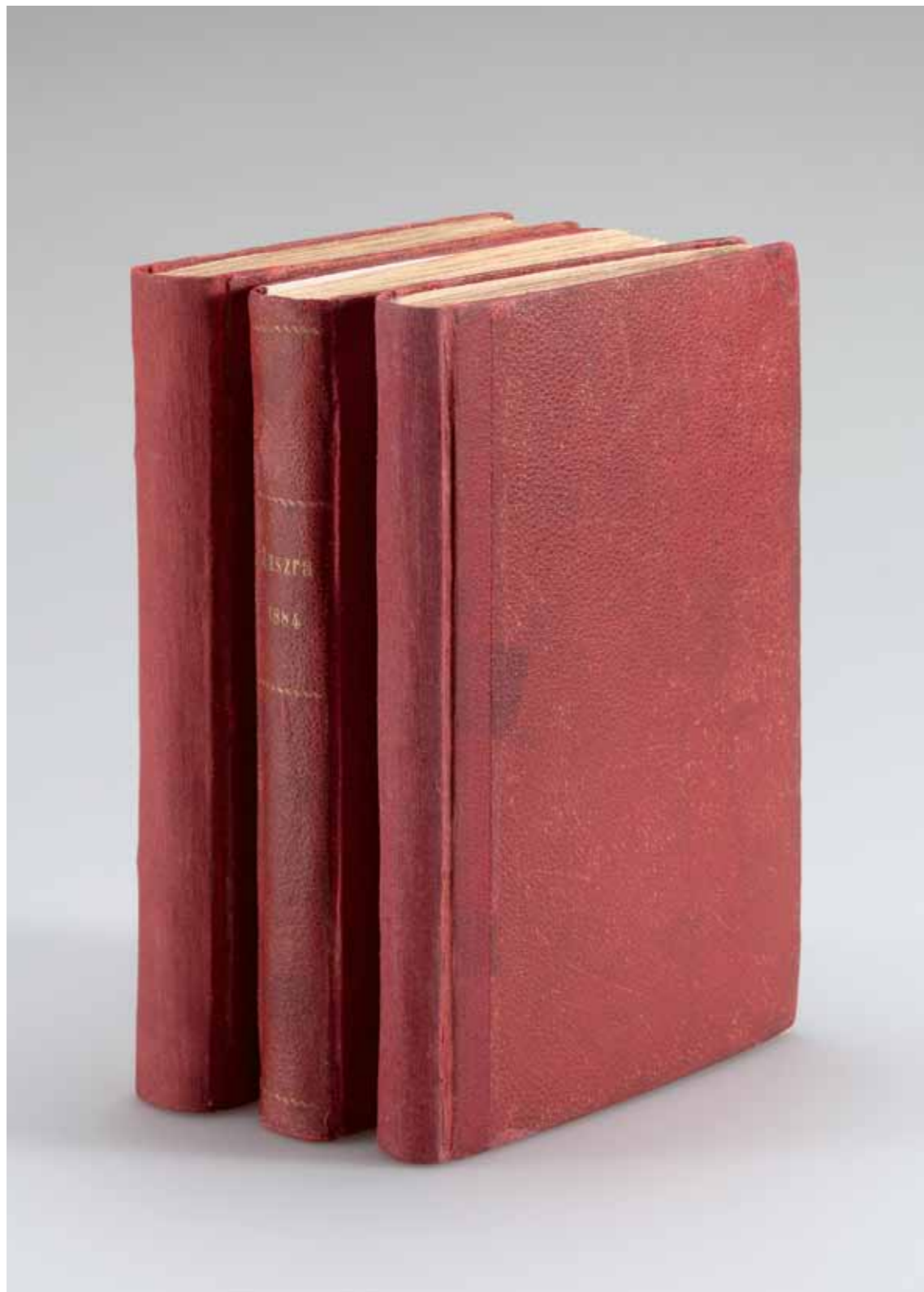

Feliksas Gondkus. *Apsakimas kelones žeme Palestinos, ape Jeruzale ir kitas szventas wietas*

1859 [kontrafakcija: Ragainė: J. Antanavičiaus išleidimas, E. Miugės spaustuvė, 1880]

Apsakymas kelionės į Palestinos žemę, apie Jeruzalę ir kitas šventas vietas – kunigo Felikso Gondko (1821–1892) knygos apie piligriminę kelionę *Wspomnienia z pielgrzymki do Ziemi Świętej* vertimas į lietuvių kalbą. Iš lenkų kalbos išvertė leidėjas, draudžiamos lietuviškos spaudos platintojas Juozas Antanavičius (~1831 – ~1898). 1880 m. jo lėšomis išėjo kontrafaktinis knygos leidimas. Kontrafakcijos paplito Lietuvoje spaudos draudimo laikotarpiu, 1864–1904 metais. Tai leidiniai, kuriuose sąmoningai nurodyta neteisinga jų leidimo data ar vieta, kartais ir autorius. Taip pat buvo falsifikuojamos ar pakartojamos ankstesnių leidimų valdžios, cenzorių ir Bažnyčios aprobacijos. Knyga išspausdinta E. Miugės spaustuvėje, kuri veikė 1844–1899 (?) m. Ragainėje.

Auszra (Aušra). 1883 m. Nr. 1 – 1885 m. Nr. 12

Tai pirmas Didžiąjai Lietuvai skirtas lietuviškas periodinis leidinys lotynišku raidynu, leistas 1883–1886 m. Ragainėje ir Tilžėje. Redagavo Jonas Basanavičius, Jonas Šliūpas, Jurgis Mikšas, Martynas Jankus, Juozas Andziulaitis-Kalnėnas. *Aušra* skelbė tautinį išsivadavimą, vienijo liberaliąją inteligentiją, formavo jos tautinę programą. Laikraščiu rašė 95 autoriai iš Mažosios ir Didžiosios Lietuvos.

N. 1.

AUSZRA,

Laikraštis, išleidžiamas

per

Dra. Bassanawicziu.

„Ausra“ išleista Ragainej 20. kovo mėnesio formate knyguose arkusinėse su 8. turimomis 16 lakštų.
Preke ant metų arba 12 N. 2 Mk. = 1 rub.,
ant 1/4 metų arba 6 N. 1 Mk. = 50 kap.
ant 1/4 metų arba 3 N. 50 Pf. = 25 kap.

Apparsiniai, spaustuwej „Ausros“ priimami, kasdienoje na
kosna pusian dalita elute po 20 Pf. = 10 kap.

Apsteliuoti galima „Ausra“ prie wisu wok. cloc. pasta
uno 10. majans zio m.

Ragainej, kovinis 1883.

Del redakcijos atstiliopis J. Mikazs Ragainej.
Spaustuwe Albano & Kibelkōs.

— 24 —

Amerikōs wien 600000 markin arba 300000 rubliu
Dabar girdima, jog tokie pat twanai ir szian-
rinej Amerikoj kelis miestus usplokdino, dang pabriu-
kuzustijo, gelskeilus iszplowe ir didelius tiltus panesze.
Iszkada neredu dide ir dang bedos per tai atsirada.
— Neseni nadege mjeste Berdiczewo (Ukrainoj) cir-
kns, kur sekoma apie 400 žmonių nguij nuogla smerti
radę. Republikoj suwienitija žemiu Amerikos, mieste
Milwankee nuplendejo hais didele gaspada, kur bewiek
100 žmonių galą gawęs.

Ausros I. num. intalpa.

1. B. Priekalba, laksetas 3.
2. A., B. Senoves Lietuwos pamuscilmas, giesne, 1. 8.
3. J. A. W. L. Lietuwiskoj kalba, giesne, 1. 10.
4. J. S. Kuokstis, Simanas Dankantas, Lietuwos rasetininkas, 1. 13.
5. Jonas Bassanawiczias, Apie senoves Lietuwos pilies, 1. 15.
6. Masu knygos, 1. 18.
7. Isa Lietuwos, apėwaiga, 1. 22.
8. Swetar, apėwaiga, 1. 23.

Rankraszczins del Ausros redakcija Ragainej
priima.

SPAUSTUWE
ALBANO
& KIBELKŌS

N. 2. Ragainej, balandinis. 1883.

AUSZRA.

Laikraštis, išleidžiamas keliu Lietuwōs mylėtoju.

„Ausra“ išleista Ragainej 20. kovo mėnesio formate knyguose
dwiarkusinėse. — Preke: ant metų arba 12 Nr. 2 m. = 1 rubl.,
ant 1/4 metų arba 6 N. 1 Mk. = 50 kap. Atskirus Nr. 20 pf. = 10 kap.
Apparsiniai, spaustuwej „Ausros“ priimami, kasdienoje na
kosna pusian dalita elute po 20 pf. = 10 kap. — Nū 1. lepiēs m. gal
„Ausra“ prie kosno clocor. karal. pasta apsteliujama buti.

Kalbōs dalykuose.*)

„Puse — daugiau už wisiką.“

„Tai yr dywins zolis, tai iszmintings rokūtojis!“
— wiens arba kits musū skaitytoju su tikru apjūku
szauks ir mus per paikus laikys. Tegul ir jākiasi —
tikt teisybę tur ansai, kurs užmanē szitą dywinajį žo-
delį, „kad pusē daug daugiau yr už wisiką“ — butent
pagirtasis senasis Grykonū giesmininkas Hesijodas, gy-
wenęs i 800 m. pirm Kristaus.

„Puse — daugiau už wisiką!“ Jieszkokim iszgul-
dymo. Man rodos, buk asz wienu tą iszguldyką sura-
dęs. Tai, idant ir taw parodycziau, miels skaitytojan,
eiksz su manim ir klansyk wienu papasakojimo.

Pirm kokio czėso, — bene per kaltybę anū bran-
giū žmoneliū, kurie wis nor sawo dywinaję wiernybę
ir sawo wokiszkaį „patrijotismą“ tuomi, rodos, palie-
cawoti, kad jie wisokius nekaltus ir tankei wiernia-
sius žmones kaip neprietelius wokiszkosios waidziōs ap-

*) Wisab, kas czo sakyta apie wokiszkaį kalbą musū mok-
linyziōse (szuliese), tū pat galima sakyti apie maskoliskaję kalbą
Lietuwōje. Kaip czo teip ir tonai tur musū wafkai menka naudā
v moklinyziū, nū per swetimā kalbā iszguldomo mokslō jie ne-
ranta, o ir pacziōs swetimōs kalbōs permanyti ir pramokti ne-
gali. — Apie maskoliskas Lietuwōj mokalinyziōs rasi naujilij
placdan raskalbesime. Red.

N. 1, 2 ir 3. Tilžėje. 1884 m.
Už sausį, vasarį ir kovo mėnesį.

Antras **AUSZRA.** metas.

Laikraštis, išleidžiamas Lietuvos milėtoju.

„Ausra“ išsina Tilžėje 20. košno mėnesio pavyzdyje knygutės 32 pusiu. — Prekia: ant metu 4 rubl. — 4 mark. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, rėdystėje „Ausros“ primami, kasėtija už košną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap. laikojama „Ausros“ pusę tiek. Vokietijoje galima „Ausra“ prie košnos cėcorisakos karaliskos pasztos parsikviesdinti.

Tikrasis jėszkinis tėviniszkumo.

Norint nėra galima sakiti, idant lietuviai, susidėję su lenkais XVI-ame amžinyje, butu amžinai užmiršę savo laisvę ir savo atėkirumą nū kitu tautu, tai vis-gi geismas pro kitus prasikiszi ir pasiroditi, jūg tebėra givi, o ne mirė, kaip jau daugumas skelbia, tas geismas, sakau, musu gadinėje aiszkiaus kieszo nekad kitą kartą. Jangi Szirvidas, Daukszas, Bretkunas ir kiti nekada neužmiršo savo tėvu nei ju kalbos, bet jie menkai tesispirė, kad kalba iszkliktu raszliavoje ir mokalavietėje. Tiktai musu gadinėje Valenaviczia, D. Poszka, Strazdelis, Rimaviczia, S. Dankantas, Ivinskas, Valanczaukas, Songaila, Daukszas ir kiti pakele papartį lietuvistes. Labianisai Daukantui prideri tame daigte paminklė. Savo rasztuse jis szneka apie reikalingumą apszvaistos tzuoniu, apie atgaviniimą lietuviszkos raszliavos; visur girdamas prasziru darbstumą ir ruzsznumą, o peikdamas ju vaiku vaiku snudama ir užmarsztį apie reikalus tėvinės, jis gurszniais ipilia meile kalbos ir tėvinės. Ir jo įtekisė sziaidien itin aiszki ir plati. Tai patis isz savęs — nės taip jau linki dvasė musu

— VI —

Laiszkas.

K. Gejograpija.

Iv. Lazulaitis. Apie žemės pavokialą 342

L. Isz Lietuvos.

Laiszkas: 13, 57, 133, 161, 227, 282, 355, 396.

M. Isz svetur.

Laiszkas: 372, 404.

N. Gromatu skardine.

Laiszkas: 30, 92, 140, 175, 246, 287, 372, 405.

O. Szis — tas.

<i>J. Ila.</i> Pataisyimas	29
<i>Auszros rėd.</i> Užpraszymas	91, 250, 409
— Spaudos klaidos	92
— Praszymas	141
— Parsarga	141, 497
— Klaidu atitaisas	224, 251
— Ataisaukimas	373, 406
— Žinė isz rėdytuvės	415
— rėdytuvėi pavesos knjgos	221
— rėdytuvės pirktos knjgos	245
<i>Dzija.</i> Užmanymas	174, 438
<i>Janku Mertynas.</i> Atsisveikiniimas	248
<i>Harodeckis.</i> Praszymas	497
<i>Bukavietis.</i> Praszymas	405

P. Apgarsinimai.

Laiszkas: 31, 93, 142, 175, 251, 287, 375, 409.

TRECZIAS

METAS.

AUSZRA.

Laikraštis išleidžiamas Lietuvos milėtoju.

N. 1. Tilžėje, sausis. 1885 m.

„Ausra“ išsina Tilžėje 20. košno mėnesio pavyzdyje knygutės 32—48 pusiu. — Prekia: ant metu 4 rubl. — 4 mark. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, „Ausros“ rėdytėje primami, kasėtija už košną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap. „Ausros“ skaitytojams pusę tiek. Vokietijoje galima „Ausra“ prie košnos cėcorisakos karaliskos pasztos parsikviesdinti.

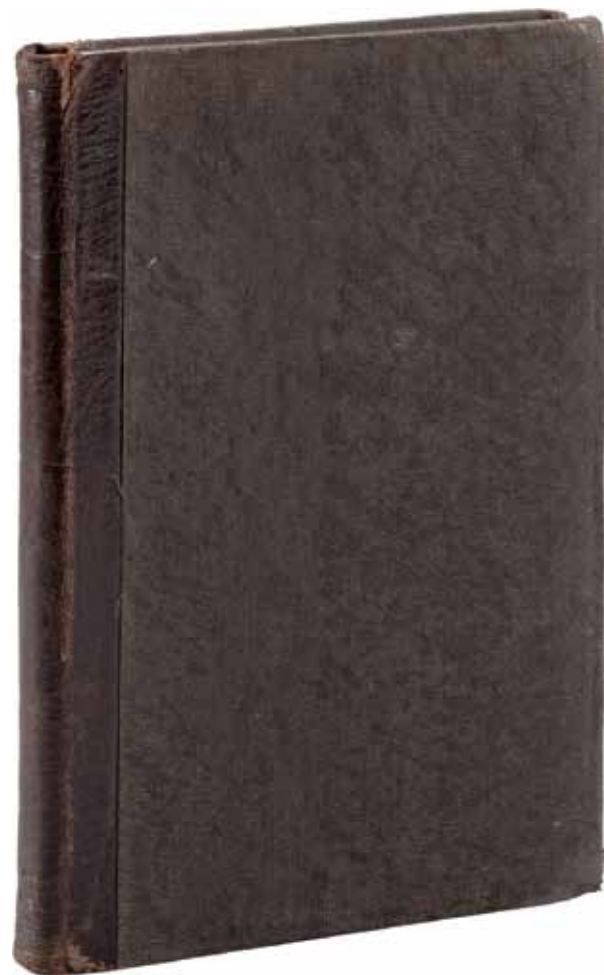
Sveiki naujus metus sulauke!

„Ausra“ skaitytojams.

Sztai jau treczia meta buvio asz pradėjau;
Per metus praleistus nors daug vargo buvo,
Bet per Dievo valę viską iszkentėjau,
Del nandos Lietuviu dar „Ausra“ nežuvo.

Gan' nedraugai mano mane pludo, peikė,
Skundė mane Gudui, Vokieczini ir Prnsui,
Ir visokeis budais kunigams mus peikė,
Nužvelgė skirtumoj, nekino ir Rusui.

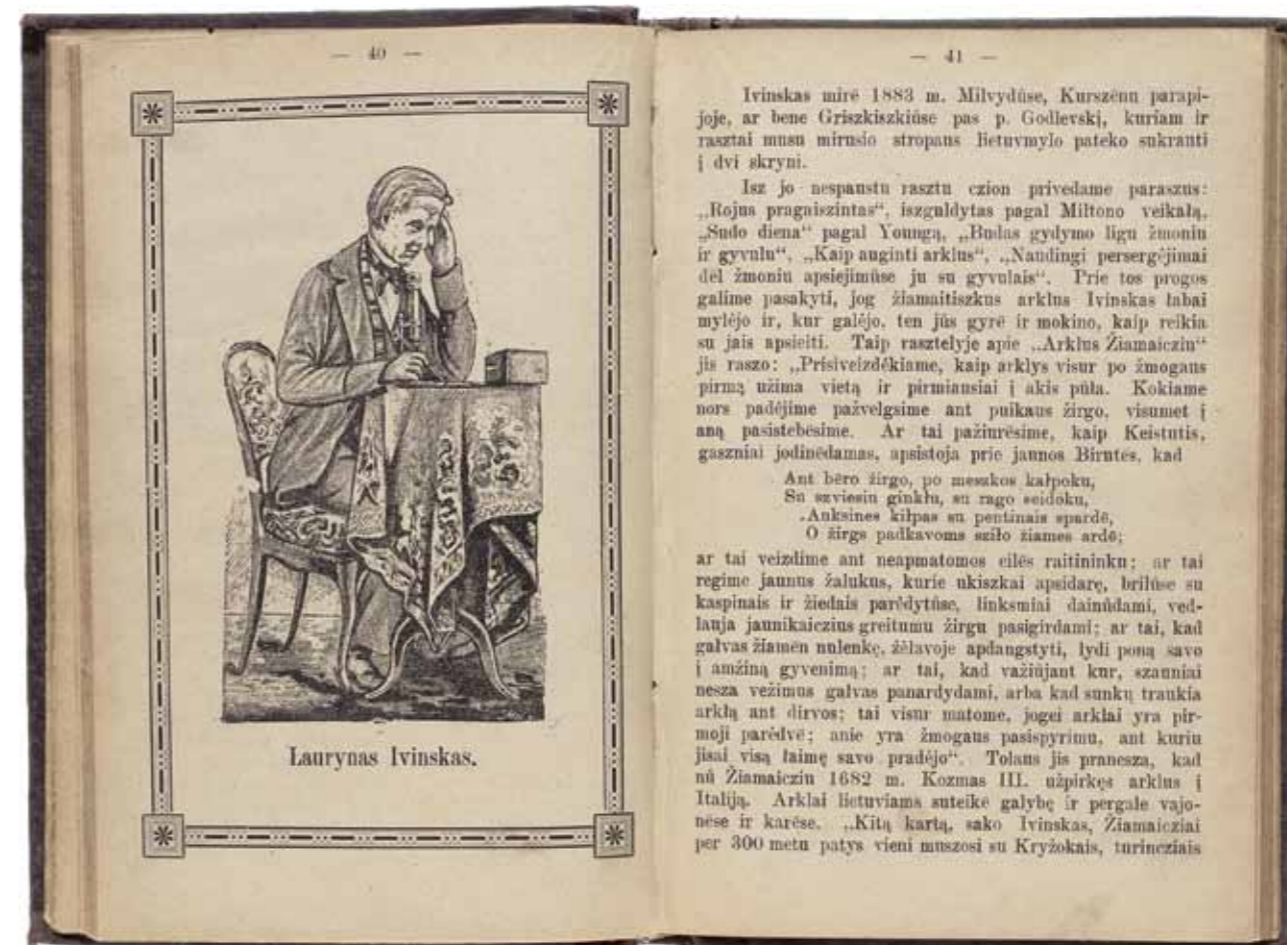
Nors du rėdikus man per kersztu iszvijo,
Bet asz eidama vis tik kelin teisybas,
Iszlaikiau ik sziolei; vel „Ausra“ atgijo;
Nesibijo dartsė nē piktos baisybas.

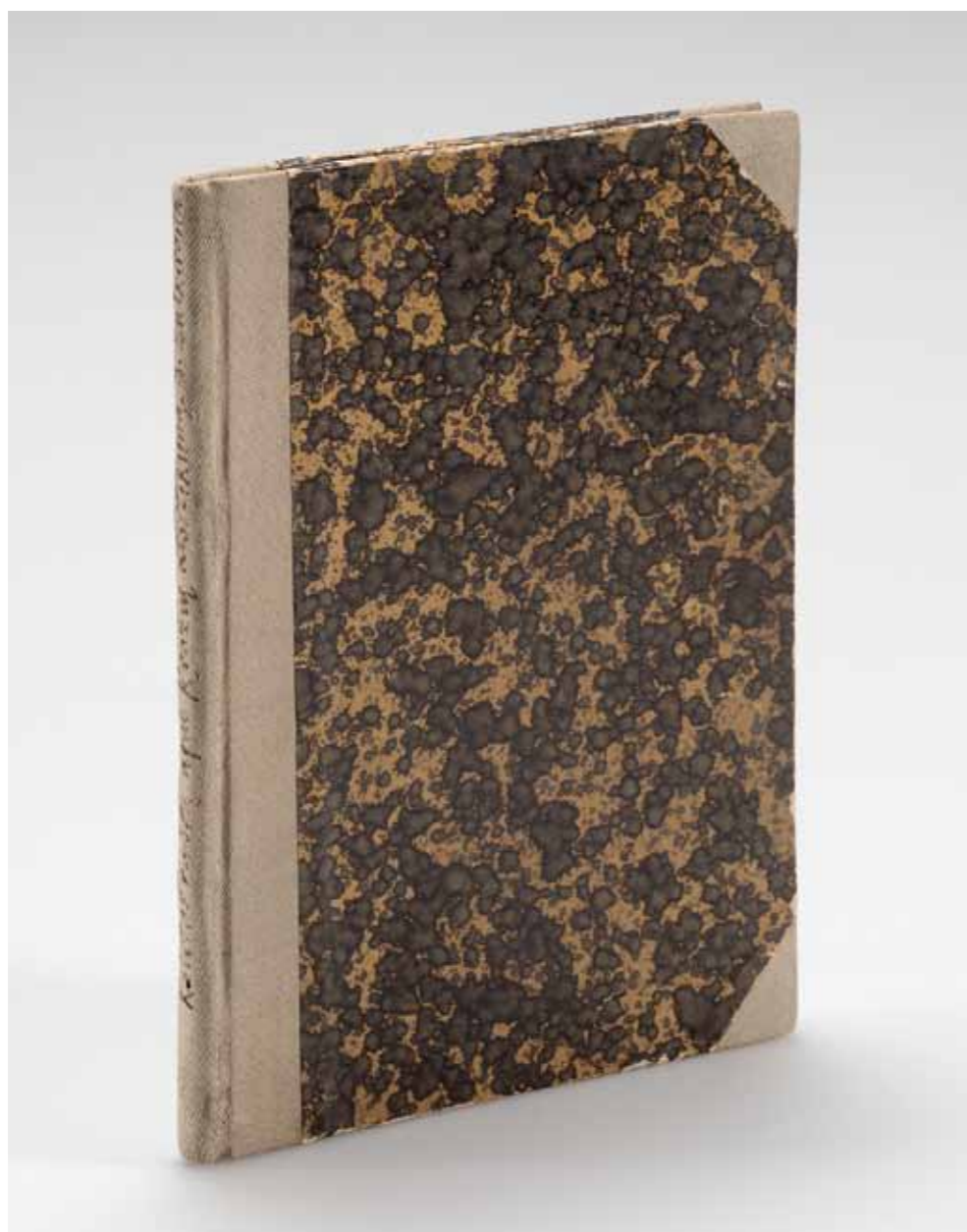

[Jonas Šliūpas]. *Lietuviskiejie rasztai ir rasztininkai*

[Baltimorė]: kasta Baltimorės M.D.L.M. draugystės, [O. von Mauderodės spaustuvė] Tilžėje, 1890

Lietuviškieji raštai ir raštinkai – pirmoji lietuvių literatūros istorija, parengta Lietuvos mylėtojo slapyvardžiu pasirašiusio lietuvių literatūros istoriko, spaudos darbuotojo, gydytojo Jono Šliūpo (1861–1944). Knygoje apžvelgiama XVI–XVIII a. lietuvių literatūros raida, pateikiami straipsniai apie lietuvišką periodinę spaudą ir XIX a. lietuvių rašytojus, kultūros veikėjus. Veikalą išleido Lietuvių mokslo draugystė Amerikoje – viena pirmųjų JAV lietuvių kultūros organizacijų, veikusi 1886–1896 m. Baltimorėje. Knyga išspausdinta Otto von Mauderodės (1852–1909) spaustuvėje – vienoje pajėgiausių poligrafijos įmonių Tilžėje. 1881–1944 m. čia spausdintos lietuviškos knygos ir periodiniai leidiniai Mažajai ir Didžiąjai Lietuvai.

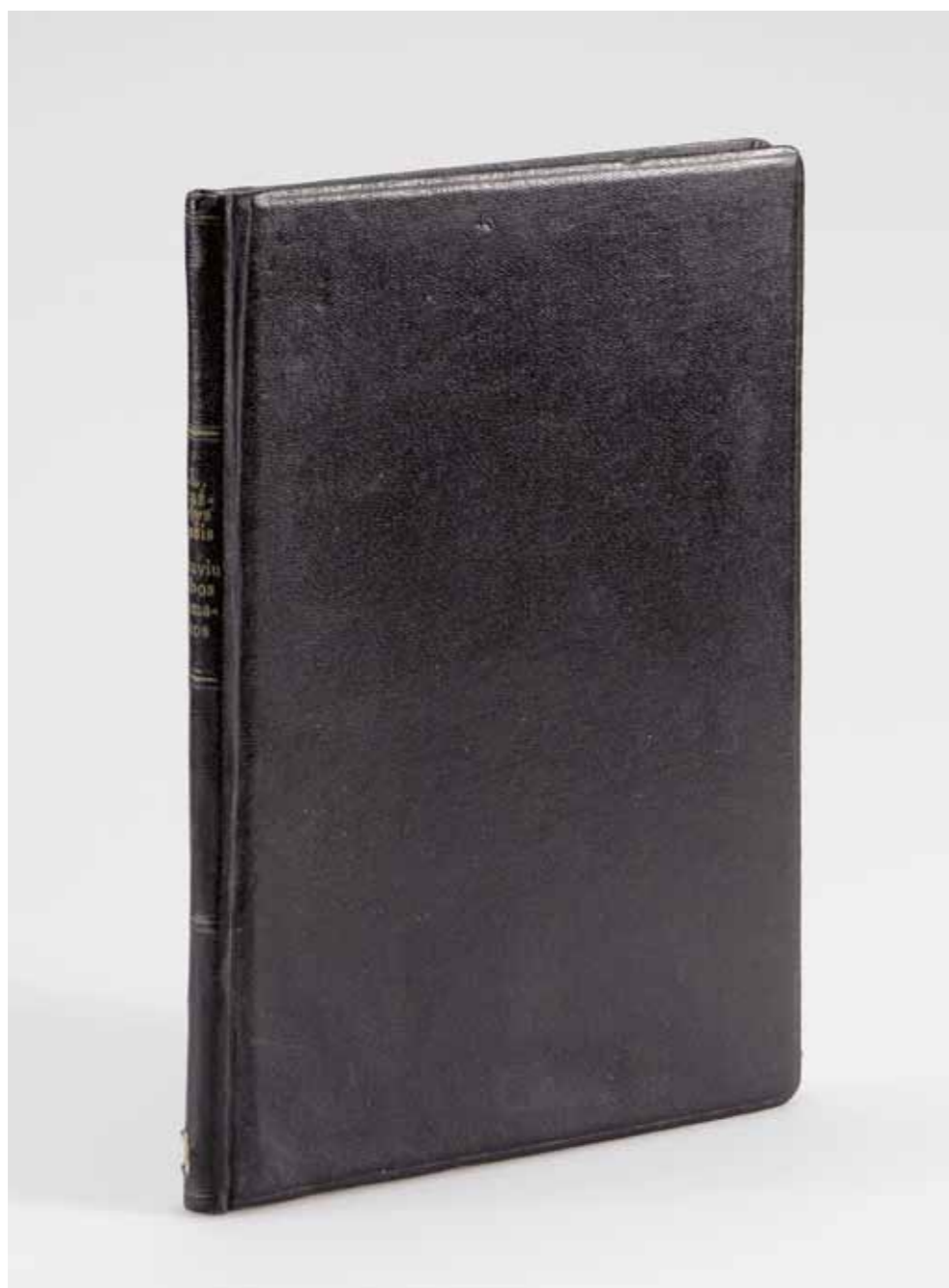

Keletas raštų apie Kražių atsitikimą

Tilžėje: išleido Dom. Butkėraitis, spausdinta pas J. Schoenkę, 1895

Rusijos carui Aleksandriui III įsakius nugriauti Kražių benediktinių bažnyčią ir vienuolyną, kilo gyventojų pasipriešinimas. Jam slopinti iš Varnių buvo iškvieistas kazokų būrys. 1893 m. lapkričio 22 d. įvyko susirėmimas su kazokais. Per kruvinas skerdynes 9 žmonės žuvo, apie 50 buvo sužeista, 35 Kražių bažnyčios gynėjai nuteisti, iš jų 4 – dešimties metų katorgos bausme. Neįvardyto autoriaus knygoje *Keletas raštų apie Kražių atsitikimą* nušviesti Katalikų Bažnyčios suvaržymai Lietuvoje, Vilniuje vykęs kražiečių teismas, pateikti nuteistų, nuplaktų, sužeistų ir nužudytų žmonių sąrašai. Knyga Domo Butkėraičio lėšomis išleista Tilžėje, Juliaus Šenkės (~1842–1919) spaustuvėje. Vieno žymiausių Lietuvai skirtų knygų spaustuvinių ir leidėjų spaudos draudimo laikotarpiu J. Šenkės įsteigta spaustuvė veikė 1890–1940 m., turėjo knygriškylą ir knygyną-leidyklą. Iki spaudos draudimo panaikinimo 1904 m. ji išleido apie 370 leidinių: maldaknygių, giesmyių, kalendorių, religinės didaktinės ir kitokios literatūros. Knyga su kunigo Petro Veblaičio (1895–1972) antspaudu.

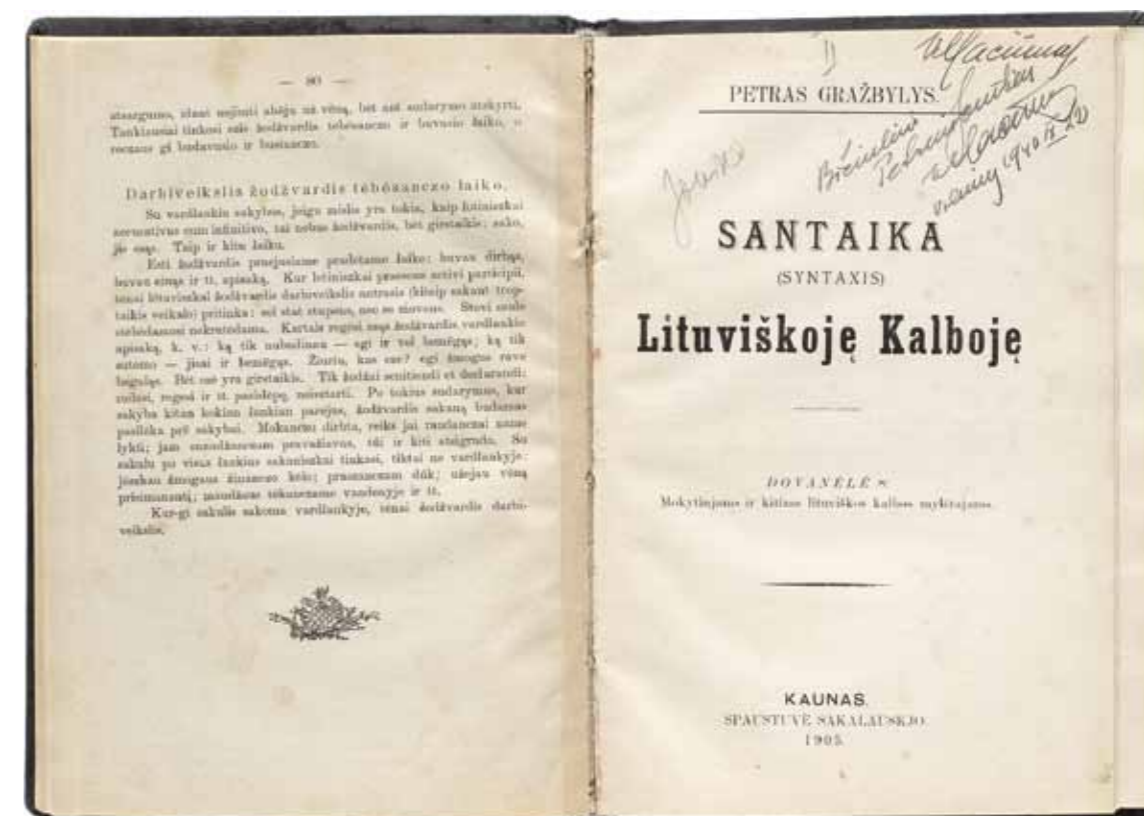

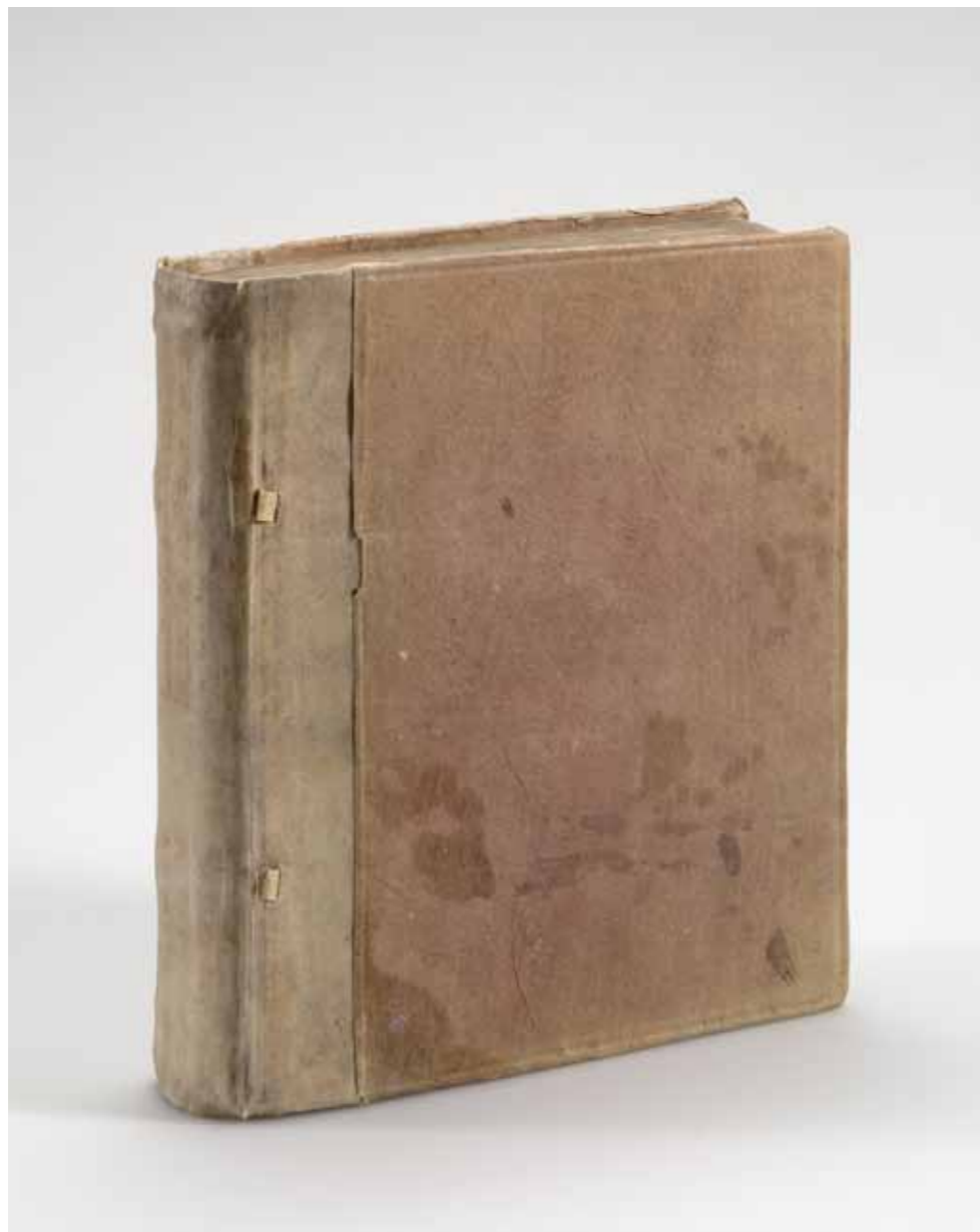

[Antanas Baranauskas]. *Kalbomokslis lėtuviszkos kalbos*

Tilžėje: iszdūtas per LL [Feliqsą Sereiką], spauda E. Jagomasto, 1896 [fakt. 1899]

Trijų lietuvių kalbos gramatikų konvoliutas. Literatūros klasiko, poeto, kalbininko, Seinų vyskupo Antano Baranausko (1835–1902) *Kalbomokslį lietuviškos kalbos* be autoriaus žinios išleido kunigas, švietėjas, knygnešys Feliksas Sereika (1845–1913), sudaręs knygą iš profesoriaus paskaitų konspektų. Knyga išspausdinta Enzio Jagomasto 1896 m. Tilžėje įsteigtoje spaustuvėje (veikė iki 1941 m.). Gramatika įrišta kartu su kalbininko kunigo Povilo Januševičiaus (1866–1948) *Santaika (Syntaxis) lituviškoje kalboje (Santaika lietuviškoje kalboje, Kaunas, 1905)* bei Lietuvių mokslo ir Lietuvių dailės draugijų nario, leidėjo Jurgio Pesio (1880–1912) *Glówne zasady gramatyki litewskiej / Svarbiausieji pagrindai lietuviškos gramatikos* (Varšuva, 1906).

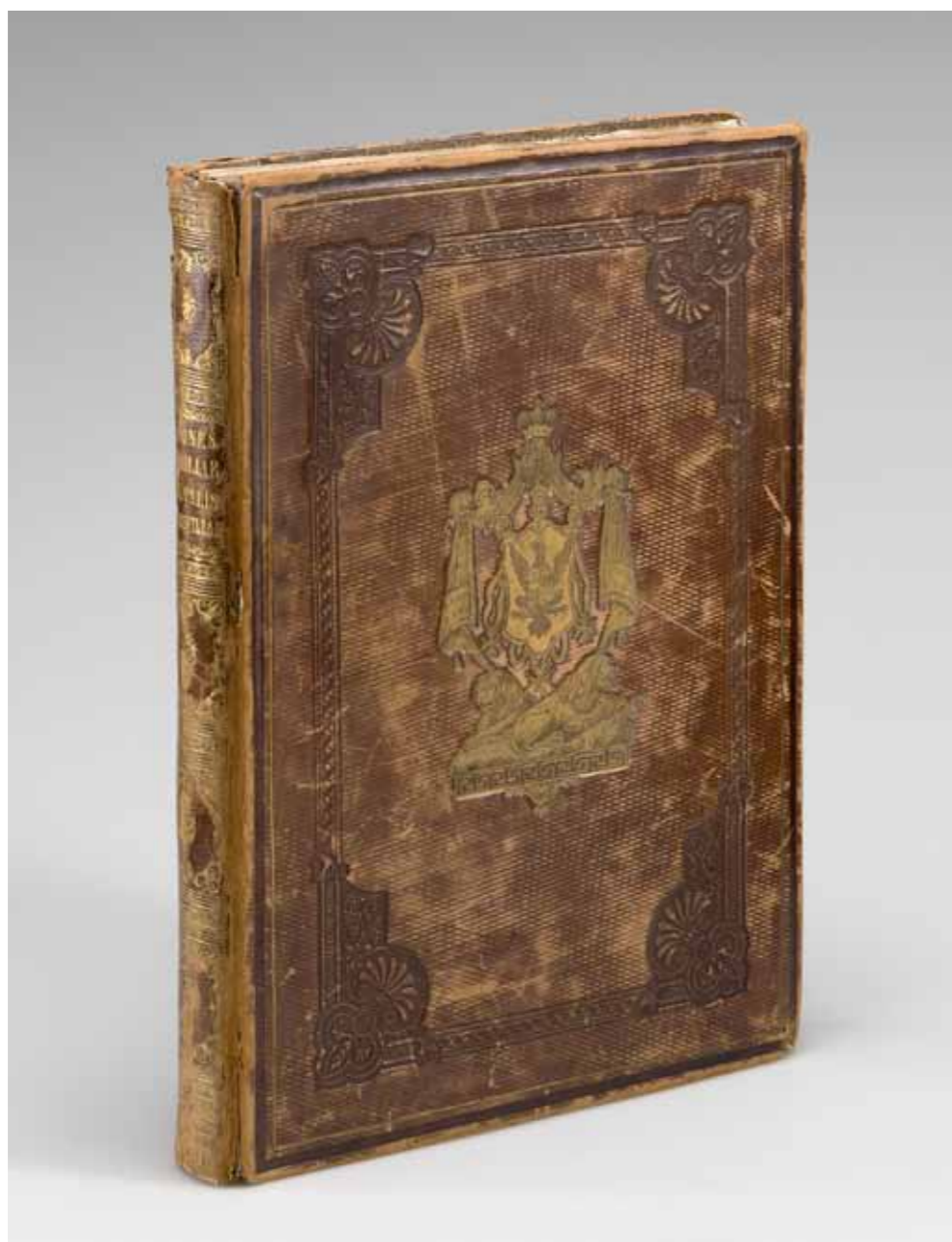

Romuald Woyniłowicz. *Kazania święteczne na rok cały...*

W Nieswizu: w drukarni Radziwiłłowskiej Societatis Jesu, 1756; 4°

Jėzuitas, filosofas, Vilniaus universiteto teologijos dėstytojas Romualdas Voinilovičius (1713–1763) išleido religinio turinio raštų. Jo *Iškilmų pamokslai visiems metams* dedikuoti LDK kariuomenės lauko sargybiniui, Babruisko seniūnui, Naugardo vaivadijos pilies teismo raštininkui Stanislovui Lopotui Bykovskui (1700–?), papuošti jungtiniu Lopotų ir Strybulių giminių herbu. Knyga išleista Nesvyžiaus jėzuitų spaustuvėje, kurią 1750 m. įsteigė Vilniaus vaivada ir LDK didysis etmonas Mykolas Kazimieras Radvila Žuvelė (1702–1762). 1751 m. jis padovanojo spaustuvę Nesvyžiaus jėzuitų kolegijai. 1773 m. panaikinus Jėzaus Draugiją, spaustuvės veiklą perėmė vienas iš paskutinių jos valdytojų Jeronimas Haraburda. Spaustuvėje buvo leidžiamos knygos lenkų ir lotynų kalbomis: maldaknygės, pamokslai, disertacijų tezės, teologiniai traktatai, vadovėliai, panegirikos, laidotuvių kalbos ir kitos.

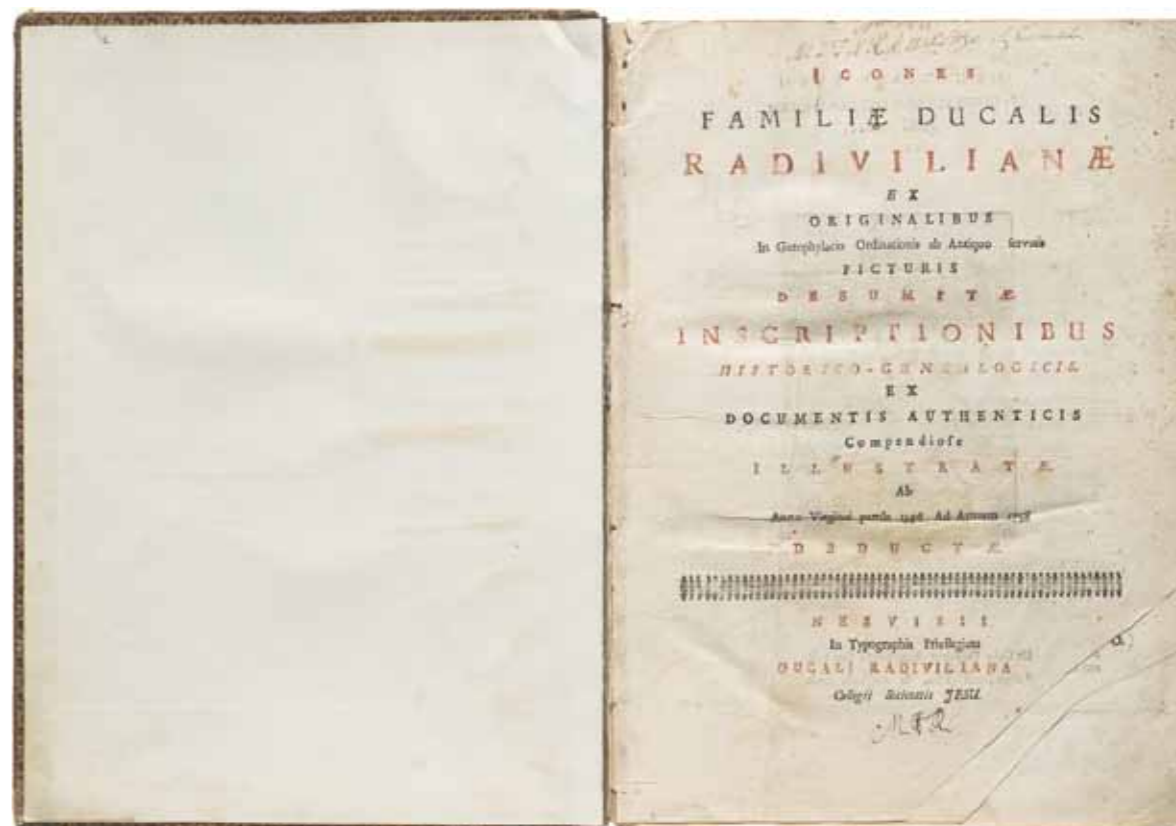

Icones familiae ducalis Radivilianae...

Nesvisii: in typographia privilegiata ducali Radiviliana collegii Societatis Jesu, [1758]; 2°

Kunigaikščių Radvilų šeimos atvaizdai – grafinių portretų albumas, kurį sudaro 165 Nesvyžiaus galerijos portretų vario raižinių kopijos. Giminės portretų rinkinį savo pilyje Nesvyžiuje pradėjo kaupti Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616). Vėliau galeriją papildė paveiksliai iš kitų Radvilų giminės atstovų rinkinių. Nesvyžiaus galerija gerokai pagausėjo Vilniaus vaivados ir LDK didžiojo etmono Mykolo Kazimiero Radvilos Žuvelės (1702–1762) laikais. Jo nuopelnas – ir portretų albumo sudarymas. Panegirinės dedikacijos albumo užsakovui Mykolui Kazimierui Radvilai ir tekstinių komentarų autorius – Nesvyžiaus rūmų archyvistas Martynas Pranciškus Viobė. Albumui vario raižinius sukūrė rūmų dailininkas Hiršas Leibovičius (1700–1770) ir kiti dvaro dailininkai. Jame yra ir H. Leibovičiaus sukurtas M. K. Radvilos Žuvelės bibliotekos ekslibrisas. Viršelis puoštas veikiausiai Vilniaus kašteliono ir vaivados Mykolo Jeronimo Radvilos (1744–1831) bibliotekos supereklibrisu. Albumas buvo išspausdintas Nesvyžiaus jėzuitų spaustuviėje tik 50 egzempliorių tiražu.

Žemaičių vyskupas Mikalojus Radvila (~1496–1529)
Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto žmona
Barbora Radvilaitė (~1520/1522–1551)
Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

Biržų ir Dubingių kunigaikštis, LDK didysis etmonas, kancleris, Vilniaus vaivada Mikalojus Radvila Rudasis (~1515–1584)

Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

Nesvyžiaus ir Olykos kunigaikštis, LDK kancleris, Livonijos vietininkas, Vilniaus vaivada Mikalojus Radvila Juodasis (1515–1565)

Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

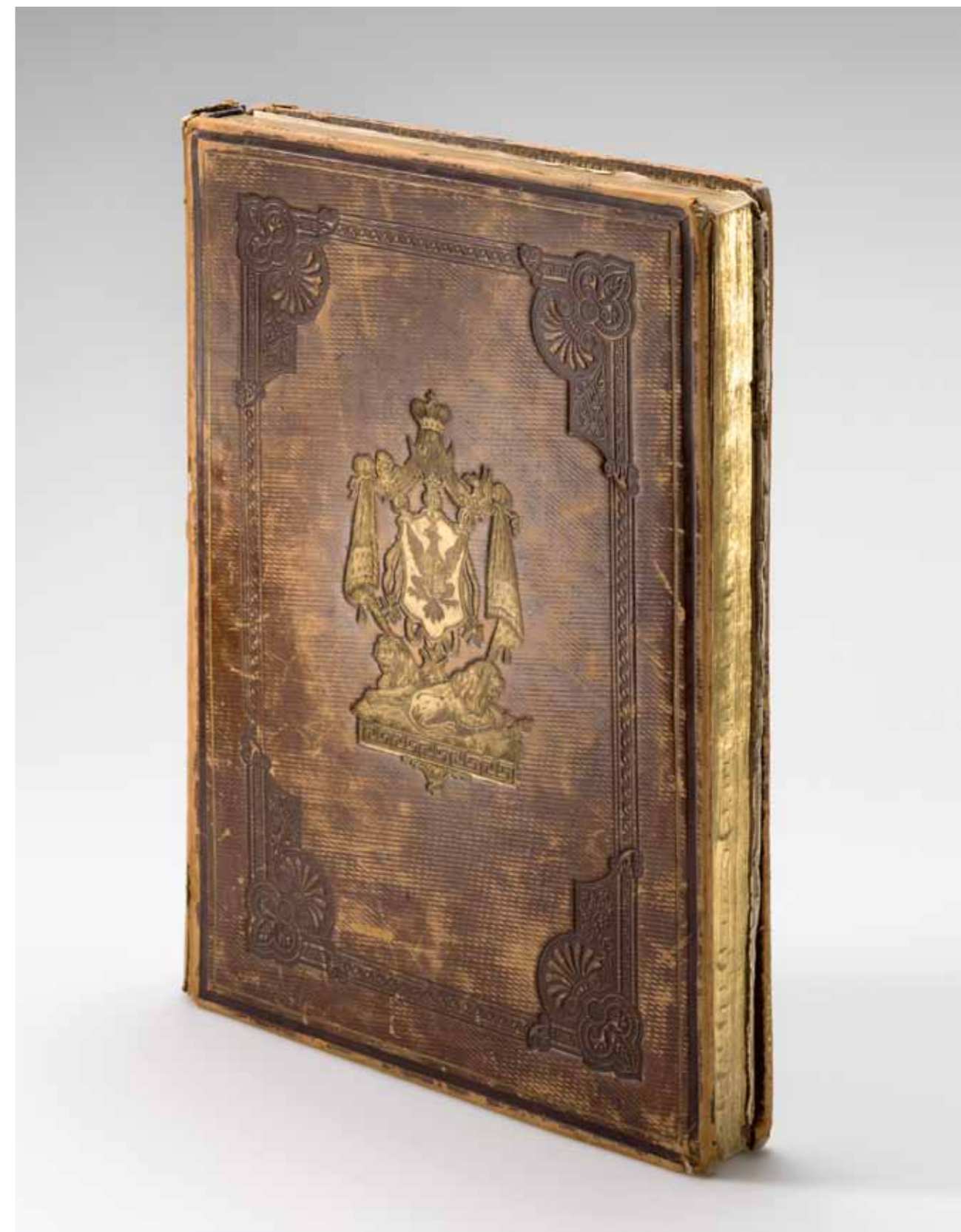
Vilniaus vyskupas, pirmasis Lietuvos kardinolas Jurgis Radvila (1556–1600)
Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

LDK didysis maršalka, Vilniaus vaivada Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616)
Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

LDK didysis etmonas, Vilniaus vaivada Mykolas Kazimieras Radvila Žuvelė (1702–1762)
 Iš grafinių portretų albumo *Icones familiae ducalis Radivilianae...*, Nesvyžius, 1758

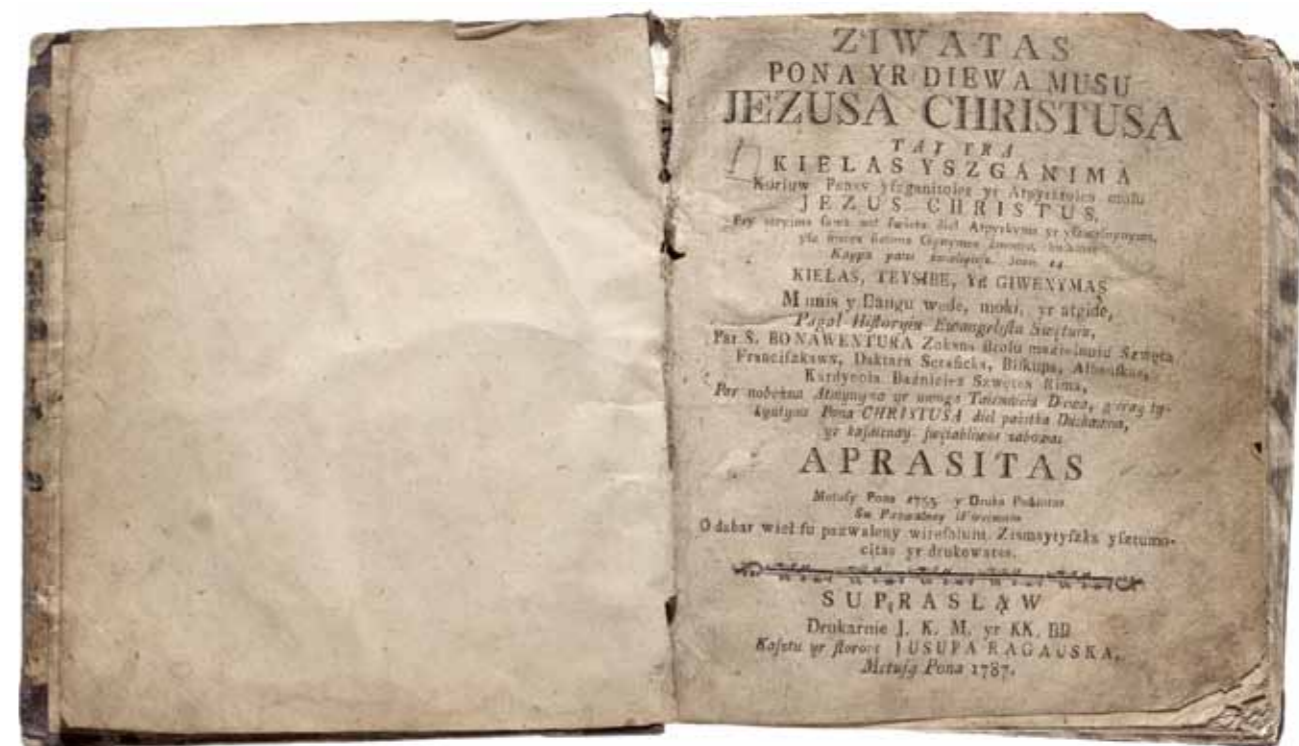

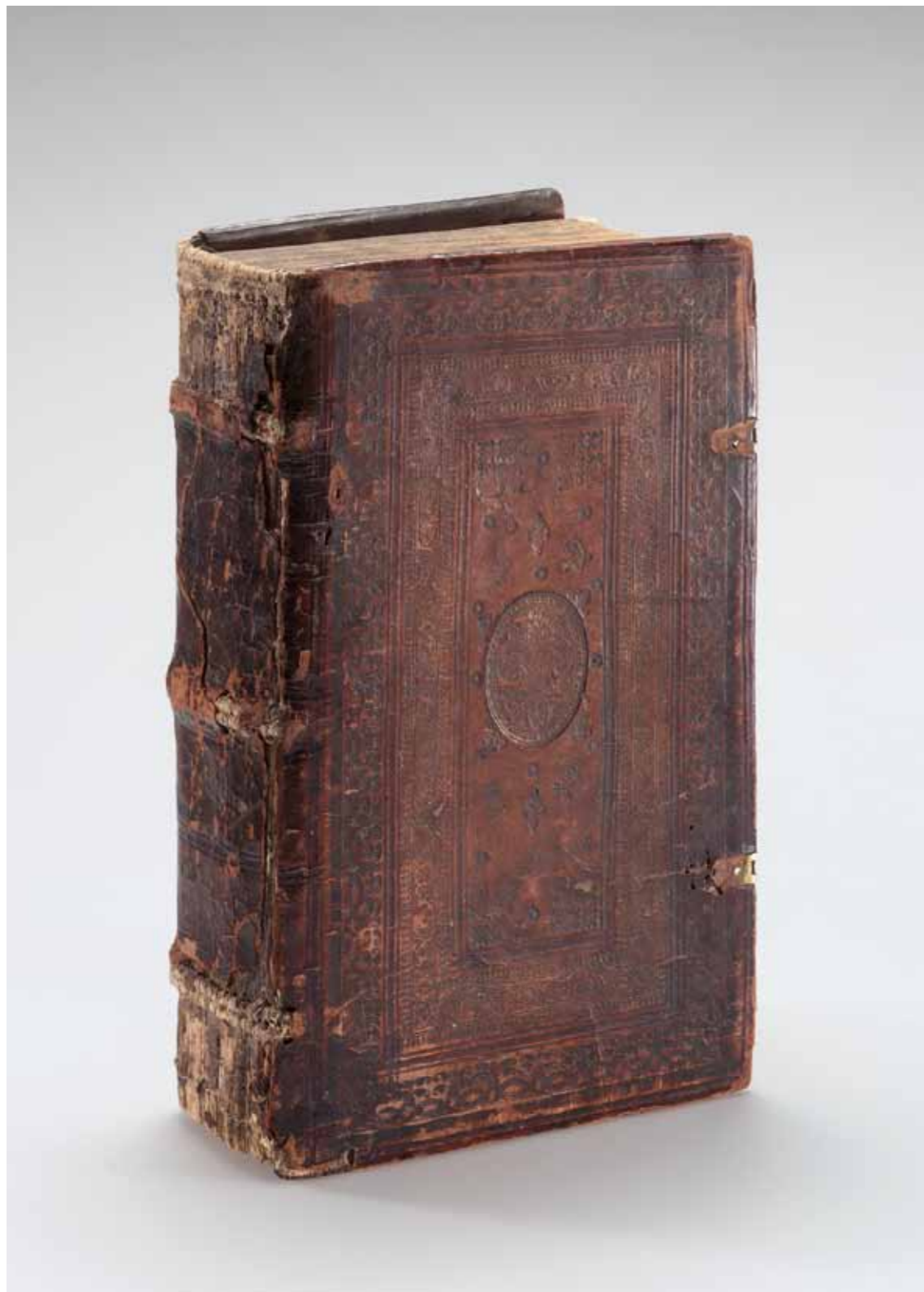

Bonaventura. *Ziwatas Pona yr Diewa musu Jezusa Christusa...*

Supraslaw [Supraslė]: kasztu yr storone Jusupa Ragauska, drukarnie J. K. M. yr KK. BB., 1787; 4°

Živatas Pono ir Dievo mūsų Jėzaus Kristaus – italų pranciškono, teologo, kardinolo Bonaventūro (Giovanni di Fidenza, ~1221–1274), XV amžiuje paskelbto šventuoju, veikalo *Vita Christi* vertimas į lietuvių kalbą. Knygos vertėjas nežinomas, ji išspausdinta Juozapo Ragausko lėšomis Supraslės bazilijonų spaustuvėje, veikusioje 1695–1803 metais. Čia spausdinta daugiausia liturginė literatūra.

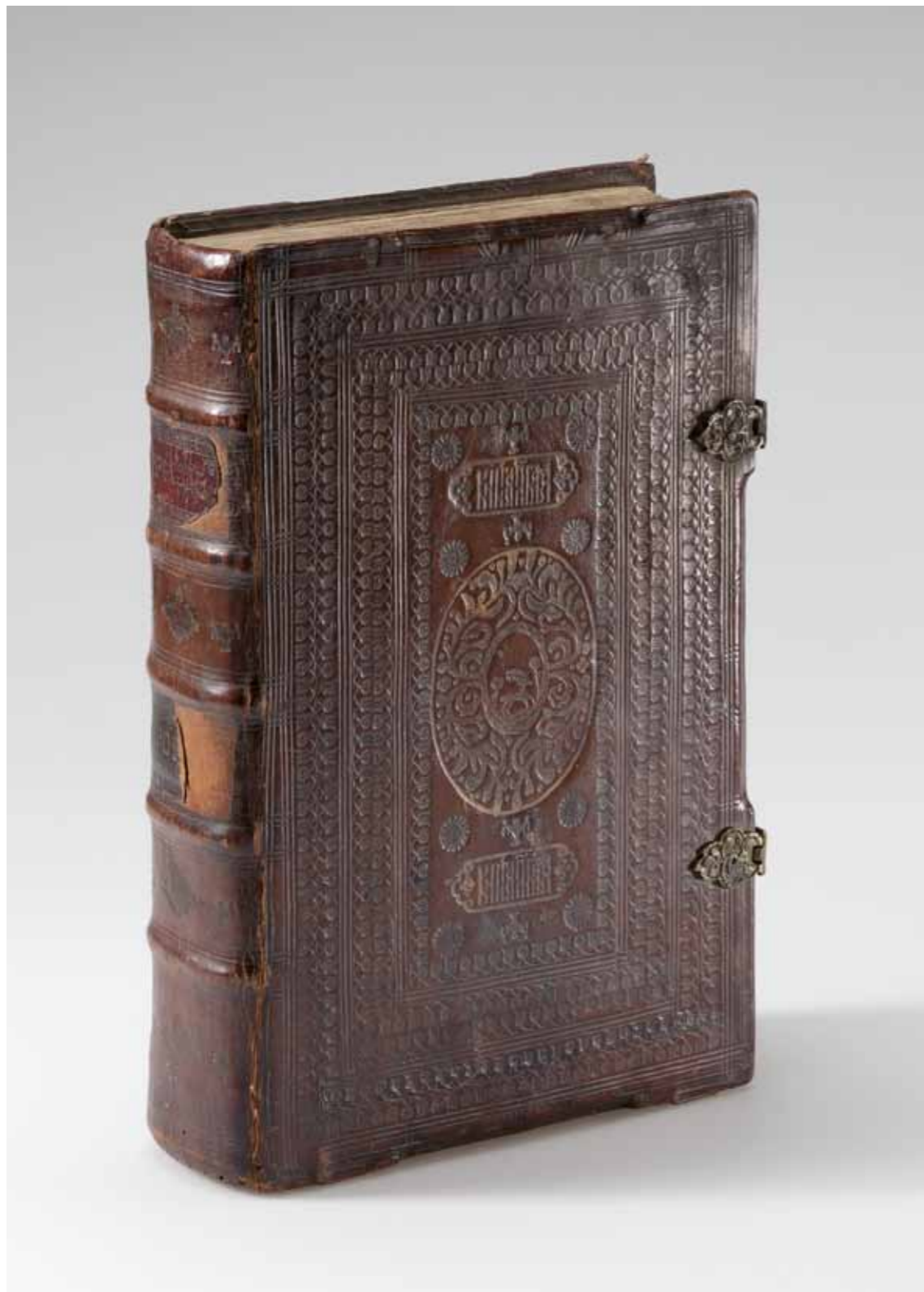

[Mikołaj Rej]. *Postilla Polska...*

W Wilnie: d[ruk] Jákubá Márkowiczá, 1594; 2°

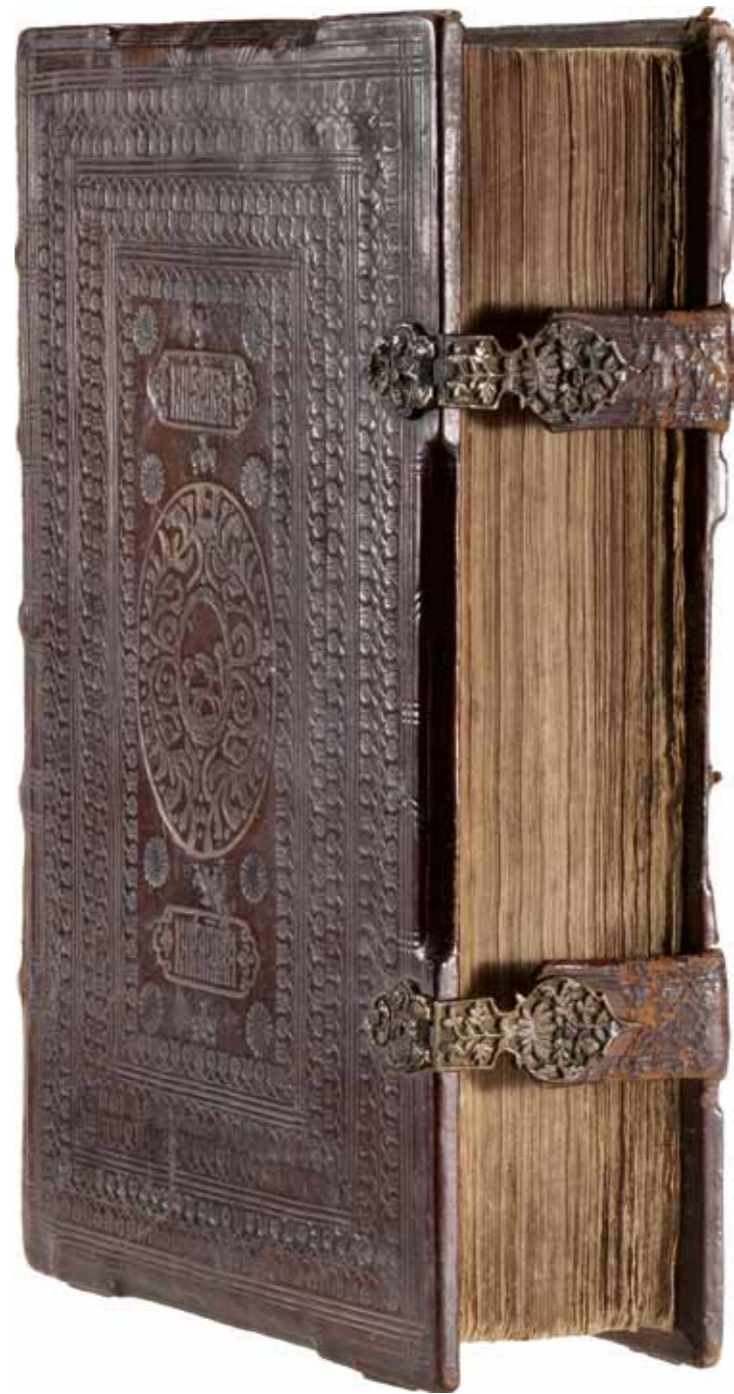
Lenkų rašytojo, vertėjo Mikalojaus Rėjaus (1505–1569) *Lenkiška postilė*, pirmą kartą išleista 1557 m. Krokuvoje, 1594 m. perleista Vilniuje, Vilniaus evangelikų reformatų sinodo spaustuvininko, knygrišio Jokūbo Morkūno (~1550–1611) spaustuvėje, kuri su pertraukomis veikė apie 1592–1607 metus. Ši knyga – didžiulis J. Morkūno poligrafinis nuopelnas: antraštinis lapas puoštas graviūra, tekstas atspausstas dviem spalvomis. 1600 m. šioje spaustuvėje išleistas *Lenkiškos postilės* vertimas į lietuvių kalbą *Postilla lietuviška*, ją išvertė pats spaustuvininkas.

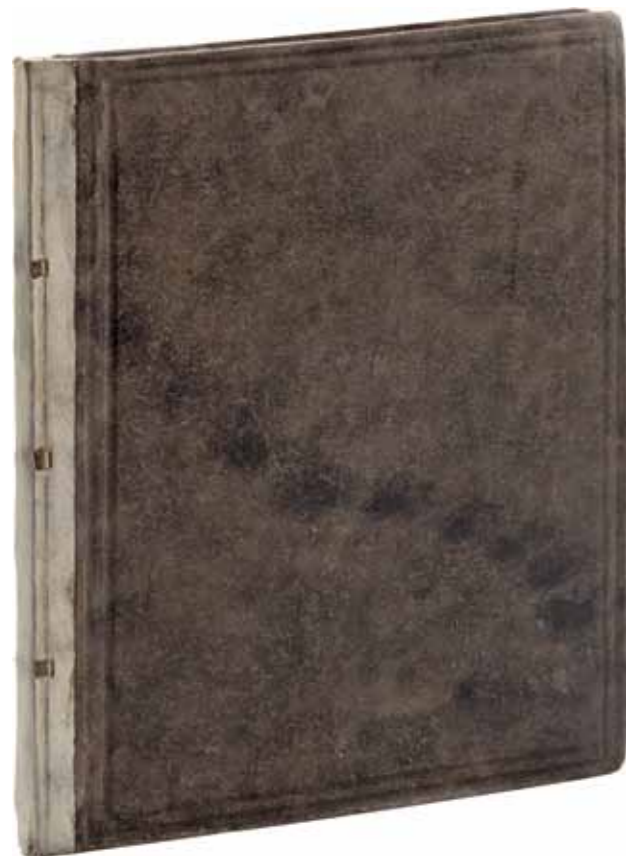

Триодъ постная

[Vilnius: Mamoničių spaustuvė, 1609]; 2°

Liturginė stačiatikių kilnojamųjų švenčių giesmių knyga *Pasninko triodijus* išleista 1609 m. Vilniuje, Mamoničių spaustuvėje. Tai antroji Vilniuje įkurta spaustuvė (po Pranciškaus Skorinos), veikusi 1574–1624 metais. 1586 m. spaustuvė gavo Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stepono Batoro privilegiją bažnytine slavų, graikų ir rusų kalbomis spausdinti religines ir teisės knygas.

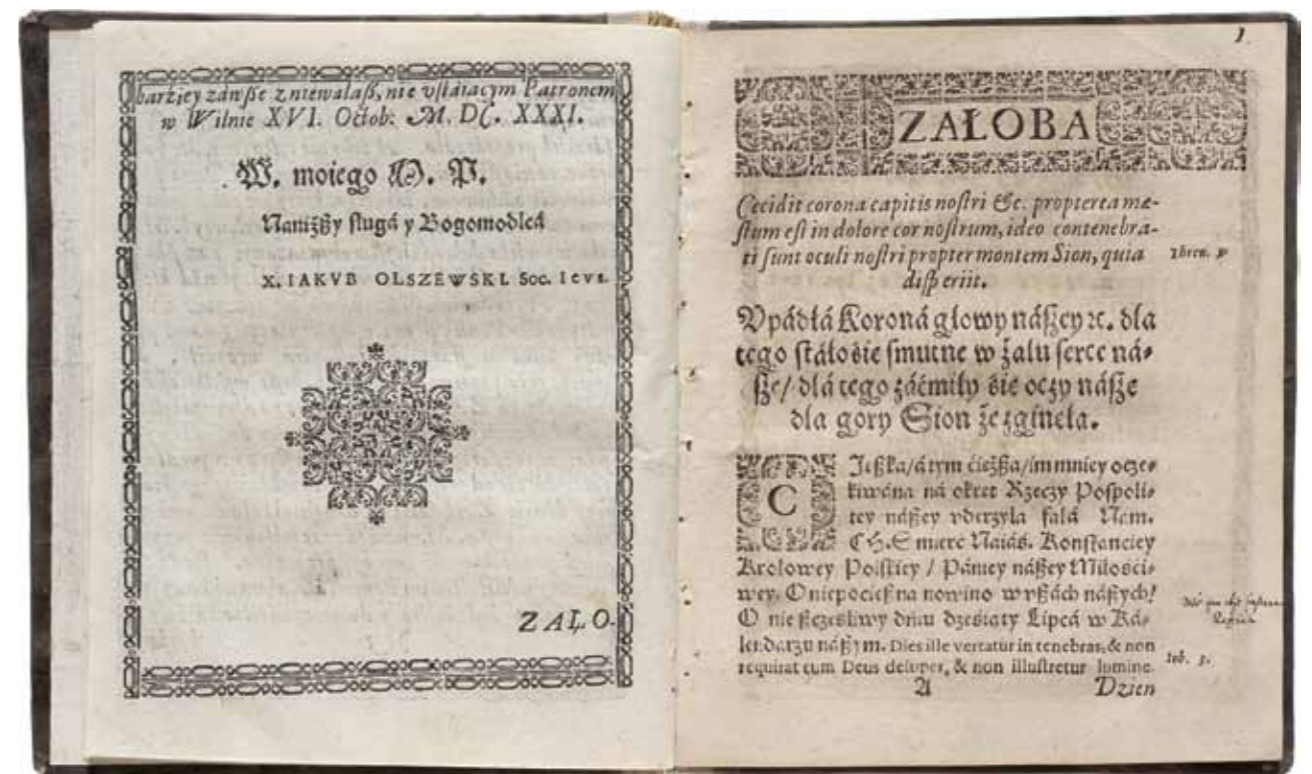
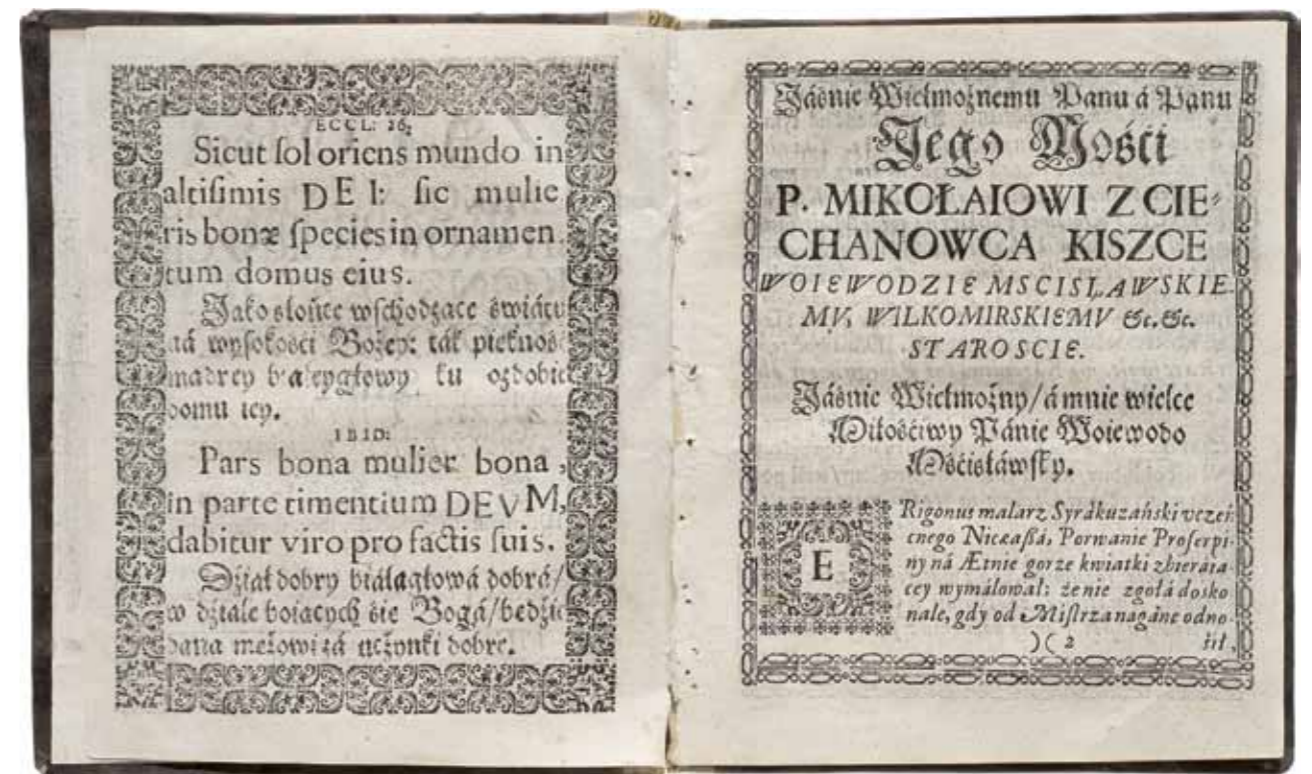

Jakub Olszewski. *Żałoba po śmierci najświeższej Konstanciey, krowley Polskiej, xziężny Litewskiej...*

Vilnae: Typis Academicis Soc. Iesu, [1631]; 4°

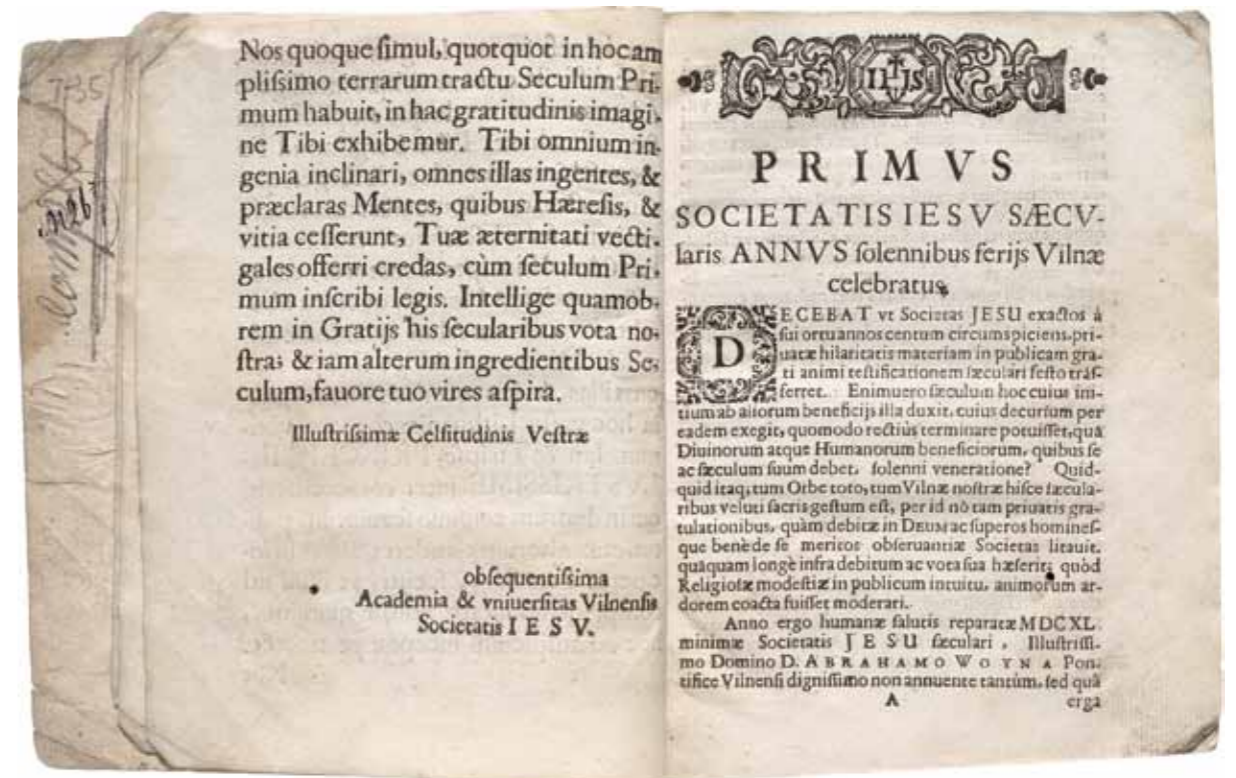
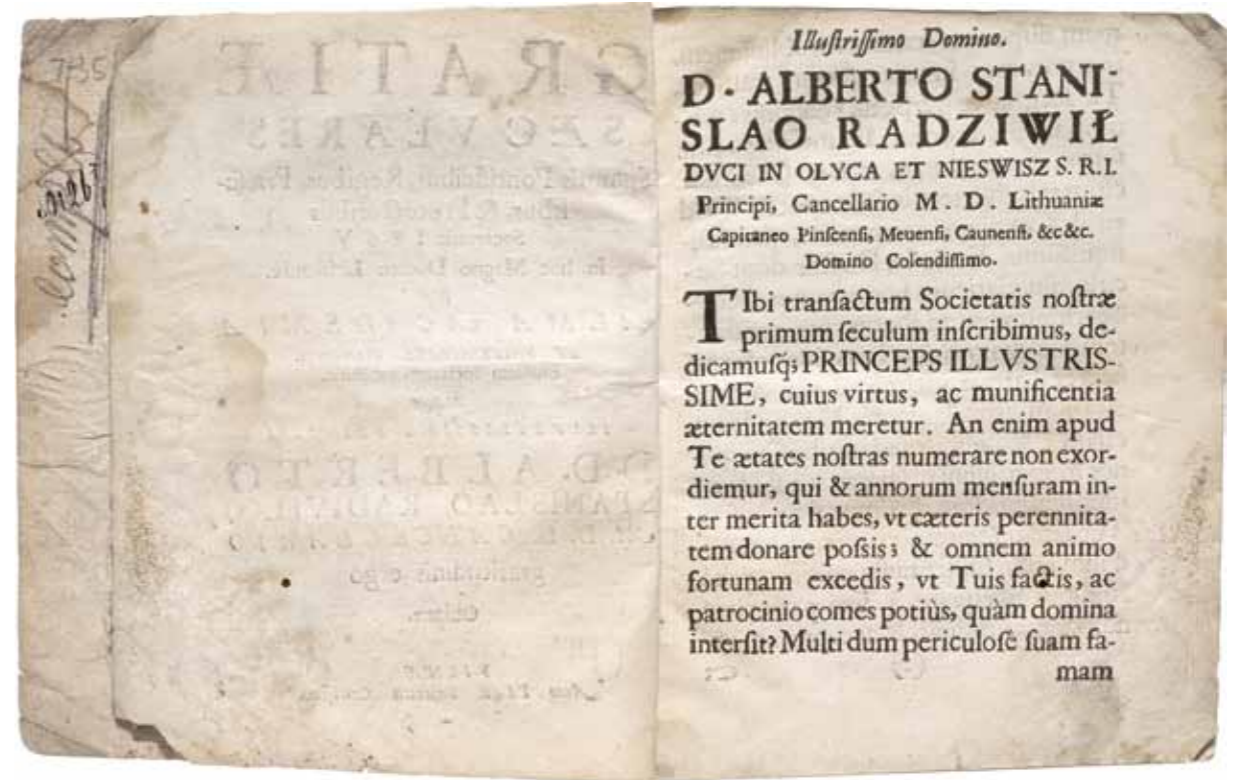
Vilniaus jėzuito Jokūbo Olševskio (1585–1634) pamokslas *Gedulas mirus šviesiausiajai Lenkijos karalienei, Lietuvos kunigaikštieniui Konstancijai*, pasakytas mirus Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Zigmanto Vazos žmonai Konstancijai Habsburgaitei (1588–1631). Knyga dedikuota Mscislavo vaivada, Vilkmergės seniūnui Mikalojui Kiškai (1588–1644), išspausdinta Vilniaus akademijos spaustuvelyje 1631 metais. Vilniaus akademijos spaustuvelyje – didžiausia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės poligrafijos įmonė, veikusi 1575–1805 metais. Ją įkūrė LDK dvaro maršalka Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616). 1585 m. jis padovanojo spaustuvelyje Vilniaus akademijai. Spaustuvelyje įvairiomis kalbomis išleido per 3000 leidinių: religinės ir mokomosios literatūros, bažnytinių institucijų dokumentų, mokslinių darbų, proginių kūrinių, teisinių veikalų.

Gratiae saeculares...

Vilnae: [Akademijos spaustuvė], 1640; 4°

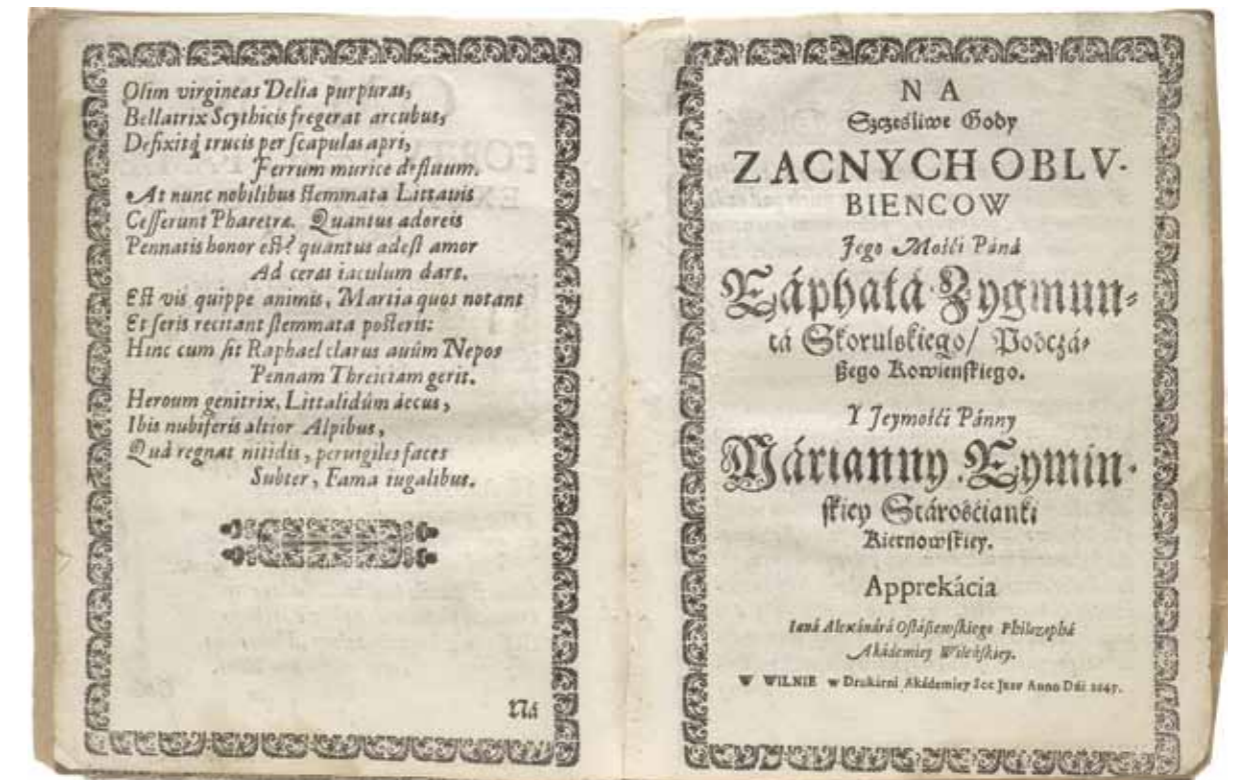
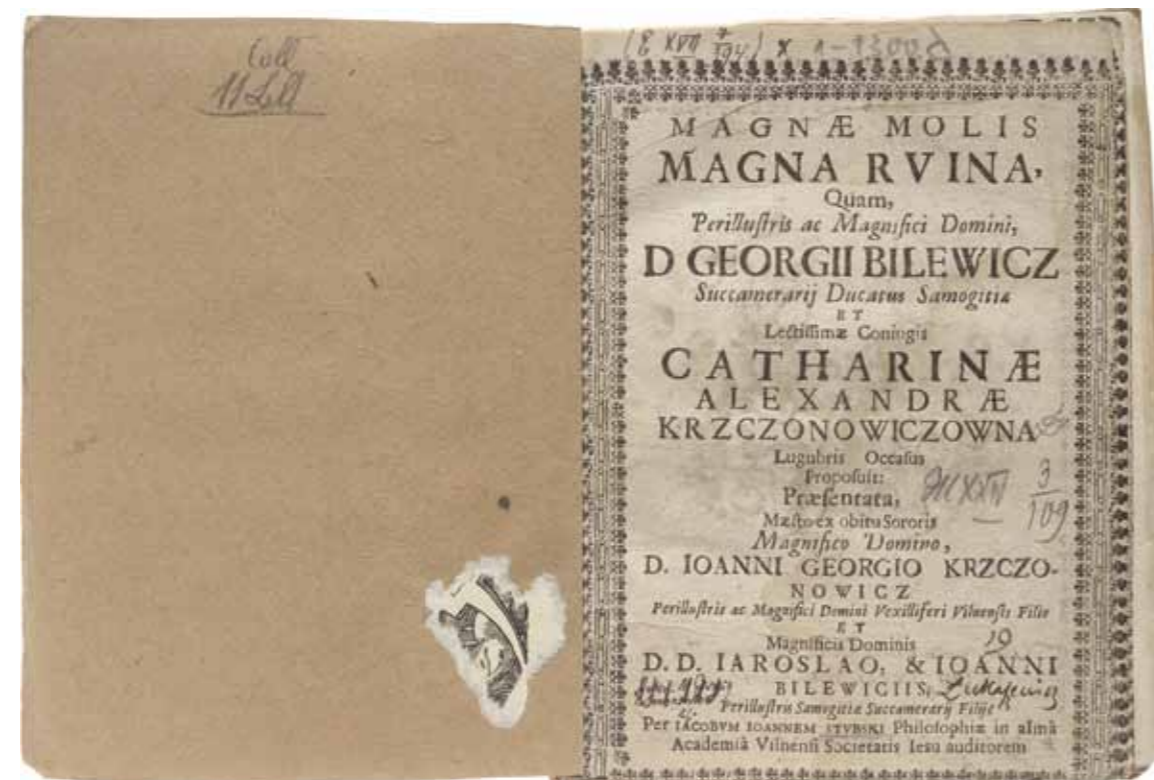
Kolektyvinis veikalas *Šimtmečio padėkos* skirtas Jėzaus Draugijos įkūrimo šimtmečiui paminėti. Proginėse kalbose dėkojama popiežiams, karaliams, vyskupams ir visiems Jėzaus Draugijos globėjams. Knygos tekstų autoriai – jėzuitai, Vilniaus universiteto dėstytojai ir profesoriai: Albertas Kojalavičius-Vijūkas (1609–1677), Kazimieras Kojalavičius-Vijūkas (1617–1674), Danielius Butvilas (1612–1682) ir Mykolas Radau (1615–1687). Knyga dedikuota LDK kancleriui Albertui Stanislovui Radvilai (1593–1656).

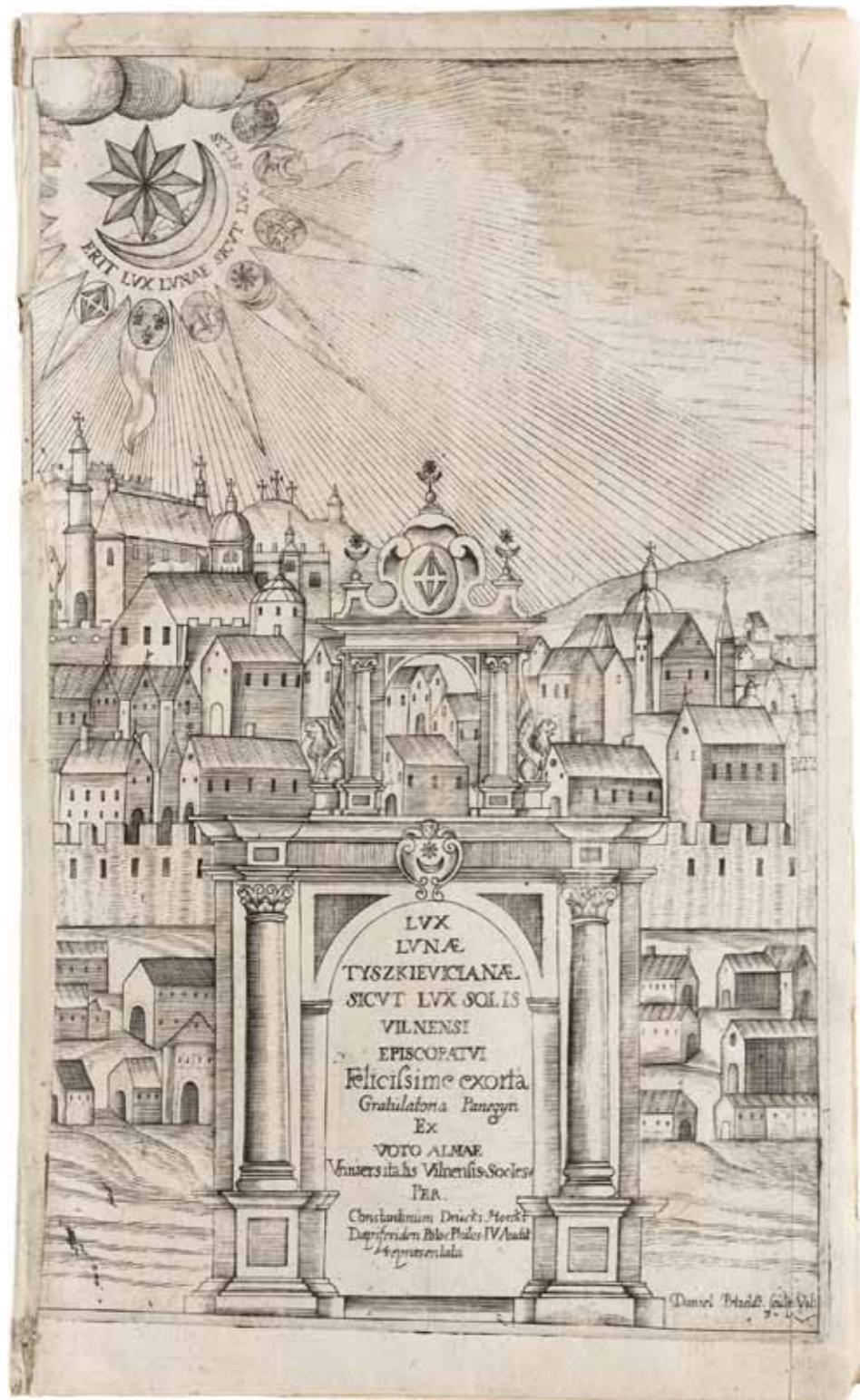

Jacobus Joannes Stubski. *Magnae molis magna ruina...*

Vilnae: Typis Academicis Societatis Iesu, 1644; 4°

Vilniaus universiteto filosofijos studento Jokūbo Jono Stubskio laidotuvių panegirika *Didelės uolos didelė griūtis* parašyta mirus Žemaitijos pakamariui Jurgiui Bilevičiui (†1644) ir jo žmonai Katarinai Aleksandrai Kždonovičiūtei (†1644). Veikalą puošia Vilniaus grave-rio Konrado Giotkės (dirbo 1636–1653) vario raižinys, kuriame vaizduojami abiejų sutuoktinių jungtiniai herbai. Knyga įrišta kartu su Vilniaus universiteto filo- sofijos studento Jono Aleksandro Ostaševskio vestuvių panegirika *Laimingų metų kilniems jaunavedžiams: ponui Rapolui Zigmantui Skorulskiui, Kauno patau- rininkui, ir panelei Marijanai Ryminskai, Kernavės seniūno dukteriai (Na szczęśliwe gody zacnych oblubi- encow: Jęgo Mości Páná Raphala Zygmunta Skorul- skiego, podczaszęgo Kowienskiego, y Jęymości Pánny Marianny Ryminskę, starościánki Kiernowskę, Vil- nius, 1645)*. Abu veikalai išleisti Vilniaus akademijos spaustuviėje.

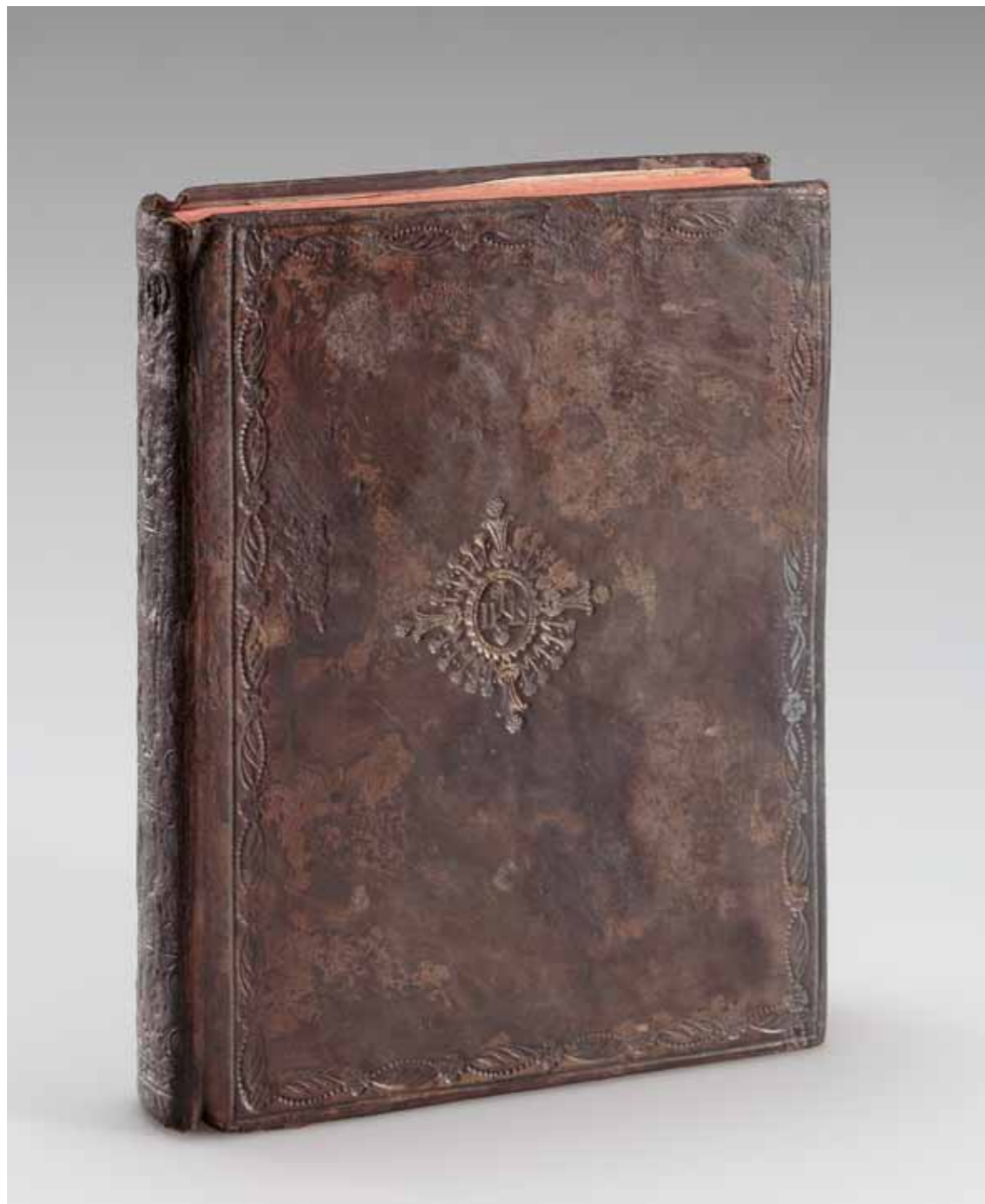

Constantinus Drucki Horski. *Lux lunae Tyszkiewiczianae sicut lux solis...*

[Vilnius: Akademijos spaustuvė, 1649]; 2°

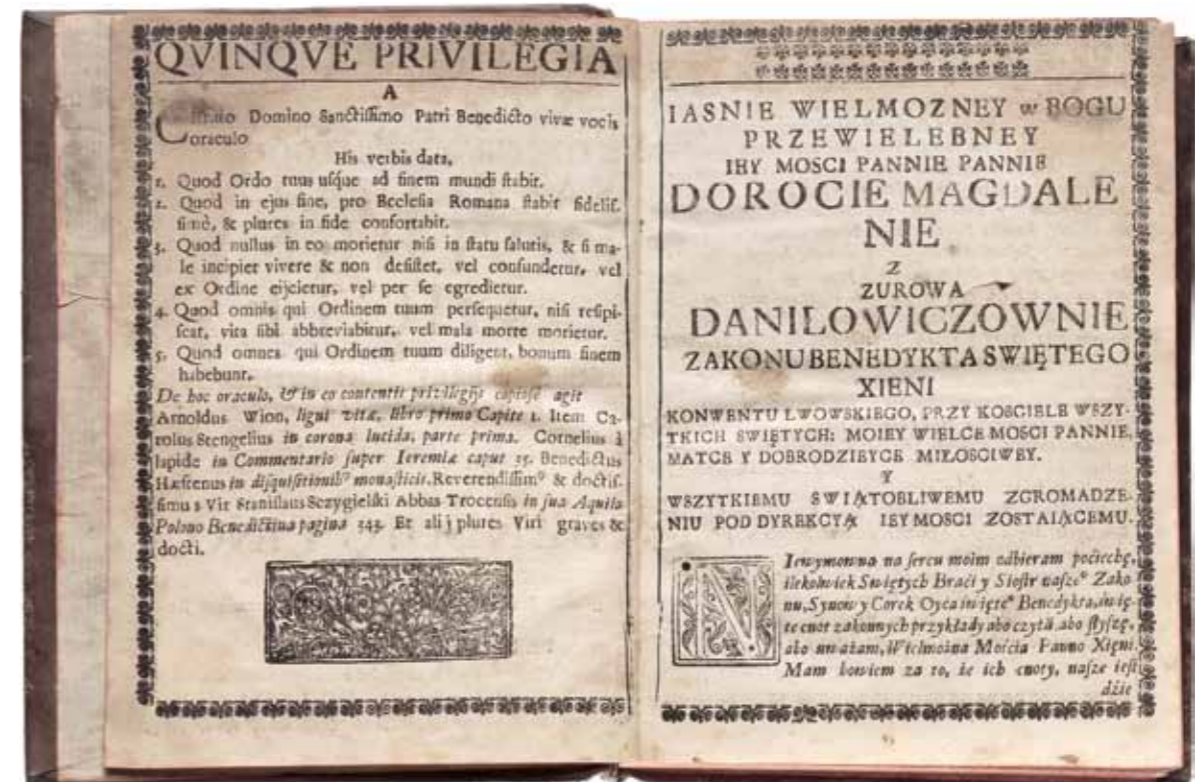
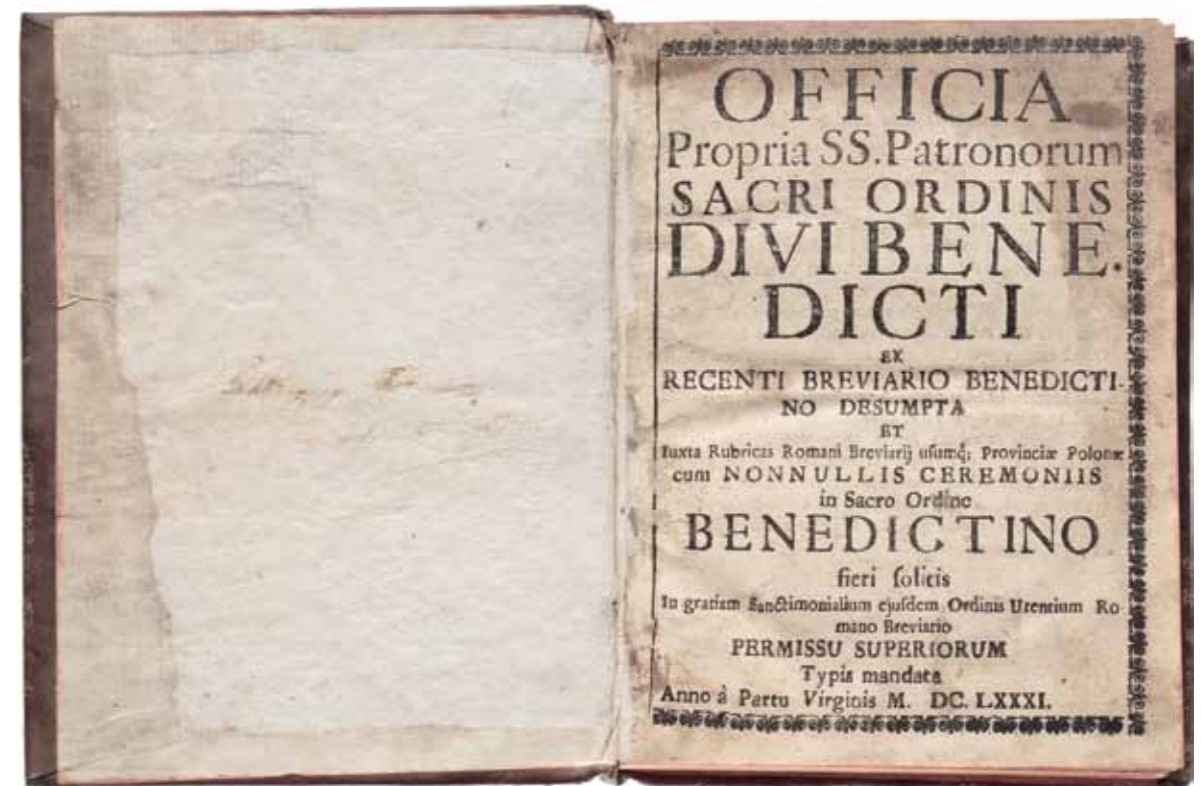
Vilniaus universiteto filosofijos studento Konstantino Druckio-Gorskio panegirika *Tiškevičiaus mėnulio šviesa tarsi saulės šviesa* parašyta Jurgio Tiškevičiaus (1596–1656) išrinkimo Vilniaus vyskupu (1649) proga. Pasitelkiant pagrindinių Tiškevičiaus herbo Leliva komponentų – mėnulio ir žvaigždės – įvaizdžius kuriamos įvairios poetinės sąsajos su antikine literatūra, istorija, mitologija. Knyga vertinga ne tik dėl teksto, bet ir dėl iliustracijų – dviejų Danieliaus Pelzeldto graviūrų. Pirmojoje pavaizduota Vilniaus panorama ir Tiškevičių giminės herbo pusemėnis su žvaigžde gražiai susieja vaizdą su pirmaisiais panegirikos žodžiais. Paskutiniame puslapyje esančioje graviūroje pavaizduotas jėzuitas raitelis su kardu virš Vilniaus – aliuzija į tai, kad Vilniaus miestas yra jėzuitų globoje.

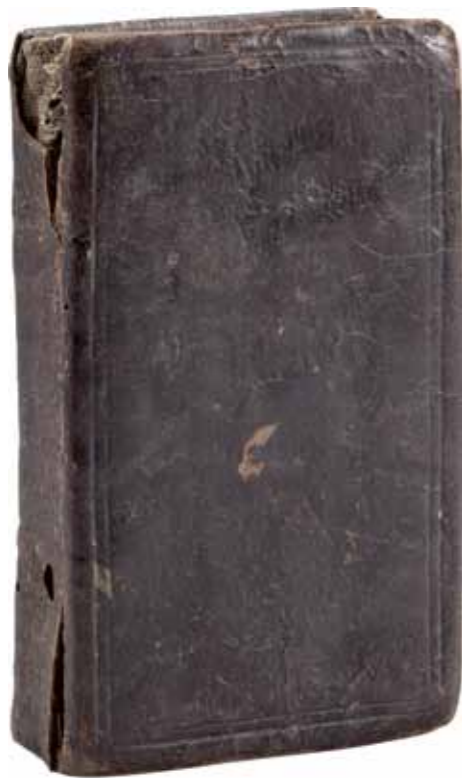

Officia propria ss. Patronorum Sacri Ordinis Divi Benedicti...

[Vilnae: Typis Acad. Soc. Iesu], 1681; 4°

Šventojo Benedikto ordino šventųjų globėjų tiesioginės pareigos – benediktinų liturginė knyga, skirta kasdienėms apeigoms atlikti. Ją Vilniaus benediktinų abatė Marcibelė Joana Gruževskytė dedikavo Lvovo benediktinų abatei Dorotai Magdalenai Danilovičiūtei (~1607–1687).

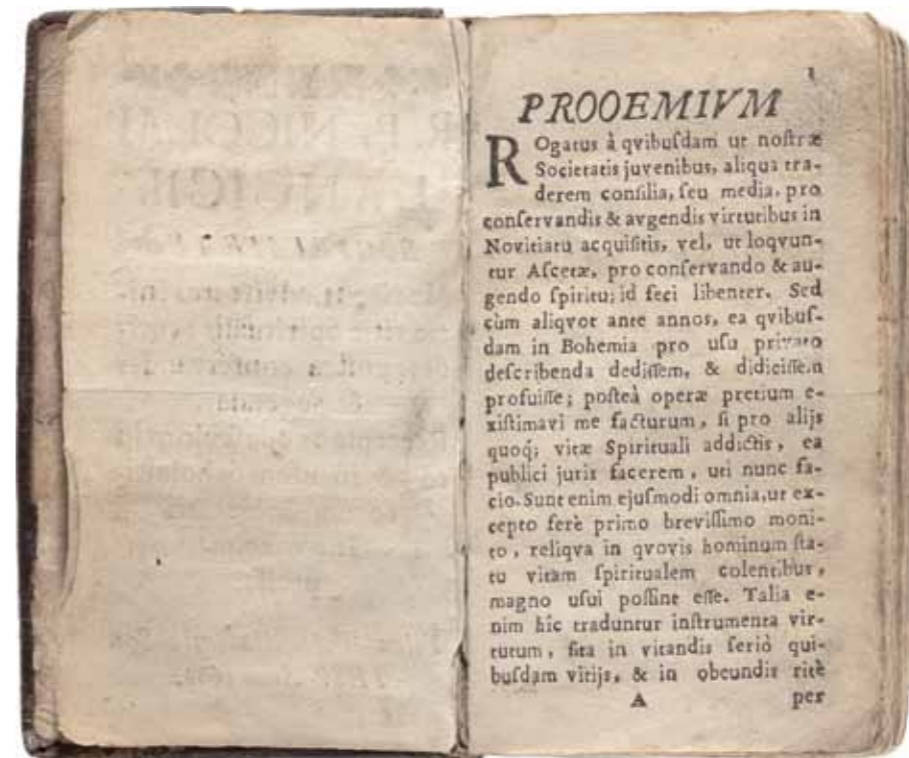

R. P. Nicolai Lancicii e Societate Iesu Media XII. ad virtutes initio vitae spiritualis acquisite postea conservandas et augendas

Vilnae: Typis Academiae Soc. Iesu, 1688; 12°

Vieno žymiausių Lietuvos jėzuitų Mikalojaus Lancicijaus (1574–1653) teologinis veikalas *Dvylika kelių, kaip išsaugoti ir padidinti dvasinio gyvenimo pradžioje įgytas dorybes* išleistas Vilniaus akademijos spaustuveje 1688 metais.

PROOEMIUM

Rogatus à quibusdam ut nostrae Societatis juvenibus, aliqui traderem consilia, seu media, pro conservandis & augendis virtutibus in Novitiatu acquisitis, vel, ut loquuntur Ascetæ, pro conservando & augendo Spiritu; id feci libenter. Sed cum aliquot ante annos, ea quibusdam in Bohemia pro usu privato describenda dedissem, & didicissem profuisse; postea operæ pretium existimavi me facturum, si pro alijs quoq; vitæ Spirituali additis, ea publici juris facerem, uti nunc facio. Sunt enim ejusmodi omnia, ut excepto serè primo brevissimo monito, reliqua in quovis hominum statu vitam Spiritualem colentibus, magno usui possint esse. Talia enim hic traduntur instrumenta virtutum, sicut in vitandis serio quibusdam vitijs, & in obvendi ritè per

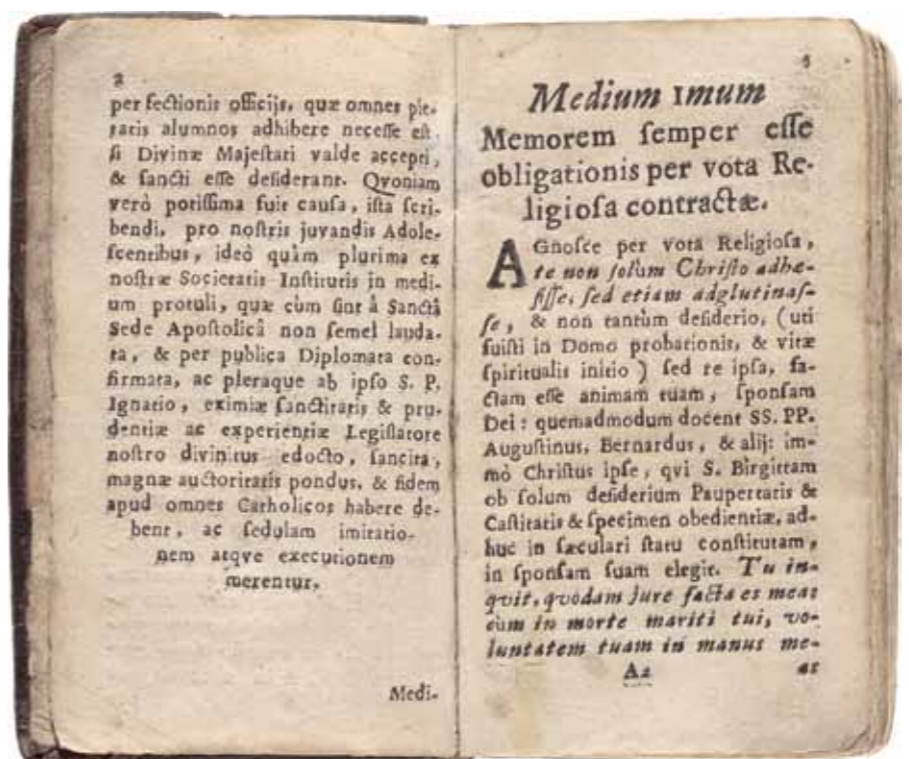
R. P. NICOLAI
LANCICII.

E SOCIETATE IESU.

Media XII. ad virtutes initio vitæ Spirituales acquisite postea conservandas & augendas.

Excerpta ex opusculo quinto, & in usum Scholasticorum Societatis IESU reimpressa.

Vilnae Typis Academiae Soc. IESU Anno 1688.

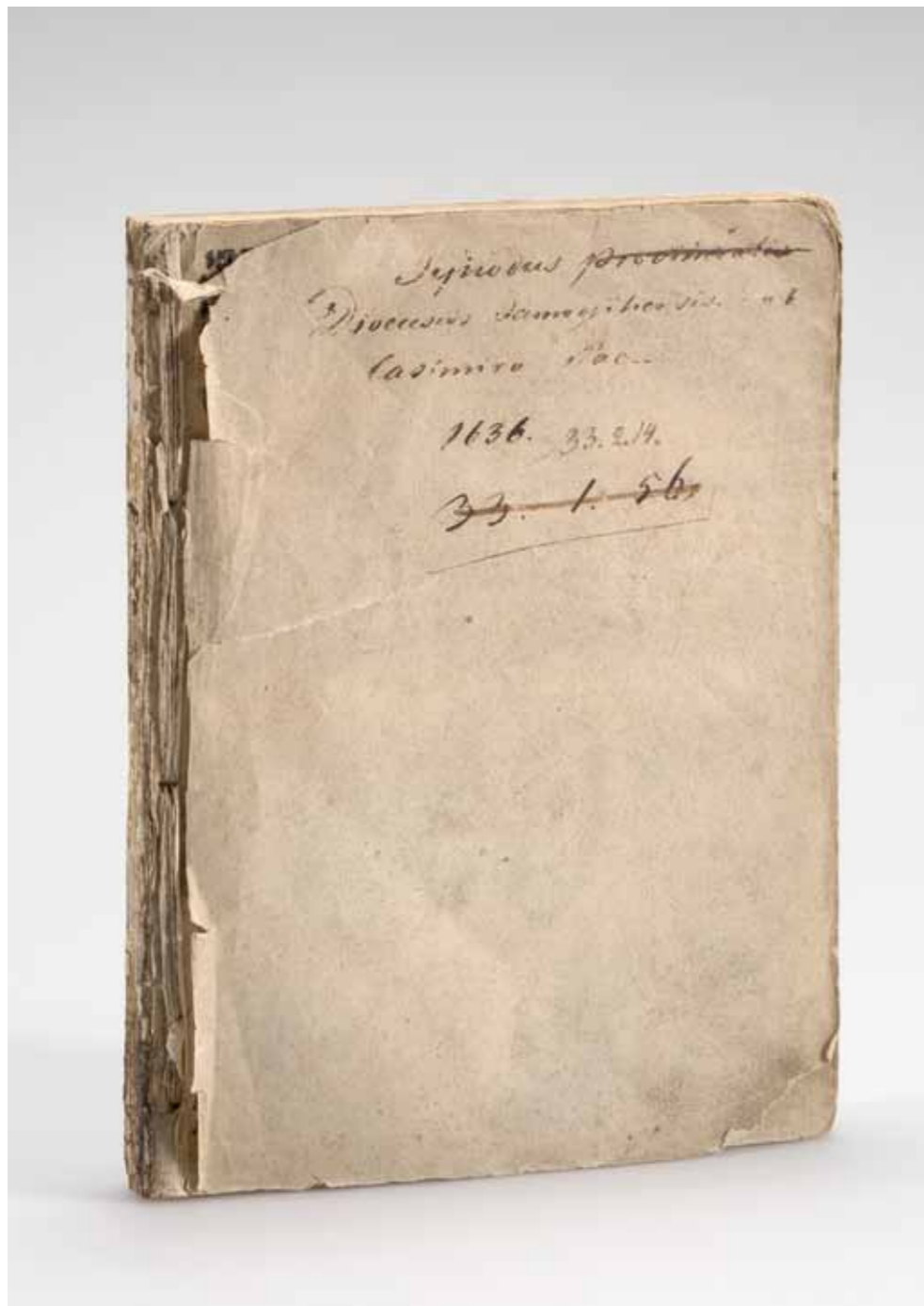

Medium unum

Memorem semper esse obligationis per vota Religiosa contractæ.

Agnosce per vota Religiosa, te non solum Christo adheisse, sed etiam aglutinasse, & non tantum desiderio, (uti fuisti in Domo probationis, & vitæ Spirituales initio) sed te ipsa, factam esse animam eam, Sponsam Dei: quemadmodum docent SS. PP. Augustinus, Bernardus, & alij: immò Christus ipse, qui S. Birgittam ob solum desiderium Paupertatis & Castitatis & Specimen obedientiæ, adhuc in sæculari statu constitutam, in Sponsam suam elegit. Tu inquit, quodam Jure facta es mea cum in morte mariti tui, voluntatem tuam in manus me-

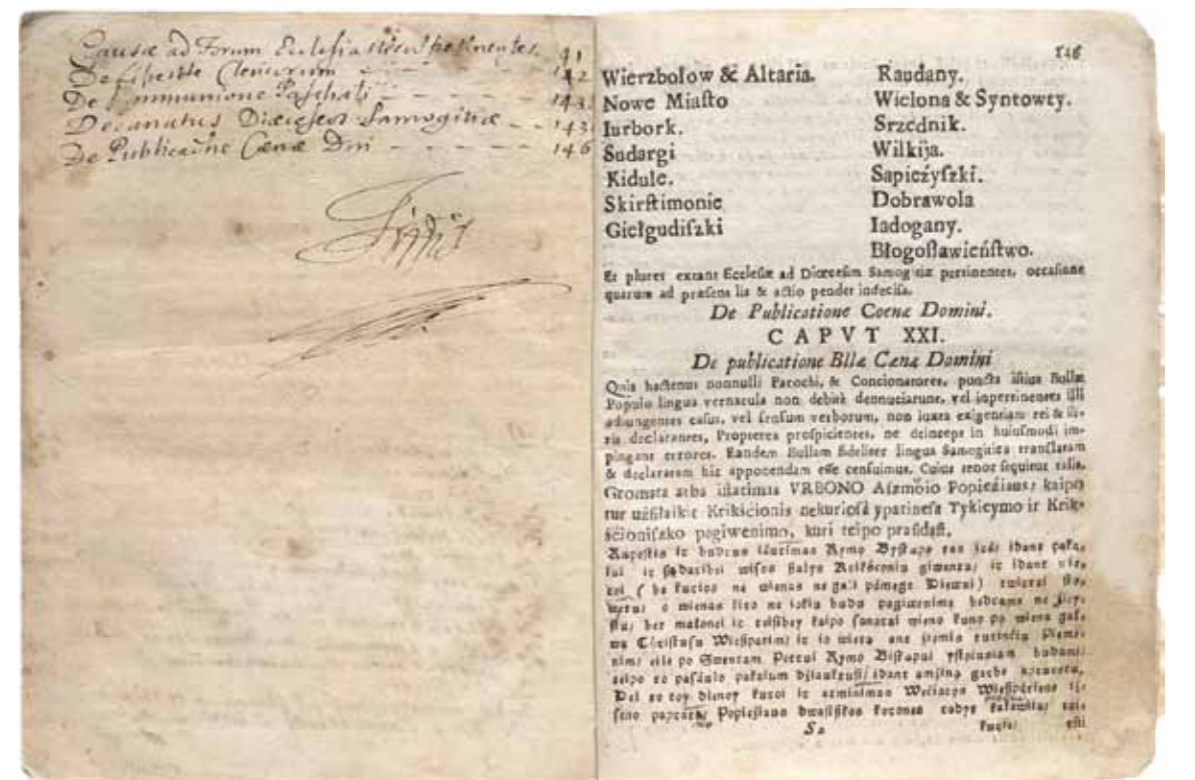
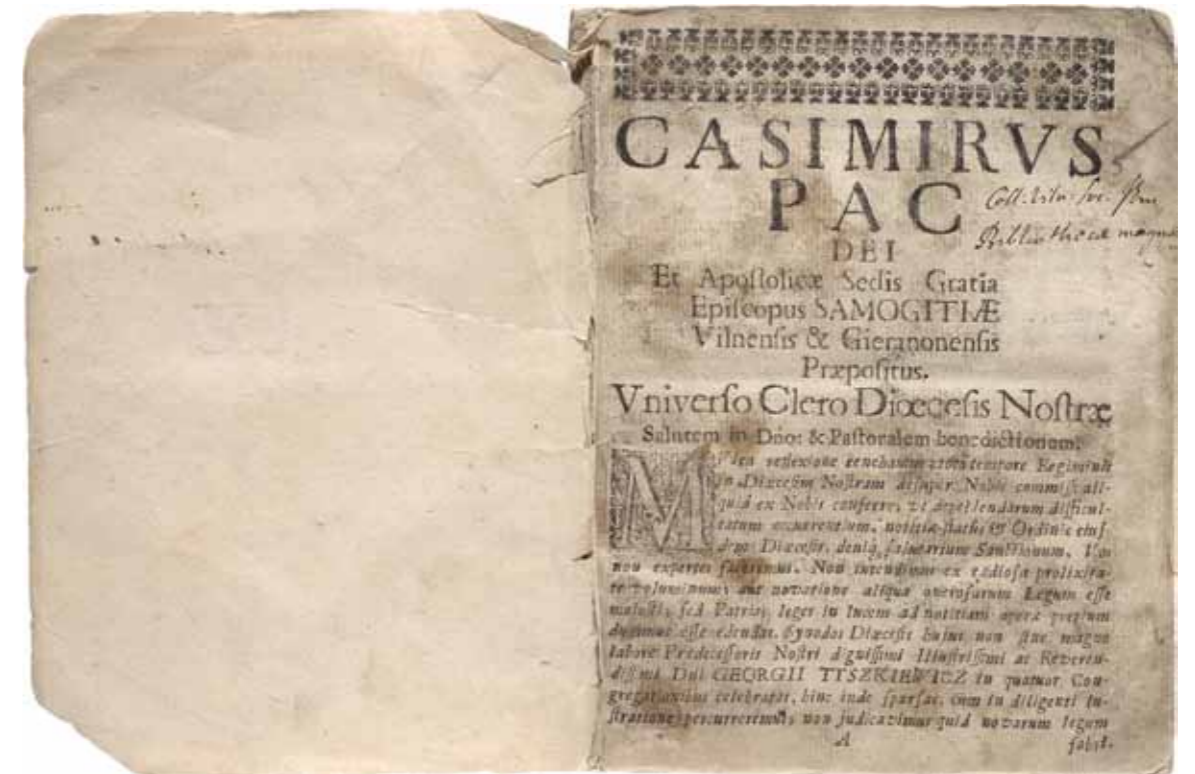
Medi-

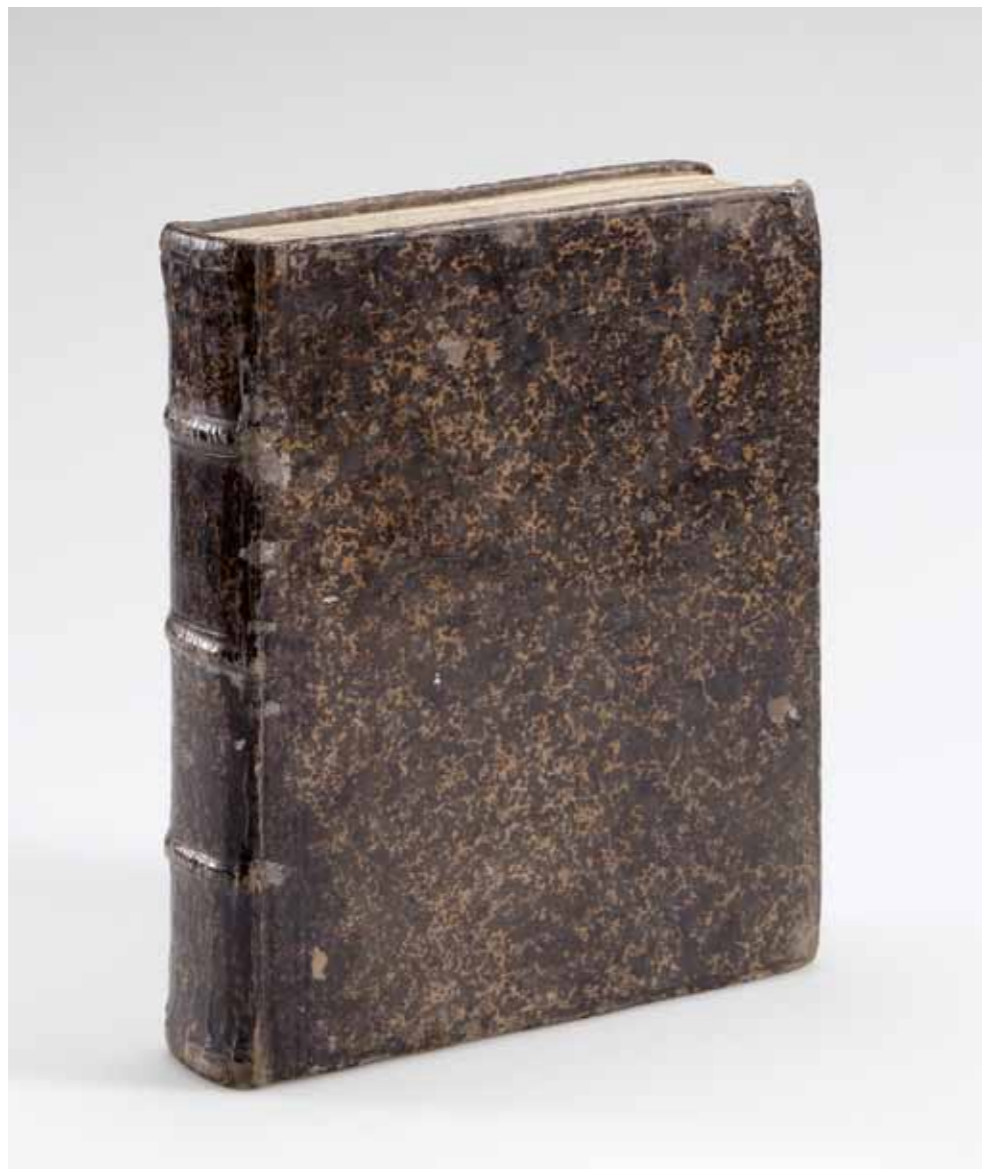

Collectanea constitutionum synodaliū dioecesis Samogitiensis

Vilnae: Typis Accad. Soc. Iesu, 1690; 4°

Žemaičių vyskupas Kazimieras Pacas (†1695) parengė ankstesnio vyskupo Jurgio Tiškevičiaus 1636, 1639, 1643 ir 1647 m. sušauktų vyskupijos sinodų nuostatų sąvadą *Žemaičių vyskupijos sinodų nutarimų rinktinė*. Dalis knygos teksto (nuo 146 iki 151 p.) – lietuvių kalba.

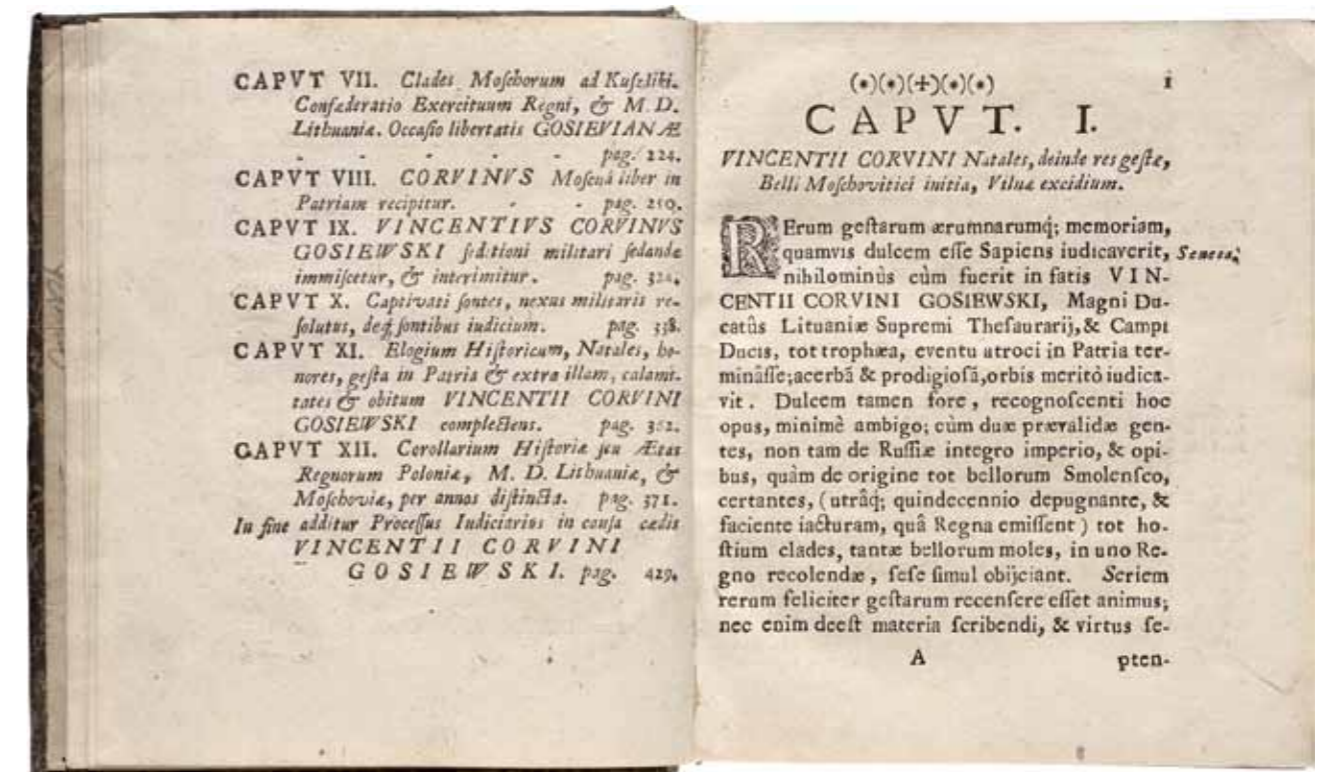
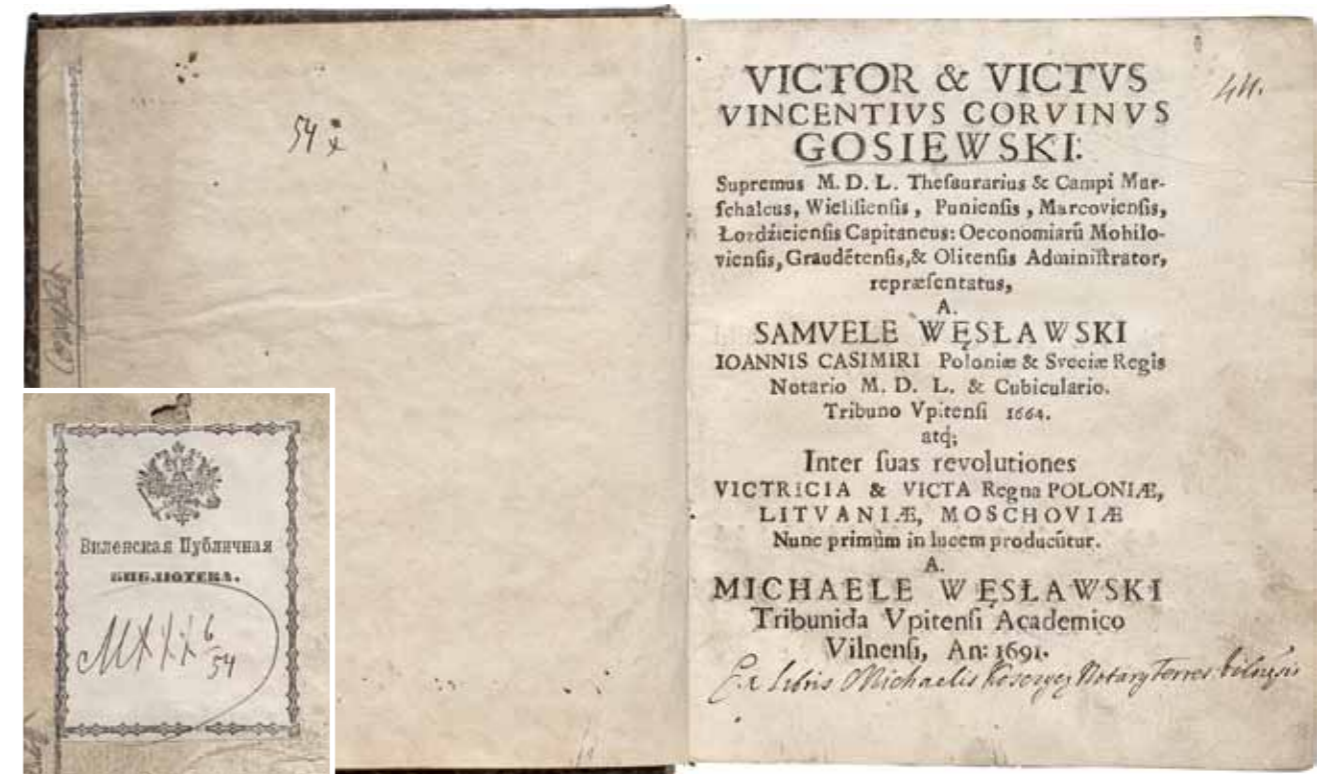

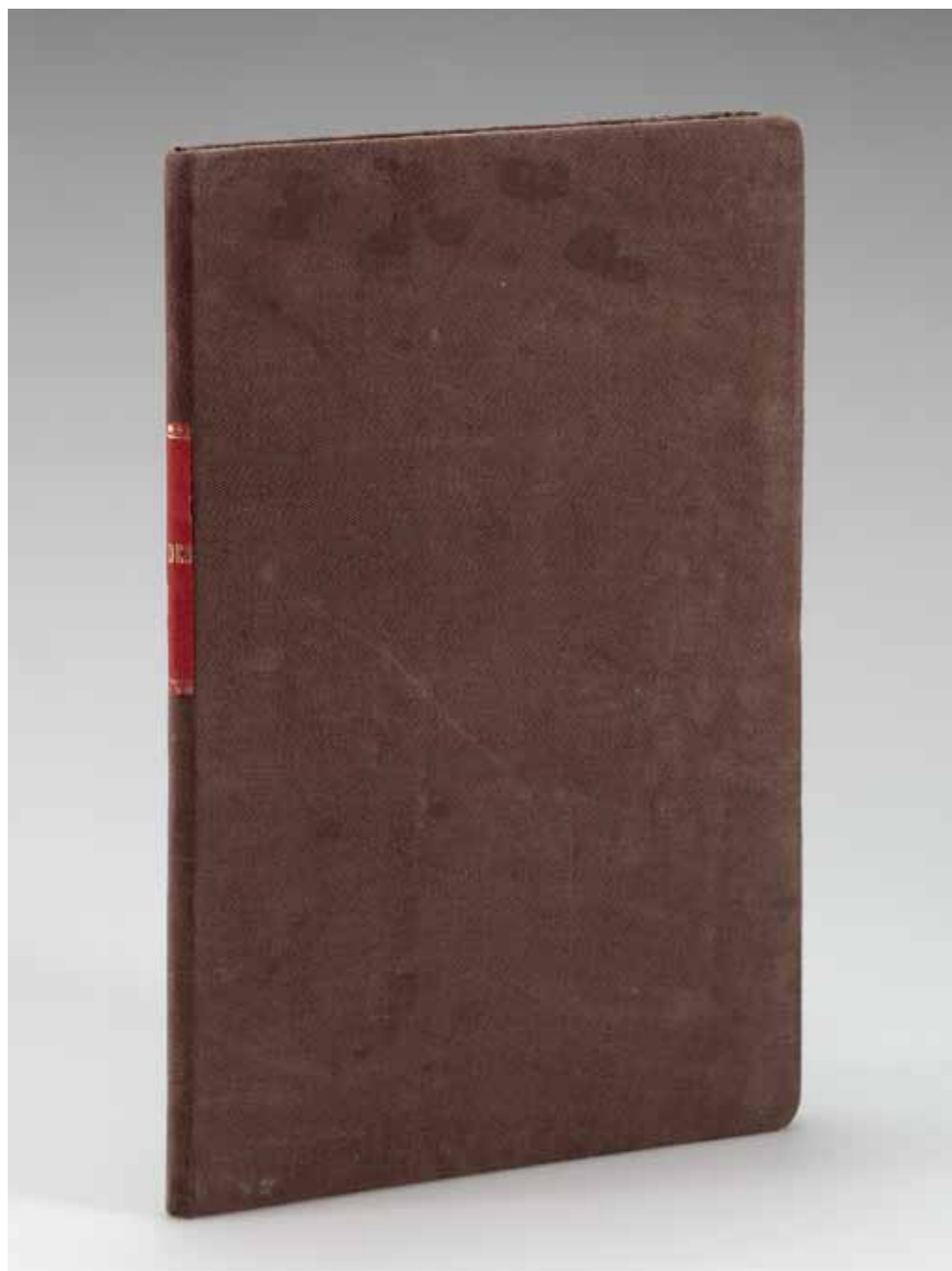

Samuel Węśławski. *Victor et victus Vincentius Corvinus Gosiewski...*

[Vilnius: Akademijos spaustuvė], 1691; 4°

Lenkijos ir Lietuvos valdovo Jono Kazimiero Vazos patalininko, Upytės vaissio Samuelio Venslavskio (†1690) veikalas *Nugalėtojas ir nugalėtas Vincentas Korvinas Gosievskis* – biografinis-istorinis kūrinys apie LDK didįjį iždininką ir lauko etmoną Vincentą Gosievskį (1625–1662). 1658 m. po pralaimėjimo rusų kariuomenei ties Verkiais jis pateko į nelaisvę, iki 1662 m. kalėjo Maskvoje. Grįžęs į Lietuvą buvo apkaltintas išdavyste ir nužudytas. Knygoje taip pat pasakojama apie to meto karinius ir politinius įvykius Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje – 1654–1667 m. Abiejų Tautų Respublikos karą su Rusija ir 1655–1660 m. karą su Švedija. Veikalo autorius S. Venslavskis buvo V. Gosievskio bendražygis, dalyvavo daugumoje knygoje aprašytų įvykių. Kūrinį po tėvo mirties išleido autoriaus sūnus Mykolas Venslavskis. Knygoje įdėtas Vilniaus viešosios bibliotekos ekslibrisas. Vilniaus viešoji biblioteka buvo įkurta 1867 m., pertvarkius uždarytą Senienų muziejų ir prie jo veikusį Skaitymo kabinetą, gyvavo iki 1919 metų.

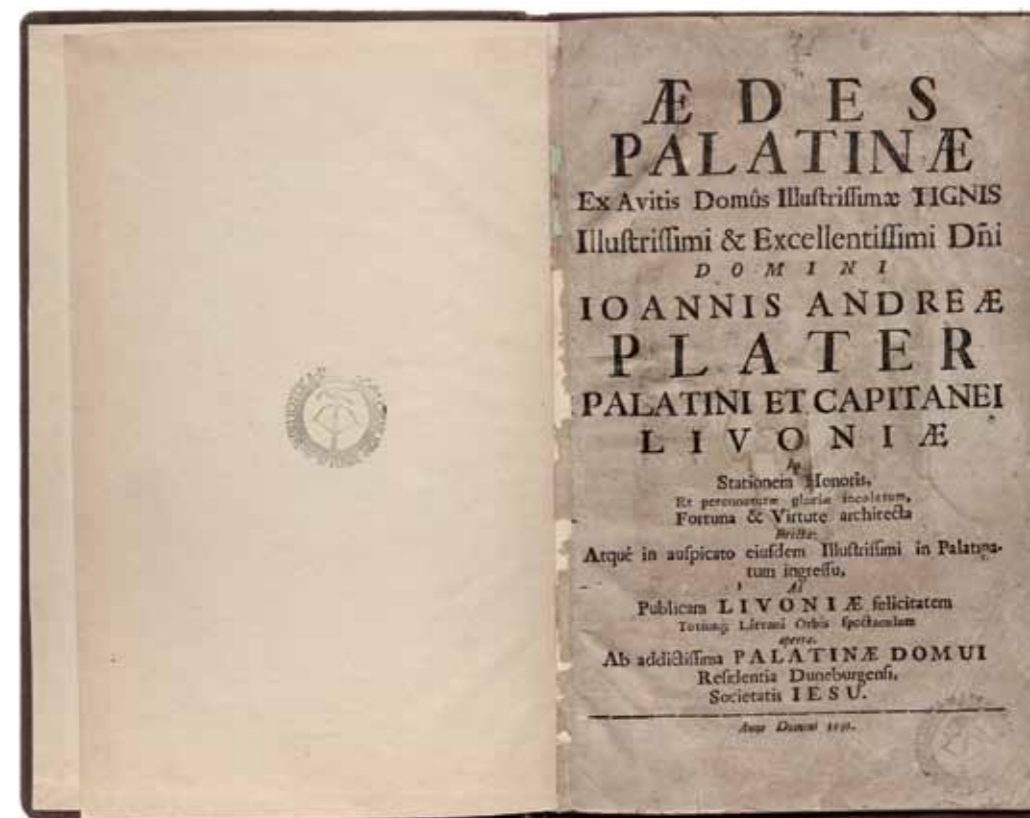

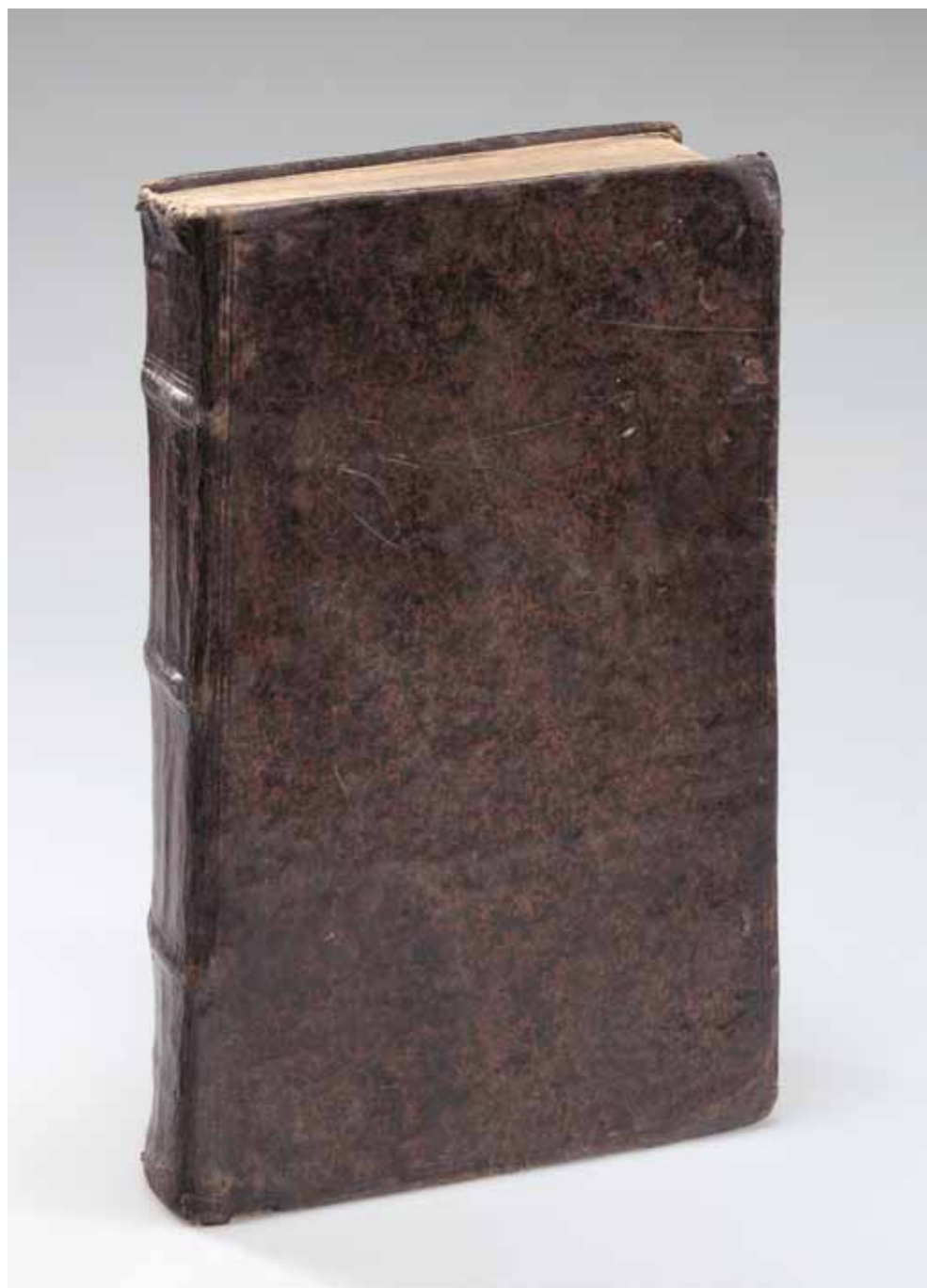

Aedes palatinae ex avitis domûs illustrissimae tignis...

[Vilnius: Akademijos spaustuvė], 1695; 2°

Jonui Andriui Plateriui (1626–1696) 1695 m. tapus Livonijos vaivada, Daugpilio jėzuitai jam dedikavo panegiriką *Karališkieji rūmai iš nuostabiausios giminės senovinių sijų*. Knygą puošia J. A. Platerio jungtinis herbas. Leidinys pažymėtas Vrublevskių bibliotekos Vilniuje antspaudais. Biblioteką 1912 m. įkūrė advokatas, Vilniaus visuomenės, kultūros veikėjas, Lietuvių mokslo draugijos narys Tadas Stanislovas Vrublevskis (1858–1925). Iš tėvų paveldėta 65 000 tomų knygų, 1000 žemėlapių, apie 5000 rankraščių ir autografų rinkinį 1912 m. jis dovanojo Eustachijaus ir Emilijos Vrublevskių draugijai, o 1925 m. – Vilniaus miestui. 1941 m. rinkinį perėmė Lietuvos mokslų akademija. Biblioteka tapo Lietuvos mokslų akademijos centrine biblioteka, dabar tai Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka.

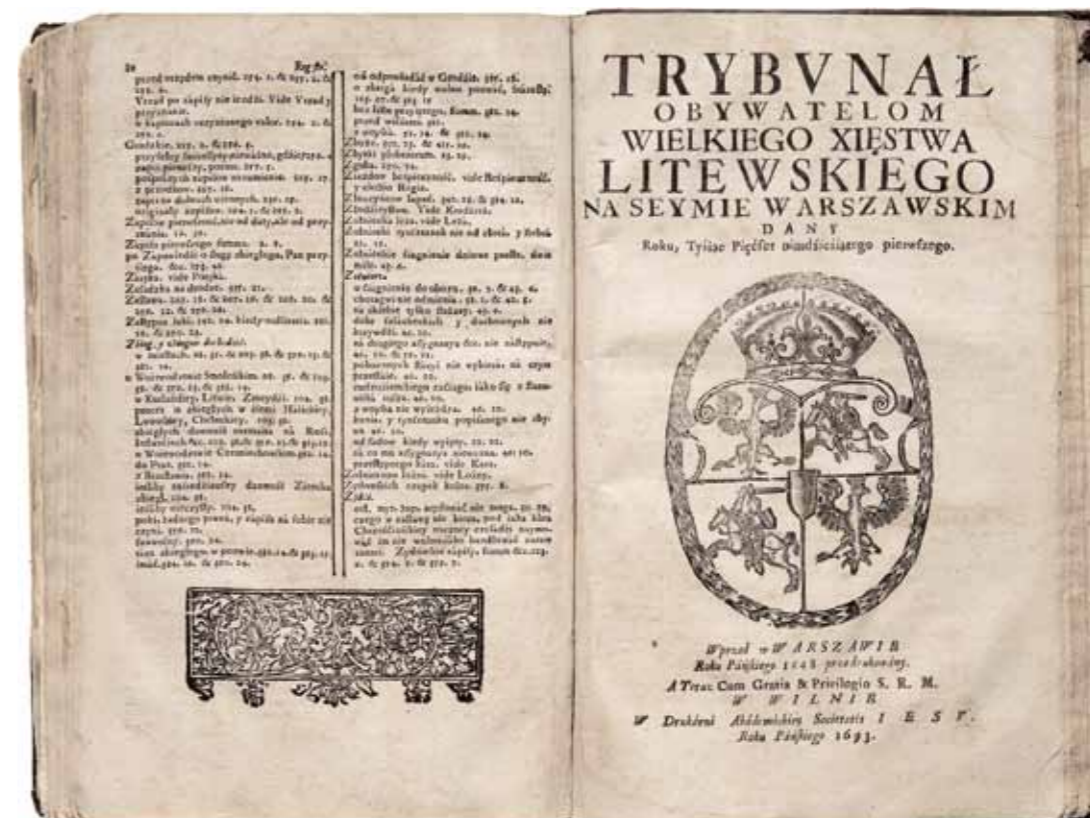
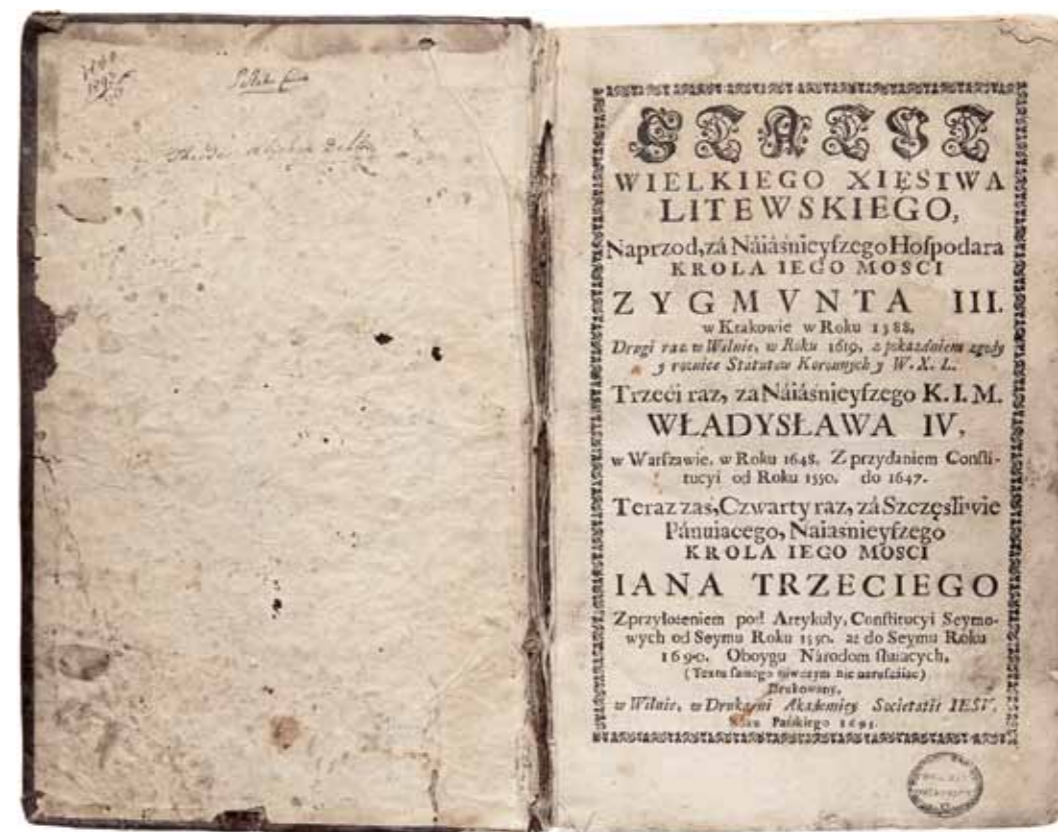

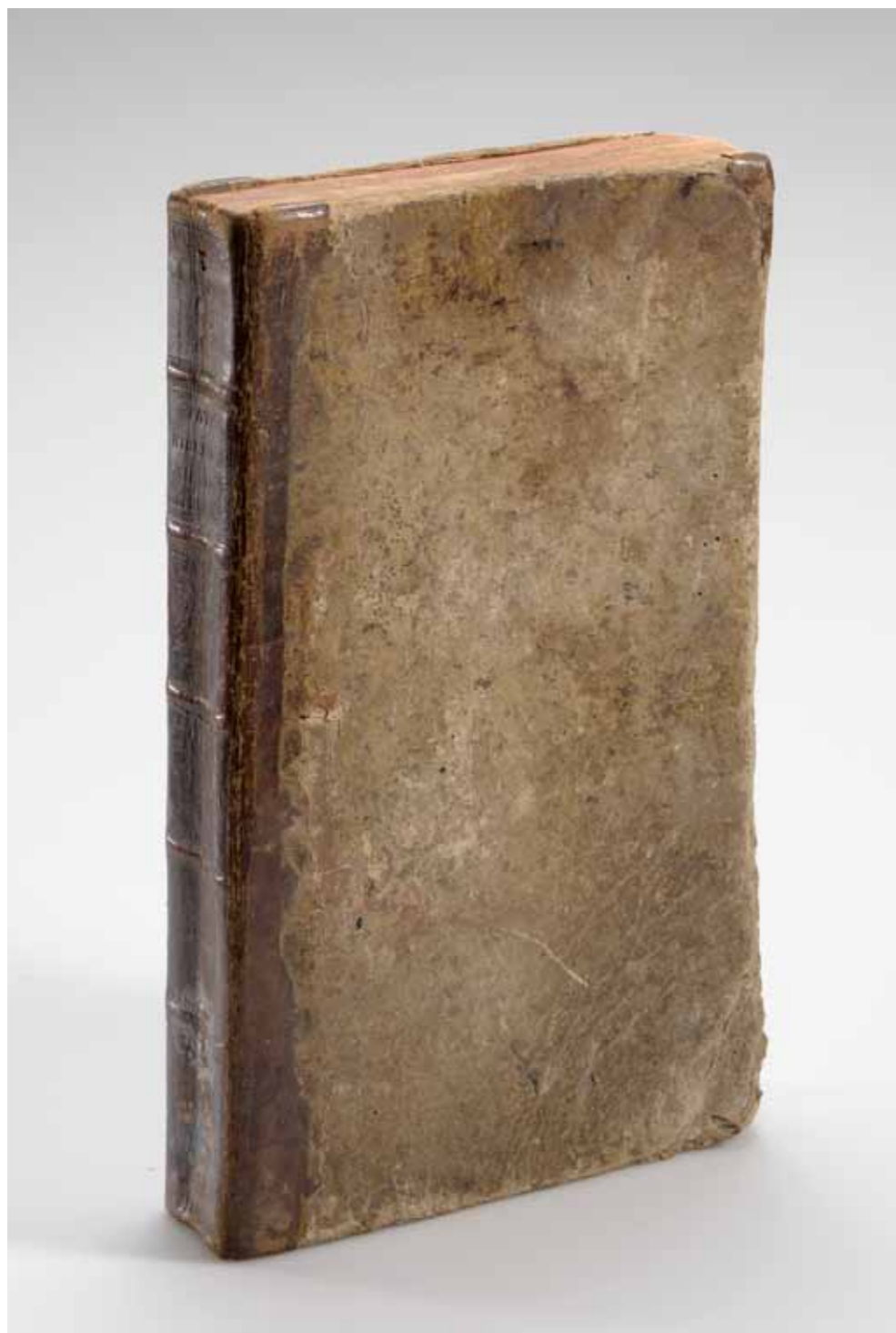

Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego...

W Wilnie: w Drukarni Akademiej Societatis Iesu, 1693; 2°

Trečiasis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutas – vienas iš trijų Lietuvos teisės kodeksų, priimtų 1529, 1566 ir 1588 metais. Pirmųjų dviejų išliko tik nuorašai. Trečiojo Statuto rengimui vadovavo LDK pakancleris Leonas Sapiega (1557–1633). Tai buvo pats išsamiausias ir tobuliausias teisės kodeksas, turėjęs įtakos ir gretimų valstybių: Prūsijos, Rusijos, Ukrainos – teisyrams. Trečiasis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutas galiojo iki 1840 m., kai Lietuvoje buvo įvesti Rusijos įstatymai. Ketvirtojoje laidoje, 1693 m. išspausdintoje Vilniaus akademijos spaustuovėje, straipsniai ir dokumentai apima seimų veiklą nuo 1550 iki 1690 metų.

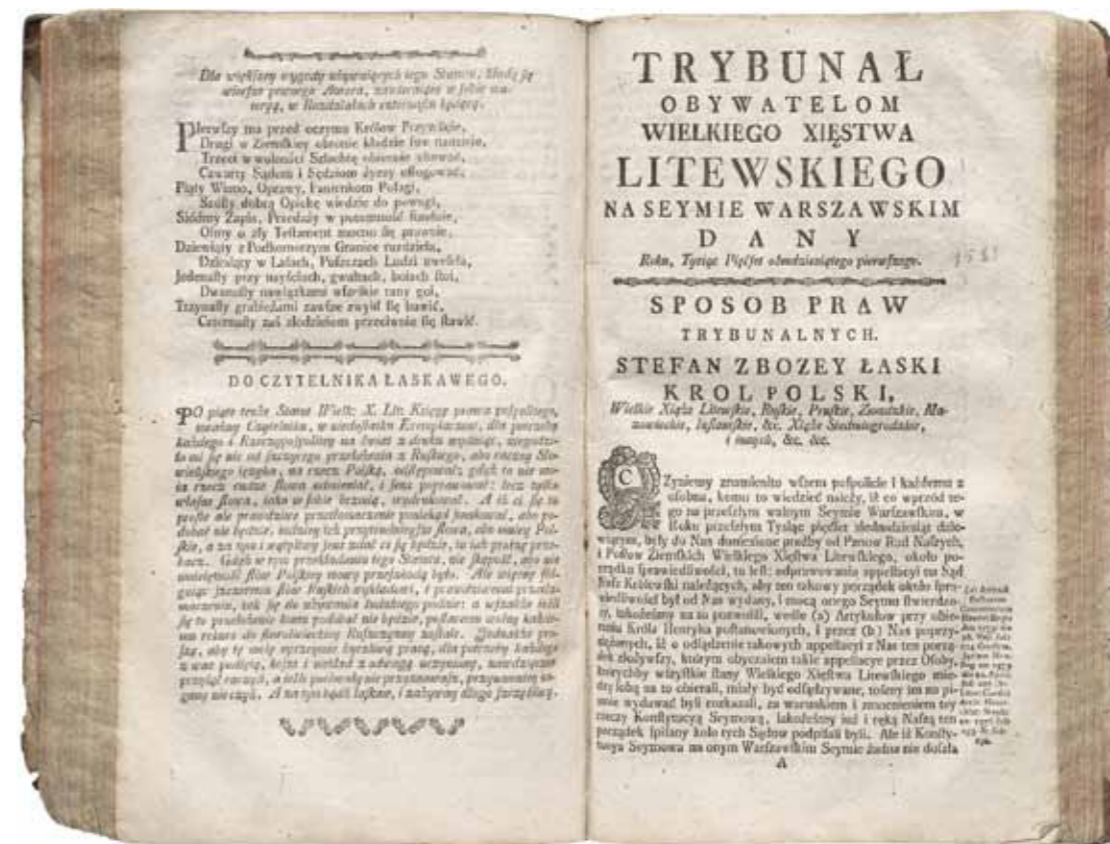
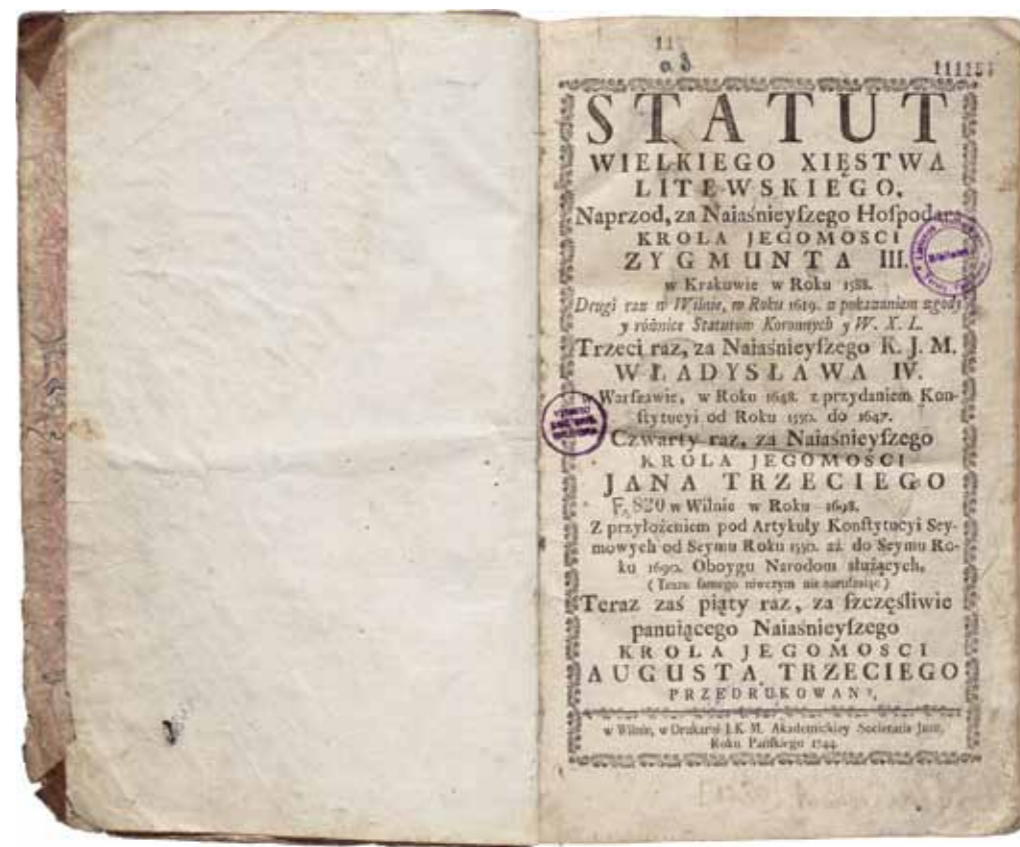

Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego...

W Wilnie: w Drukarni J. K. M. Akademickiej Societatis Jesu, 1744 [kontrafakcja: 1780]; 2°

Tai kontrafakcinis Trečiojo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statuto leidimas, išspausdintas Vilniaus akademijos spaustuviėje 1780 metais. Su Lietuvos universiteto Teisės fakulteto, Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekų antspaudais.

1958

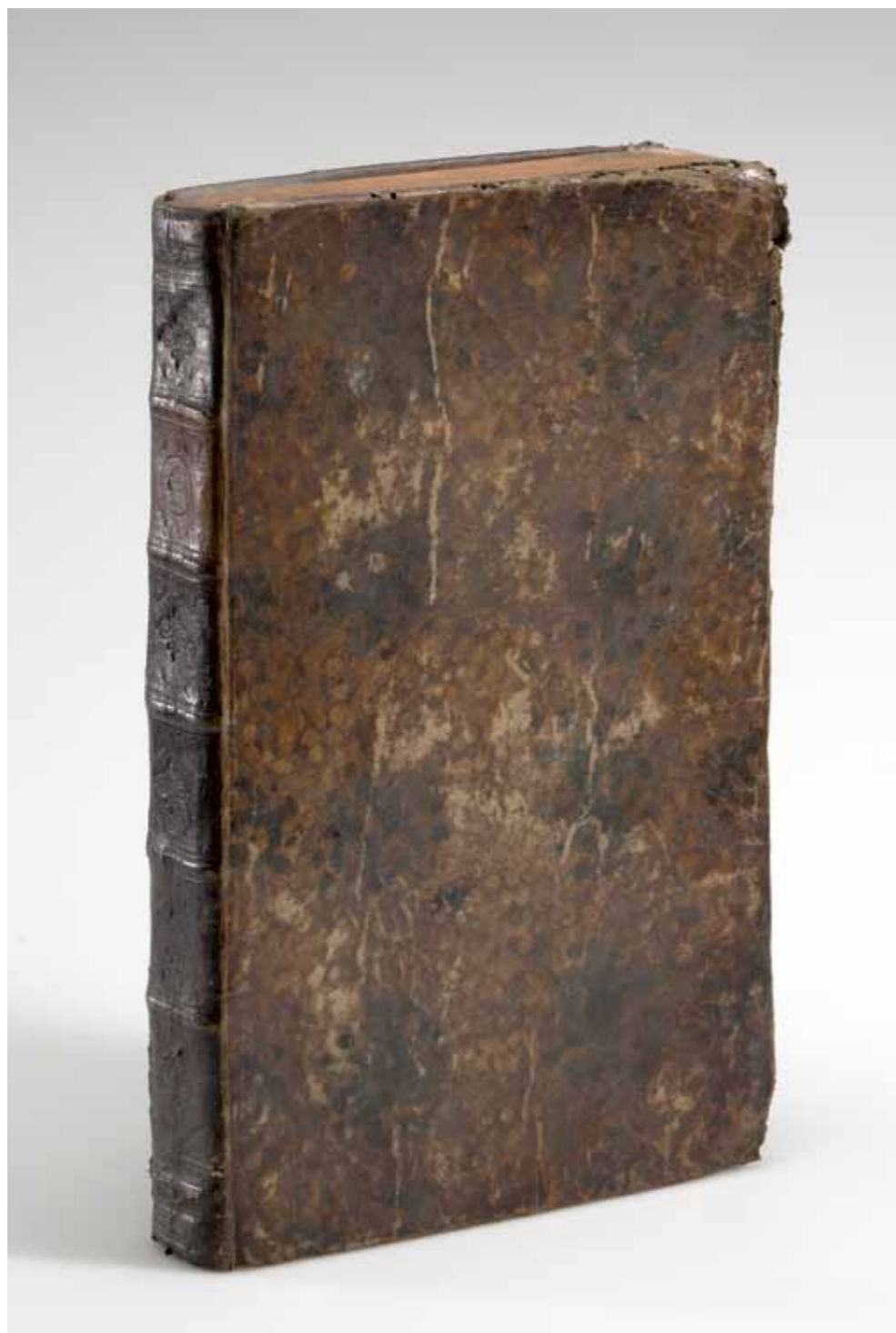
AUGUST III.

Z BOZEY ŁASKI KROL POLSKI, WIELKI XIĄZE LITEWSKI, RUSKI, PRUSKI, MAZOWIECKI, ZMUDZKI, KIJOWSKI, WOŁYNSKI, PODOLSKI, PODLASKI, INFLANTSKI, SMOLENSKI, SIEWIERSKI, y CZERNIECHOWSKI, a DZIEDZICZNY XIĄZE SASKI y ELEKTOR.

Znajmujemy tym Listem Przywileiem Naszym, komu to wiedzieć należy, iż proszeni będąc od niektórych Panow Rad y Urzędnikow Naszych, abyśmy Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego Typografii Naszey Wileńskiej przy Akademii Societatis JESTI będącey przedrukować pozwolili, y na to Przywilej Nasz osobliwy dali; do prozby się pomienionych Panow Rad Naszych y Urzędnikow przychyliąc, tudzież publiczney Obywatelów Państwa Naszego potrzebie dogadzając, tym niniejszym Listem Przywileiem Naszym pozwalamy pomienioney Typografii Naszey, Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego, podług exemplarza ostatney edycyi za świętey pamięci JANA Trzeciego Króla Polskiego, Antecessora Naszego, w Wilnie w teyże Drukarni Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego trzeciego, wydrukowanego, znowu przedrukować, y bez wszelkiej Osob iakiegokolwiek stanu przeszkody przedawać. A ponieważ pomieniona Typografia koszt swój własny na drukowanie, y wydanie łożyć ma, tedy surowie zabraniamy y rozkazujemy, aby się żaden z Typografow, tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, y inszych Państwach Naszych przerzeczono Statutu drukować, y na świat wydawać nieważyl dotąd, aż pomieniona Typografia

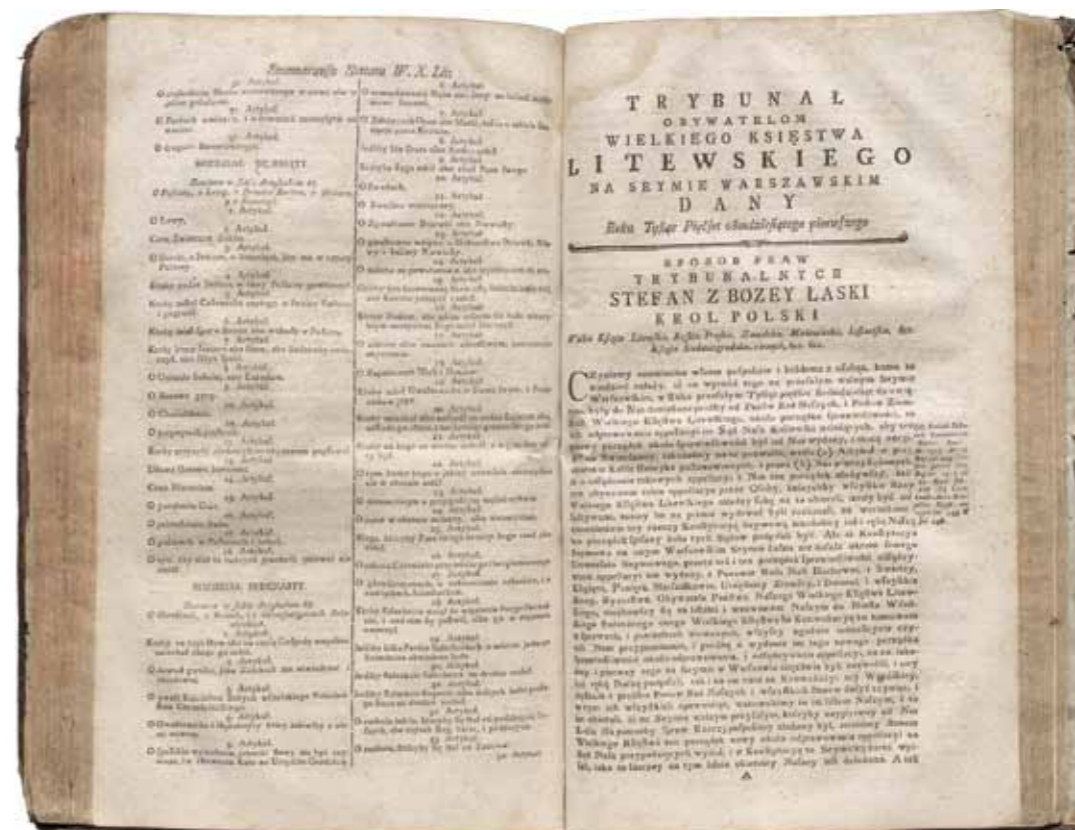
A2 Statut

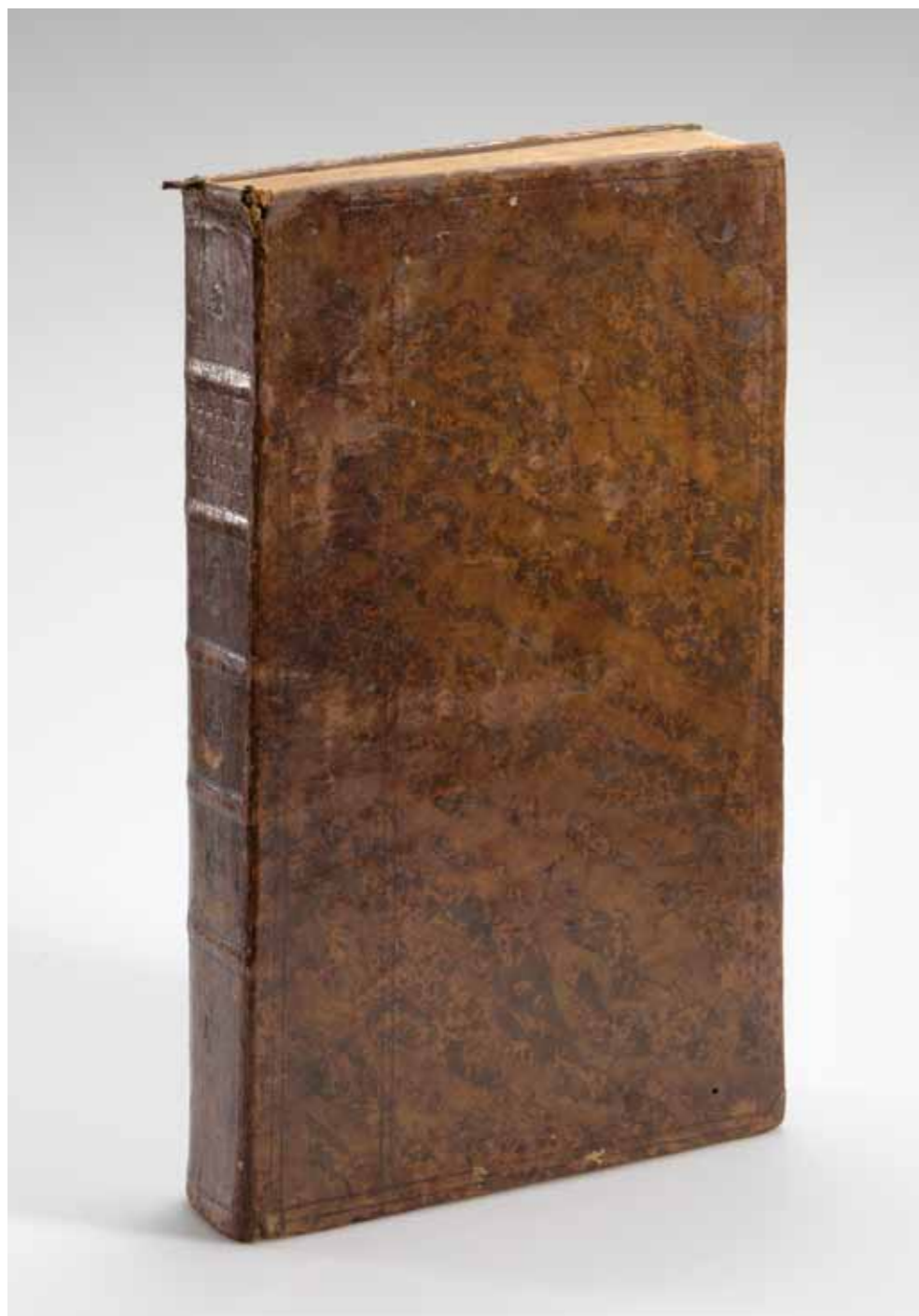

Statut Wielkiego Księstwa Litewskiego...

W Wilnie: w Drukarni J. K. Mci przy Akademij, 1786; 2°

Šeštosios Trečiojo Lietuvos Didžiosio Kunigaikštystės Statuto laidos straipsniai ir dokumentai apima šeimų veiklą nuo 1550 iki 1786 metų. Įtraukti Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stanislovo Augusto Poniatovskio valdymo metų teisiniai ir konstituciniai pakeitimai (nuo 1764 iki 1786 m.).

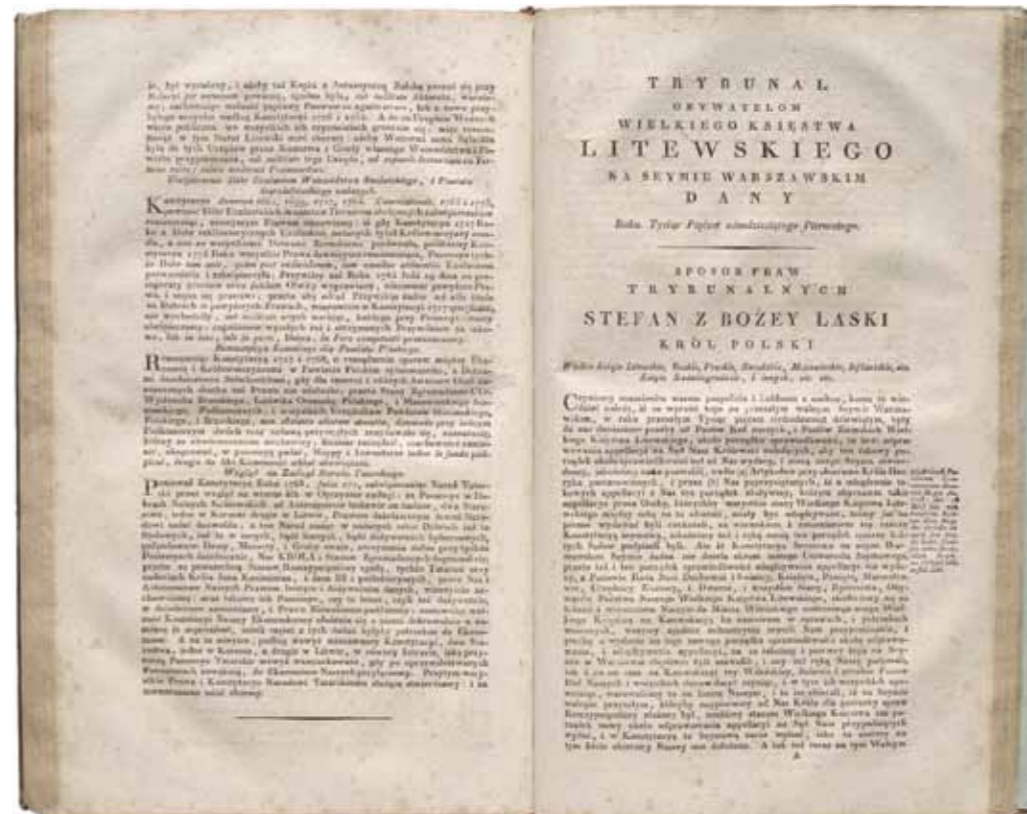
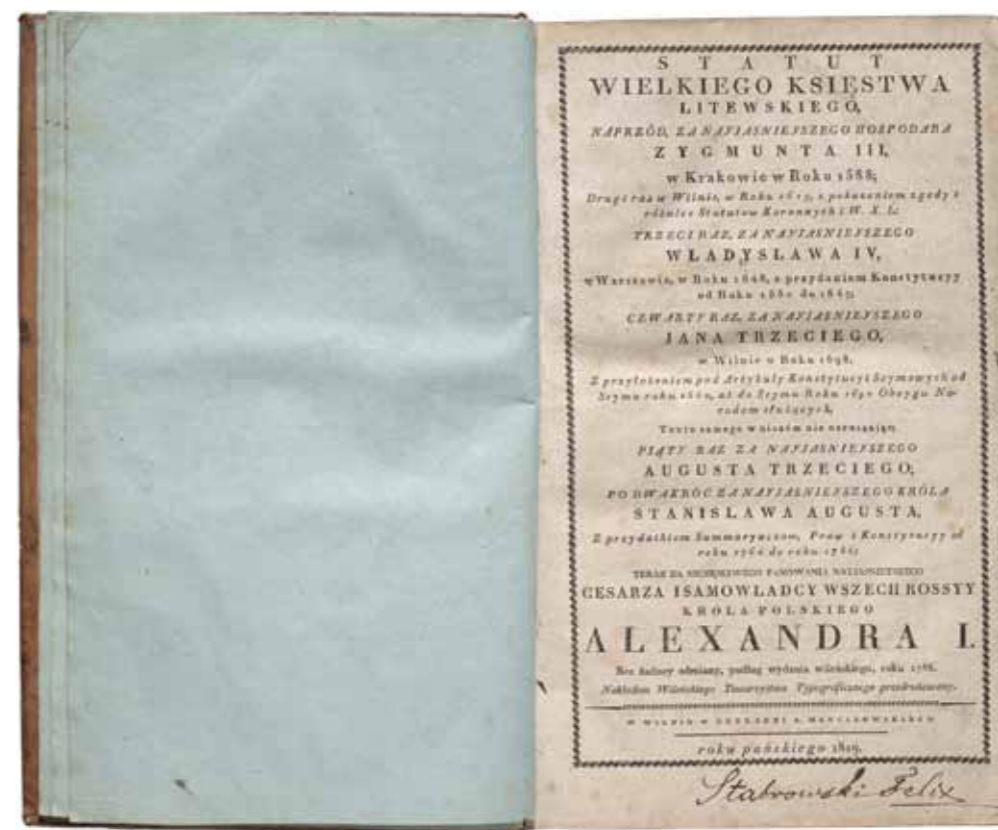

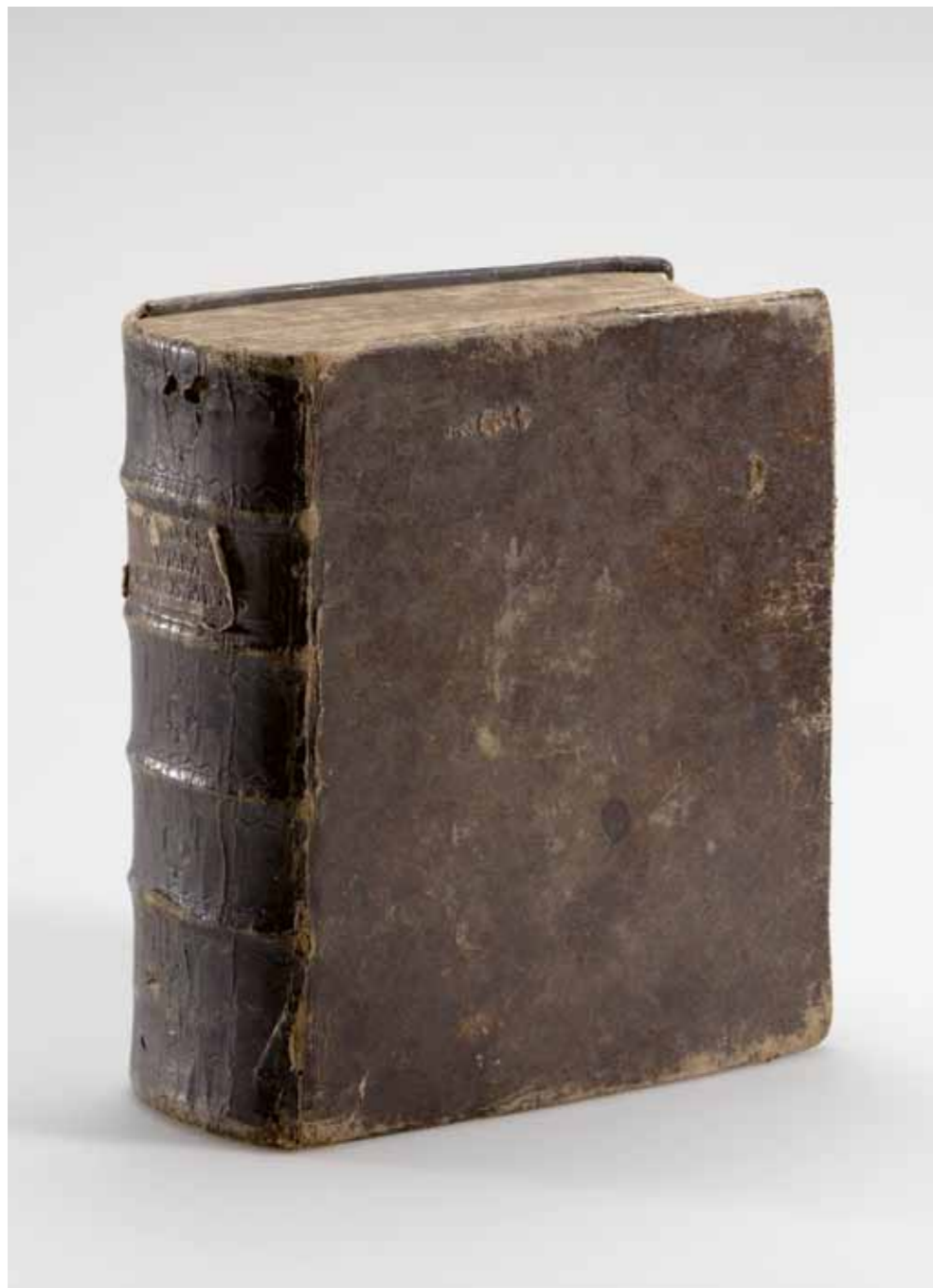

Statut Wielkiego Księstwa Litewskiego...

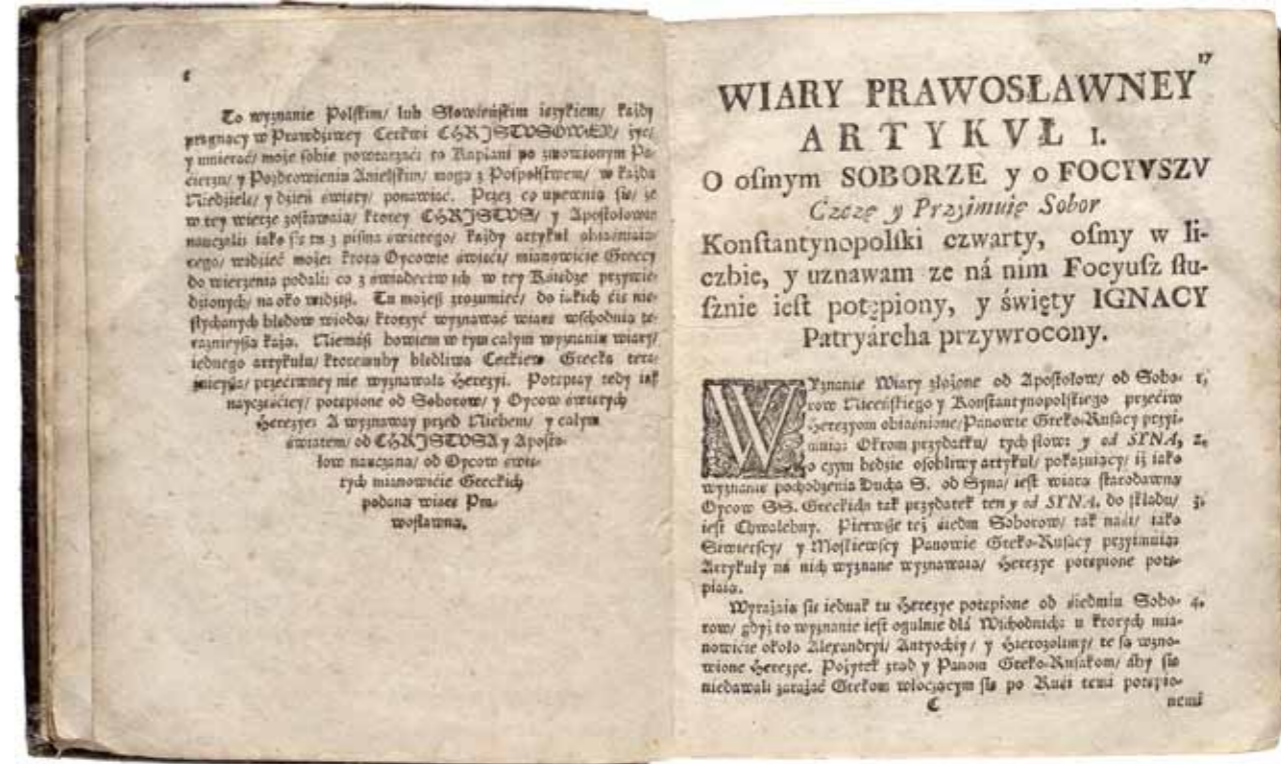
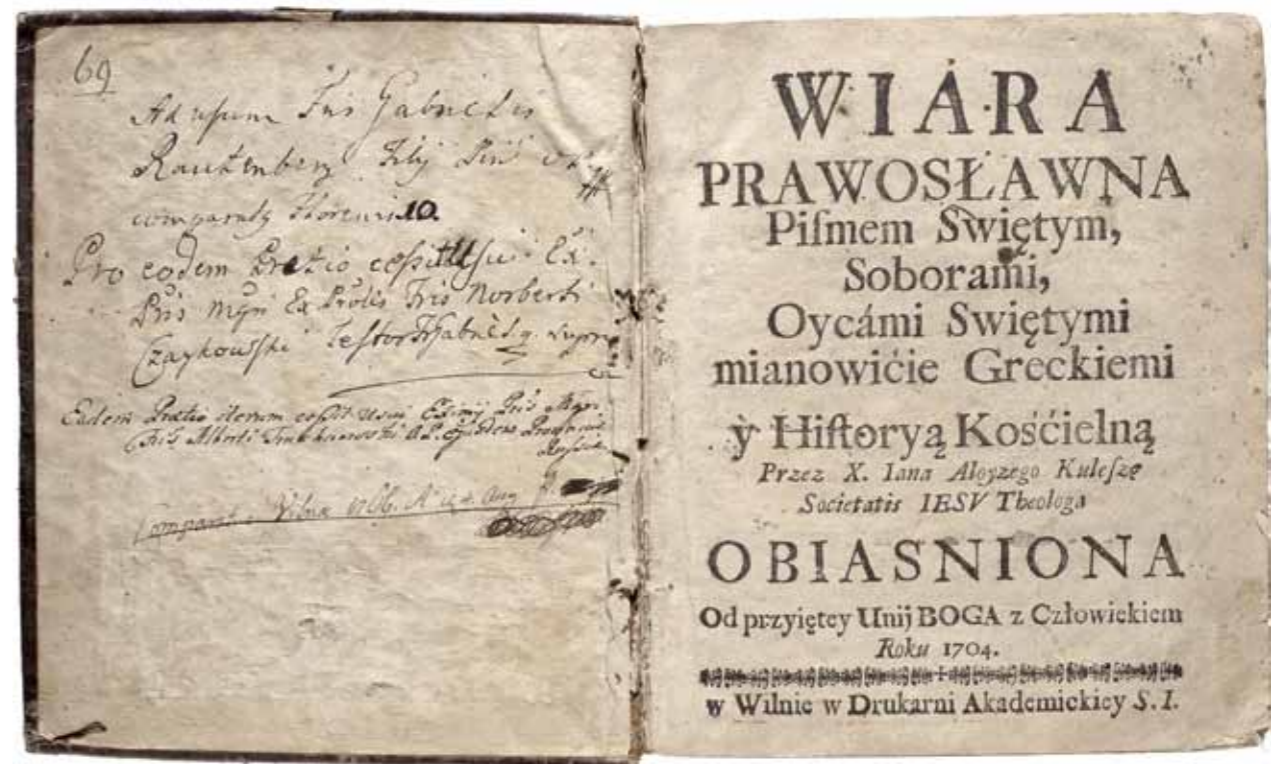
W Wilnie: w Drukarni A. Marcinowskiego, 1819; 2°

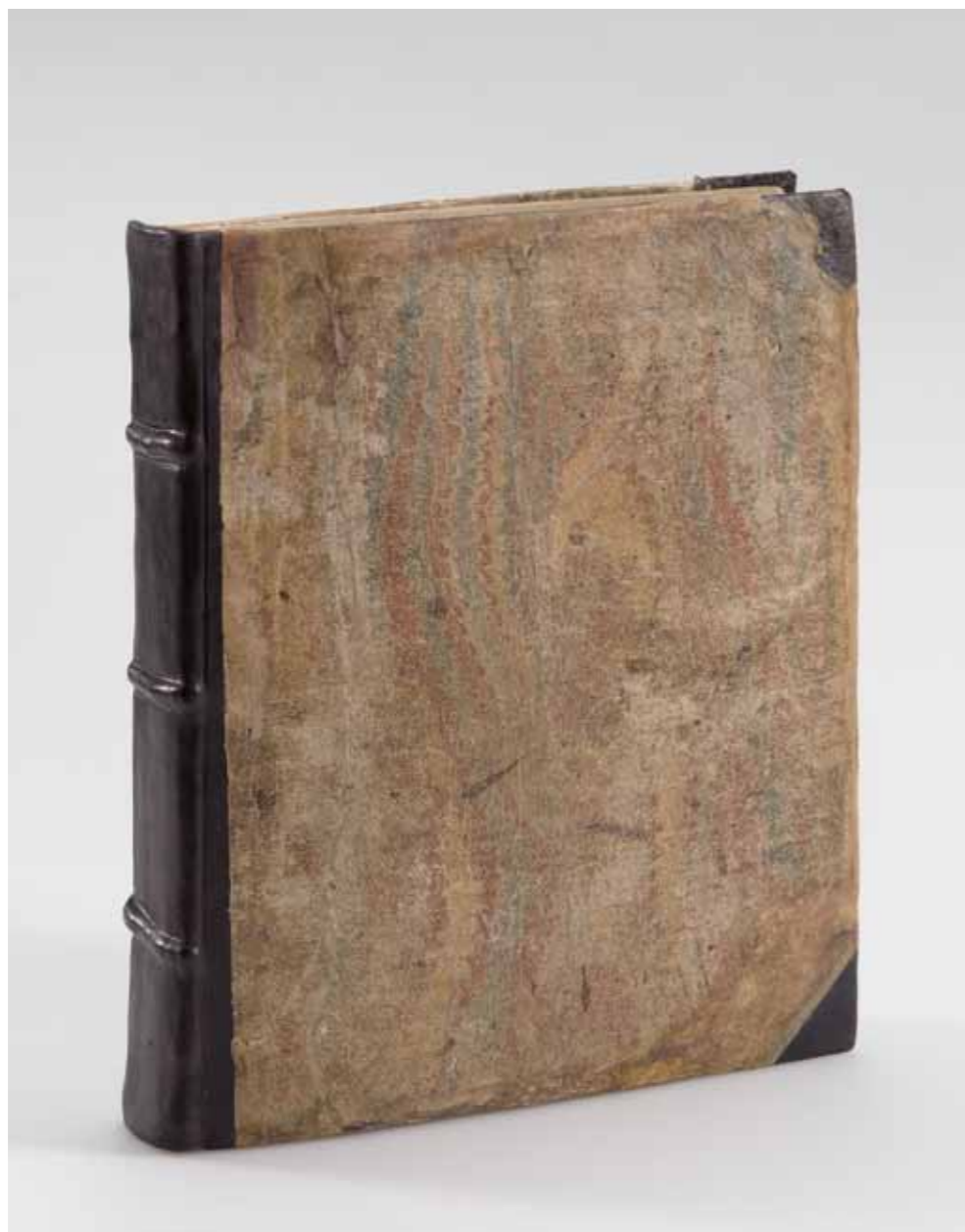
Tai paskutinė Trečiojo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statuto laida lenkų kalba. Be pakeitimų perspaudintas šeštasis, 1786 metų, leidimas. Statutas galiojo iki 1840 m., kai Lietuvoje buvo įvesti Rusijos įstatymai. Teisynas dienos šviesą išvydo Antonio Marcinovskio spaustuveje, kuri veikė Vilniuje 1818–1863 metais. Čia spausdinti periodiniai leidiniai, išleista daugiau kaip 310 knygų: vadovėlių, mokslinių monografijų, disertacijų, grožinių kūrinių lenkų, rusų, prancūzų, vokiečių, graikų, lotynų kalbomis. Išėjo 12 leidinių lietuvių kalba.

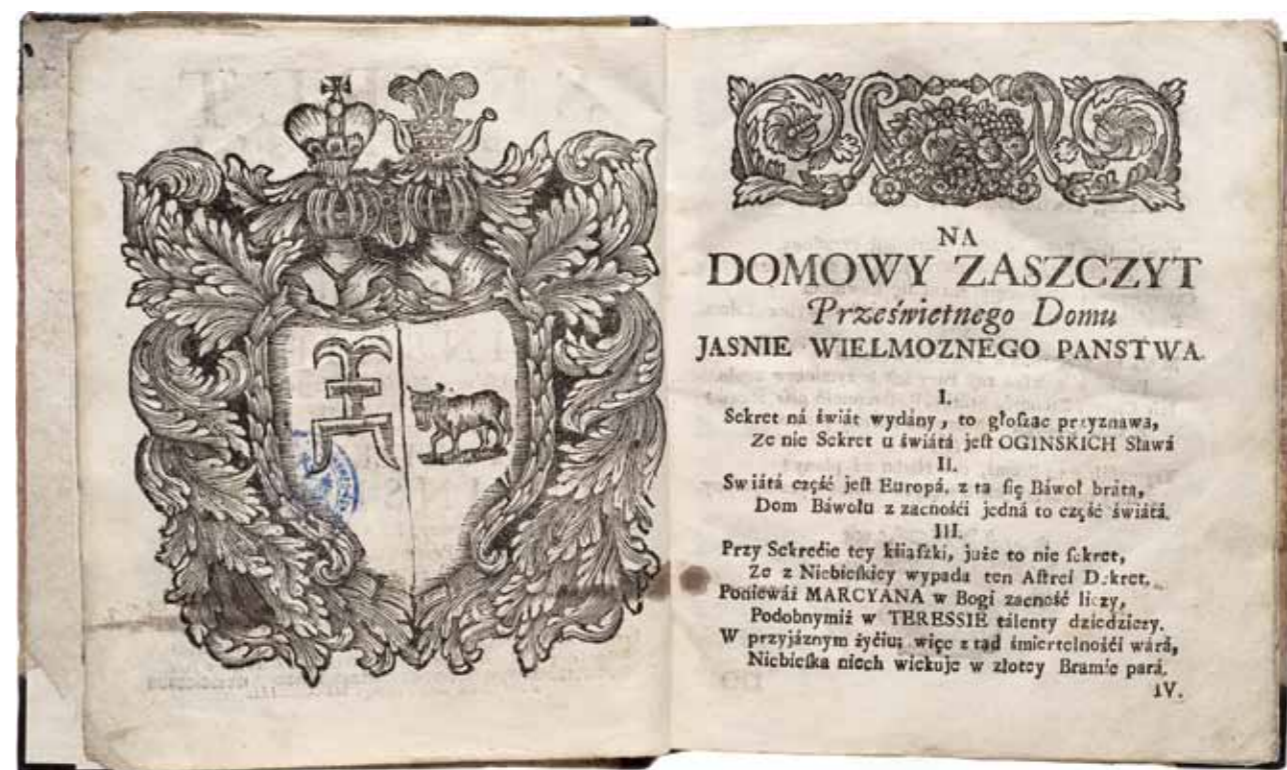
Jan Aloyzy Kulesza. *Wiara prawosławna Pismem Świętym, soborami, Oycami Świętymi, mianowicie greckimi, y historiją Kościelną*
 W Wilnie: w Drukarni Akademickiej S. I., 1704; 4°
 Jėzuitų teologo Jono Aloyzo Kulešos (1660–1706) veikalas *Staciatių tikėjimas Šventuoju Raštu, soborais, Šventaisiais Tėvais, pirmiausia graikų, ir Bažnyčios istorija* išspausdintas Vilniaus akademijos spaustuveje 1704 metais.

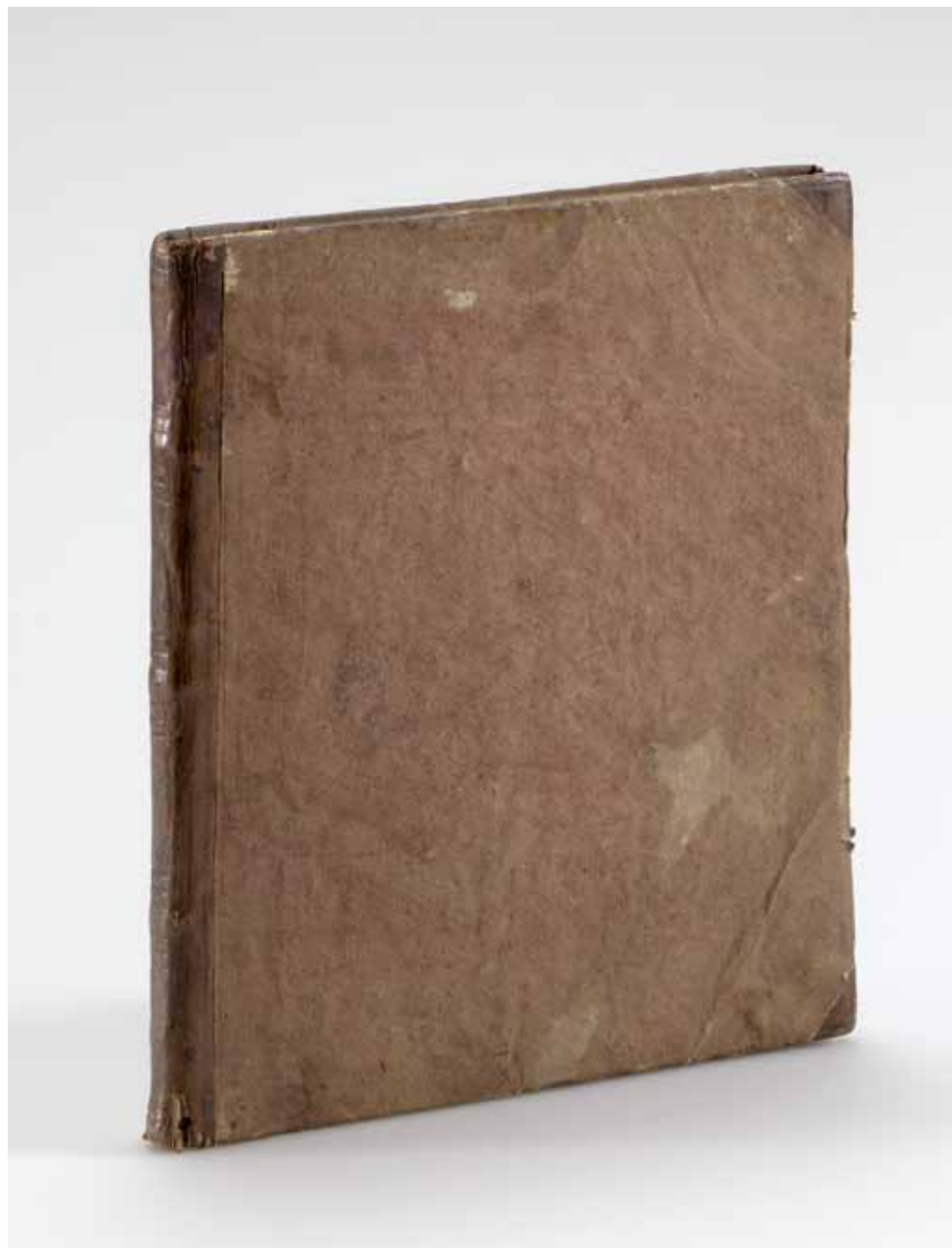

Adam Naramowski. *Sekret pobożności...*
W Wilnie: [Akademijos spaustuvė], 1723

Istoriko, Vilniaus universiteto laisvųjų menų ir filosofijos daktaro, jėzuito Adomo Ignacijaus Naramovskio (1681–1736) pamokslų rinkinys *Pamaldumo paslaptis* dedikuotas Vitebsko kaštelionui, LDK Vyriausiojo Tribunolo maršalkai Martynui Mykolui Oginskiui (1672–1750) ir jo žmonai Teresei Tyzenhauzaitėi-Oginskienei (~1700–1730). Knygoje įdėtas jungtinis Oginskių ir Tyzenhauzų giminių herbas. Leidinys antspauduotas Vilniaus vyskupijos kunigų seminarijos bibliotekos antspaudu. Seminariją 1582 m. įkūrė Vilniaus vyskupas Jurgis Radvila (1556–1600). 1792 m. ji perėmė didelę Vilniaus katedros kapitulos bibliotekos dalį, jai perduotas vyskupo Juozapo Kazimiero Kosakovskio (1738–1794) knygų rinkinys, kai kurių uždarytų vienuolynų knygos.

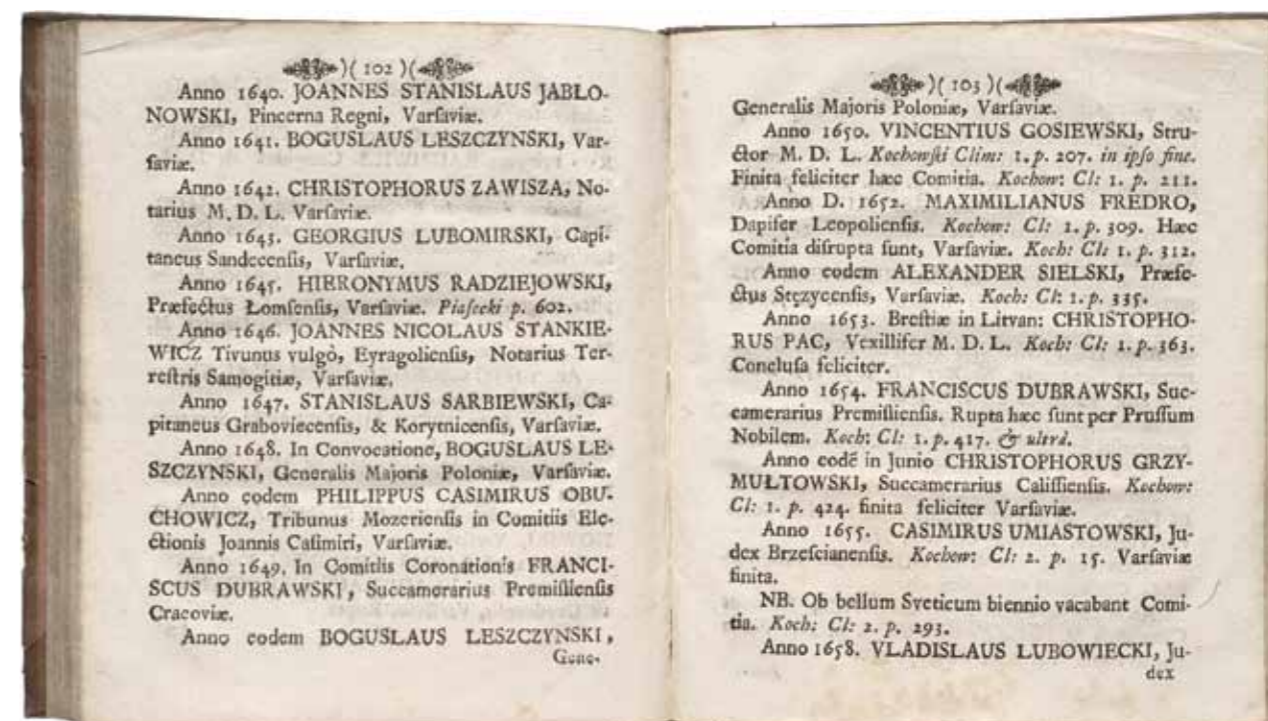
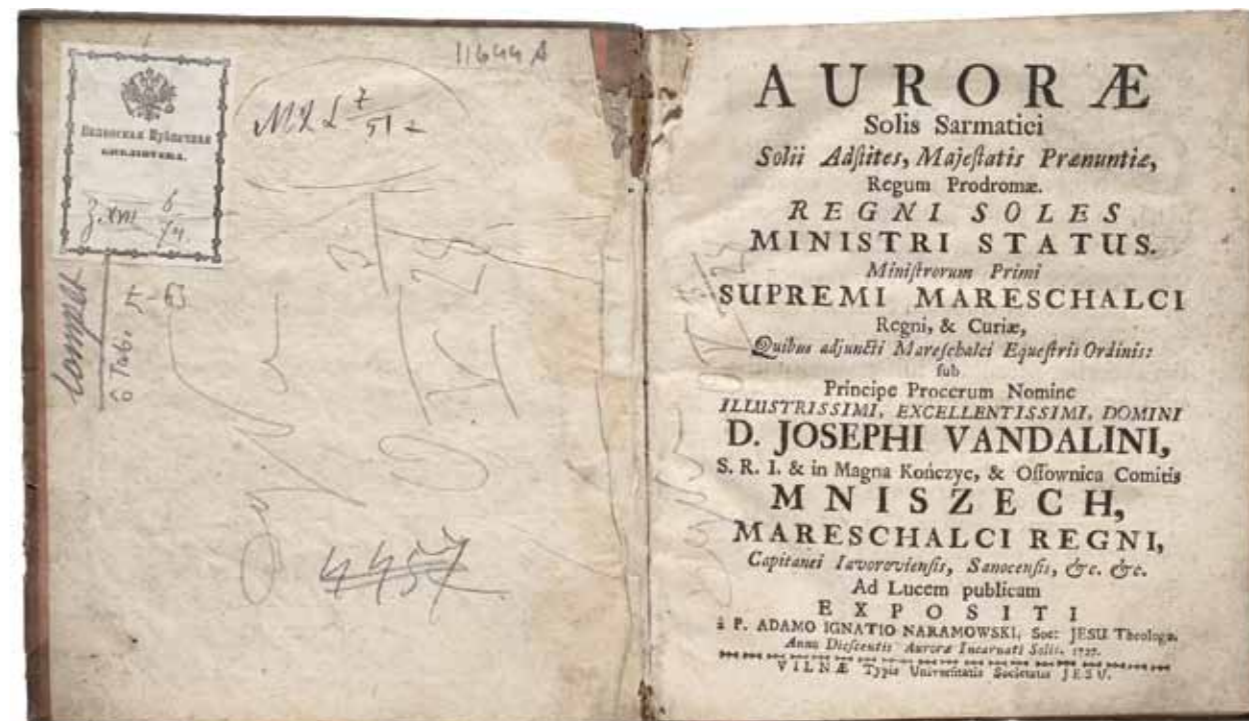

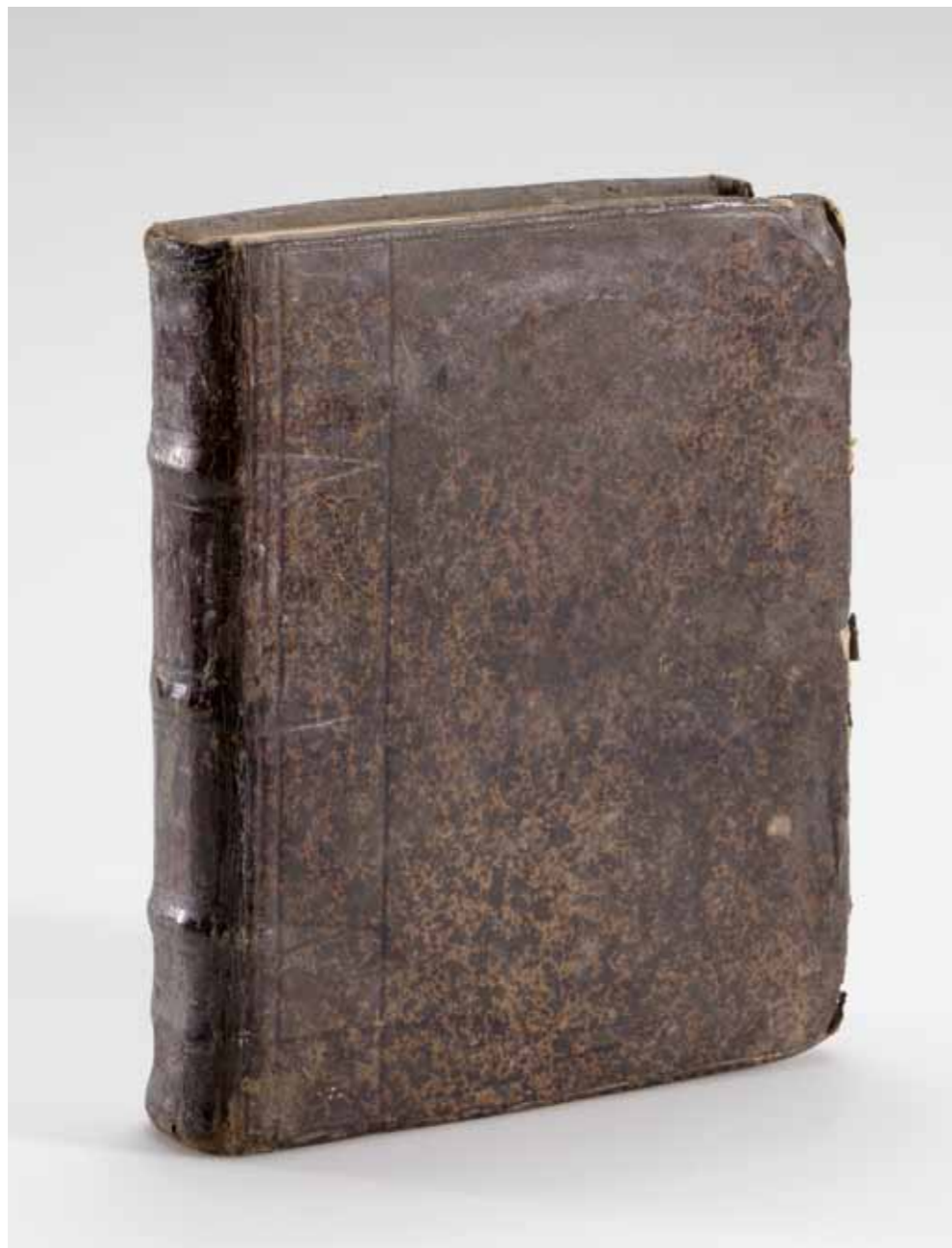

Adamus Ignatius Naramowski. *Aurorae solis Sarmatici solii adstites, majestatis praeunntiae regum prodromae...*

Vilnae: Typis Universitatis Societatis Jesu, 1727; 4°

Adomo Ignacijaus Naramovskio knygoje *Auroros, sarmatų saulės, sosto ramsčiai* pateikiamos Lenkijos Karalystės didžiųjų ir dvaro (nuo 1380 iki 1726 m.) bei Abiejų Tautų Respublikos Seimo maršalkų (nuo 1618 iki 1726 m.) trumpos biografijos. Veikalas dedikuotas Lenkijos Karalystės didžiajam maršalkai Juozapui Vandalinui Mnišekui (1670–1747), kuris 1706–1708, 1709–1713 m. buvo ir LDK dvaro maršalka. Leidinį puošia Vilniaus viešosios bibliotekos ekslibrisas.

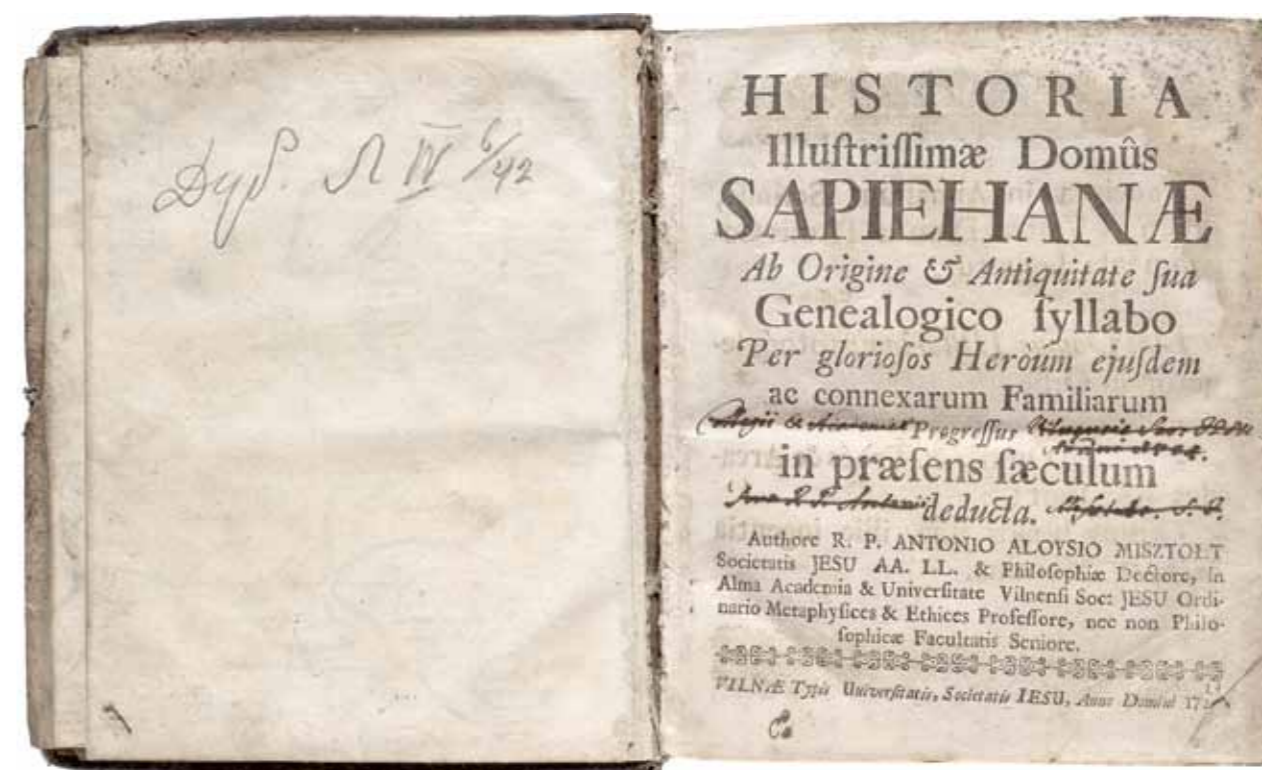

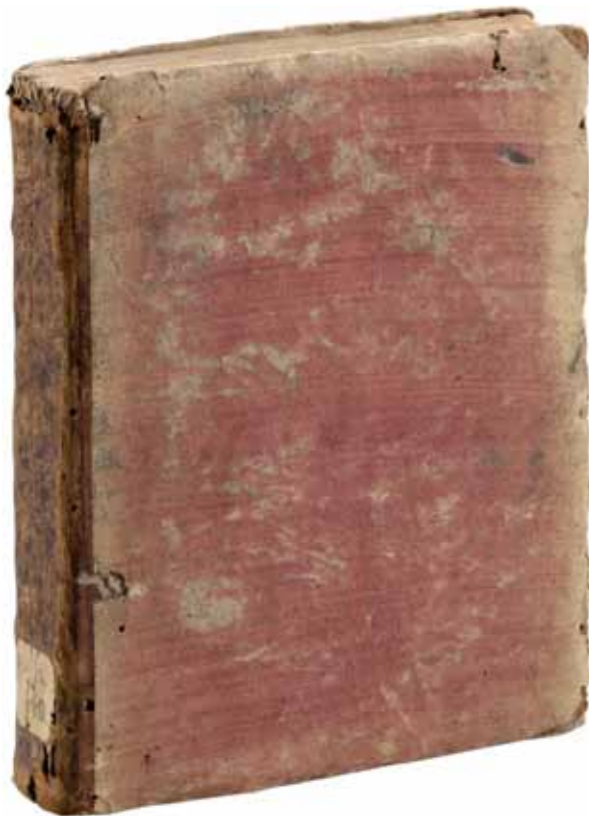
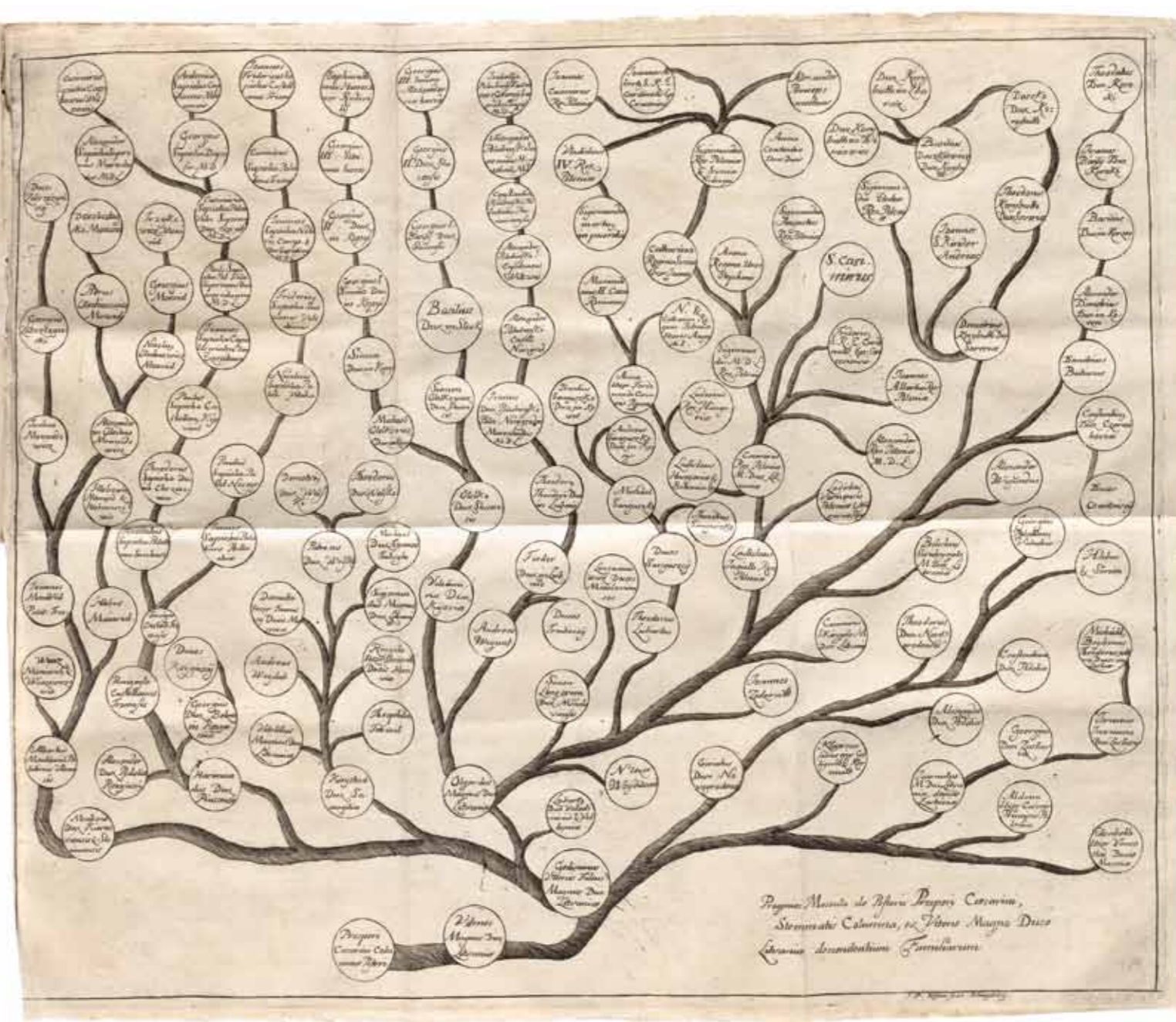

Antonius Aloysius Misztołt. *Historia illustrissimae domūs Sapiehanae...*

Vilnae: Typis Universitatis Societatis Iesu, 1724; 4°

Antanas Aloyzas Mištautas (1685–1740) – jėzuitas, filosofijos daktaras, Vilniaus universiteto metafizikos ir etikos profesorius. Trijų dalių panegirikoje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikams Sapiegoms *Šviesiausiosios Sapiegy giminės istorija* autorius siekė pagražinti Sapiegy giminės kilmės istoriją – Lietuvos didikus Sapiegas jis kildino iš Narimanto Gediminaičio sūnaus Punigailos. Knygoje įdėtas Sapiegy genealogijos medis, autoriaus dedikacija Antanui Kazimierui Sapiegai (1689–1739), LDK Vyriausiojo Tribunolo maršalkai (nuo 1724), jungtinis A. K. Sapiegos herbas.

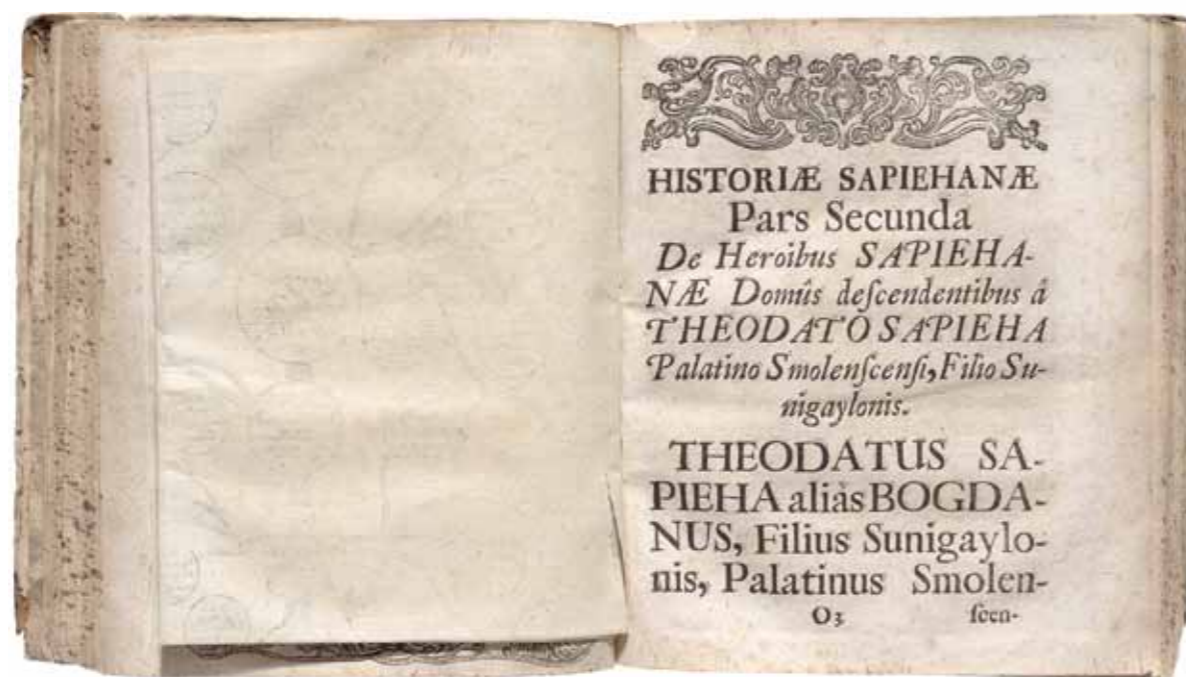
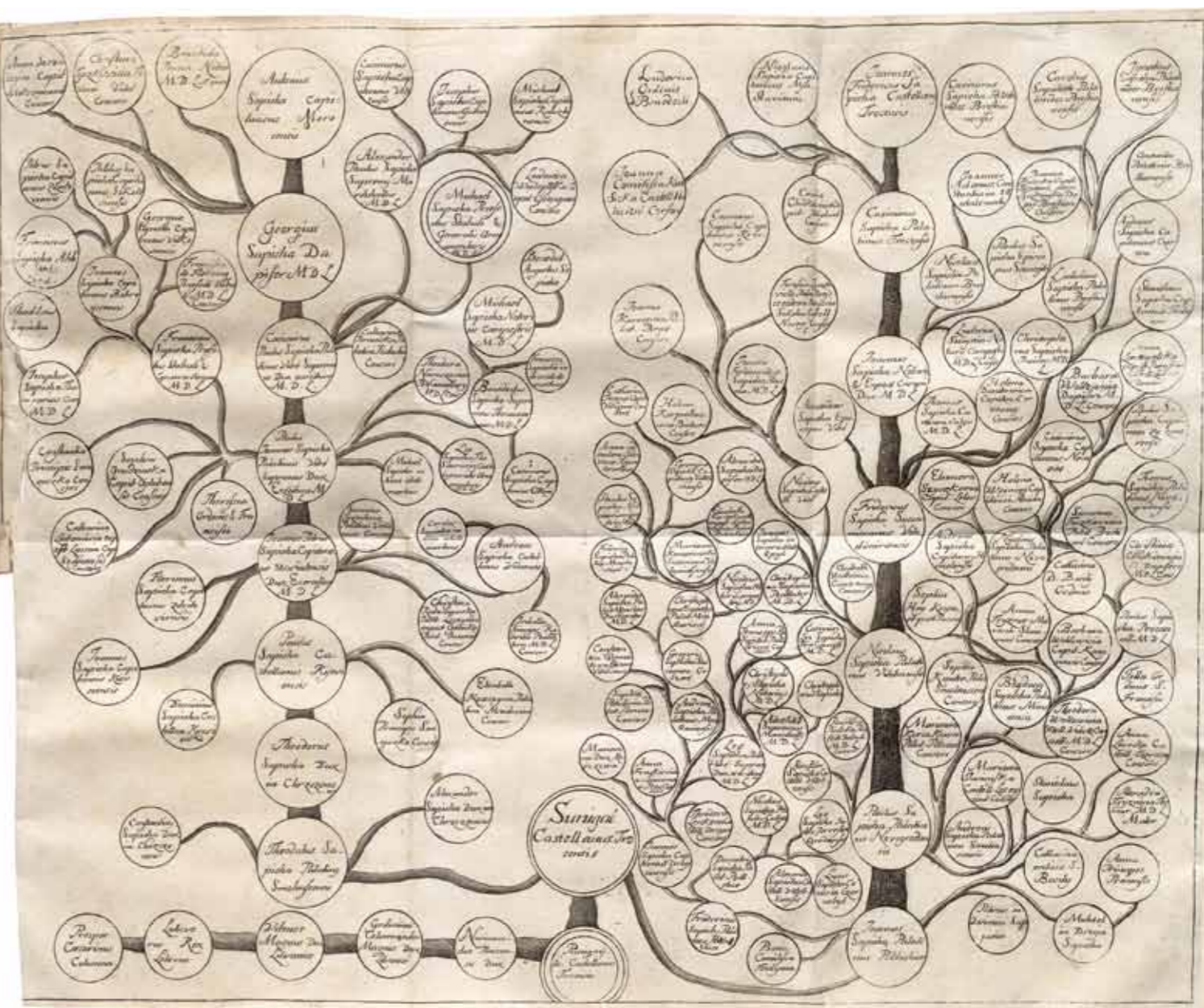

Antonius Aloysius Misztolt. *Historia illustrissimae domus Sapiehanae...*
Vilnae: Typis Universitatis Societatis Iesu, 1724; 4°

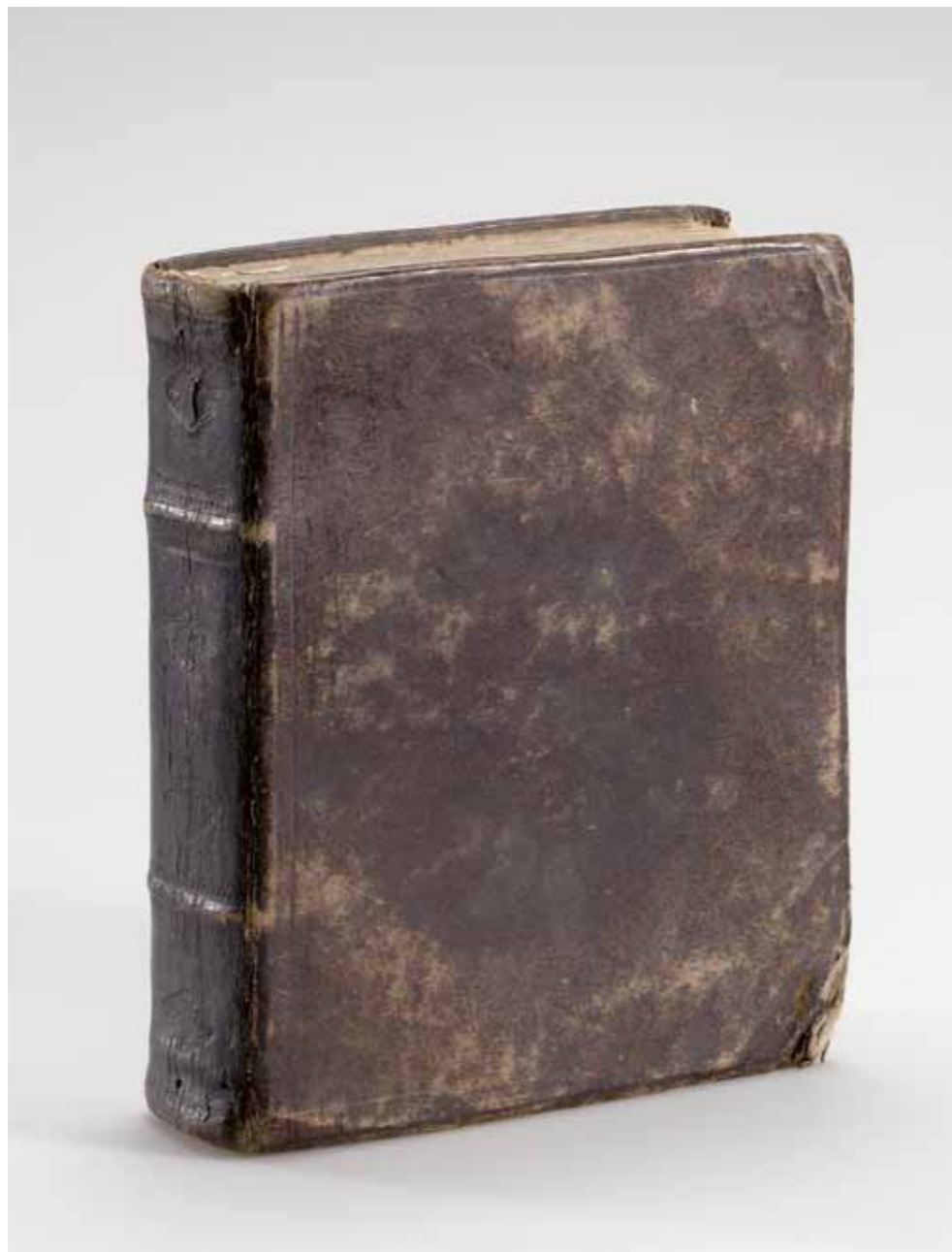
Lietuvos didžiojo kunigaikščio (~1295–1316) Vytenio vyriškos linijos palikuonių genealogijos medis
Iš Antano Alojzo Mištauto veikalo *Historia illustrissimae domus Sapiehanae...*, Vilnius, 1724

Jungtinis Antano Kazimiero Sapiegos herbas
 Iš Antano Aloyzo Mištauto *Historia illustrissimae domūs Sapiehanae...*, Vilnius, 1724

Sapiegų giminės genealogijos medis

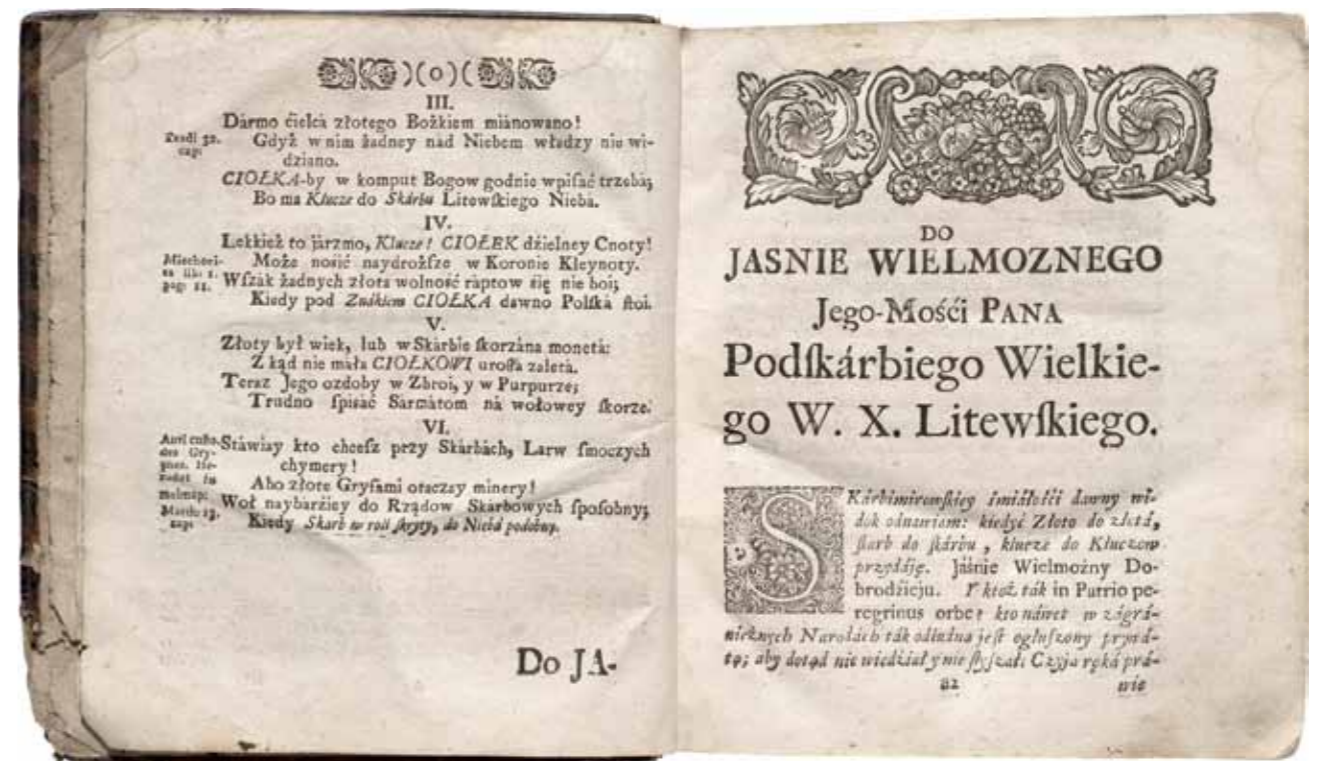
Iš Antano Aloyzo Mištauto *Historia illustrissimae domūs Sapiehanae...*, Vilnius, 1724

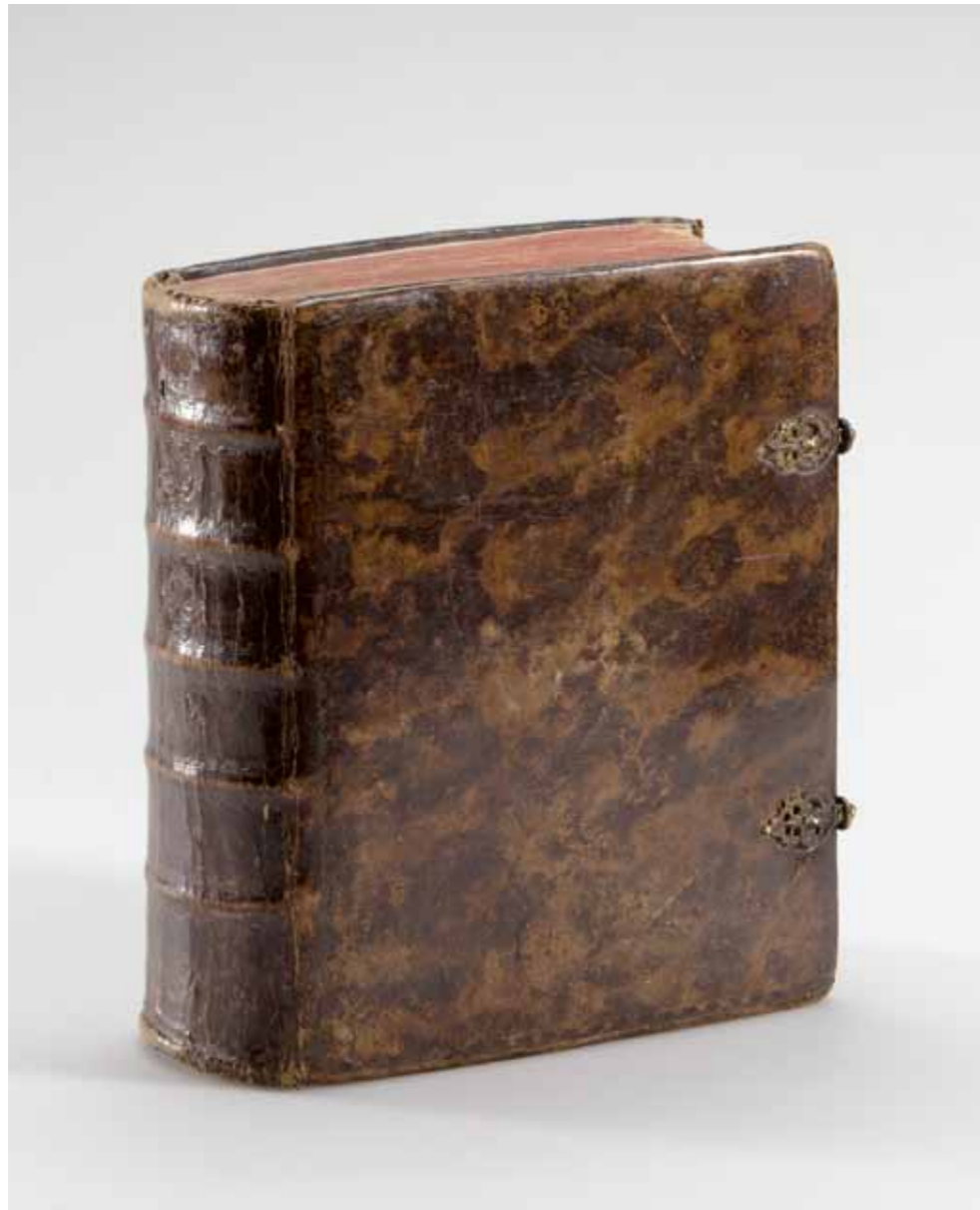

Atanazy Ludwik Kiersnicki. *Klucze do skarbu serdecznego, w słowie Bożym utajone...*

W Wilnie: w Drukarni Akademickiej Societatis Jesu, 1725

Vilniaus universiteto kanonų teisės daktaro, jėzuito Atanazo Liudviko Kersnickio (1678–1733) *Raktai į širdies lobį, Dievo žodyje paslėpti* – pamokslai, dedikuoti LDK didžiajam iždininkui, krašto raštininkui, Lenkijos kariuomenės generolui leitenantui Stanislovui Poniatovskiui (1676–1762).

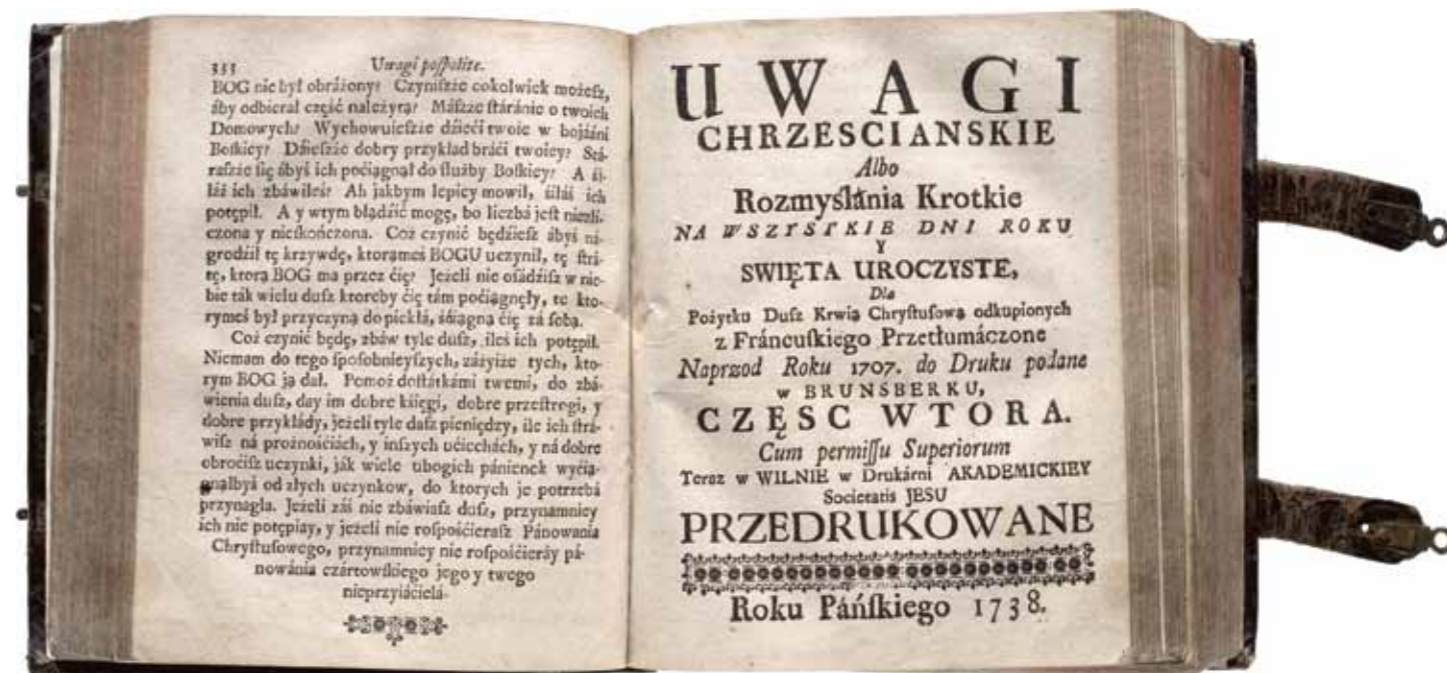
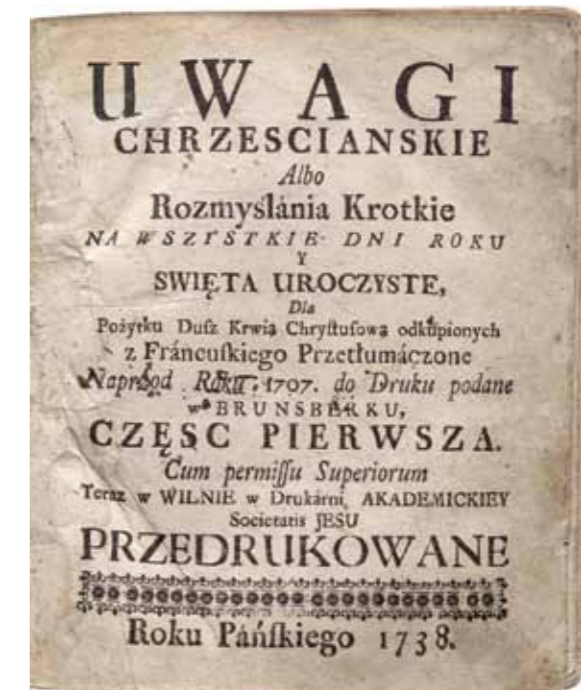

[Jean Crasset]. *Uwagi chrześcijańskie, albo Rozmyślenia krótkie na wszystkie dni roku y święta uroczyste...*

W Wilnie: w Drukarni Akademickiej Societatis Jesu, 1738

Iš prancūzų kalbos išverstas jėzuitų teologo Jeano Crasset (1618–1692) veikalas *Krikščioniškos pastabos, arba Trumpi pamąstymai visoms metų dienoms, šventėms ir išskilmėms* perleistas Vilniaus akademijos spaustuviėje 1738 metais.

C O N S E C R A T I O
 ad Infulam Mennithensem
 Coronantē Merita, Virtutes & Sangvinem,
 ILLUSTRISSIMI ac REVERENDISSIMI D.
D. ANTONII
 COMITIS in LOHOYSK & BARDYCZOW
TYSZKIEWICZ
 EPISCOPI Mennithensis, SUFFRAGA-
 NEI Kijoviensis, SECRETARIJ Magni
 M.D. Lithvaniæ, CANONICI Viln:
 PRÆPOSITI S. CASIMIRI
 In Æcclesia Cathedrali Vilnensi,
P E R A C T A
 à Clericis Regularibus Scholarum Piarum
 Collegij Vilnensis
C E L E B R A T A
 ANNO quo
 LuX CœLI VIVens aVaVI DuM Venerat ortu.
 1733
V I L N Æ
 Typis S. R. M. Academicis Societatis JESU.

Stat, Consanguineo colleſſaque Purpura nexu,
 Fraternali fasces, ac Castellana Curulis,
 Inde pio Superos pulſantia vota ſuſurrō,
 Propenſæ mentes, adaperto pectore grati
 Applaudunt jubilis feſto de more Clientes.
 Ad coram ſtat flexus honor, ſupplexq; precatur.
 Redde ſinus faciles Oſtro, dignamve coronis
 Sacram præſenti Frontem ſubmitte Tiaræ,
 Ceſſor illabens donec caput Inſula poſcat.
 Cujus ad effectum ſanctō tranquillior ævō
 Vive dies placidis quos tranſegiffe momentis
 Cenſetur Neſtor, nullæ Tua jadera noctes
 Involant, Ejus nutu Qui Lumina ſpargens
 Advenit terræ placido Dux ætheris ore.
 123. 212. 134. 5. 1223. 42.
 Numeri Cabalæ vocaliſticæ annum
 præſentem exprimunt.

Consecratio ad infulam Mennithensem... D. Antonii comitis in Lohoyk et Bardyczow
 Tyszkiewicz episcopi Mennithensis... peracta, à clericis regularibus scholarum piarum
 Collegij Vilnensis celebrata

Vilnae: Typis S. R. M. Academicis Societatis Jesu, [1739?]

Antanas Domininkas Tiškevičius (1692–1762) 1739 m. liepos 20 d. buvo išventintas titulinis Menito vyskupas ir paskirtas Kijevo vyskupo pagalbininku. Ta proga išleista knygelė *Lahoisko ir Berdyčivo grafo Antano Tiškevičiaus išventinimas į Menito vyskupus, atšventas Vilniaus pijorų kolegijos dvasininkų*. Leidinyje įdėtas A. D. Tiškevičiaus herbas.

IN PRÆCLARUM STEMMA
 ILLUSTRISSIMI ANTISTITIS

ANTISTES ILLUSTRISIME.

Ecclesia Pontificiam Tibi
 Infulam, nos vota & ap-
 plausum damus. Coro-
 namur ab illa dotes, meri-
 ta, reſtegeſta, nobis gra-
 tiae, favores, beneficia, ut
 coram gratianis teſerā exſolvantur. Sub-
 miſſe interim in hoc obſequij genere proce-
 dimus. Ubi enim affectuum tantum docu-
 menta ad obligationē, non ſtylum ad jaclan-
 tiam præſerere intentum noſtrum erat,
 cordis potius quàm capitis ſenſu Te cele-
 brare

I.
 Clara ſuperficiæ Lunæ curruis ad aurgem
 Formarum pulchro ſidera calcar labet:
 Cœſtiti in pieno pedem: ſpantem quidiſq; et ultra
 Docturata ſua ſigna noſce, mater!
 Alta Domus: Supremis manet tangendi Porthas,
 Nec modo ſe ſtatuta, hic quoq; ſilet Honor.

II.
 Lumine Stella ſuo clareſcens, Cyathis Solis
 Componunt Veſtre Stemma Ducuq; Donis.
 Naturæ dotes noſce Hæc: è Fulcibus Iſta,
 Ampli deducti Signa vitæ habet:
 Inſuſus utriuſq; docent, Cum Dote Curules,
 Veſtre, quod Patriæ comoda magna ferunt.

brare ſtatuumus, humilem, dicendi modum
 elegimus, quo demiffiſſimi clientes Benefacto-
 ris ac Meccenatis Ampliſſimi probaremur.
 Multas etiam ſtirpis Anguſtiſſime accumu-
 lare laudes minime viſum eſt. Quis enim
 TYSZKIEWICCIANI Nominis gloriam
 aut ignorat, aut in ſaſſis Patriæ non legit,
 quam vetuſtiſſimi Statores, & meritis incli-
 ti, & præcuiſſi numeroſiſſimi illuſtraſſis. Gra-
 tulari id Vobis, & multa quodammodo mi-
 rari ſvadā non expedivit, quod antiquiſſime
 Veſtræ Stirpi commune eſſe etiam vulgus
 novit. Solo ergo propenſorum pectorum
 voto Conſecrationis Tue pompam ſequimur
 PRÆSUL ILLUSTRISIME: Superi
 qui præſentem Tyaram conferunt, vitam
 annis, annos gratijs augeant, & ſecuturis
 ſaſcibus ſervent incolumem.

Ita precatur
 Illuſtriſſimæ ac Reverendiſſimæ
 Dominationi Veſtræ
 Devotiſſimum
 Collegium Vilnenſe Scholarum Piarum.

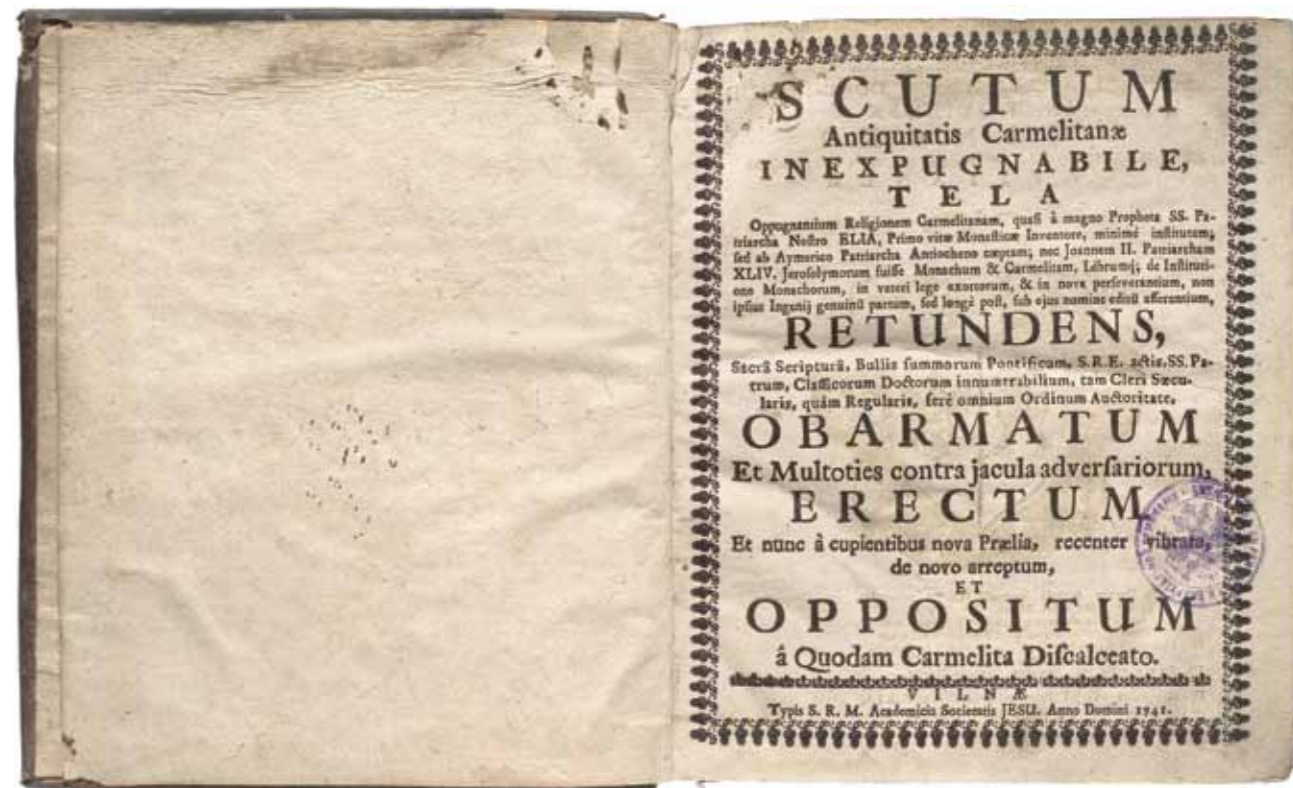
Quam digne, quàm juſte
 Supremo Omnium Arbi-
 tro Optimo Maximo ita
 diſponente Deo & San-
 ctiſſimi Domini Noſtri
 CLEMENTIS XII ſu-
 vente benevolentia Epi-
 ſcopalis in Sangvinis, Virtutum, & Merito-
 rum Tuorum coronamentum Tibi confera-
 tur Infula, poſteris ſeculis ad memoriam de-
 ſtinamus. Illuſtriſſimæ Reverendiſſimæ Domine,
 Illuſtrium quippe Virorum non tantum ea,
 A qua

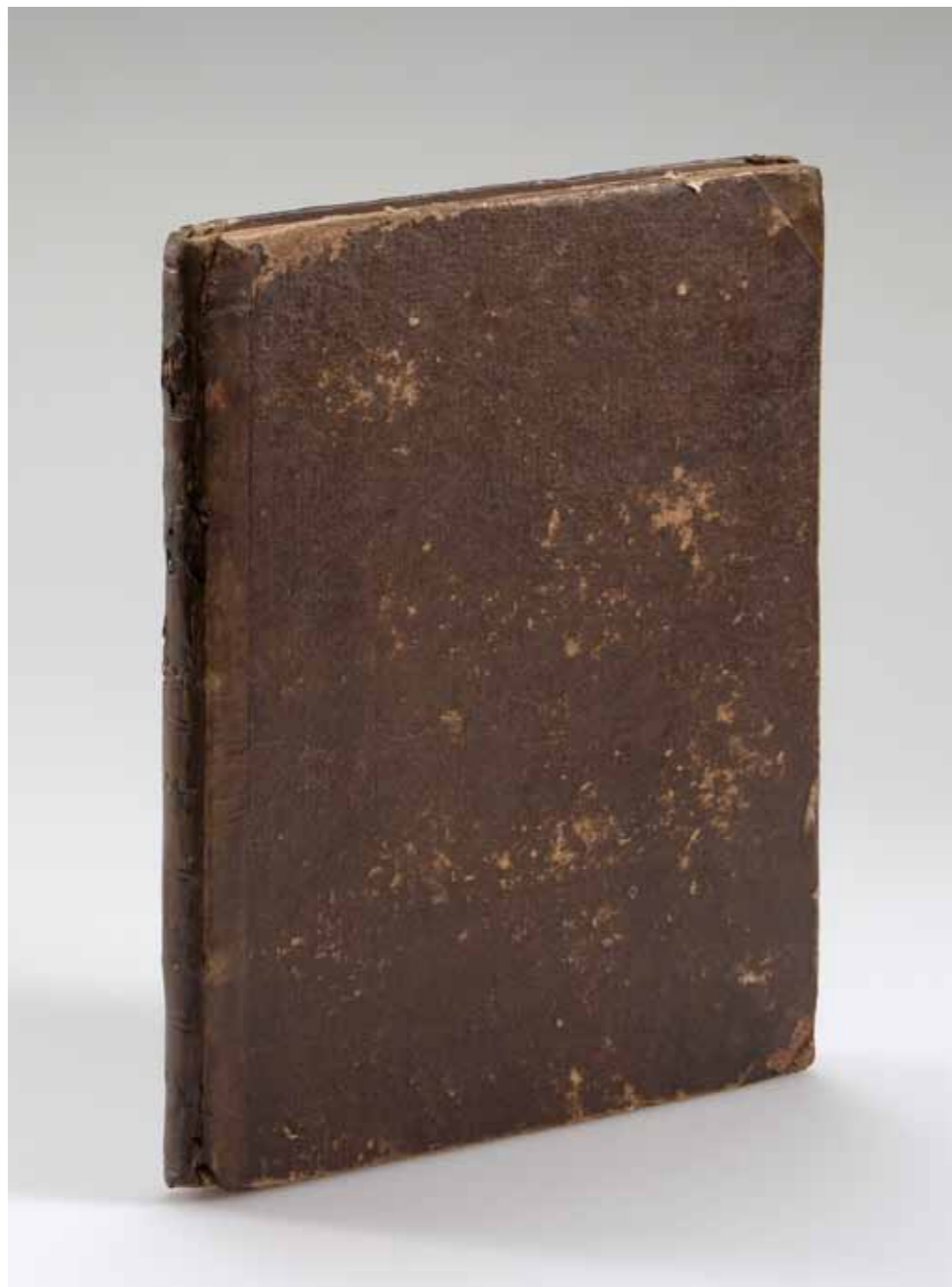

Scutum antiquitatis Carmelitanae inexpugnabile...

Vilnae: Typis S. R. M. Academicis Societatis Jesu, 1741; 4°

Veikale apie vienuolių karmelitų ordiną *Neįveikiamas senovės karmelitų skydas* pateikiama istorinių žinių ir apie Lietuvos karmelitus. Knyga dedikuota LDK raštininkui, Ašmenos seniūnui Tadiui Pranciškui Oginskiui (1712–1783), papuošta jungtiniu Oginskių ir Radvilų giminių herbu. Su Vilniaus vyskupijos kunigų seminarijos bibliotekos antspaudu.

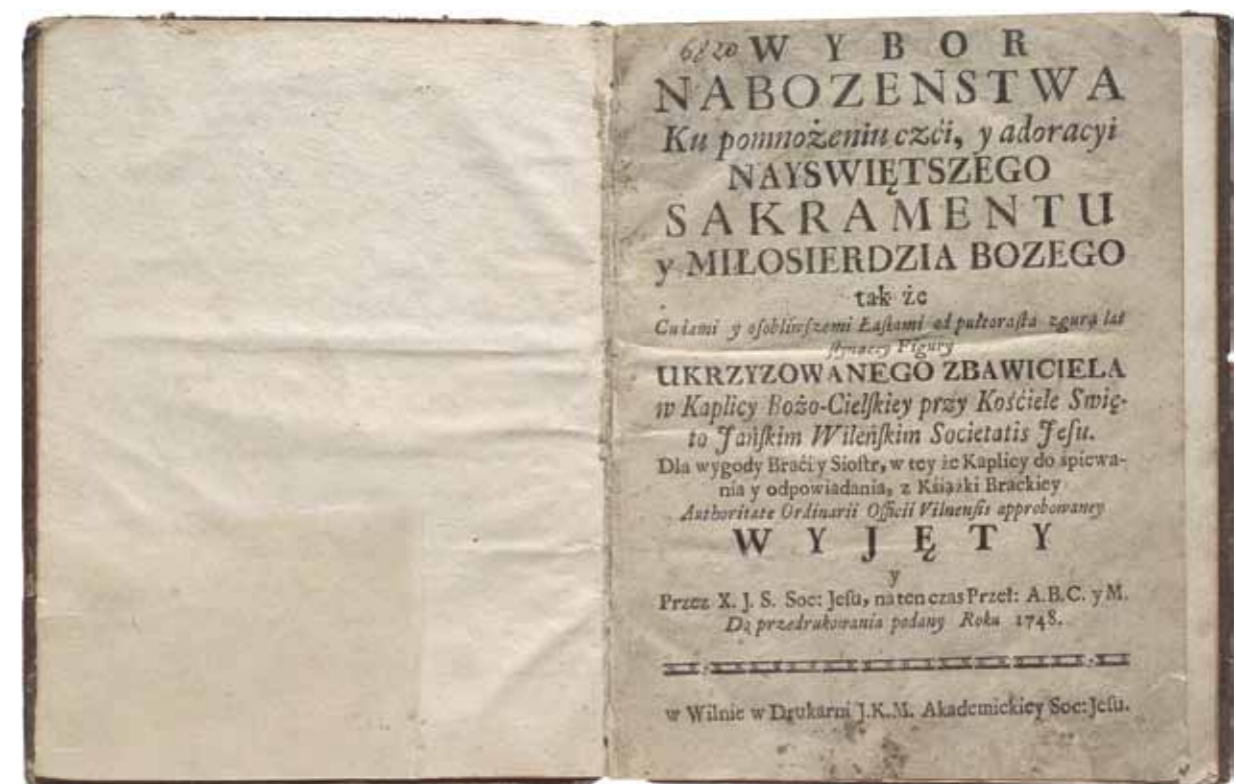

Wybór nabożeństwa ku pomnożeniu czci y adoracyi Najswiętszego Sakramentu y Miłosierdzia Bożego...

W Wilnie: w Drukarni J. K. M. Akademickiej Soc. Jesu, 1748

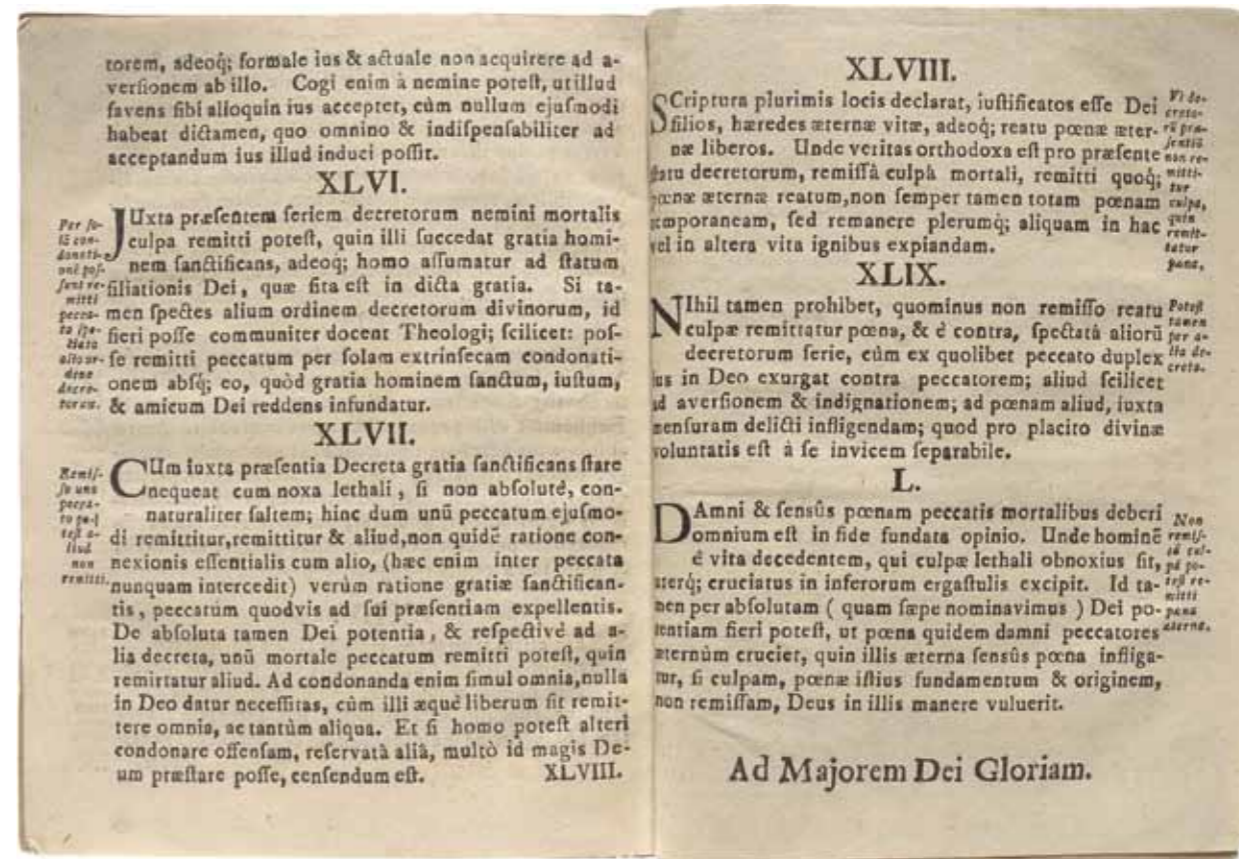
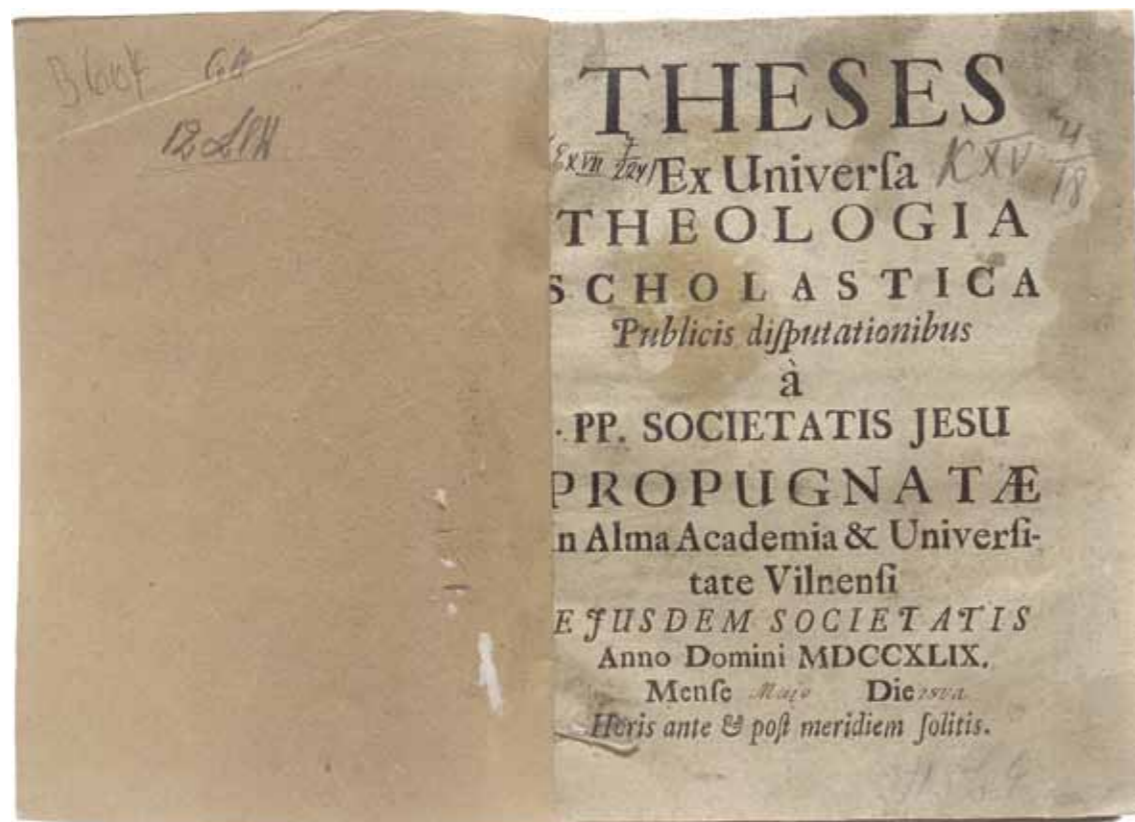
Maldynas Švenčiausiojo Sakramento ir Dievo Gailestingumo garbei skirtas pamaldoms Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios Dievo Kūno koplyčioje. Maldų rinkinys dedikuotas Mscislavo kašteliono, Josvainių seniūno Juozapo Ščyto (†1745) žmonai Petronėlei Scholastikai Volodkovičiūtei (1708–1779). Maldyno pradžioje įkomponuotas jungtinis Ščytų ir Volodkovičių giminių herbas.

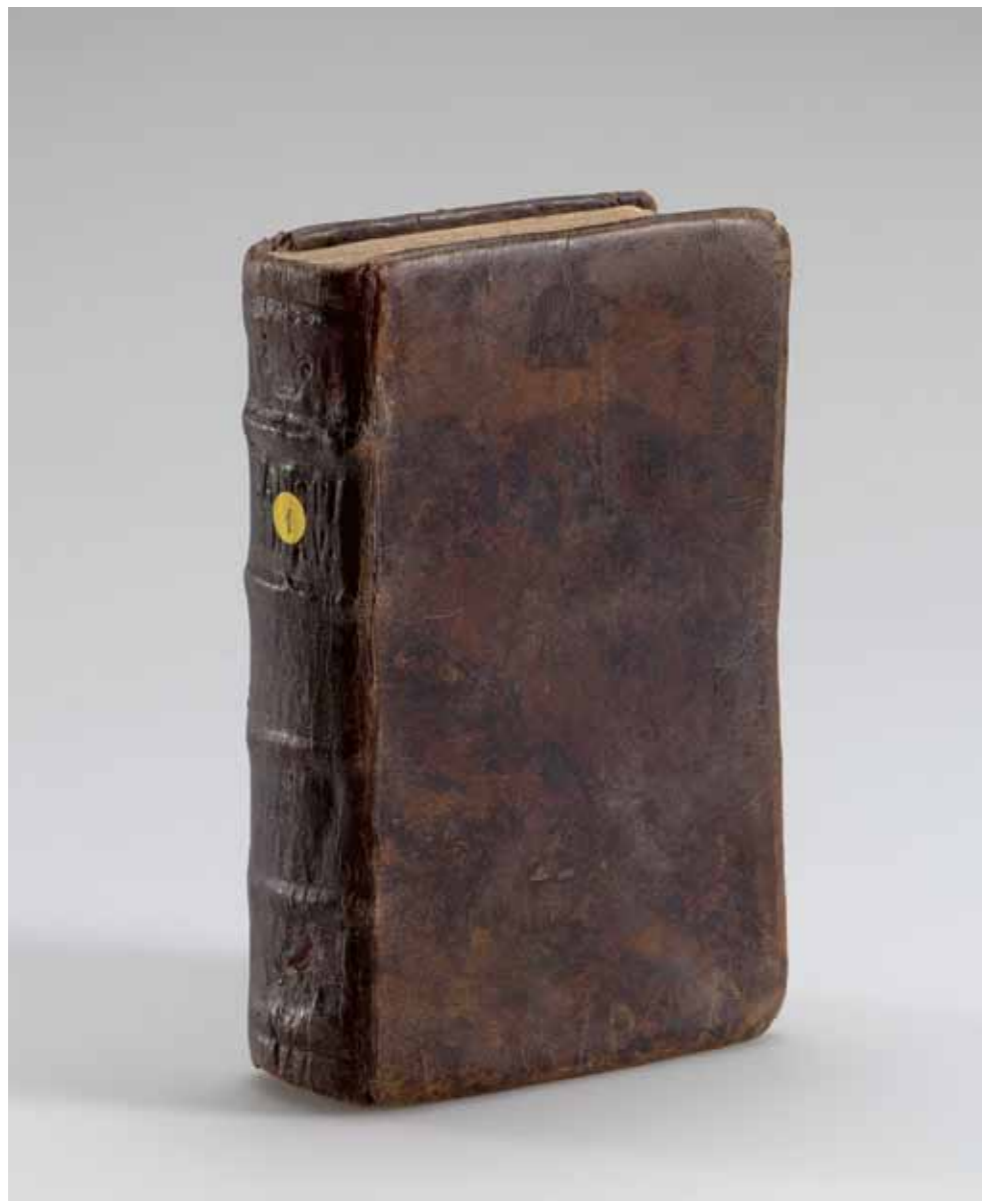

Theses ex universa theologia scholastica publicis disputationibus à PP. Societatis Jesu propugnatae in alma Academia et Universitate Vilnensi ejusdem Societatis anno Domini MDCCXLIX.

[Vilnius: Akademijos spaustuvė, 1749]

Bendrosios scholastinės teologijos viešų disputų tezės, apgintos 1749 metais Vilniaus Jėzaus Draugijos akademijoje ir universitete šios Draugijos narių – Vilniaus universiteto studentų disputuose apgintų tezių rinkinys. 1579 m. įsteigta aukštoji mokykla iki 1782 m. vadinosi Vilniaus Jėzaus Draugijos akademija ir universitetu, čia veikė Filosofijos ir Teologijos fakultetai.

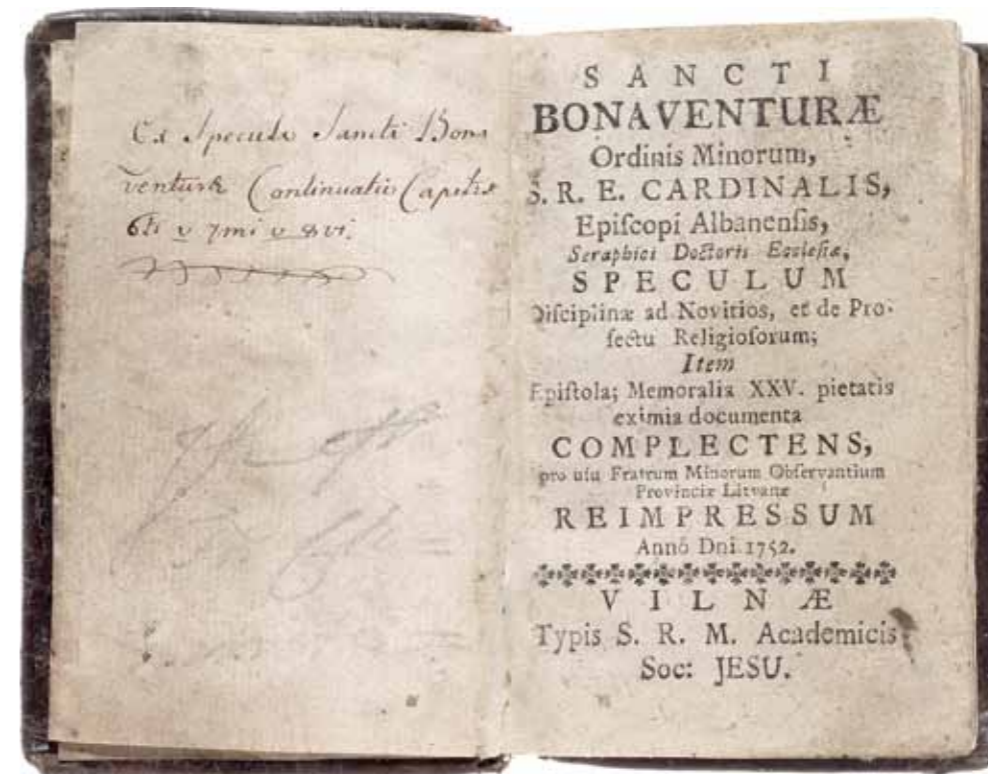

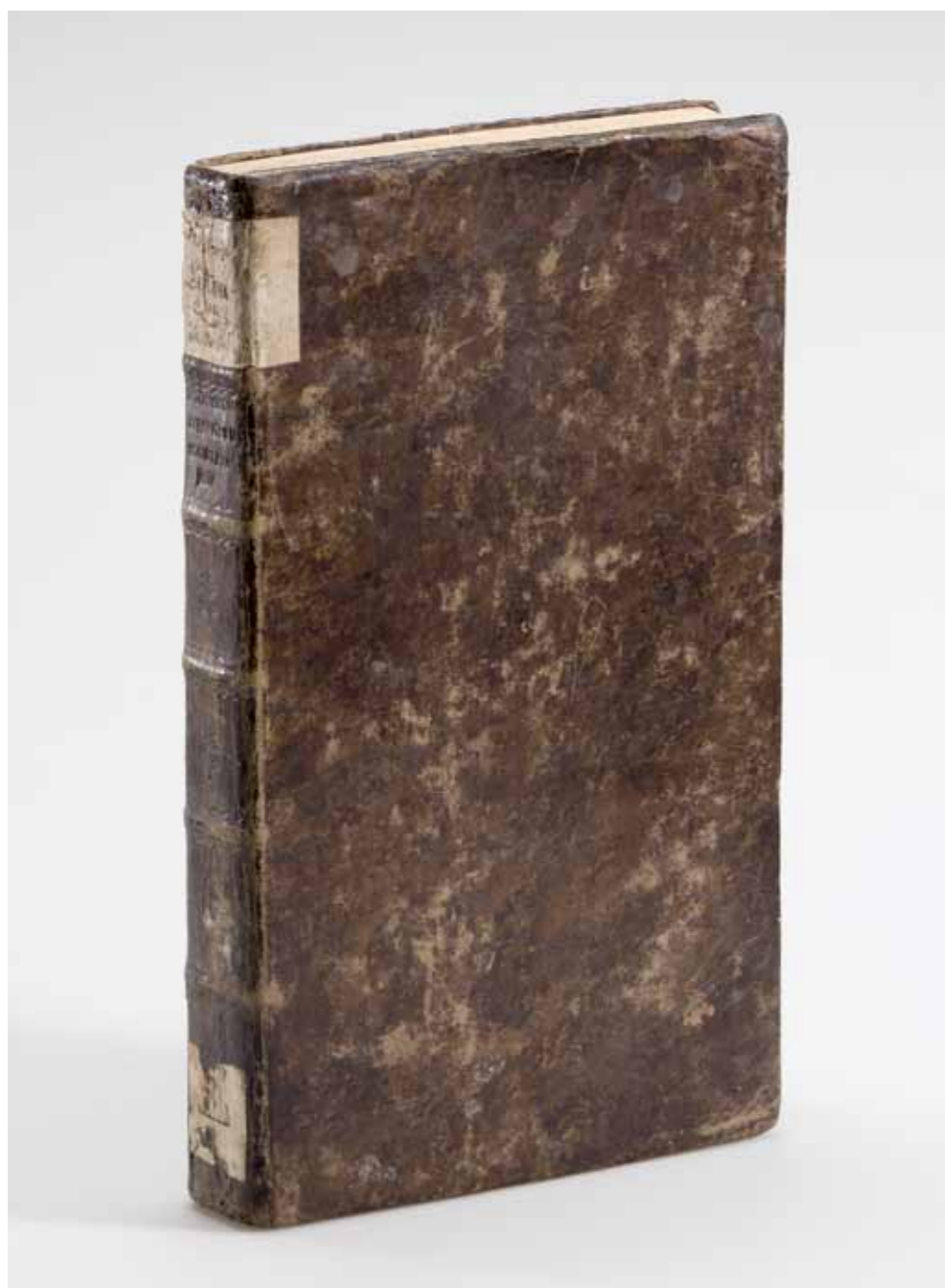

Sancti Bonaventurae Ordinis Minorum, S. R. E. cardinalis, episcopi Albanensis, seraphici doctoris Ecclesiae, Speculum disciplinae ad novitios...

Vilnae: Typis S. R. M. Academicis Soc. Jesu, 1752

Šventosios Romos Bažnyčios kardinolo, Albano vyskupo, Bažnyčios angeliško mokytojo, Pranciškonų ordino šventojo Bonaventūro disciplinos veidrodyje naujokams sudėti italų teologo Bonaventūro (Giovanni di Fidanza, ~1221–1274) raštai ir mokymai. Knygą išleido Lietuvos šv. Kazimiero provincijos pranciškonai observantai. Pirmieji šios pranciškonų atšakos vienuolynai Lietuvoje įkurti Vilniuje – 1468 m., Kaune – 1471 m., vėliau – Kretingoje, Tytuvėnuose, Telšiuose, Trakuose, Troškūnuose ir kitur. Pranciškonai observantai, arba Mažesnieji broliai (lot. *Fratres Minores Regularis Observantiae*), Lietuvoje, Lenkijoje, Jugoslavijoje ir Vengrijoje dar vadinti bernardinais. 1731 m. buvo įsteigta Šv. Pranciškaus Mažesniųjų brolių ordino Lietuvos šv. Kazimiero provincija, turėjusi 46 vienuolynus.

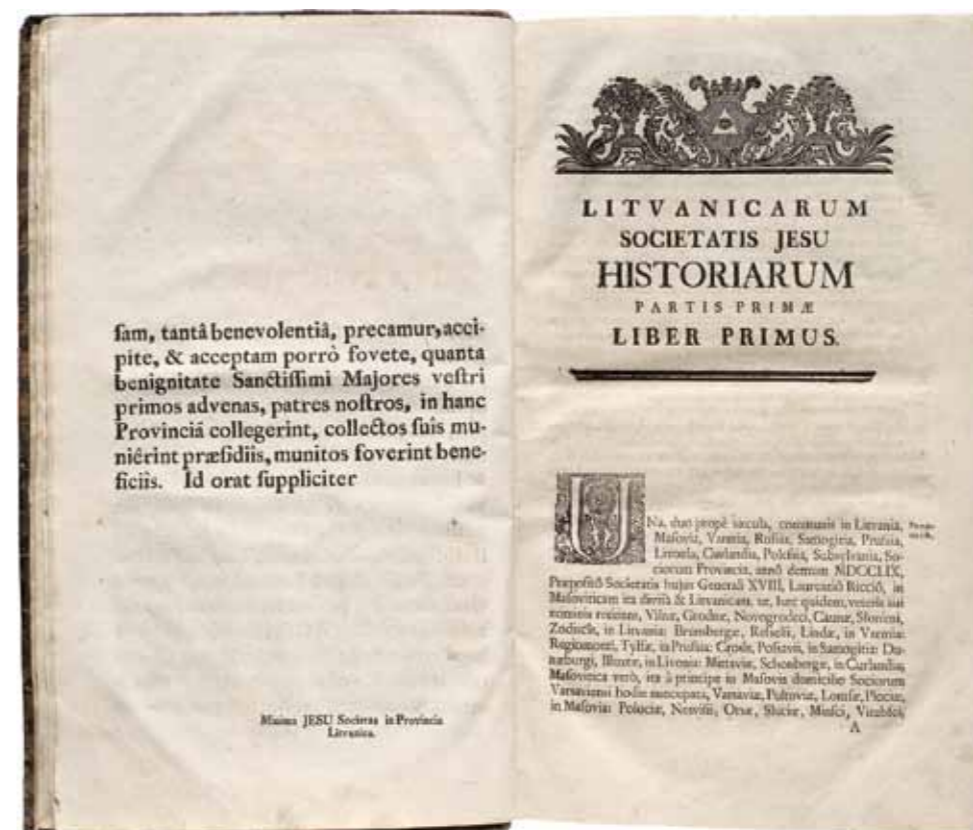

Stanislaus Rostowski. *Lituanicarum Societatis Jesu historiarum provincialium pars prima...*

Vilnae: Typis S. R. M. et Reipublicae Academicis Societatis Jesu, 1768; 2°

Jėzuitų istorikas, Vilniaus universiteto profesorius Stanislovas Rostovskis (1711–1784) parašė originalų dviejų dalių veikalą *Jėzaus Draugijos Lietuvos provincijos istorija*. 1768 m. išleista pirmoji knygos dalis apima 1564–1664 metus. Antroji dalis, skirta XVII a. antrajai pusei ir XVIII amžiui, liko rankraščiu. S. Rostovskis rėmėsi Lietuvos jėzuitų provincijos archyvų dokumentais, surinko daug duomenų apie Lietuvos jėzuitų kolegijas, dėstomus dalykus, Vilniaus universiteto profesorius, universiteto renginius. Knygoje taip pat rašoma apie krikščionybės įvedimą Lietuvoje ir Reformacijos pradžią Vilniuje, nušviečiami Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stepono Batoro ir vėlesnių valdovų karai, jėzuitų misijos Žemaitijoje 1583–1618 metais.

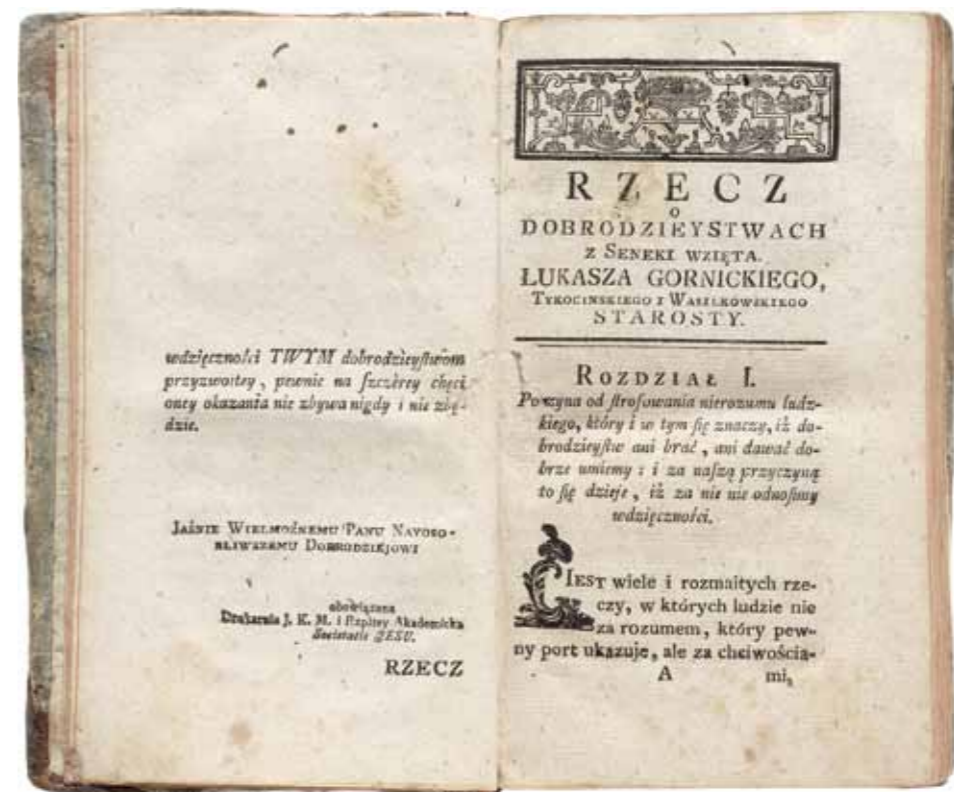
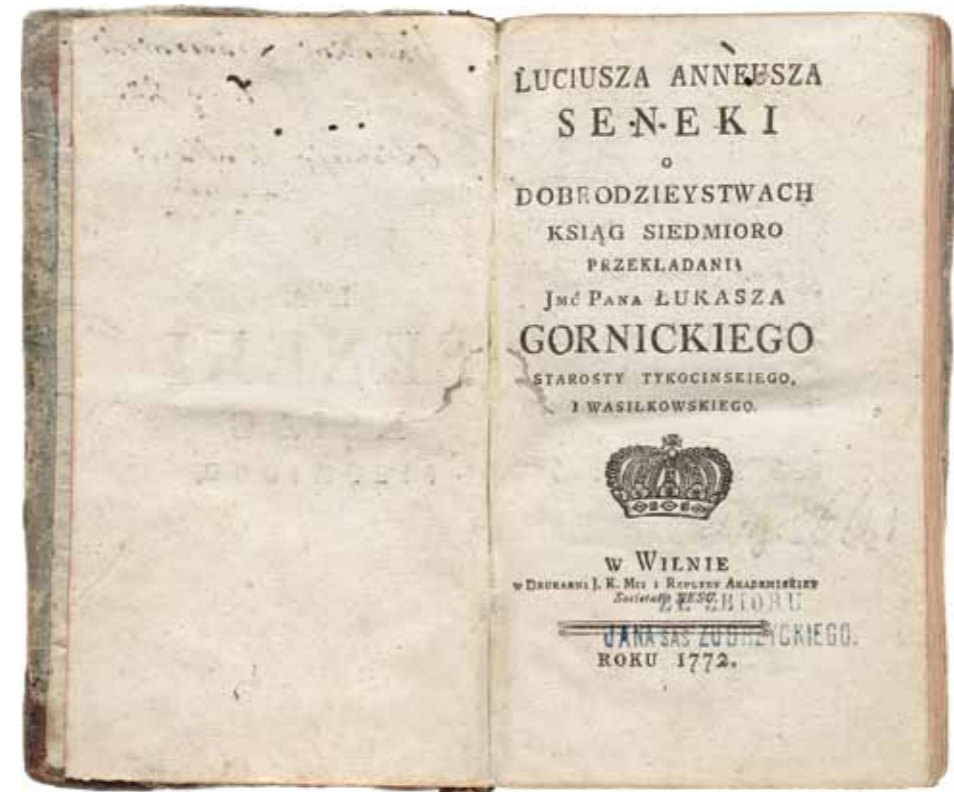

Luciusza Anneusza Seneki O dobrodzieystwach ksiąg siedmioro...

W Wilnie: w Drukarni J. K. Mci i Rzpłtey Akademickiey Societatis Jesu, 1772

Romėnų filosofo, rašytojo Lucijaus Anėjaus Senekos (4 m. pr. Kr.–65 m.) veikalą *Apie geradarystes (De beneficiis)* į lenkų kalbą išvertė vienas žymiausių lenkų Renesanso prozaikų, poetas, Žygimanto Augusto sekretorius ir karališkosios bibliotekos bibliotekininkas Lukas Gurnickis (1527–1603). Knyga išleista Vilniaus akademijos spaustuviėje 1772 metais.

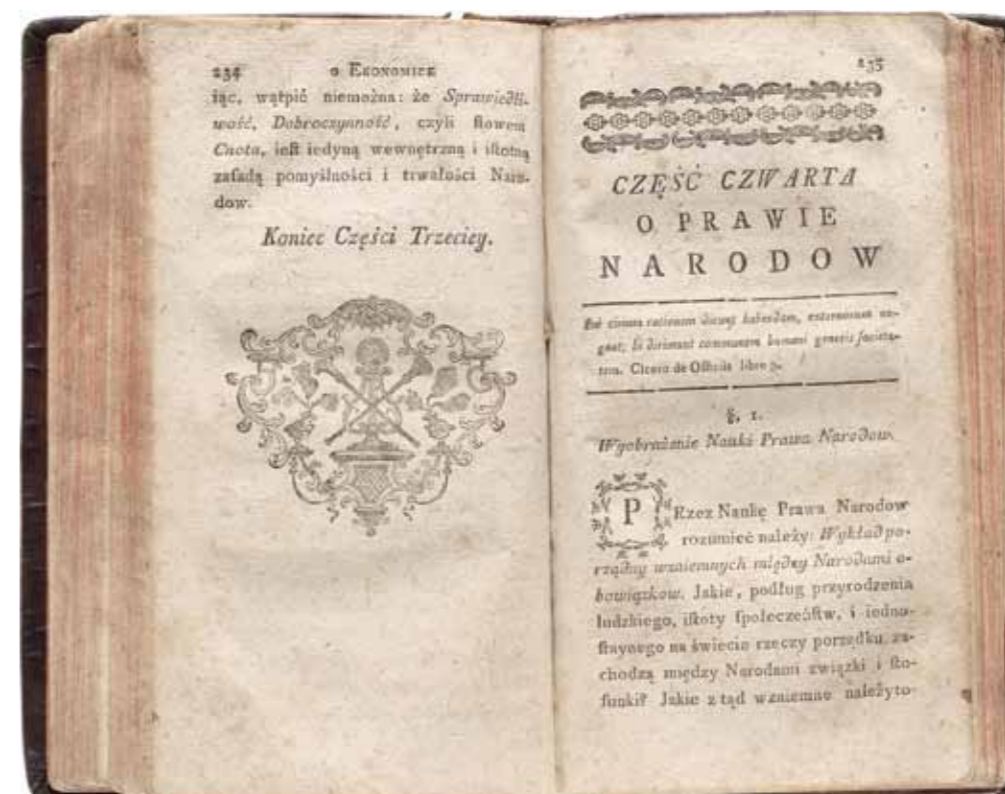
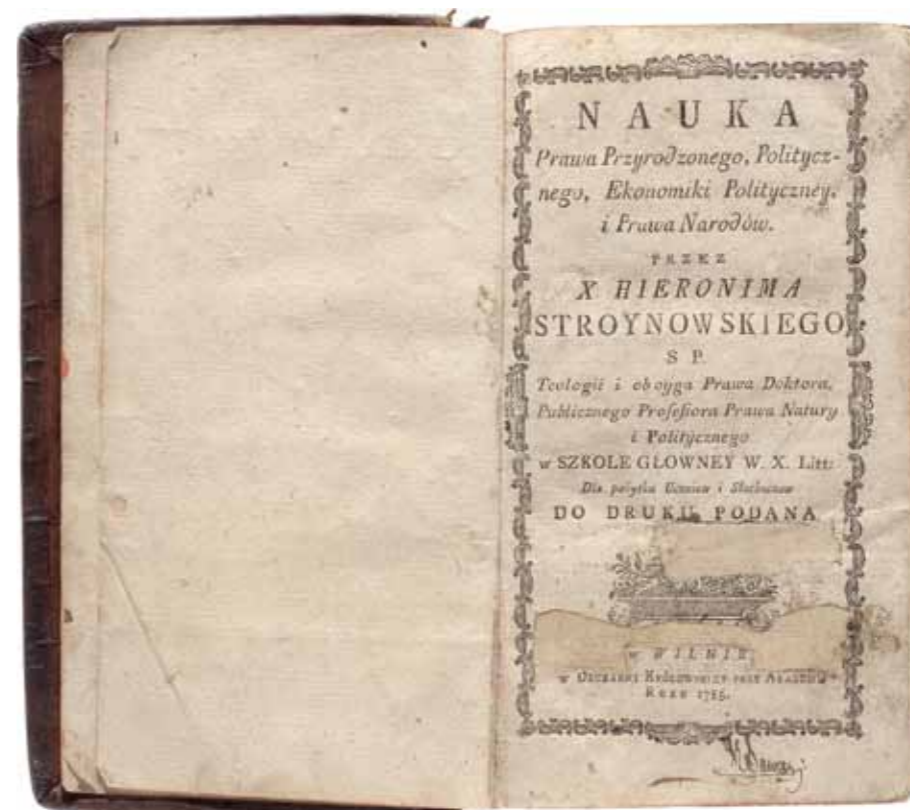

Hieronim Stroynowski. *Nauka prawa przyrodzonego, politycznego, ekonomiki polityczney i prawa narodów...*

W Wilnie: w Drukarni Królewskiej przy Akademii, 1785; 8°

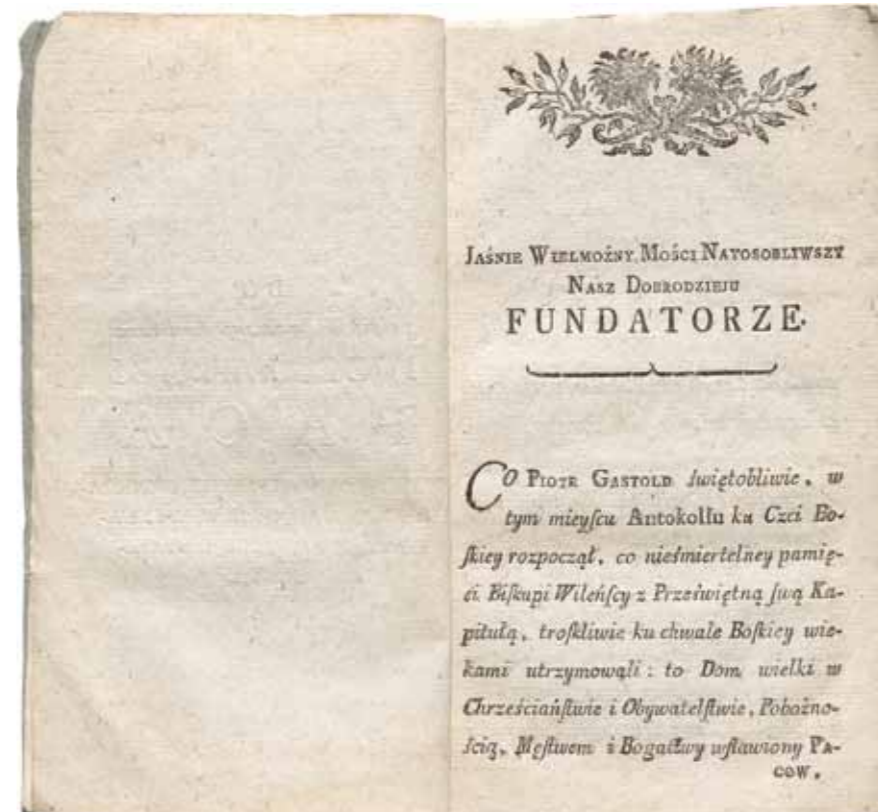
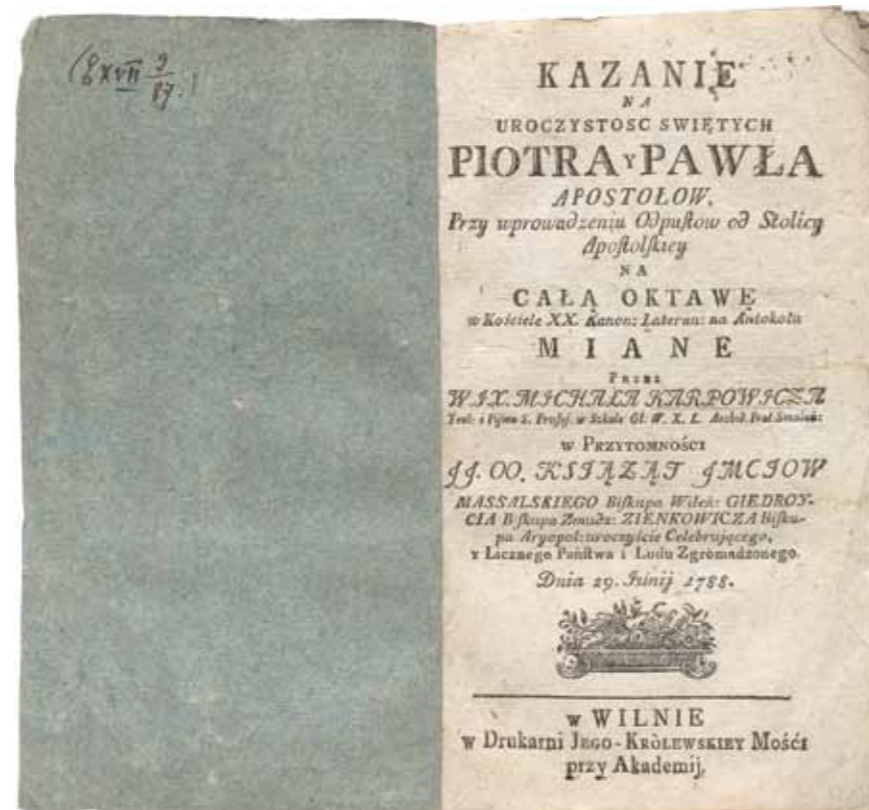
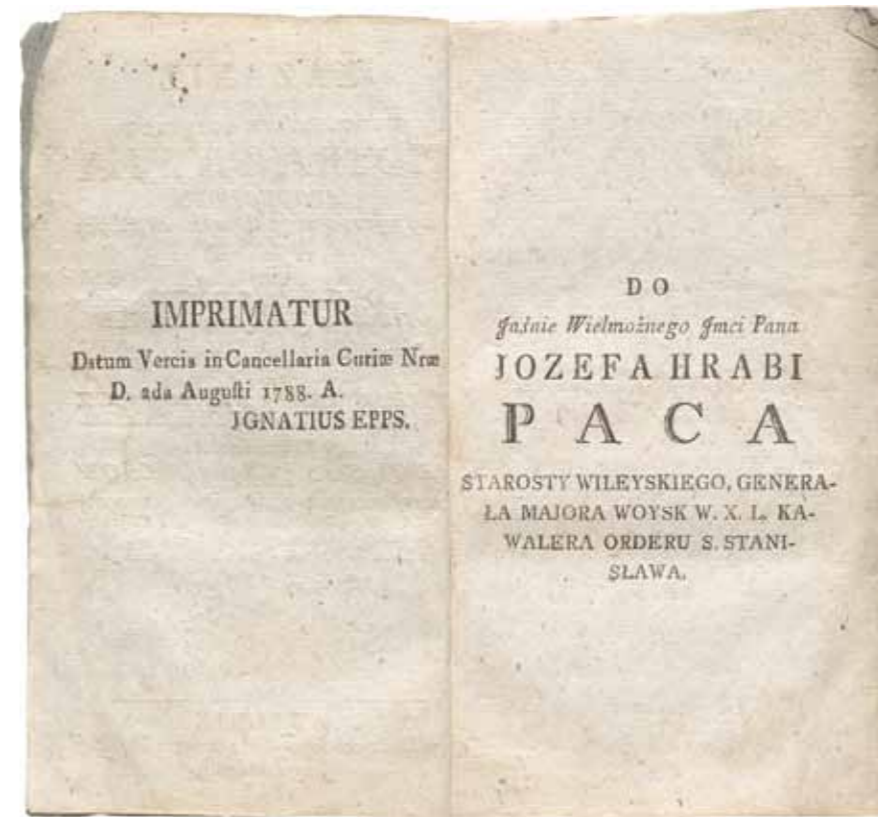
Jeronimas Stroynowskis (1752–1815) – Vilniaus universiteto rektorius, Prigimtinės teisės katedros vedėjas, vienas žymiausių Lietuvos ir Lenkijos fiziokratų. Svarbiausias jo veikalas – *Prigimtinės, politinės teisės, politinės ekonomijos ir tarptautinės teisės mokslas*. Tai prigimtinės teisės vadovėlis, kuriuo autorius rėmėsi skaitydamas paskaitas. Veikale jis kritikavo baudžiavą, įrodinėjo būtinybę apmokestinti žemės savininkus, populiarino Lietuvoje XVIII a. prancūzų filosofiją, visuotinio švietimo idėją.

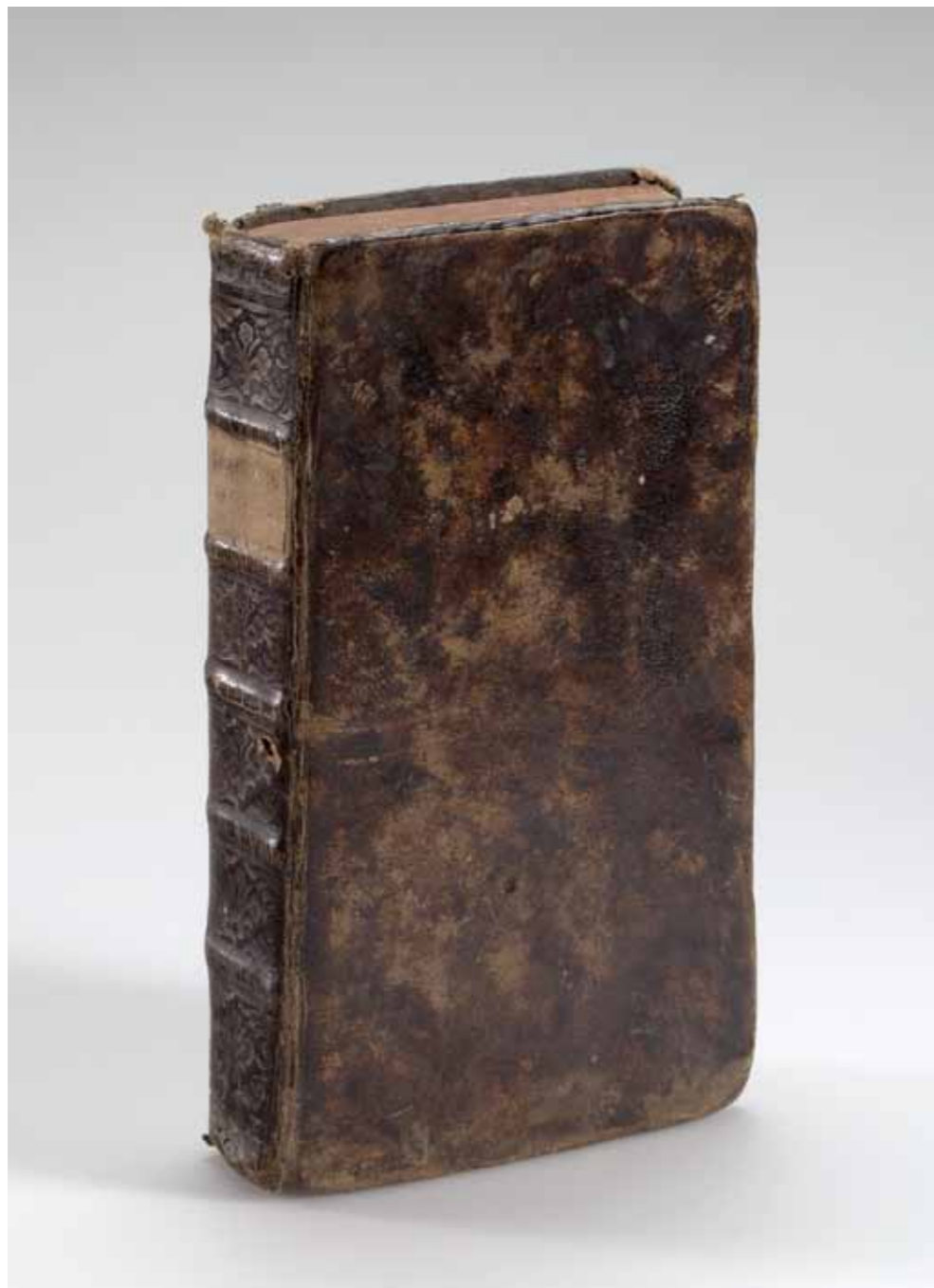

Michał Karpowicz. *Kazanie na uroczystość świętych Piotra y Pawła apostołów...*

W Wilnie: w Drukarni Jego-Królewskiej Mości przy Akademij, [1788]

Mykolas Pranciškus Karpavičius (1744–1803) – pamokslininkas, Vilniaus universiteto profesorius, nuo 1797 m. Vygrių vyskupas. Išleido daug įvairiomis progomis pasakytų pamokslų, kurie vertinami kaip Apšvietos epochos tendencijas atskleidžiantys tekstai. Pamokslininkas greta religinių šaltinių rėmėsi ir gyvenamojo meto aktualijomis, pabrėžė krikščioniškų ir pilietinių vertybių darną. M. Karpavičiaus *Šventųjų apaštalių Petro ir Pauliaus iškilmių pamokslą* LDK kariuomenės generolui majorui, Vileikos seniūnui Juozapui Pacui (1736–1797) dedikavo Vilniaus Laterano kanauninkų vienuolynas.

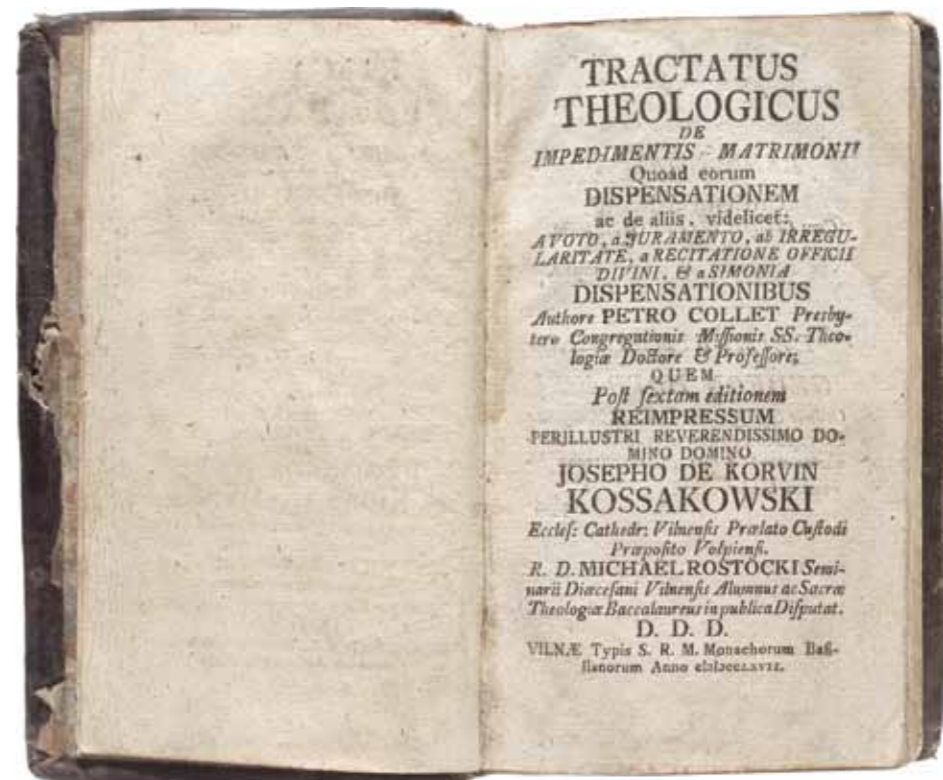

Petrus Collet. *Tractatus theologicus de impedimentis matrimonii...*

Vilnae: Typis S. R. M. Monachorum Basilianorum, 1767

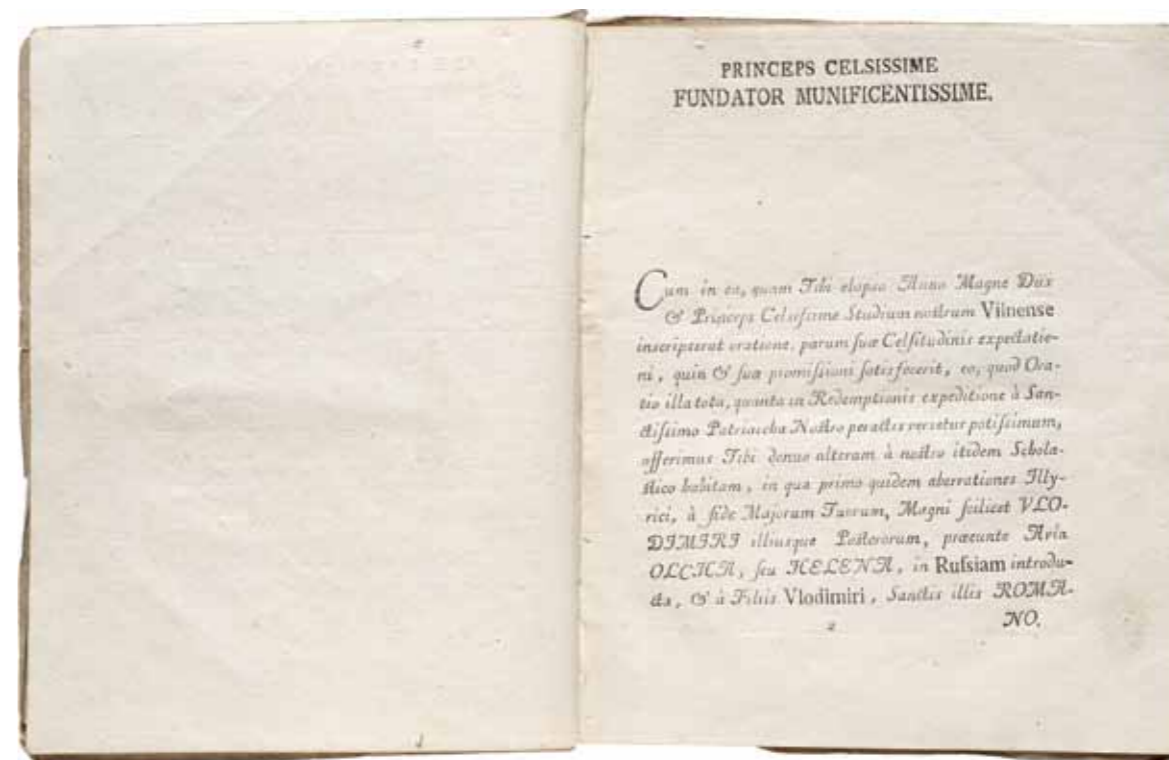
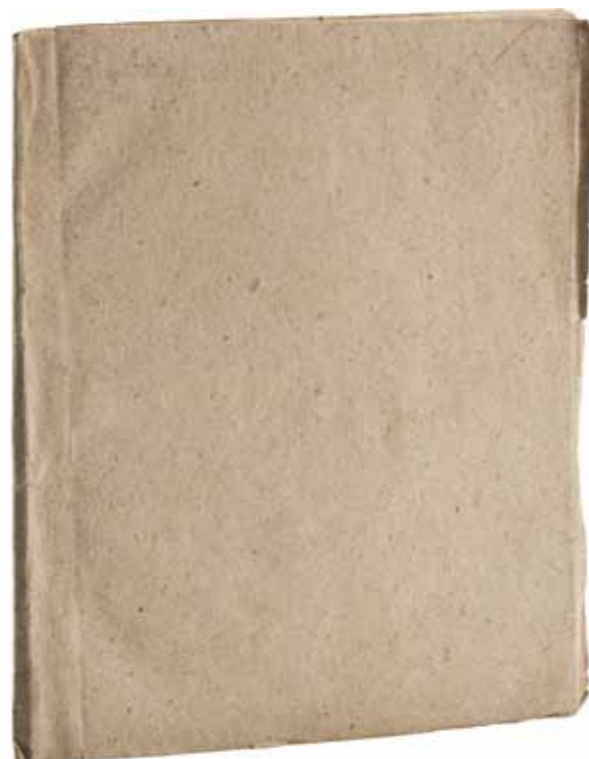
Prancūzų teologo Pierre'o Collet (1693–1770) *Teologinis traktatas apie santuokos kliūtis* dedikuotas Vilniaus katedros kapitulos prelatui kustodui, Voupos prepozitui Juozapui Kazimierui Kosakovskiui (1738–1794). Knyga išspausdinta Bazilijonų spaustuvėje Vilniuje. Ši poligrafijos įmonė veikė 1628–1839 m., išspausdino daugiau nei 200 religinių, panegirinių, mokslinių leidinių lenkų, lietuvių (apie 50), lotynų kalbomis.

De laudibus S. P. Joannis de Matha...

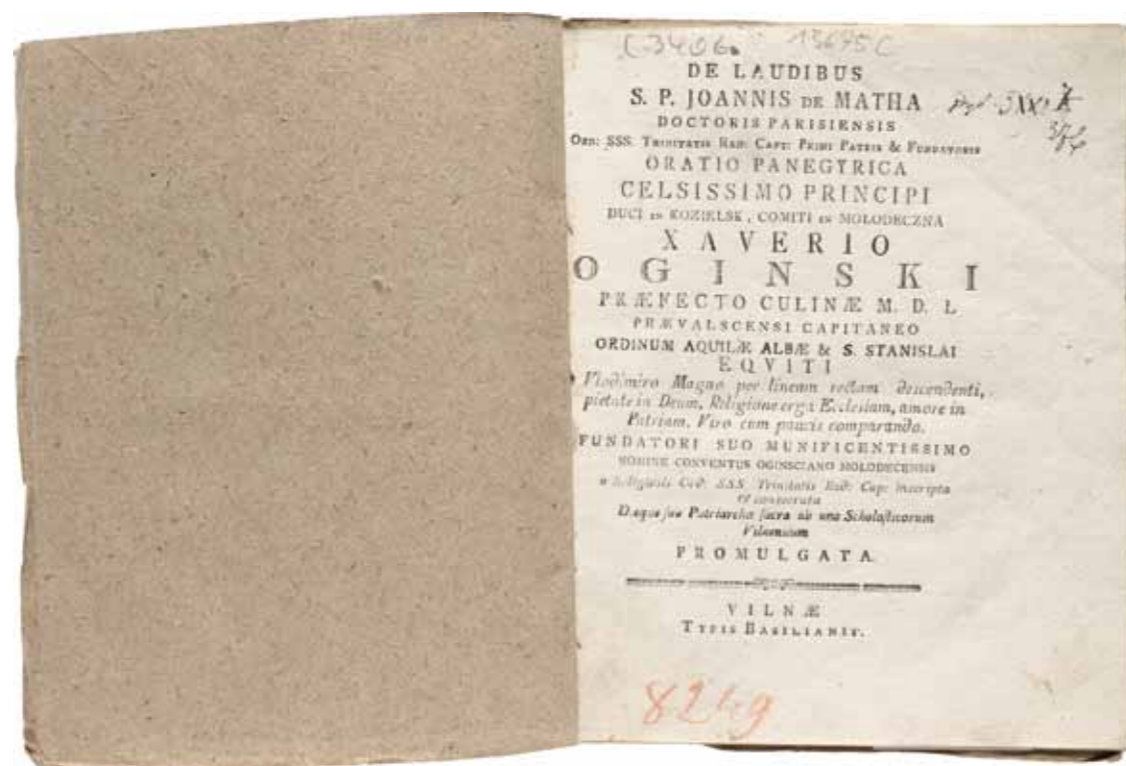
Vilnae: Typis Basilianis, [po 1790]

Nežinomo autoriaus veikalas *Apie šventojo tėvo Jono Matiečio nuopelnus* pasakoja apie Švenčiausiosios Trejybės (trinitorių) ordino įkūrėją šv. Joną Matietį (1160–1213). Knygą Maladečinos trinitorių vienuolynas dedikavo LDK didžiajam prievaizdui Pranciškui Ksaverui Oginskiui (1742–1814). Ji išspausdinta Bazilijonų spaustu-
vėje Vilniuje.

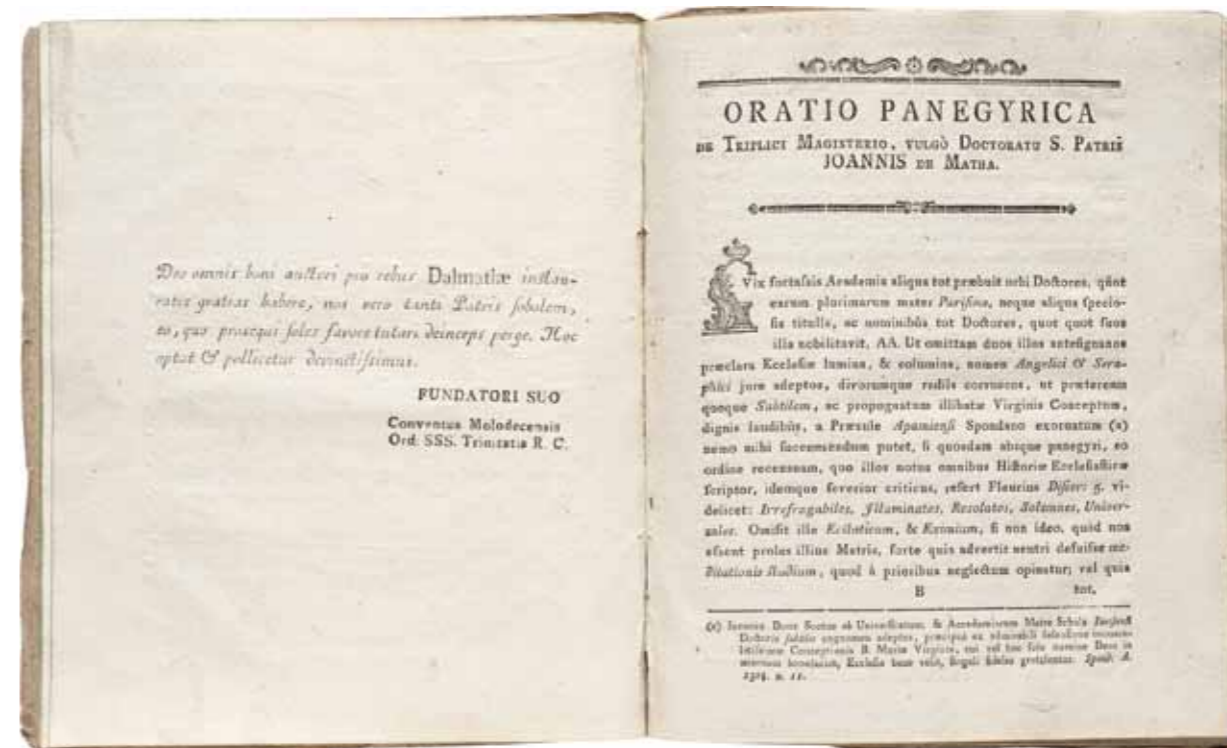

PRINCEPS CELSISSE
FUNDATOR MUNIFICENTISSE.

Cum in ea, quam Tibi eloquio Anno Magne Dux
& Princeps Celsissime Studium nostrum Vilnense
inscripserat oratione, parum sua Celsitudinis expectatio-
ni, quin et sua promissioni satis fecerit, eo, quod Ora-
tio illa tota, quanta in Redemptionis expeditione à San-
ctissimo Patriarcha Nostrorum peracta reveretur potissimum,
offerimus Tibi deus alteram à nostro itidem Schola-
stico habitam, in qua primo quidem aberrationes Illy-
rici, à fide Majorum Taurum, Magni scilicet VLCO-
DIMERII illiusque Lektorum, præcunte Arca-
DIACHO, seu ICELENA, in Rusiam introdu-
da, & à Filio Vladimiri, Sanctis illis ROMAN-
NO.

DE LAUDIBUS
S. P. JOANNIS DE MATHA
DOCTORIS PARISIENSIS
ORD. SSS. TRINITATIS RADI CAP. PRIMI PATRIS & FUNDATORIS
ORATIO PANEGYRICA
CELSISSIMO PRINCIPI
DUCI IN KOZIKLSK, COMITI IN MOLODECZNA
X A V E R I O
O G I N S K I
PREFECTO CULINE M. D. L.
PREVALSCENSI CAPITANEO
ORDINUM AQUILÆ ALBÆ & S. STANISLAI
E Q V I T I
Vladimiro Magno per lineam rectam descendenti,
pietatis Deum, Religione erga Ecclesiam, amore in
Patriam. Pro cum parvis comparando.
FUNDATORI SUO MUNIFICENTISIMO
MONACHO CONVENTUS OGINSKIANO MOLODECENSIS
a. Significati Cod. SSS. Trinitatis Rad. Cap. Inscripta
& conscripta
Dignos seu Patriarcha sacra ab uno Scholasticorum
Vilnensium
P R O M U L G A T A
V I L N Æ
T Y P I S B A S I L I A N I S .

ORATIO PANEGYRICA
DE TRIPlici MAGISTRIO, VULGO DOCTORATU S. PATRIS
JOANNIS DE MATHA.

Deo univ. boni auctori pro rebus Dalmatiae instau-
ratis gratias habere, nos vero tanti Patris sobolem,
eo, quo praeceptis solis favoritari deinceps perge. Hoc
optat & pollicetur devotissimus.

FUNDATORI SUO
Conventus Molodecensis
Ord. SSS. Trinitatis R. C.

Vix factas Academias aliquae tot prebuit ubi Doctores, quae
exerant plurimarum materum Persone, neque aliquae specio-
se titulis, ac nominibus tot Doctores, quot quot fuit
illa sceleravit. AA. Ut omnium duos illos insignians
praecleara Ecclesiae lumina, & volumina, nonnulli Angelici & Sera-
phici iure adeptos, divorumque rebus conuenit, ut praeterea
quoque Subtilium, ac propugnatum illibatae Virginis Conceptum,
digne laudibus, a Praesule Hispaniae Spondano exortum (a)
nempe mihi facerendum potest, si quosdam aliquae panegyri, eo
ordine recessant, quo illos notis omnibus Historicis Ecclesiasticis
Scriptor, idemque Geographis criticis, refert Flaurus Dideri 5. vi-
detur: Irrfragabiles, Illaminatos, Revolutos, Solennes, Univer-
sales. Omnia illa Ecclesiasticum, & Romanum, si non Ideo, quid nos
essent prius illius Matris, forte quis adesse venter defuisse mo-
dulationis studium, quod à prioribus neglectum opinatur, vel quis
tot.

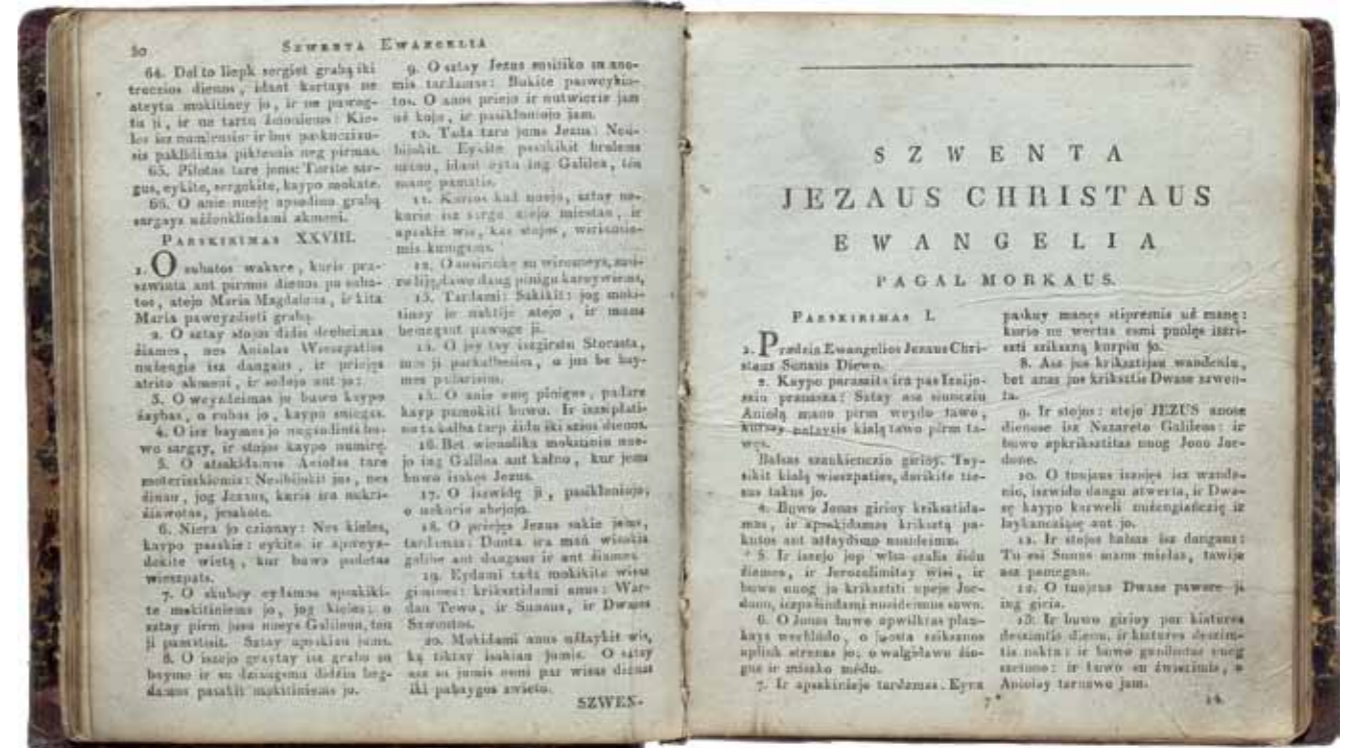
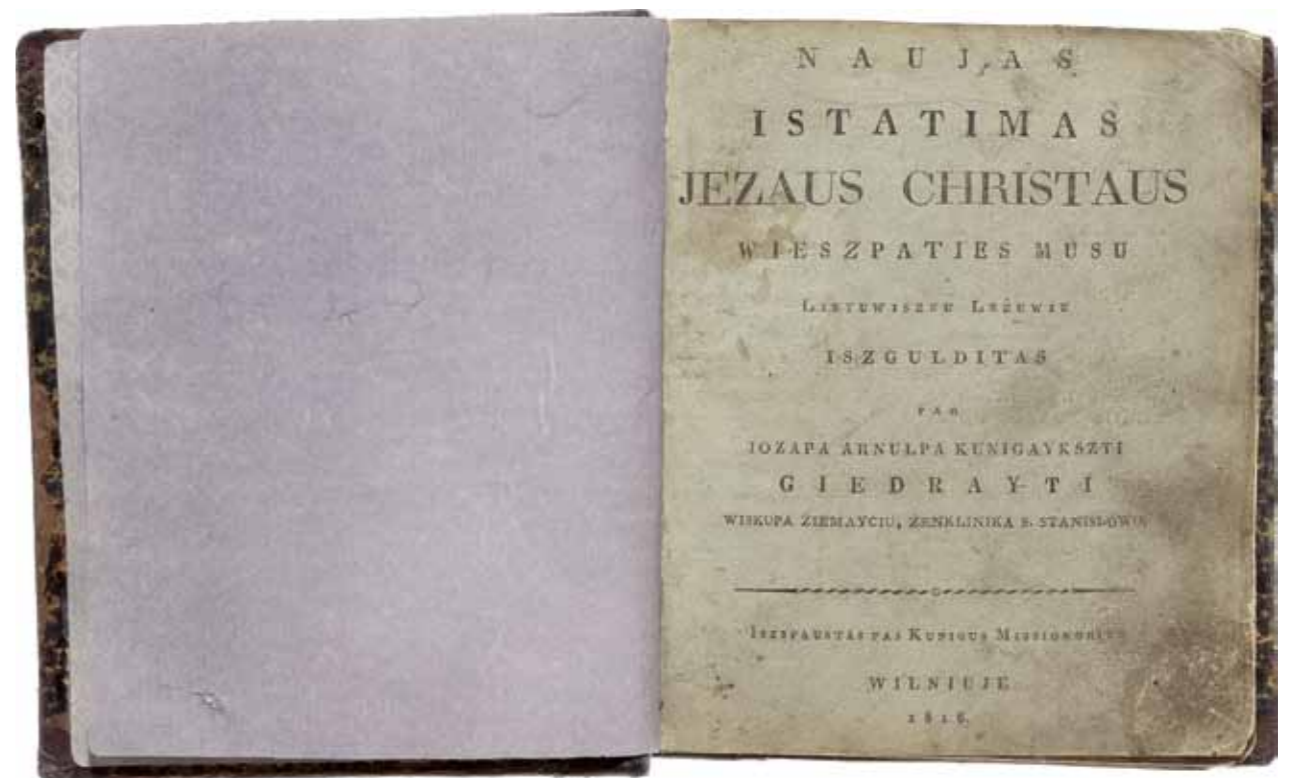
(a) Jacobi Duce Scotus de Universalibus, & Accusationem Mater Scribae Joseph
Dideri Subtilis ingenium adeptos, principis ex illiusmodi defuisse
Illiusmodi Conceptum, & Mater Virginis, cui est hoc fidei servare Deo in
venerunt locutionem, Ecclesia bene vult, legat illius gratulationem. Spod. a.
1714. n. 11.

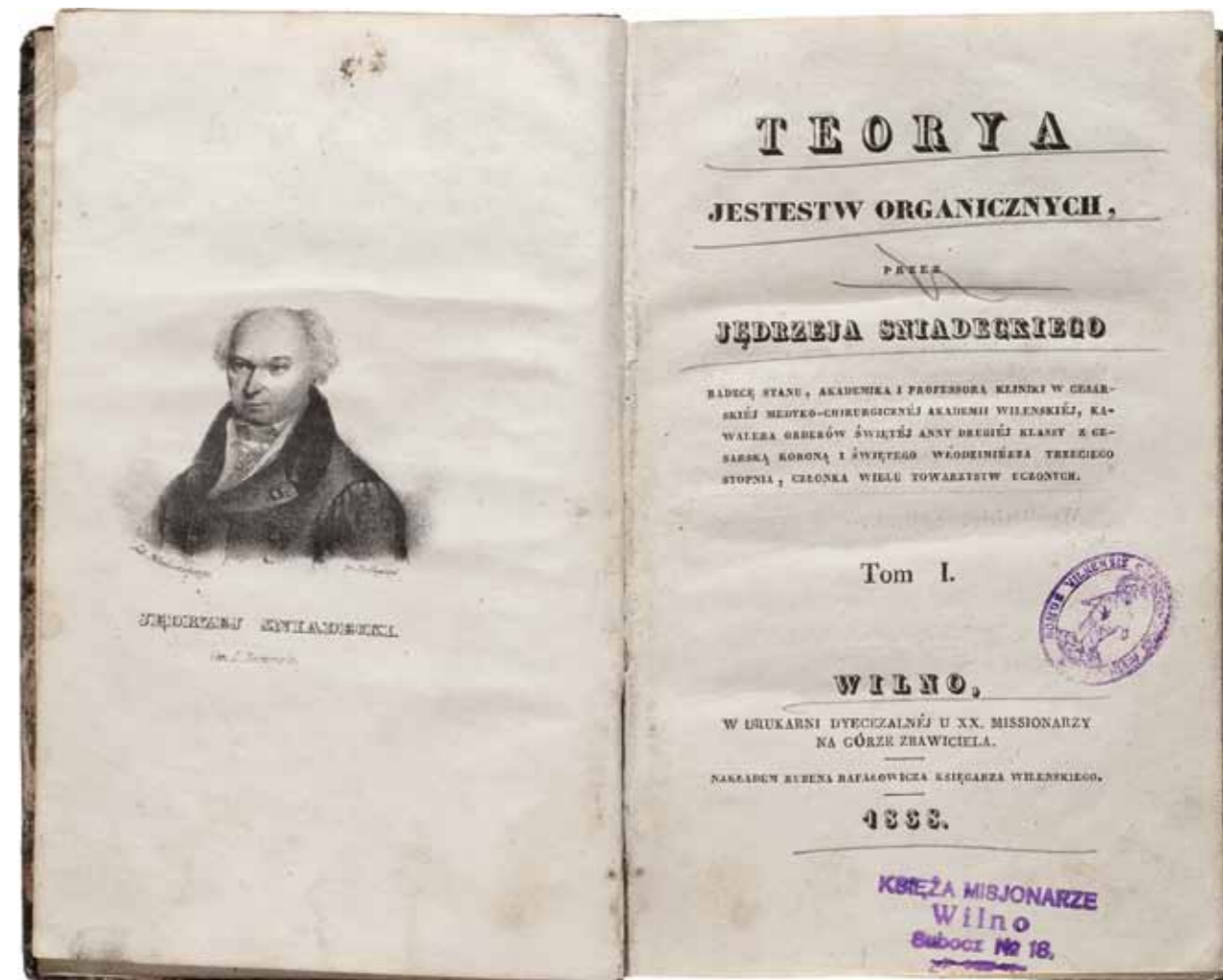
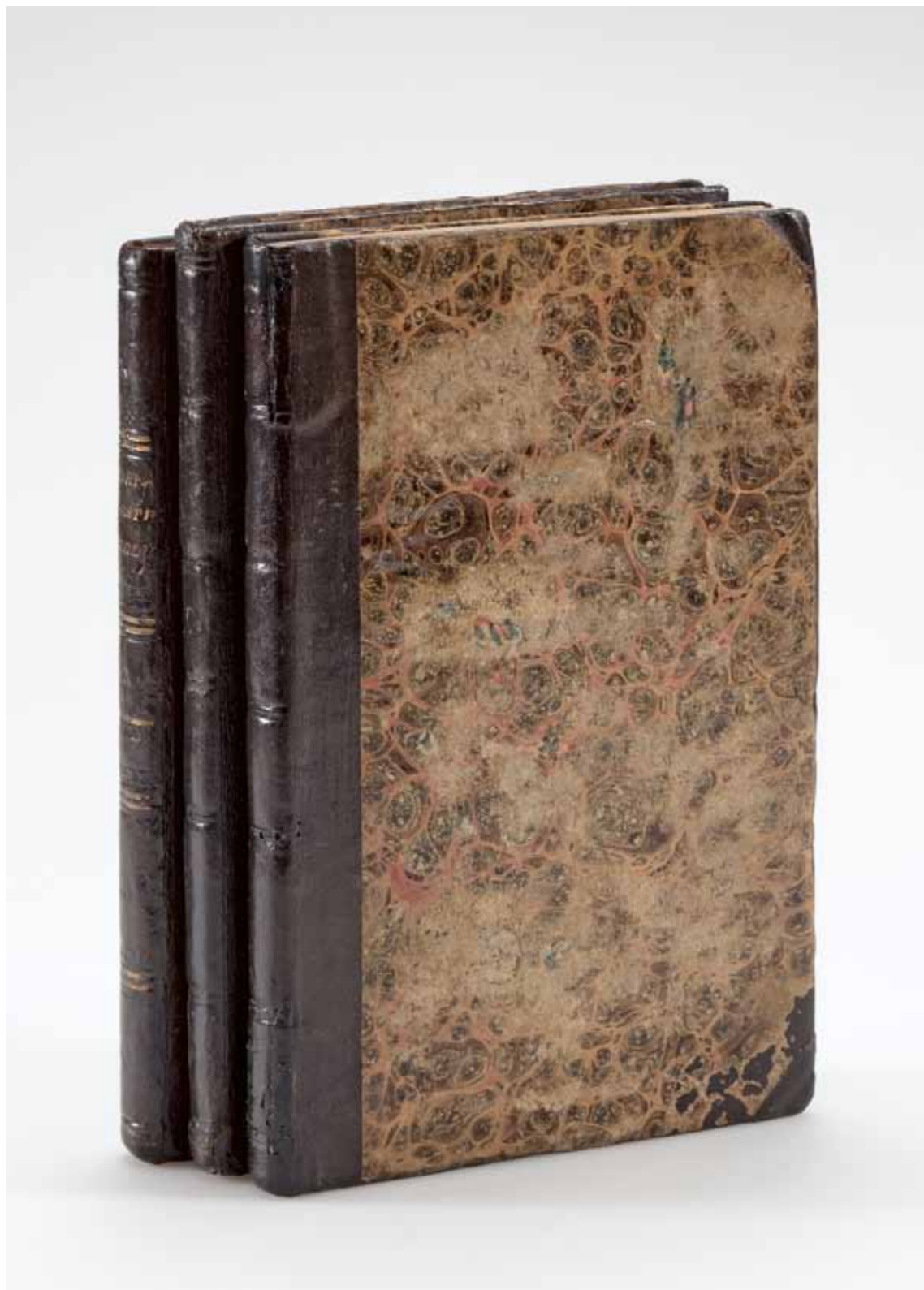

Naujas Istatimas Jezaus Christaus Wieszpaties musu...

Wilniuje: iszspauatas pas kunigus missionorius, 1816

Tai pirmąkart į lietuvių kalbą išversto viso Naujojo Testamento leidimas. Knygą vertė, jos spausdinimu ir platinimu rūpinosi Žemaičių vyskupas Juozapas Arnulfas Giedraitis (1754–1838). Knyga išleista Misionierių (kitaip Diecezijos) spaustuviėje, kuri Vilniuje veikė 1798–1843 metais. Čia spausdintos religinio ir pasaulietinio turinio knygos lenkų, lietuvių, lotynų kalbomis.

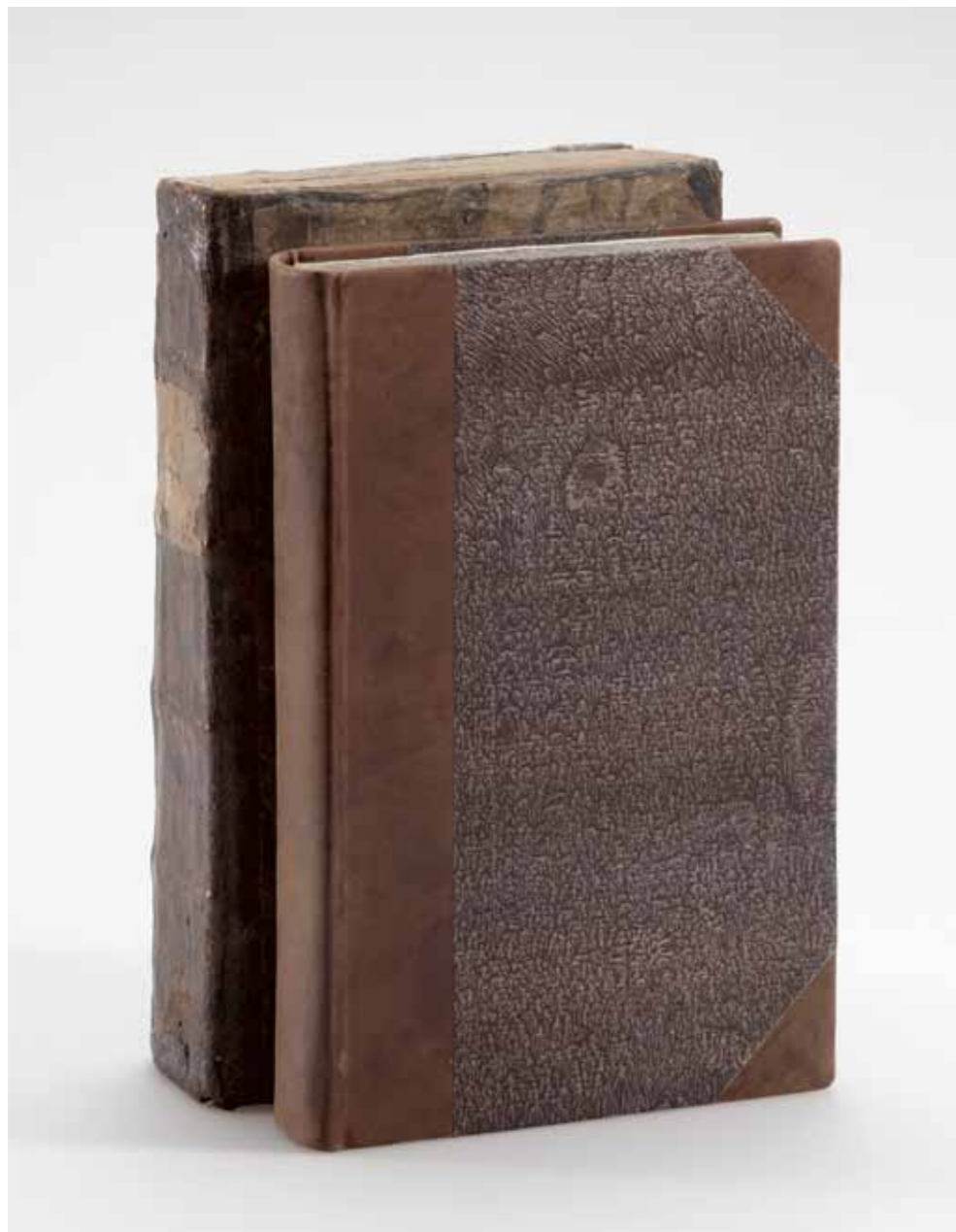

Jędrzej Sniadecki. *Teorya jestestw organicznych*, t. 1–3

Wilno: nakładem Rubena Rafałowicza księgarza Wileńskiego, w Drukarni Dyecezalnej u xx. Misjonarzy, 1838

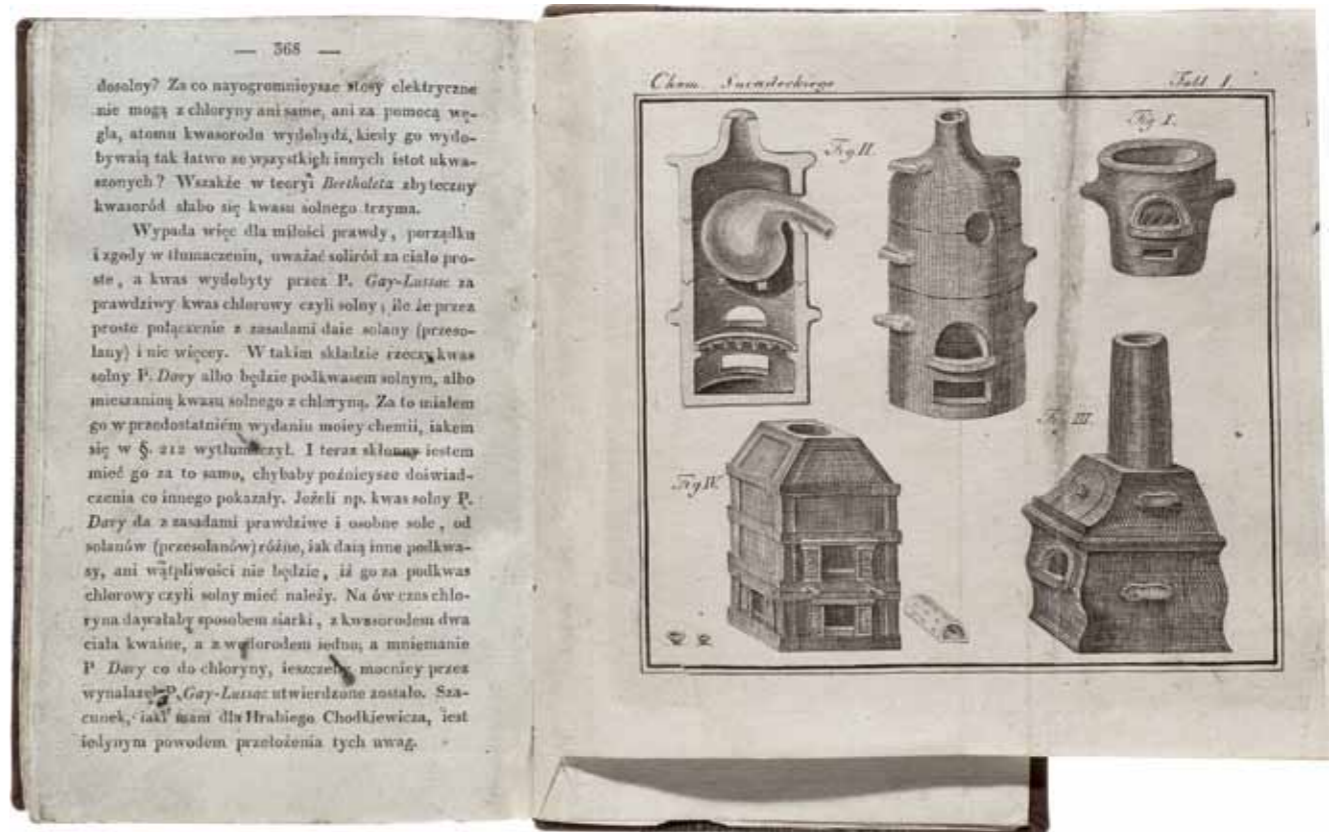
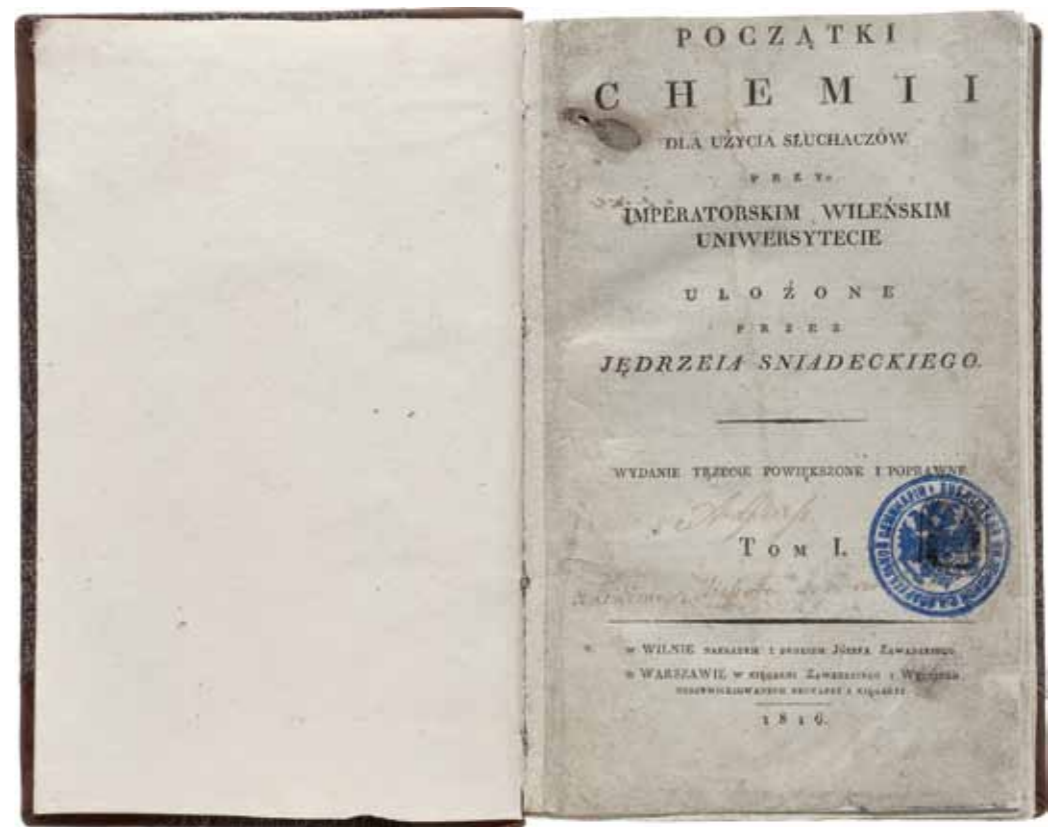
Žymaus Vilniaus universiteto chemijos ir medicinos profesoriaus Andriaus Sniadeckio (1768–1838), Vilniaus universiteto rektoriaus Jono Sniadeckio (1756–1830) brolio, veikalė *Organinių būtybių teorija* nagrinėjami bendrieji biologijos ir žmogaus fiziologijos klausimai. Knyga dviem tomis pirmą kartą išleista Vilniuje 1804–1811 metais. 1838 m. Vilniaus knygyno savininko Rubeno Rafałowičiaus (†1849) lėšomis išėjo antrasis leidimas lenkų kalba. Veikalas išspausdintas Vilniaus Misjonierių spaustuvėje, pažymėtas Vilniaus misjonierių vienuolyno antspaudais.

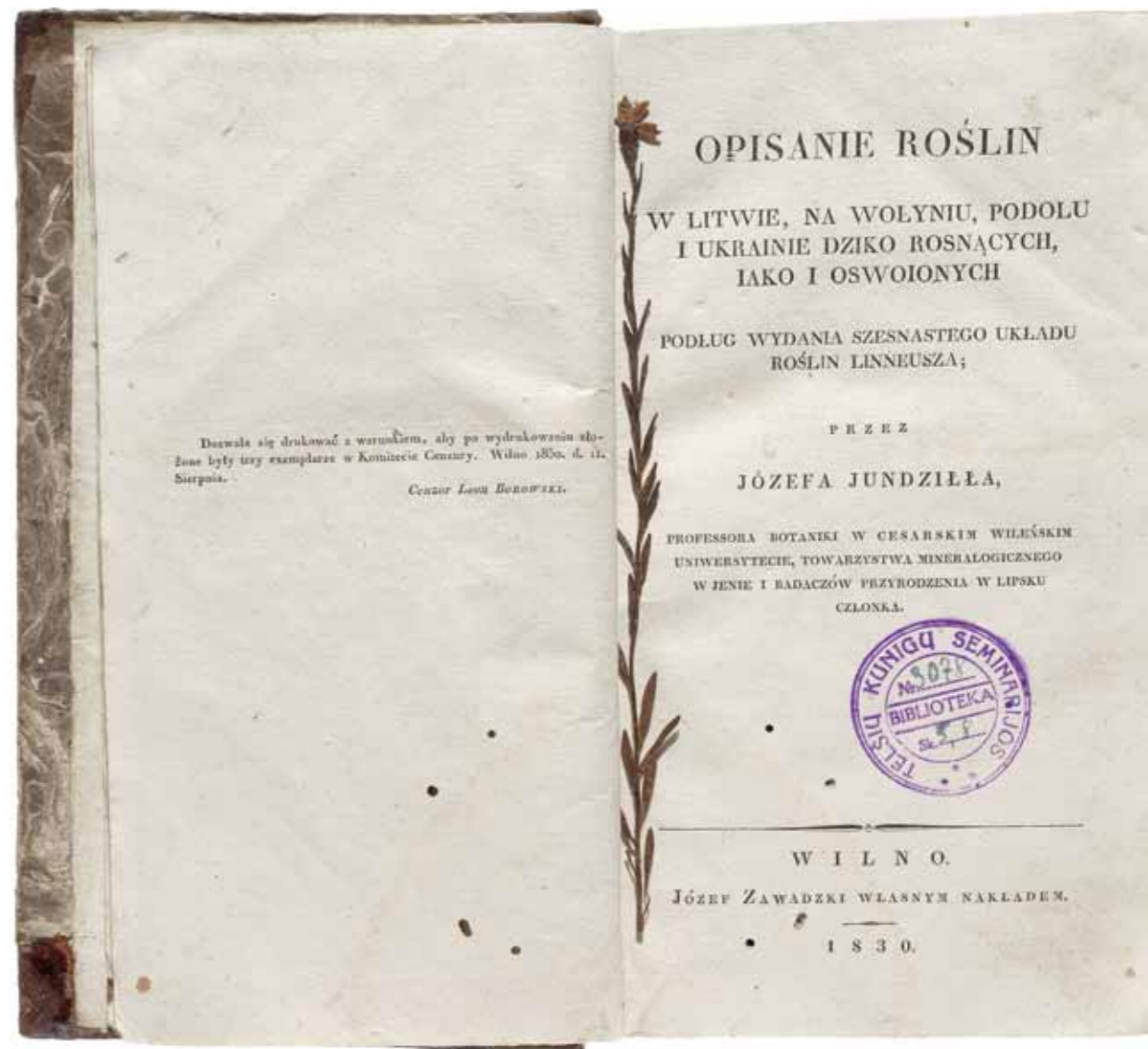
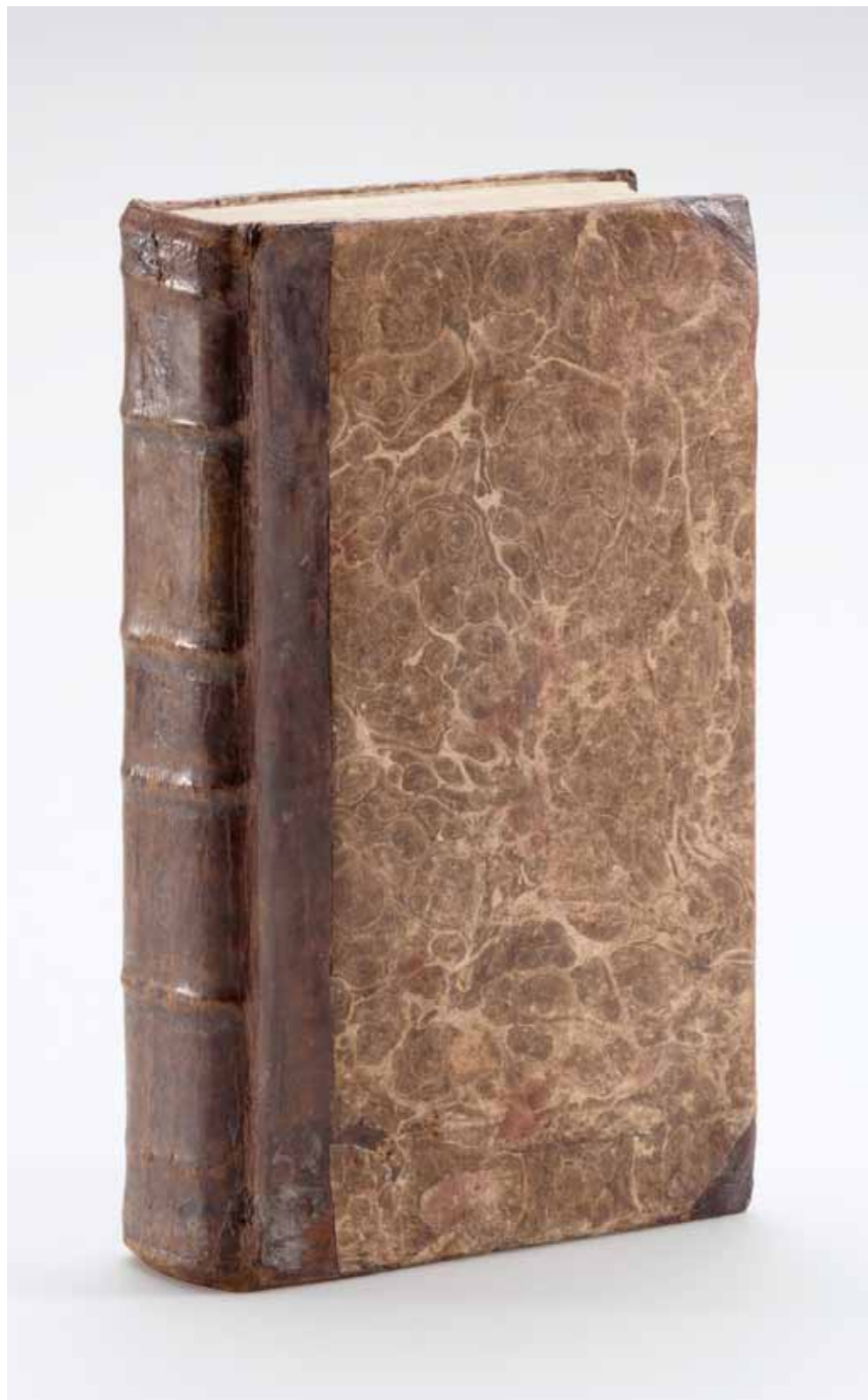

Jędrzej Sniadecki. *Początki chemii...*, t. 1–2

W Wilnie: nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego; w Warszawie: w xięgarni Zawadzkiego i Węckiego, 1816–1817

Andriaus Sniadeckio veikalas *Chemijos pradmenys* – pirmasis Lietuvoje chemijos vadovėlis. Pirmą kartą išleistas 1800 m. Vilniuje, vėliau, 1807 m. ir 1816–1817 m., pakartotas Vilniuje ir Varšuvoje. Knyga antspauduota Vilniaus vyskupijos kunigų seminarijos bibliotekos antspaudu. Ją išleido Juozapo Zavadzkiego spaustuė, veikusi Vilniuje 1805–1940 metais. Šios spaudos įmonės leidiniai pasižymėjo aukšta poligrafine kokybe. 1805–1865 m. laikotarpiu čia išspausdinta apie 1500 leidinių: vadovėlių, kalendorių, mokslo, grožinės, religinės ir kitos literatūros lotynų, lenkų, rusų, vokiečių, lietuvių kalbomis.

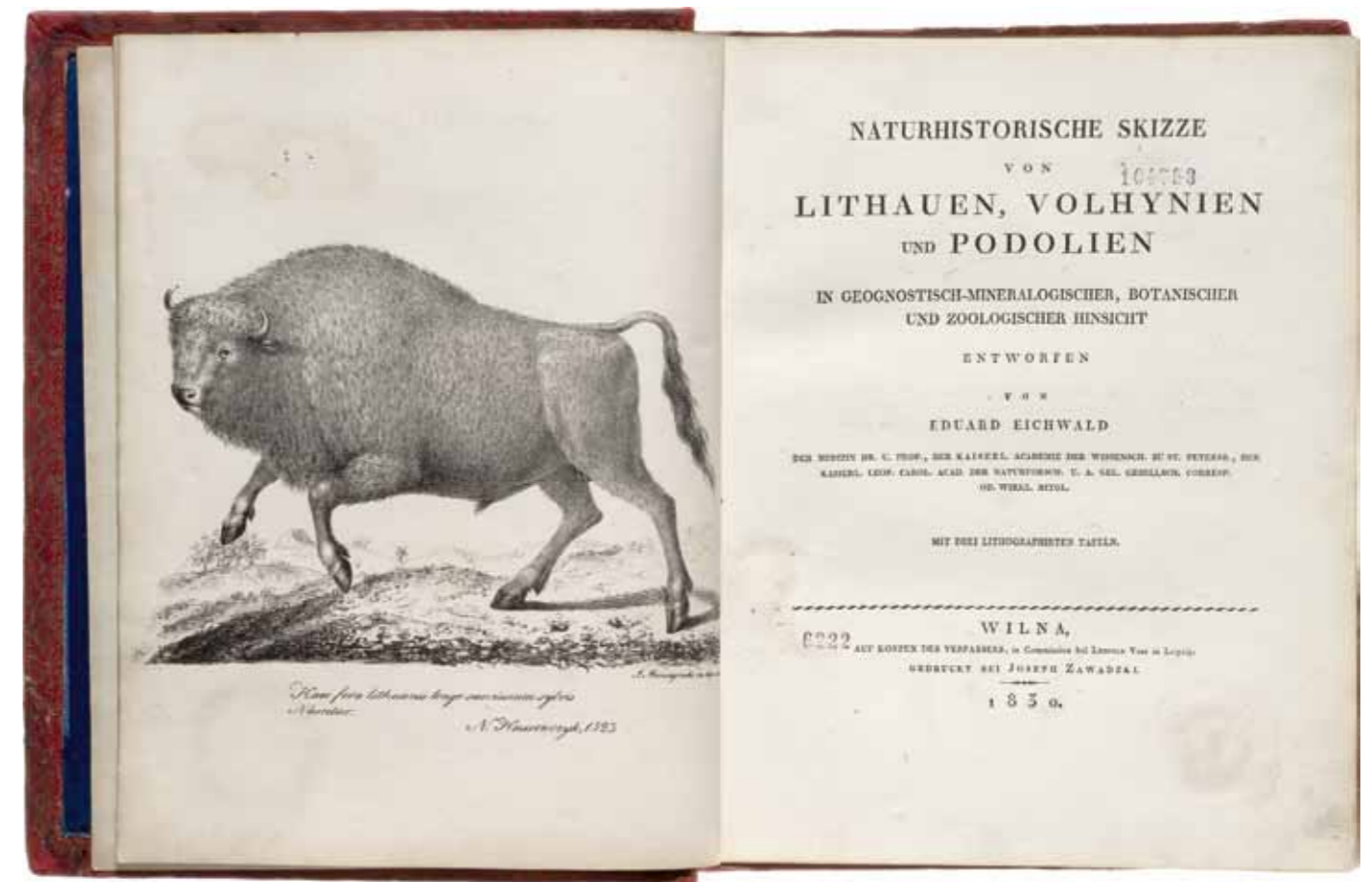
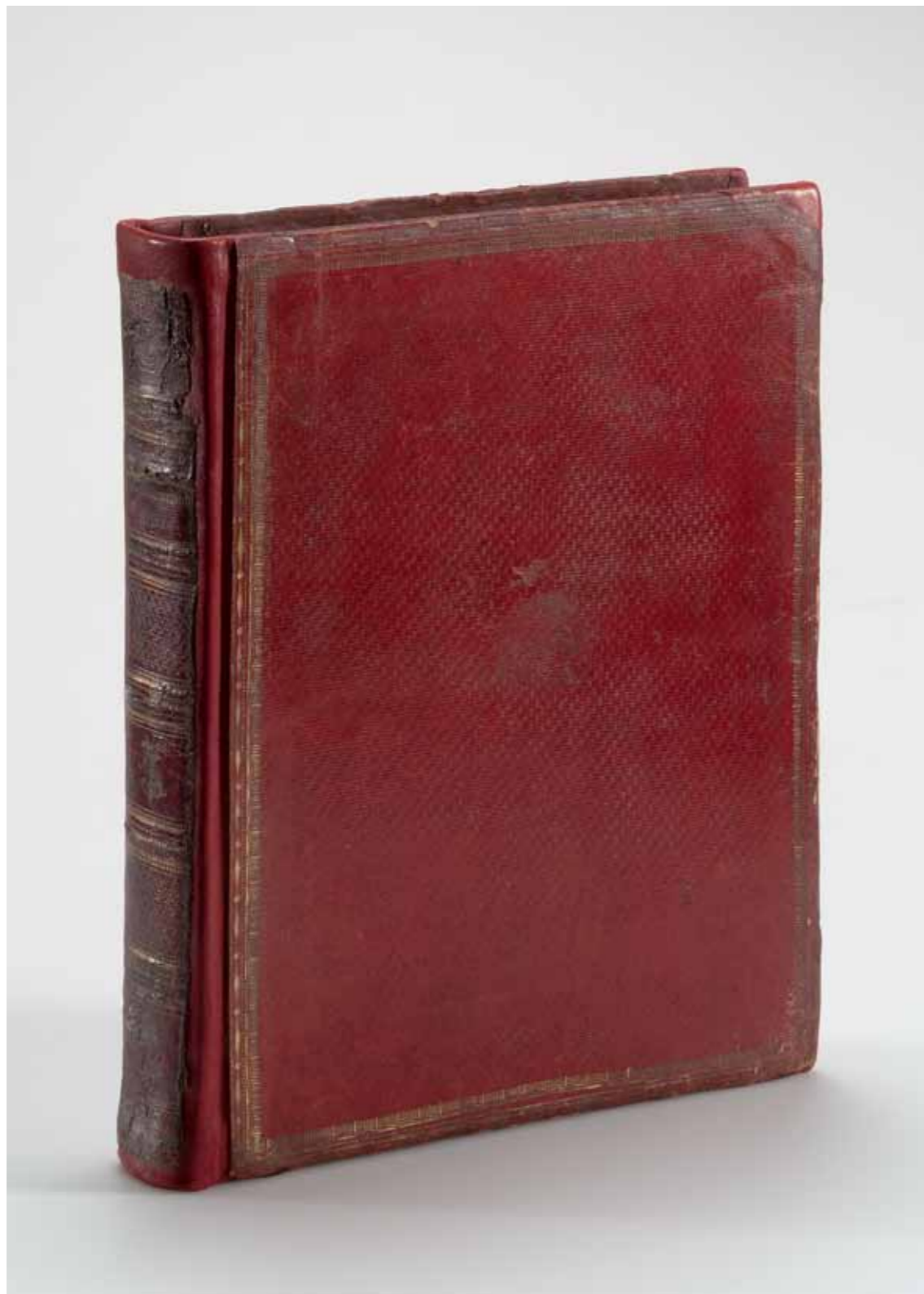

Józef Jundziłł. *Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu, Podolu i Ukrainie dziko rosnących, iako i oswoionych*

Wilno: Józef Zawadzki własnym nakładem, 1830

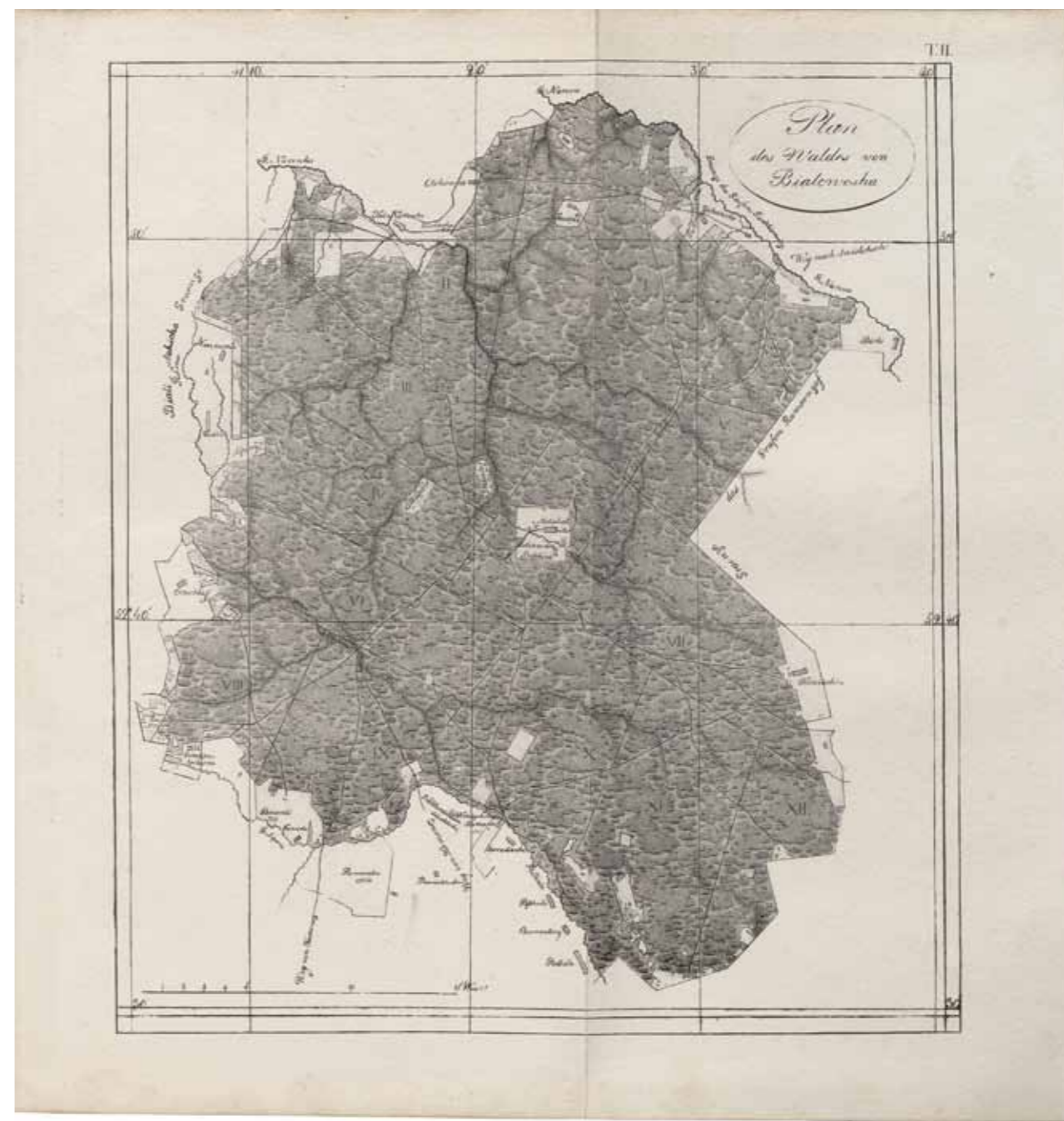
Botanikas, Vilniaus universiteto Gamtos mokslų katedros ir Botanikos sodo vedėjas, profesorius Juozapas Jundzilas (1794–1877) tyrė Vilniaus apylinkių florą, 1821 m. suorganizavo ekspediciją pietų ir vakarų Lietuvos gamtai tirti. Jo parengtą floristikos veikalą *Laukinių ir sukultūrinių Lietuvos, Voluinės, Podolės ir Ukrainos augalų aprašymas* 1830 m. išleido Juozapo Zawadzki spaustuve. Knygos antraštiniame lape uždėtas 1927 m. įsteigtos Telšių kunigų seminarijos bibliotekos antspaudas.

Eduard Eichwald. *Naturhistorische Skizze von Lithauen, Volhynien und Podolien...*

Wilna: auf Kosten des Verfassers, gedruckt bei Joseph Zawadzki, 1830

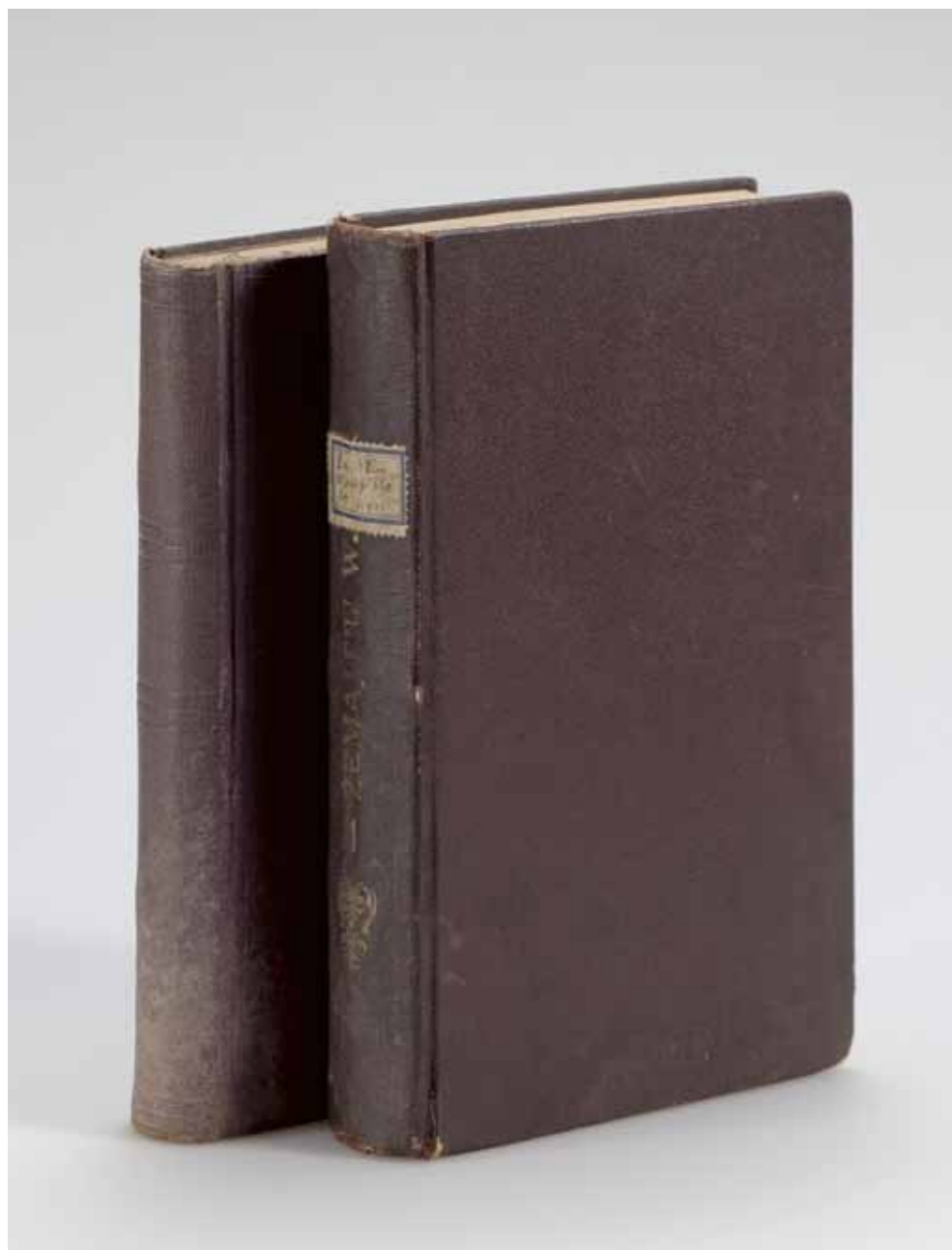
Vilniaus universiteto zoologijos ir lyginamosios anatomijos profesorius Eduardas Karolis Eichvaldas (1795–1876) 1829 m. suorganizavo mokslinę ekspediciją po Lietuvą, Baltarusiją bei kaimynines sritis. Ekspedicijoje surinktą geologinę, mineraloginę, gamtinę medžiagą paskelbė knygoje *Lietuvos, Voluinės ir Podolės gamtos bruožai*. Čia pateikiama žinių apie Nemuno krantų geologinius tyrimus Vilniaus–Gardino ruože, rašoma apie Belovežo girios gyvūnus, tarp jų stumbrus. Knygą autoriaus lėšomis išleido Juozapo Zawadzki spaustuvė.

Belovežo girios planas

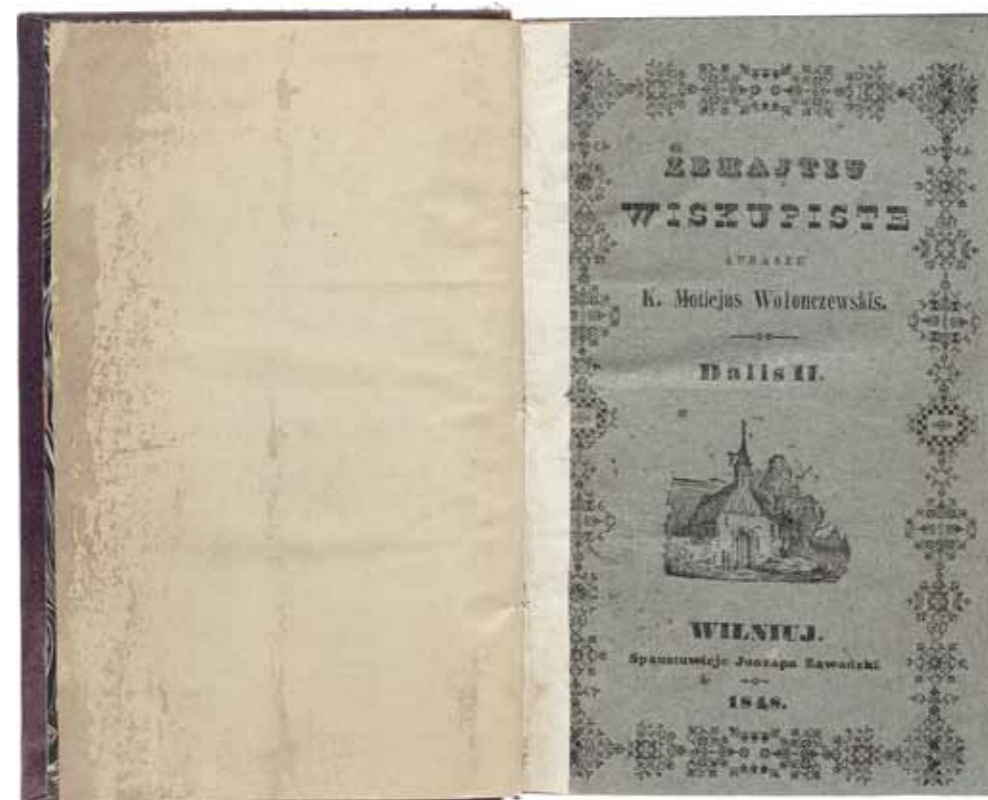
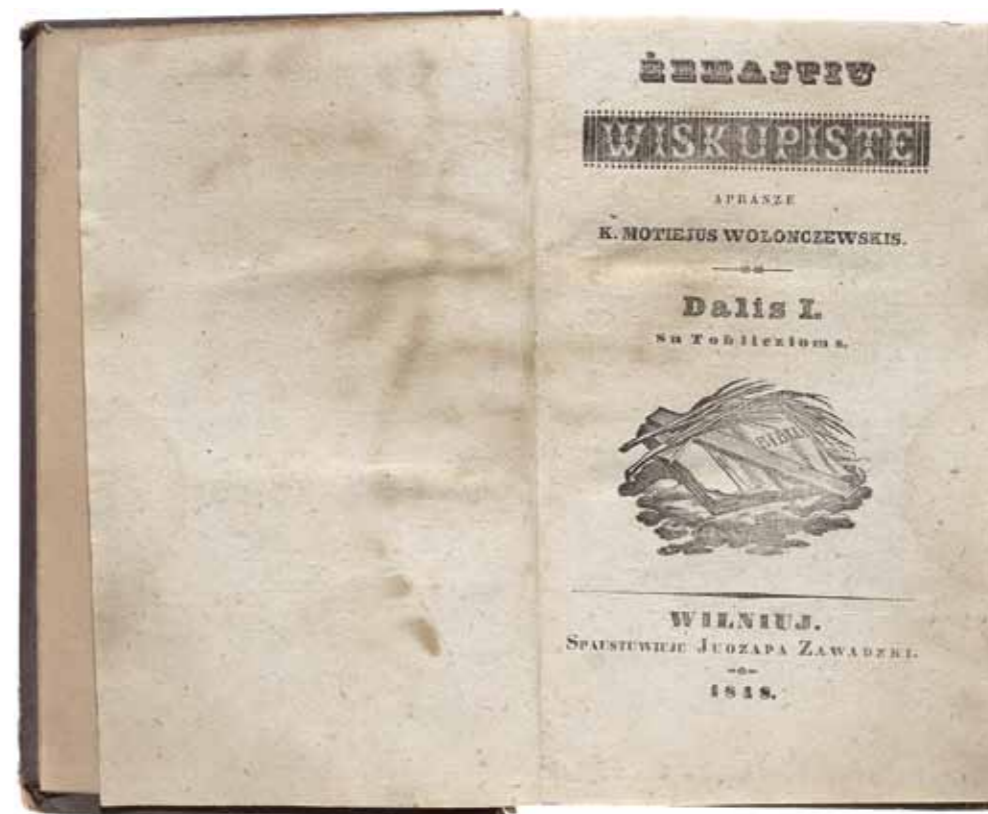
Iš Eduardo Eichvaldo knygos *Naturhistorische Skizze von Lithauen, Volhynien und Podolien...*, Vilnius, 1830

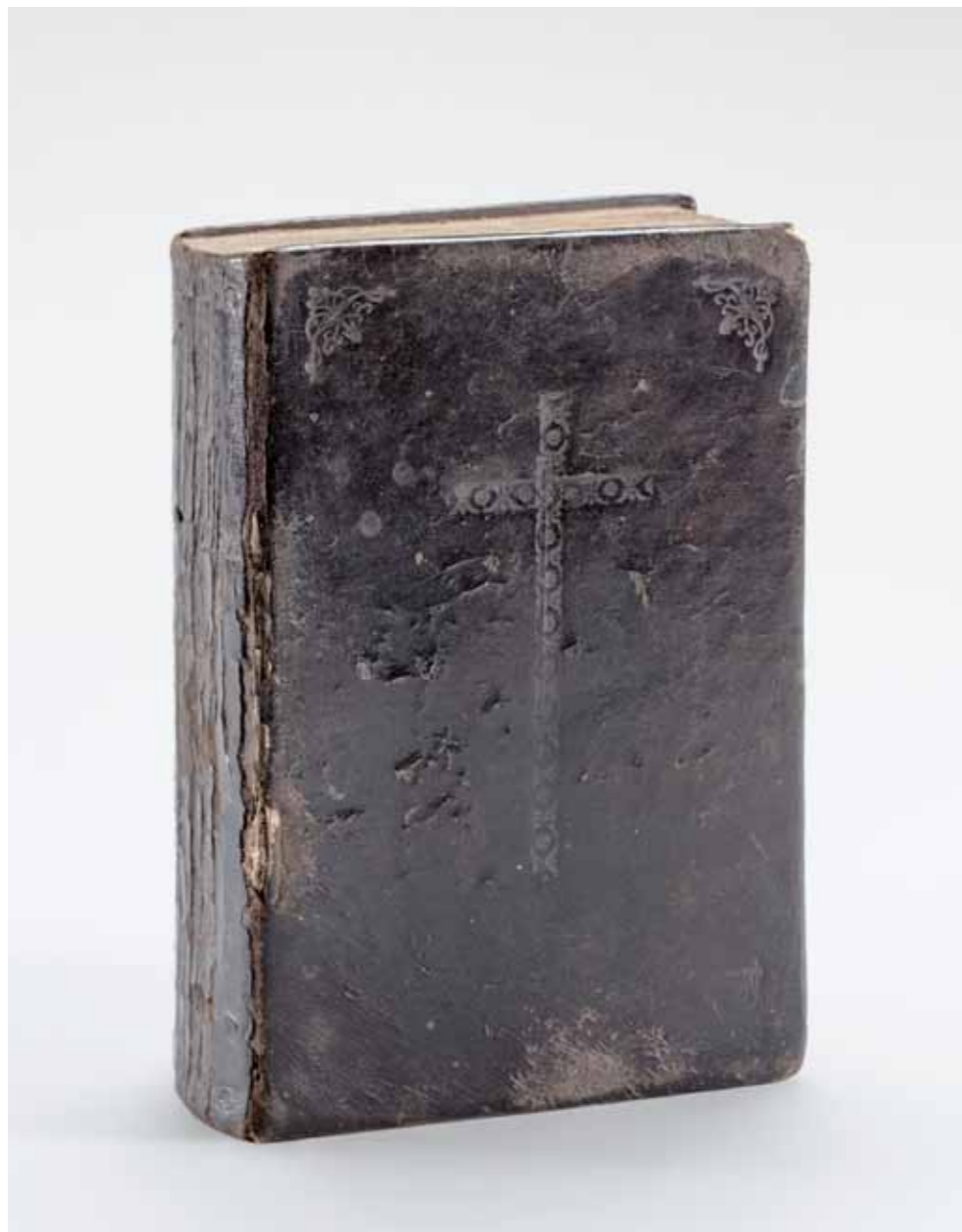
Belovežo giria – miškų masyvas dabartinės Baltarusijos Bresto ir Gardino srityse ir Lenkijos Palenkės vaivadijoje. Tai didžiausia giria Vidurio Europos lygumoje, apima apie 1460 km² plotą, paskelbta Pasaulio paveldo paminklu. Giria buvo mėgstama Lietuvos didikų kunigaikščių, Lenkijos karalių, Rusijos carų medžioklės vieta.

Motiejus Wołonczewskis. *Žemaitiu wiskupiste*, d. 1–2
 Wilniuj: spaustuwieje Juozapa Zawadzki, 1848

Žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus (1801–1875) dviejų tomų istoriografinis veikalas *Žemaičių vyskupystė* pasakoja vyskupijos istoriją nuo pat jos įkūrimo 1413 m. iki 1841 metų. Lietuvos kultūrai šis leidinys itin reikšmingas, nes rodo, jog XIX a. viduryje jau buvo permąstoma praeitis, aukštoji dvasininkija jautė poreikį turėti parašytą savo vyskupystės istoriją. Kaip žinia, Žemaičių vyskupystės istoriją rašė ir kiti žemaičių dvasininkai – kanauninkas Stanislovas Čerskis, prelatas Benediktas Smigelskis, kanauninkas Vincentas Juzumas. M. Valančiaus *Žemaičių vyskupystė*, parašyta remiantis pirminiais istoriniais šaltiniais, neprarado savo vertės ir mūsų laikais.

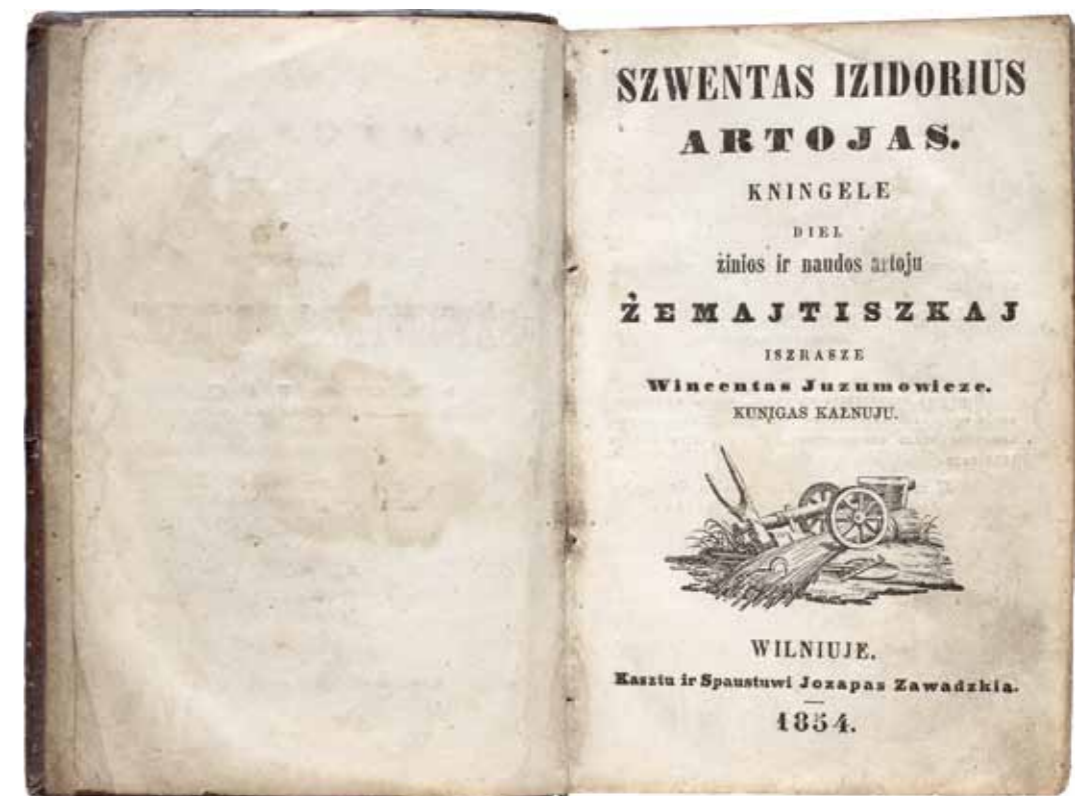

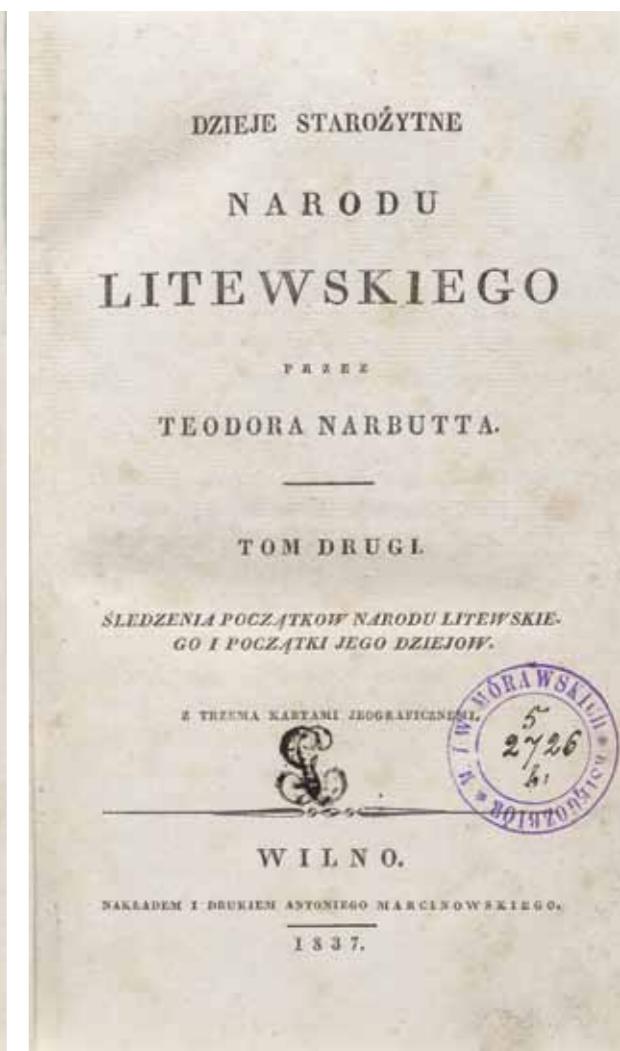
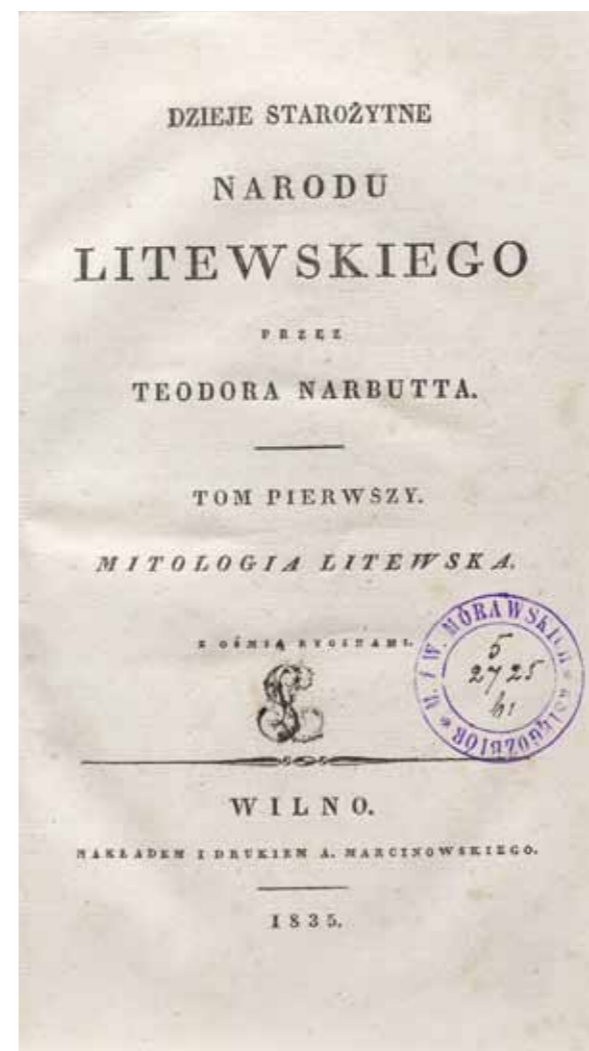
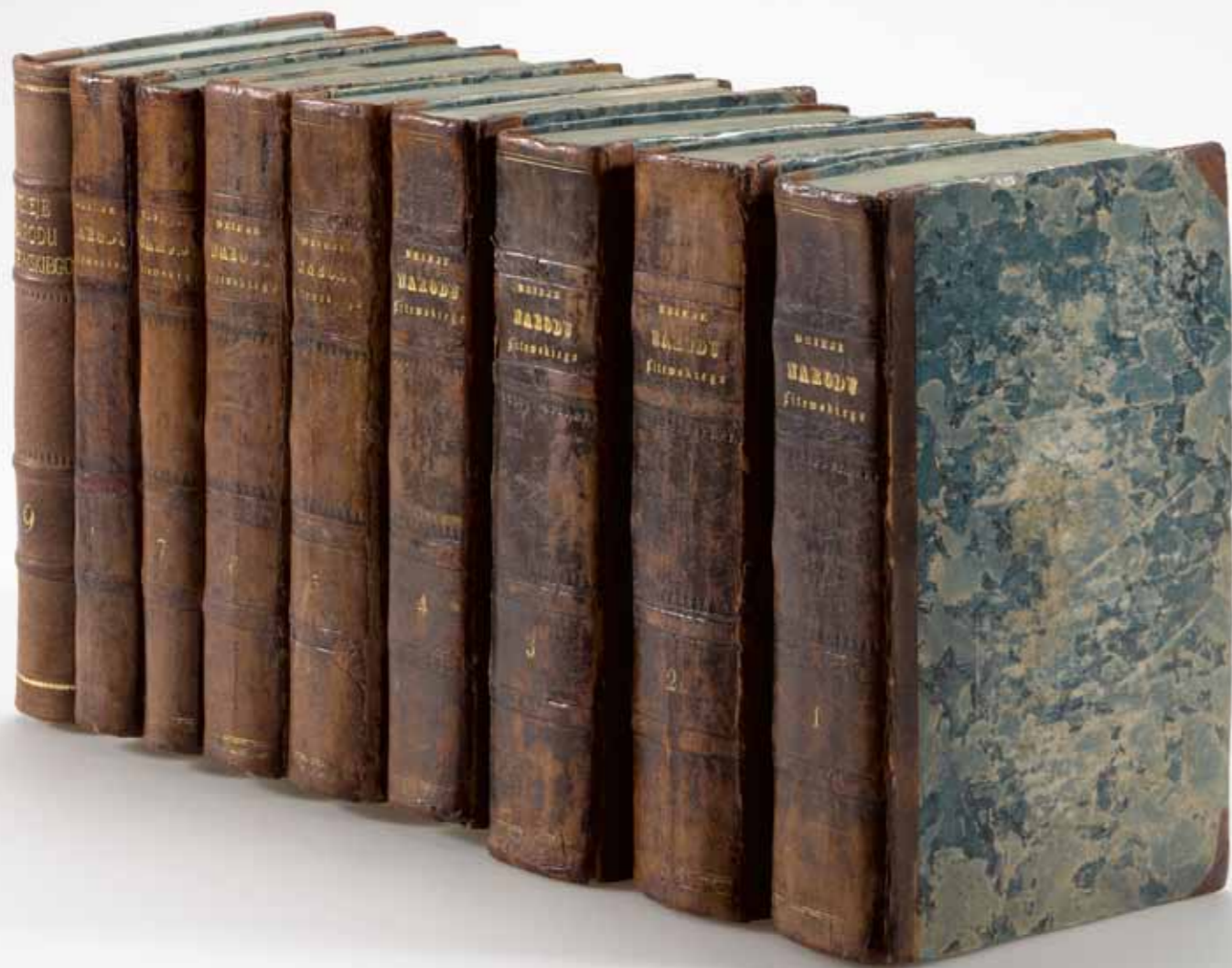

[Walery Wielogłowski]. *Szwentas Izidorius artojas*

Wilniuje: kasztu ir spaustuwi Jozapas Zawadzka, 1854

Lenkų publicisto ir religinių raštų autoriaus Walery Wielogłowskio (1805–1865) hagiografinį veikalą *Święty Izidor oracz* į žemaičių kalbą išvertė ir pratarinę parašė rašytojas kunigas Vincentas Juzumas (1819–1901). Knyga įrišta kartu su kunigo Juozapo Želvavičiaus (1822–1866) *Katekizu kataliku...* (1854), kurį iš lenkų į lietuvių kalbą išvertė kunigas Juozapas Ženevičius (1797–1858), Kauno kunigų seminarijos rektorius Kiprijono Jeronimo Račkauskio (1825–1889) knyga *Wadowas i dangiu ir meditacijos diel penkiu dienu rekolekciju* (1857), V. Juzumo *Paskutini walanda giwenima žmogaus ant szio swieta* (1856) ir Žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus (1801–1875) *Istorije szwenta Senoje Istatima* (1852). Penkių religinių knygų konvoliūtą išleido Juozapo Zawadzka spaustuvė.

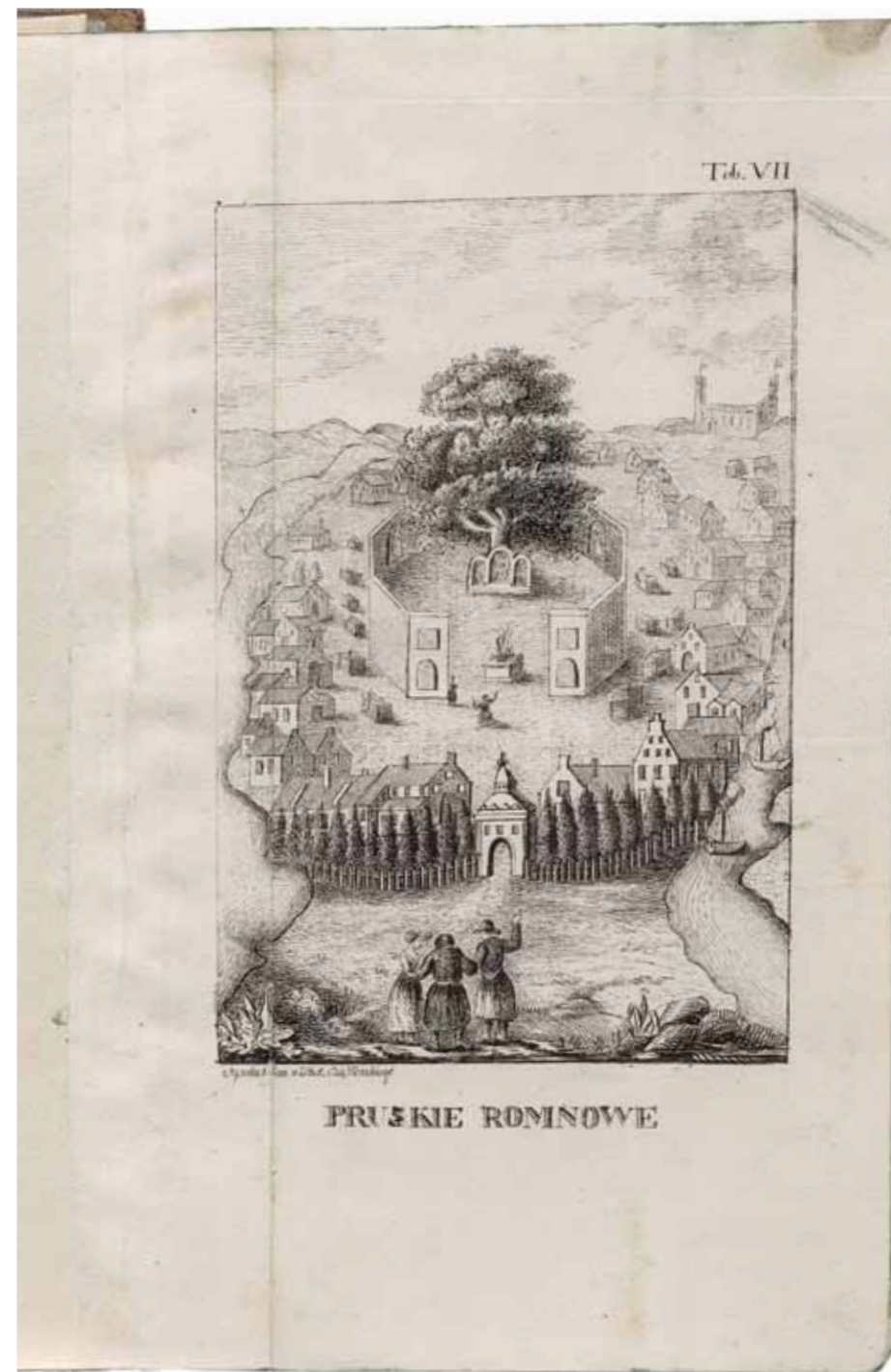
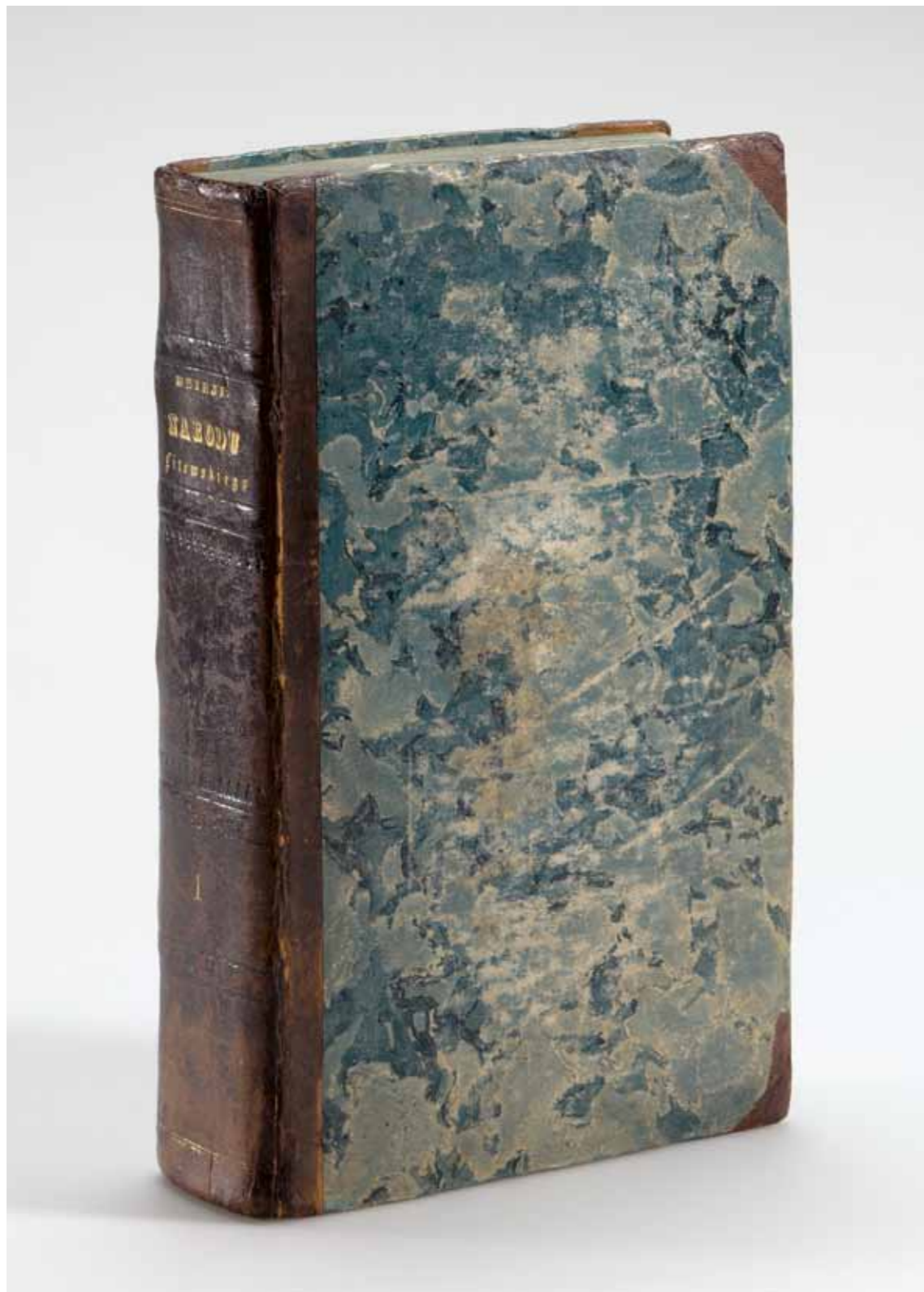

Teodor Narbut. *Dzieje starożytne narodu litewskiego*, t. 1–9

Wilno: nakładem i drukiem A. Marcinowskiego, 1835–1841

Istoriko Teodoro Narbuto (1784–1864) *Lietuvių tautos senovės istorija* – didžiausios apimties romantizmo epochos dvasia parašyta Lietuvos istorija. Išleisti devyni veikalo tomai, dešimtas liko neišspausdintas. Veikale aptariamos baltų gentys, jų laidojimo papročiai, tikėjimas ir mitologija; istoriniai įvykiai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje dėstomi iki 1572 metų. *Lietuvių tautos senovės istorija* išleista Antonio Marcinovskio spaustuviėje.

Baltų religinis centras Prūsų Romovė

Piešė Teodoras Narbutas, litografavo Juozapas Ozemblovskis

Iš Teodoro Narbuto veikalų *Dzieje starożytnie narodu litewskiego*, t. 1, Vilnius, 1835

dzione świadectwo Pisąńskiego u Voigta (1), opierającego zdanie swoje na piśmiennej wiadomości, iż od brzegu morza do kościołka ś. Wojciecha, zbudowanego pod koniec wieku XIII, była odległość milę blisko wynosząca, lecz za czasu tego autora, to jest: w połowie XVII wieku, brzeg morski zbliżył się do kościołka w rozwalinach już wówczas będącego, o tyle, że odległość nie wynosiła więcej ćwierci mili. Gdy dziś prawie tuż nad brzegiem morskim resztki tych rozwalin po lewej stronie drogi z Lochstedt do wsi Littauszdorf idącej postrzegać się dają. Ściany tej budowy przez burzę wielką w roku 1669 były, rozwalone do reszty zostały.

250.

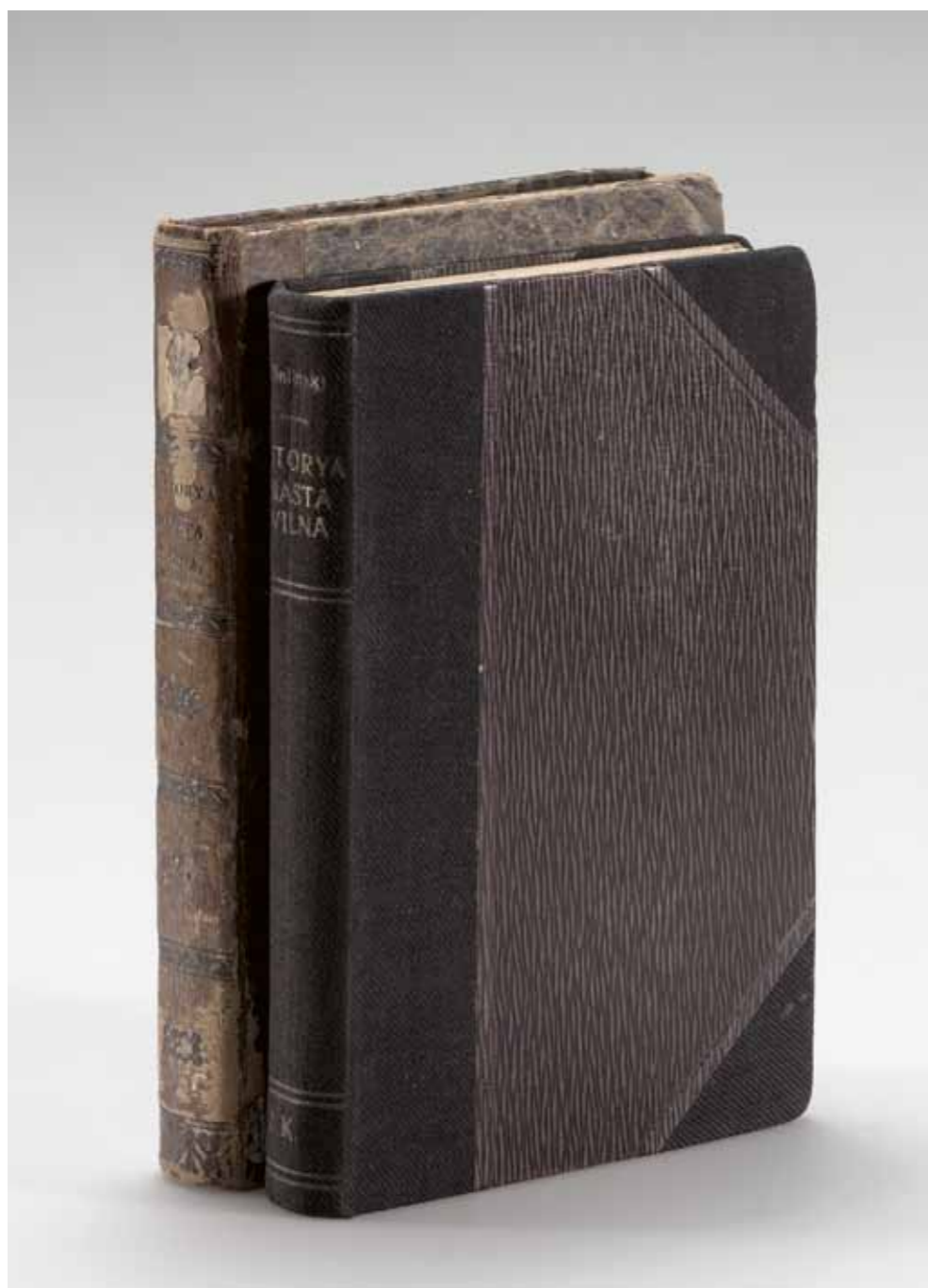
Niemniej ciekawą jest rozprawa Pana Voigta, o zaginionej przez zalanie morzem ziemi, zwanej Witlandyą, także po tej samej rewolucyi, która

(1) *Extant Documenta, quae templum D. Adalberto olim dicatum, cujus ad hoc rudera in littore supersunt... ad milliaris distantiam a mari fuisse remotum...* Voigt. *Gesch. Preuss. B. I, S. 678*, że według podań miejscowych, kościółek ten mógł być założony w końcu XIII wieku, nie można wątpić; lecz przynajmniej od daty zawojowania Samlandyi przez Otokara Króla Czeskiego, w samym początku drugiej połowy tegoż wieku, musiał być kościółek drewniany, w roku zaś 1422, po upadku drugiej, czy trzeciej budowy kościołka wznawianej zawsze z drzewa, zaczęto stawić murowany. (Voigt. l. c. S. 665—666). Ten wniosek godzi podania dawne, z badaniami uczzonego dziejopisa Pruss.

Nemuno deltas žemėlapis

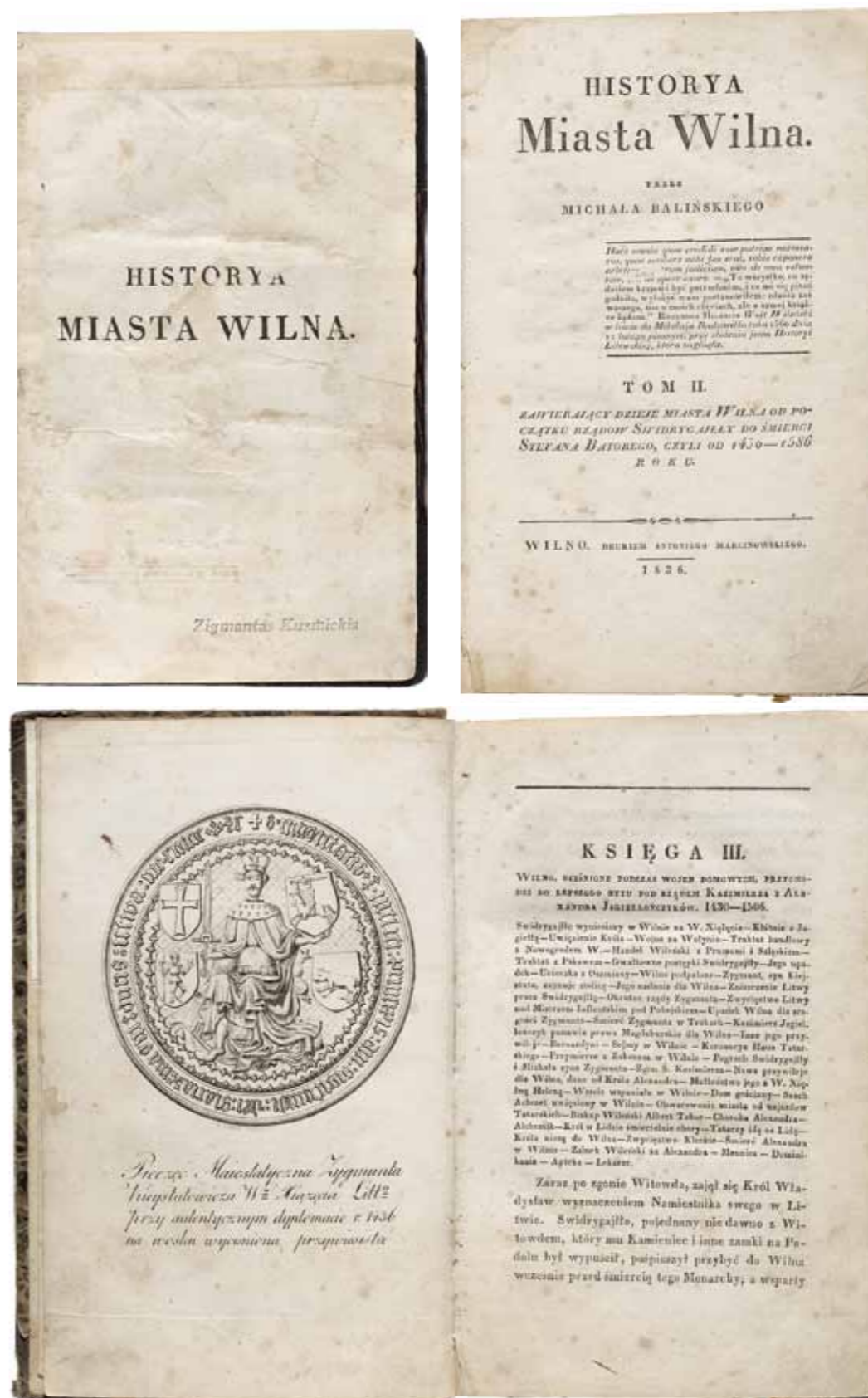
Iš Teodoro Narbuto veikalo *Dzieje starożytne narodu litewskiego*, t. 2, Vilnius, 1837

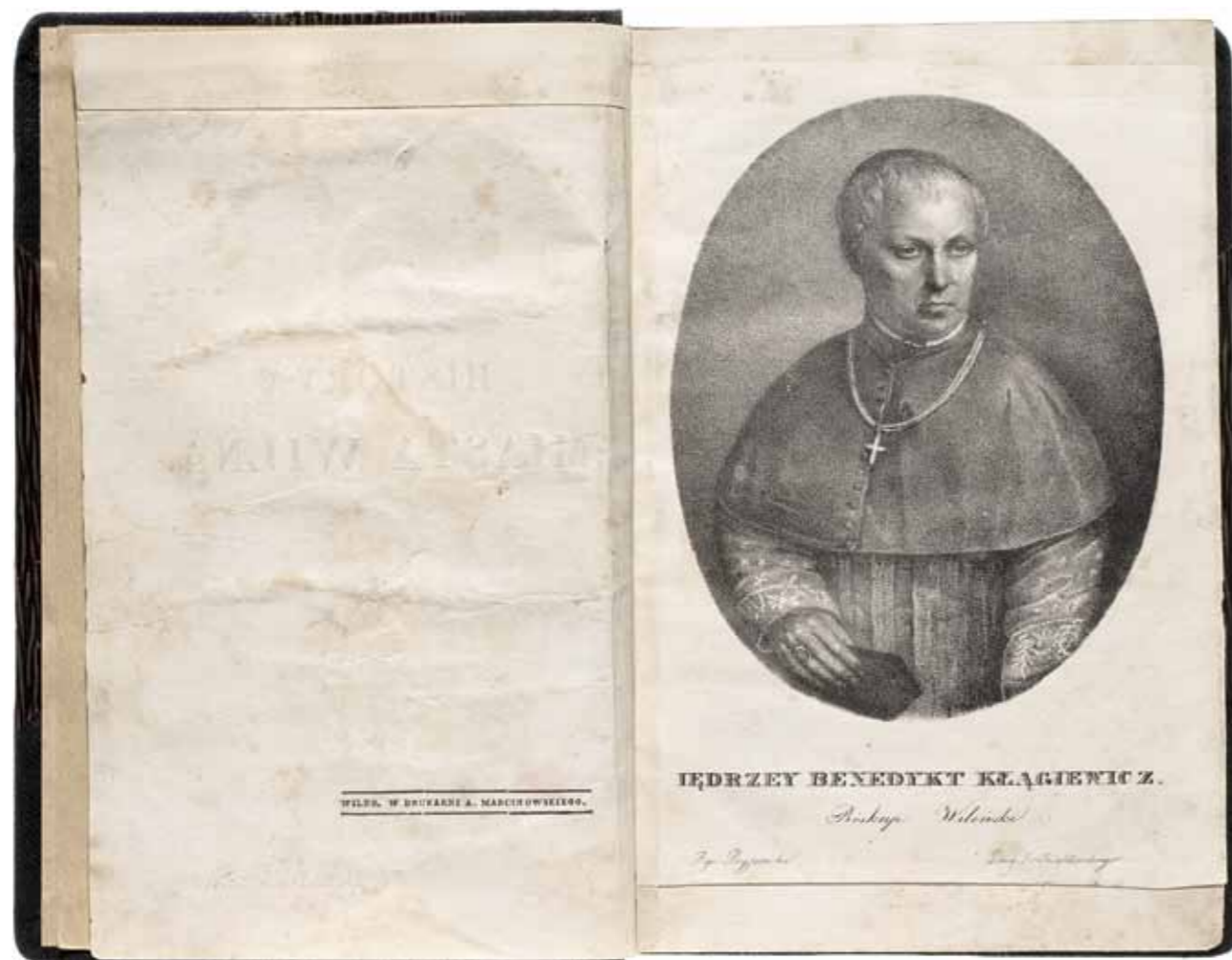

Michał Baliński. *Historia miasta Wilna*, t. 1–2

Wilno: drukiem Antoniego Marcinowskiego, 1836

Mykolas Balinskis (1794–1864), istorikas, Vilniaus laikiniosios archeologijos komisijos vicepirmininkas, Rusijos imperatoriškosios geografų draugijos narys, tyrė ir publikavo Lietuvos istorijos šaltinius, parašė Lenkijos ir Lietuvos, Vilniaus miesto istorijai skirtų veikalų. M. Balinskio dviejų tomų *Vilniaus miesto istorija* apima 1387–1586 m. laikotarpį. Veikalą iliustravo tapytojas ir grafikas Karolis Ripinskis (1809–1892), litografai Juozapas Ozemblovskis (1805–1878), Antanas Kliukovskis (1806–po 1864). Knyga išleista Antonio Marcinovskio spaustuveje, ją puošia lietuvių kalbos ir literatūros tyrinėtojo, pedagogo Zigmanto Kuzmickio (1898–1976) ir E. Dambrausko ekslibrisai.

Andrius Benediktas Klungevičius

Piešė Karolis Ripinskis, litografavo Juozapas Ozemblovskis

Iš Mykolo Balinskio veikalų *Historija miasta Wilna*, t. 1, Vilnius, 1836

Andrius Benediktas Klungevičius (1767–1841) – Vilniaus vyskupas, Vilniaus universiteto teologijos profesorius. 1815–1825 m. vadovavo Vilniaus universiteto Dogmatinės teologijos katedrai.

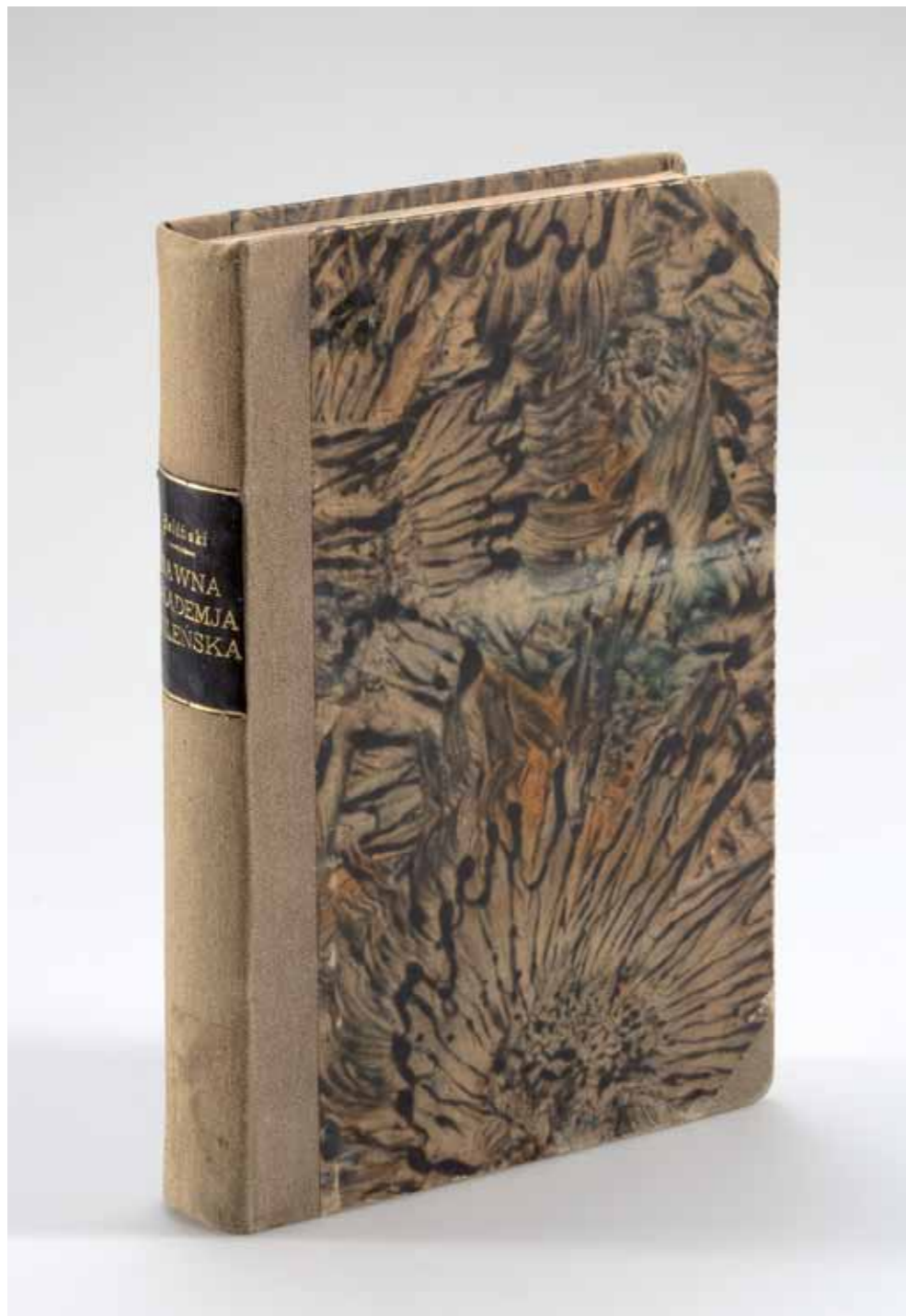

Vilniaus Žemutinė pilis

Litografas Antanas Kliukovskis

Iš Mykolo Balinskio veikalų *Historija miasta Wilna*, t. 2, Vilnius, 1836

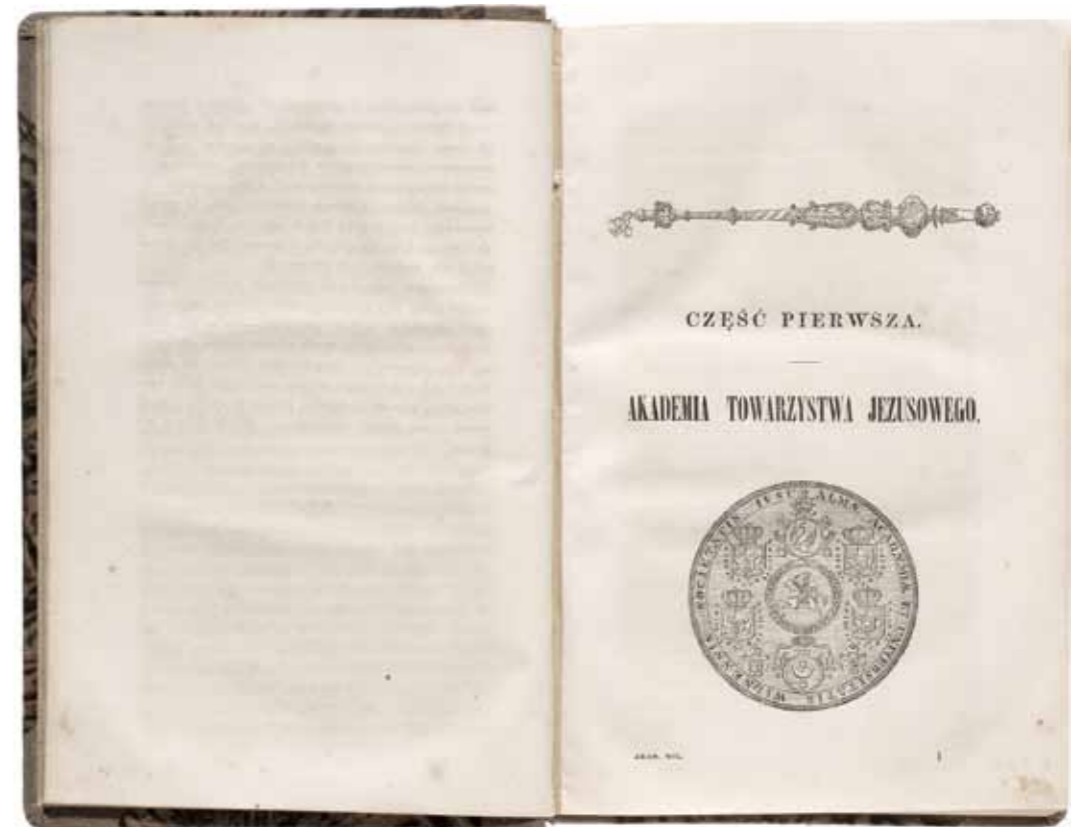
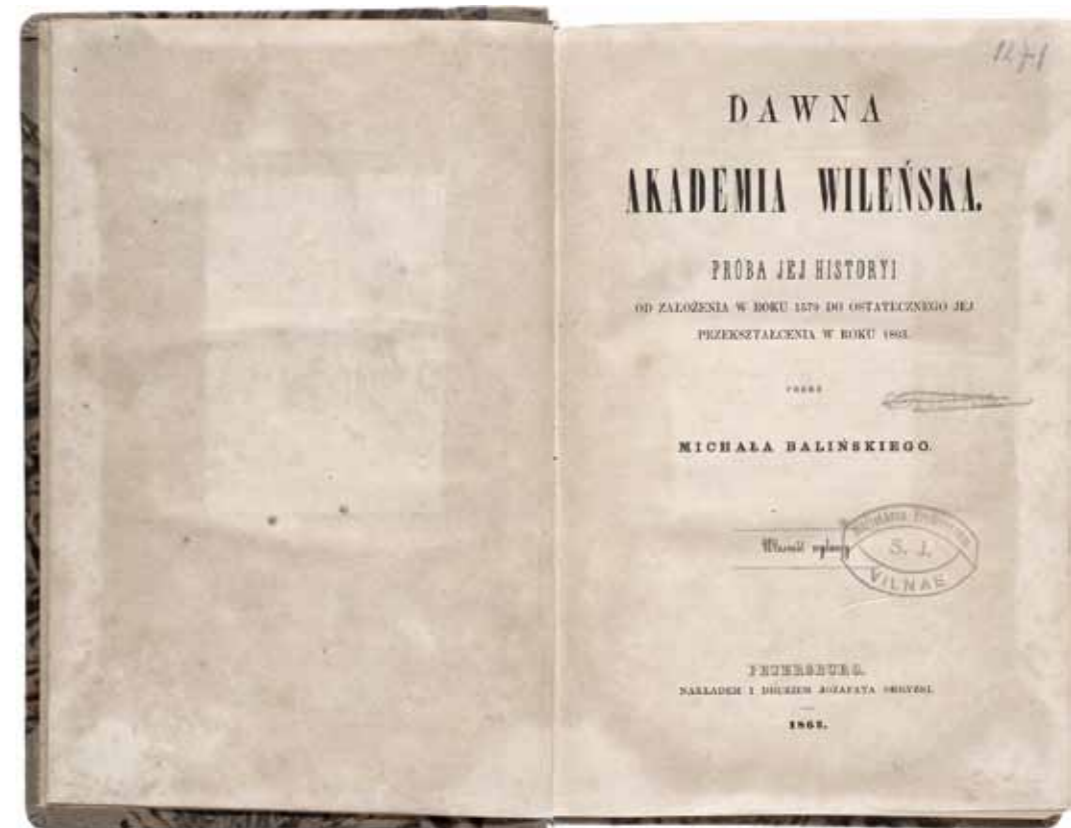
Žemutinė pilis – XVI a. viduryje šiaurinėje Pilies kalno pašlaitėje pastatytas renesansinių Lietuvos didžiojo kunigaikščio rūmų kompleksas. Litografijoje pavaizduota klasicistinės katedros dalis – Šv. Kazimiero koplyčia ir nežymiai apgriuvisių rūmų fragmentas.

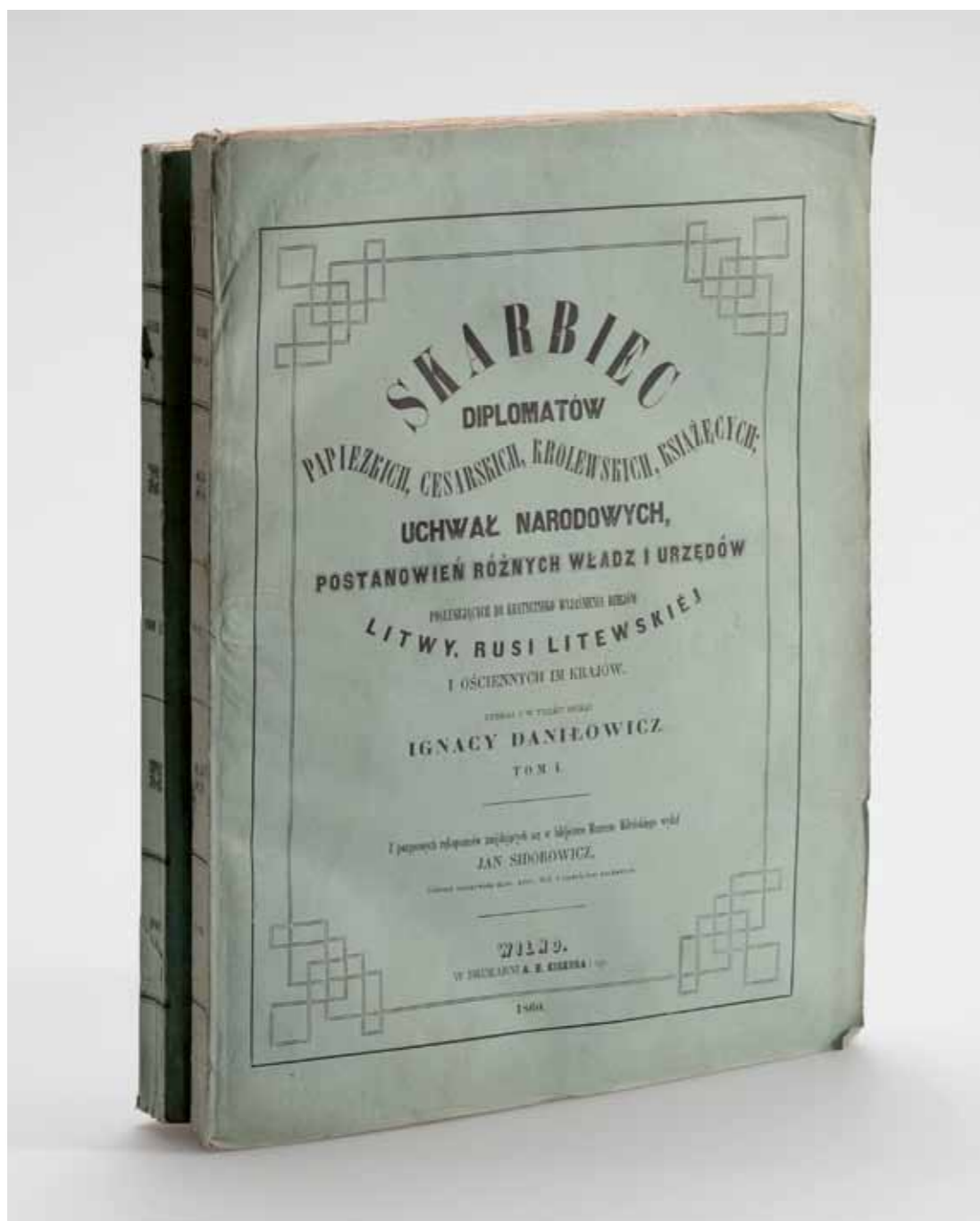

Michał Baliński. *Dawna Akademia Wileńska...*

Petersburg: nakładem i drukiem Jozafata Ohryzki, 1862

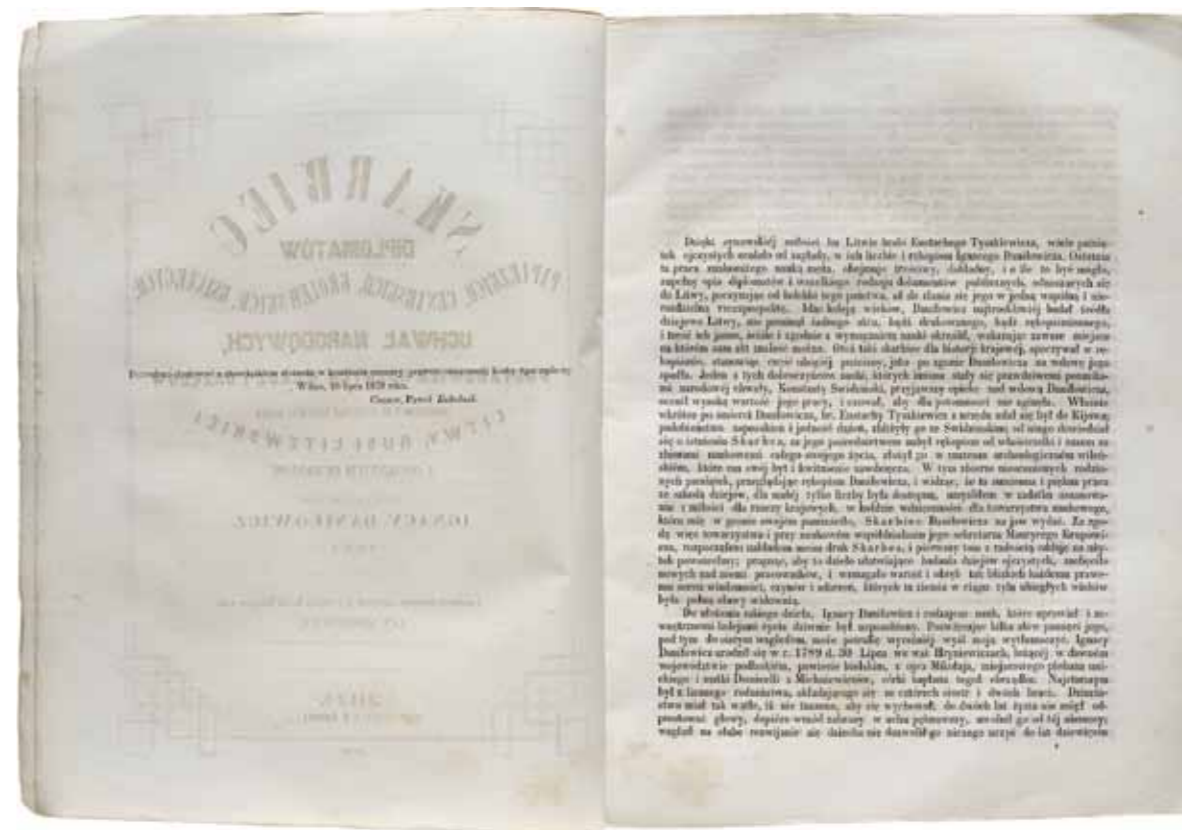
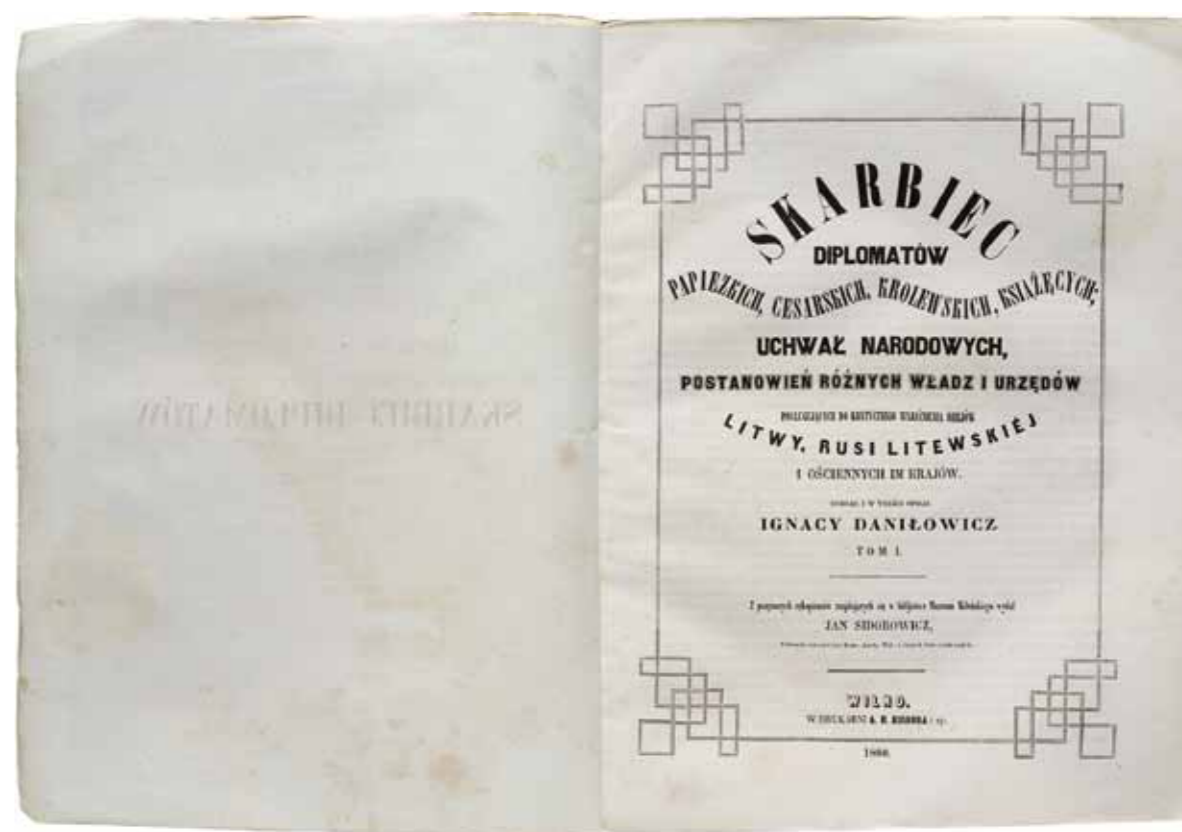
Mykolas Bališkio knygoje *Senoji Vilniaus akademija* dėstoma Vilniaus universiteto istorija – nuo jo įkūrimo 1579 m. iki pertvarkymo į Vilniaus imperatoriškąjį universitetą 1803-iaisiais.

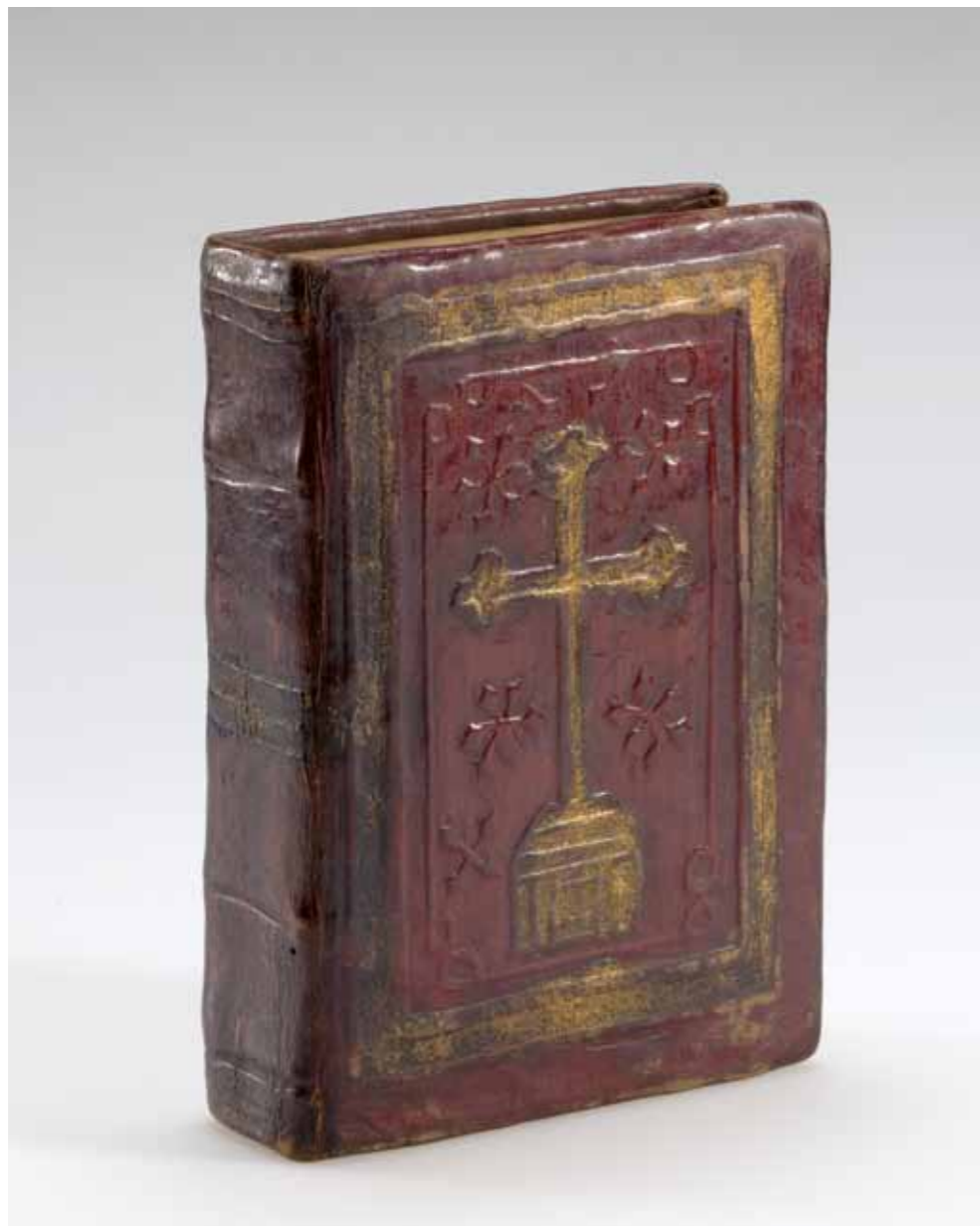

Skarbiec dyplomatów papieżkich, cesarskich, krolewskich, książęcych..., t. 1–2
Wilno: w drukarni A. H. Kirkora i sp., 1860–1862

Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorinių šaltinių publikaciją *Popiežių, imperatorių, karalių, kunigaikščių aktų lobynas* parengė Ignas Danilavičius (1787–1843), Vilniaus, Maskvos, Charkovo, Kijevo universitetų profesorius, teisės istorikas, tyrinėjęs Lietuvos Statutą, skelbęs Lietuvos teisės ir istorijos šaltinius. Knygą po autoriaus mirties išleido Vilniaus laikinosios archeologijos komisijos narys Jonas Sidorovičius. Veikalas išspausdintas Adomo Honorio Kirkoro spaustuveje, kuri veikė Vilniuje 1859–1867 metais. Čia išspausdinta 115 knygų ir smulkių spaudinių lenkų, rusų, prancūzų kalbomis, iš jų – apie 10 knygų lietuvių kalba, taip pat leista periodika.

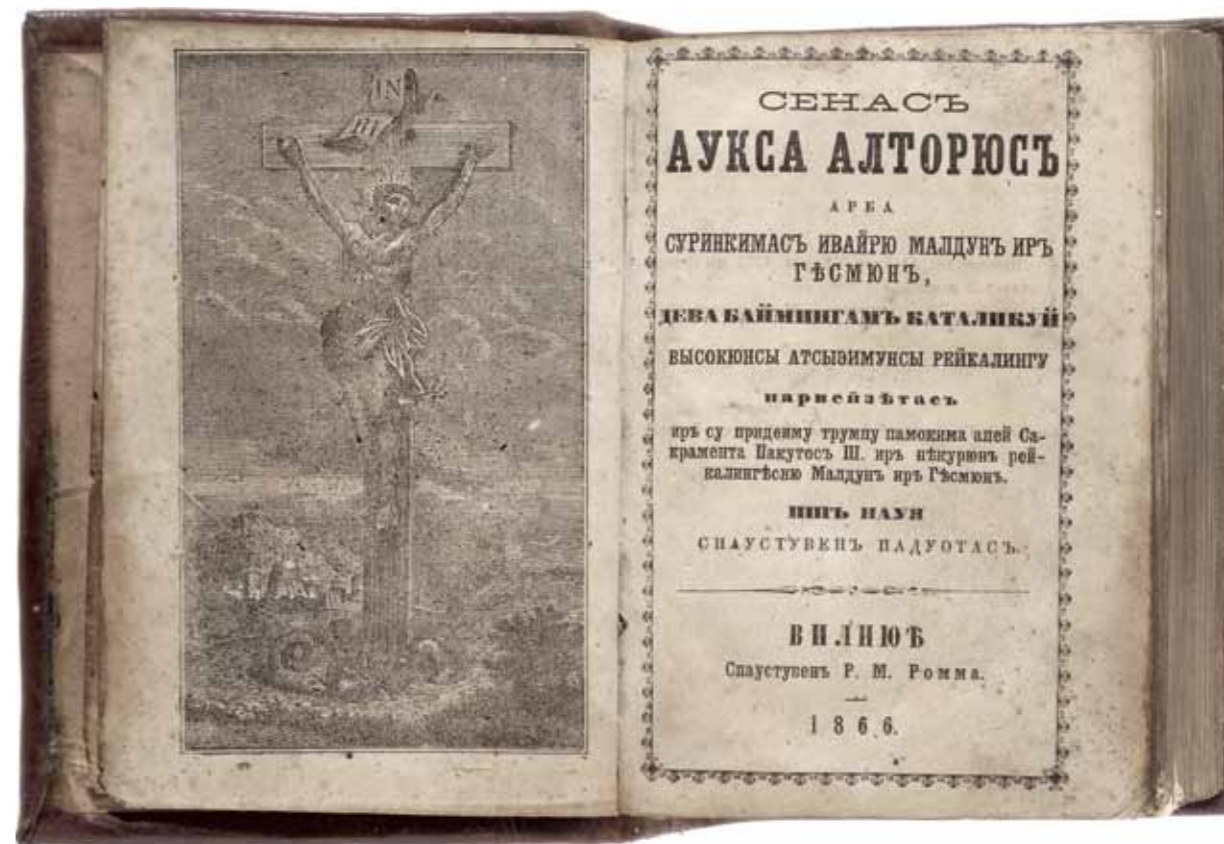

Сенасъ аукса алторюсъ, арба Суринкимаъ ивайрю малдунъ ирѣ гесмюнѣ...

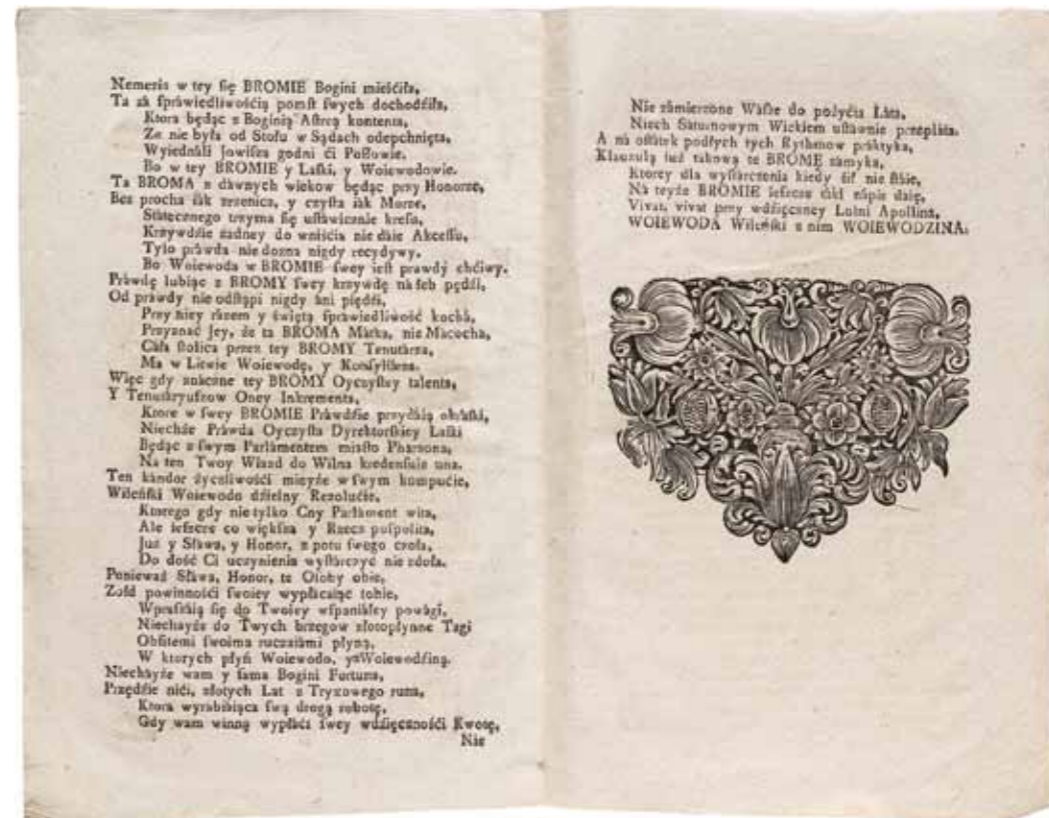
Вилнюе [Vilnius]: спаустувенѣ Р. М. Ромма, 1866

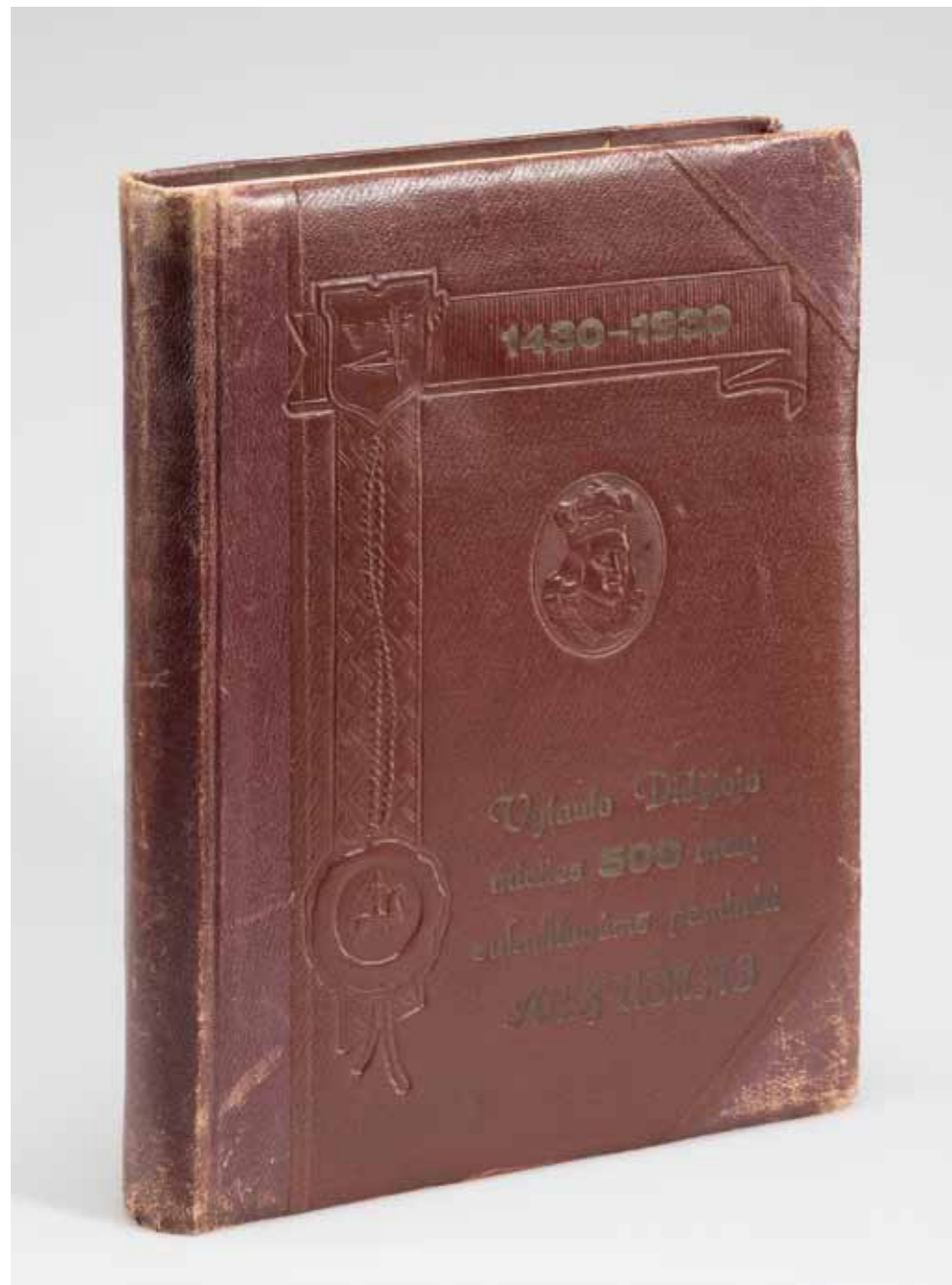
Kunigai Tadas Juzumas (1810–1851) ir Jeronimas Kiprijonas Račkauskis (1825–1889) 1848 m. Vilniuje parengė ir publikavo maldyną *Senas auksa altorius, arba Surinkimas įvairių maldų ir giesmių*. Tai viena populiariausių maldaknygių lietuvių kalba, pakartotinai leista apie 33 kartus. 1866 m. Vilniuje buvo išspausdintas valdinis lietuviškos maldaknygės leidimas rusiškais rašmenimis – graždanka. Toks raštas Lietuvoje įvestas 1864 m., Rusijos valdžiai uždraudus lietuvišką spaudą lotyniškais rašmenimis. Maldaknygė išleista Rommų spaustuvėje, veikusioje Vilniuje 1799–1940 metais. Tai buvo viena didžiausių poligrafijos įmonių Lietuvoje. Leido ir spausdino religines, mokslo, tautotyros knygas, periodiką jidiš, lenkų, lotynų, rusų, anglų ir kitomis kalbomis. 1830–1864 m. laikotarpiu išspausdino 20 lietuviškų knygų, 1865–1866 m. – tris lietuviškas knygas rusiškais rašmenimis.

[Bazyli Denisewicz]. *Hasło z tryumfalnej domów stárożytnych bromy na ten świat wybuchające...*
1730

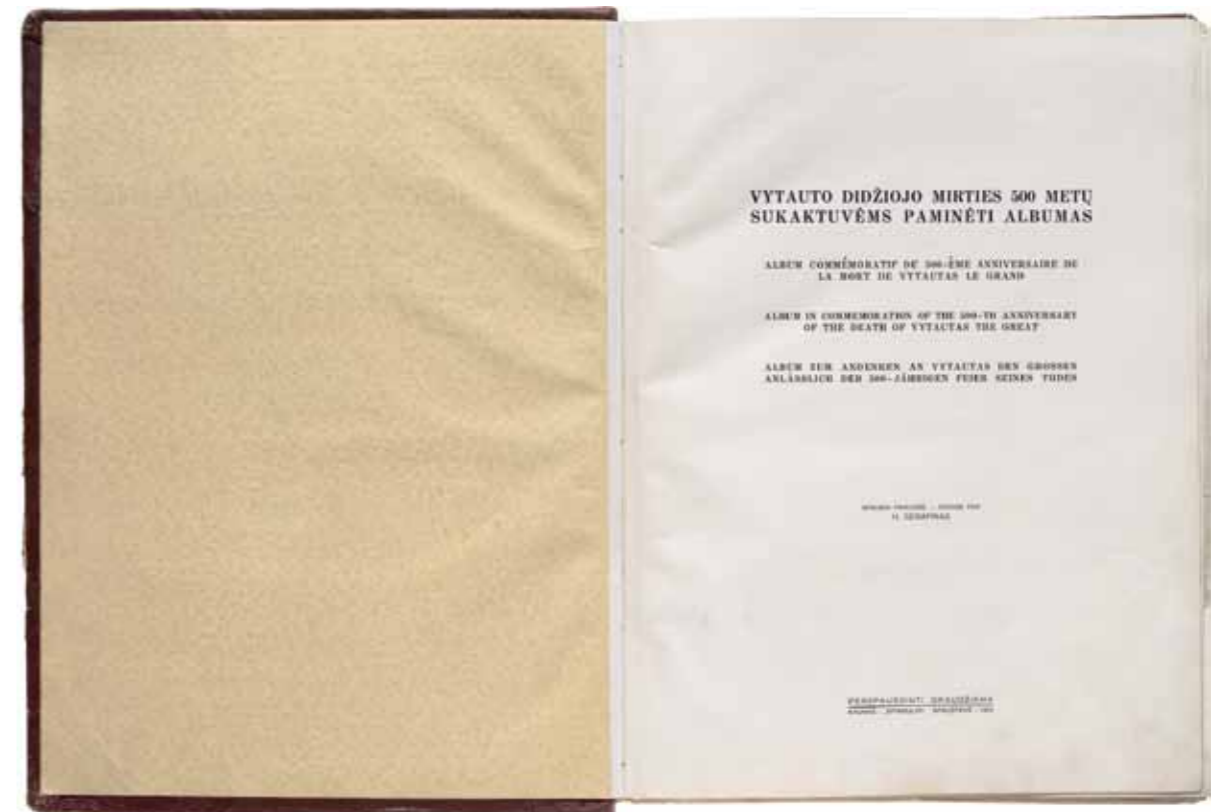
Bazilio Denisavičiaus panegirika išsiveržė šūkis iš senos giminės pergalingų vartų į šį pasaulį dedikuota 1730 m. Vilniaus vaivada tapusiam Kazimierui Oginskiui (1660–1733). Knygelę puošia Oginskių giminės herbas.

Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukaktuvėms paminėti albumas, 1430–1930
Kaunas: „Spindulio“ spaustuvė, 1933

1930 m. visoje šalyje iškilmingai buvo minimas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto mirties 500 metų jubiliejus. 1933 m. šia proga išleistas aukšto poligrafinio lygio reprezentacinis leidinys, kuriame pateikiama daug ikonografinės medžiagos: nuotraukose įamžinti jubiliejinių metų organizaciniai komitetai ir skyriai, šventiniai renginiai, valstybinių, visuomeninių įstaigų, organizacijų ir kiti kolektyvai. Albumą spaudai parengė Henrikas Serafinas. Jį išspausdino „Spindulio“ spaustuvė – viena didžiausių Lietuvos poligrafinių įmonių, veikusi 1928–2009 m. Kaune.

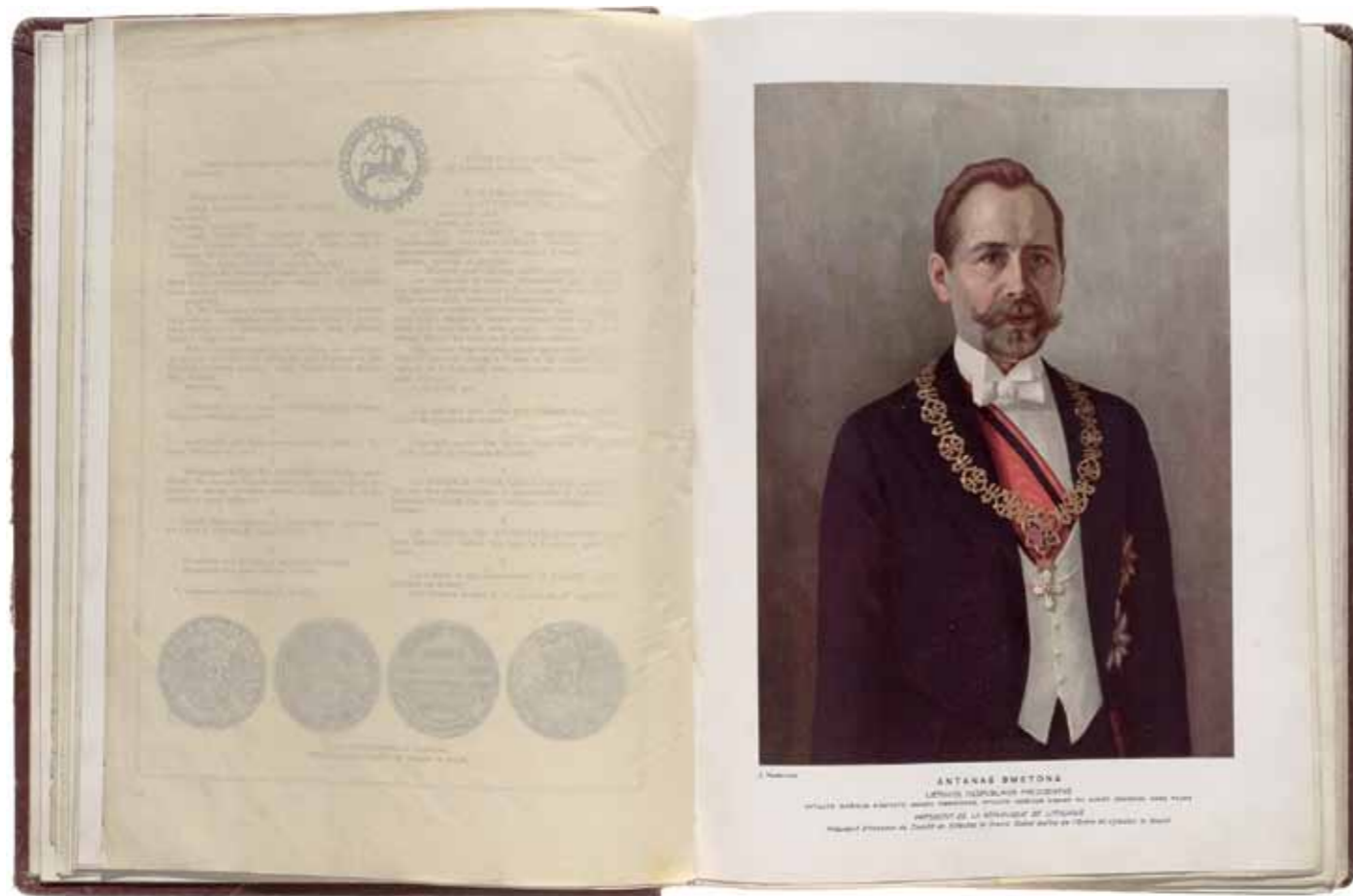

Lietuvos didysis kunigaikštis (1392–1430) Vytautas

Dailininkas Jonas Mackevičius

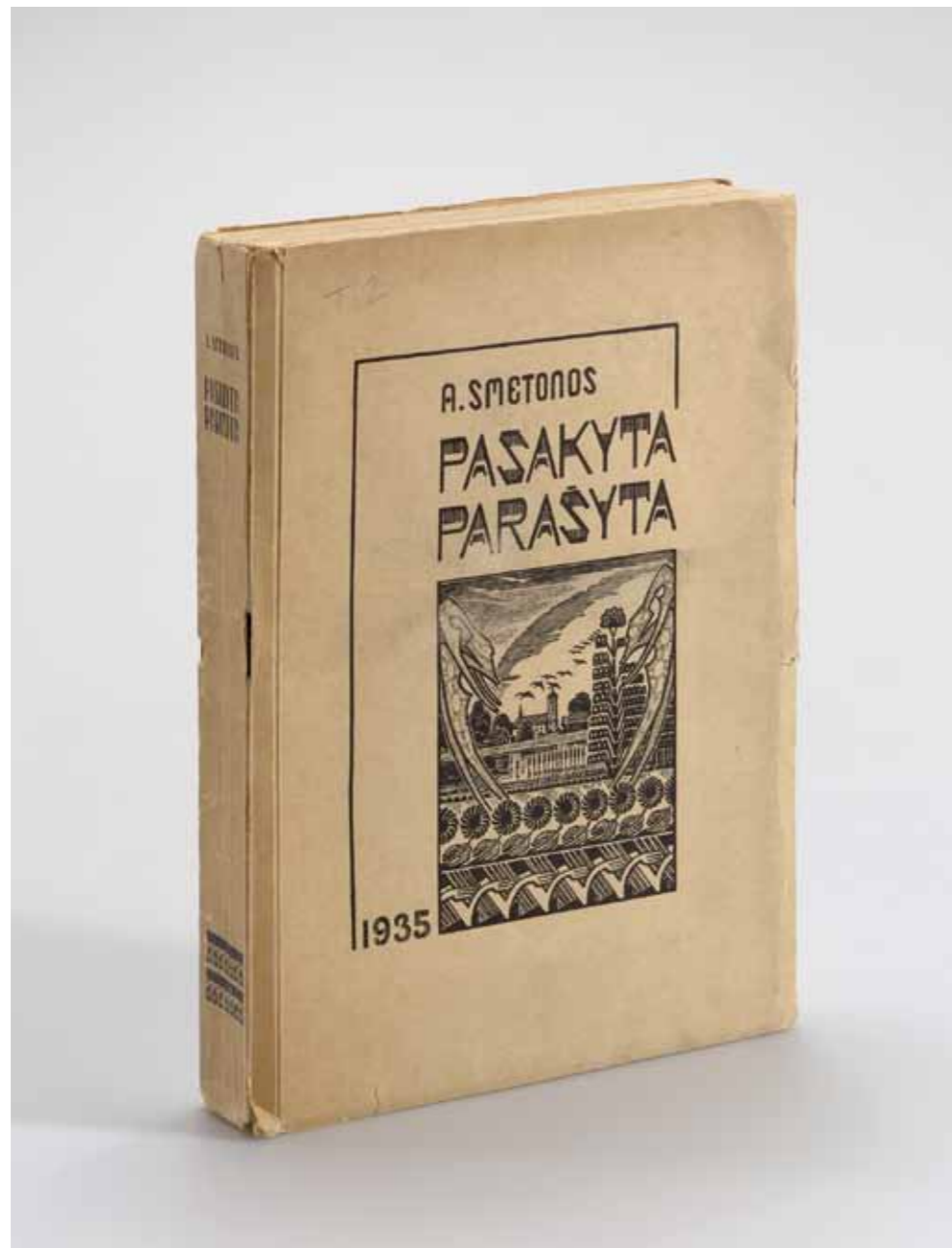
Iš *Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukaktuvėms paminėti albumas, 1430–1930*, Kaunas, 1933

Lietuvos Respublikos Prezidentas, Vytauto Didžiojo komiteto garbės pirmininkas
 Antanas Smetona (1874–1944)
 Dailininkas Jonas Mackevičius
 Iš *Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukaktuvėms paminėti albumas, 1430–1930*, Kaunas, 1933

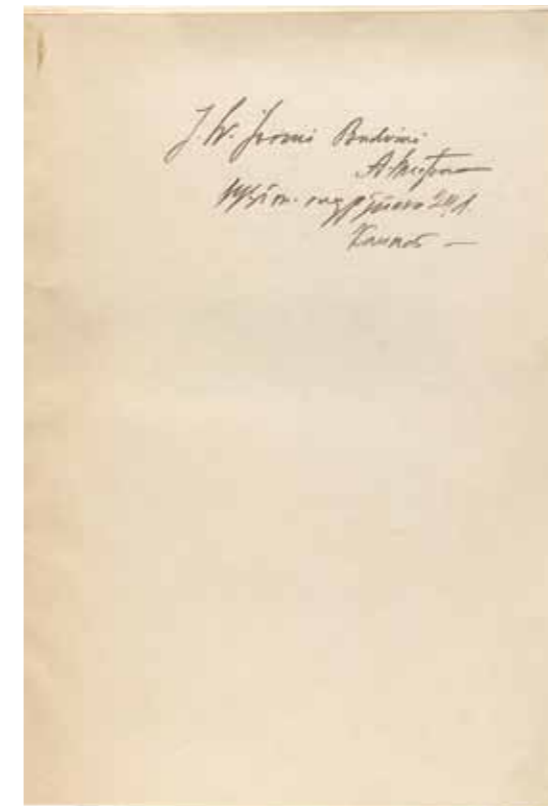
Prezidento Antano Smetonos žmona, Vytauto Didžiojo komiteto išdo globėja
 Sofija Chodakauskaitė-Smetonienė (1885–1968)
 Iš *Vytauto Didžiojo mirties 500 metų sukaktuvėms paminėti albumas, 1430–1930*, Kaunas, 1933

A. Smetonos pasakyta parašyta, 1927–1934

[Kaunas]: „Pažanga“, („Spindulio“ spaustuvė), 1935

Antanas Smetona (1874–1944) – valstybės, visuomenės ir kultūros veikėjas, teisininkas, 1918 m. Vasario 16-osios Akto signataras, Lietuvos Respublikos Prezidentas (1919-04-04–1920-06-19 ir 1926-12-19–1940-06-15). Spaudoje skelbti jo straipsniai ir kalbos 1930–1931 m. buvo išleisti keturių tomų *Raštuose*. 1935 m. pasirodė Prezidento įvairiomis progomis pasakytų kalbų rinkinys *Pasakyta parašyta, 1927–1934*, iliustruotas dailininko Adomo Varno (1879–1979). Rinkinį išleido lietuviškos spaudos leidimo ir platinimo akcinė bendrovė „Pažanga“, veikusi 1928–1940 m. Kaune.

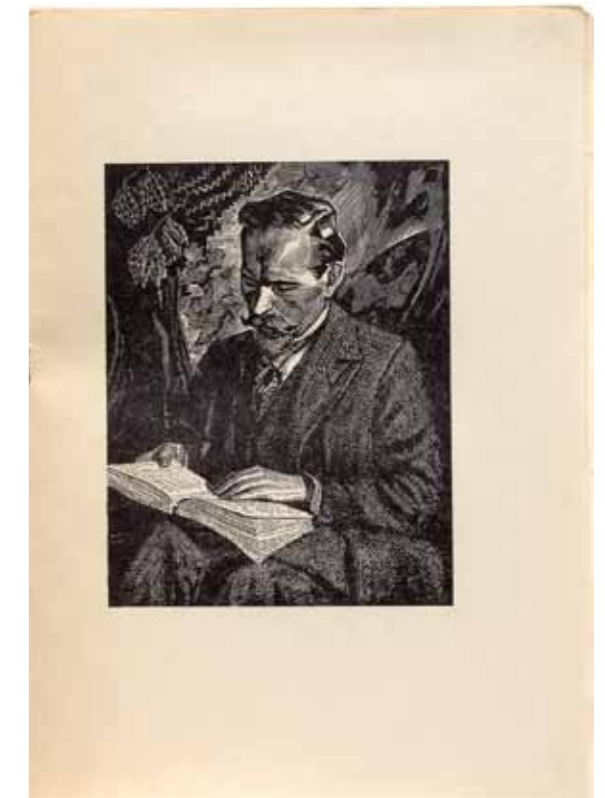
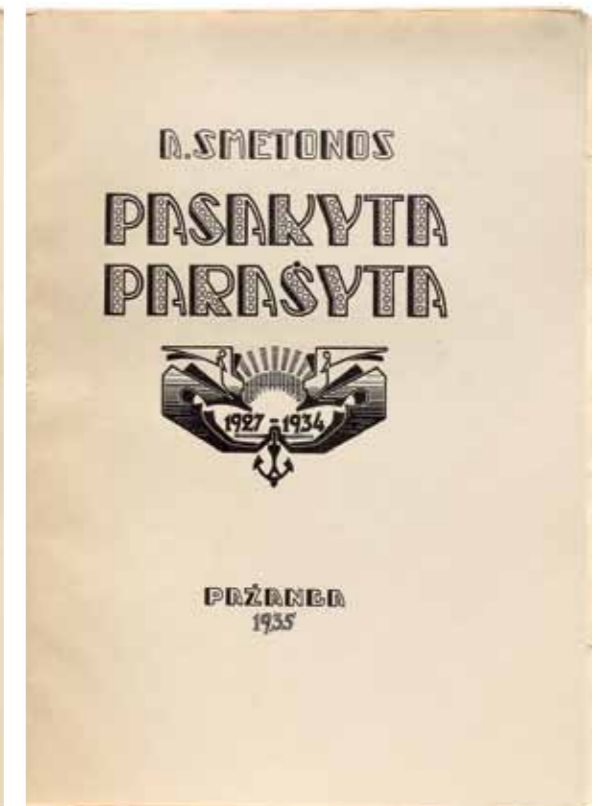
Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos 1935 m. autografas Jonui Budriui
Iš Antano Smetonos viešų kalbų rinkinio *Pasakyta parašyta, 1927–1934*, Kaunas, 1935

Jonas Budrys (iki 1923 m. Polovinskas; 1889–1964) – Lietuvos valstybės veikėjas, diplomatas, vienas 1923 m. Klaipėdos sukilimo organizatorių, Klaipėdos krašto gubernatorius. Vadovavo Lietuvos kontržvalgybai, 1933–1936 m. buvo generalinis konsulas Karaliaučiuje, vėliau Niujorke.

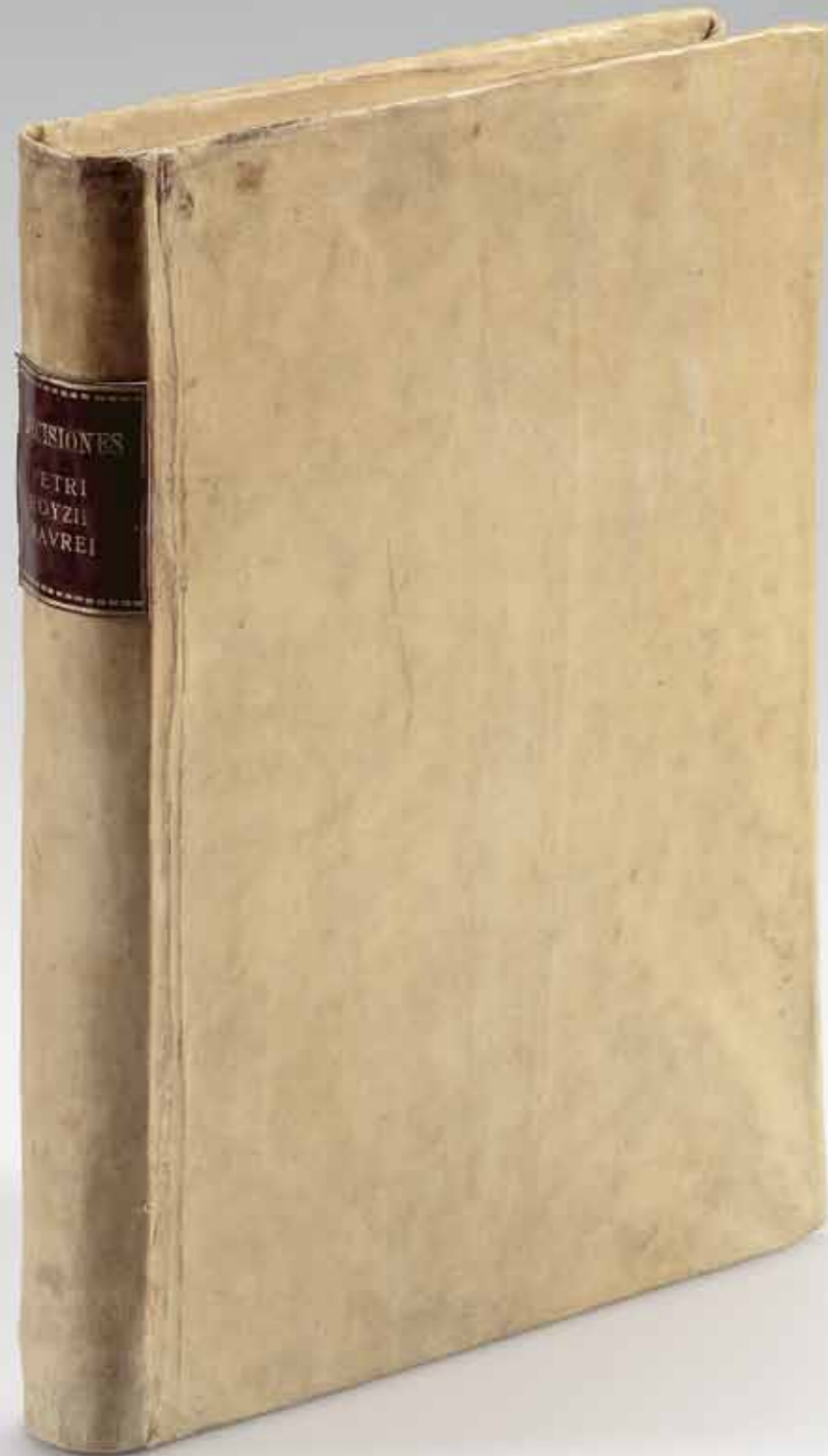
Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona

Dailininkas Adomas Varnas

Iš Antano Smetonos viešų kalbų rinkinio *Pasakyta parašyta, 1927–1934*, Kaunas, 1935

Užsienyje išleistos Lietuvos autorių knygos

Decisiones Petri Royzii Maurei Alcagnicen[is]...

Venetiis: apud Bartholomaeum Rubinum, 1572

Petras Roizijus (1505–1571) – poetas, LDK valstybės veikėjas, teisininkas, nuo 1549 m. Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto teisės patarėjas, vienas Antrojo Lietuvos Statuto (1566) rengėjų. Parašė ir išleido daug poezijos ir teisės veikalų. P. Roizijaus knyga *Sprendimai* – pirmas teorinės teisės veikalas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, jame autorius šalia juridinių klausimų gvildena Lietuvos ir Lenkijos visuomenės etines, religines problemas. Knygos įžangoje įdėtas dedikacinis laiškas valdovui Žygimantui Augustui. Veikalas pirmą kartą išleistas 1563 m. Krokuvoje, perleistas 1570 m. Frankfurte prie Maino, 1572 m. Venecijoje, 1588 m. Lione.

Alexander Gwagninus. *Sarmatiae Europae descriptio...*

[Krokuva]: typis Matthiae Wirzbietae, [1578]; 2°

Italų kronikininkas Aleksandras Gvanjinis (1538–1614) ilgą laiką gyveno Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, įgijo jos pilietybę. Rengdamas *Sarmatinės Europos aprašymą* daugiausia naudojo LDK istoriko Motiejaus Strijkovskio (1547–1593) kroniką. Veikale pateikiami Lenkijos, Lietuvos, Prūsijos, Livonijos, Rusijos žemių, totorių ordų aprašymai. Lietuvai skirtoje dalyje aptariama lietuvių religija, papročiai, buitės, pateikiama Lietuvos didikų kunigaikščių, didikų genealogija, Palemono legenda. Knyga pirmą kartą išleista 1578 m. Krokuvoje. Ji gausiai iliustruota medžio raižiniais – kunigaikščių portretais, dedikuota Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Steponui Batorui.

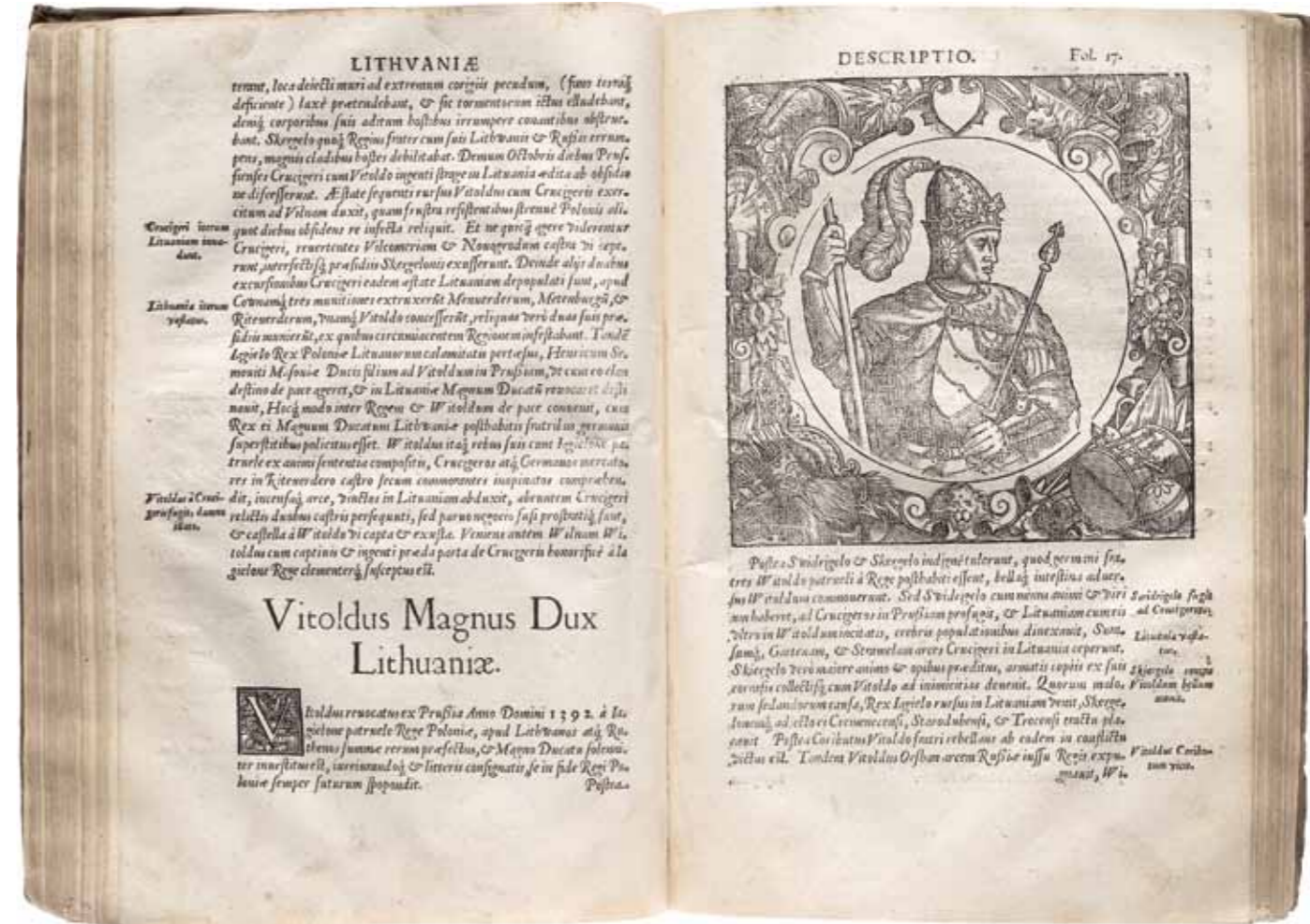
Lietuvos didysis kunigaikštis (nuo XIII a. 4 deš.) ir Lietuvos karalius (1253–1263) Mindaugas
Iš Aleksandro Gvanjinio veikalų *Sarmatiae Europae descriptio...*, Krokua, 1578

Lietuvos didysis kunigaikštis (1316–1341) Gediminas
Iš Aleksandro Gvanjinio veikalų *Sarmatiae Europae descriptio...*, Krokua, 1578

Lietuvos didysis kunigaikštis (1377–1381, 1382–1392) ir Lenkijos karalius (1386–1434) Jogaila
Iš Aleksandro Gvanjinio veikalų *Sarmatiae Europae descriptio...*, Krokua, 1578

Lietuvos didysis kunigaikštis (1392–1430) Vytautas
Iš Aleksandro Gvanjinio veikalų *Sarmatiae Europae descriptio...*, Krokua, 1578

Alexander Guagninus. *Rerum Polonicarum tomi tres...*

Frankfurti: excudebat Ioann. Wechelus, impensis Sigis. Feyerabendij, 1584; 4°

Įvairių Lenkijos ir Lietuvos autorių tekstų rinkinys *Trys tomai Lenkijos įvykių* išleistas italų kronikininko Aleksandro Gvanjinio, tarnavusio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenėje, pavarde. Knygoje sudėti net 28 darbai, kurių dauguma – XVI amžiaus Lenkijos ir Lietuvos istorijos šaltiniai.

tuum comedo & bibo. Cui episcopus subridens si-
pendium persoluit.

Nobiles legibus castrensibus, & terrestribus à re-
gibus suis constitutis, vtuntur, ad ciuitatesque pro-
uinciales & districtuales, quas superius enumeravi-
mus, citantur, nomine capitanei illius regia mania
obeuntis, qui arci prouinciæque præest, hosque ter-
minos castrenses appellant. Ad terrestres verò ter-
minos, qui rarius celebrantur, in anno sex inter qua-
tuor vicibus, nomine regis in eandem arcem citan-
tur, vbi à iudice terrestri vices regias adimplente i-
dicantur. Ciues verò in ciuitatibus imperatorijs legi-
bus, quas Magdeburgenses appellant, vtuntur.

Conclusio. Atq; hæc nobis de regno Polonia breuiter dicta
sufficiant: quod multis de causis toti reipubl. Chri-
Sei lect. stiana vtilissimum est, à gentibusque varijs crudeli-
simis Tartaris, & Turcis videlicet, munitissimum
propugnaculum Germania præfer-
tim regionibus.

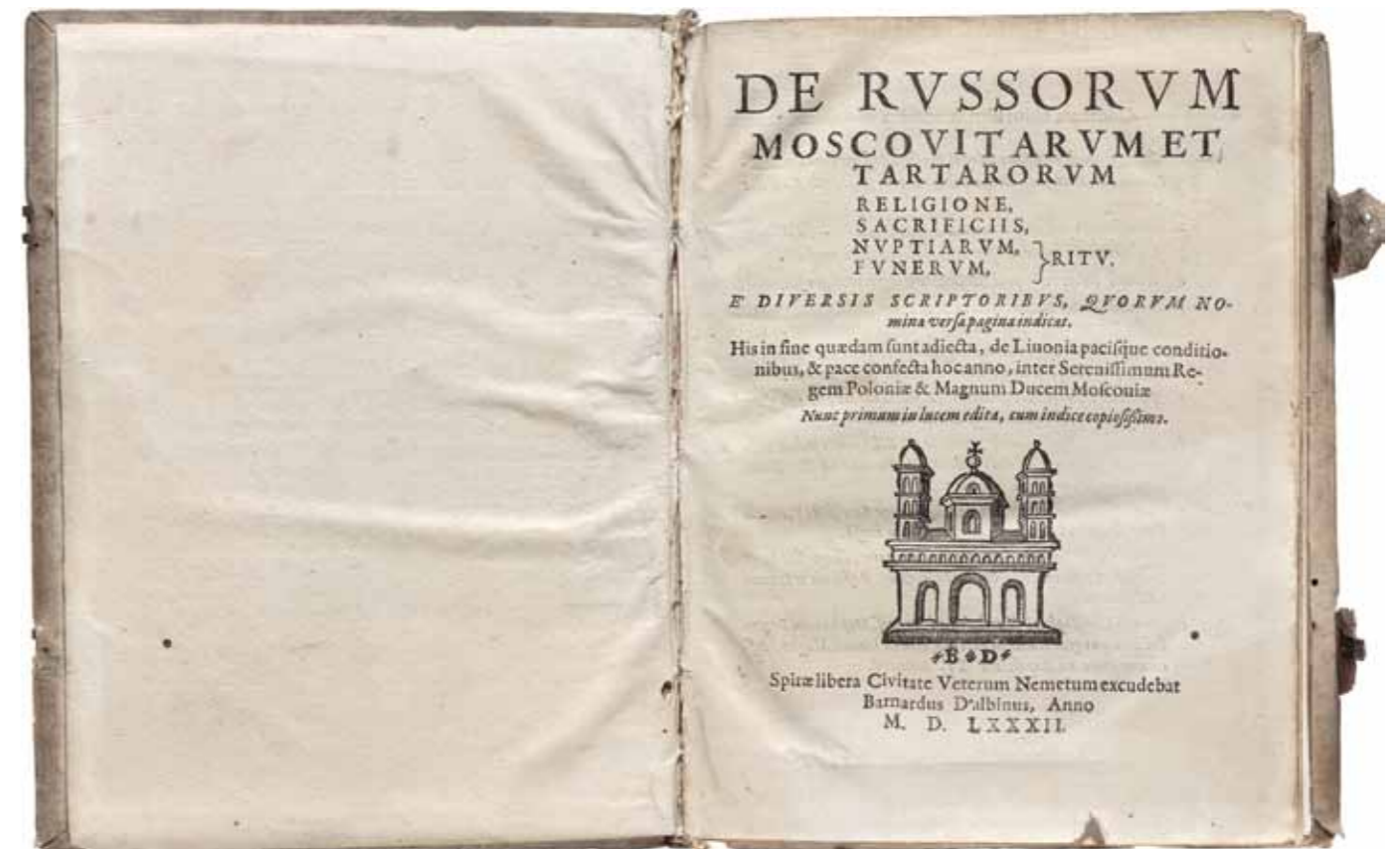
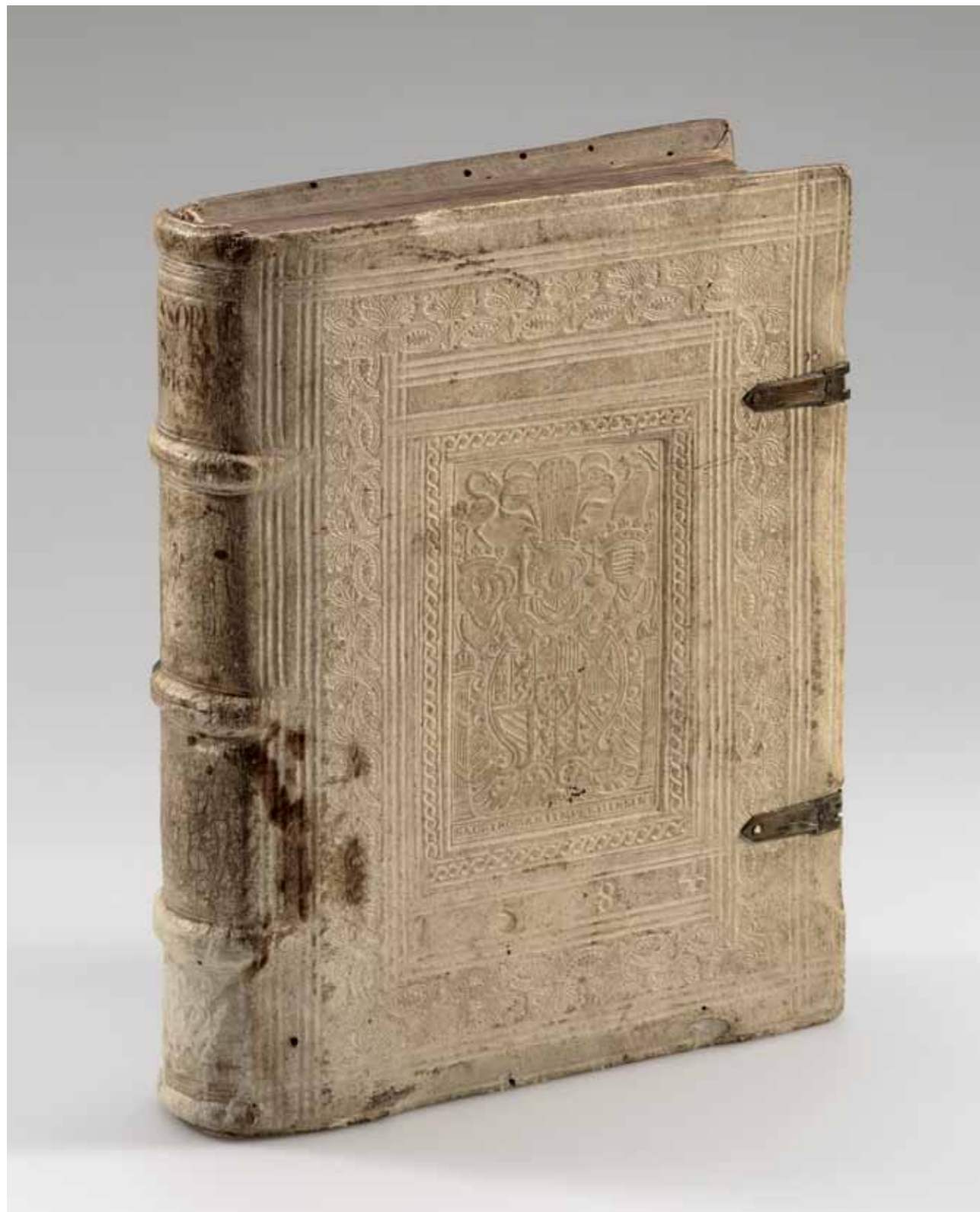
MAGNI

MAGNI DVCA-
TVS LITVANIÆ CVM
SVIS PROVINCIIS, PALA-
TINATIBVS, CIVITATIBVS
& castris præcipuis, compendiosa
descriptio.

*L*ITVANIA ab Oriente Russiæ, Mo-
schouia duci subiectæ, contermina
est, ab Occidente Podlassiæ, Maslo-
uia, Poloniæq; & Prussiæ nonnihil
in Septentrionem reflectendo adha-
ret, à Septentrione Liouoniæ, Samo-
gitiaque, à Meridie Podoliæ, Woliniæque Russiæ re-
gionibus adiacet. Porrò Lituania regio est amplissi-
ma, plurimos ducatus regionesque & prouincias di-
uersis nominibus appellatas, suo nomine comple-
ctens, & Vitoldi Magni Ducis temporibus, à Pon-
to Euxino, Tauricaque chersoneso ad sinum vsque
maris Baltici, pelagumque Curlandiæ, Liouones,
& Prutenos versus fines suos longo tractu exten-
debat. Omnis autem Magnus Ducatus Lituaniæ *Amplitudo*
in Palatinatus & districtus certos, siue prouincias, *Lituania.*
vbi iudicia particularia, & terrestria, pro nobili-
bus exercentur, non secus, ac Polonia diuisus est.

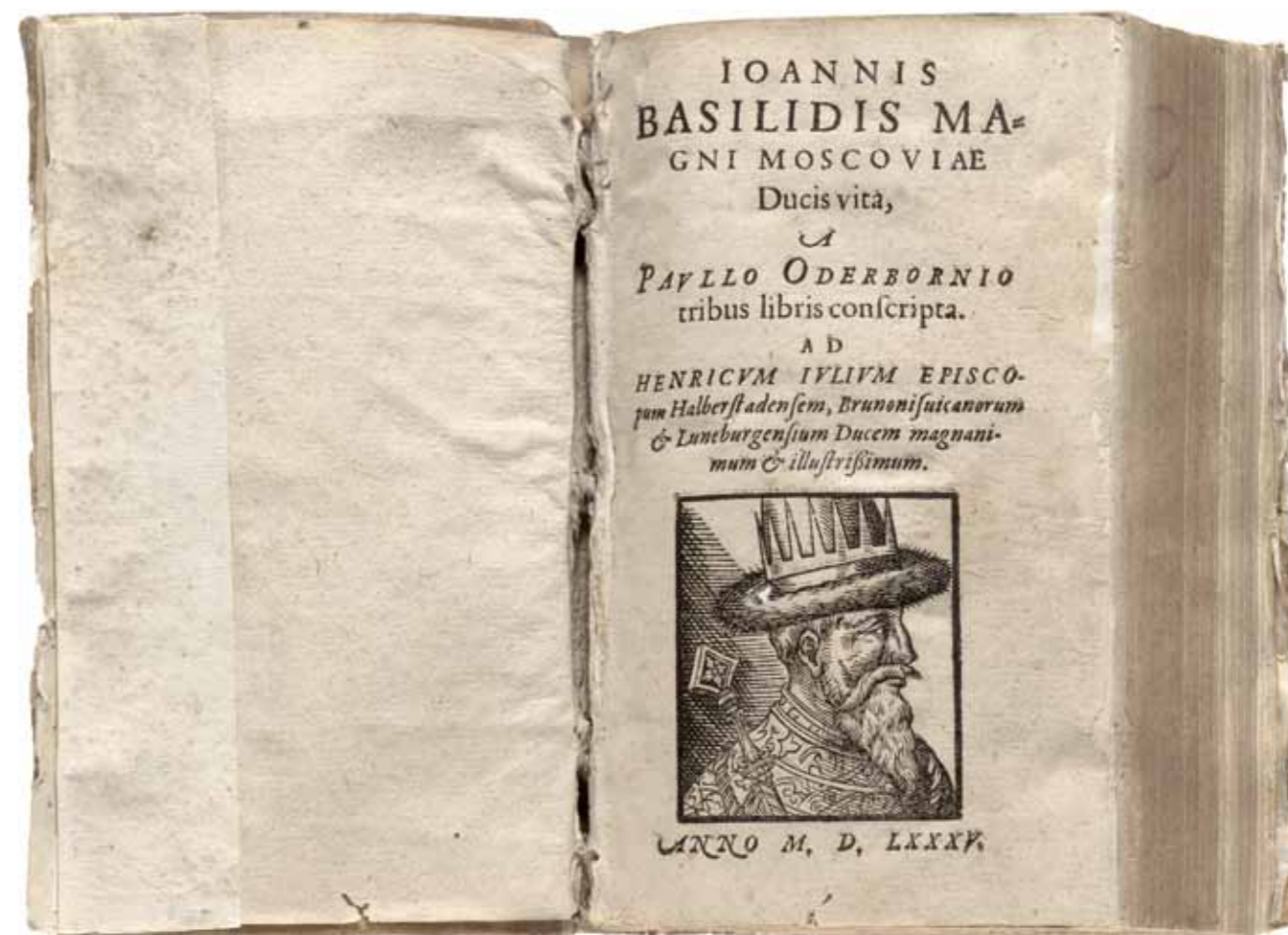
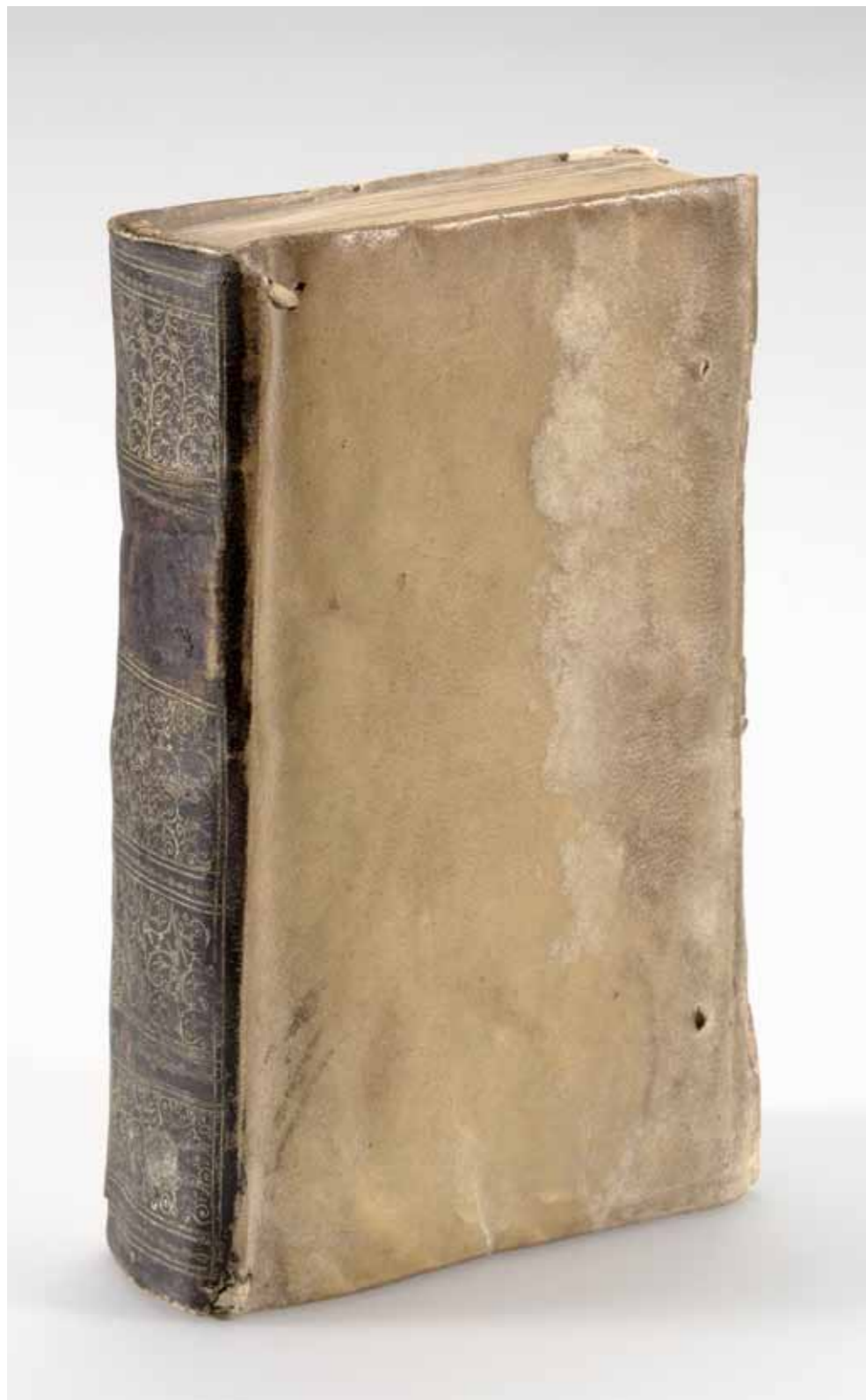
e iij

De Russorum, Moscovitarum et Tartarorum religione, sacrificiis, nuptiarum, funerum ritu...

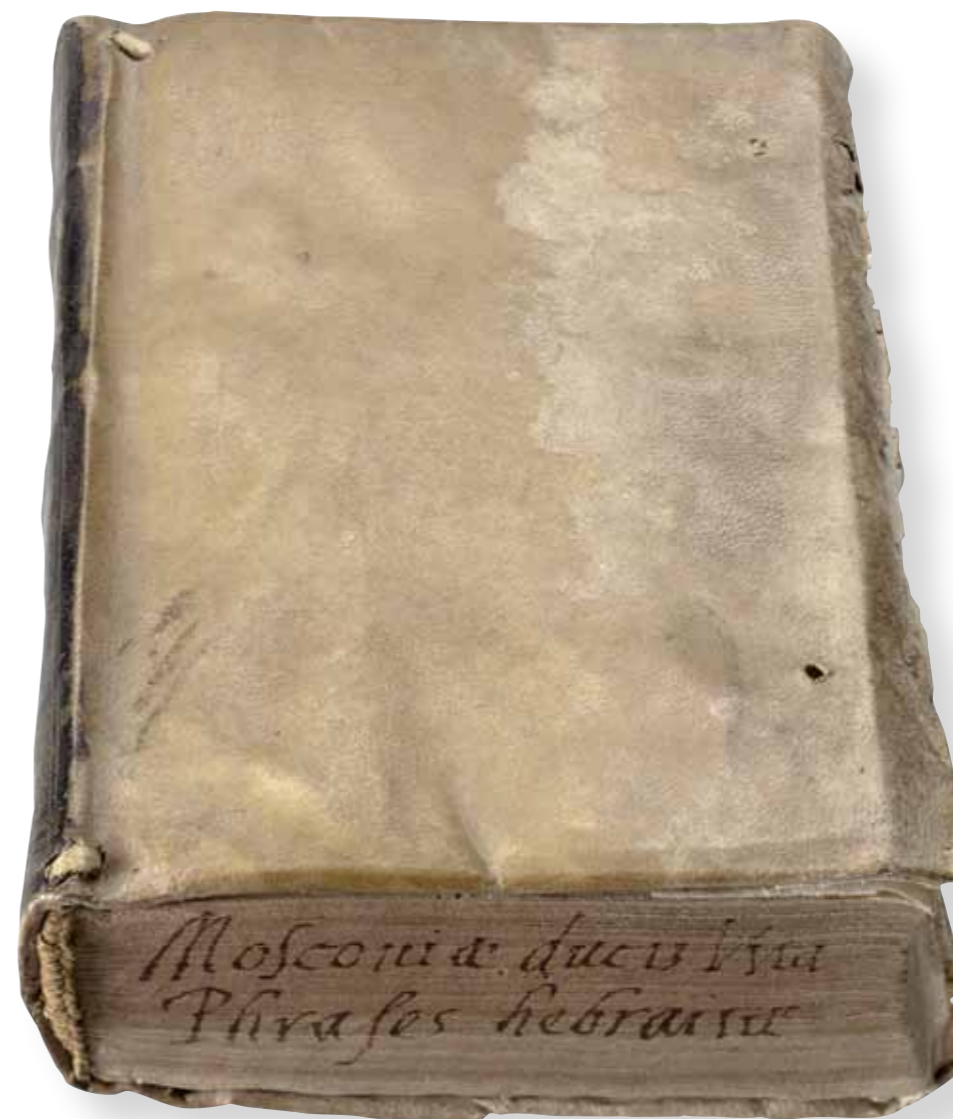
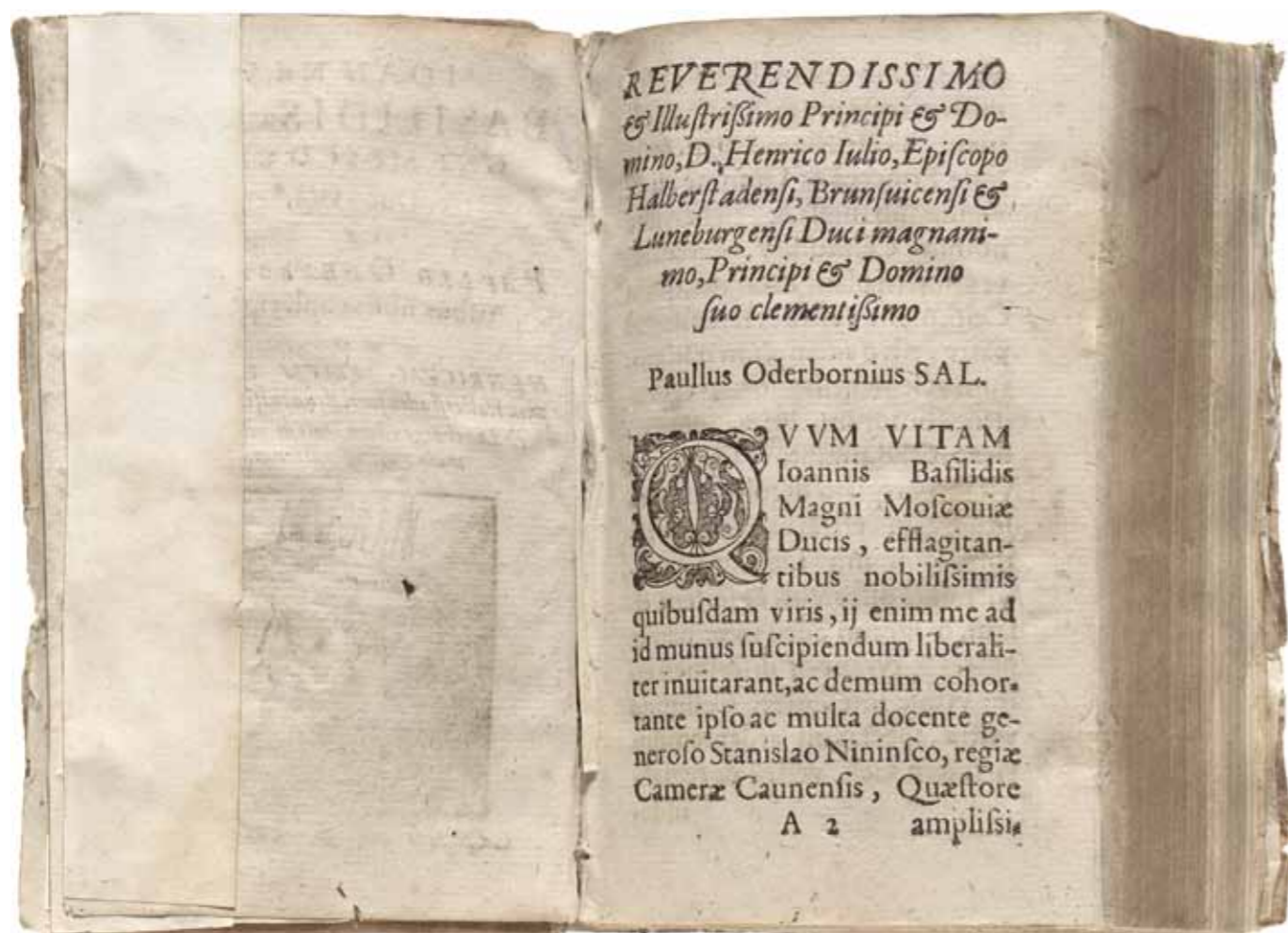
Spirae [Špejeris]: excudebat Barnardus d'Albinus, 1582; 4°

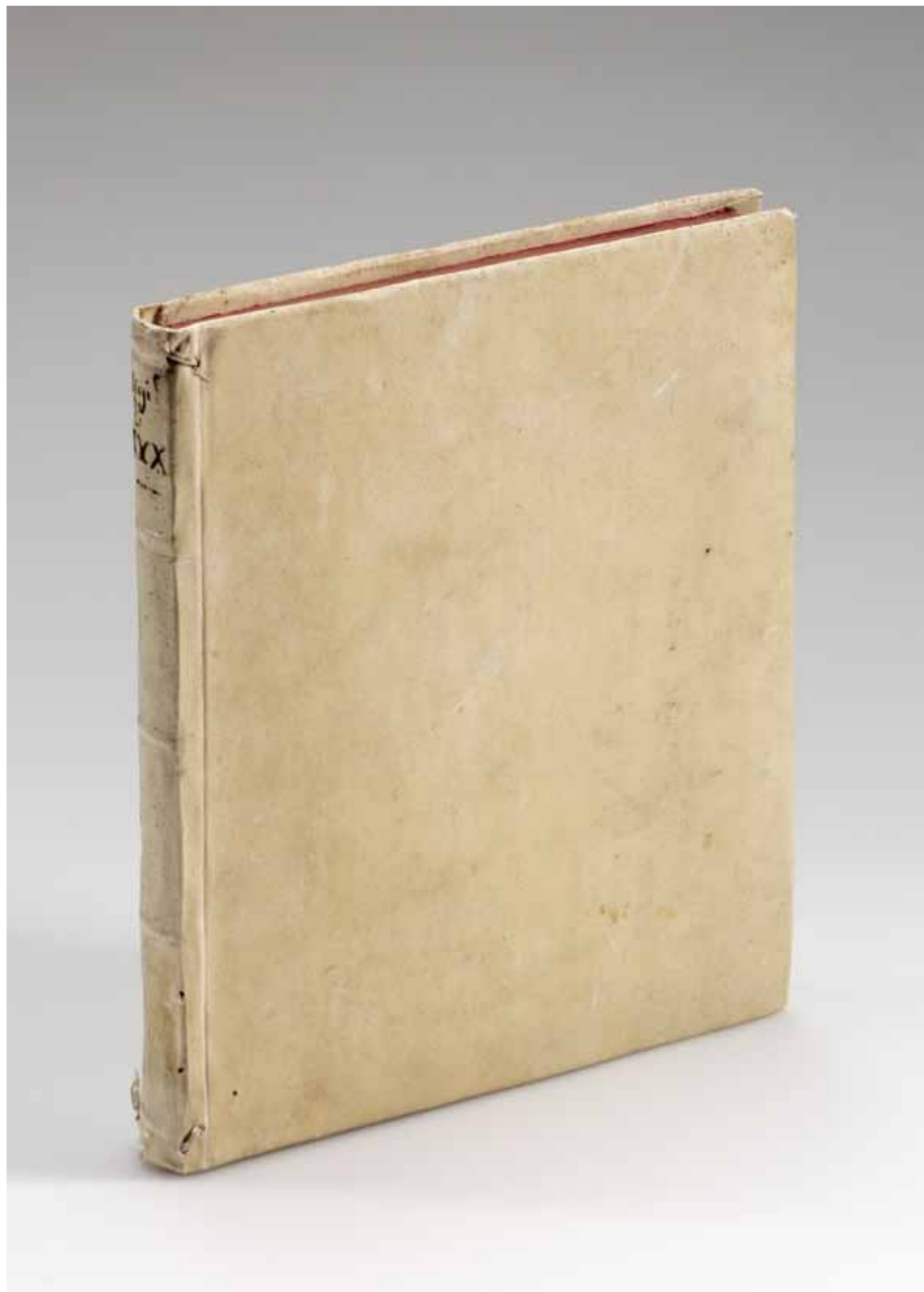
Įvairių autorių tekstų rinkinį *Apie rusėnų, maskvėnų ir totorių tikėjimą, aukojimus, vedybų, laidotuvių papročius* parengė lenkų Reformacijos veikėjas, poleminių, istoriografinių veikalų autorius Jonas Lasickis (1534–1602). Knygoje, be kita ko, įdėtas 1582 m. Zapolskij Jame Lenkijos ir Lietuvos valdovo Stepono Batoro ir Rusijos caro Ivano IV Rūsčiojo pasirašytos paliaubų sutarties tekstas. J. Lasickis rinkinį dedikavo Minsko kaštelionui, LDK didžiajam išdininkui Jonui Hlebavičiui (1544–1590). Knyga įrišta kartu su kitais dviem 1584 m. Leipcige išleistais veikalais: vokiečių liuteronų teologo Nikolauso Selneckerio (1530–1592) *Saksų bažnyčių Transilvanijoje tikėjimo išpažinimu (Confessio ecclesiarum Saxonicarum in Transylvania)* ir Transilvanijos liuteronų teologo Christiano Schesaeuso (1536–1585) *Gerojo ganytojo paveikslu (Imago boni pastoris)*.

Paullus Oderbornius. *Ioannis Basilidis magni Moscoviae ducis vita*
Witebergae: excudebant haeredes Ioannis Cratonis, 1585; 8°

Liuteronų kunigas Paulius Oderbornas (~1555–1604) nuo 1578 m. pamokslavo Vilniaus liuteronų bendruomenėje, 1579 m. dalyvavo Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stepono Batoro kariniuose žygiuose, vėliau kunigavo Kaune. Čia parašė veikalą *Didžiojo Maskvos kunigaikščio Ivano Vasiljevičiaus gyvenimas* – Rusijos caro Ivano IV Rūsčiojo biografiją. Knyga laikoma pirmuoju biografiniu romanu Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės literatūros istorijoje. Ją P. Oderbornas kūrė remdamasis savo paties išpūdziais, Livonijos karo dalyvių, LDK pasiuntinių Maskvoje ir kitų asmenų liudijimais. Knyga susilaukė populiarumo, pakartotinai lotynų kalba leista 1594 m., išversta į vokiečių kalbą. Pristatomas pirmas, itin retas leidimas. Knyga įrašta kartu su vokiečių reformatų teologo Abdijaus Praetorijaus (1524–1573) veikalu *Pastabos apie hebrajiškas frazes (De phrasibus ebraeis commentariolus)*, išleistu Vitenberge 1561 m.

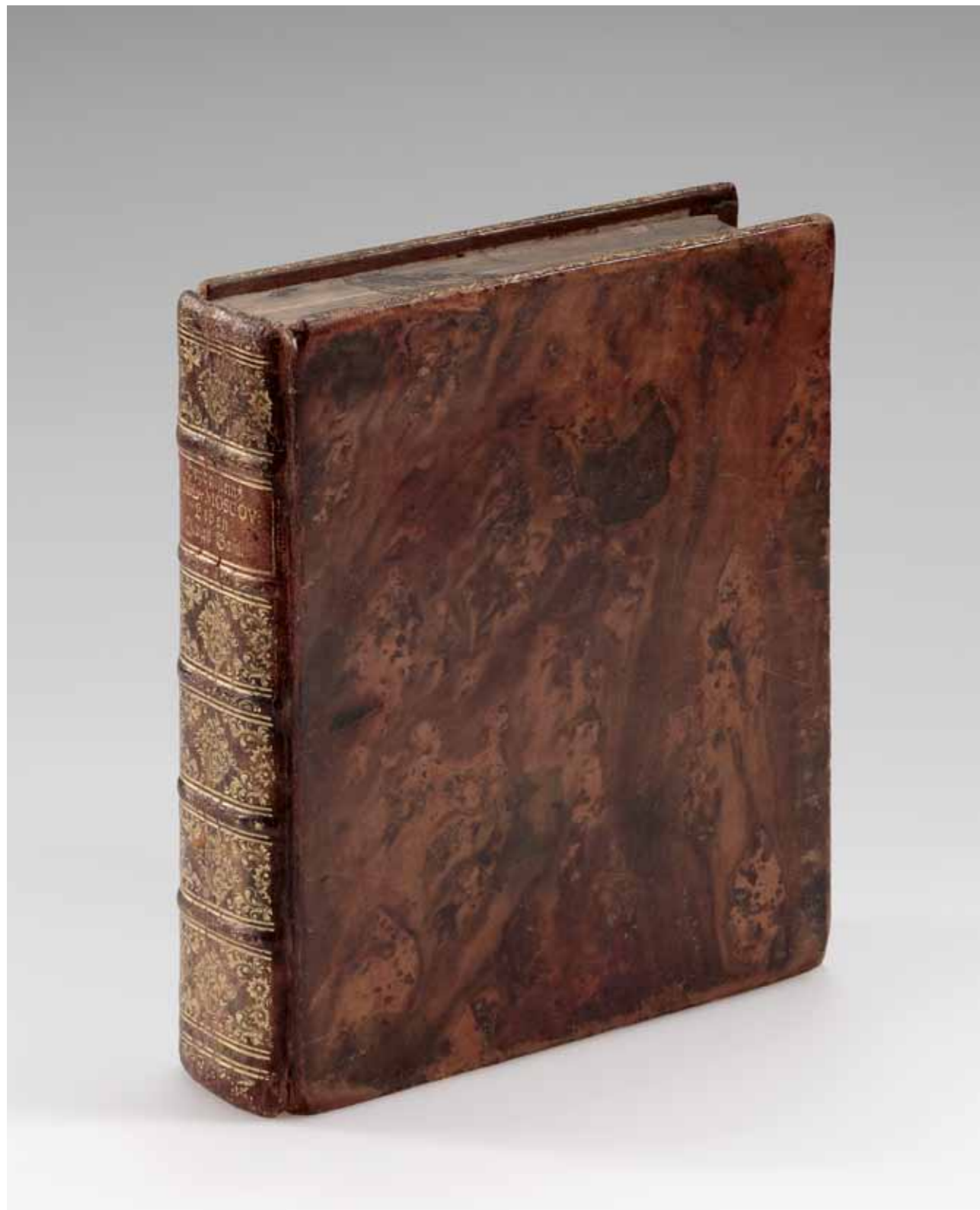

[Paul Oderborn]. *Wunderbare, erschreckliche, unerhörte Geschichte und wahrhafte Historien, nemlich Des nechst gewesenen Großfürsten in der Moschkaw Joan Basilidis... Leben*

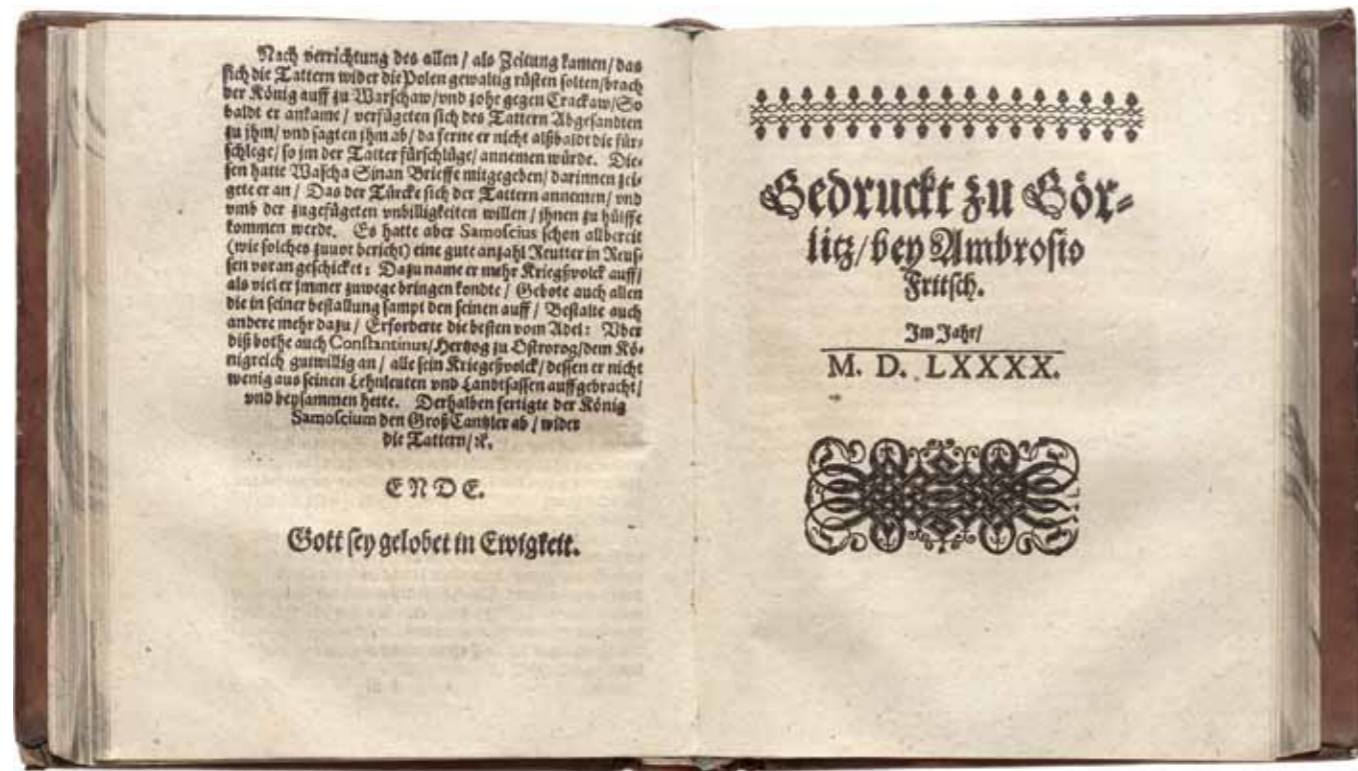
Görlitz: bey Ambrosio Fritsch, 1588

Pauliaus Oderborno veikalo *Didžiojo Maskvos kunigaikščio Ivano Vasiljevičiaus gyvenimas* vertimas į vokiečių kalbą išleistas 1588 m. Gerlice, po trejų metų nuo pirmojo knygos leidimo lotynų kalba.

Reinholt Heydenstein. *Warhaffte, gründtliche und eigentliche Beschreibung des Krieges, welchen der nechstgewesene König zu Polen Stephan Batori etc. etliche Jahr nach einander, wider den Großfürsten in der Moschkaw Iwan Wasilowitzen geführt*
Görlitz: bey Ambrosio Fritsch, 1590

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stepono Batoro sekretoriaus, Prūsijos istoriko Reinholdo Heidenšteino (~1556–1620) knyga *Teisingas, nuodugnus ir vienintelis karo aprašymas* pasakoja apie Stepono Batoro žygius per 1558–1583 m. Livonijos karą. Ši karo kronika pirmą kartą išleista 1584 m. lotynų kalba Krokuvėje. Pristatomas vokiškas 1590 m. knygos leidimas. Knyga įrišta kartu su Pauliaus Oderborno biografiniu veikalu *Didžiojo Maskvos kunigaikščio Ivano Vasiljevičiaus gyvenimas (Wunderbare, erschreckliche, unerhörte Geschichte und wahrhaffte Historien, nemlich Des nechst gewesenen Großfürsten in der Moschkaw Joan Basilidis... Leben)*, išleistu Gerlice 1596 m.

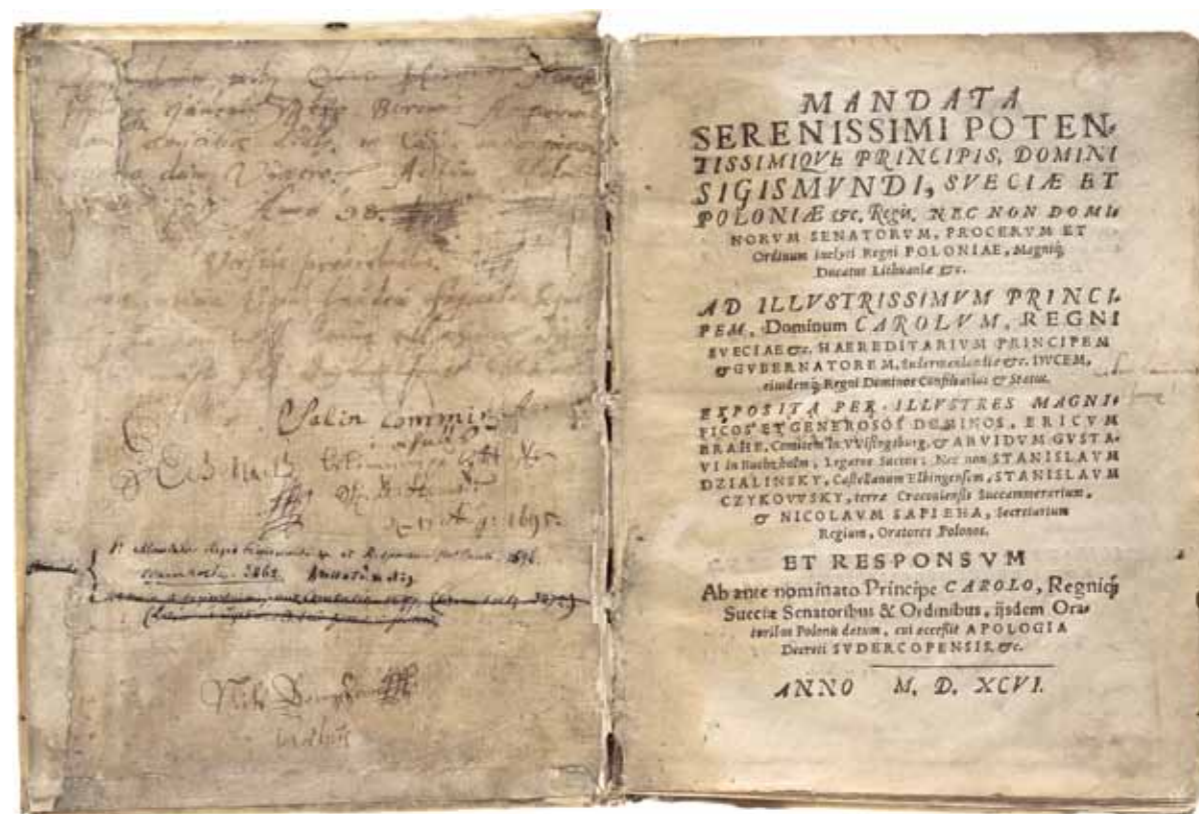

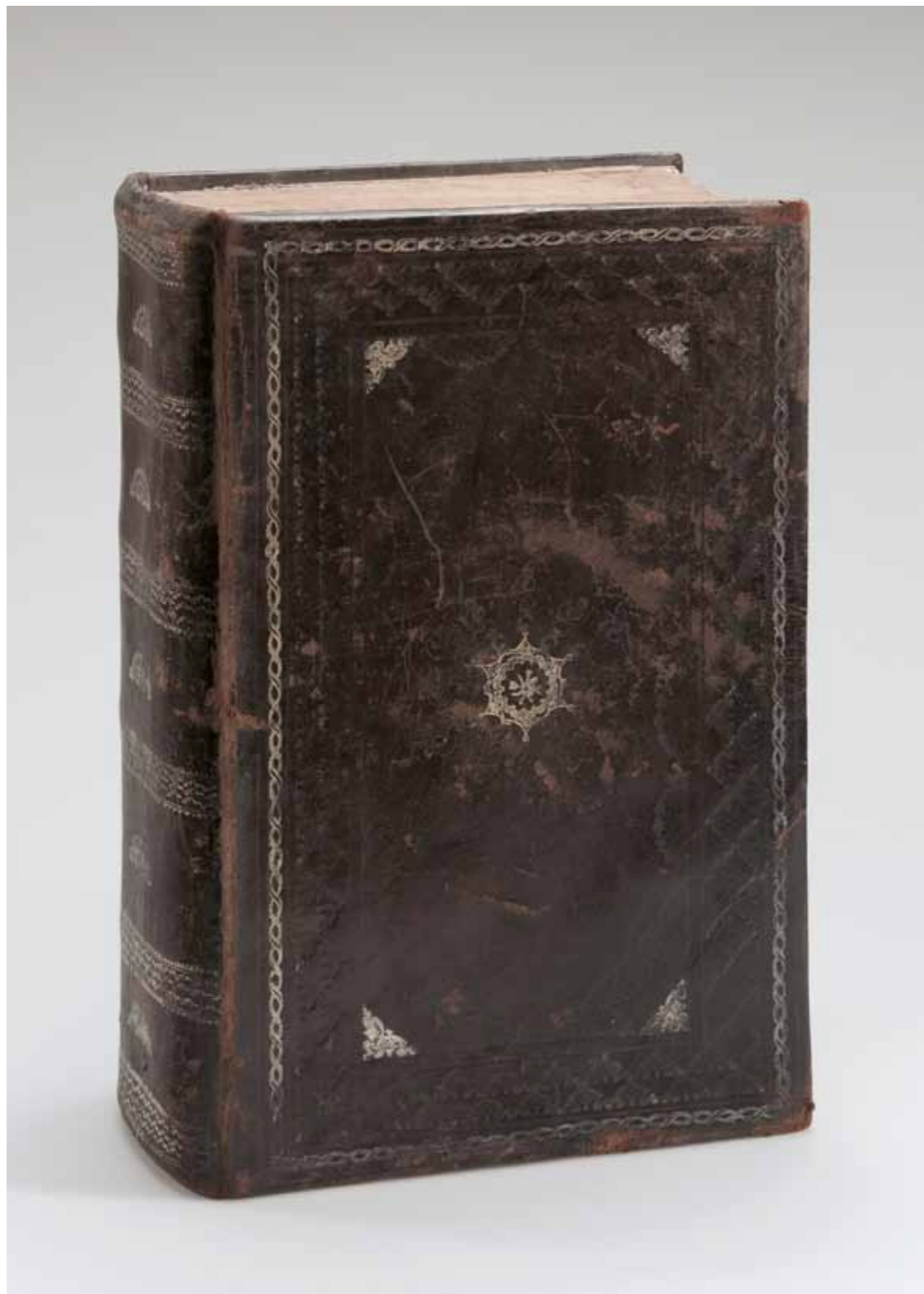

Mandata serenissimi potentissimique principis, domini Sigismundi, Sveciae et Poloniae etc. regis...

[Stokholmas?], 1596

Šviesiausiojo ir galingiausiojo valdovo Zigmanto, Švedijos ir Lenkijos ir t. t. karaliaus, potvarkiai... – Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio, Švedijos karaliaus Zigmanto Vazos potvarkiai Švedijos regentui (nuo 1594 m.), būsimam Švedijos valdovui Karoliui IX ir jo patarėjams.

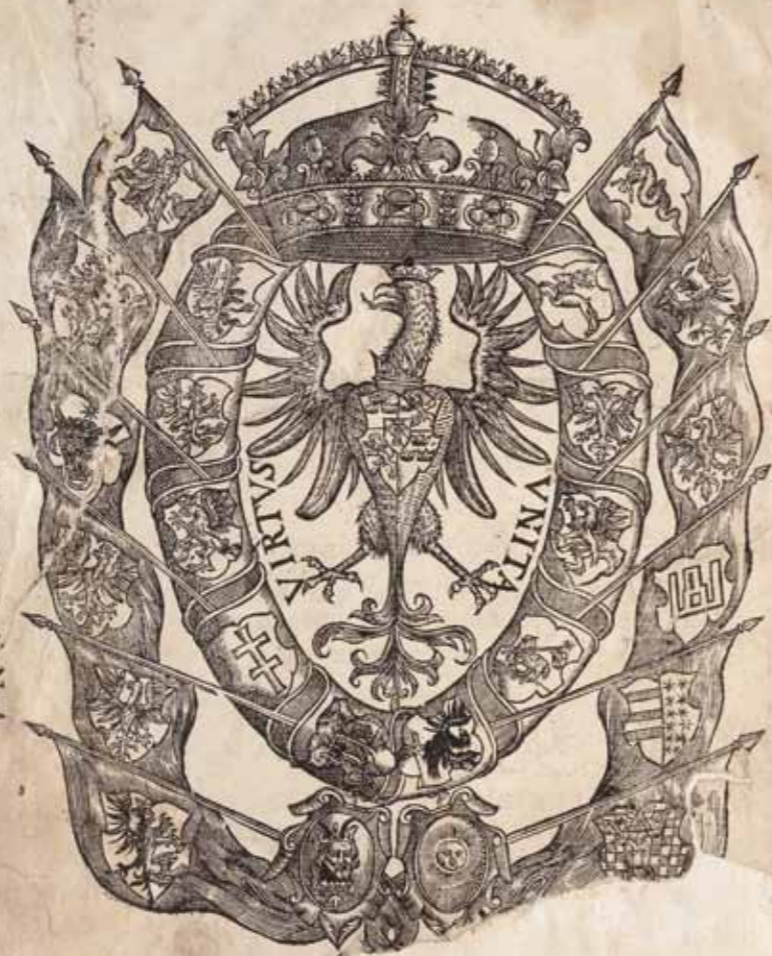
*Biblia, to iest Księgi Starego y Nowego Testamentu... na polski ięzyk z nowu z pilnością
przełożone... przez D. Iakuba Wuyka...*

w Krakowie: w drukarni Lazarzowej, 1599; 2°

Teologas ir religinių raštų autorius Jokūbas Vujekas (1541–1597) dirbo įvairiose Lenkijos ir Lietuvos jėzuitų kolegijose, 1578–1579 m. buvo Vilniaus jėzuitų kolegijos rektorius. Išvertė į lenkų kalbą Bibliją. Parašė pamokslų rinkinius *Katalikų postilė* (1573–1575) ir *Mažoji postilė* (1579–1580). Pastarąją į lietuvių kalbą išvertė ir 1599 m. Vilniuje išleido Žemaičių vyskupijos kapitulos kanauninkas Mikalojus Daukša (tarp 1527 ir 1538–1613).

SIT DOMINVS DEVS TVVS BENEDICTVS,
 V. OLVIT TE ORDINARE SVPER THRONVM SVV.
 REGEM DOMINI DEI TVI

PROCEDE ET REGNA.

INTENDE PROSPERE

NAIASNIEYSZEMV
 Y NIEZWYCIĘZONEMV MONARSZE
Z Y G M V N T O W I
TRZECIEMV,

Z ŁASKI BOZEY KROLOWI POLSKIEMV Y
 SZWEDZKIEMV, &c. WIELKIEMV KSIĄZECIV
 LITEWSKIEMV, &c.

Łaska y pokóy od Pana nąszego Iesufa Christusa.

SWIETE, SLOWA Y PISMA
 šęgo księgi, nowo w Polski ięzyk d
 szych Polaków przelożone, nikomu in
 naprzód, tylko W. K. M. Królowi y
 nąrsę Polkiemu oddać przystoi: to r
 ma, to y powinność nąsą po nas chce: p
 inácsęy ani możemy, ani chcemy w czyn

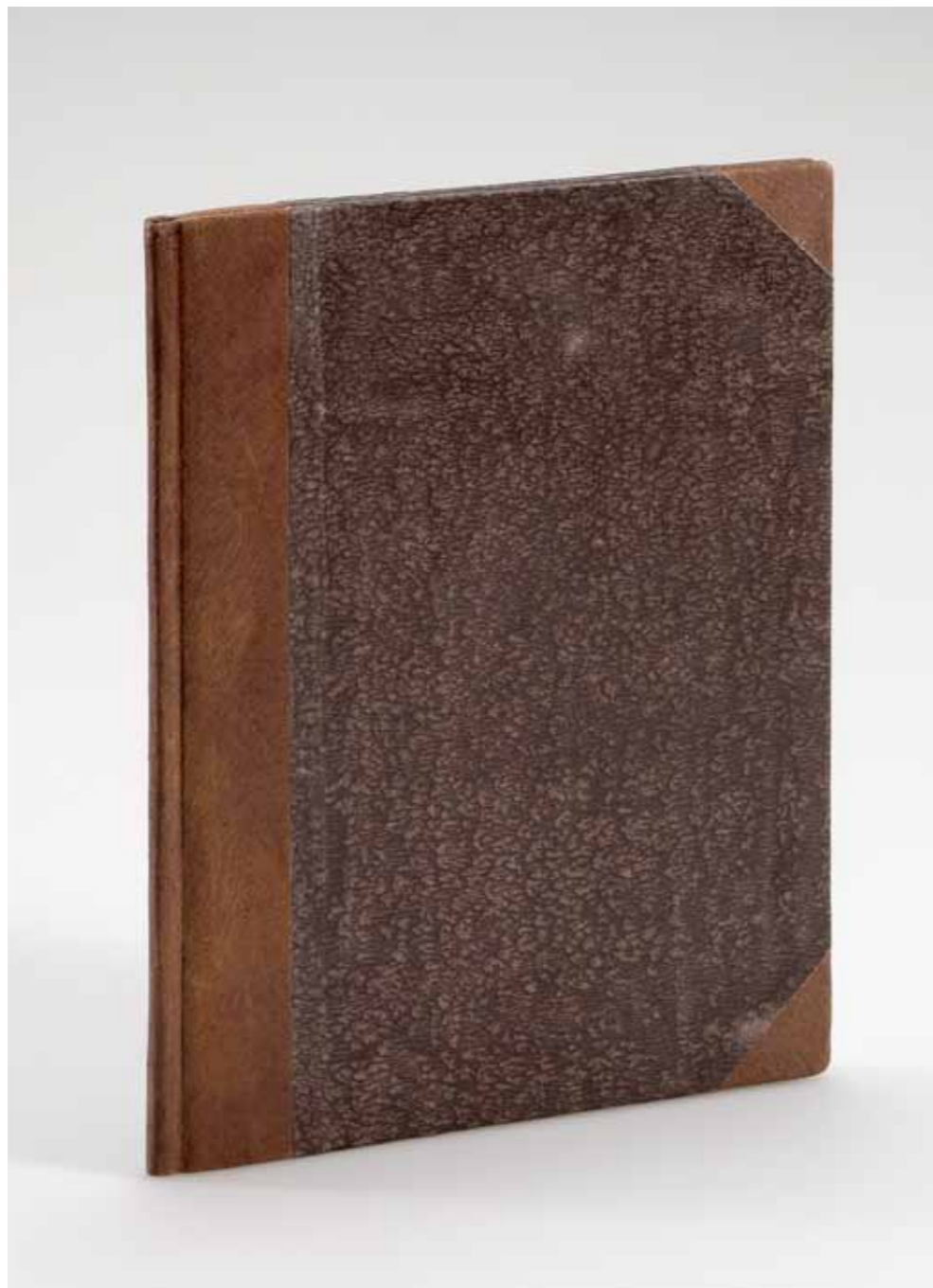
A tak Naiásnięsy Miłóšćiny Kr
 Pánie nąs, se wśelakim uniśenięm y
 dąństwem nąszym, tę Biblię Polską, do

W. K. M. naprzód, a potym y wśytkiego królestwa tego, oddać
 ofiaruemy, poświęcamy. Niechże to będzie ku wnięśsemu rozmnoż
 chwale Bogą y Odkupiciela nąszego IESUSA CHRISTUSA, y w
 śeniu kościoła ięgo świątęgo: ku szczęśliwemu W. K. M. pánowar
 y pomnożeniu wiary y nabożeństwa wśytkięy tęy Korony Polkięy

Co tym chętnięy czynimy, wiadsz iż ón Nanyszy wśytkich kr
 podávca Bóg wśedzmogący, W. K. M. od wieku przesręć y obr
 bie racył: aby chwale umięnia swęgo świątęgo, y kościól swóy od
 smáitých nieprziaciól wćisniony, w tych północnych y závieđior
 kraách, przez W. K. M. množyl y wynyspal. Ná to szamorza
 mu y Oycyśny nyprónáđimśy ná tym máiestacie posáđil, y tę Ko
 podal. Cóż wieđić dla czego tak wczynil, y czemu sic tak nąświe
 ięgo miłóšći podobáło? któż tych skrytych y niepoiętych sadón Bo
 dośiáđ może?

To pевна y nieomylna, iż tá iędná y nieodmienna wola Boża:
 abyś nam mimo wśytkie inśe królowaly pánowal: poniewás sam
 náń wśytko mnięmiánię ludźkie, nie ras ále drugi y trzęć przez mo
 skáły, przez mięscę y náválnóšć, nie ludzkimi ále Anyelśkimi ręk
 nyrwáć y przenieść, y ná tęy stolicy W. K. M. znówu posáđić
 zániechal. Anyólóm swoim rozkasal o tobie, aby cię stręgli po wśyt

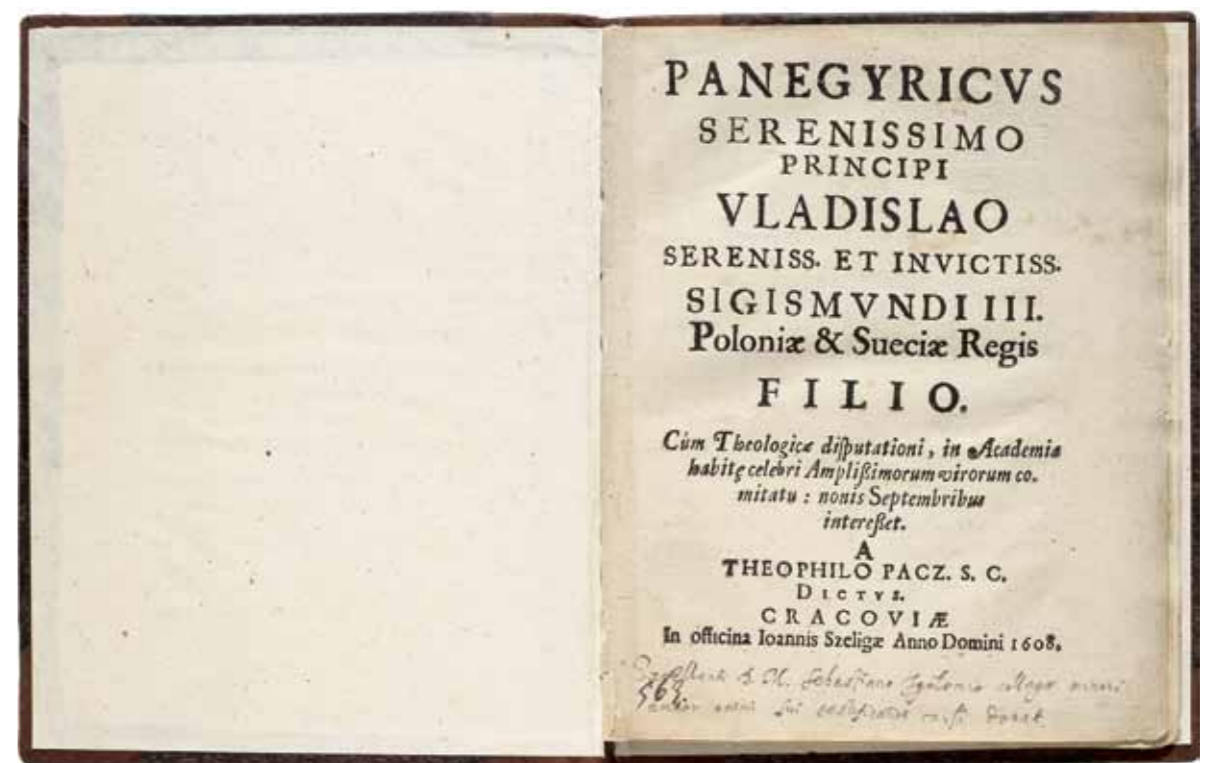
A. J. Andruszkiewicz.

Theophilus Pacz. *Panegyricus serenissimo principi Vladislao, sereniss[imi] et invictiss[imi] Sigismundi III. Poloniae et Sveciae regis filio*

Cracoviae: in officina Ioannis Szeligae, 1608

Teofilio Paco *Panegirika šviesiausiajam karaliaičiui Vladislovui, šviesiausiojo ir nenugalimiausiojo Lenkijos ir Švedijos karaliaus Zigmanto III sūnui, skirta teologiniamis disputams Krokuvos universitete. Knyga dedikuota LDK kancleriui Leonui Sapiegai (1557–1633).*

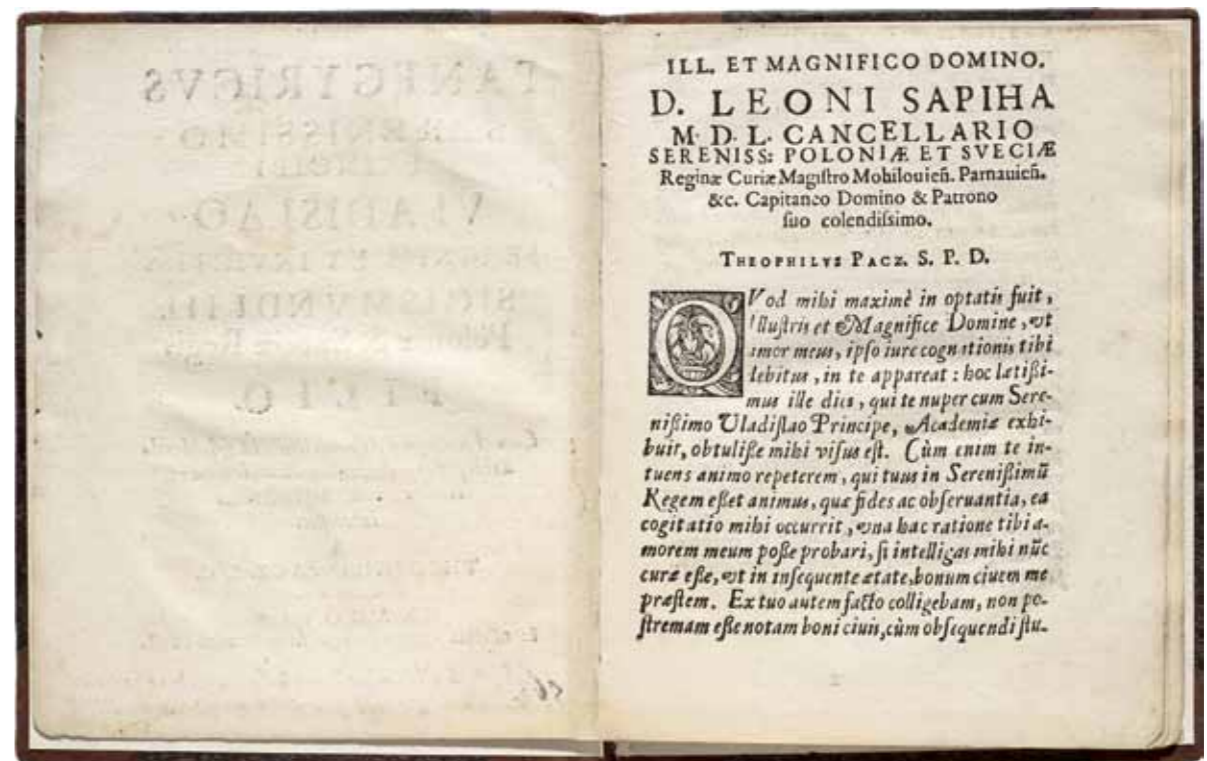
PANEGYRICVS
SERENISSIMO
PRINCIPI
VLADISLAO
SERENISS. ET INVICTISS.
SIGISMVNDI III.
Poloniae & Sveciae Regis
FILIO.

*Cum Theologicae disputationi, in Academia
habitu celebri Amplissimorum virorum co-
mitatu: nonis Septembribus
intereffet.*

A
THEOPHILO PACZ. S. C.
DICTVS.
CRACOVIAE

In officina Ioannis Szeligae Anno Domini 1608.

*Supplens & M. Sebastianus Szeligae collegae suus
Faber anni sui celebravit. 1608.*

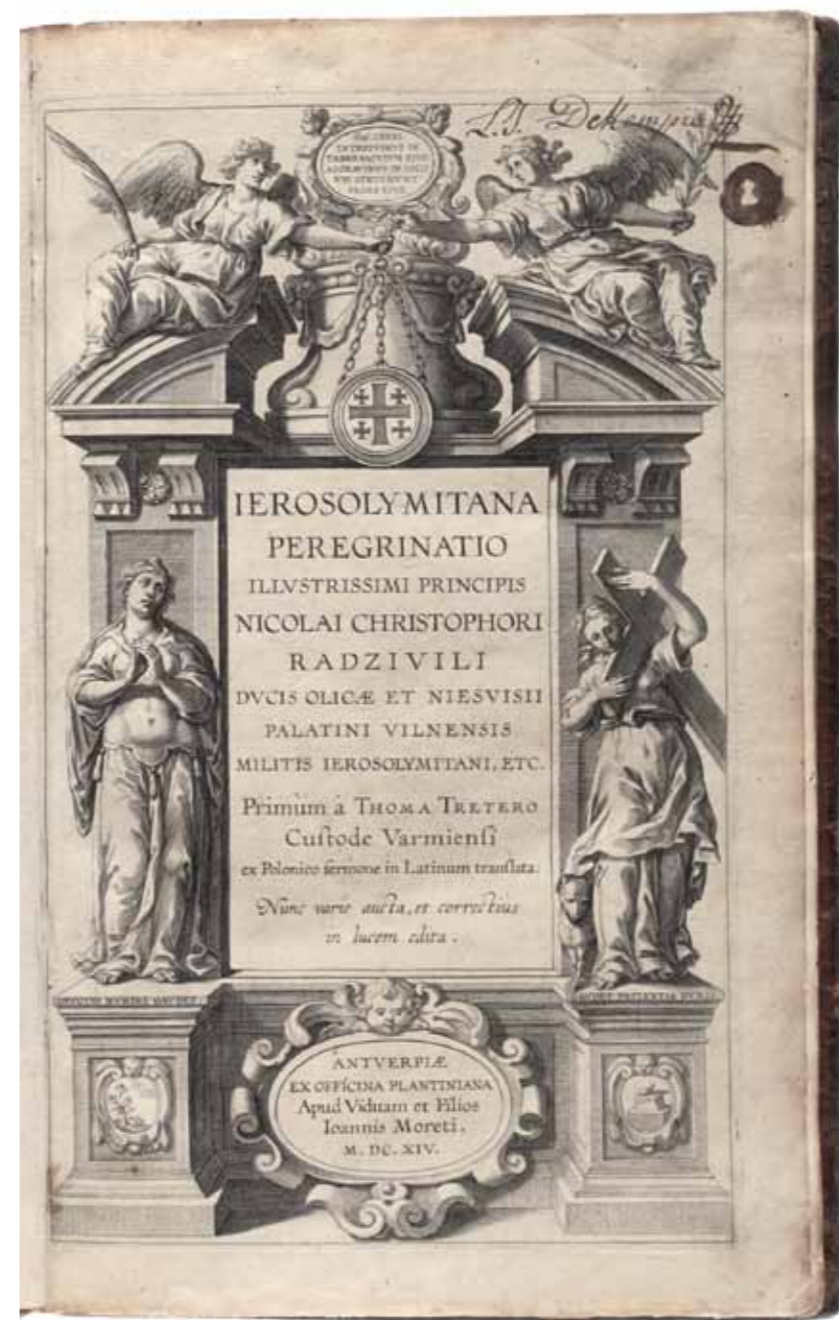
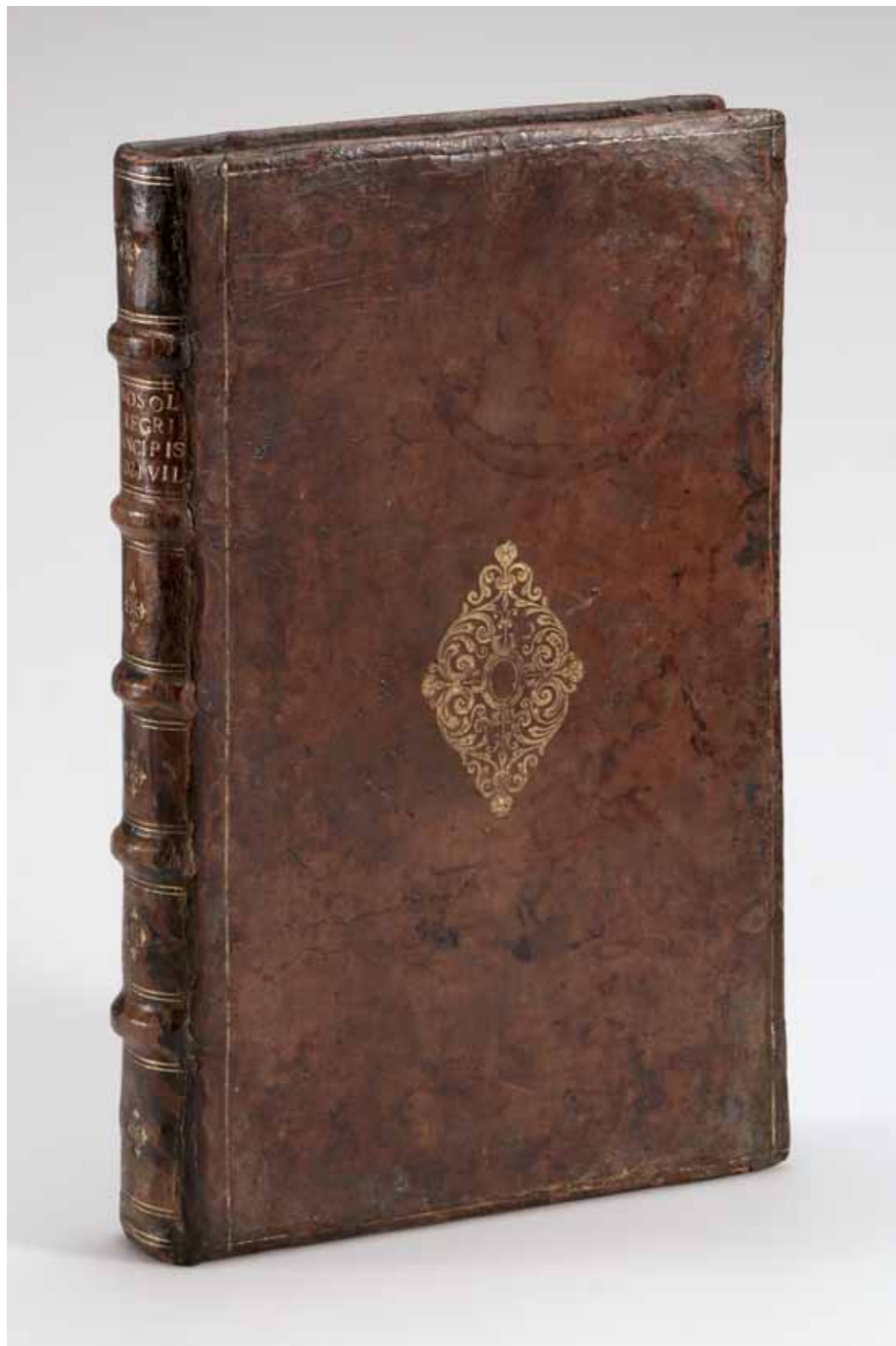

ILL. ET MAGNIFICO DOMINO.
D. LEONI SAPIHA
M. D. L. CANCELLARIO
SERENISS. POLONIAE ET SVECIAE
Reginae Curiae Magistro Mobilouicē. Parnauiē.
&c. Capitulo Domino & Patrono
suo colendissimo.

THEOPHILVS PACZ. S. P. D.

*Q*uod mihi maxime in optatu fuit,
Iustis et Magnifice Domine, ut
amor meus, ipso iure cognitionis tibi
lebitur, in te appareat: hoc letissi-
mus ille dies, qui te nuper cum Sere-
nissimo Vladislao Principe, Academiae exhi-
buit, obtulisse mihi visus est. Cum enim te in-
tuens animo repeterem, qui tuus in Serenissimū
Regem esset animus, quae fides ac obseruantia, ea
cogitatio mihi occurrit, una hac ratione tibi a-
morem meum posse probari, si intelligas mihi nūc
curae esse, ut in insequente aetate, bonum ciuem me
praesentem. Ex tuo autem facto colligebam, non pos-
sibilem esse notam boni ciuis, cum obsequendi su-

Nicolaus Christophorus Radzivilis. *Ierosolymitana peregrinatio...*

Antverpiae: ex officina Plantiniana, apud viduam et filios Ioannis Moreti, 1614; 2°

LDK didysis maršalka Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616) 1582–1584 m. keliavo po Siriją, Palestiną, Egiptą, Kiprą ir Kretą. Parašė ir 1601 m. Braunsberge (dabar Branevas) išleido knygą *Kelionė į Jeruzalę*, iliustruotą Tomo Makovskio (1575–1630) graviūromis. Vaizdingas svetimų kraštų buities, papročių, įstatymų, gamtos aprašymas lėmė, kad knyga sulaukė didelio populiarumo: lenkiškai XVII–XVIII a. perleista septynis, lotyniškai – keturis, vokiškai – du kartus.

PSALM. CIII.
Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.

ESAIÆ. CAP. XLIII.
Non tîmere, quia ego tecum sum: ab Oriente adducam semen tuum, et ab Occidente conuocabo te. Dicam Aquiloni: Da, et Austris: Non prodere, affer filios meos de longinquo, et filias meas ab extremis terre.

IEREM. CAP. X.
Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in celo, et eleuat nebulas ab extremitatibus terre: fulgura in pluuem facit et educit ventum de thesauris suis.

NAHVM. CAP. I.
Domini in tempestate et turbine vor eius, et nebula puluis pedum eius: Incepans mare et exsiccans illud, et omnia flumina ad desertum deduci.

ECCLESIASTICI CAP. I.
Arenam maris, et pluuia guttas, et dies seculi quis dinumerauit? Altitudinem caeli, et latitudinem terre, et profundum abyssi quis dimensus est?

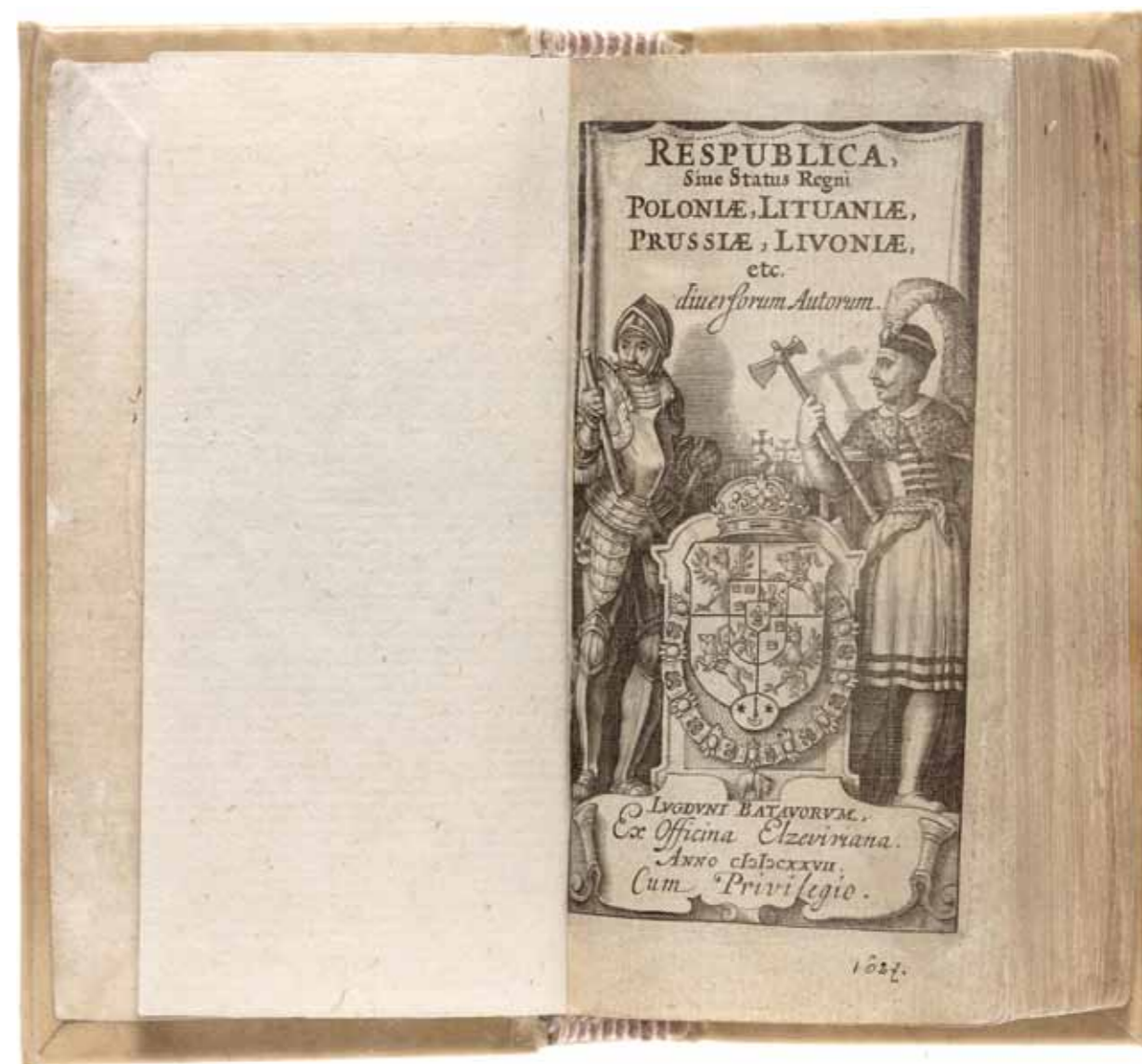
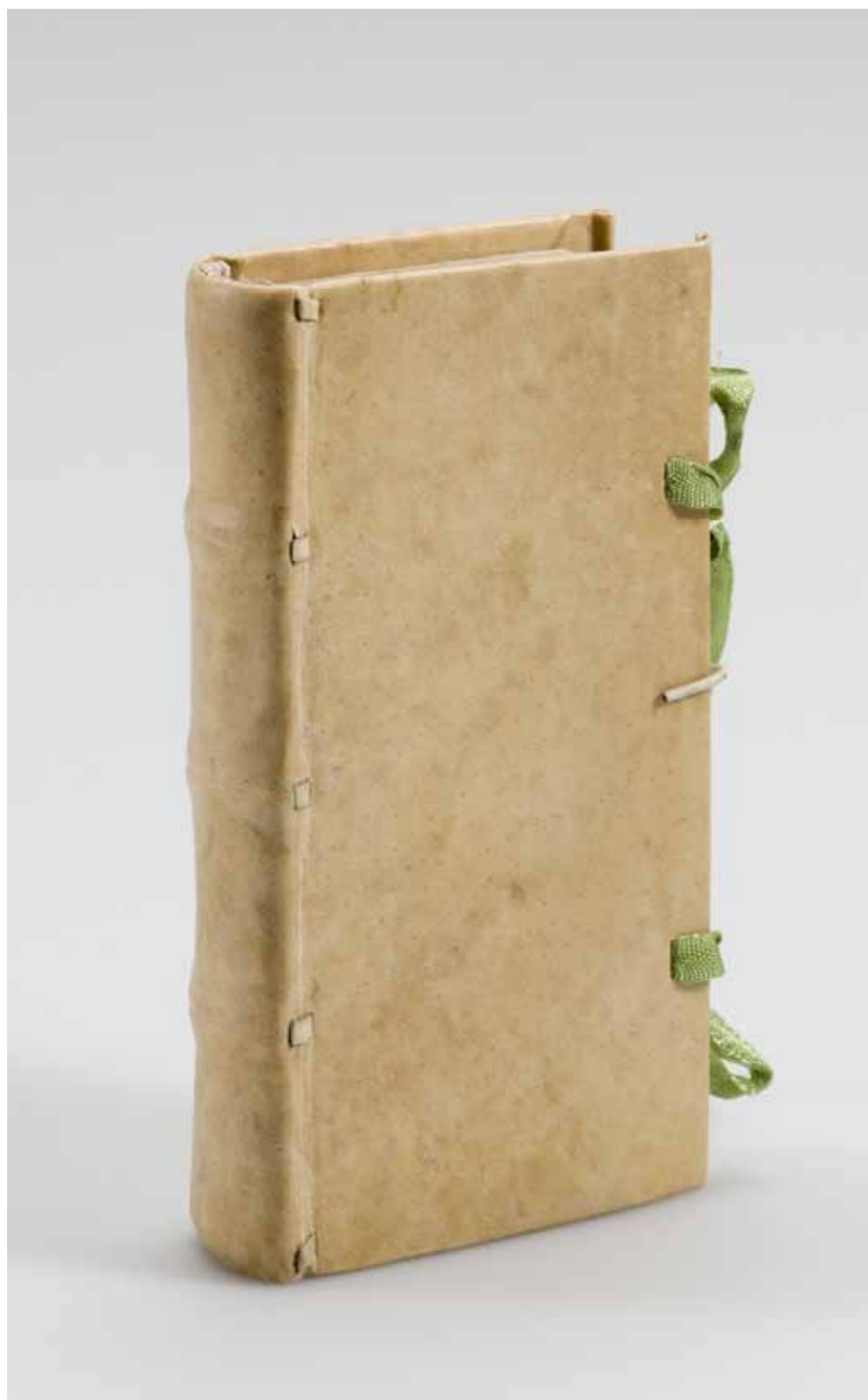
ECCLESIASTICI CAP. XVI.
Et vias illius quis intelligit, et procellam quam nec oculus videt, hominis?

ECCLESIASTICI CAP. XLIII.
In sermone eius sicut ventus, et cogitatione sua placuit abyssum.

PSALMO CVI.
Et clamauerunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram, et fluxerunt fluctus eius. Et letati sunt quiaauerunt, et deduxit eos in portum voluntatis eorum.

Ee 3

Respublica, sive Status Regni Poloniae, Lituaniae, Prussiae, Livoniae etc. diversorum autorum

Lugduni Batavorum [Leidenas]: ex officina Elzeviriana, 1627

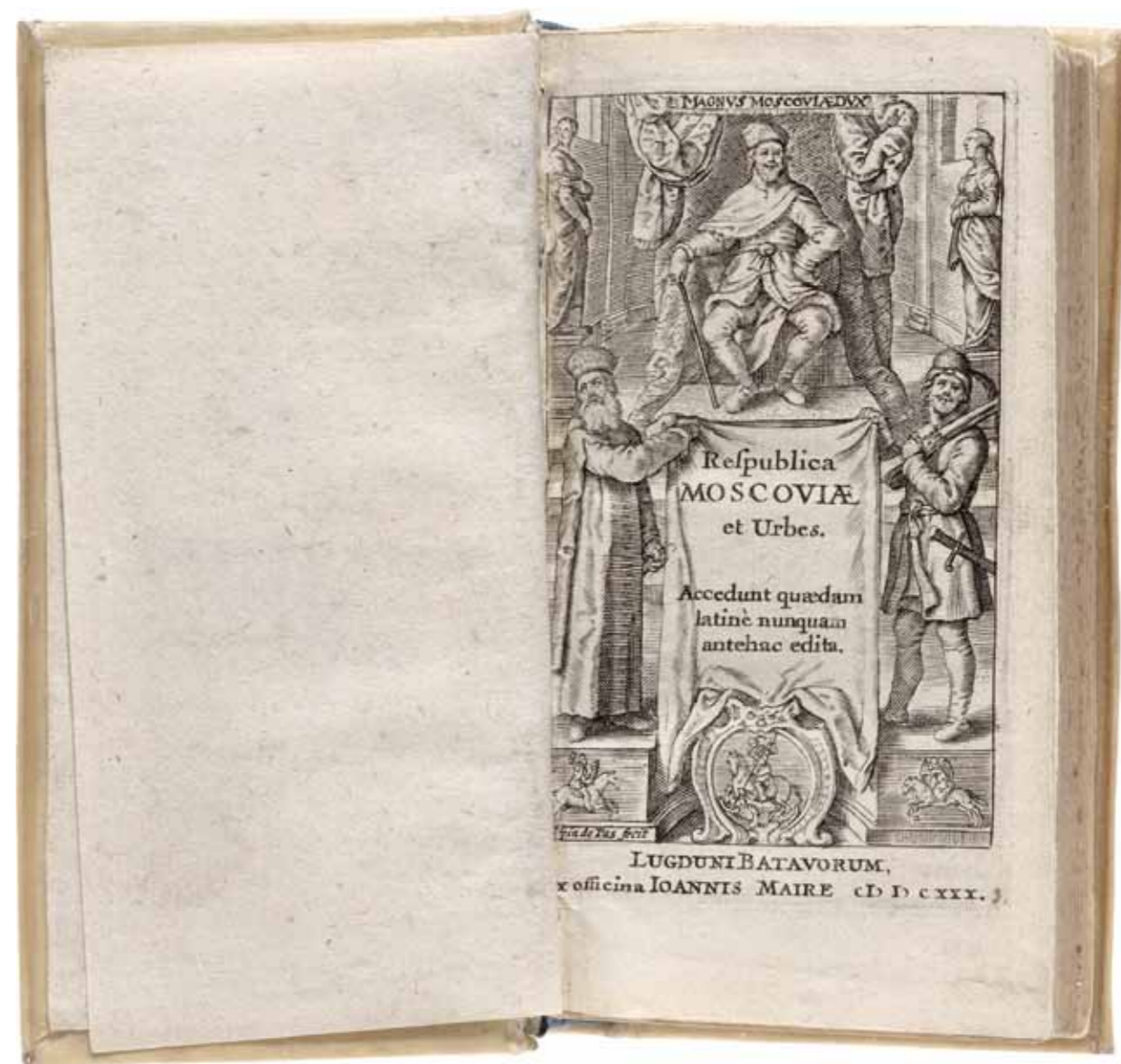
Įvairių autorių istorinių tekstų rinkinį *Respublika, arba Lenkijos Karalystės, Lietuvos, Prūsijos, Livonijos ir kitų santvarka* parengė olandų geografas Johannesas de Laetas (1581–1649). Knygoje tarp kitų yra lenkų istoriko Jono Lasickio (1534–1602) veikalas *Apie žemaičių, kitų sarmatų ir netikrų krikščionių dievus (De diis Samogitarum caeterorumque Sarmatarum et falsorum Cristianorum)*, diplomato, Lietuvos didžiojo kunigaikščio kanceliarijos sekretoriaus Mykolo Lietuvio (~1490–~1560) traktato *Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius (De moribus Tartarorum, Lituorum et Moschorum)* ištrauka. Traktatas parašytas apie 1550 metus. Išliko dešimt jo fragmentų, 1615 m. jie buvo išleisti Bazelyje. Vėliau traktato fragmentai buvo perspausdinami olandų Elzevirų spaustuvės leidiniuose 1626, 1627, 1630, 1640 metais.

Russia, seu Moscovia itemque Tartaria commentario topographico atque politico illustratae

Lugd. Batavorum [Leidenas]: ex officina Elzeviriana, 1630

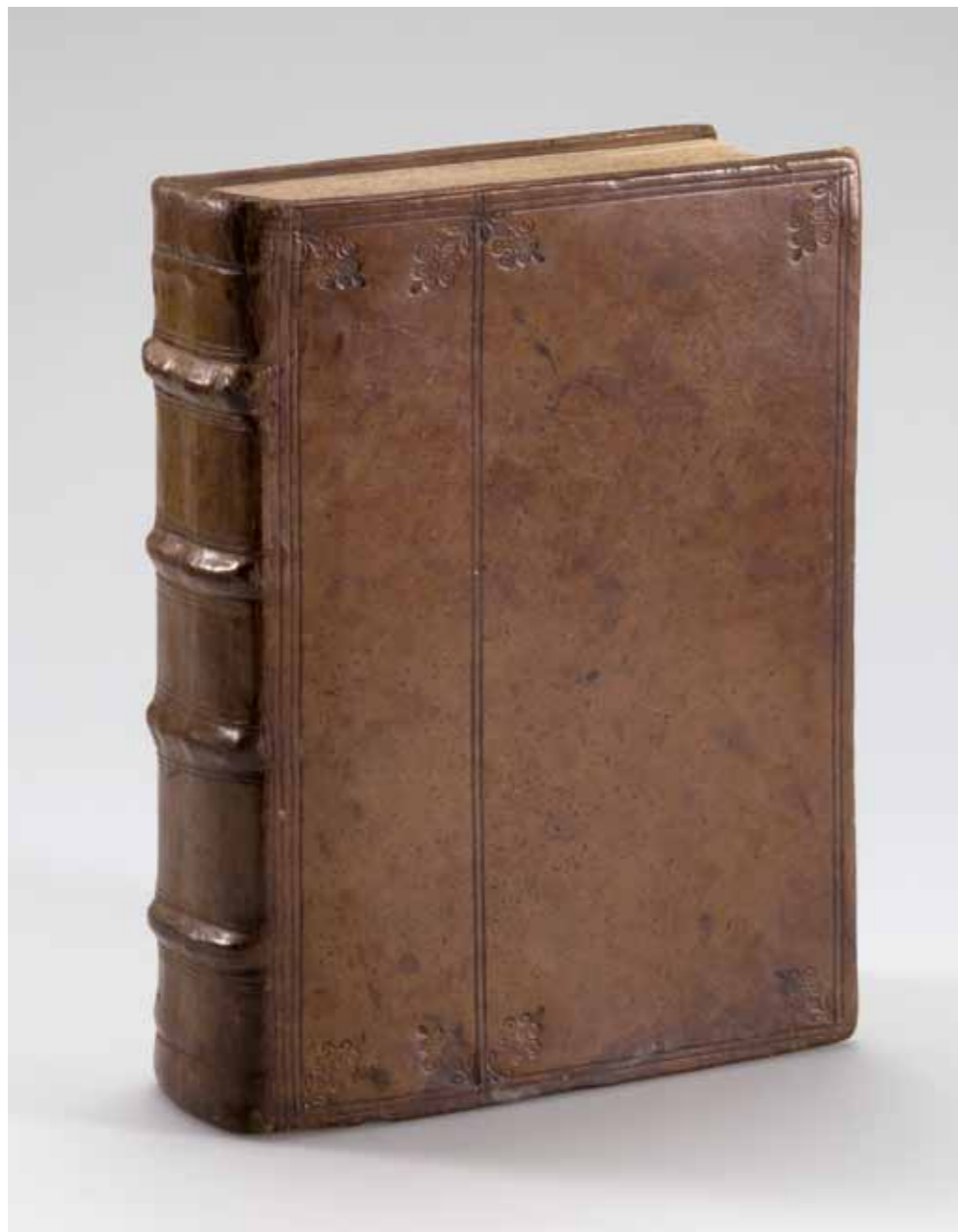
Rusijos, arba Maskvijos ir Totorijos topografinis bei politinis aprašymas – įvairių autorių istorinių tekstų rinkinys. Knygoje publikuojama ir Mykolo Lietuvio traktato *Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius (De moribus Tartarorum, Lituatorum et Moschorum)* ištrauka.

Respublica Moscoviae et urbes

Lugduni Batavorum [Leidenas]: ex officina Ioannis Maire, 1630

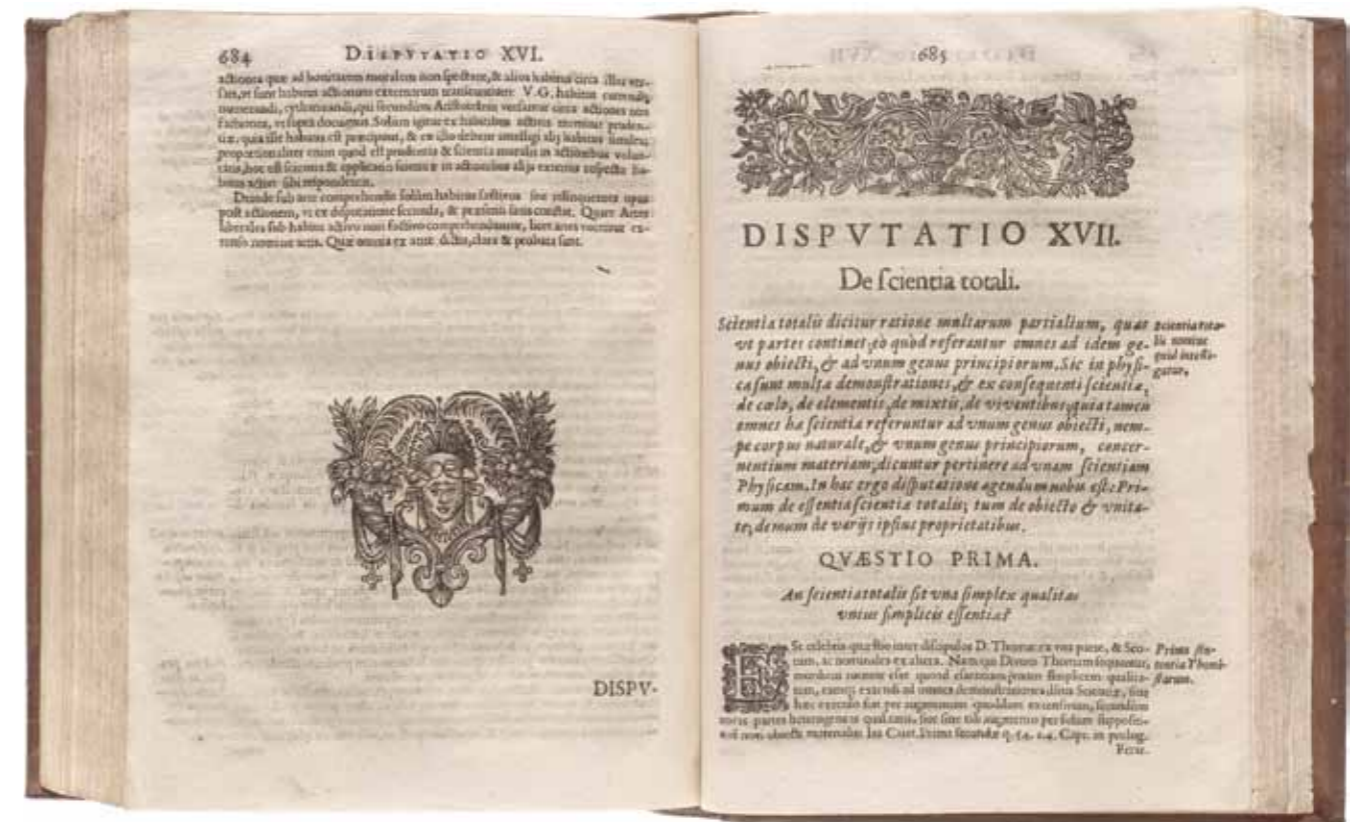
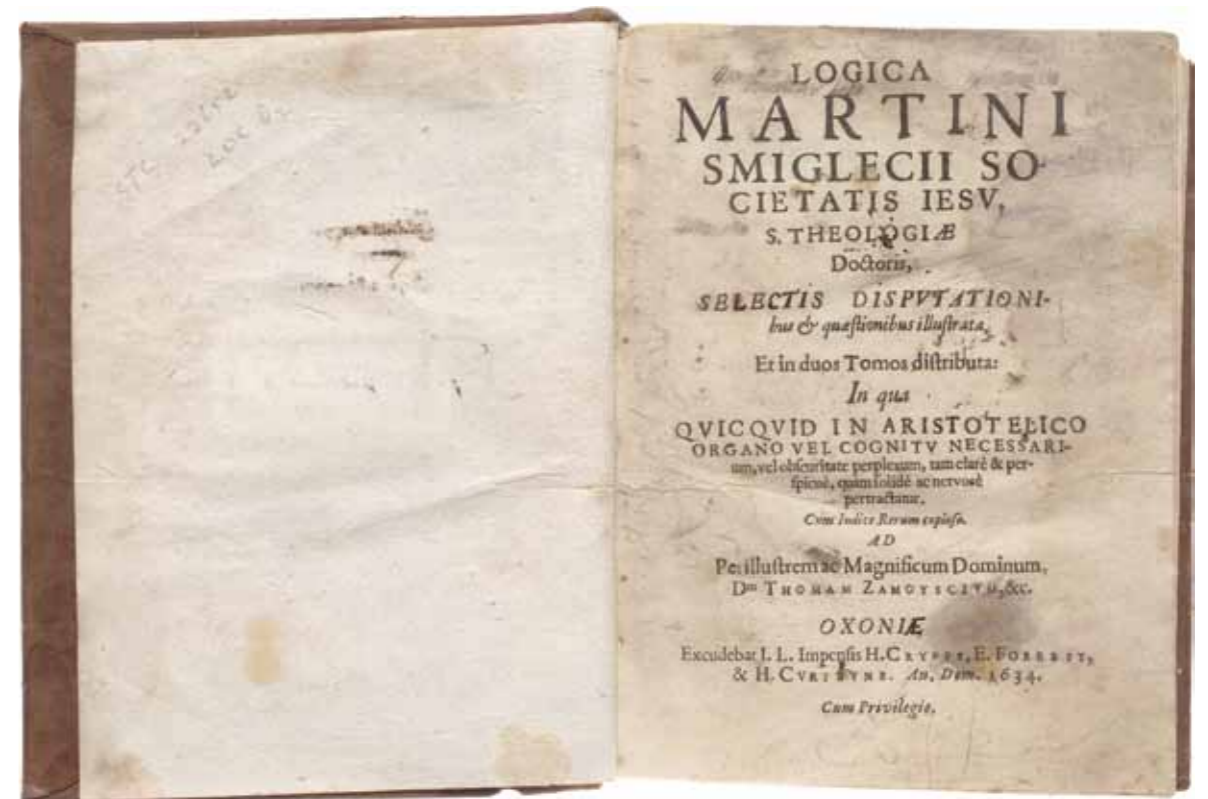
Maskvijos respublika ir miestai – Leideno universiteto profesoriaus Marcuso Zuerijaus van Boxhorno (1612–1653) parengtas įvairių autorių tekstų – Rusijos istorijos, religijos, papročių, santykių su kaimyninėmis valstybėmis aprašymų rinkinys. Knygoje publikuoti Aleksandro Gvanjinio (1538–1614), Antonio Possevino (1533–1611), Clemento Adamso (~1519–1587), Johanno Fabri (1478–1541) ir kitų autorių darbai. Rinkinyje įdėta ir Mykolo Lietuvos traktato *Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius* (*De moribus Tartarorum, Lituorum et Moschorum*) ištrauka.

Logica Martini Smigleccii... selectis disputationibus et quaestionibus illustrata et in duos tomos distributa...

Oxoniae [Oksfordas]: excudebat I. L., impensis H. Crypps, E. Forrest et H. Curteyne, 1634

Martynas Smigleckis (1563–1618) – Vilniaus universiteto profesorius, laisvųjų mokslų ir filosofijos magistras, teologijos daktaras, vienas žymiausių scholastinės logikos ir filosofijos mokslų atstovų Lietuvoje. Europoje jis išgarsėjo savo scholastinės logikos veikalu *Logika*. Knygoje M. Smigleckis sistemiškai išdėsto logikos problematiką, komentuoja antikinių autorių ir viduramžių logikos koncepcijas. Veikalas buvo naudojamas kaip vadovėlis ne tik Lietuvos, bet ir kituose Europos universitetuose. Knyga pirmą kartą išleista Vokietijoje, Ingolštate, 1618 m., perleista 1634, 1638 ir 1658 m. Oksforde.

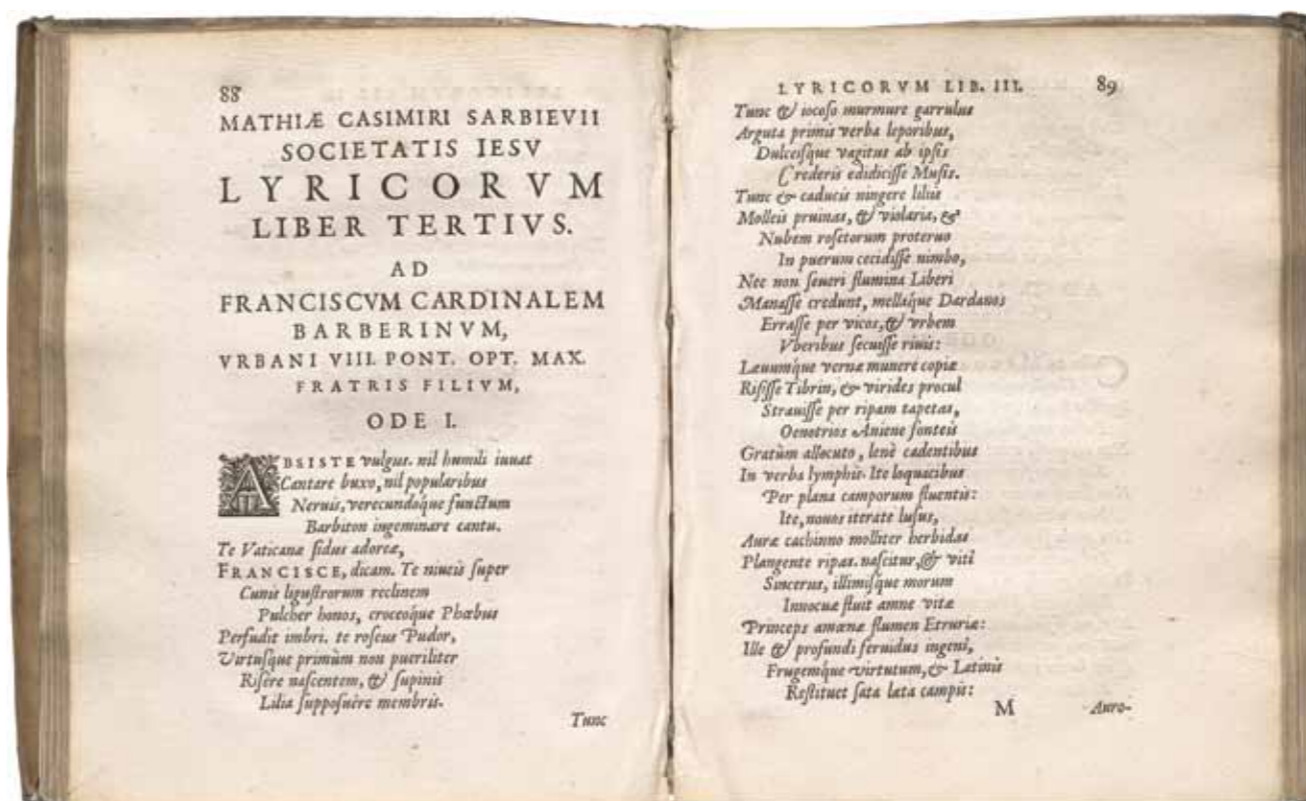

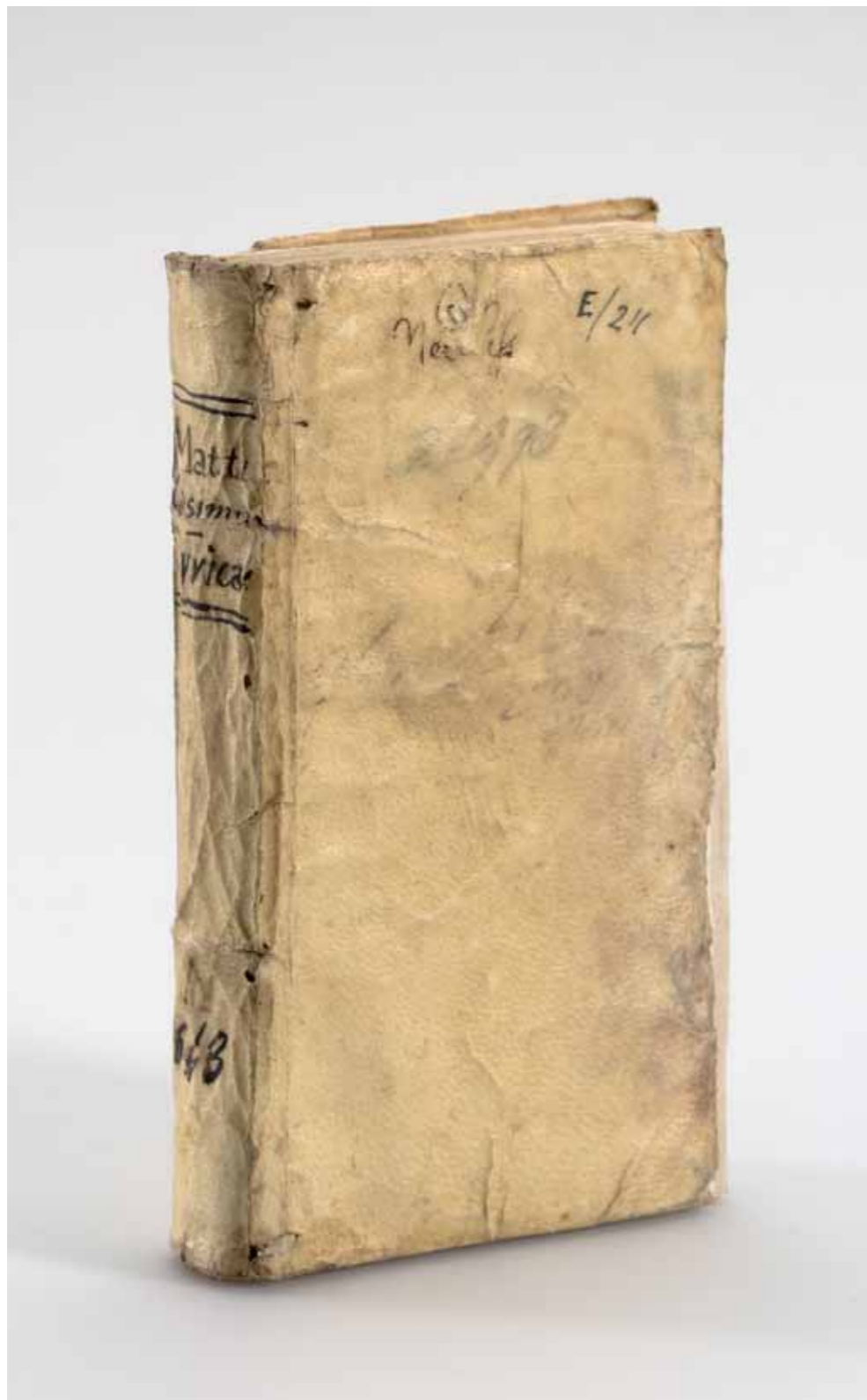

Mathiae Casimiri Sarbievii... Lyricorum libri IV...

Antverpiae: ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, 1632; 4°

Motiejus Kazimieras Sarbievijus (1595–1640) – jėzuitas, Vilniaus universiteto profesorius, vienas žymiausių lotyniškai rašiusių XVII amžiaus Europos poetų. Romoje popiežiaus Urbono VIII buvo vainikuotas laurų vainiku kaip iškiliausias epochos poetas. M. K. Sarbievijus parašė darbų iš retorikos ir poetikos. Jo poezijos rinkinys *Trys lyrikos knygos* (*Lyricorum libri tres*) 1625 m. pirmą kartą išleistas Kelne. Autoriaus papildytas poezijos rinkinys buvo verčiamas į anglų, prancūzų, italų, vokiečių, lenkų, čekų, lietuvių kalbas, sulaukė daugiau nei 50 laidų. 1632 m. leidimo rinkinio *Keturios lyrikos knygos* frontispise įkomponuota Cornelio Galle (1576–1650) graviūra, atlikta pagal flamandų dailininko Peterio Pauliaus Rubenso (1577–1640) piešinį.

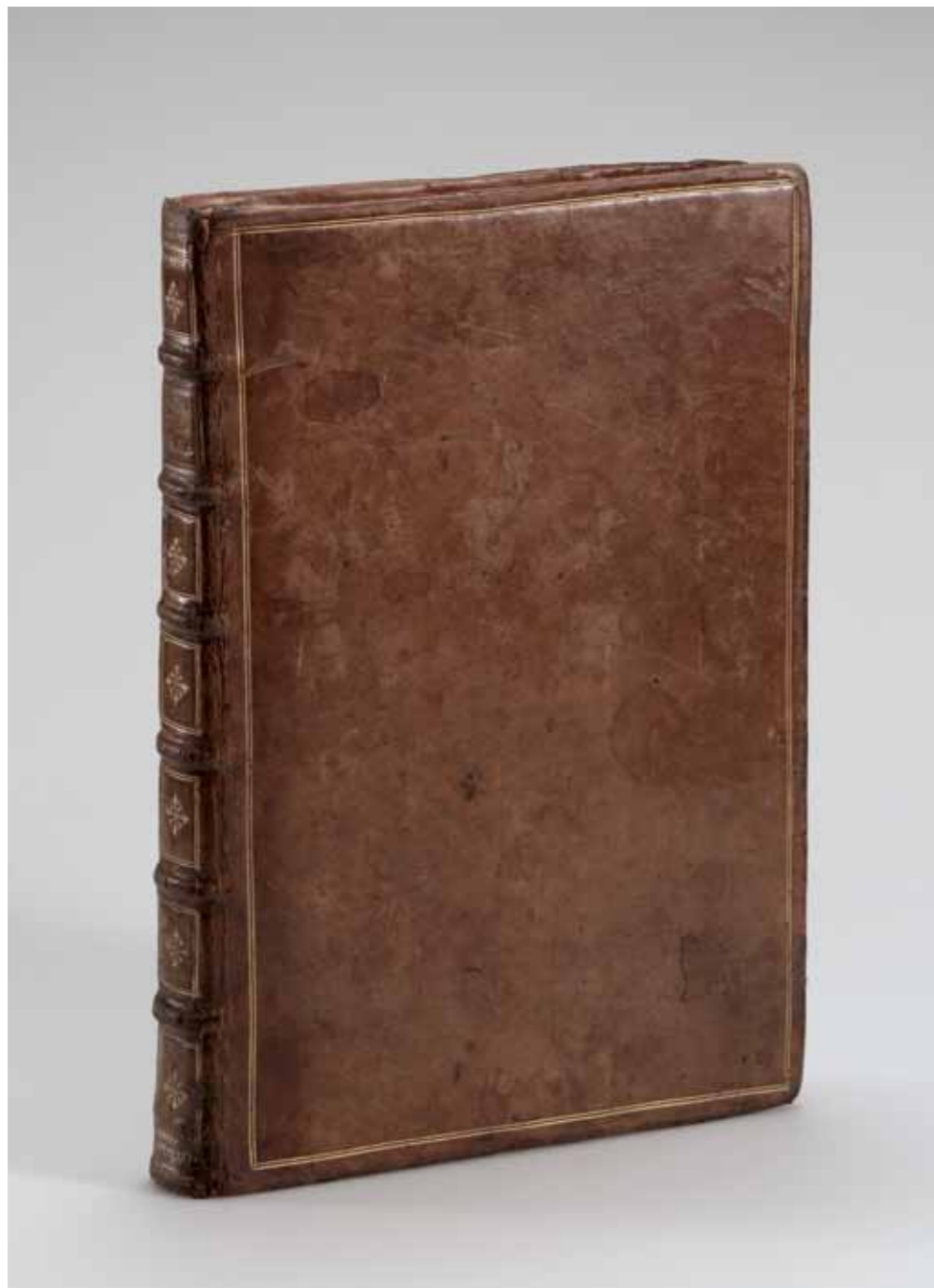

Matthiae Casimiri Sarbievii... Lyricorum lib[ri] IV...

Romae: apud Hermannum Scheus, typis Ludovici Grignani, 1643; 12°

Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus *Keturios lyrikos knygos* 1643 m. pakartotinai išleistos Romoje.

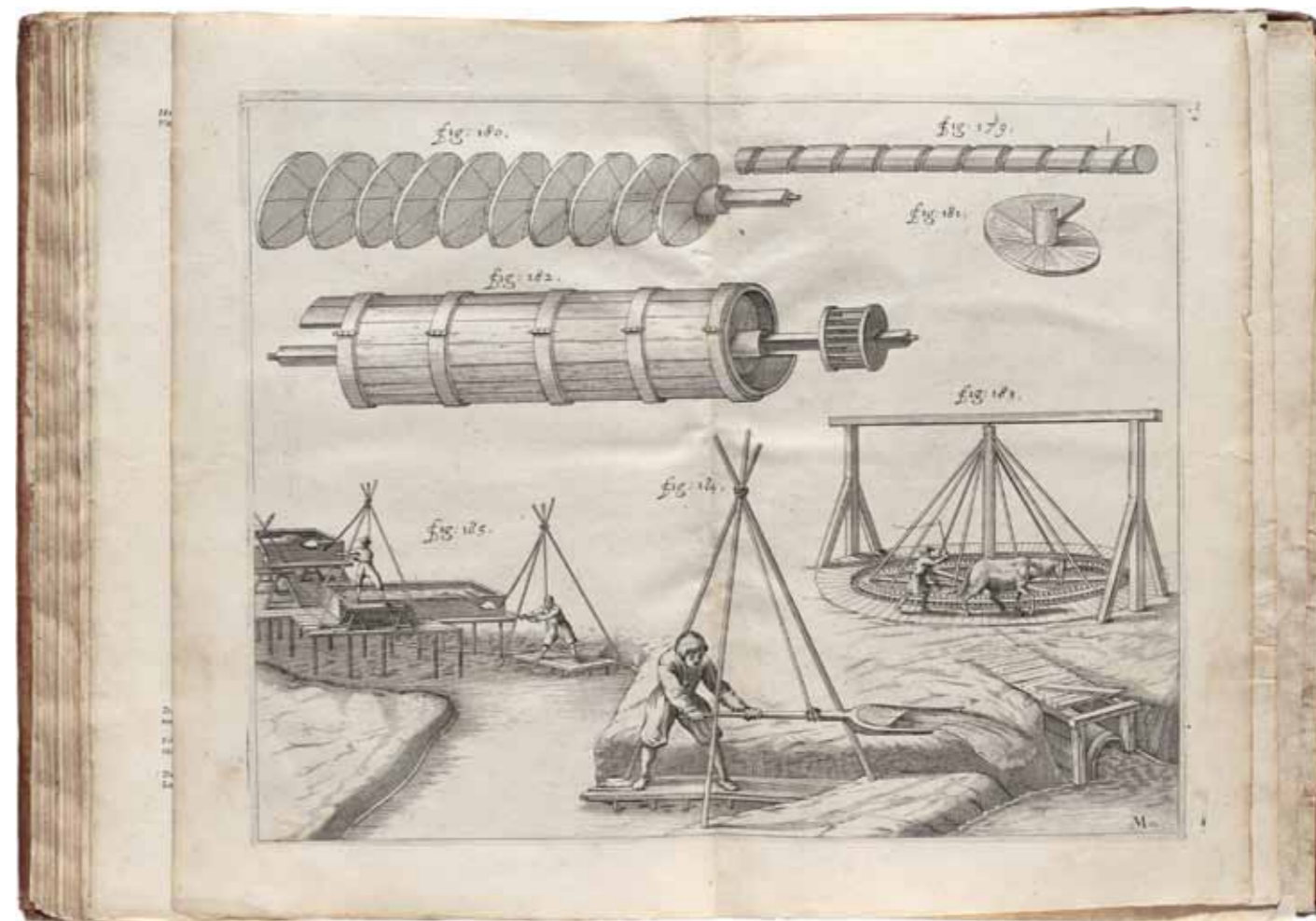
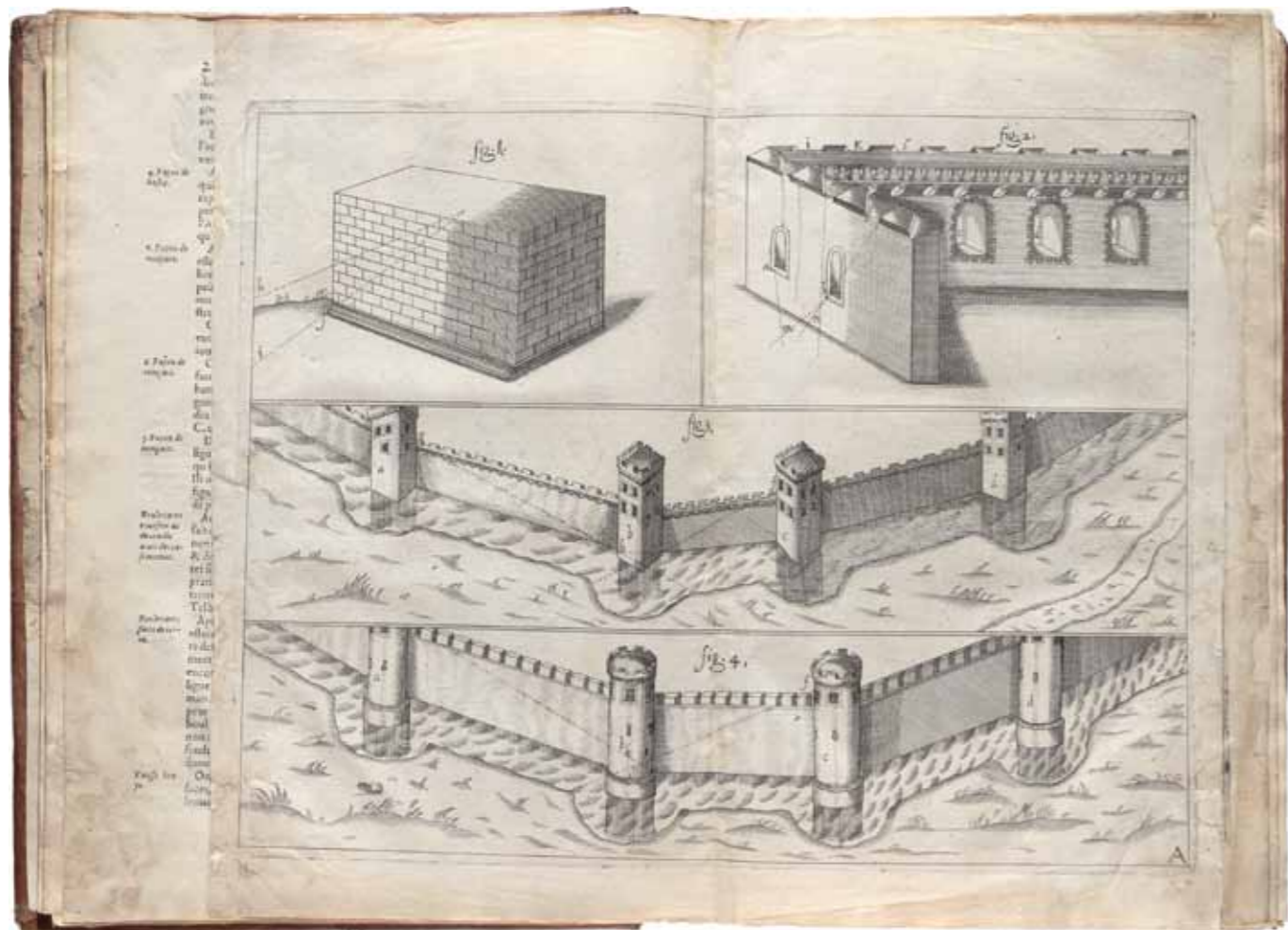

Adam Fritach. *L'Architecture militaire, ou La fortification nouvelle...*

A Paris: chez Toussaint Quinet, 1640; 2°

Adomas Freitagas (1608–1650) – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės karo inžinierius, gydytojas, filosofijos ir medicinos daktaras. 1631 m. Leidene pasirodė jo parengtas veikalas *Nauja karinė architektūra* vokiečių kalba. Jame aptariami vietovės parinkimo tvirtovei klausimai, nagrinėjami tvirtovių projektavimo, statybos būdai. Knyga pakartotinai leista vokiečių ir prancūzų kalbomis.

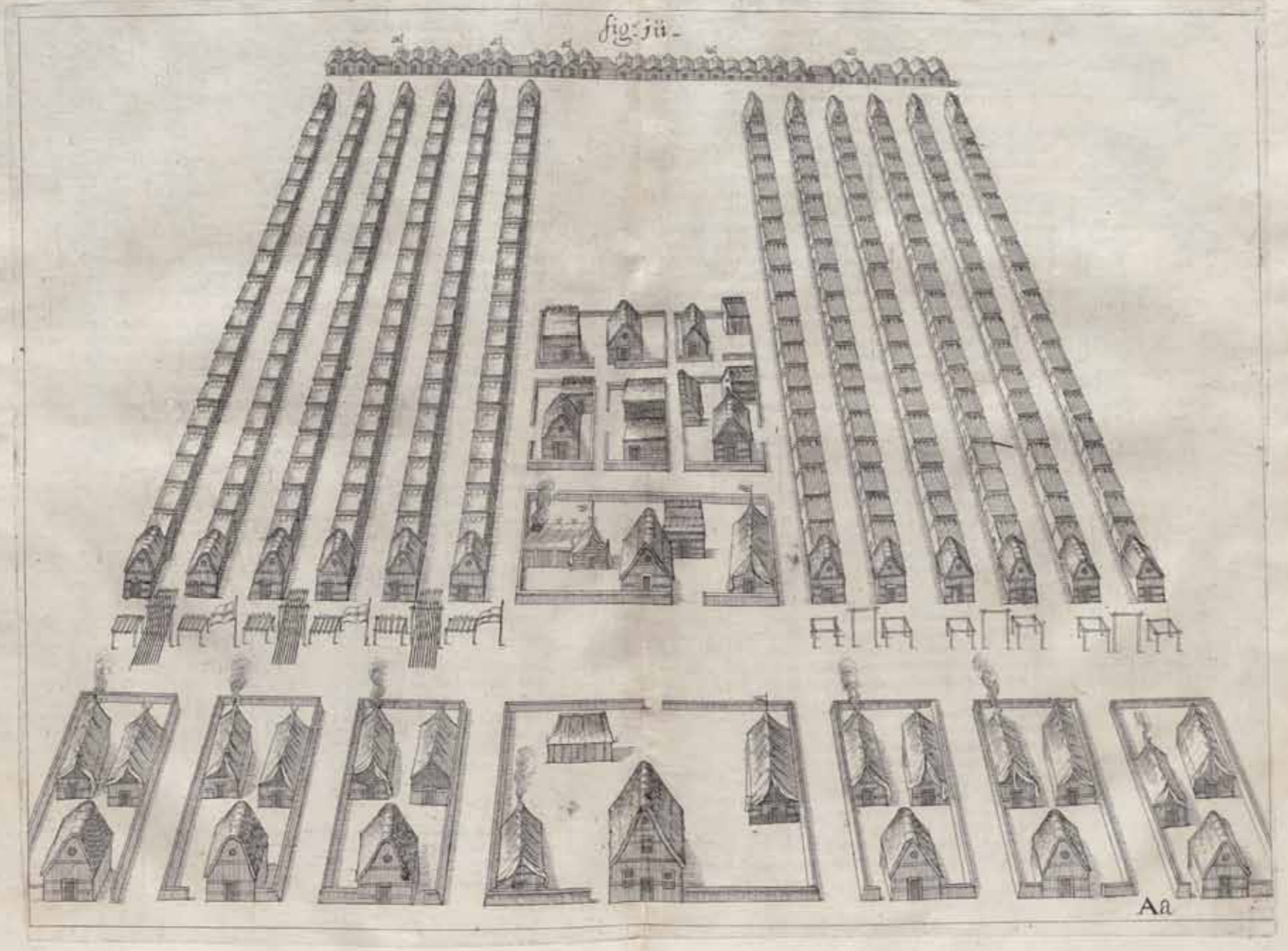
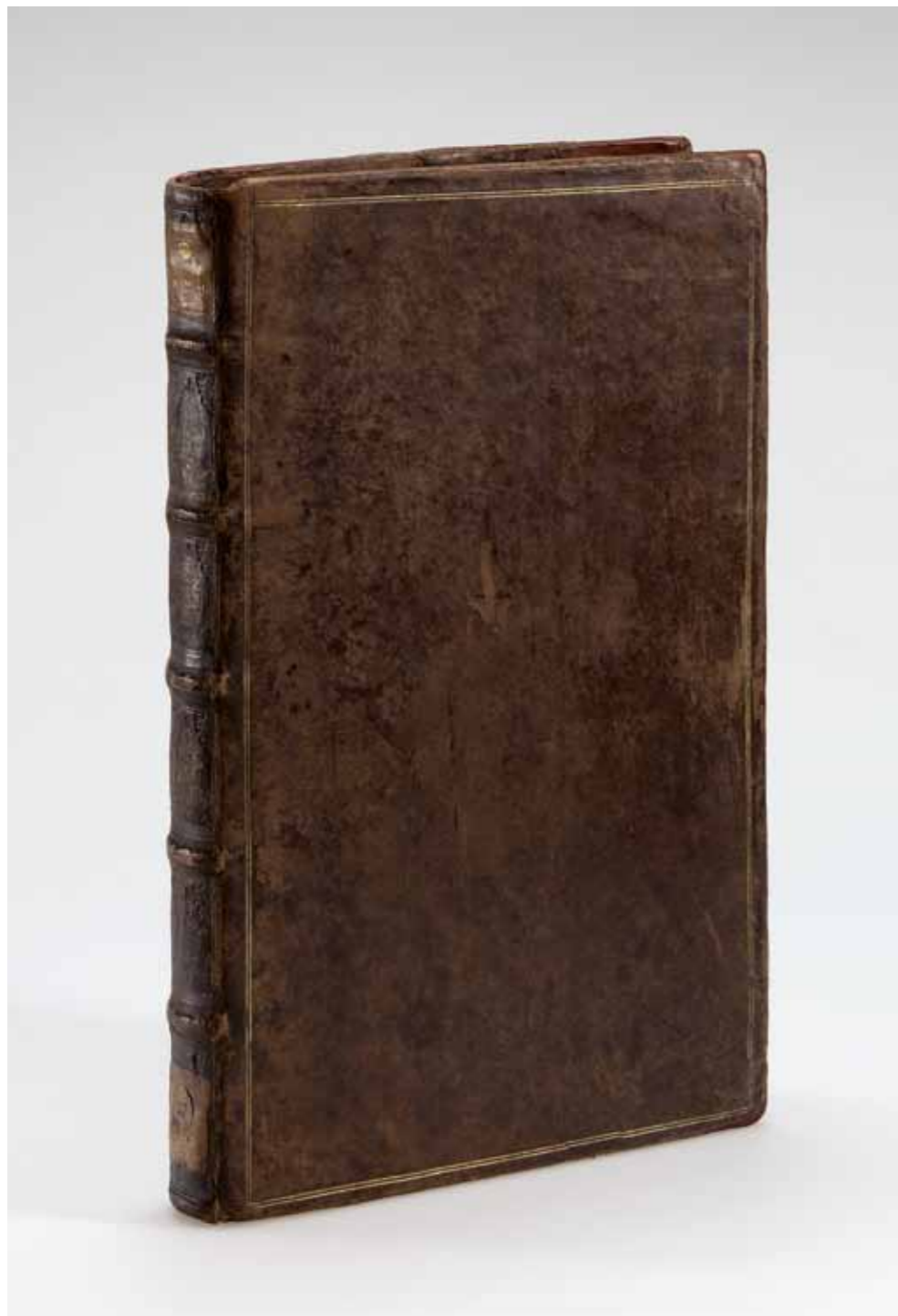

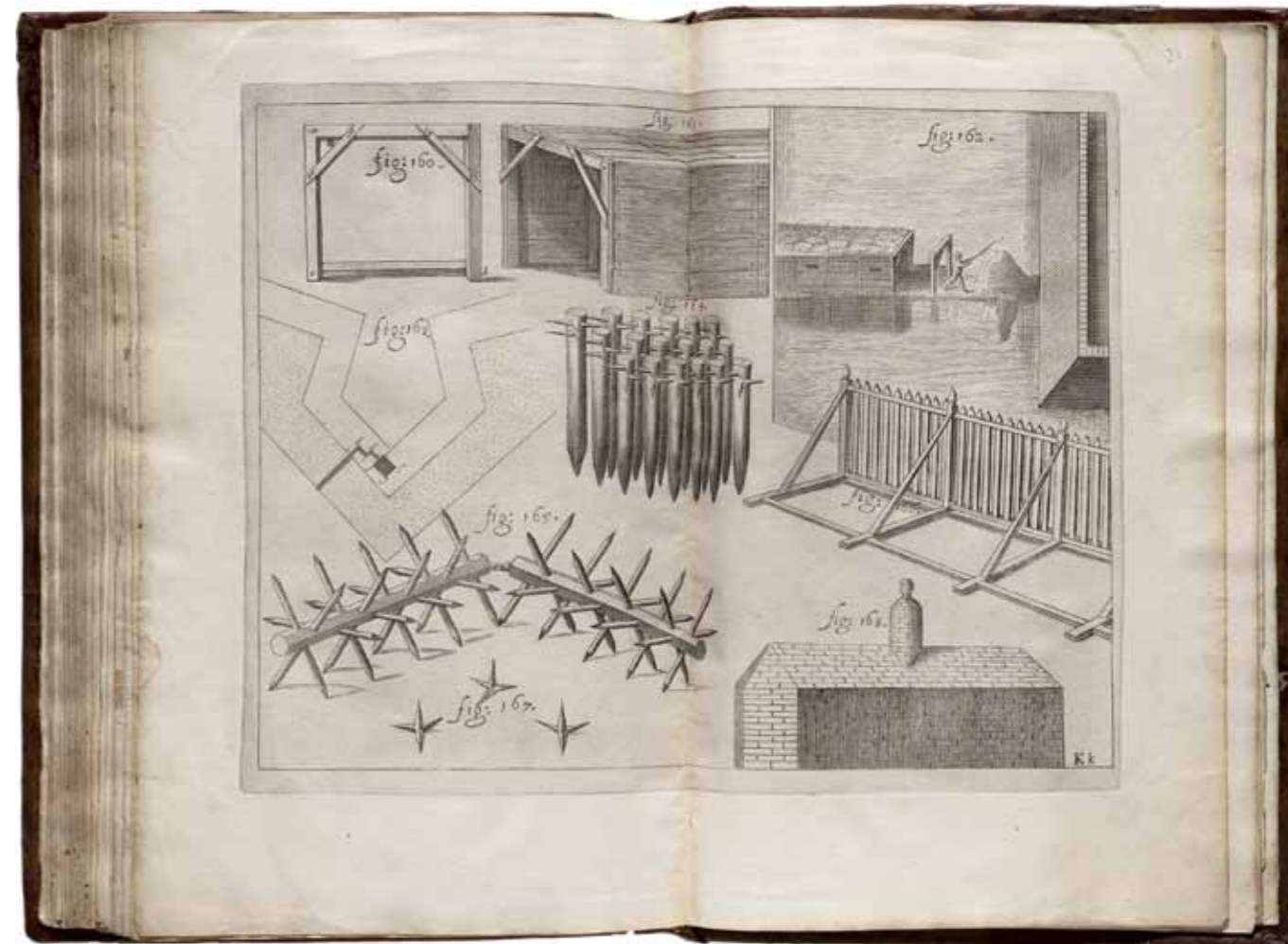
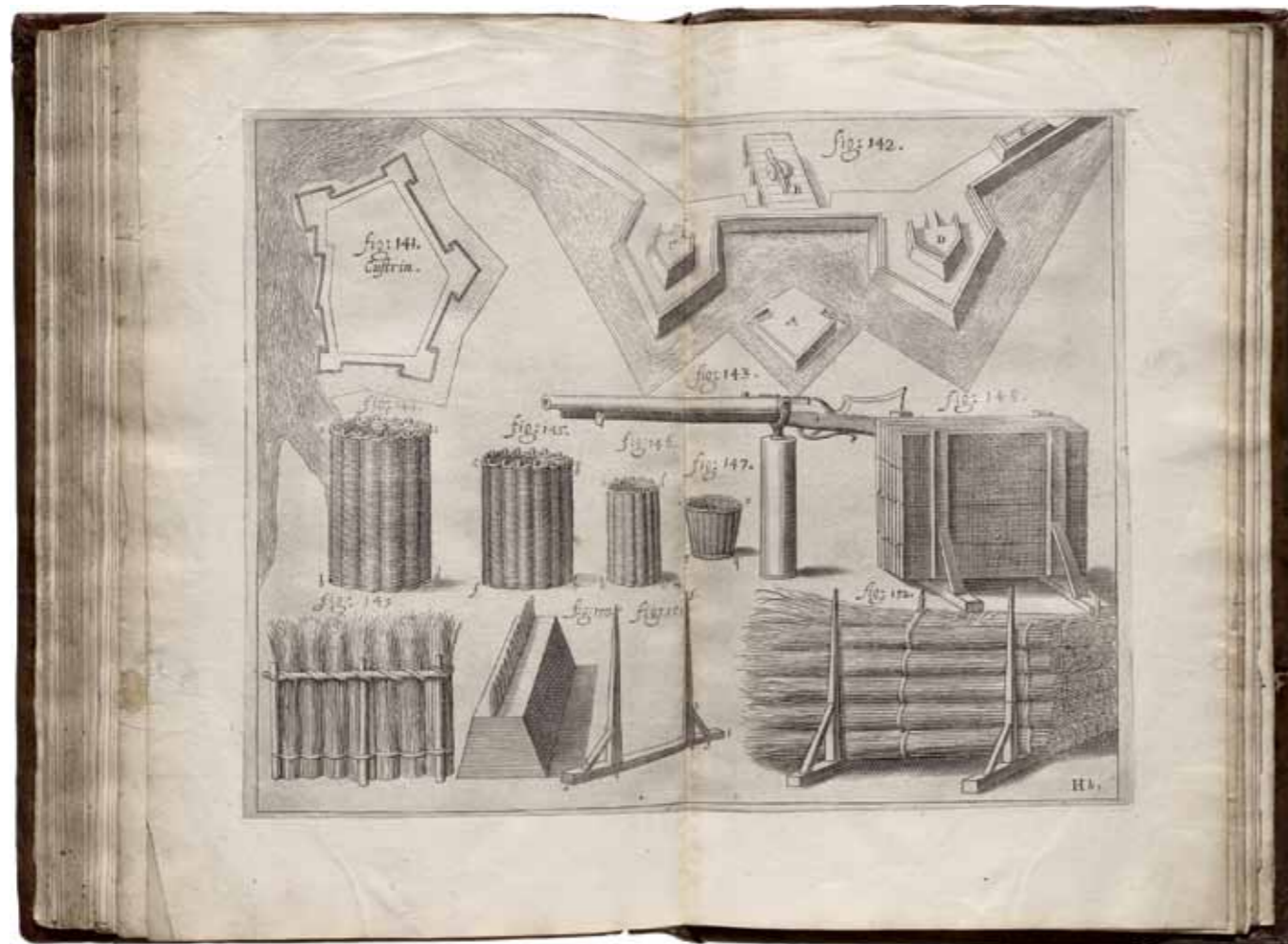
fig. ja.

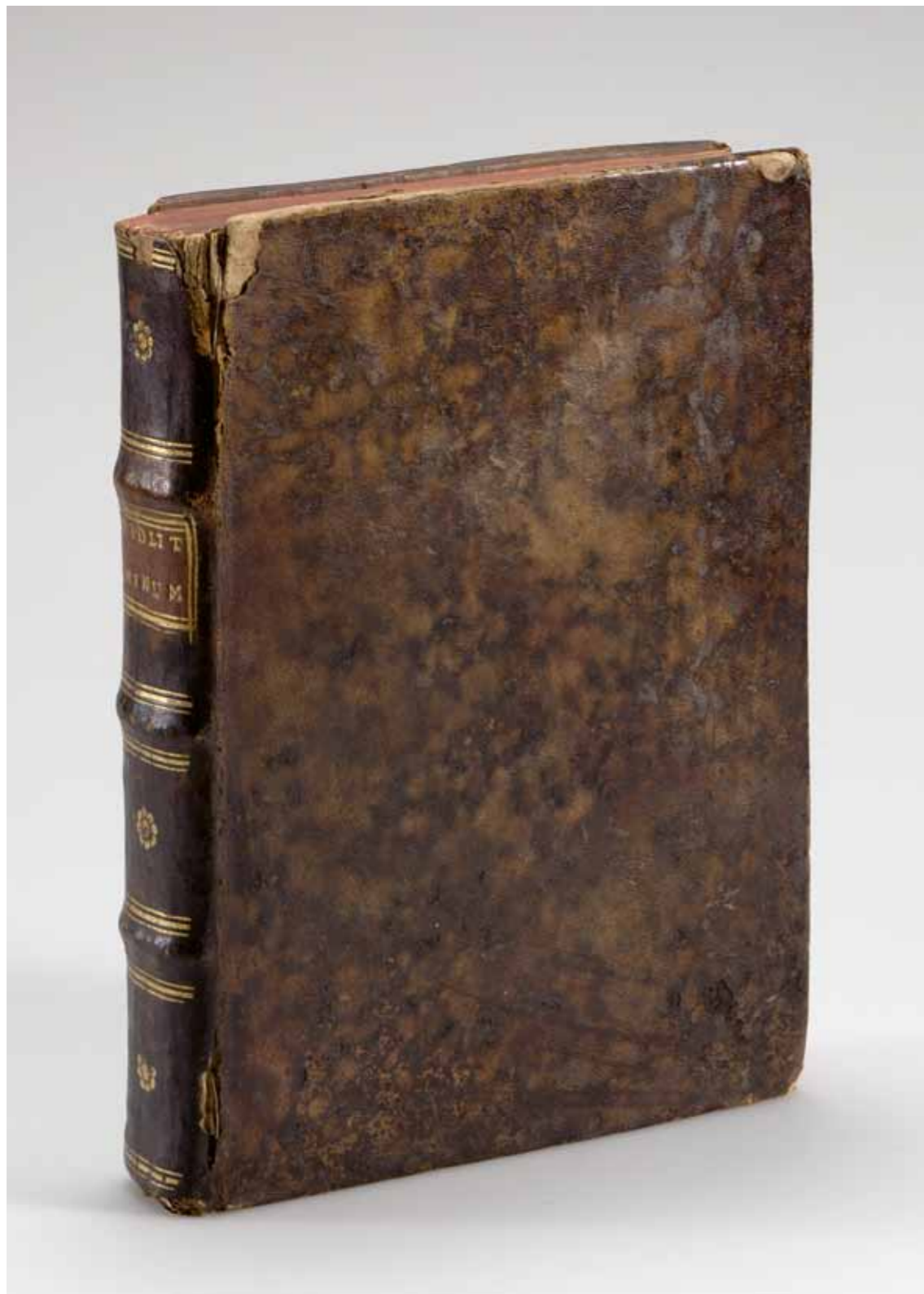
Aa

Adam Freitag. *Architectura militaris, nova et aucta, oder Neue vermehrte Fortification...*
 Zu Amsterdam: bey Daniel Elzevier, 1665; 2°
 Adomo Freitagto veikalas *Nauja karinė architektūra* pakartotinai išleistas 1665 m. Amsterdame vokiečių kalba.

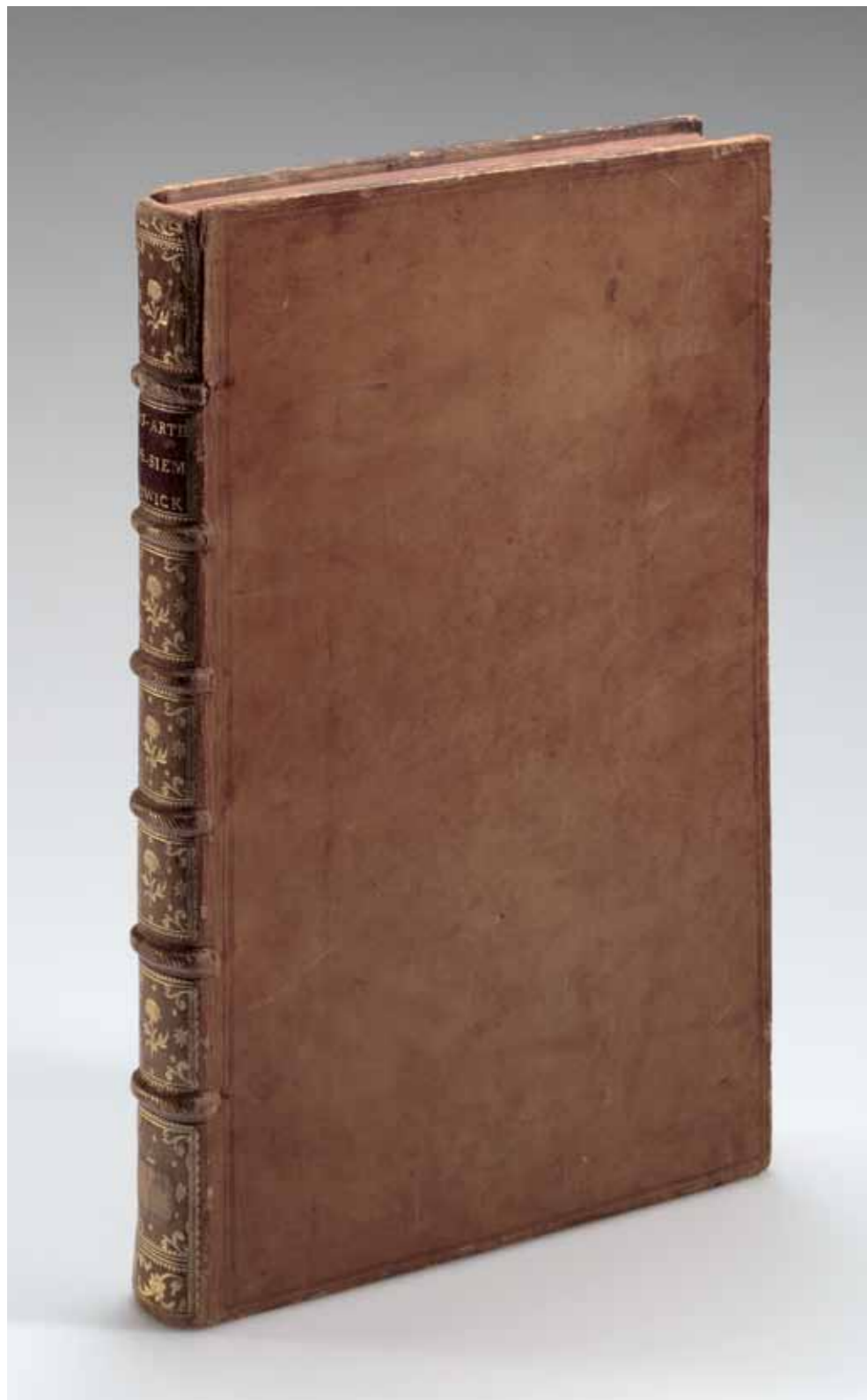

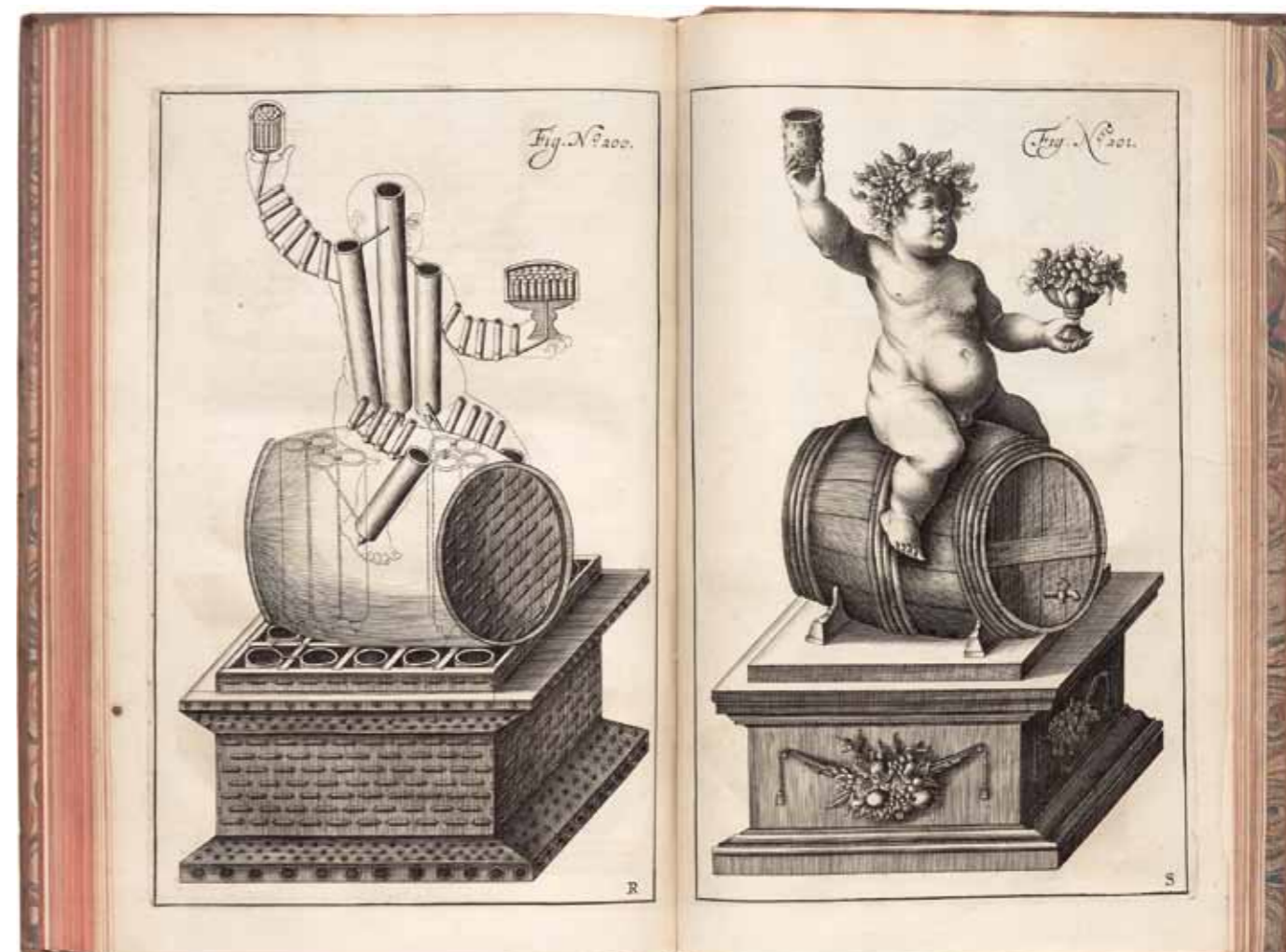
Aaron Alexander Olizarovius. *De politica hominum societate libri tres*
Dantisci [Gdanskas]: sumptibus Georgii Forsteri, 1651; 4°

Aronas Aleksandras Olizarovijus (1610–1659) – Vilniaus universiteto teisės profesorius, teisės ir medicinos daktaras. Vilniuje jis lotyniškai parašė svarbiausią savo darbą – *Trys knygos apie politinę žmonių sąjungą*, kurį dedikavo LDK pakancleriui Kazimierui Leonui Sapiegai (1609–1656). Veikalas buvo žinomas visoje Europoje. Knygoje nagrinėjami valstybės, visuomeninio ir šeimos gyvenimo, teisės, pedagogikos, politiniai klausimai, keliama amatų reikšmė, kritikuojama baudžiava.

Casimirus Siemienowicz. *Artis magnae artilleriae pars prima...*
Amsterodami: apud Ioannem Ianssonium, 1650; 2°

Kazimieras Semenavičius (~1600–1651) – Vilniaus universiteto auklėtinis, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės karininkas, artilerijos inžinierius. Savo knygoje *Didysis artilerijos menas* jis pirmasis pasaulyje pateikė daugiapakopės raketos ir raketinės artilerijos sukūrimo teoriją bei brėžinius. 1650 m. Amsterdame buvo išleista pirmoji veikalo dalis. Pratarmėje K. Semenavičius pateikė ir antrosios dalies planą, tačiau autoriaus mirtis sutrukdė įgyvendinti sumanymą. Knyga išpopuliarėjo visoje Europoje. Daugiau nei 100 metų ji naudota kaip mokymo priemonė rengiant artilerijos specialistus. 1651 m. buvo išversta į prancūzų, 1676 m. – į vokiečių, 1729 m. – į anglų kalbą. Taip pat versta į olandų, danų, lenkų kalbas. Knygoje yra daugiau kaip 200 K. Semenavičiaus pieštų pavyzdžių, schemų. Paties autoriaus sukurtas ir knygos frontispisas.

pareil bien réglé qui nous a appris à connoître les matieres, les choisir, & les preparer; & qui de plus nous a insensiblement conduit à la connoissance de certaines parties essentielles, ou de plusieurs membres desquels ces puissantes & admirables machines sont composées, & de toutes ces autres inventions, que nous appellons parmy nous des passe temps pyrotechniques, des feux de joye, & des divertissemens populaires. Maintenant suit l'autre partie comprise dans ce chapitre, laquelle les Architectes ont appellée à l'imitation des Grecs *ἁρμοσία* ce qui est suivant la definition de Vitruve (*rerum apta collocatio, elegantique in compositionibus effectus operis cum qualitate* : une juste & convenable assiette des choses, & un elegant effet de l'ouvrage avec qualite dans toutes ses compositions). Or celle-cy est composée de plusieurs parties entre lesquelles, (sans m'arrester à toutes les autres qui demandent une connoissance particuliere de l'Architecture de laquelle le Pyrotechniste ne sera pas tout à fait ignorant) j'en ay choisies deux seulement, dont ie veux icy vous entretenir. La premiere est le Thematisme (du mot Grec *ἑματισμός*) qui signifie assiette, bien-seance, & bonne grace, que l'on desint *emendatus operis aspectus, probatus vel compositioni cum auctoritate*. Or toute cete grace & cete admirable symmetrie qui se rencontre dans les parties, procede d'une profonde meditation, & des soins particuliers que prend un Ingenieur à rechercher dans son imagination tant de differentes inventions pour les produire en public lesquelles il sçait fort bien accommoder au temps, au lieu, à la qualite, & auctorité des personnes à qui il desire complaire, se servant particulièrement de celles qui sont les mieux receuës, & les plus approuvées dans l'usage commun des hommes, & dans l'observation naturelle des choses, sans toutefois tantier rien d'impossible, ni qui puisse choquer tant soit peu les regles de nostre Art.

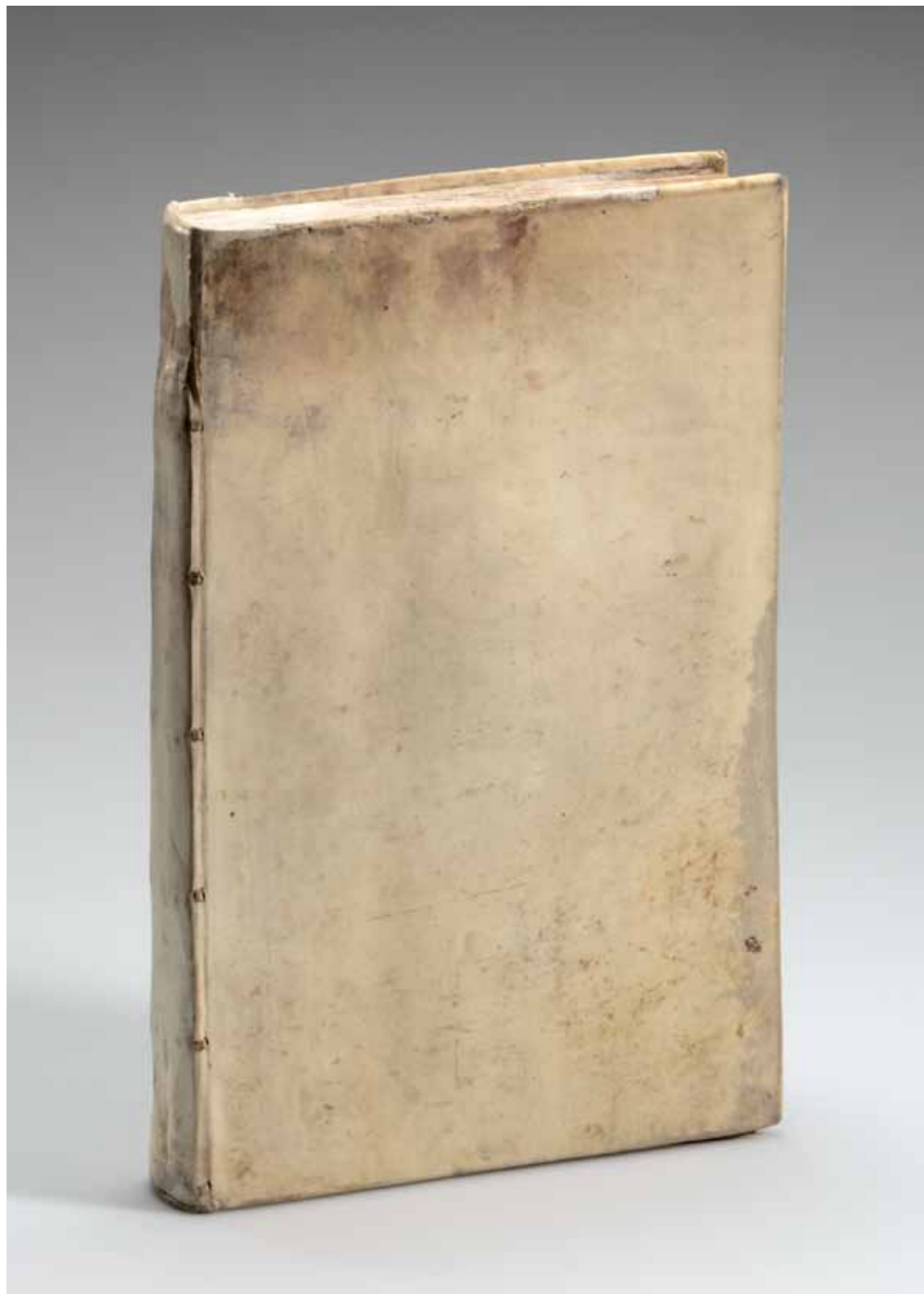
La seconde est la distribution que les mesmes ont appellée *κατάστημα*. Celle cy veut que l'on met la main à l'œuvre tout de bon, elle consiste dans une pratique actuelle & dans une parfaite & mutuelle connexion des membres, voulant qu'on se serve de son jugement pour raisonner, & sçavoir, quoy, comment, & pourquoy cecy doit estre mis dans un endroit & non pas dans cét autre, pourquoy de travers & non pas droit, & en fin pourquoy employé dans un réps & non dans toute autre saison de l'année. A celle cy se rapporte encore la moderation dans les frais, le bon menâge dans la dépence, & la sage conduite dans les entreprises. Et sur toutes choses le soin particulier de nostre salut & de nostre vie non seulement, mais aussi de tous ceux qui peuvent encourir des grands dangers par nostre faute regarde directement cete economie. Voila doncques les deux parties de nostre Pyrotechnie desquelles ie desire vous entretenir pour le present.

Du Thematisme, & de la Bien-seance que l'on doit observer dans les machines pyrotechniques & recreatives,

Les Anciens aussi bien comme les Modernes ont voulu que les feux d'Artifice recreatifs fussent mis en usage particulièrement dans quatre certains temps, premièrement aux sacres & coronemens des Papes, des Empereurs, & des Rois, aux receptions des Princes, & des Generaux d'armée, dans les creations des Bourgue-maitres, Eschevins & de tout autre Magistrat, pour faire retentir cete joie commune qui accompagne ordinairement ces jours pleins de jouissance & d'un applaudissement public.

Secondement on employe les feux de joie apres quelque signalée victoire rem-

Casimir Simienowicz. *Vollkommene Geschütz- Feuerwerck- und Büchsenmeisterey-Kunst...*, d. 1–2

Franckfurt am Mayn: in Verlegung Johann David Zunners, gedruckt bey Henrich Friesen, 1676; 2°

Kazimiero Semenavičiaus veikalą *Didysis artilerijos menas* į vokiečių kalbą išvertė Thoma Leonhardas Beerenas, o Danielis Elrichas pridėjo savo parašytą antrą dalį.

Des fünfften Buches /

II. Abtheilung.

Von Massen/ Sturm/ Sachen/ und Feuerwerker Kriegs- und Ernst- Waffen.

CAPUT I.

Vonden Sturm-Köpfen/ Phiolen/ Flaschen/ Krügen/ und Kannen.

Nur den Feuerwerker Sachen damit man abwehret / von welchen ich in diesem andern Teil gegenwertiges Buches zu reden für genommen/ seye ich die Sturm-Löpf/ Phiolgläser/ Fla- schen/ Krüge und Kannen und dergleichen andere irdene oder gläserne Gefässe voran. Weil sie schlechter/ und nicht so künstlich wie die Nachfolgenden. Und begriffe zugleich alle in einem Capitel/ weil sie alle auff einerley Weise können præpariret werden: Aber doch nicht alle auff alleley Arten: denn offters wird sich das/ so man in das eine thut/ nicht in das andere schicken/ wegen der gleichheit der Figur und Grösse. Ich habe aber unterschiedene Manieren dergleichen Gefässe zu füllen und zu richten allhier verzeichnet.

1. Manier.

Erst wird in ein Gefäß so viel subtil zerriebener und durch ein Sieb geschlagener und geleichter Kalk gethan/ daß 3/ des Gefäßes davon voll werde: dazu wird vollends Kornpulver ge- schüttet bis oben an das Gefäß/ und das Mundloch obenher mit einer pappirnen oder solch- nen Scheibe/ hernach mit Leinwand Wech oder Wachs vermachtet. An den Hals oder Ohren oder Henckel so das Gefäß von Löpf/ werden Lunten angebunden/ auff solche Weise/ wie in der Figur No. 206 zu sehen. Wenn das Gefäß also zubereitet/ zündet man zuvor die Lunten an beyden Enden an/ und wirffs von oben hinab unter den Feind/ nemlich vonden Wall/ oder vonden Stadt-Mauer/ und zwar aus der Hand wenn er nahe/ oder mit einer hierzu bequemen Maschine/ wenn er etwas entfernet / (und auff diese letztere Art/ können von denen Belägerern derglei- chen Gefässe in die belagerten Bestungen geworffen werden /). Sie werden auch zuweilen in See/ Treffen/ wenn in der Nähe gestritten wird/ in die feindlichen Schiffe mitten unter den Feind geworffen: denn so bald sie auff die Schiffsternen oder auff ein ander hart objectum fallen/ so zerspringen und zerbrechen sie alsobald/ und verschütten die eingefüllte Materiam: Es fallen denn die Lunten auff das Pulver/ und wird ein gross Feuer/ nicht ohne Beschädigung der Jau- der: der zerstreute Kalk aber verursachet einen dicken Staub und Nebel/ so des Menschen Gesicht zu wieder/ und unverträglich ist. Man kan auch wol an statt des Kalks Asche von Eichen oder Eschern Holz gebrauchen/ aber sie muß ganz subtiler gesiebet werden/ daß man ihre Stäubchen kaum sehen möge.

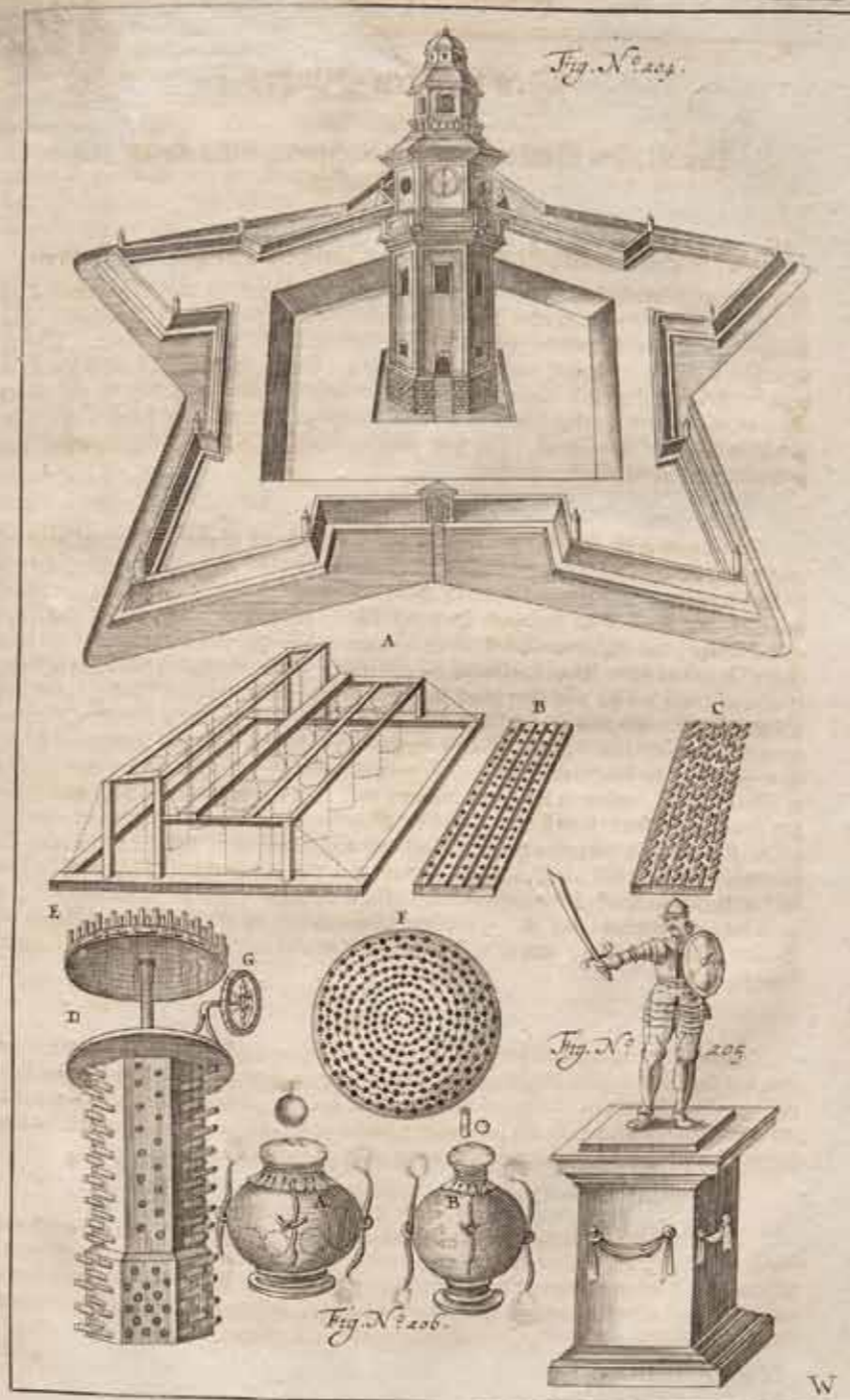
2. Manier.

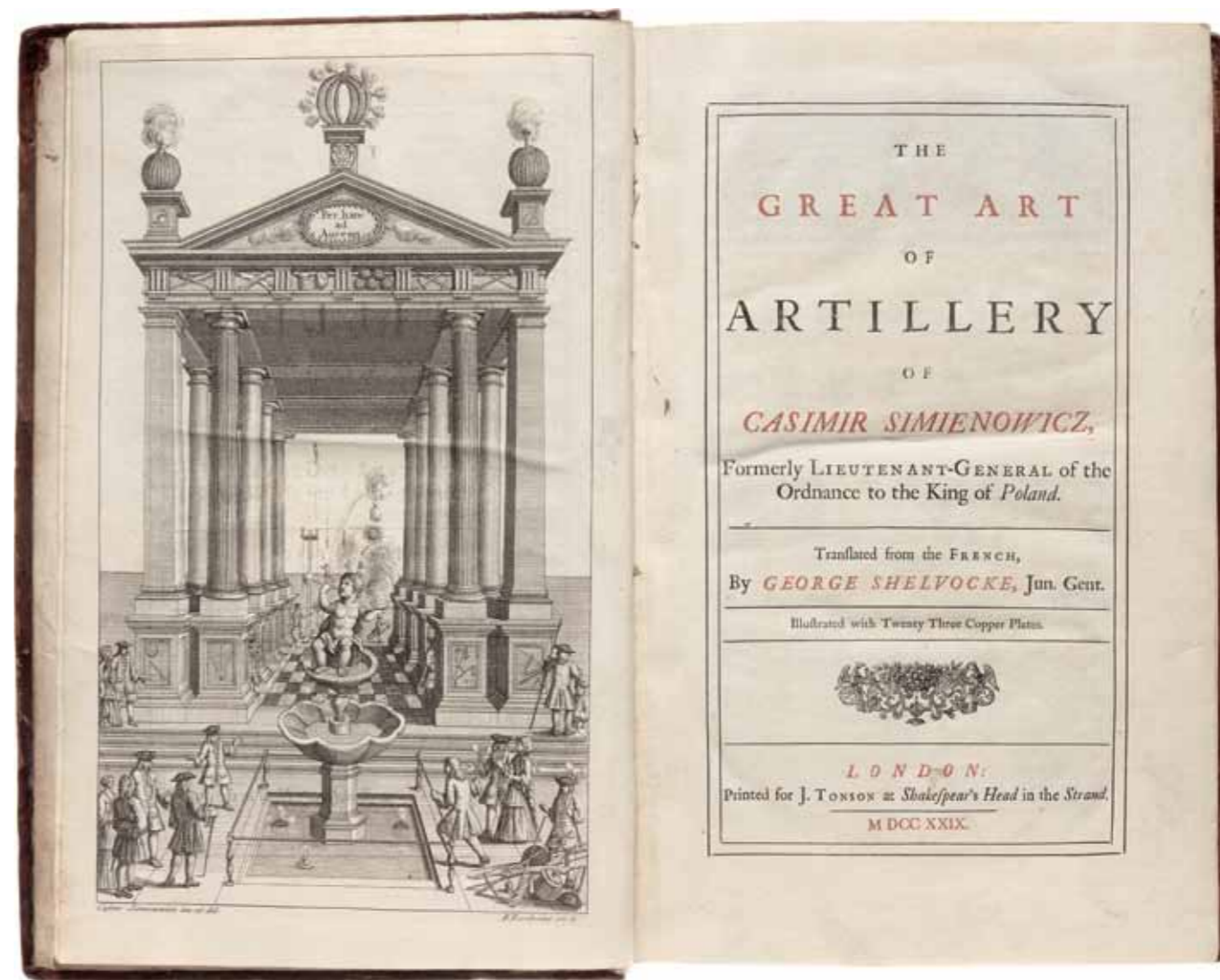
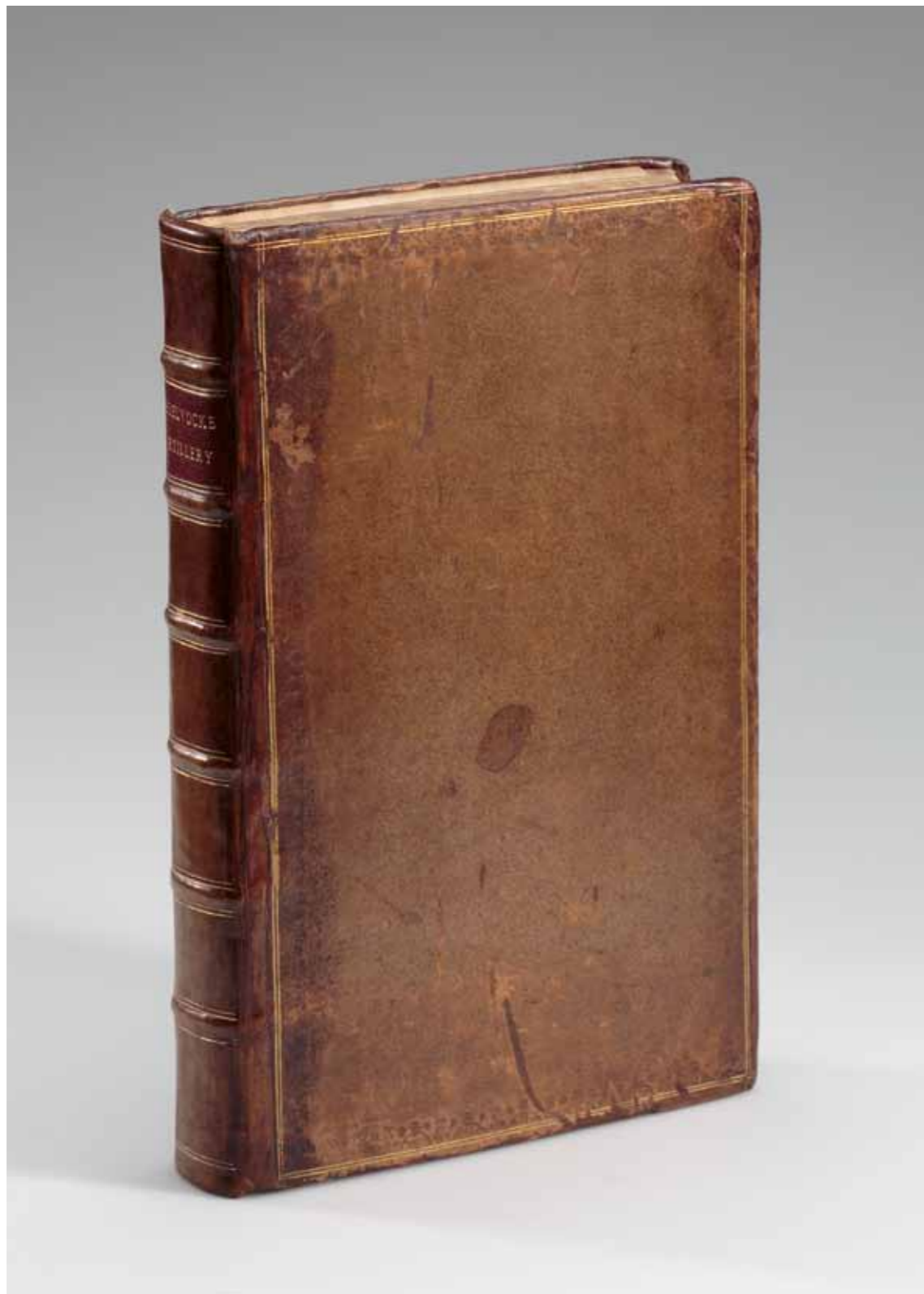
Man läßt zuweilen irdene oder gläserne Geschirre mit langen Halsen so eines Zolles weit ma- chen/ und sindden Vrialon, Retorten und destillir- Phiolen gleich/ deren Bauch wird mit Korn- pulver und gewissen Theilen Mercurij sublimati, und Boliarmenti angefüllt / biswülen werden unter das Pulver stücken Eisen/ wie zum Hagel kommen/ vermengert/ die Hälse aber werden mit lang- samen Saag gefüllet/ und also angezündet wo man hin will geworffen.

3. Manier.

Wenn die Gefässe inwendig weit genug/ und ein weit Mundloch/ 3. oder 4. Finger weit haben/ so mengt man unter das Pulver etliche eiserne Schläge so doppelt oder vielfach / und auff ihre Art geladen/ oder Handgranaten ohne Bränden/ und nur bloß bis an die Zündlöcher mit ganzen Pulver gefüllet/ welches beydes die gedachten Figuren oder Sturm-Löpf/ unter No. 206. anzeigen/ in dem ersten bey lit. A. Handgranaten gesehet/ in den andern bey lit. B. eiserne Schläge.

A. M.

Casimir Simienowicz. *The Great Art of Artillery*

London: printed for J. Tonson..., 1729; 2°

Kazimiero Semenavičiaus veikalą *Didysis artilerijos menas* iš prancūzų kalbos į anglų kalbą išvertė George'as Shelvocke'as (1675–1742). Angliškas knygos leidimas – Lietuvoje retas egzempliorius.

Albertus Wijuk Kojalowicz. *Historiae Lituanae pars prior...*

Dantisci [Gdanskas]: sumptibus Georgii Försteri, 1650; 4°

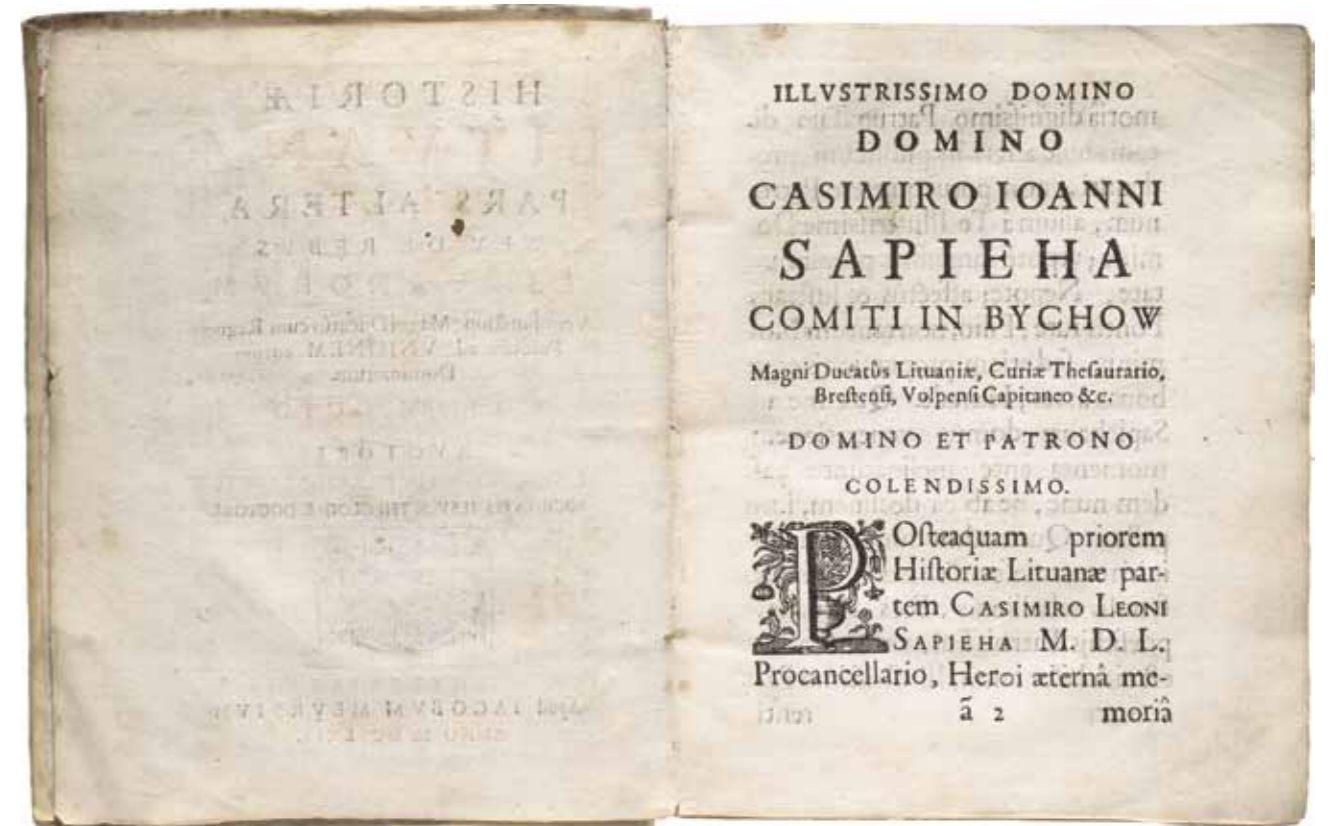
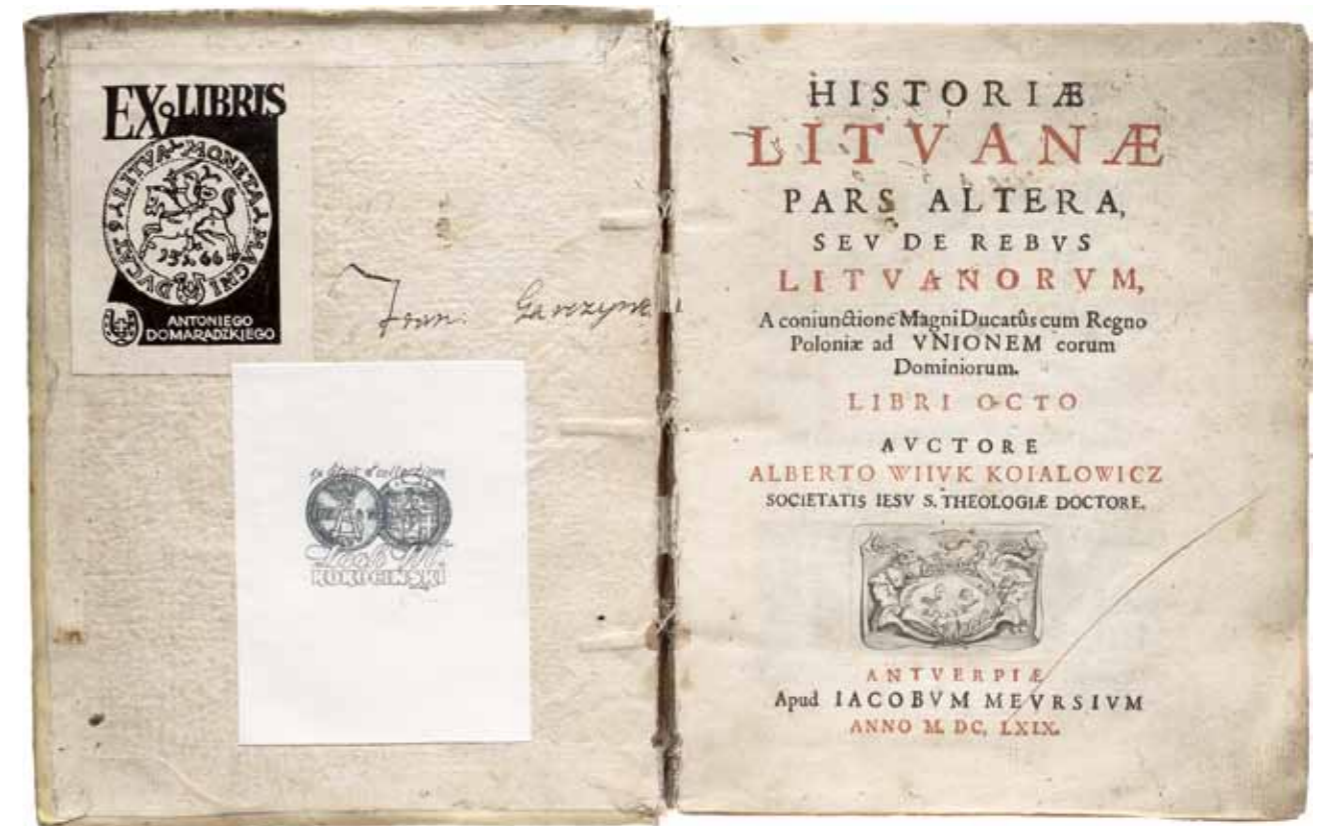
Vilniaus universiteto rektorius, profesorius, istorikas, heraldikos pradininkas Lietuvoje Albertas Kojalavičius-Vijūkas (1609–1677) sudarė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajorų herbyną, parašė filosofijos traktatų, istoriografinių veikalų lotynų ir lenkų kalbomis. Didžiausias jo darbas – dviejų dalių *Lietuvos istorija*. Čia pateikiama įvykių apžvalga nuo seniausių laikų iki Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto mirties (1572). Autorius rėmėsi Motiejaus Strijkovskio (1547–1593), Petro Dusburgiečio († po 1326) kronikomis, Radvilų archyvo Nesvyžiuje dokumentais, Lietuvos metraščių išrašais. Tai pirmoji atskira knyga išleista Lietuvos istorija. Knyga paplito visoje Europoje, supažindino ją su Lietuvos praeitimi. Pirmoji veikalo dalis dedikuota LDK pakancleriui Kazimierui Leonui Sapiegai (1609–1656), čia aprašyti įvykiai iki 1387 metų.

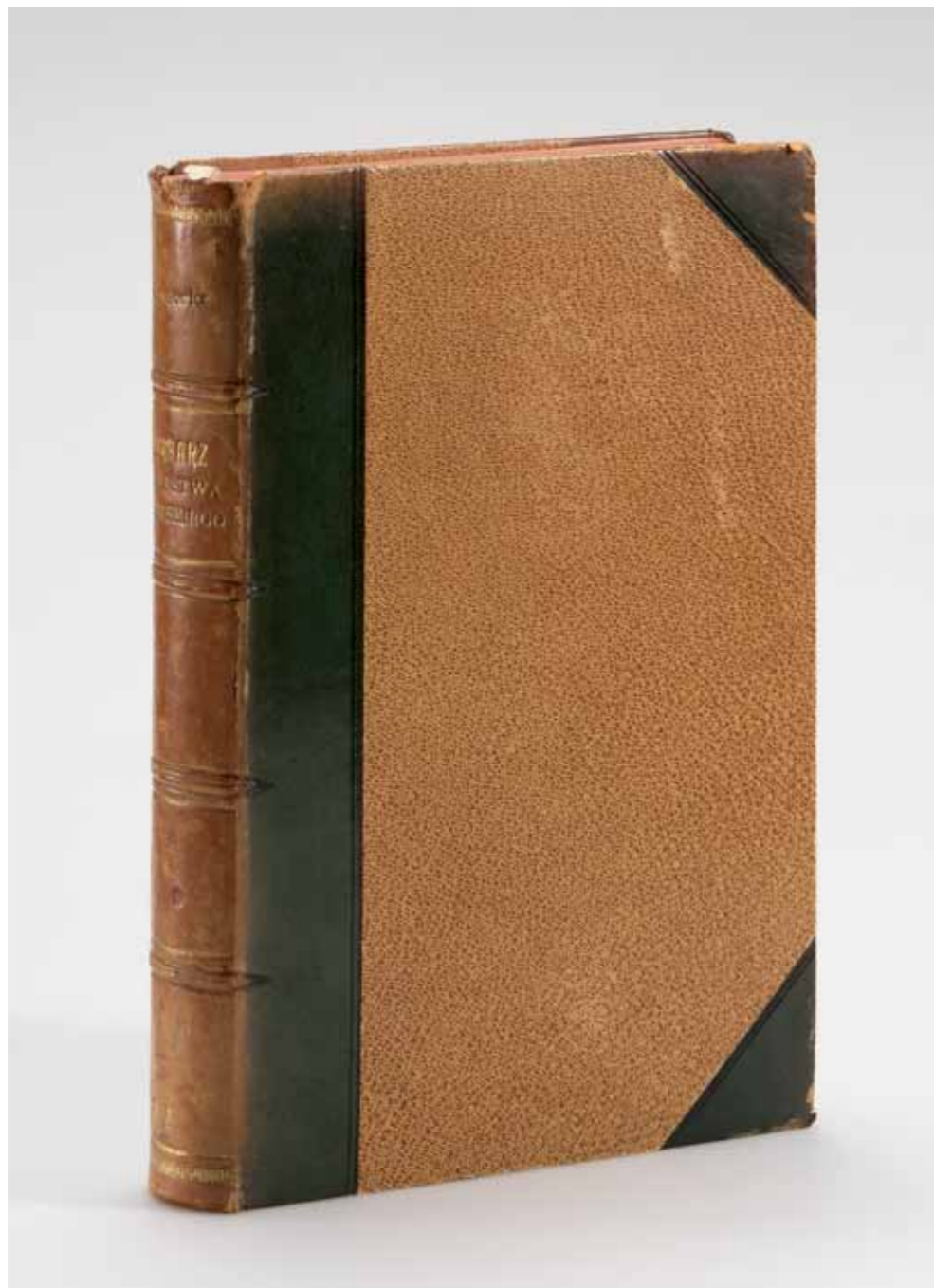

Albertus Wijuk Kojalowicz. *Historiae Lituanae pars altera...*

Antverpiae: apud Iacobum Meursium, 1669; 4°

Alberto Kojalavičiaus-Vijūko veikalo *Lietuvos istorija* antroje dalyje aprašyti įvykiai nuo 1387 iki 1572 metų. Knyga dedikuota LDK dvaro išdininkui Kazimierui Jonui Sapiegai (~1642–1720).

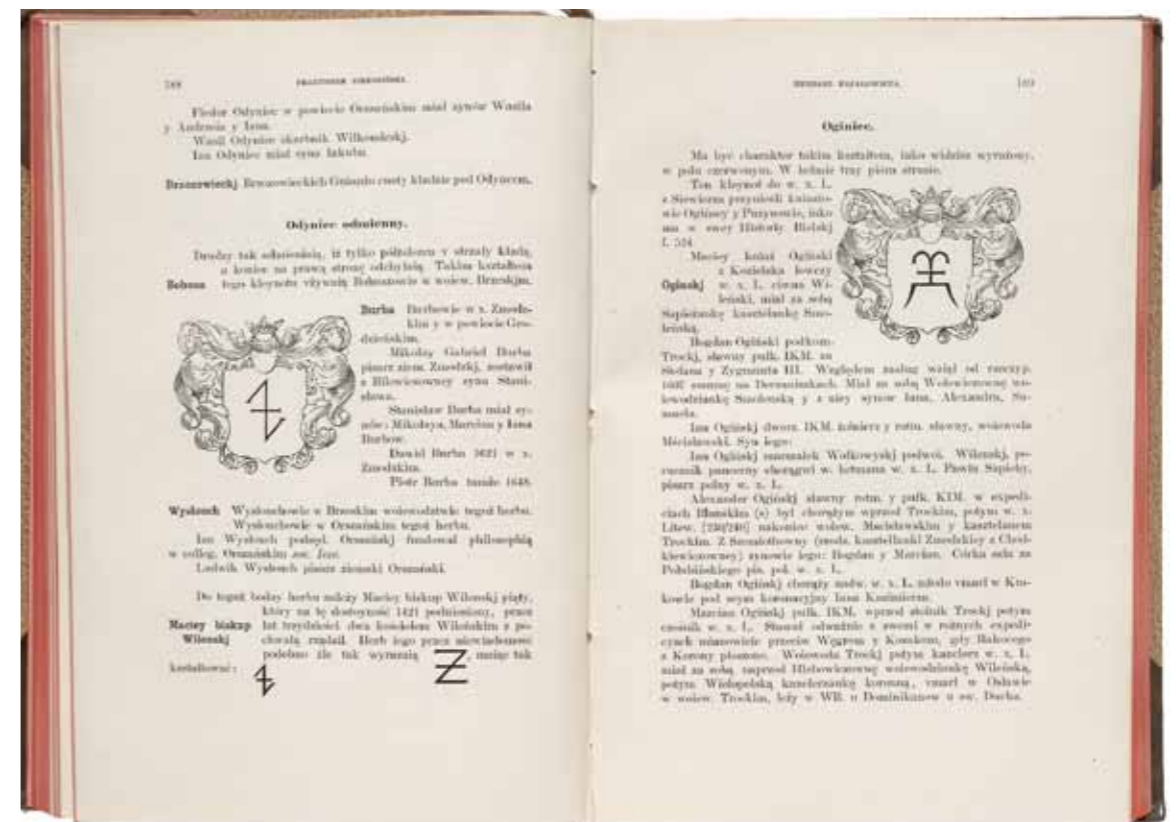

Ks. Wojciecha Wijuka Kojalowicza S. J. Herbarz rycerstwa W. X. Litewskiego...

w Krakowie: w drukarni „Czasu“ Fr. Kluczyckiego i Spółki, 1897

Alberto Kojalavičiaus-Vijūko XVII a. viduryje parengtą heraldikos veikalą *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajorijos herbų knyga* 1897 m. Krukuvoje išleido lenkų istorikas, heraldikas Franciszekas Ksawery Piekosiński (1844–1906). Jis taip pat parašė įžangą knygai. Herbyne pateikiami Lietuvos bajorų herbų aprašymai su piešiniais ir trumpos bajorų giminų istorijos.

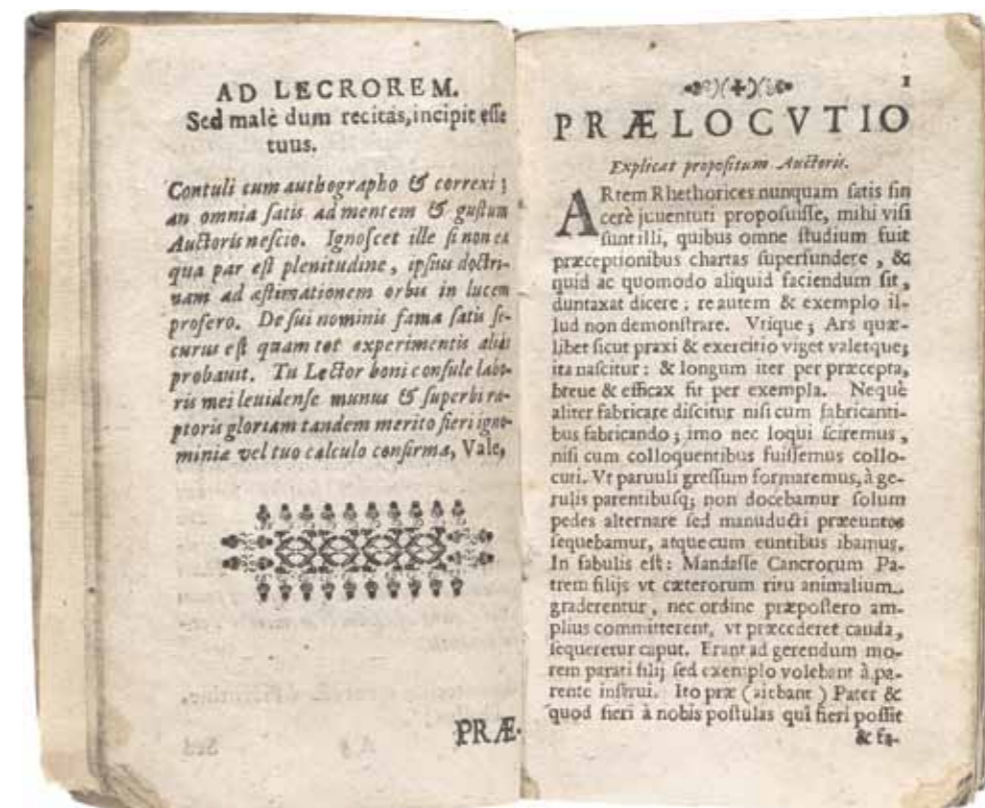
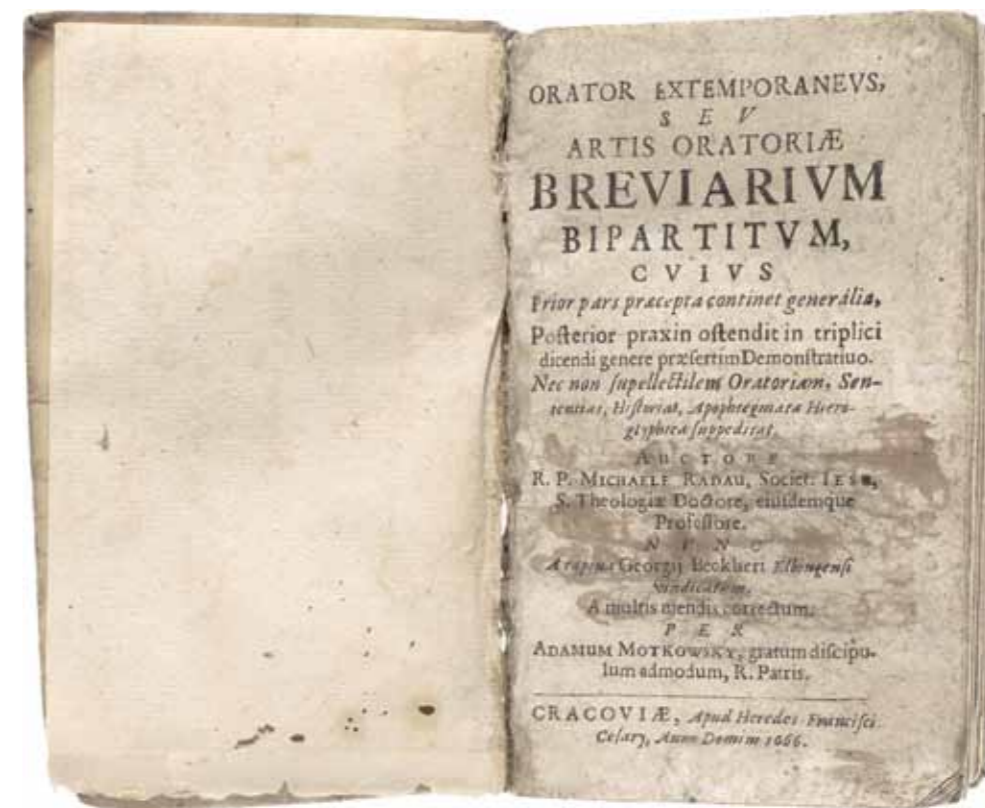

Michael Radau. *Orator extemporaneus, seu Artis oratoriae breviarium bipartitum...*

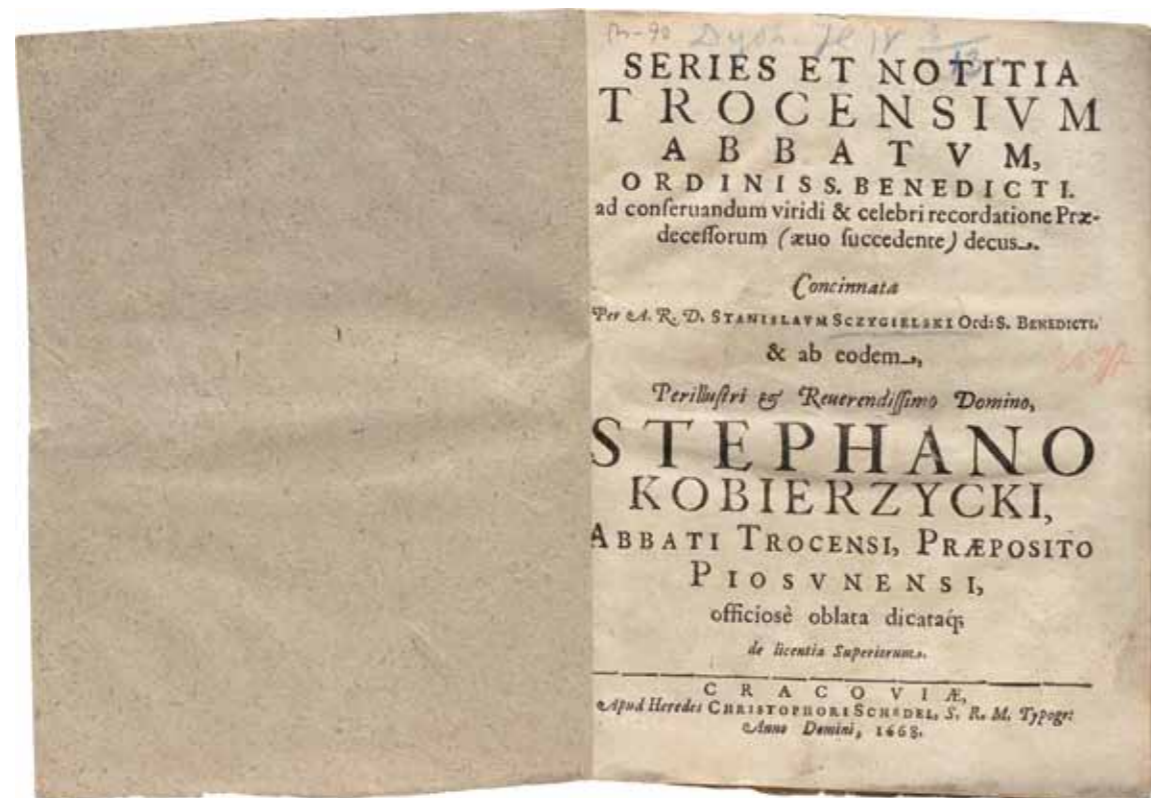
Cracoviae: apud heredes Francisci Cesary, 1666; 12°

Jėzuito, teologijos daktaro, Vilniaus universiteto profesoriaus Mykolo Radau (1615–1687) retorikos paskaitų kursas *Improvizuojantis oratorius, arba Dviejų dalių iškalbos meno trumpa apžvalga* pirmą kartą atskira knyga išleistas 1640 m. Vilniuje. XVII amžiuje net 24 kartus buvo perspausdintas įvairiuose Europos miestuose.

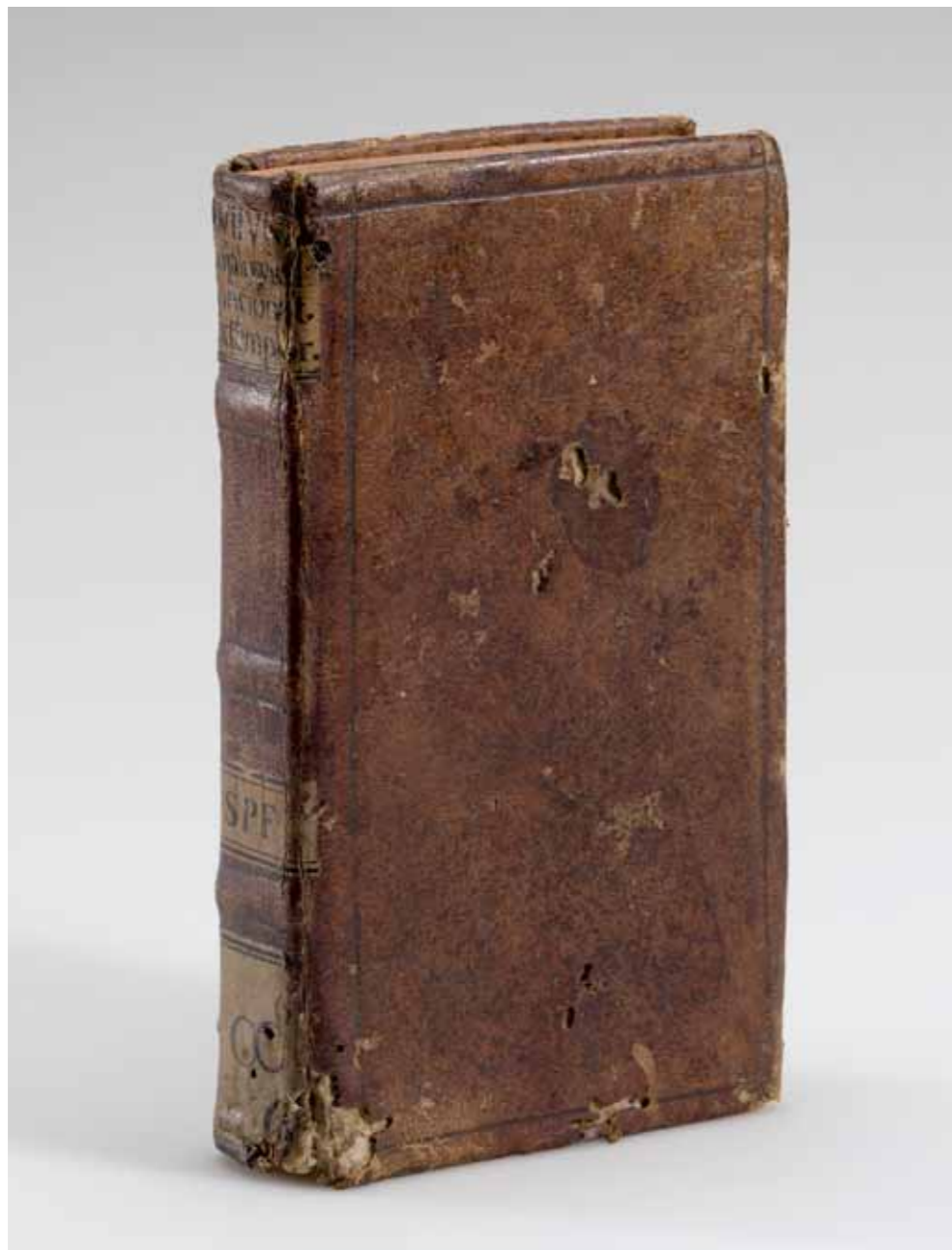

Stanislaus Sczygielski. *Series et notitia Trocensium abbatum Ordinis S. Benedicti*
Cracoviae: apud heredes Christophori Schedel, 1668

Senųjų Trakų benediktinų vienuolio Stanislovo Ščygelskio (1616–1687) knygelėje *Trakų Šv. Benedikto ordino abatai ir žinios apie juos* pateikiamos 21 šio vienuolino abato biografijos, taip pat Lietuvos didžiųjų kunigaikščių Vytauto ir Žygimanto Senojo 1415, 1416 ir 1517 metų privilegijos Senųjų Trakų benediktinams bei Žemaičių vyskupo Jurgio Tiškevičiaus 1634 m. birželio 16 d. raštas apie Medilo seniūno Jono Klockio testamentu skirtą fundaciją. Į knygelę sudėti ir tekstai apie Vytauto Didžiojo, kitų Lietuvos valdovų privilegijas ir fundacijas benediktinams bei 1577 m. vykusią bažnyčios konsekraciją, nurašyti nuo Senųjų Trakų bažnyčios fasado plokščių.

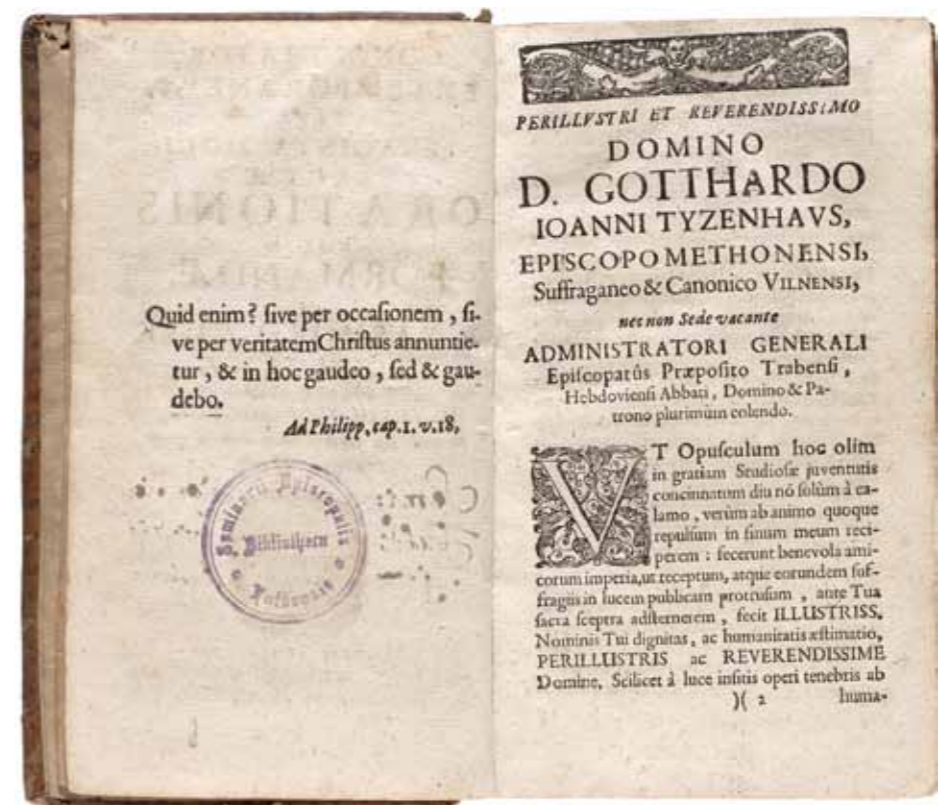
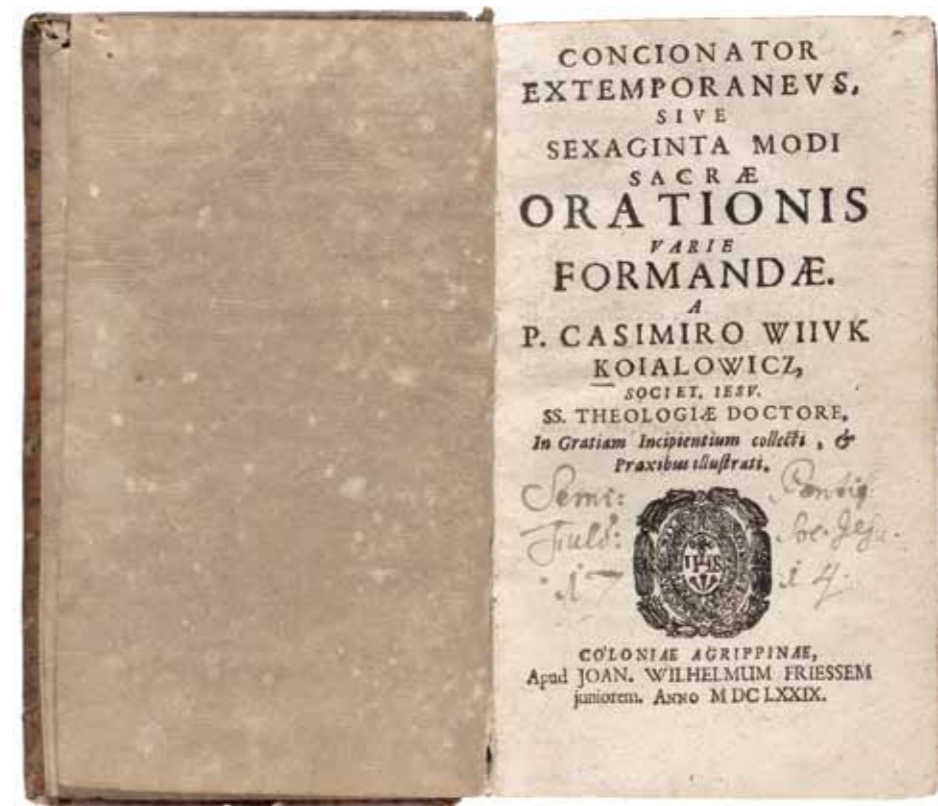
Senųjų Trakų benediktinų vienuolino abato (1657–1667) Stepono Kobežyckio herbas iš Stanislovo Ščygelskio veikalų *Series et notitia Trocensium abbatum Ordinis S. Benedicti*, Krokua, 1668

Casimirus Wijuk Kojalowicz. *Concionator extemporaneus, sive Sexaginta modi sacrae orationis varie formandae...*

Coloniae Agrippinae [Kelnas]: apud Joan. Wilhelmum Friessem juniorem, 1679; 8°

Kazimieras Kojalavičius-Vijukas (1617–1674) – Vilniaus universiteto profesorius, jėzuitas, pamokslininkas, retorikos, proginių, biografinių veikalų autorius. Jo veikalas *Šešiasdešimt taisyklių, kaip įvairiai reikia kurti šventą kalbą* skirtas bažnytinei iškalbai: aptariami jos stiliai, argumentacija, raiška ir kita. Knyga apima pamokslus nuo advento iki Sekminių, medžiaga pateikiama liturgine tvarka. Veikalas dedikuotas Vilniaus vyskupui sufraganui, tituliniam Metonės vyskupui Gotardui Jonui Tyzenhauzui (+1669).

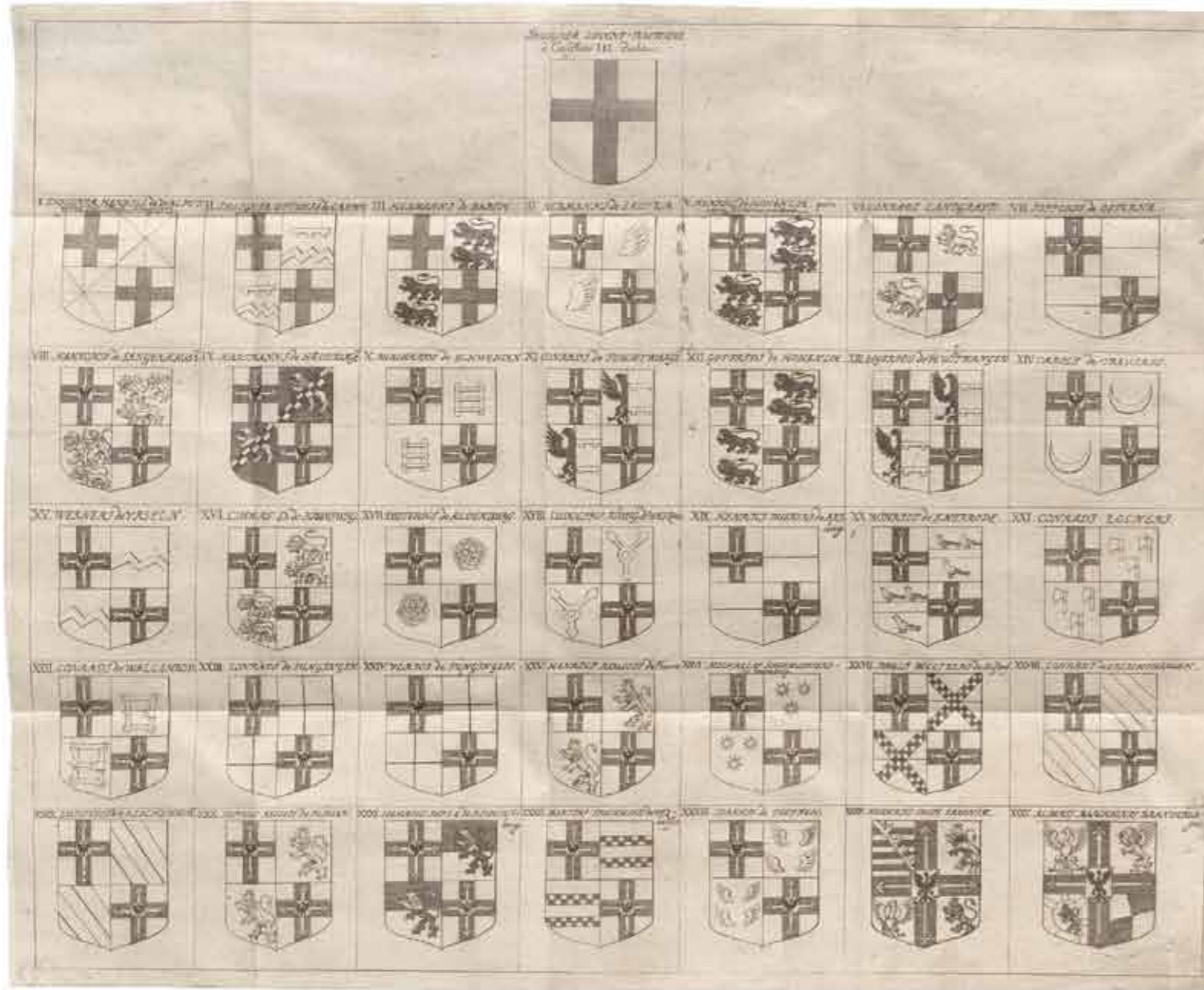

Petri de Düsburg, Ordinis Teutonici Sacerdotis, Chronicon Prussiae...

Francfurti et Lipsiae [Frankfurtas ir Leipcigas]: sumptibus Martini Hallervordii; Jenae: typis Johannis Nisi, 1679; 4°

Prūsijos kronika – Vokiečių ordino karų (1190–1330) istorija. Tai seniausia išlikusi kryžiuočių kronika, parašyta Karaliaučiuje ordino kronikininko, kapeliono Petro Dusburgiečio († po 1326). Knygoje pasakojama apie Vokiečių ordino įsteigimą, jo įsikūrimą Prūsijoje, pateikiama detali Prūsijos nukariavimo, kovų su Lietuva istorija. Taip pat aprašoma prūsų, sūduvių, lietuvių buitis, kultūra, papročiai. Kroniką pirmą kartą 1679 m. išleido Prūsijos ir Mažosios Lietuvos istorikas Kristoforas Hartknochas (1644–1687). Kronikos gale jis pridėjo savo veikalą *Rinkiniai istoriniai samprotavimai...* (*Selectae dissertationes historicae...*). Veikale yra ir trumpas tekstas lietuvių kalba – malda *Tėve mūsų*.

Vokiečių ordino didžiųjų magistrų herbai

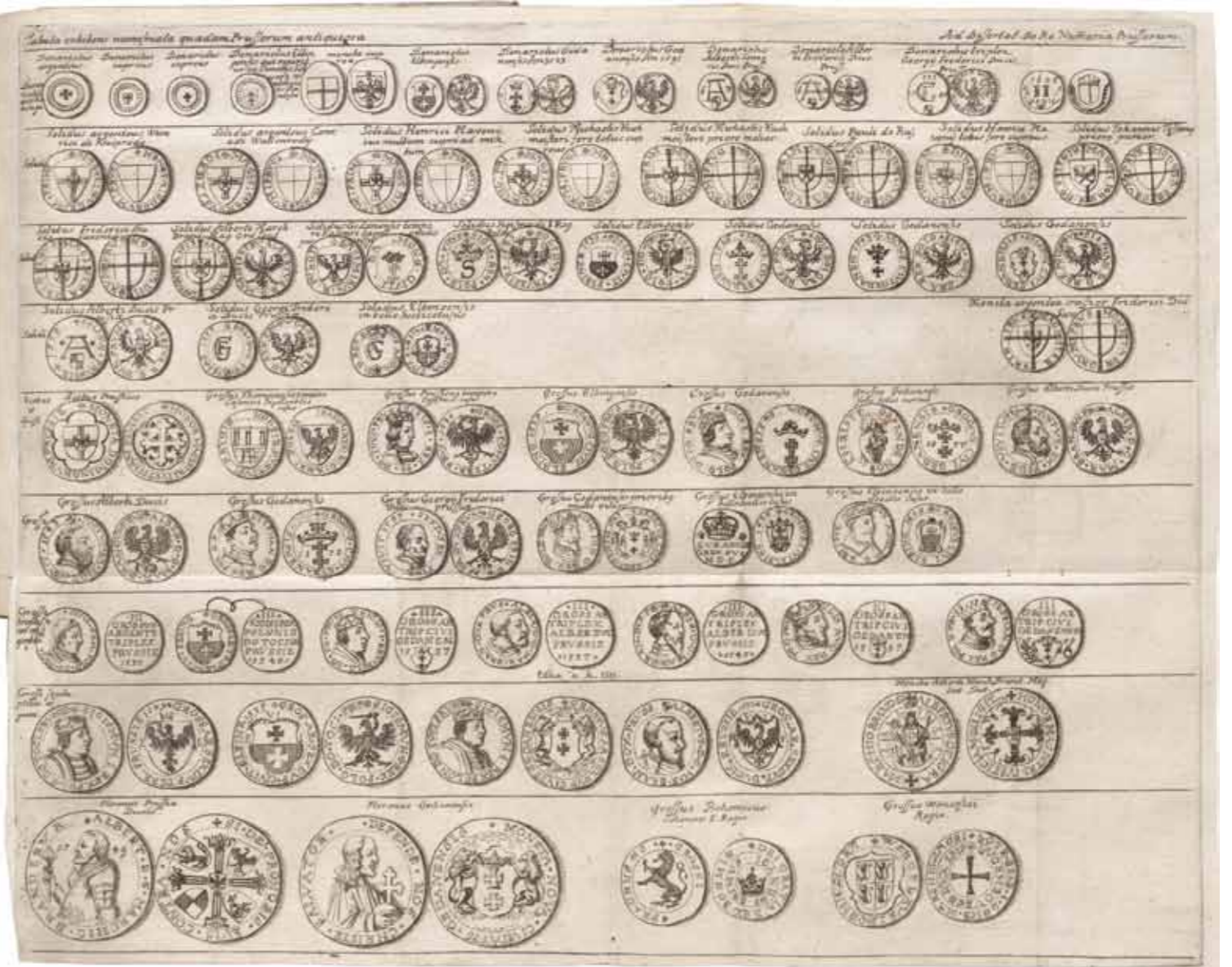
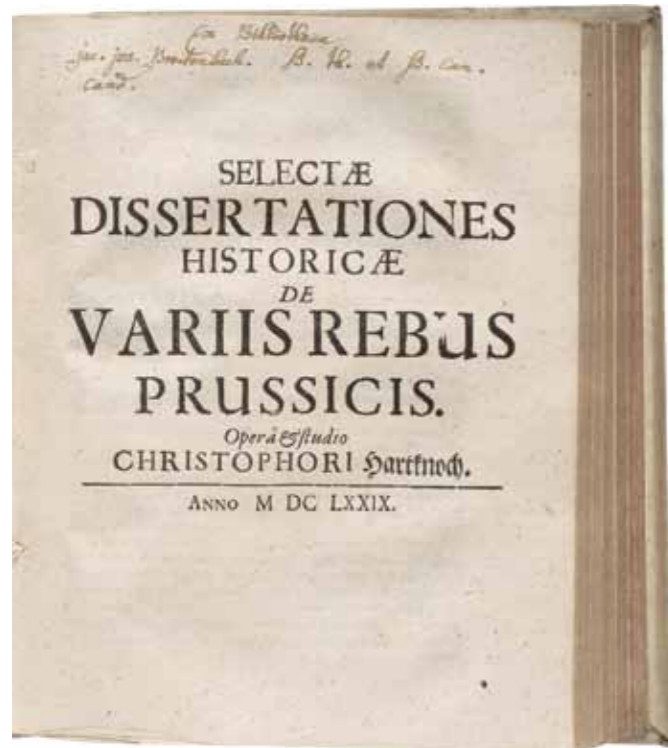
Iš knygos Petri de Düsburg, *Ordinis Teutonici Sacerdotis, Chronicon Prussiae...*, Frankfurtas ir Leipcigas, Jėna, 1679

Prūsijos žemėlapis

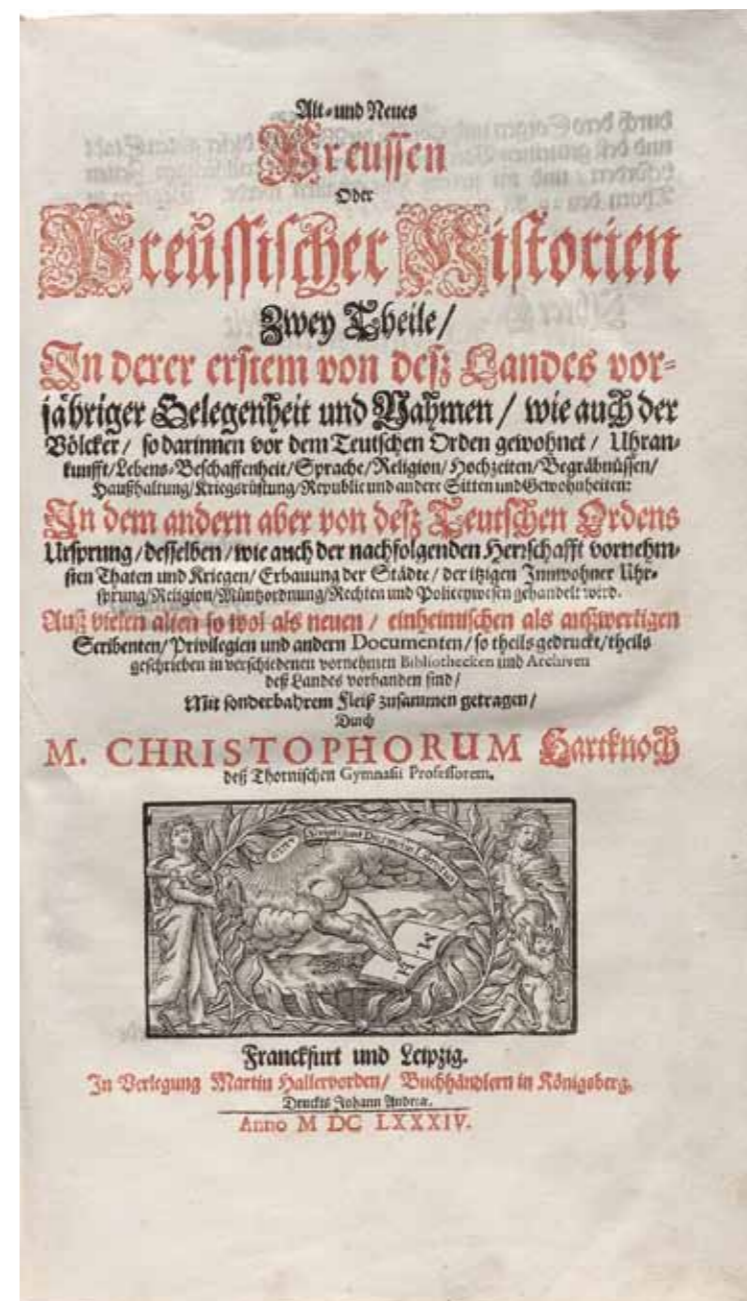
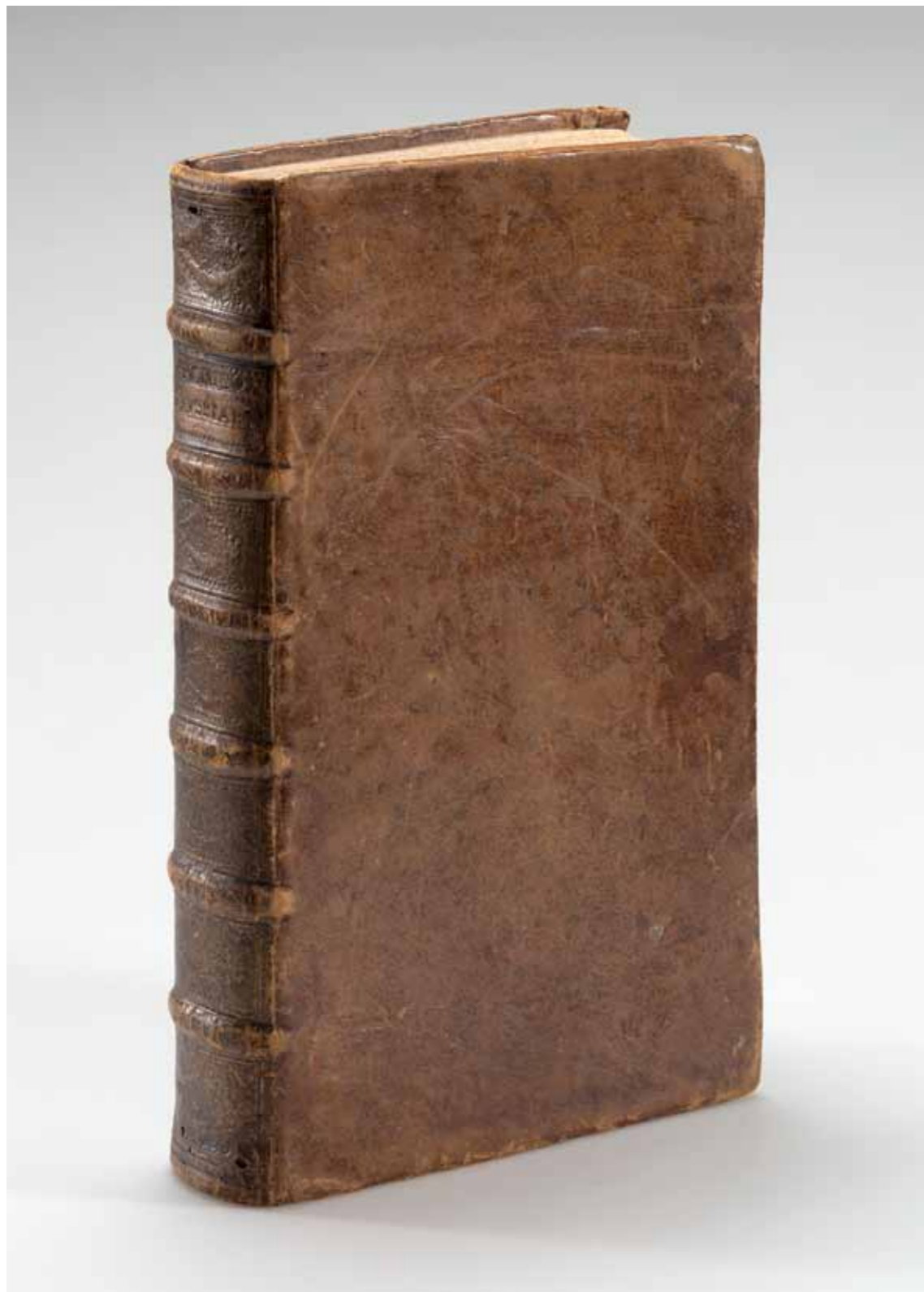
Sudarė Casparas Hennebergeris

Casparo Hennebergerio parengto Mažojo Prūsijos žemėlapis, kuris pirmą kartą buvo išspausdintas 1584 m. Karaliaučiuje išleistame C. Hennebergerio veikle *Prūsijos krašto trumpas ir tikroviškas aprašymas (Kurtze und wahrhaftige Beschreibung des Landes zu Preussen)*, perdirbinys. Žemėlapyje pavaizduotos senosios Prūsijos žemės prieš XIII amžiuje jas nukariaujant Vokiečių ordinui ir kaimyniniai kraštai. Klaipėda pažymėta ne vokišku pavadinimu *Memel*, o lietuviška forma *Cleypeda* – šį pavadinimą žemėlapis sudarytojas laikė senesniu.

Vokiečių ordino, Prūsijos kunigaikštystės, Elbingo ir Gdansko miestų, Bohemijos monetas
Iš knygos Petri de Düsburg, Ordinis Teutonici Sacerdotis, Chronicon Prussiae..., Frankfortas ir Leipcigas, Jėna, 1679

Baltų religinis centras Prūsų Romovė
Iš knygos Petri de Düsburg, Ordinis Teutonici Sacerdotis, Chronicon Prussiae..., Frankfortas ir Leipcigas, Jėna, 1679

Christophorus Hartknoch. *Alt- und Neues Preussen, oder Preussischer Historien zwey Theile...*

Frankfurt und Leipzig: in Verlegung Martin Hallervorden..., Druckts Johann Andreae, 1684; 2°

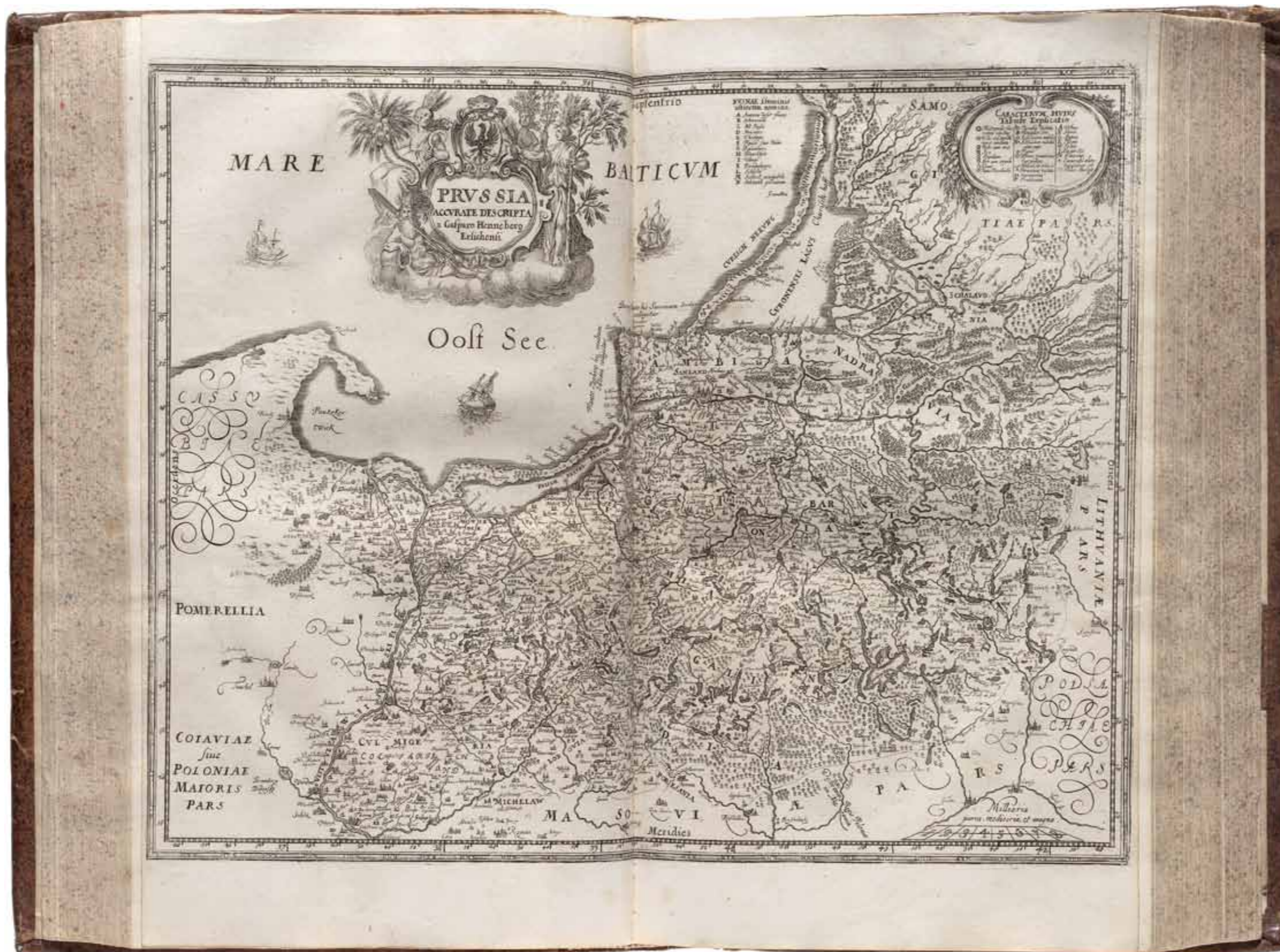
Istoriko, Karaliaučiaus universiteto dėstytojo, Vilniaus evangelikų liuteronų mokyklos rektorius Kristoforo Hartknocho (1644–1687) svarbiausias veikalas *Senoji ir naujoji Prūsija, arba Dvi Prūsijos istorijos dalys* – prūsų ir kitų baltų tautų istorijos, etnografijos, mitologijos šaltinis. Knyga iliustruota Prūsijos ir Mažosios Lietuvos miestų panoramomis ir kitais raiziniiais, įdėtas Casparo Hennebergerio sudarytas Prūsijos žemėlapis.

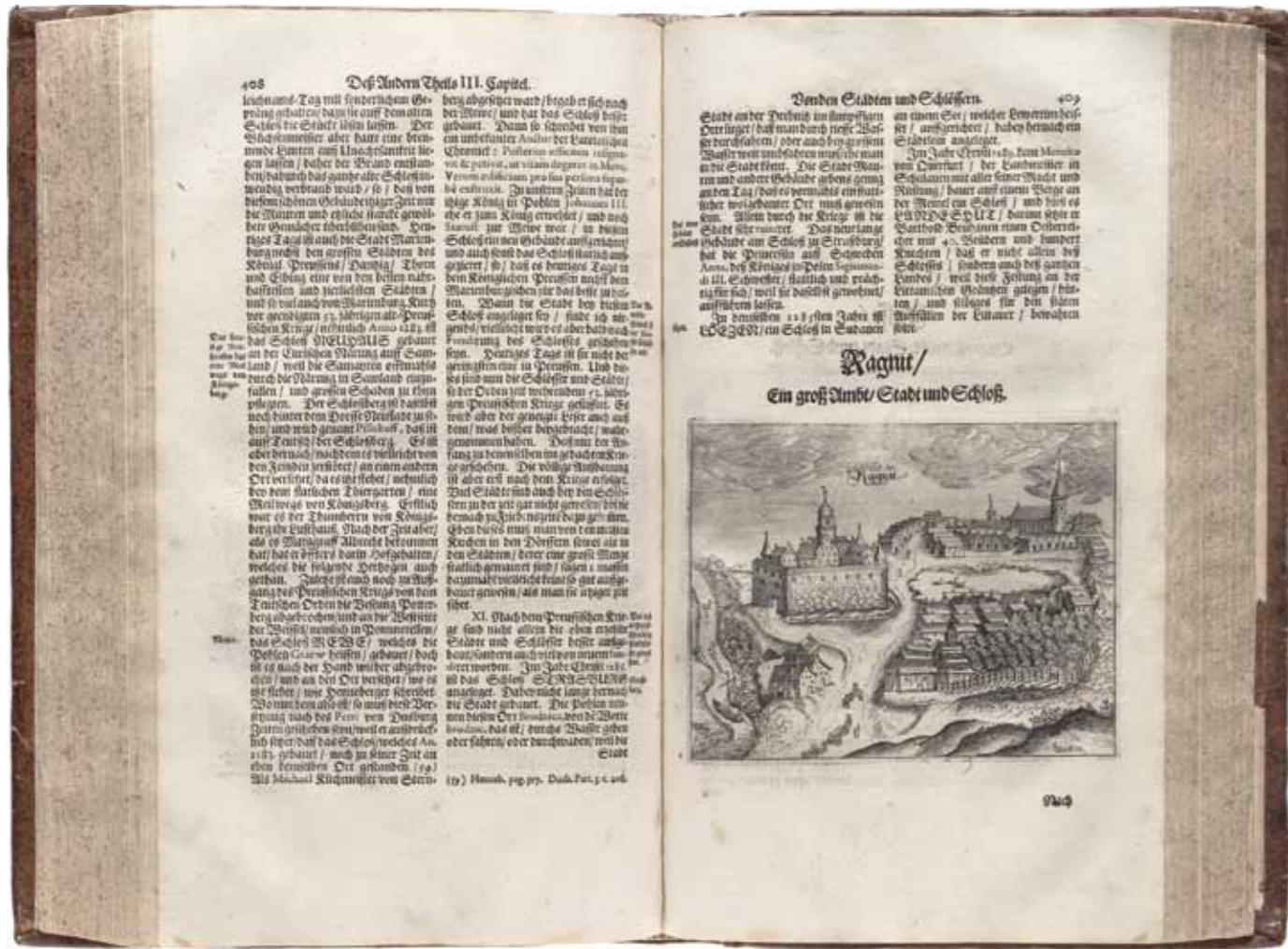
Kristoforo Hartknocho portretas ir jo veikalo *Alt- und Neues Preussen, oder Preussischer Historien zwey Theile* (Frankfurtas ir Leipcigas, 1684) frontispisas

Frontispiso centre – prūsų žemių žemėlapis.

Prūsijos žemėlapis
 Sudarė Casparas Hennebergeris. 1576
 Iš Kristoforo Hartknocho veikalų
*Alt- und Neues Preussen, oder
 Preussischer Historien zwey Theile...*,
 Frankfurtas ir Leipcigas, 1684

Ragainė

Iš Kristoforo Hartknocho veikalas *Alt- und Neues Preussen, oder Preussischer Historien zwey Theile...*, Frankfurtas ir Leipcigas, 1684

Ragainės (vok. *Ragnit*) miesto vietoje jau XIII amžiuje stovėjo medinė skalvių pilis, kurią 1278 m. sunaikino kryžiuočiai. 1397–1409 m. Ragainėje buvo pastatyta kryžiuočių mūrinė pilis, per Ragainę ėjo svarbus kelias į Žemaitiją ir Kauną. 1549–1563 m. Ragainėje klebonavo kunigas Martynas Mažvydas, pirmosios lietuviškos knygos *Katekizmas (Catechismus Prasty Szadei)*, išleistas 1547 m. Karaliaučiuje, autorius. Raižinio viršuje dešinėje pavaizduota protestantų bažnyčia, kurioje dirbo ir yra palaidotas Martynas Mažvydas.

Tilžė

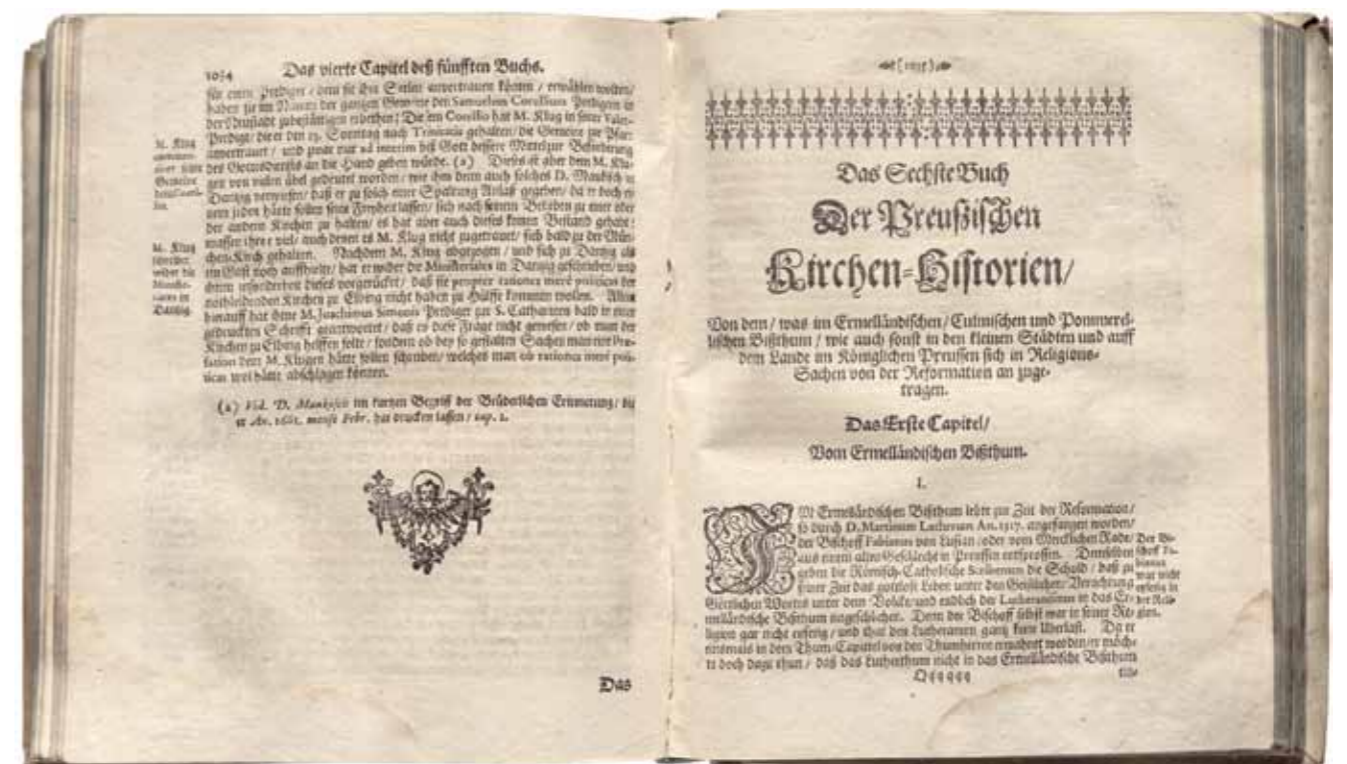
Iš Kristoforo Hartknocho veikalas *Alt- und Neues Preussen, oder Preussischer Historien zwey Theile...*, Frankfurtas ir Leipcigas, 1684

Tilžės (vok. *Tilsit*) miesto pradžią žymi skalvių ir žemaičių pasienyje stovėjusi skalvių pilis, kurią sunaikinę kryžiuočiai 1288 m. pastatė savąją medinę, o 1404–1409 m. – mūrinę pilį. XVI a. pirmoje pusėje Tilžėje iškilo nauja, rezidencinė, pilis. 1552 m. Tilžė gavo miesto teises, išsiplėtė jos teritorija. Miestas tapo svarbiu prekybos centru, per kurį ėjo ir dalis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės prekybos. Ilgą laiką Tilžė buvo Mažosios Lietuvos lietuviybės židynys.

Christophorus Hartknoch. *Preussische Kirchen-Historia*
 Franckfurt am Mayn und Leipzig: in Verlegung Simon Beckenstein, 1686; 4°

Kristoforo Hartknocho veikalas *Prūsijos bažnyčios istorija* pasakoja apie krikščionybės įvedimą, plitimą ir Reformaciją Prūsijoje. Knygoje taip pat pateikiama faktų iš prūsų ir lietuvininkų (Rytų Prūsijos lietuvių) istorijos, etnografijos, kalbos, švietimo.

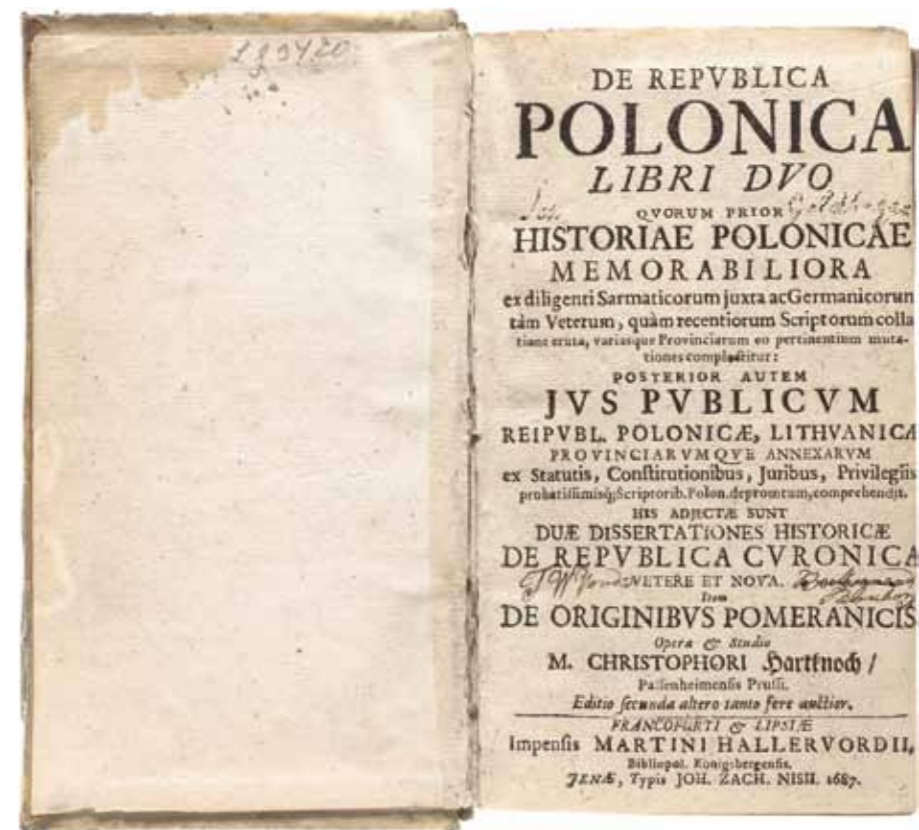

Christophorus Hartknoch. *De Republica Polonica libri duo...*

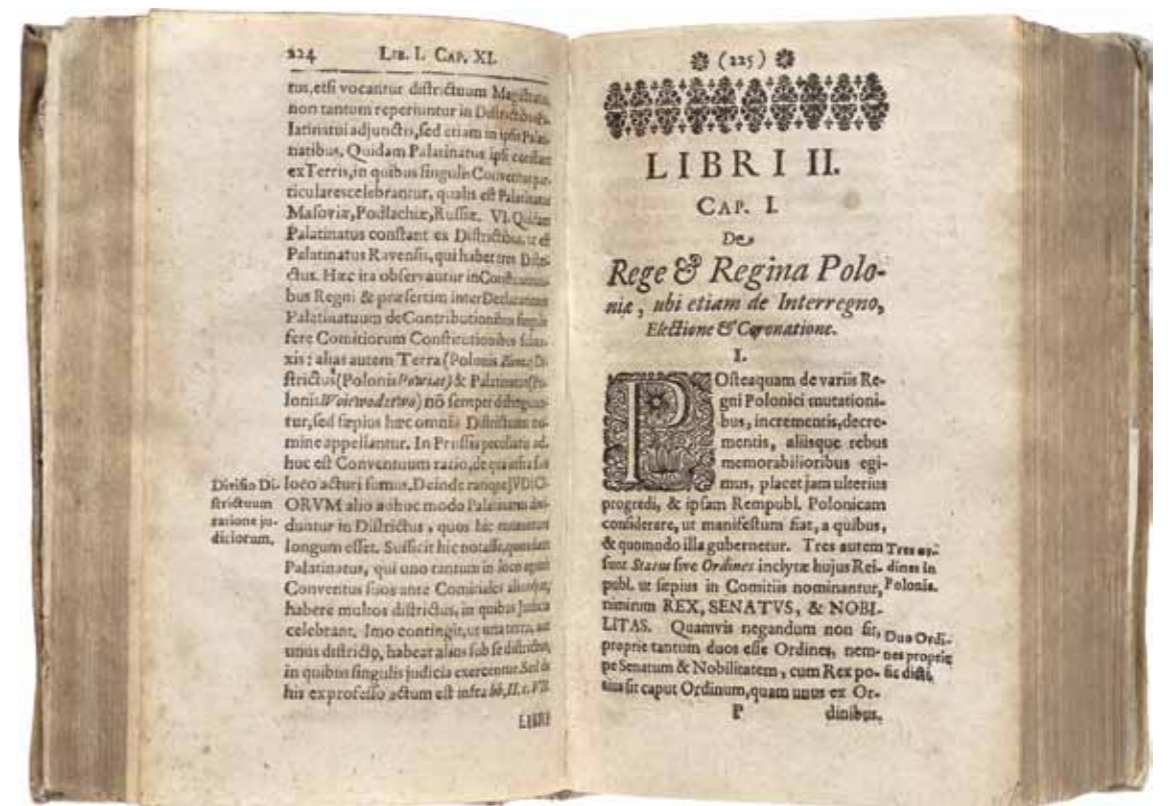
Francofurti et Lipsiae [Frankfurtas ir Leipčigas]: impensis Martini Hallervordii; Jenae: typis Joh. Zach. Nisii, 1687; 8°

Kristoforas Hartknochas veikale *Dvi knygos apie Lenkijos Respubliką* aprašo Lenkijos ir Lietuvos istorijos šaltinius, supažindina su Abiejų Tautų Respublikos valstybine bei visuomenine santvarka. Knyga pirmą kartą išleista 1678 m., pristatomas antras veikalo leidimas (1687). Kartu išspausdinta to paties autoriaus *Traktatas apie Pomeranijos gyventojų kilmę* (*Dissertatio de originibus Pomeranicis*) ir Bernardo Johano Nirezijaus *Traktatas apie Kuršo ir Žiemgalos respubliką* (*Dissertatio de Curonorum et Sempallorum Republica*).

Christophorus Hartknoch. *De Republica Polonica libri duo*
Lipsiae: impensis Martini Hallervordii, prostat apud Thomam Fritsch, 1698; 8°

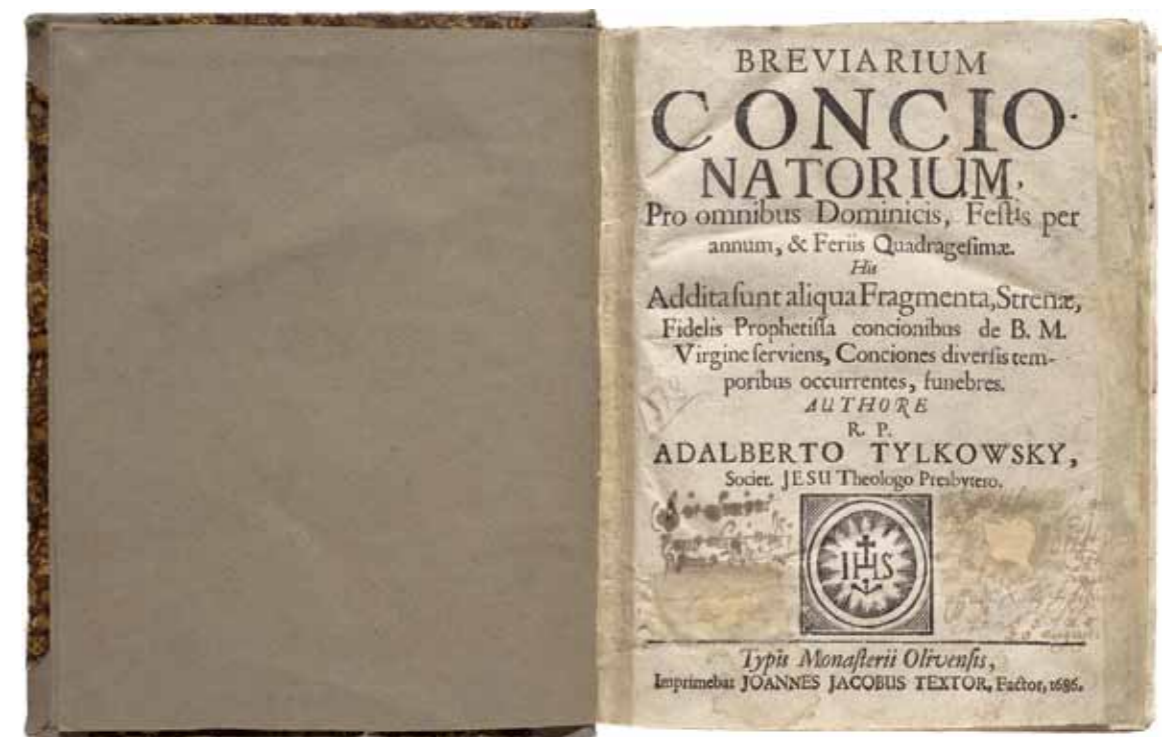

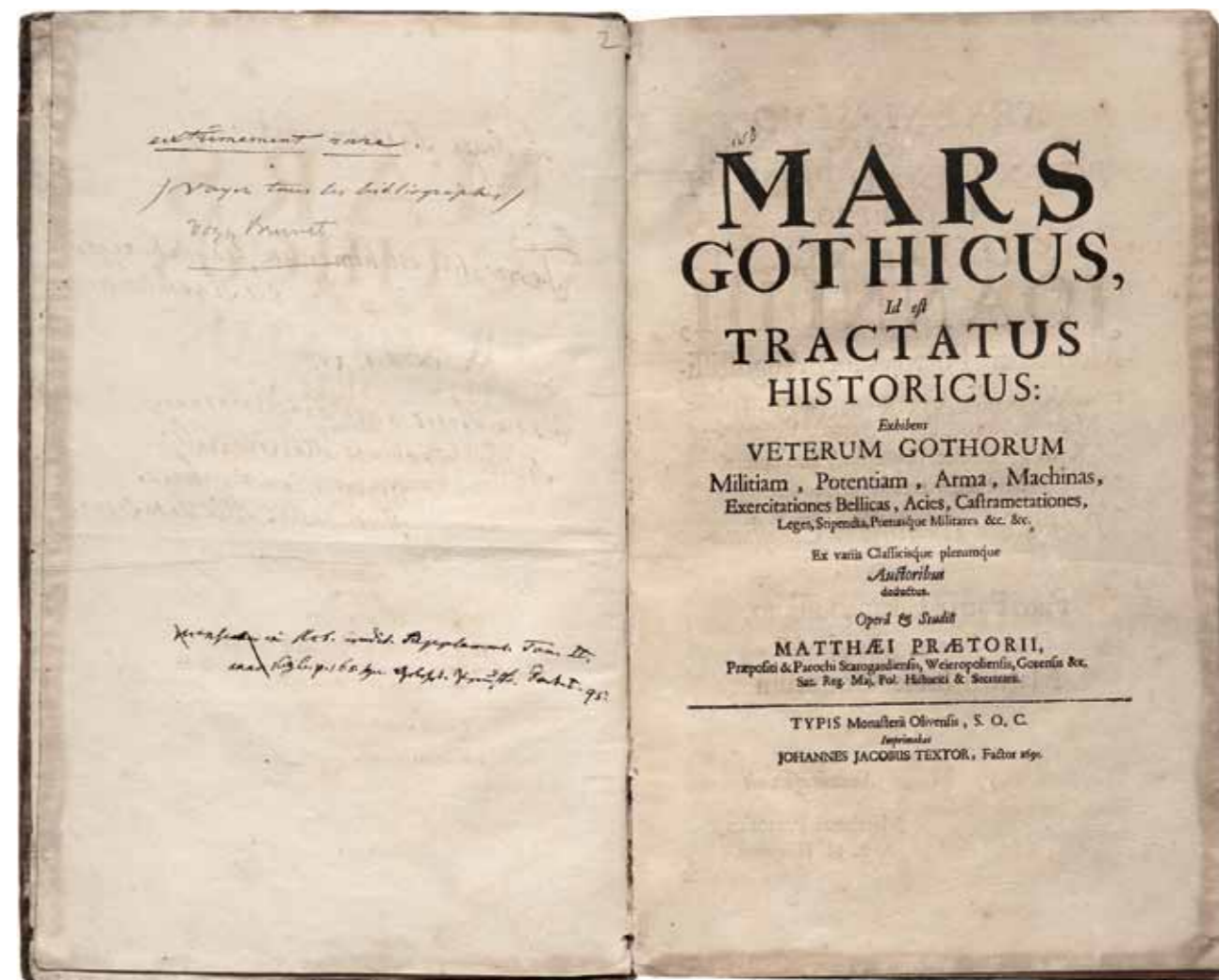
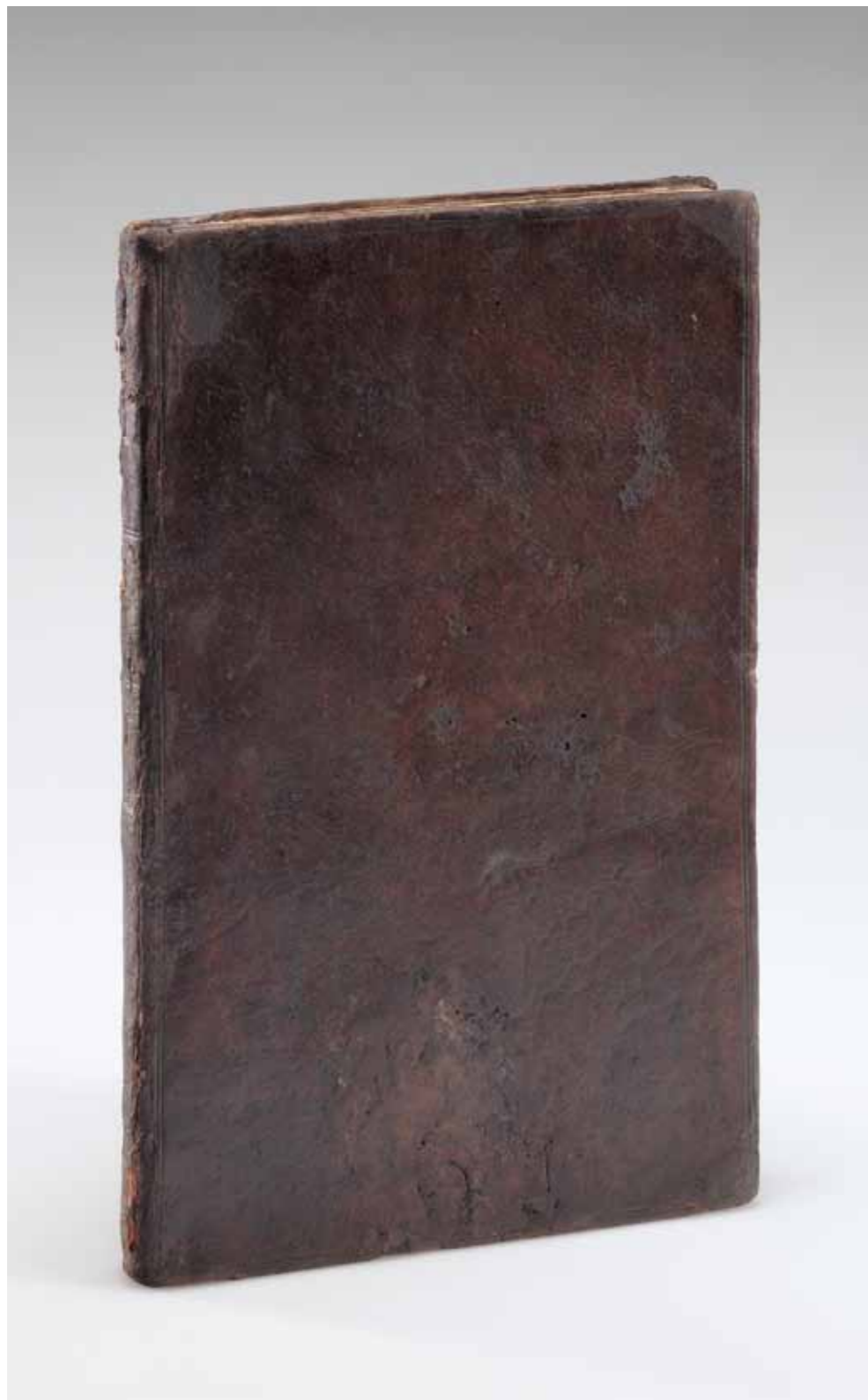

Adalbertus Tylkowsky. *Breviarium concionatorium pro omnibus dominicis, festis per annum et feriis quadragesimae*

[Olyva]: typis monasterii Olivensis, imprimebat Joannes Jacobus Textor, 1686

Pamokslų rinkinį *Pamokslų brevijorius visiems sekmadieniams, metinėms šventėms ir šventinėms gavėnios dienoms* parengė jėzuitas, Vilniaus universiteto matematikos profesorius Adalbertas Tylkovskis (1624–1695). Leidinys pažymėtas Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekos ir Oginskių dvaro bibliotekos Plungėje antspaudais. Plungės dvaro bibliotekos pagrindą sudarė kompozitoriaus Mykolo Kleopo Oginskio (1765–1833) knygos, sukauptos Zalesės dvare Ašmenos apskrityje.

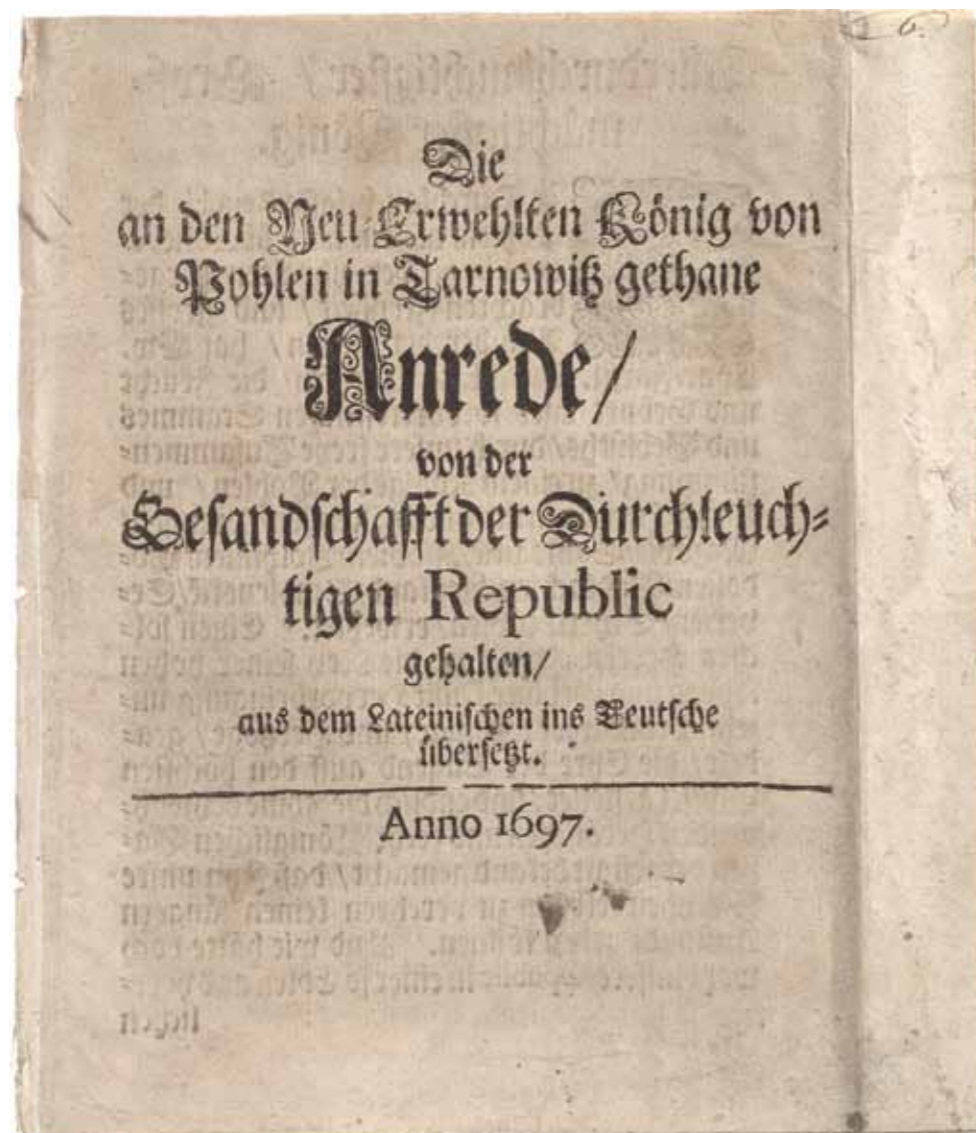

Matthaeus Praetorius. *Mars Gothicus*...

[Olyva]: typis monasterii Olivensis S. O. C., imprimebat Johannes Jacobus Textor, 1691; 2°

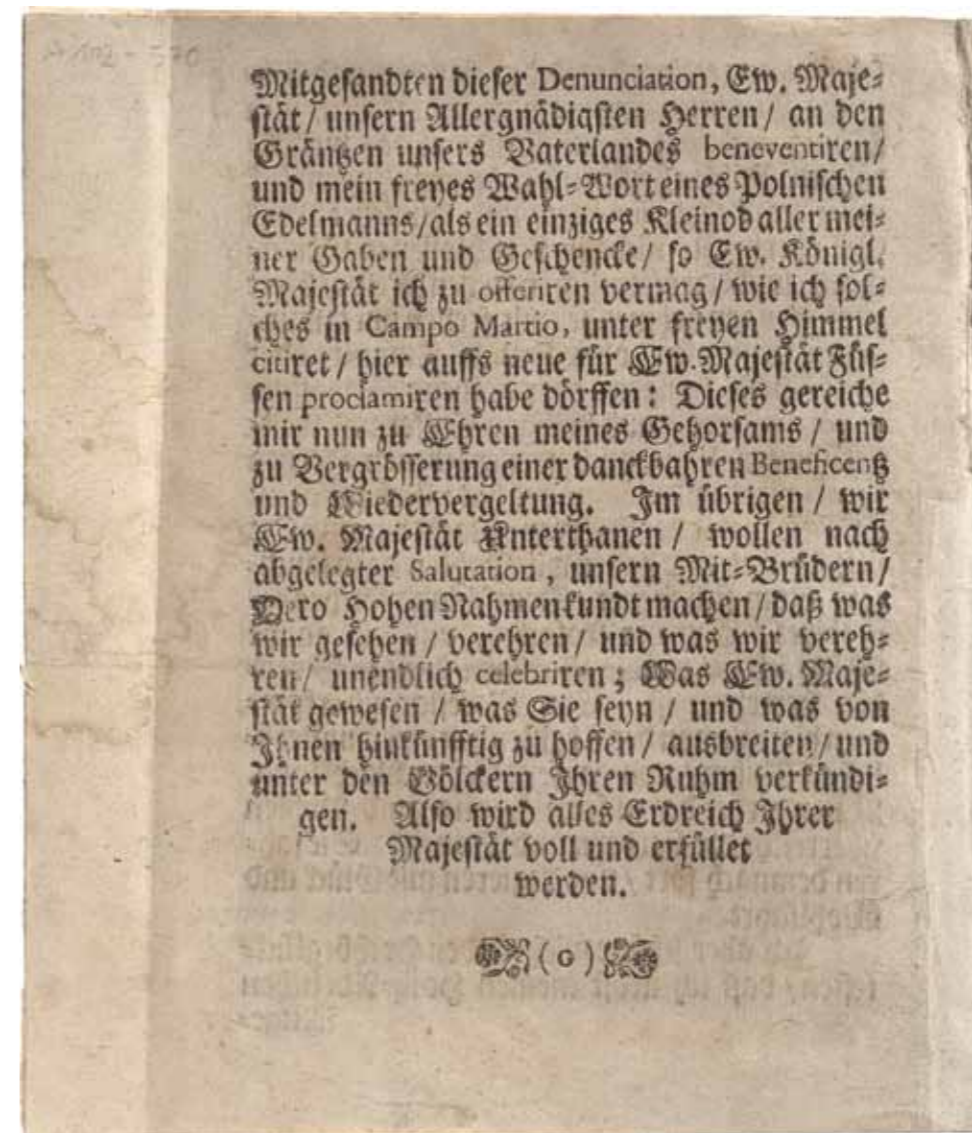
Matas Pretorijus (~1635–1704) – Klaipėdoje gimęs Mažosios Lietuvos istorikas, etnografas, rašytojas, vertėjas. Jo knyga *Gotų Marsas* pasakoja apie gotų karybą: kariuomenę, ginkluotę, karinę techniką, karinius įtvirtinimus. Autorius gotus gretina su prūsais, žemaičiais, lietuviais, lygina jų ginkluotę, aprangą, kovos būdus. Knyga išleista Olyvos (netoli Gdanskio) cistersų vienuolyno spaustuvėje 1691 metais. Spaustuvė įdėjo vienuolyno abato tėvo Mykolo Antano Hackio (1630–1703) eiles, šlovinančias Lenkijos karalių ir Lietuvos didįjį kunigaikštį Joną Sobieskį. Knygoje yra ir valdovui skirta dedikacija.

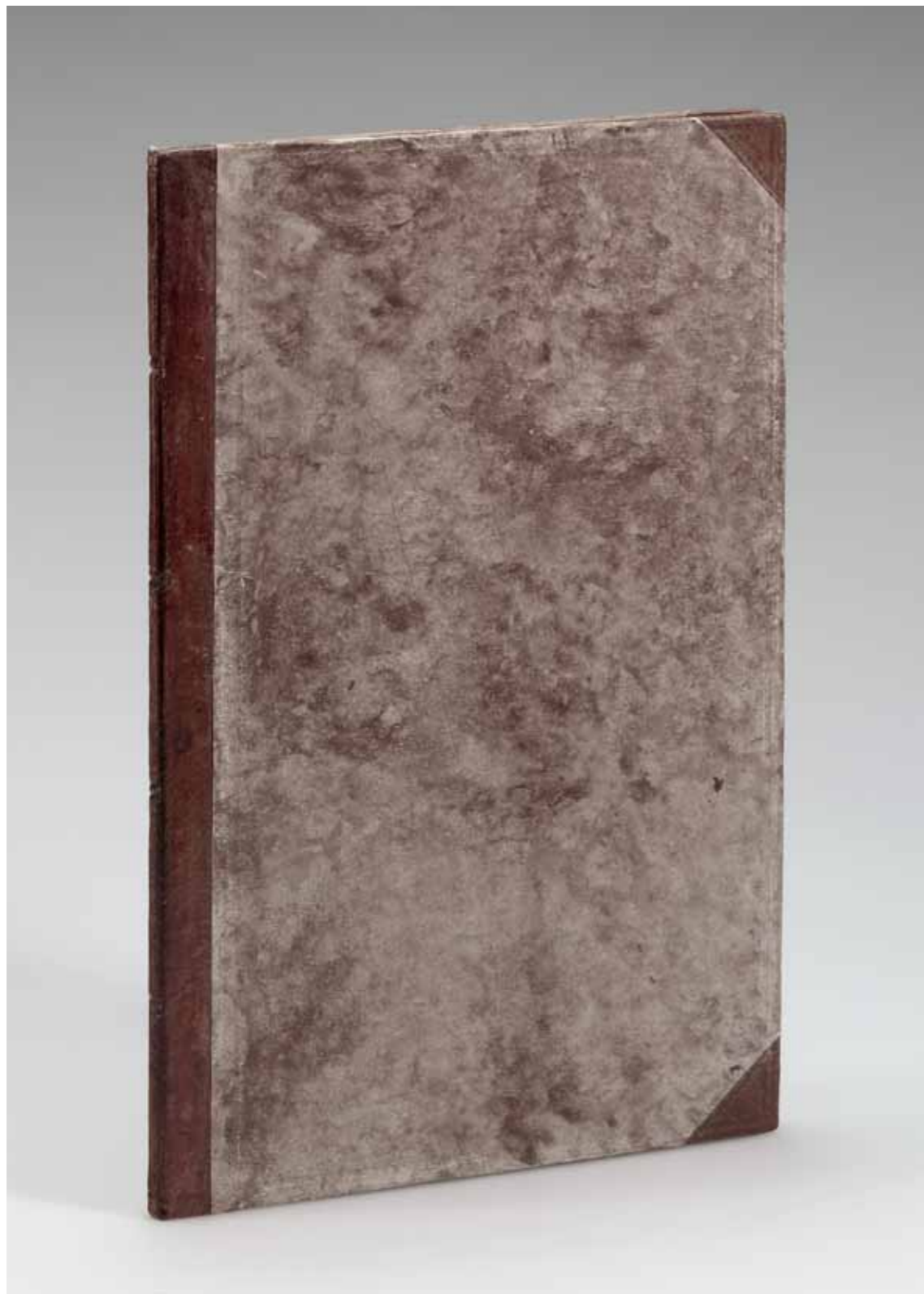

Die an den neu-erwehlten König von Pohlen in Tarnowitz gethane Anrede von der Gesandtschaft der Durchleuchtigen Republic gehalten

1697

[Abiejų Tautų] Respublikos pasiuntinių kalba, pasakyta Tarnovice naujai išrinktam Lenkijos karaliui, skirta 1697 m. Lenkijos karaliumi ir Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu išrinktam Saksonijos kurfiurstui Frydrichui Augustui. Karūnacijos metu naujasis valdovas titulavosi Augustu II.

Articuli pactorum conventorum...

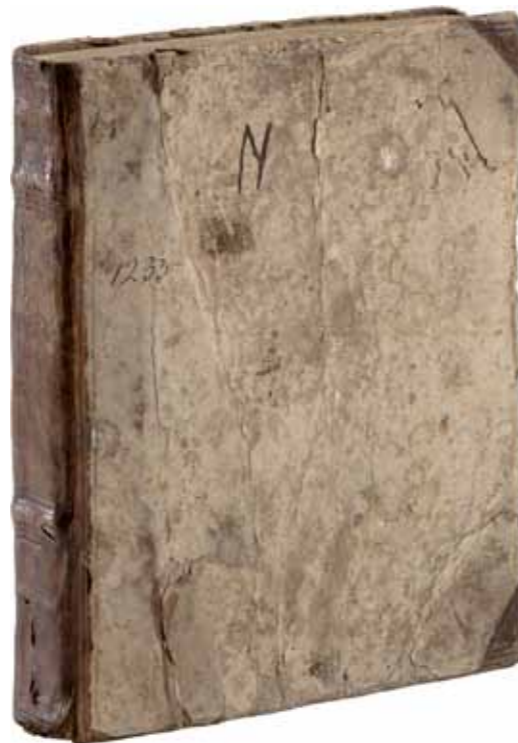
[1697]; 2°

Suderėtų sutarčių straipsniai – kandidato į Abiejų Tautų Respublikos sostą Saksonijos kurfiursto Frydricho Augusto bei Lietuvos ir Lenkijos Seimo 1697 m. sudarytos sutarties, vadinamosios *pacta conventa*, tekstas. Pirmoji tokia sutartis buvo sudaryta 1573 m. su būsimuoju Lenkijos karaliumi ir Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu Henriku Valua. Sutartyje kandidatas pripažindavo karaliaus renkamumą, pasižadėdavo ginti bajorų nuosavybę ir teises, netvarkyti be senatorių žinios užsienio ir karo reikalų, šaukti Seimą ne rečiau kaip kas dvejus metus, be Seimo sutikimo neįvesti naujų mokesčių, nešaukti bajorų į karą.

Joannes Fridericus Sapiaha.
*Adnotationes historicae de origine,
 antiquitate, excellentia heroici ac
 celeberrimi in Regno Poloniae ordinis
 Equitum Aquilae Albae...*

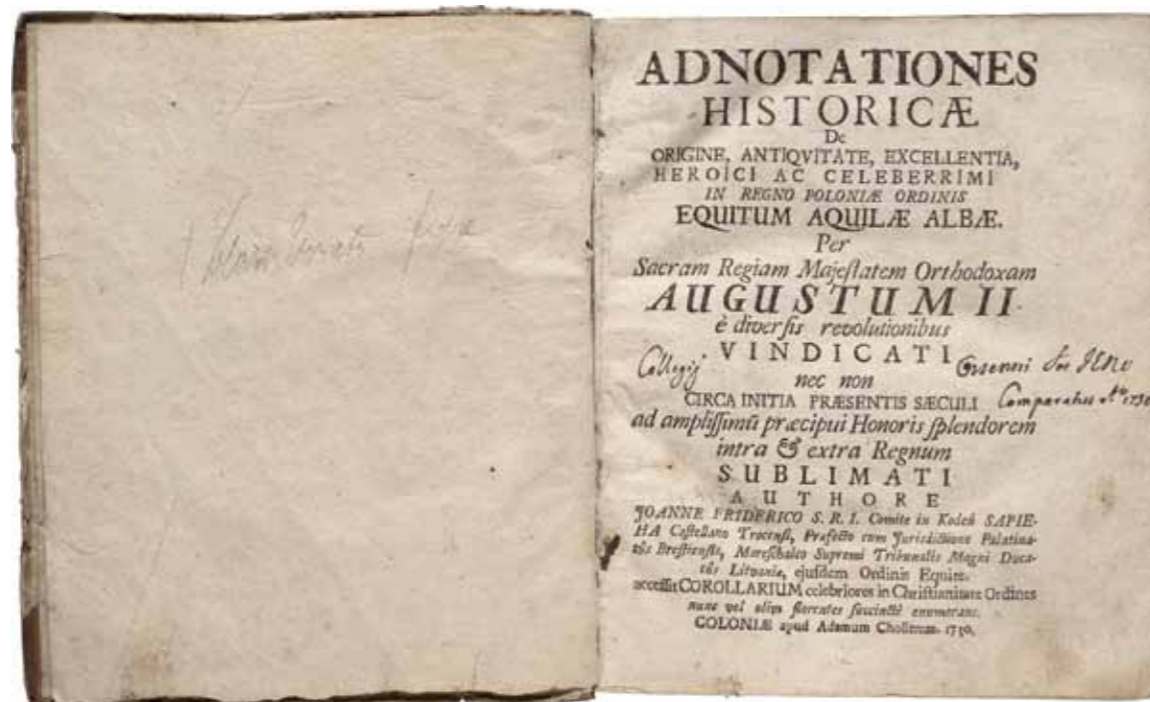
Coloniae [Kelnas]: apud Adamum Cholinum,
 1730; 4°

Jonas Frydrichas Sapiega (1680–1751) – vienas žymiausių savo meto Abiejų Tautų Respublikos veikėjų: LDK referendorius (1707–1709), Trakų kaštelionas (nuo 1716), LDK Vyriausiojo Tribunolo maršalka (nuo 1729), LDK kancleris (nuo 1735). Už nuopelnus valstybei apdovanotas Baltojo erelio ordinu. Parašė keletą veikalų lotynų ir lenkų kalbomis. Svarbiausias jo istorinis darbas *Istorinės pastabos apie herojiško ir garsiausiojo Lenkijos Karalystės Baltojo erelio ordino kilmę, senumą bei puikumą* skirtas pirmajam Abiejų Tautų Respublikos ordinui. 1705 m. jį įsteigė Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Augustas II, kuriam autorius ir dedikavo knygą.

Jono Frydricho Sapiegos herbas

Iš Jono Frydricho Sapiegos knygos *Adnotationes historicae de origine, antiquitate, excellentia heroici ac celeberrimi in Regno Poloniae ordinis Equitum Aquilae Albae...*, Kelnas, 1730

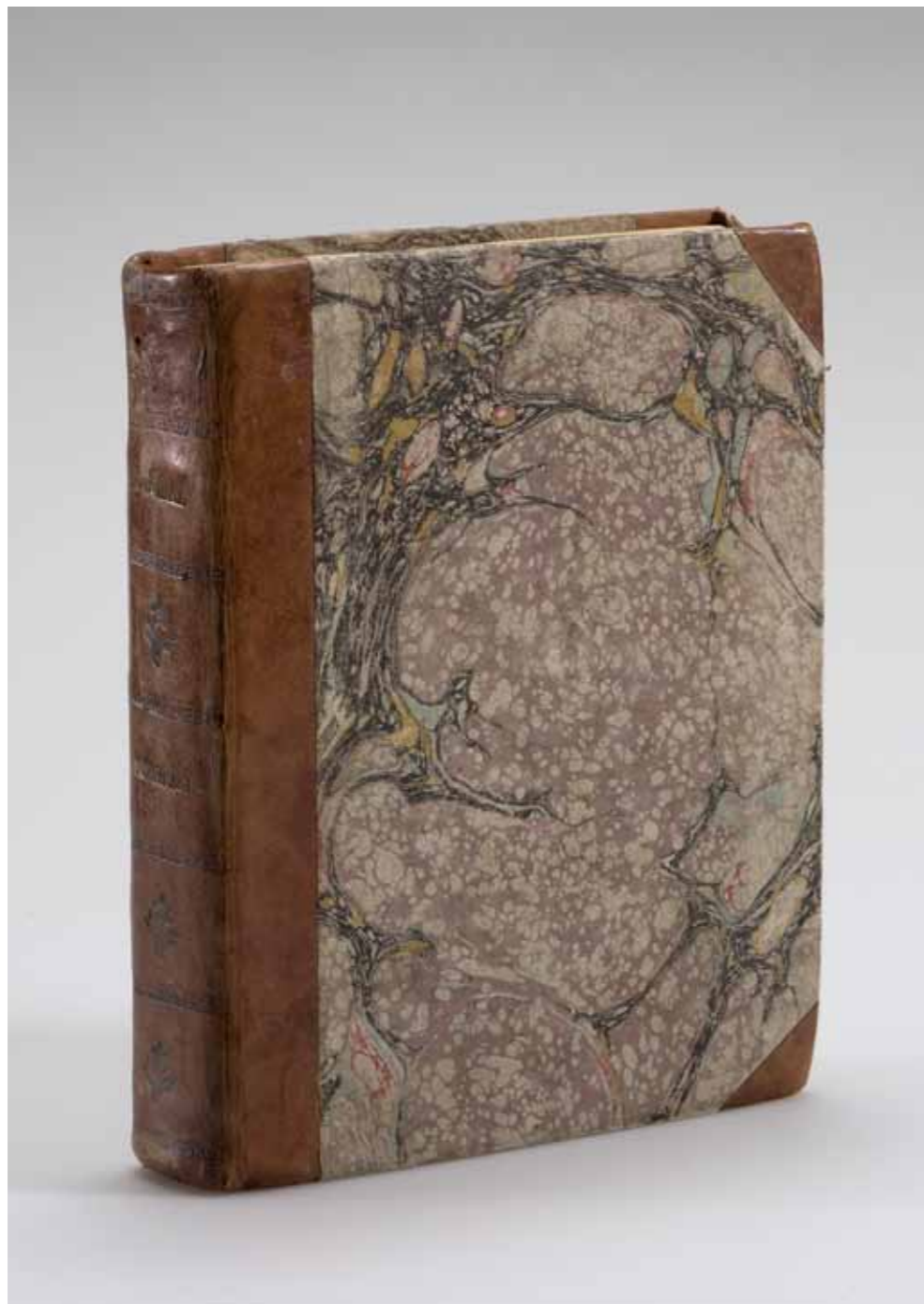

Baltojo erelio ordino kavalierius

Iš Jono Frydricho Sapiegos knygos *Adnotationes historicae de origine, antiquitate, excellentia heroici ac celeberrimi in Regno Poloniae ordinis Equitum Aquilae Albae...*, Kelnas, 1730

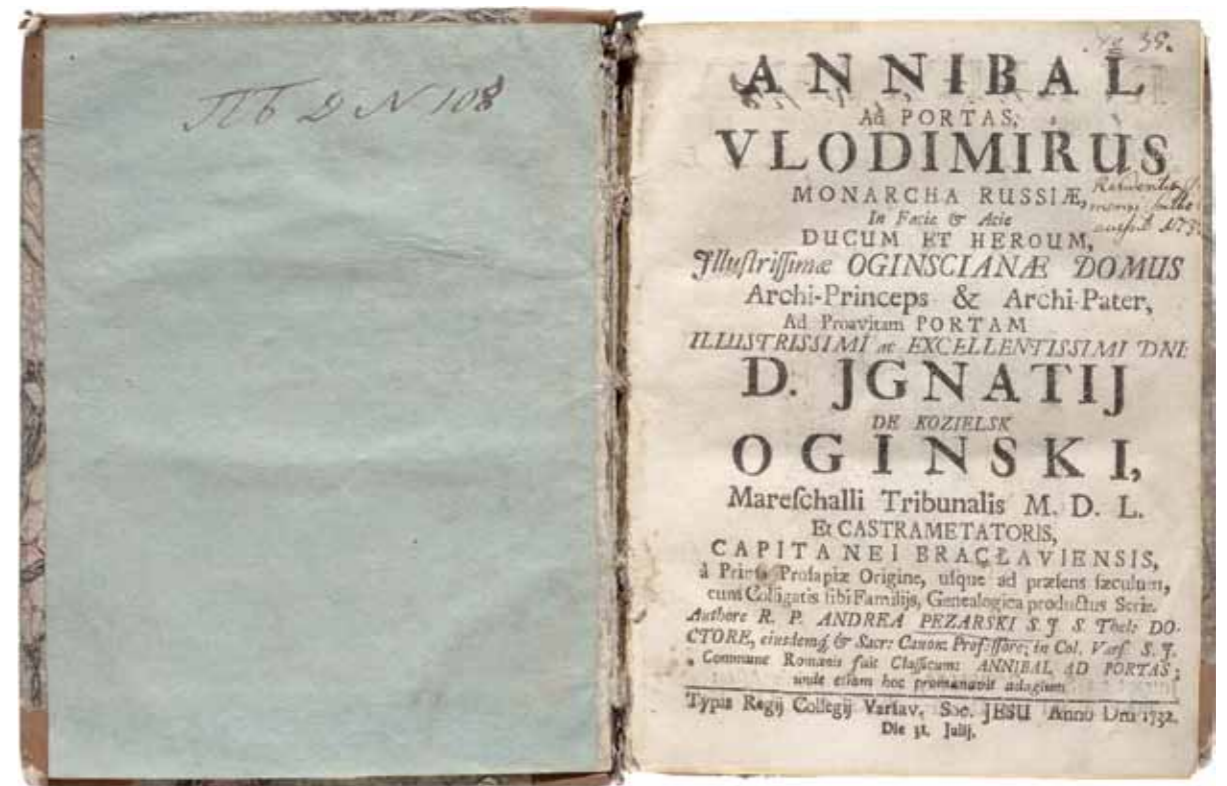
Tarp pirmųjų apdovanotųjų Baltojo erelio ordinu buvo LDK lauko etmonas Grigalius Antanas Oginskis (†1709), LDK didysis kancleris Karolis Stanislovas Radvila (1669–1719), LDK didysis etmonas Mykolas Višnioveckis (1680–1744).

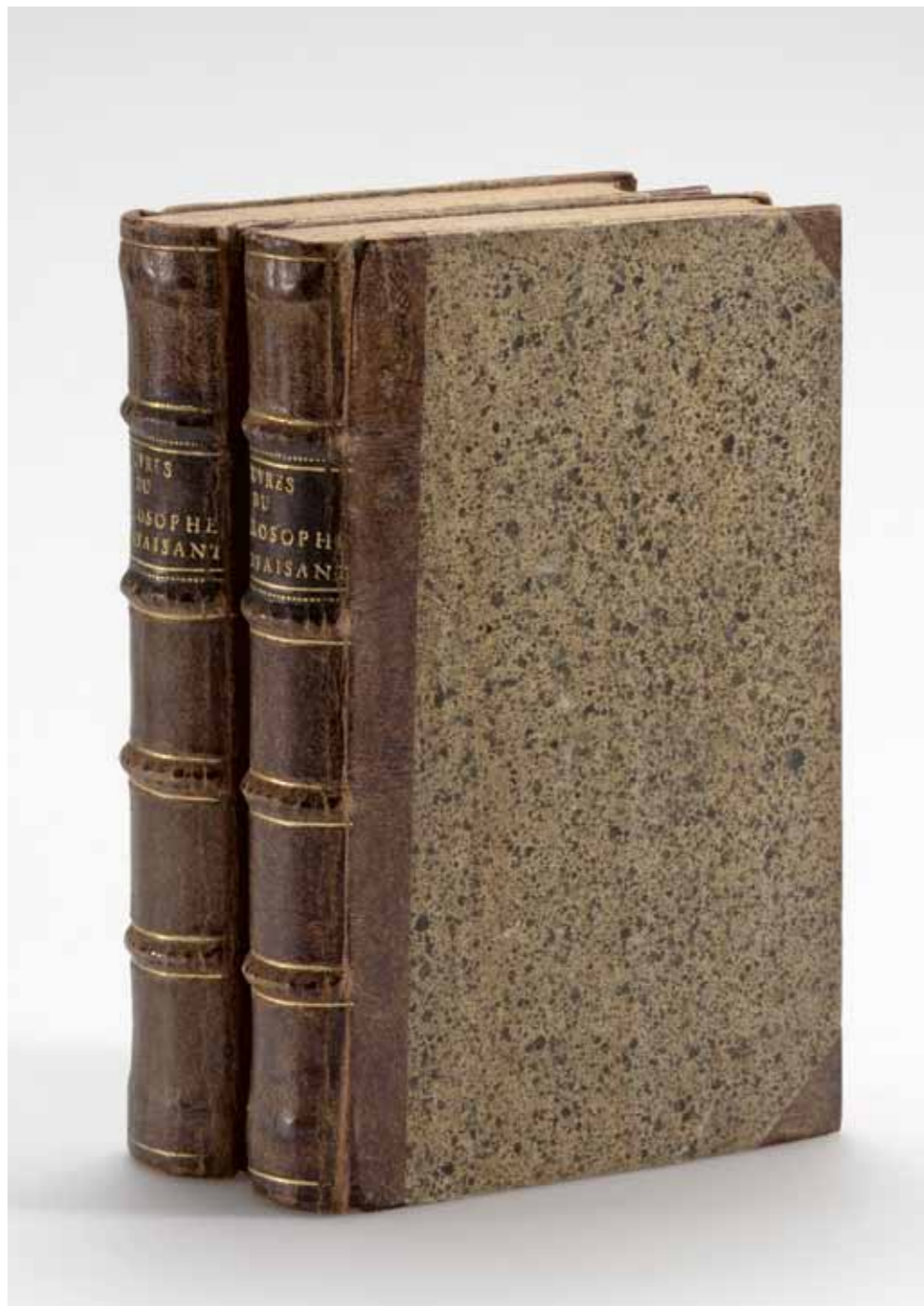

Andreas Pezarski. *Annibal ad portas...*
[Varšuva]: typis Regij Collegij Varsav. Soc. Jesu, 1732

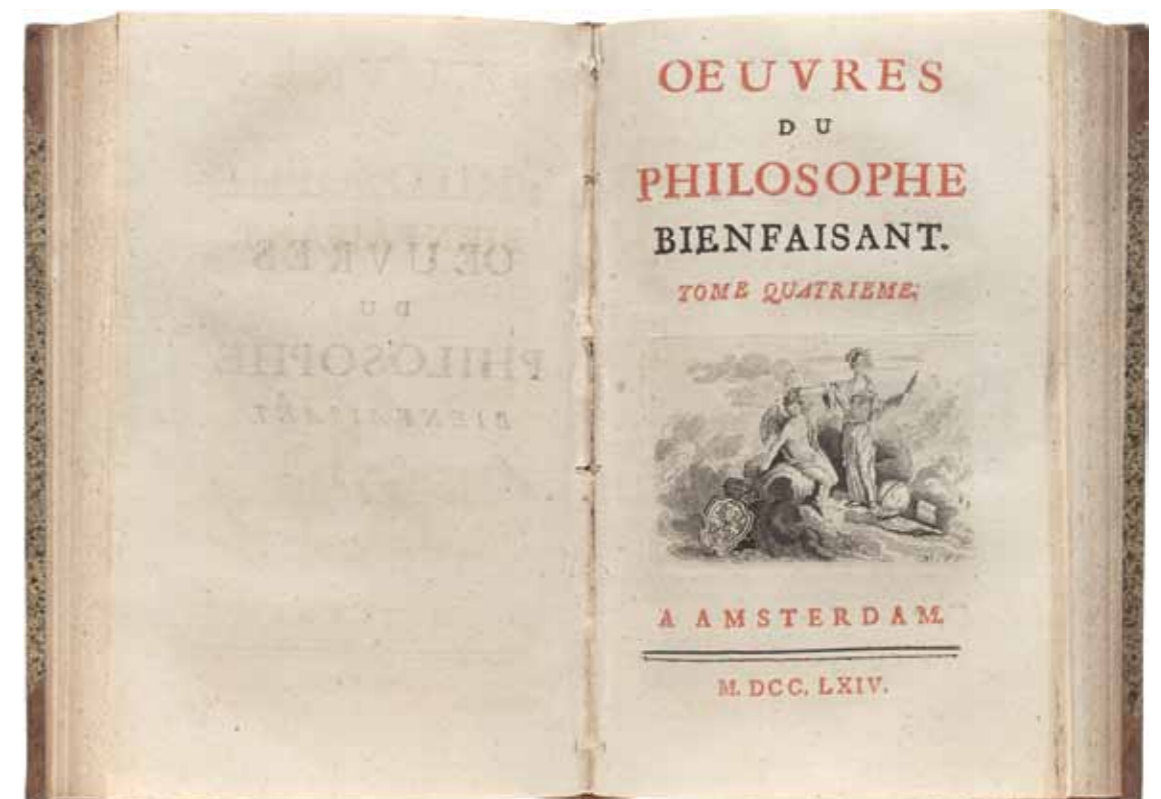
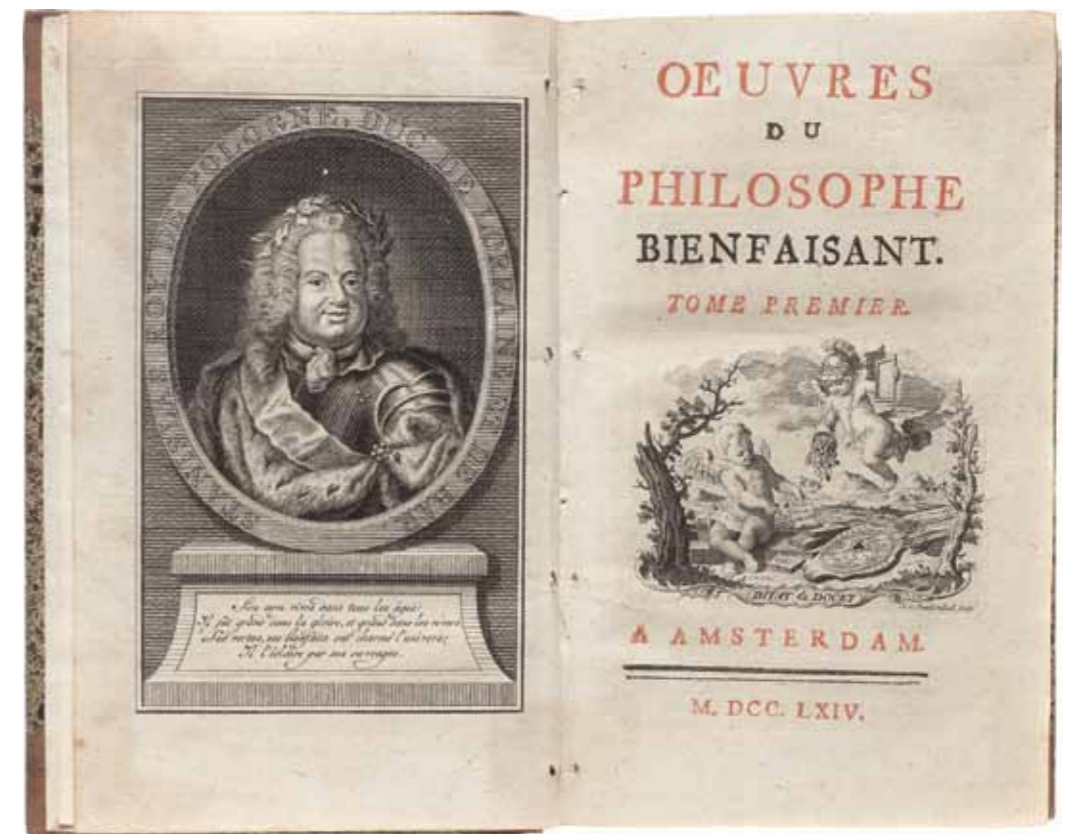
Vilniaus jėzuito Andriaus Pezarskio (1685–1744) parašyta Oginskių giminės istorija *Hanibalas prie vartų* dedikuota Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo maršalkai Ignotui Oginskiui (~1698–1775). Knygą puošia Oginskių giminės herbas.

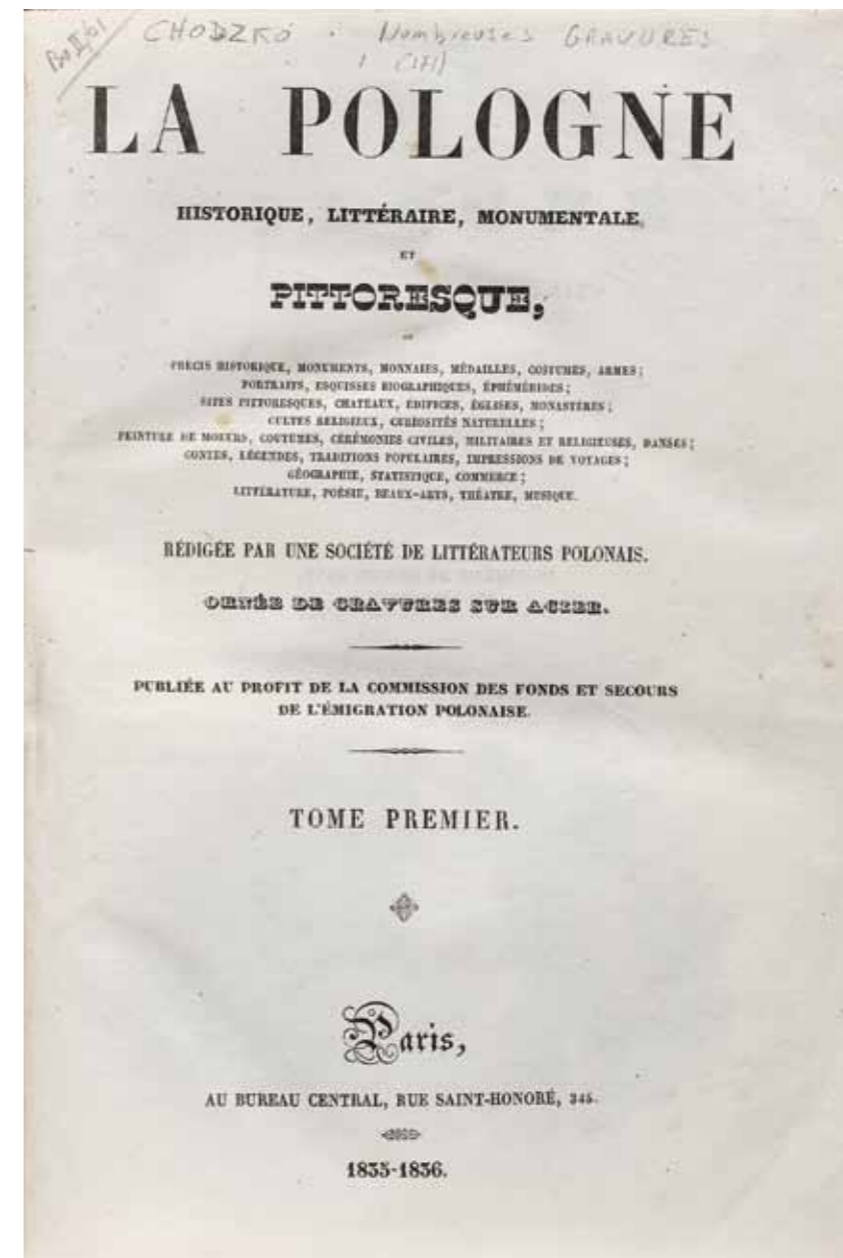
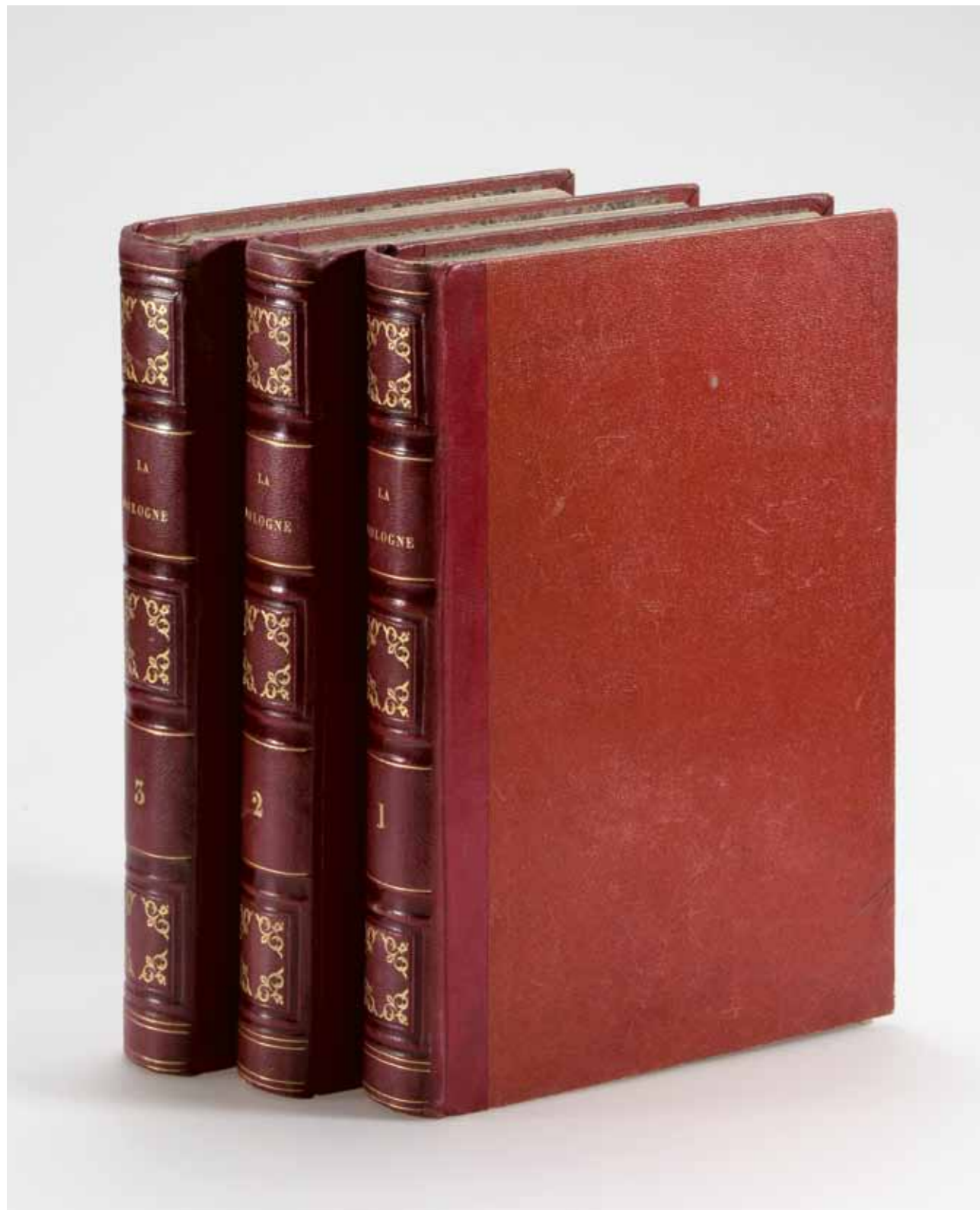

[Stanisław Leszczyński]. *Oeuvres du philosophe bienfaisant*, t. 1–4
A Amsterdam, 1764

Geradario filosofo darbai – Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stanislovo Leščinskio raštų rinkinys. Keturių tomų leidinį spaudai parengė valdovo asmeninis sekretorius Pierre'as Josephas de La Pimpie Solignacas (1687–1773).

[Leonard Borejko Chodźko]. *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 1–3

Paris: Au Bureau Central, 1835–1842

Istorinė, literatūrinė, paminklinė ir vaizdingoji Lenkija – istorijos santrauka, kurią parengė Paryžiuje dirbęs išeivis iš Lietuvos, istorikas, buvęs Vilniaus universiteto Filomatų draugijos narys Leonardas Boreika Chodźka (1800–1871). Trijų tomų veikalas sudarytas chronologiniu principu: pirmoji dalis skirta senajai Lenkijos istorijai, antroji – bendrai Lenkijos ir Lietuvos istorijai nuo valdovų Jogailos ir Vytauto iki Jono Sobieskio laikų, o trečioji apima XVIII–XIX amžių laikotarpį. Knyga gausiai iliustruota graviūromis – istorinių asmenybių portretais ir vietovių vaizdais.

Trakai

Iš Leonardo Boreikos Chodzko leidinio *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 1, Paryžius, 1835–1836

Vilniaus katedra

Iš Leonardo Boreikos Chodzko leidinio *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 2, Paryžius, 1837–1838

Naugarduko pilis

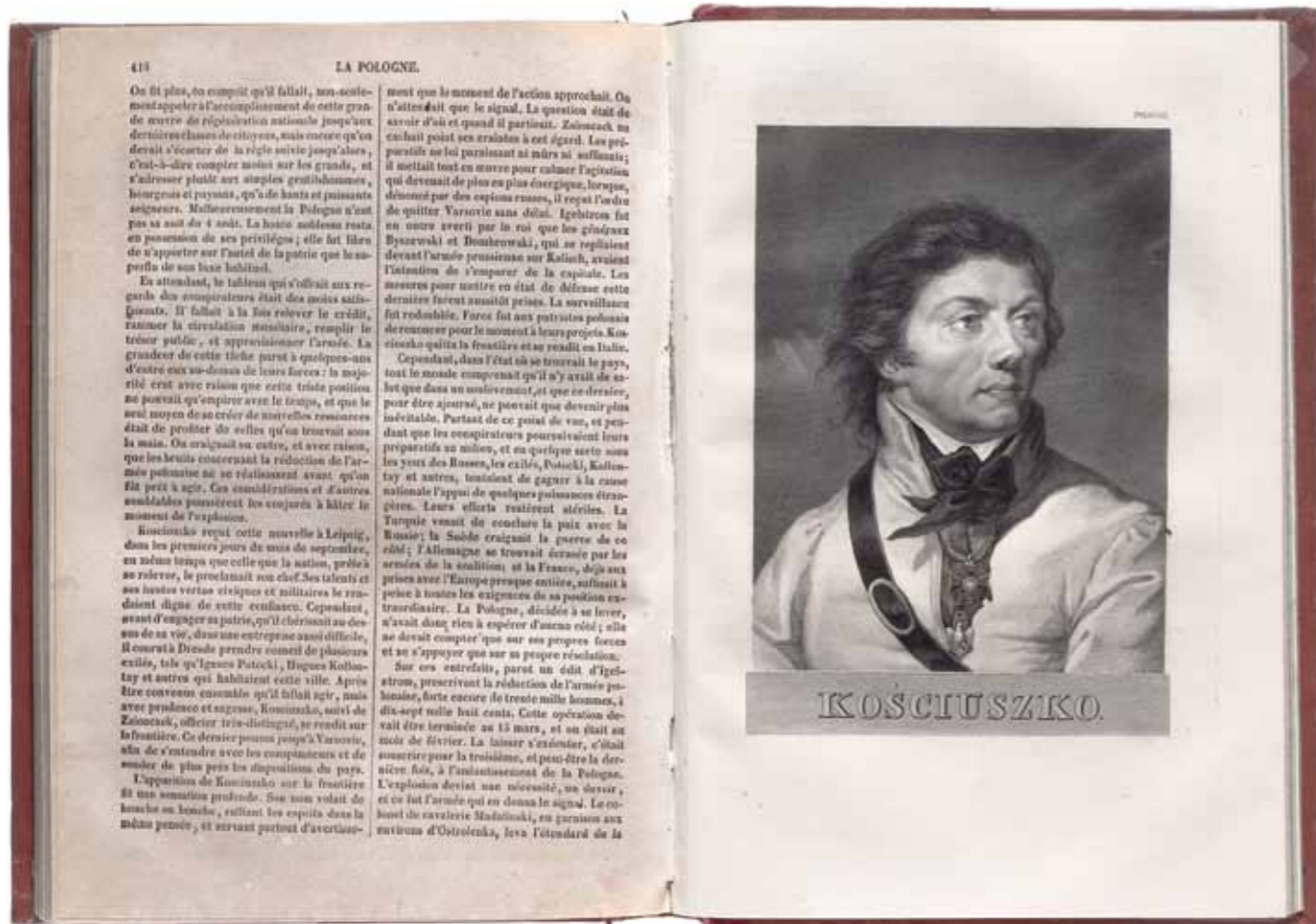
Iš Leonardo Boreikos Chodzko leidinio *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 1, Paryžius, 1835–1836

Naugardukas – miestas vakarų Baltarusijoje, nuo XIII a. vidurio iki 1795 m. priklausė Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei.

Pilis prie Nemuno Žemaitijoje

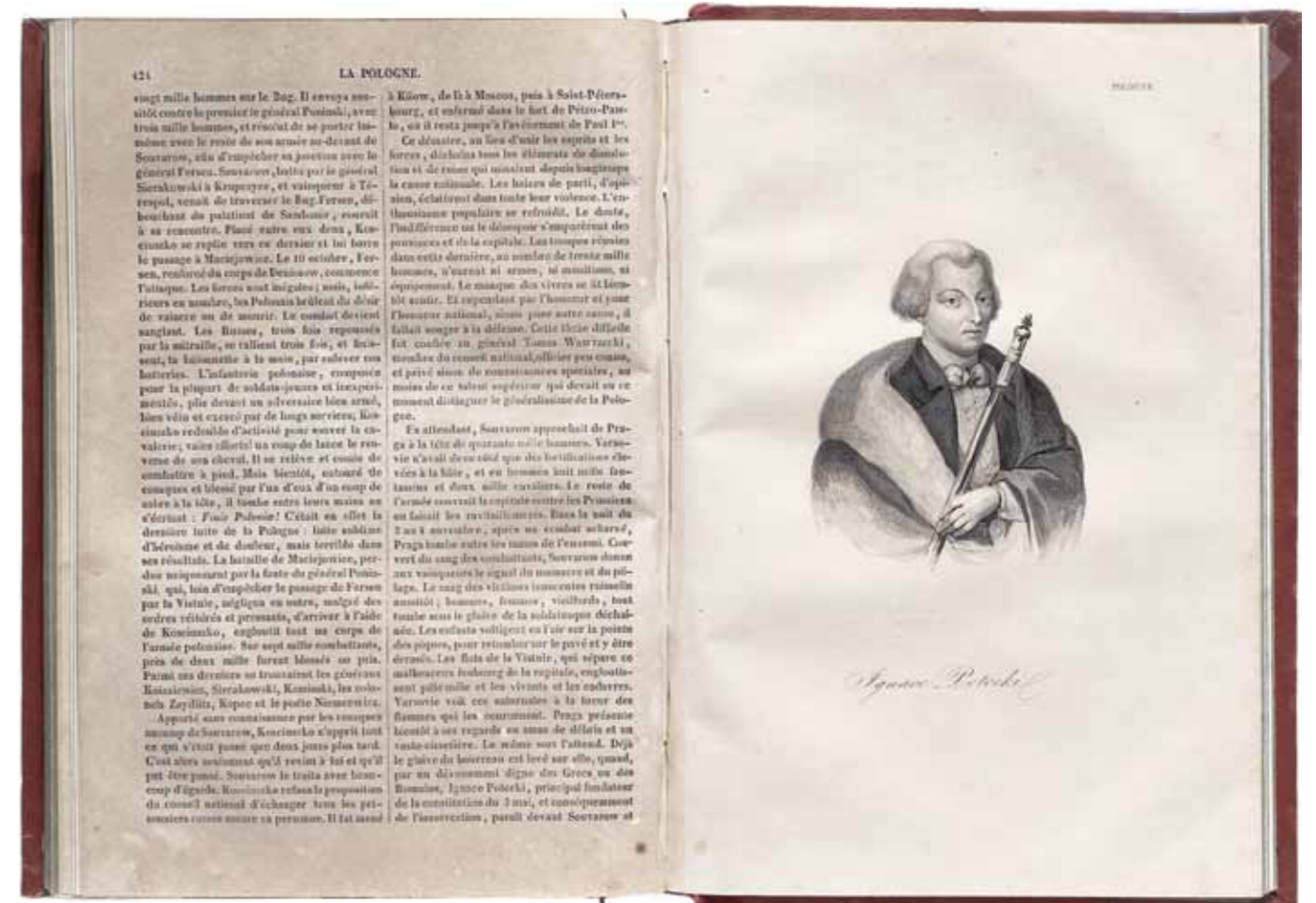
Iš Leonardo Boreikos Chodzko leidinio *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 3, Paryžius, 1839–1842

Tado Kosciuskos portretas

Iš Leonardo Boreikos Chodzkos leidinio *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 3, Paryžius, 1839–1842

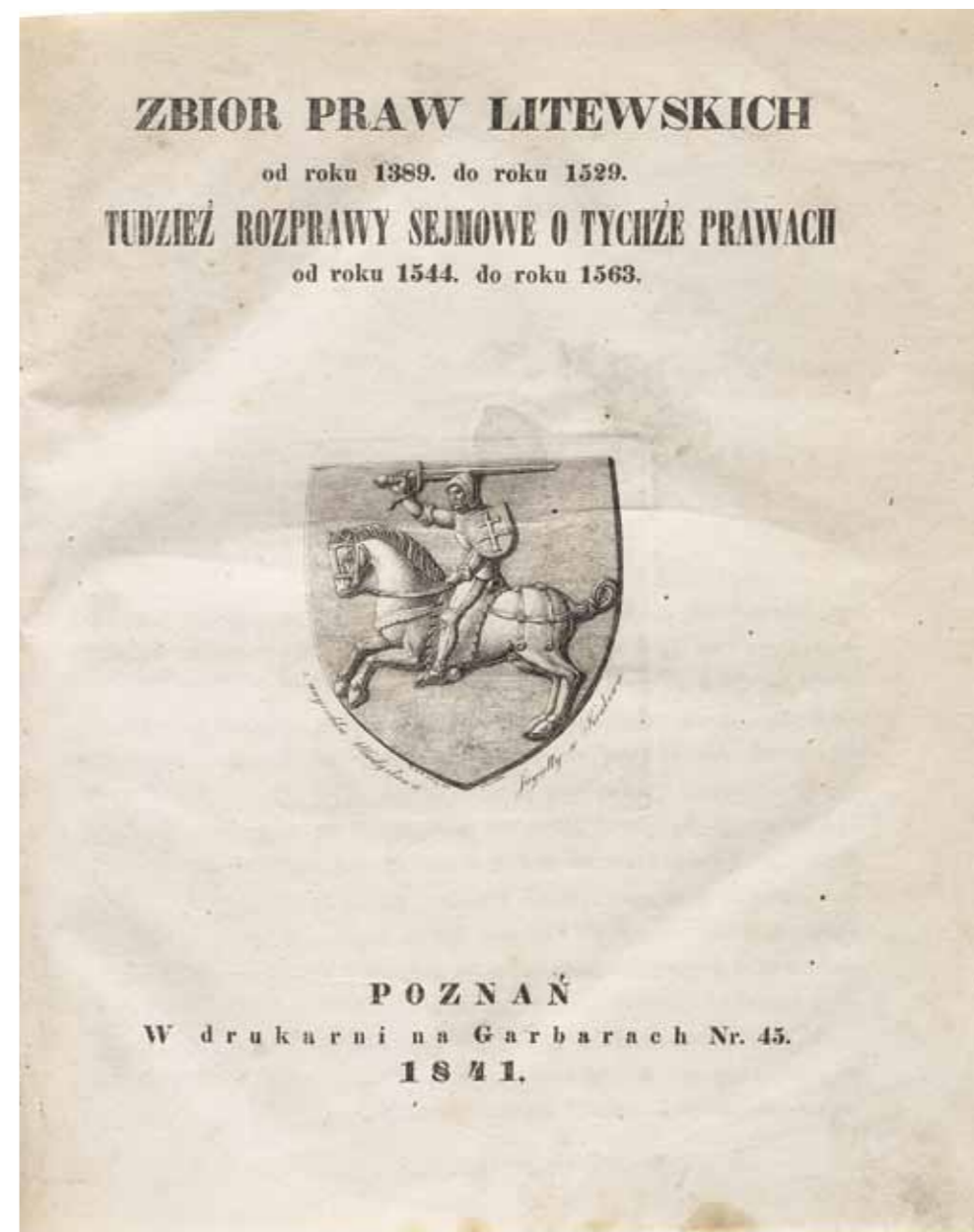
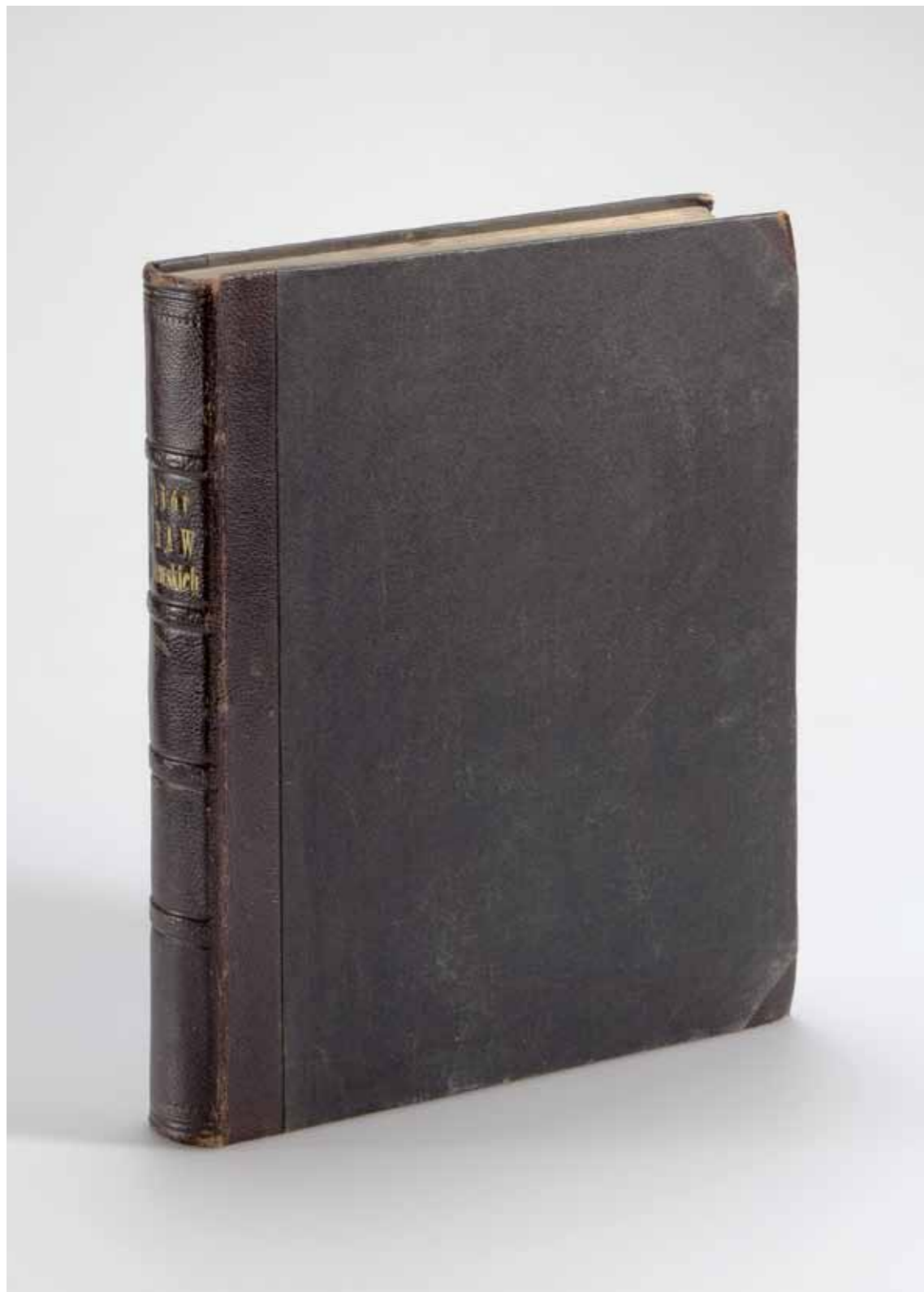
Tadas Kosciuszka (1746–1817) – generolas leitenantas, vienas 1794 m. sukilimo prieš Rusijos imperiją ir Prūsijos karalystę organizatorių, sukilėlių ginkluotųjų pajėgų vyriausiasis vadas.

Ignoto Potockio portretas

Iš Leonardo Boreikos Chodzkos leidinio *La Pologne historique, littéraire, monumentale et pittoresque*, t. 3, Paryžius, 1839–1842

Ignotas Potockis (1750–1809) – LDK dvaro maršalka, vienas iš 1791 m. gegužės 3 d. Konstitucijos kūrėjų, 1794 m. sukilimo Abiejų Tautų Respublikoje veikėjas.

Zbiór praw litewskich od roku 1389 do roku 1529...

Poznań: w drukarni na Garbarach Nr. 45, 1841

LDK teisinių aktų publikaciją *Lietuvos teisių nuo 1389 iki 1529 metų rinkinys* parengė Lietuvos teisės istorikas Ignas Danilavičius (1787–1843), išleido istorinių šaltinių tyrinėtojas Adamas Tytus Działyński (1796–1861). Rinkinyje publikuojamos 1387–1529 m. Lietuvos didžiųjų kunigaikščių visuotinės ir 1492–1516 m. Žemaitijai, Vitebsko ir Palenkės sritims skirtos privilegijos, 1401–1501 m. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lenkijos Karalystės sutartys, Lietuvos ir Lenkijos valdovo Kazimiero Jogailaičio 1468 m. patvirtintas teisynas, Pirmasis Lietuvos Statutas (1529), kiti aktai. Knygoje taip pat pateikiami 1544–1563 m. bajorų prašymai seimuose ir valdovo atsakymai į juos.

Lietuvos didžiojo kunigaikščio (1392–1430) Vytauto antspaudai
Iš rinkinio *Zbior praw litewskich od roku 1389 do roku 1529*, Poznanė, 1841

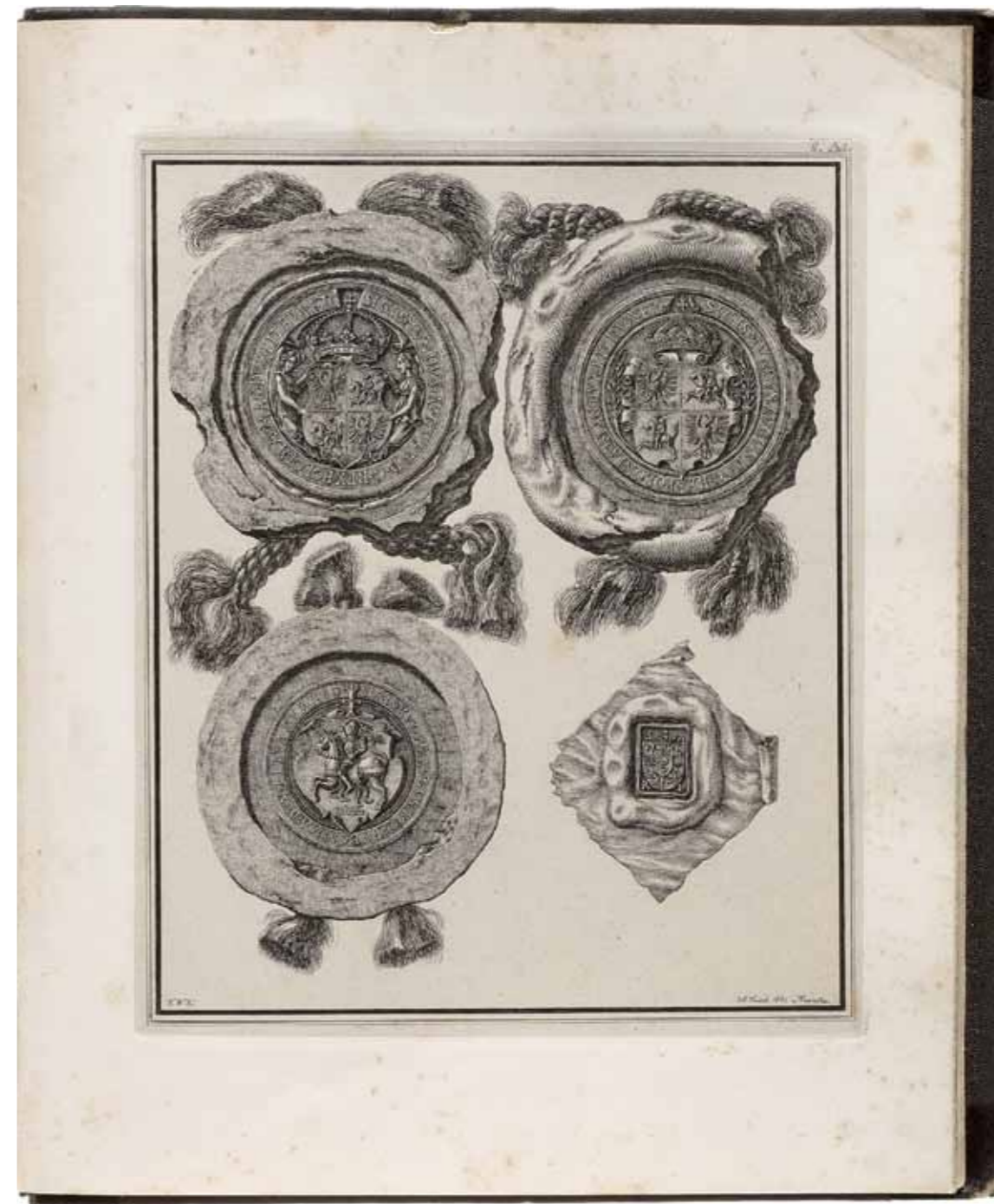

Lietuvos didžiojo kunigaikščio (1440–1492) ir Lenkijos karaliaus (1447–1492) Kazimiero
Jogailaičio antspaudai
Iš rinkinio *Zbior praw litewskich od roku 1389 do roku 1529*, Poznanė, 1841

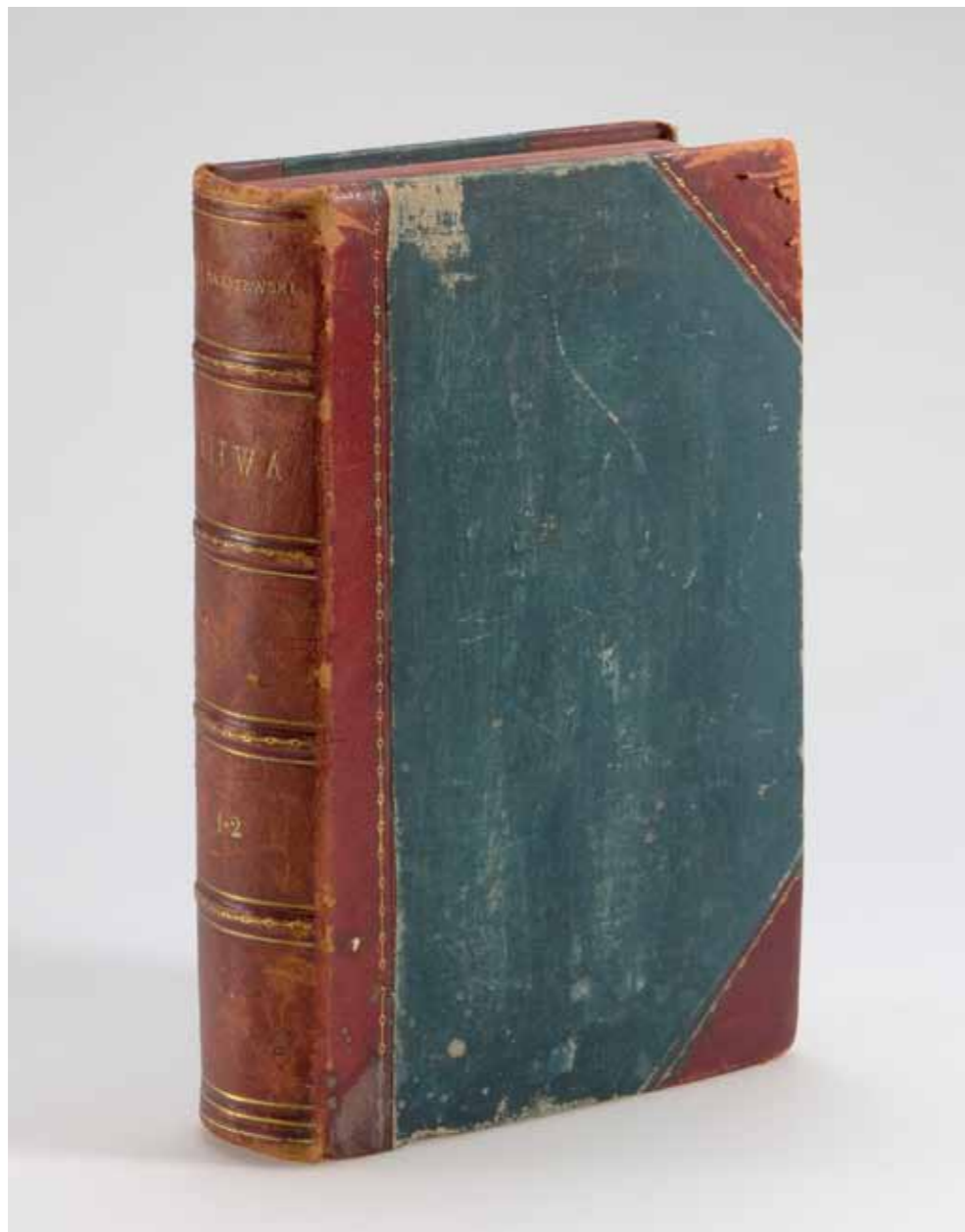
Lietuvos didžiojo kunigaikščio (1492–1506) ir Lenkijos karaliaus (1501–1506) Aleksandro antspaudai

Iš rinkinio *Zbior praw litewskich od roku 1389 do roku 1529*, Poznanė, 1841

Lietuvos didžiojo kunigaikščio (1544–1572) ir Lenkijos karaliaus (1548–1572) Žygimanto Augusto antspaudai

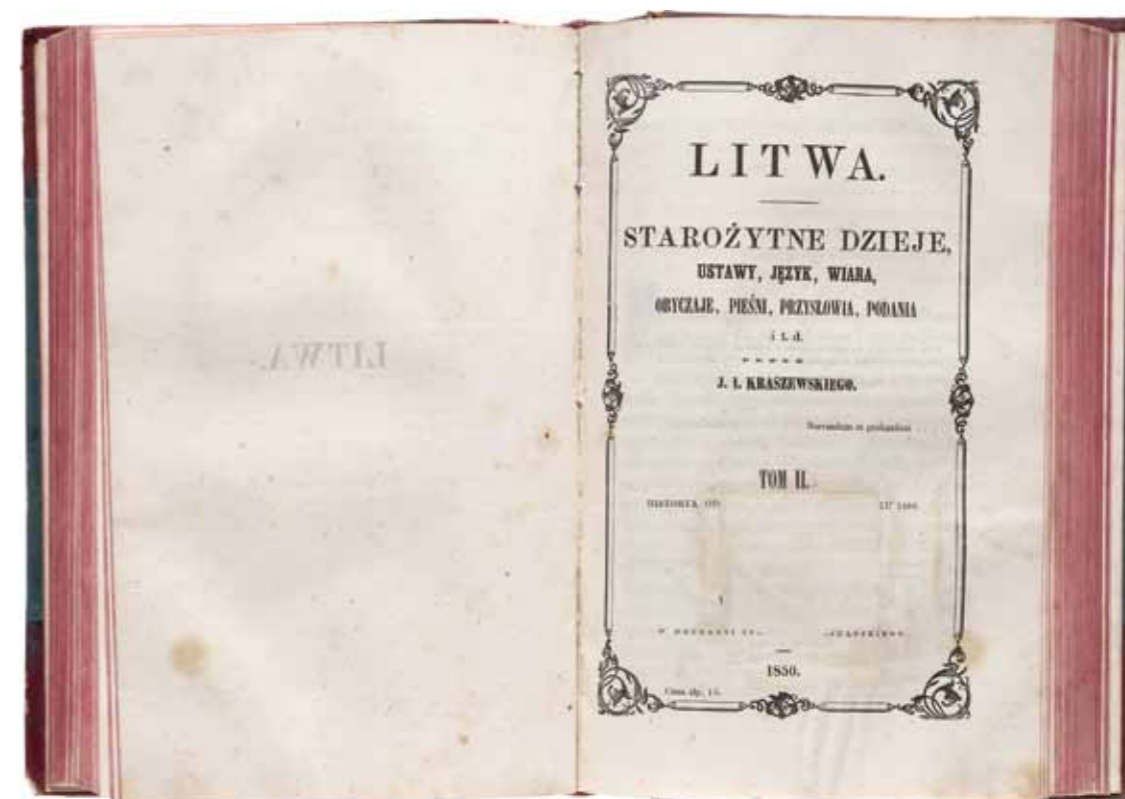
Iš rinkinio *Zbior praw litewskich od roku 1389 do roku 1529*, Poznanė, 1841

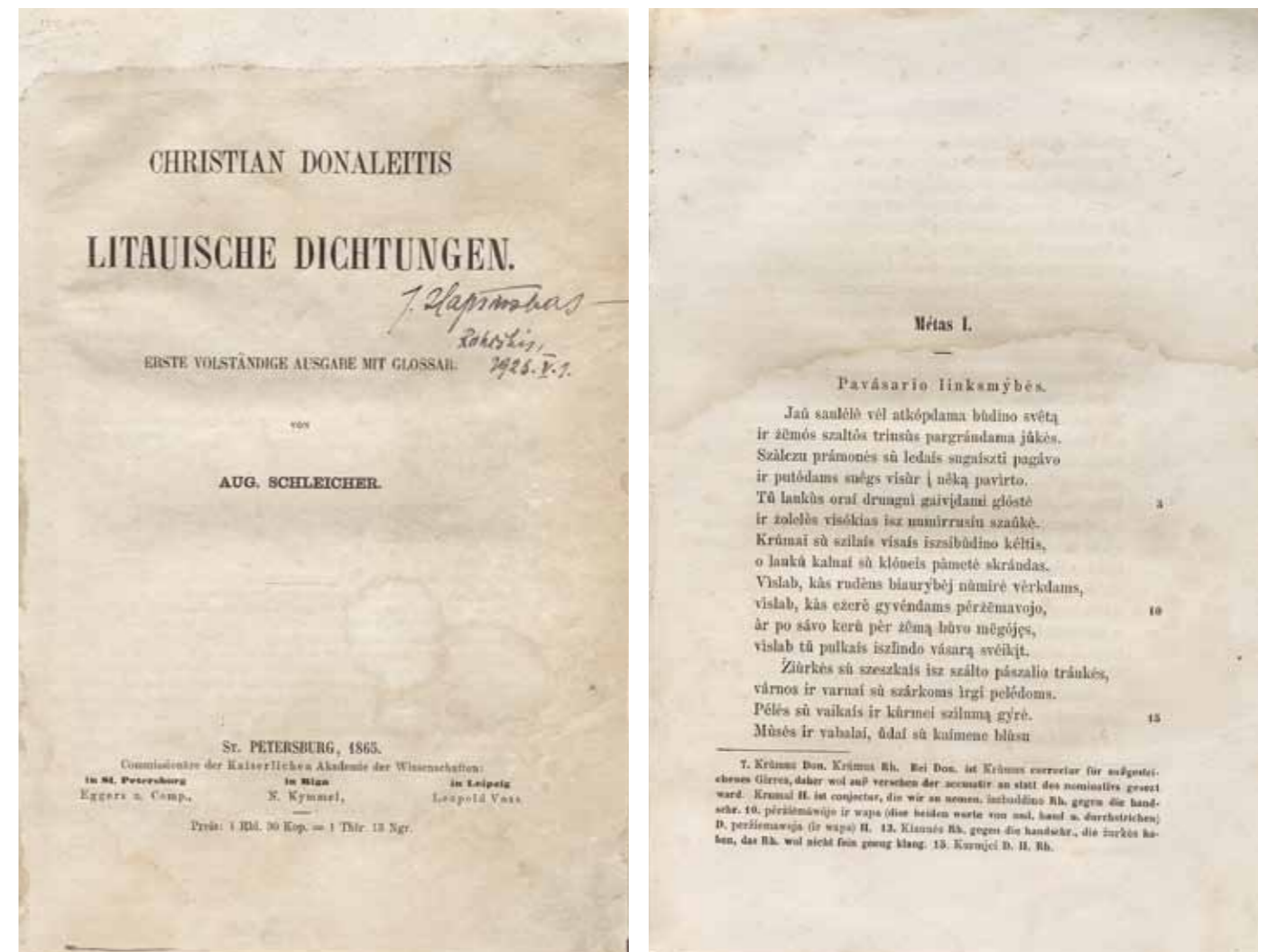
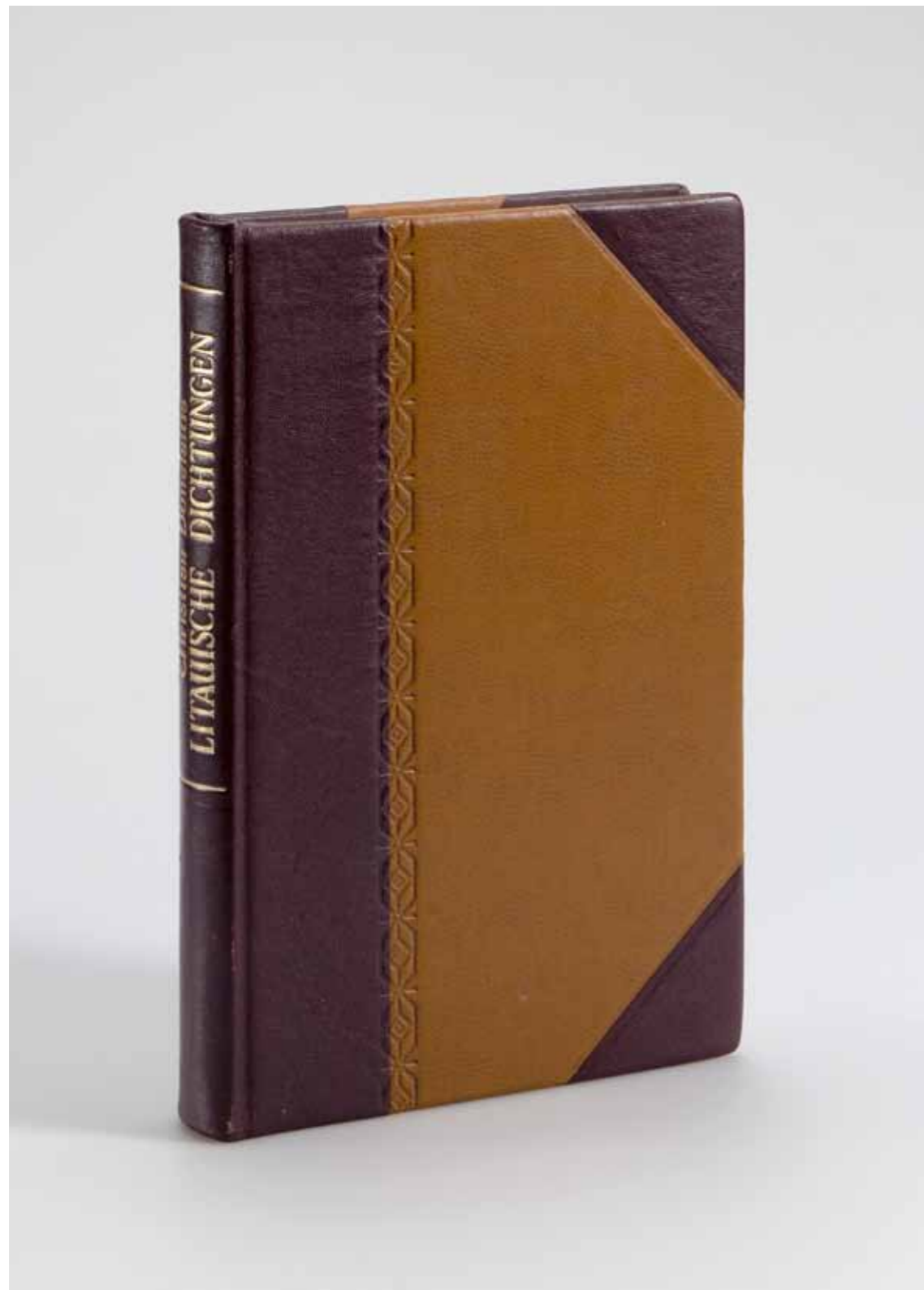

Józef Ignacy Kraszewski. *Litwa: starożytne dzieje, ustawy, język, wiara, obyczaje, pieśni, przysłowia, podania i t. d.*, t. 1–2

Warszawa: w drukarni Stanisława Strąbskiego, 1847–1850

Istorikas, etnografas, Vilniaus laikinosios archeologijos komisijos narys Juzefas Ignacas Kraševskis (1812–1887) bendradarbiavo Vilniaus periodinėje spaudoje, leido žurnalą *Athenaeum*. Studijavo istorinius šaltinius, domėjosi Lietuvos istorija, lietuvių kalba, mitologija, rinko dainas, padavimus, priežodžius. Istoriniame kraštotyrimame veikale *Lietuva: senovės darbai, įstatymai, kalba, tikėjimas, papročiai, dainos, patarlės, padavimai ir kita* publikavo XIII–XIV a. Lietuvos istorijos šaltinius, paskelbė apie 400 lietuviškų patarlių ir priežodžių, savo studiją apie lietuvių liaudies dainas. Knygoje įdėtas E. Dambrausko ekslibrisas.

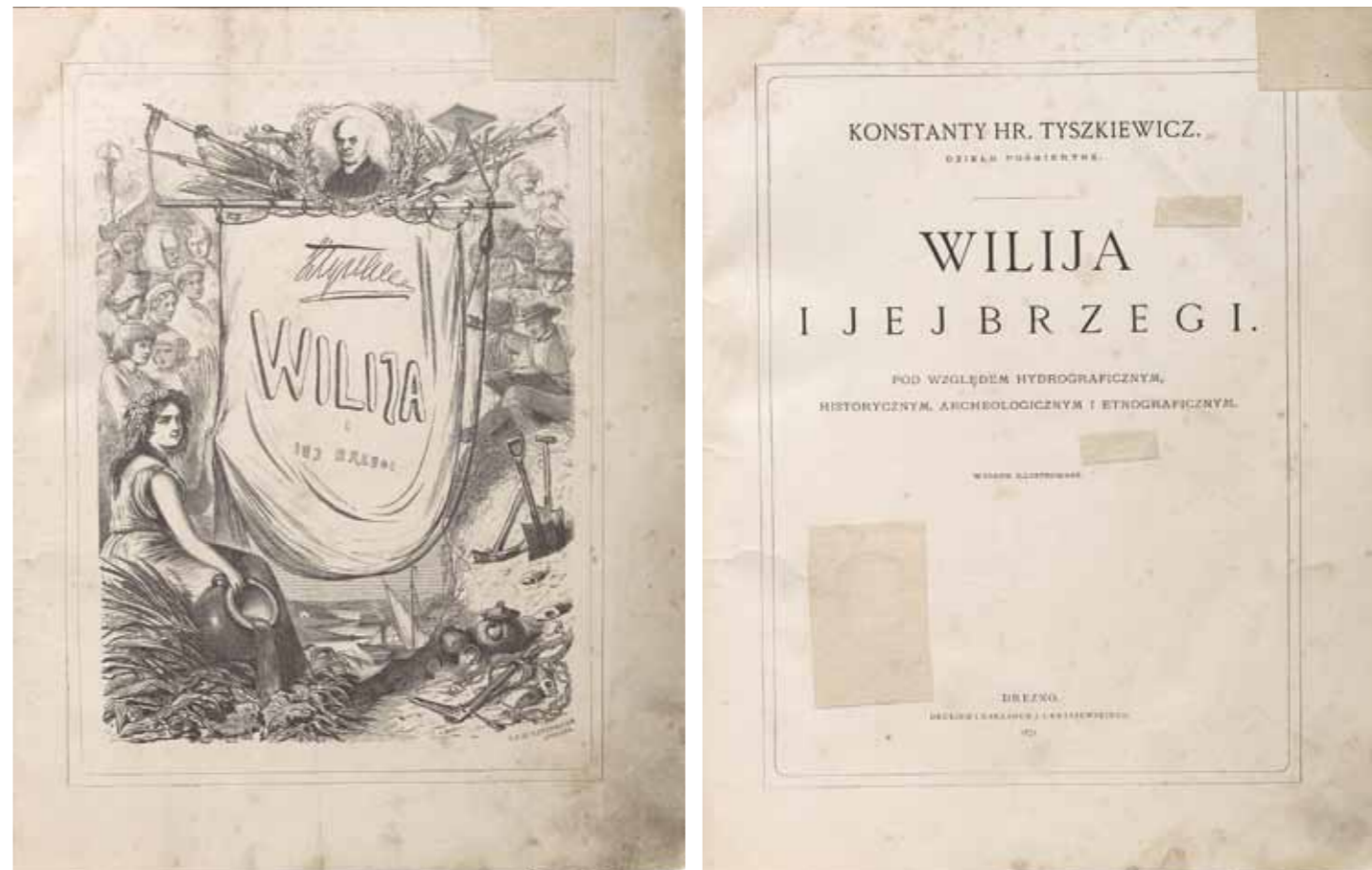
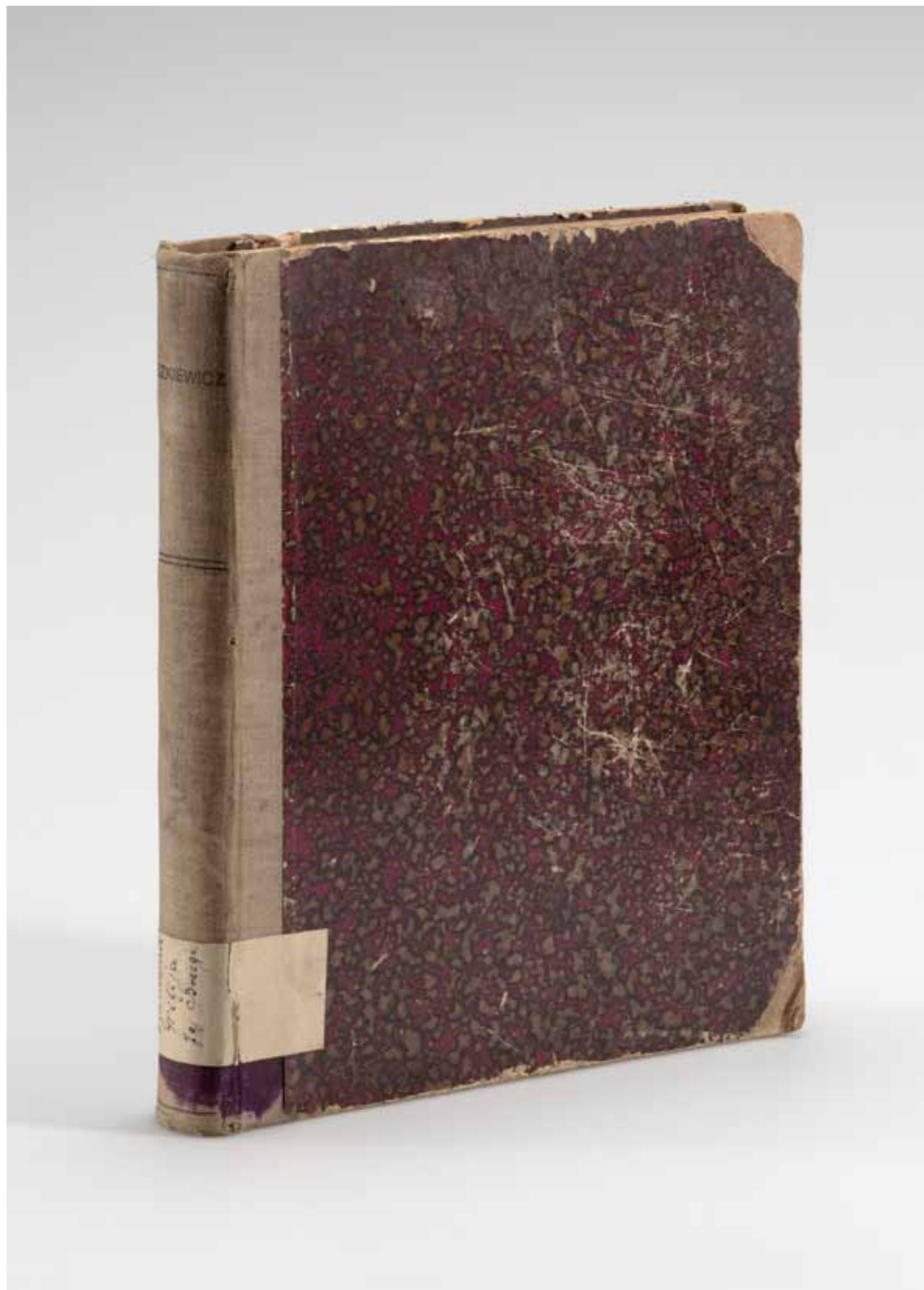

Christian Donaleitis. *Litauische Dichtungen*

St. Petersburg: Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1865

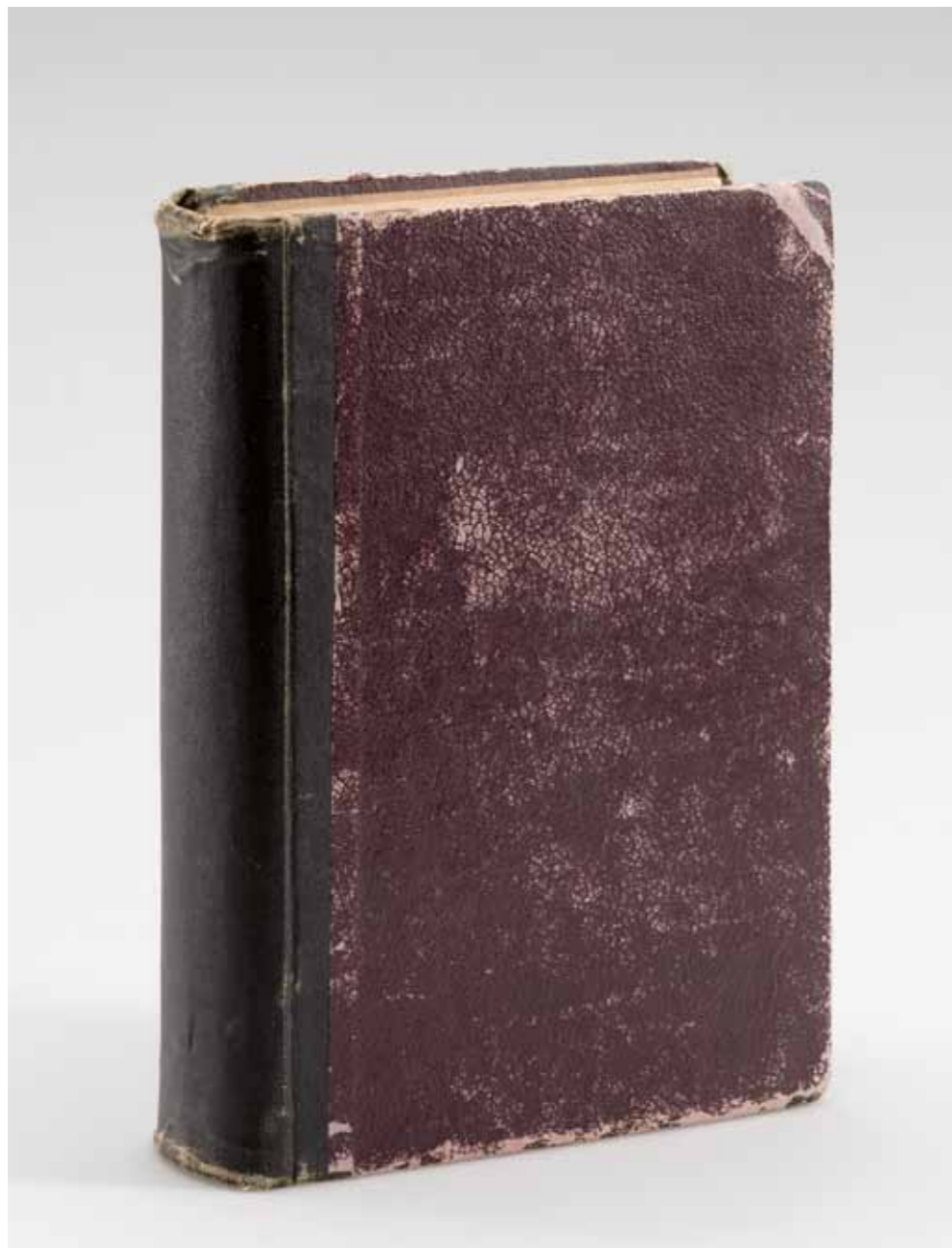
Lietuvių grožinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio (1714–1780) kūrybos rinkinyje *Lietuviška poezija* lietuvių kalba išspausdinta poema *Metai*, visos šešios pasakėčios: *Lapės ir gandro čėsnis*, *Rudikis jomarkininkas*, *Šuo Didgalvis*, *Pasaka apie šūdvalalį*, *Vilks provininkas*, *Aužuols gyrypelnys*, eiliuotas kūrinys *Pričkaus pasaka apie lietuvišką svodbę*, lietuvių–vokiečių kalbų žodynas ir K. Donelaičio laišakai. Knygą spaudai parengė vokiečių kalbininkas Augustas Schleicheris (1821–1868), lietuviškos spaudos draudimo laikotarpiu legaliai išleido Imperatoriškoji Sankt Peterburgo mokslų akademija.

Konstanty Tyszkiewicz. *Wilija i jej brzegi*

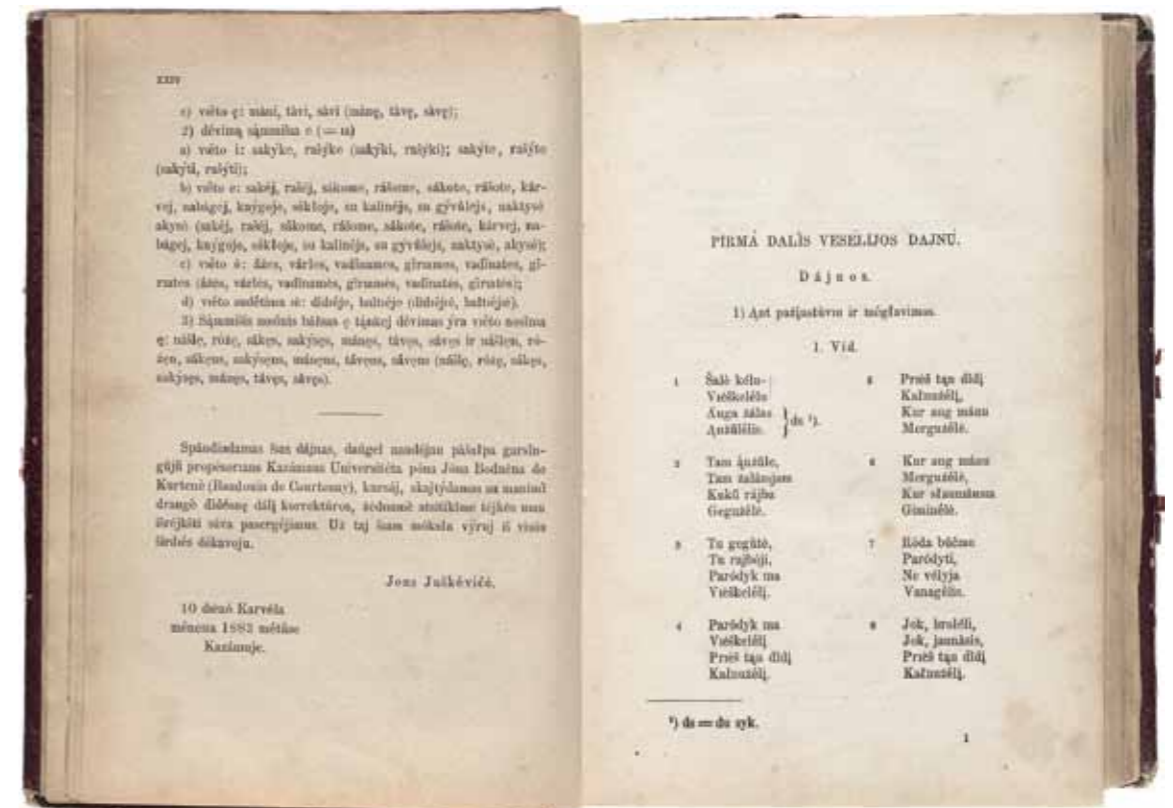
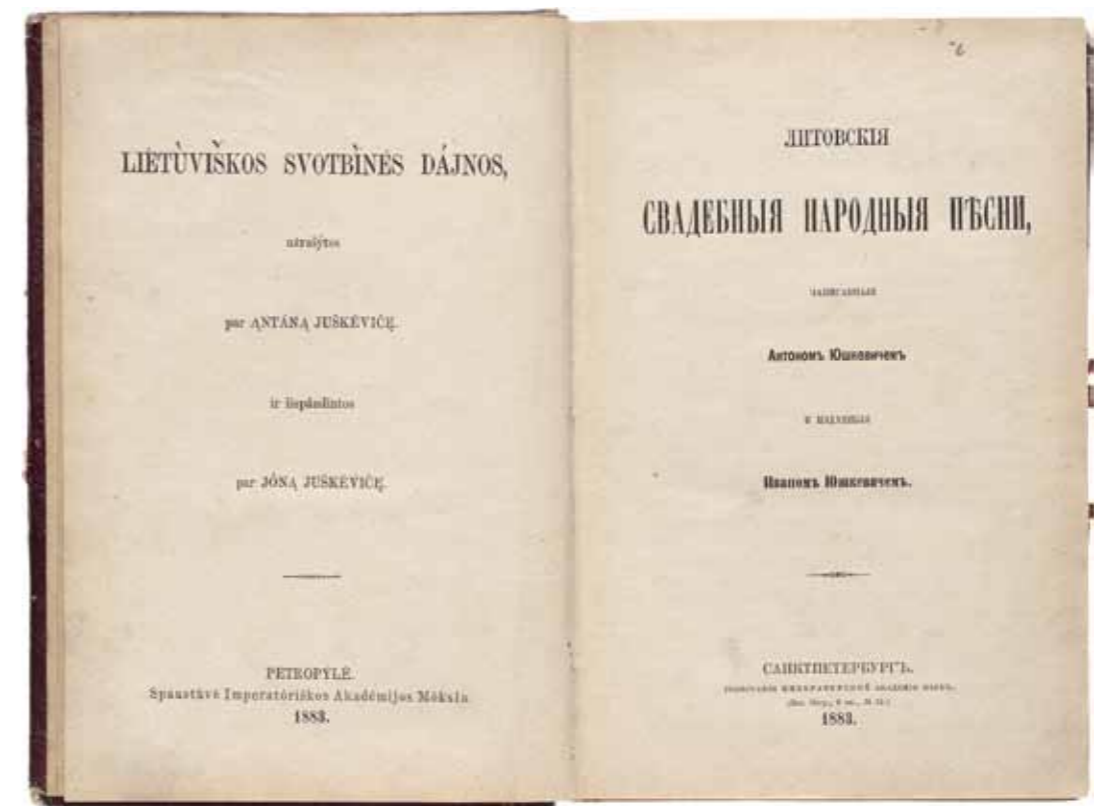
Drezno: drukiem i nakładem J. I. Kraszewskiego, 1871

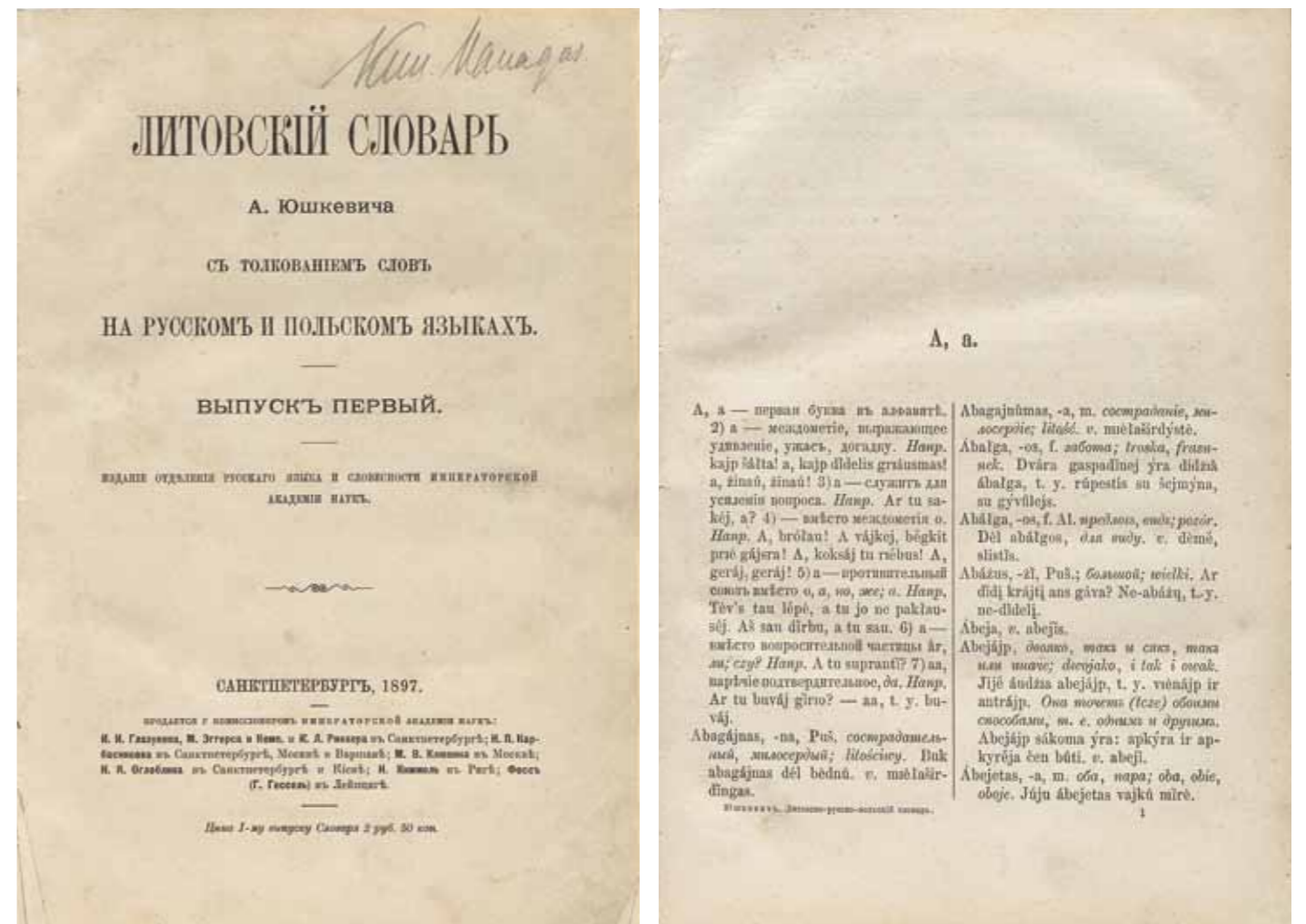
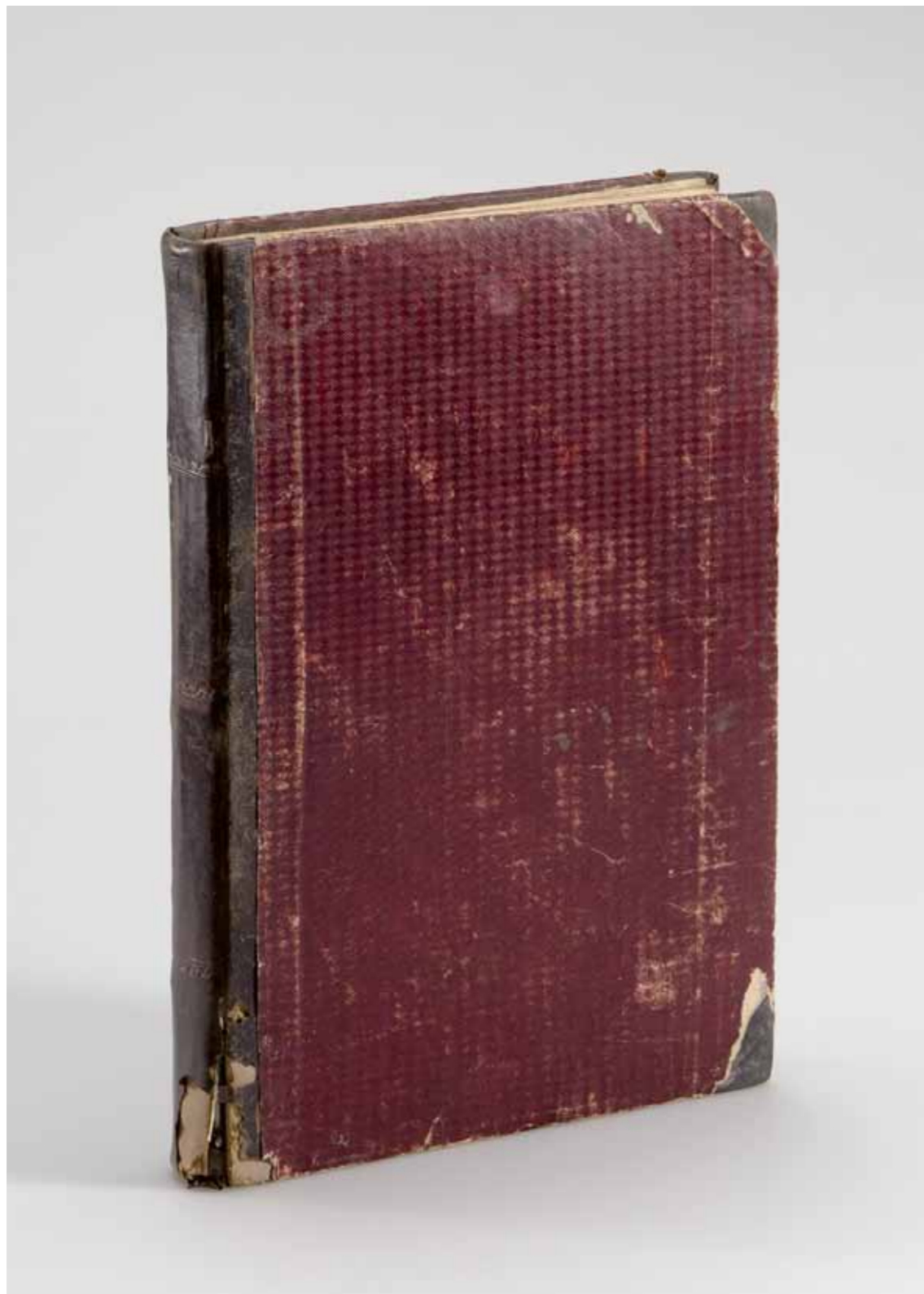
Archeologas, etnografas, kolekcininkas, vienas iš Vilniaus laikinosios archeologijos komisijos ir Vilniaus senienu muziejaus steigėjų Konstantinas Tiškevičius (1806–1868) 1857 m. surengė ekspediciją Nerimi nuo upės ištakų iki santakos su Nemunu. Jos metu matavo Neries vagos gylį, plotį, rėvas, rinko medžiagą apie pakrantėse esančius archeologijos paminklus, užrašinėjo tautosaką. Surinkta medžiaga paskelbta knygoje *Neris ir jos krantai*. Ją po K. Tiškevičiaus mirties redagavo ir išleido Juzefas Ignacas Kraševskis. Tai pirmas knygos leidimas.

Antanas Juška. *Lietuviškos svotbinės dainos* = *Литовскія свадебныя народныя песни*
 Petropylė: išspausdintos par Jóną Juškėvičę, spaustuvė Imperatoriškos akademijos moksla, 1883

Kunigas, tautosakininkas, etnografas Antanas Juška (1819–1880) surinko apie 7000 liaudies dainų, apie 2000 melodijų. Kartu su broliu kalbininku Jonu Juška (1815–1886) rengė spaudai tautosakos rinkinius ir lietuvių–lenkų kalbų žodyną. Po mirties jo darbų leidimą ir redagavimą tęsė brolis Jonas. Antano Juškos tautosakos rinkinį *Lietuviškos svodbinės dainos* sudaro 1100 dainų, kurios surinktos 1865–1870 m. Veliuonos apylinkėse. Remiantis Rusijos caro leidimu spausdinti lietuviškas mokslo knygas lotyniškais rašmenimis, *Lietuviškos svodbinės dainos* buvo legaliai išleistos Imperatoriškosios Sankt Peterburgo mokslų akademijos spaustuvėje Jono Juškos lėšomis.

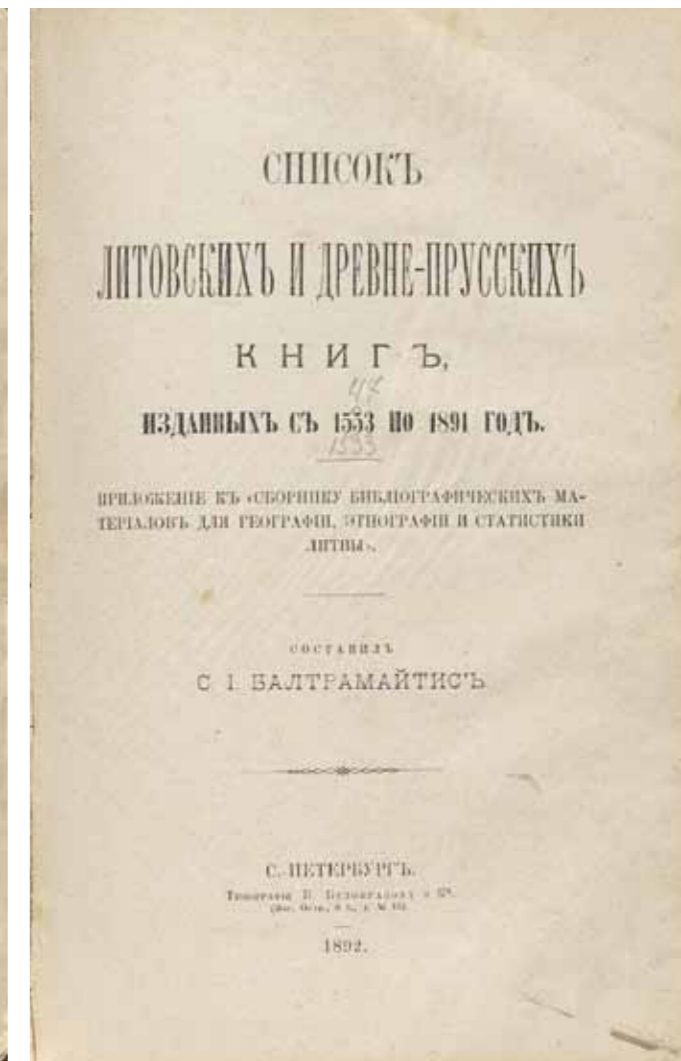
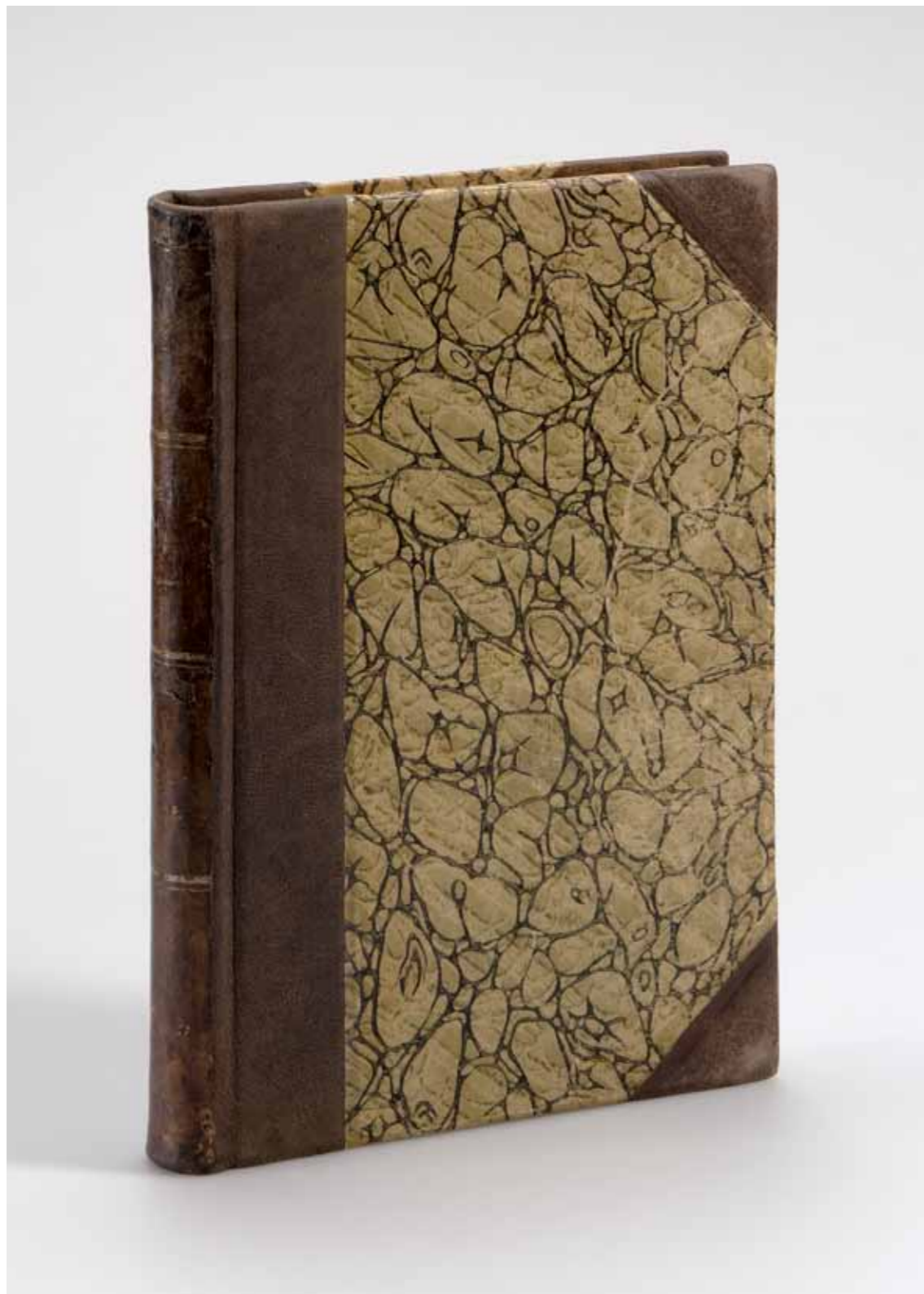

Литовскій словарь А. Юшкевича съ толкованіемъ словъ на русскомъ и польскомъ языкахъ

Санкт Петербургъ: издание Отделенія русскаго языка и словесности Императорской академіи наукъ, типографія Императорской академіи наукъ, 1897

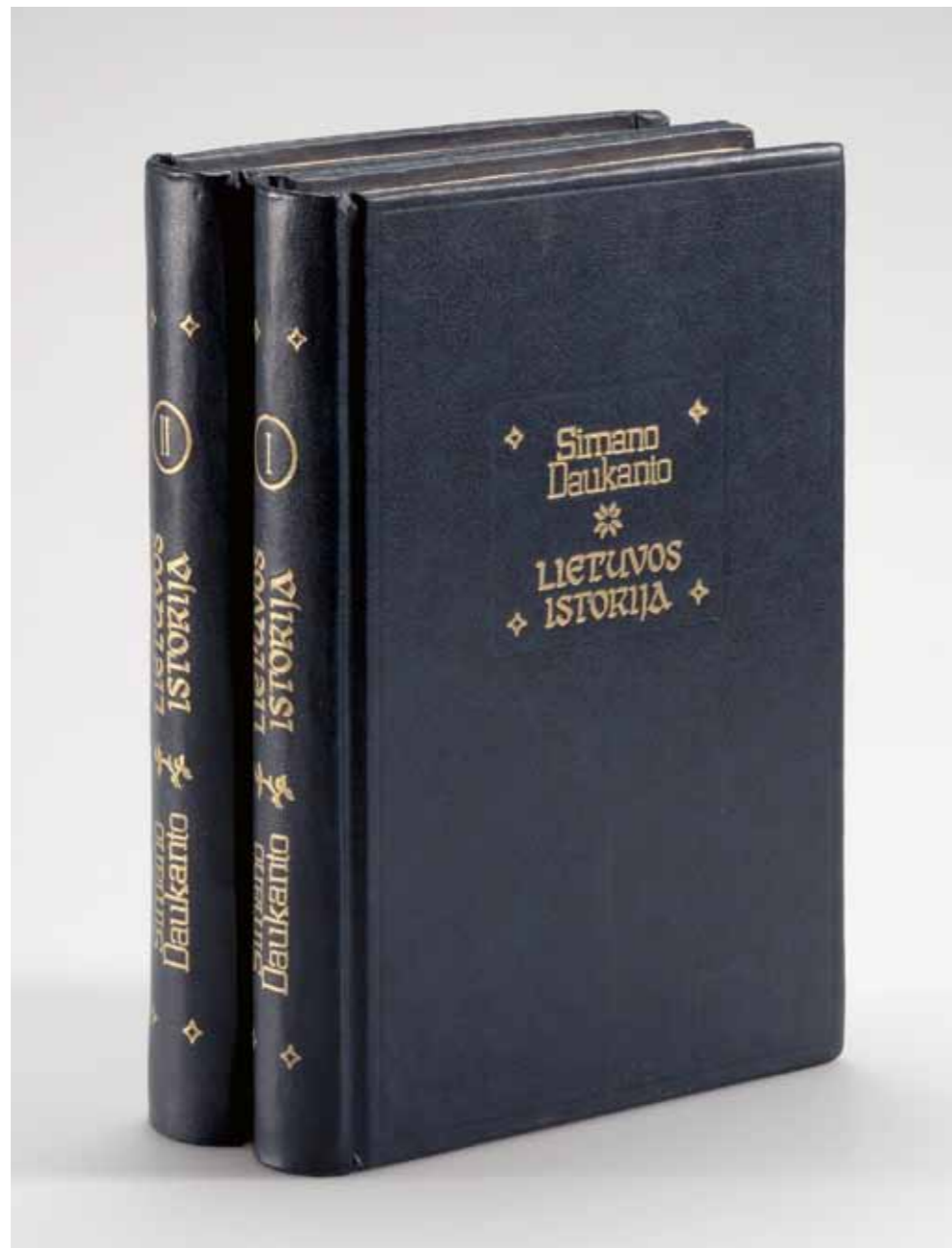
Antanas Juška lietuvių kultūros istorijai nusipelnė ne tik kaip tautosakininkas ir etnografas, bet ir kaip leksikografas. Jis parengė *Lietuvių kalbos žodyną su žodžių aiškinimu rusų ir lenkų kalbomis*. Žodyną redagavo ir dalį teksto į rusų kalbą išvertė brolis Jonas Juška. Knygą legaliai išleido Imperatoriškosios Sankt Peterburgo mokslų akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyrius, remdamasis caro leidimu spausdinti lietuviškas mokslo knygas lotyniškais rašmenimis.

Сильвестрасъ Балтрамайтисъ. Сборникъ библиографическихъ матеріаловъ для географіи, этнографіи и статистики Литвы

С.-Петербургъ: типографія В. Безобразова и комп., 1891

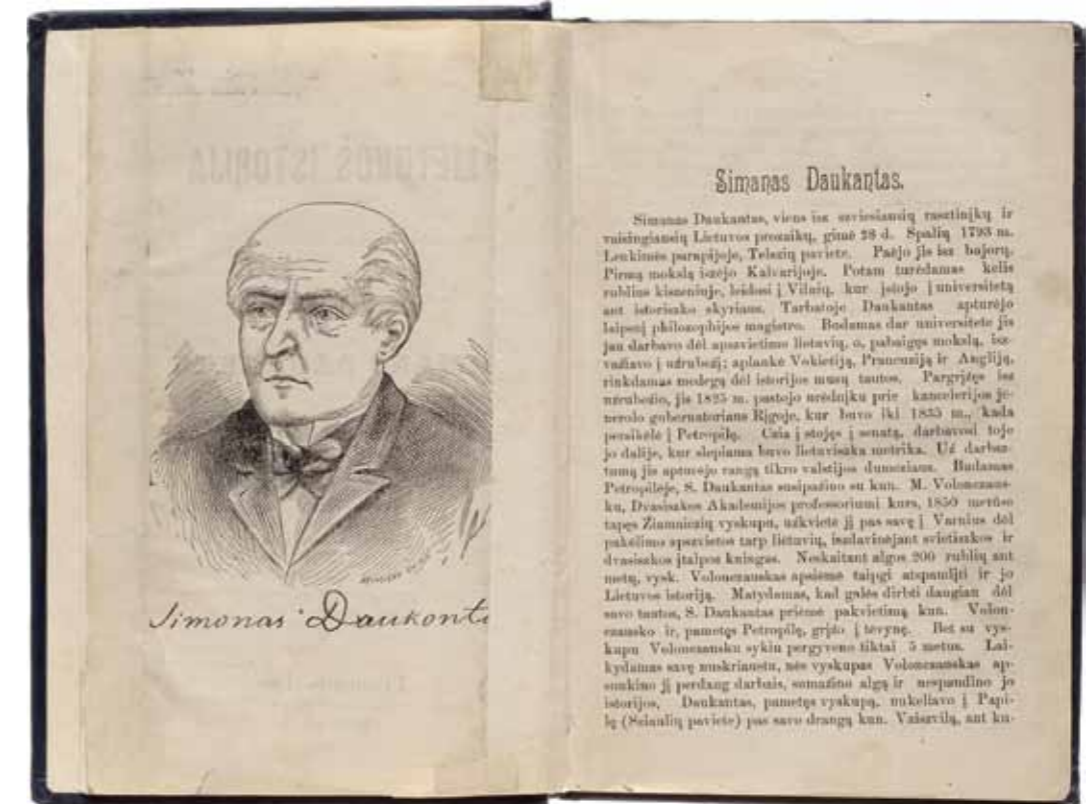
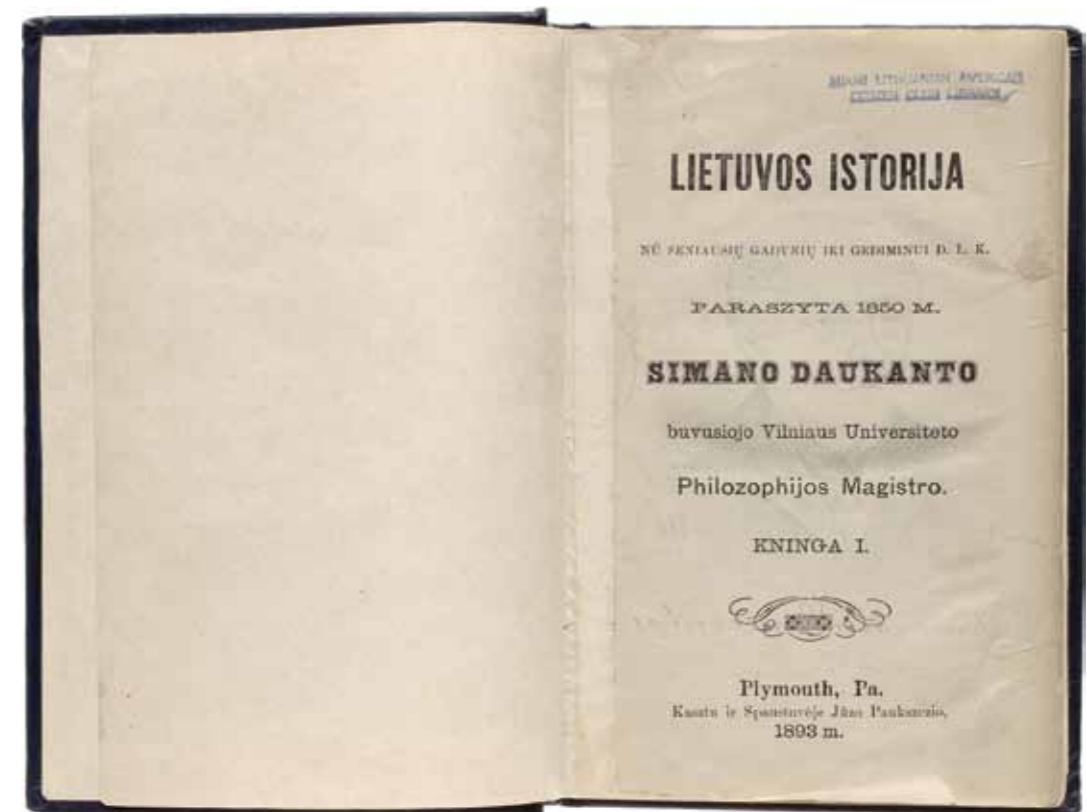
Bibliografas, etnografas Silvestras Baltramaitis (1841–1918) nuo 1869 m. dirbo Sankt Peterburgo viešojoje bibliotekoje, tvarkė lietuvių ir latvių spaudinius, parengė lietuvių bibliografijos darbų. 1891 m. išleido *Lietuvos geografijos, etnografijos ir statistikos bibliografinės medžiagos rinkinį*, prie jo pridėtas *Lietuviškų ir senųjų prūsų knygų, išleistų 1533–1891 metais, sąrašas* (Списокъ литовскихъ и древне-прусскихъ книгъ, изданныхъ съ 1553 [1533] по 1891 годъ, 1892). Rinkinyje sisteminė tvarka suregistruoti spaudiniai ir periodinių leidinių straipsniai apie Lietuvą lietuvių, rusų, latvių, lenkų, lotynų, prancūzų, vokiečių ir kitomis kalbomis. Knygoje yra S. Baltramaičio 1892 m. autografas „Sūdžei“ – Petrui Kriaučiūnui (1850–1916). 1881–1887 m. dirbdamas Marijampolės gimnazijoje, P. Kriaučiūnas skelbė tautinio atgimimo idėjas, už *Aušros* rėmimą ir platinimą buvo atleistas iš mokytojo pareigų. Jo veikiami kelios dešimtys Marijampolės gimnazijos mokinių tapo aušrininkais ir varpininkais. 1889–1899 m. P. Kriaučiūnas dirbo teisėju Plokščiuose (dab. Šakių r.).

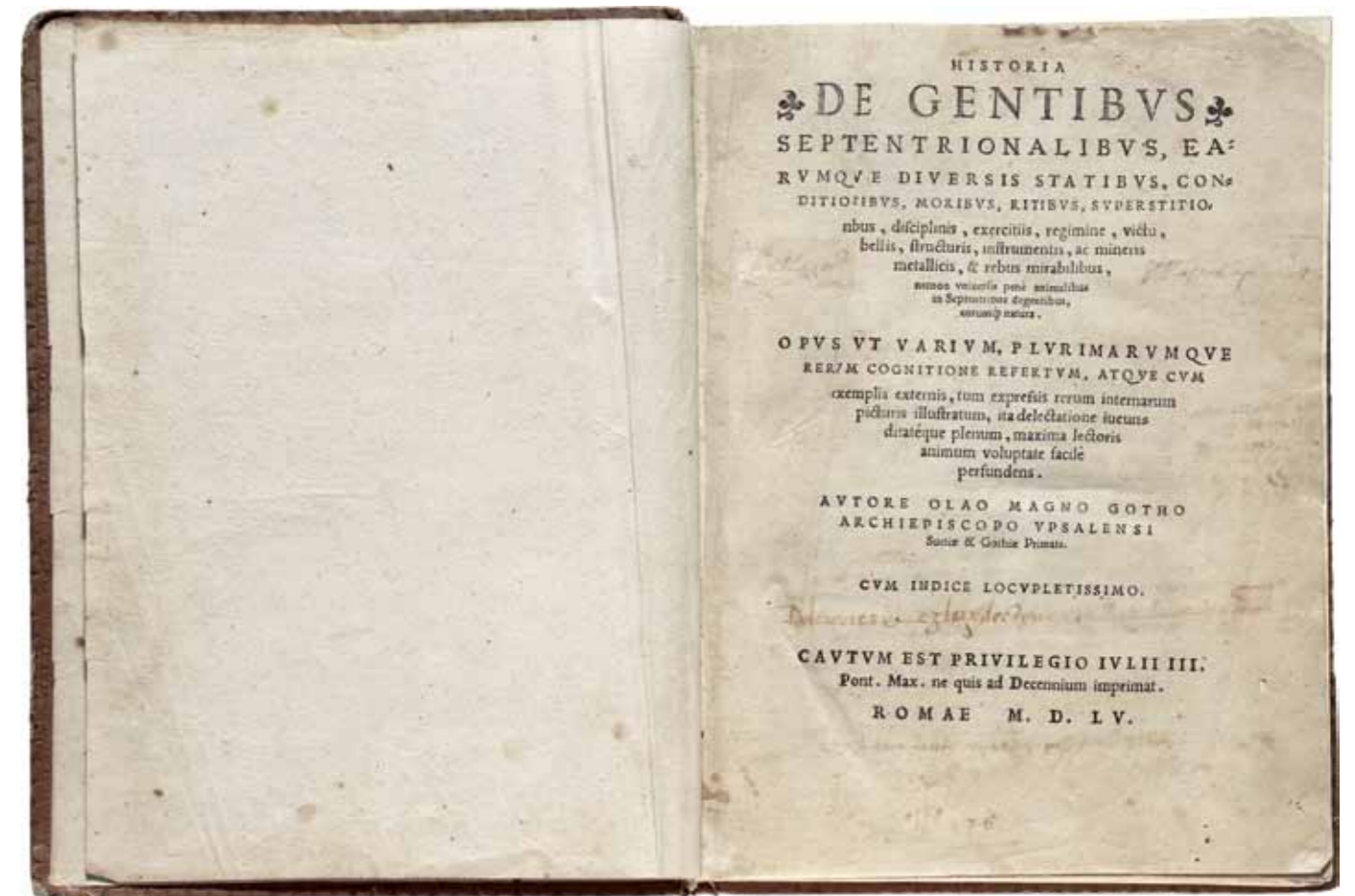
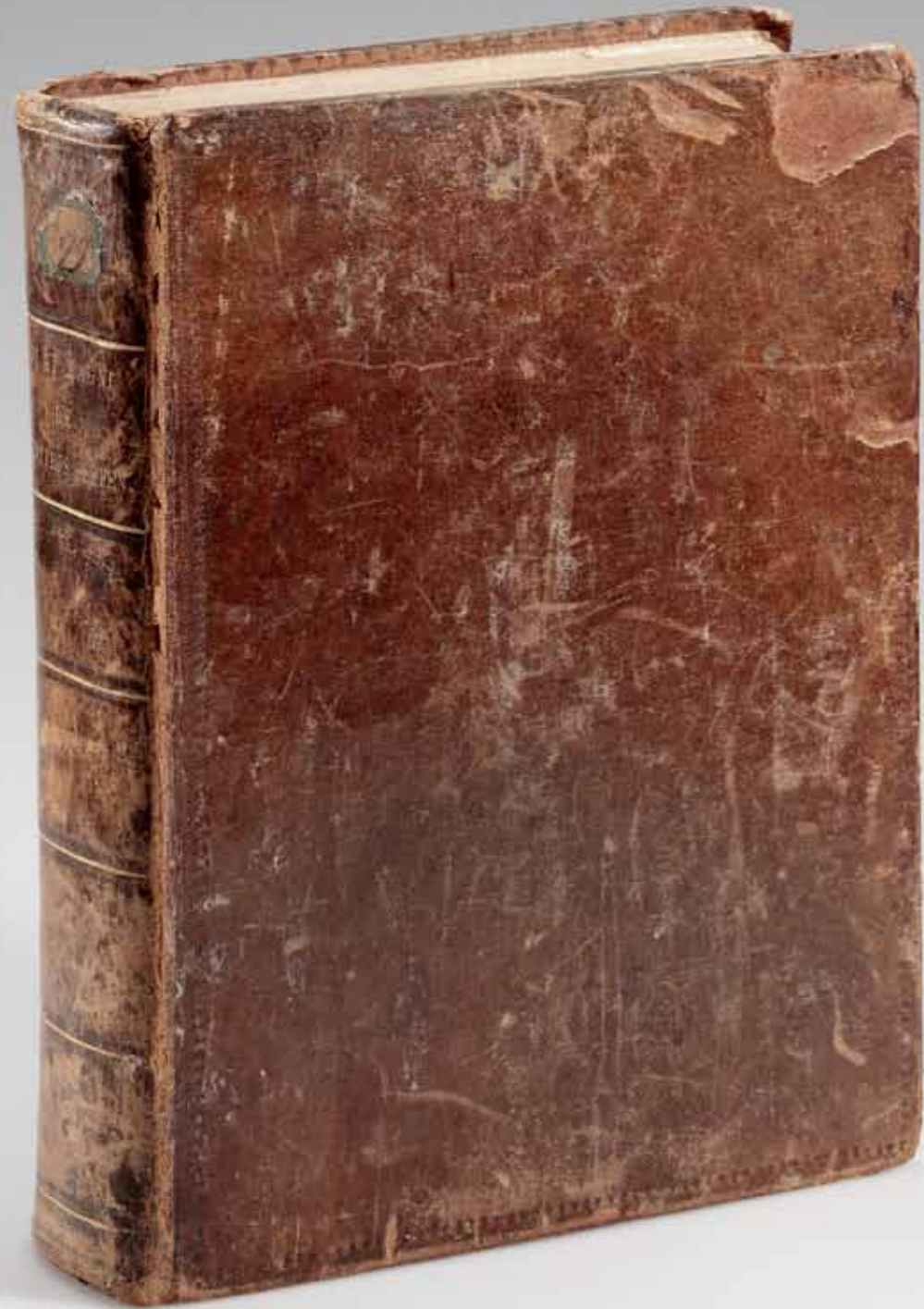
Simanas Daukantas. *Lietuvos istorija*, kn. 1–2

Plymouth, Pa.: kasztu ir spaustuvėje Jūzo [J.] Paukščio, 1893–1897

Istorikas, švietėjas, tautinio atgimimo žadintojas Simonas Daukantas (1793–1864) parašė pirmąją Lietuvos istoriją lietuvių kalba *Darbai senųjų lietuvių ir žemaičių* (1822), taip pat ir pirmąją lietuvių kultūros istoriją *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių* (1845). Rinko ir skelbė tautosaką, rašė lenkų–lietuvių, lotynų–lietuvių kalbų žodynus, rengė spaudai Lietuvos istorijos šaltinius. S. Daukanto dviejų dalių *Lietuvos istoriją* po autoriaus mirties išleido Juozo J. Paukščio („Vienybės lietuvininkų“) spaustuvė Plimute. Spaustuvę 1886 m. įkūrė Juozas Paukštys drauge su A. Pajaju. 1887 m. ją perėmė Kazys Brazys, Tomas Paukštys ir Juozas J. Paukštys.

Užsienio autorių lituaninės knygos

Olaus Magnus. *Historia de gentibus septentrionalibus...*

Romae: apud Ioannem Mariam de Viottis Parmensem, 1555

Istoriko, kartografo, diplomato, Upsalos arkivyskupo Olauso Magnuso (1490–~1558) veikale apie skandinavų ir kitų Šiaurės Europos tautų buitį, kultūrą, ūkį, papročius *Šiaurės tautų istorija* pateikiama žinių ir apie Lietuvą. Knyga puošta raižiniais, iliustruojančiais įvairių kraštų gyventojų buitį, darbus ir amatus. *Šiaurės tautų istorija* išleista kaip priedas prie O. Magnuso sudaryto, 1539 m. Venecijoje išspausdinto vieno seniausio ir patikimiausio to meto Šiaurės Europos žemėlapių – *Carta marina et descriptio septentrionalium terrarum... (Jūrų ir šiaurės kraštų žemėlapis...)*. Knygoje publikuojamas supaprastintas, apimantis mažesnę teritoriją žemėlapis.

OLAI MAGNI
GOTHI ARCHIEPISCOPI
VPSALENSIS
DE SUPERSTITIOSA
CULTURA DAEMONVM
POPVLORVM

Aquilonarium
LIBER TERTIVS.

PRAEFATIO.

DECLARATVRVS Septentrionalis populi maxi-
mos errores circa inanem idolorum cultum, fallacis demo-
num (seducta mortalium simplicitate, & antiquitate, intro-
ductos, video in primis necessarium fore, non nihil ex vi-
cinis regionibus, praesertim Lituania, quae in claria mea
Gothica inseritur, de eodem cultu fore praemittendum, quo-
modo hanc, sicuti omnem aliam gentem, invidia, & astu-
tia diaboli tot retroactis seculis in horrendis erroribus re-
nuerit captiuatam, donec recentioribus annis laudabili Po-
lonorum Regum deuotione, ac industria, ad communionem Catholicae fidei fuerat
aduocata: in qua ut fugiter perseveret, incessabiliter ab optimo Deo est petendum.
Hanc Lituaniam ducatum magnum dici existimo, quia amplissimus est, & opu-
lentissimus in cera, melle, armentis, & pellibus pretiosis magnus. Itidem est,
quia equos, & magnanimos, ac strenuos bellatores habet. Magnus est, quia sae-
pius Tartaros, ac Moscos, & Valachos acerrimis prelijs superatos eduxerat in tri-
umphum. Magnus etiam, quia a daemonum cultu liberatus maior adhuc fieri pos-
sit, praesertim sincera seruata concordia cum Polonia: & rursus exili discordia sub-
orta, & non sedata, in minimam redigi potestatem, vel seruitutem. Sed nec exi-
guus est ducatus Finlandiae Regi Suetiae subiecte: quae olim etiam sub cultura dae-
monum fascinata, Regio titulo, & potentia decorabatur: trecenta continens mil-
liaria Germanica, seu Gothica in longitudine, ac in latitudine LX. qui ducatus
Finlandiae circa annos quadringentos in Australiori sua parte fuerat armis
Regum Suetiae, & Pontificum praedicatione vicinis
Christiculis associatus.

Lituania idolo-
rum cultrix.

Lituania ma-
gnus ducatus,
& cur.

Finlandiae du-
catus.

De superstitiosa

De superstitiosa cultura Lituatorum paganorum.

CAP. I.

LIBERTVS Crantzius fidelis Germanorum historicus,
qui claruit M. D. & post eum Mechouita Polonus, as-
serunt hos Lituanos tempore paganismi, dum gentilitatis
errore detinerentur, tria numina principaliter coluisse, igne
videlicet, sylvas, & serpentes. Ignem, quia omni sacrifi-
cio praefertur: vel ritu Persarum seducti, ignem ipsum Deum
arbitrabantur, teste Herodoto: vel Aegyptiorum opinio-
ne ducti, qui persuasum habent, ignem animatam belluam
esse, & omnia, quae nascuntur, deuorare, & postquam deu-
orando fuerit expleta, una cum ipsa re deuorata emori. Sylvas: putabant sacras: om-
nesq; bestias more Aegyptiorum eas incolentes, deos exilumabant, poeta referente:
Habitarent dij quoque sylvas.
Immo & hac fiducia multae nationes ductae, Reges, ac principes suos fati exatos, ut
vel dij fierent, vel inter deos cohererent, combusserunt, aut in syluis, ac lucis aureo
torque solenniter suspenderunt, quasi talibus sacrificijs laudem scelus, ac mentiti nu-
minis diuinitatem mererentur. Praeterea serpentes ut sacros colebant, dum nemini no-
cere videbantur: xdiu seruatores, atq; penates existimantes, quales Thessali excelsis
sepeliunt tumulo, ut Herodotus lib. II. asserit. Verum haec superstitiosa cultura etsi pe-
nitus sublata videtur, reliquit tamen eius demonum instinctu in nonnullis secretis
solitudinum xdiibus perseverat, sicuti in Septentrionalibus regnis Noruegiae, ac Ver-
melandiae. Ab eo tamen impio errore anno Domini M. CCC. LXXXVI. praedicti
Lituani purgati leguntur. Tunc enim fortissimus eorum princeps Jagello cum octo
fratribus suis (teste Mechouita) ad fidem Christi peruenerit: in qua adhuc hodierno
tempore religiosus incrementis perseverat. Meminit praeterea historicus antedictus, in
confinibus Lituatorum ac Moscouitarum, statuum esse publico itineri impositam,
quae patria lingua Zlotababa dicitur, id est, aurea vetula: quam singuli viatores
certis munusculis placant, etiam si pili valorem non excedant: alioquin suscepti iti-
neris nullam habituri securitatem, prout superius lib. II. cap. XXIII. de insula
Virgine dictum est. Hoc idem Albertus Crantzius in Vandalia sua cum alijs por-
tentosis miraculis attestatur.

Alber. Crantz.
Mechouita.
Lituatorum nu-
mina,
Ignis.

Ignis animata
bellua.

*Aemign
De Ign*

Sylua.
Virgi.

Reges mortui
combusti vel
suspensi.
Serpentes,
Thessali.

Noruegia.
Vermelandia.
Jagello cum 8.
fratribus ad fi-
dem cõuersus
1386.
Zlotababa.
Virgo insula.

Vandalia.

I iii

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės papročių aprašymas
Iš Olauso Magnuso knygos *Historia de gentibus septentrionalibus...*, Roma, 1555

Jūrų ir šiaurės kraštų žemėlapis
Iš Olauso Magnuso knygos *Historia de gentibus septentrionalibus...*, Roma, 1555

OLAI MAGNI
GOTHI ARCHIEPISCOPI
VPSALENSIS DE RITV GENTIVM
ET NATVRA RERV AC VSV BEL-
landi populorum Septentrionalium.

De Biarmia, & situ, ac moribus eius.

CAP. PRIMVM.

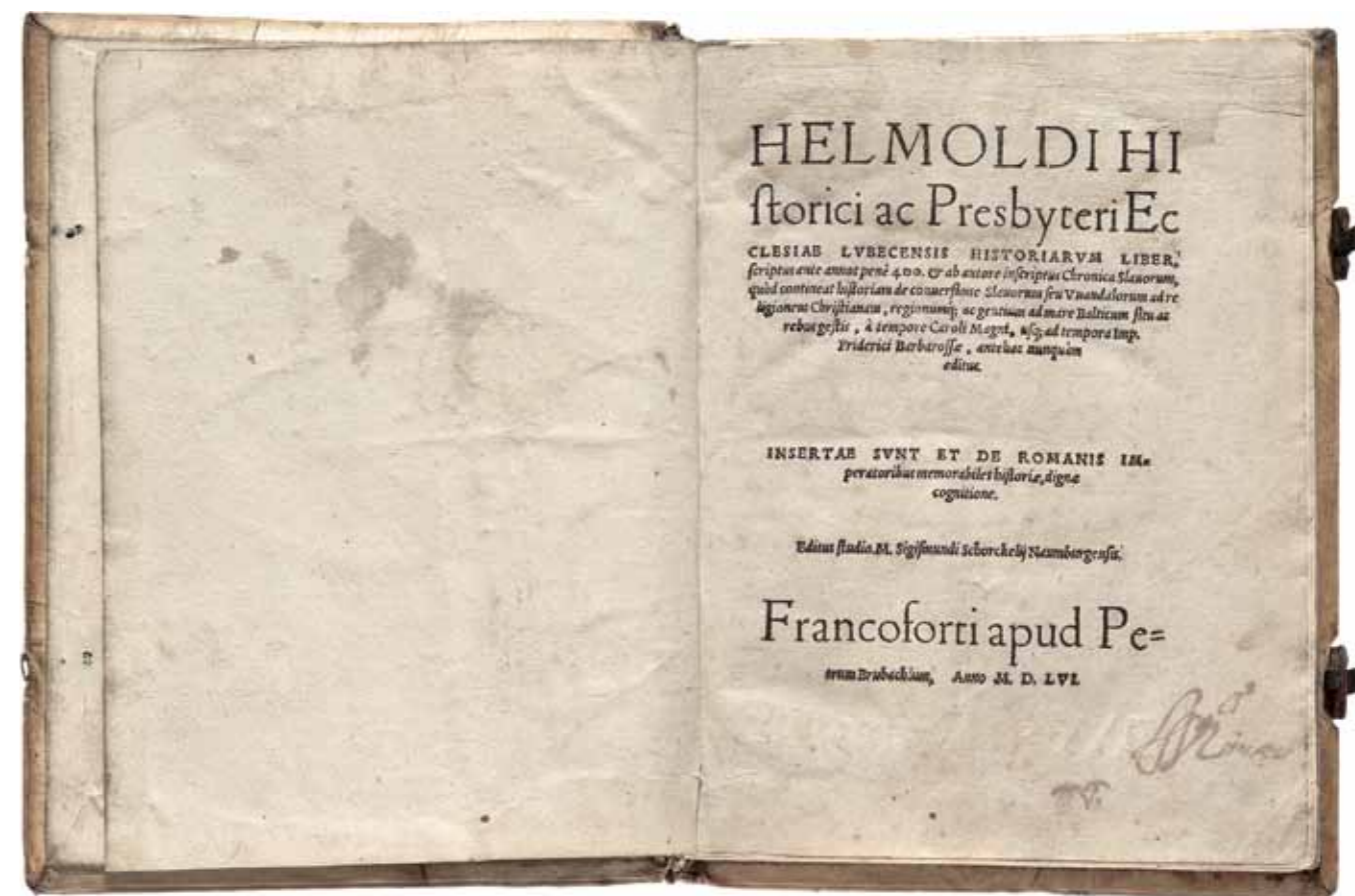

BIAR M I A igitur est regio Septentrionalis, cuius zenit est in ipso polo Arctico: cuiusq; Orizon est idem cum circulo æquinoctiali: qui Zodiacū in duas partes æquales intersecas, efficit, vt vna medietas totius anni sit vnus dies artificialis, & altera medietas vna nox: & ita totus annus esset ibi vnus dies naturalis. Sed cum ibi sol nunquam magis 23. gradibus sub Orizōte deprimatur, videtur (inquit autor sphaeræ) quod illis sit dies cōtinuus sine nocte. In omni enim climate dies ontur, antequam sol supra Orizontem eleuatur per 18. gradus, secundum sententiam Ptolemæi, aut secundum alios ad 30. gradus, scilicet per quantitatem vnius signi. Hactenus conuenienter ad naturam philosophatus est idem autor sphaeræ. Quod autem subintulit, iniuriosum est naturæ: quam iudicare debuisset prouidentiosem circa conseruationem vniuersi. Illam enim nunquam intermissam lucem naturæ beneficio concessam, perpetuis nubibus obsuscans, ait, radium solarem ibi existentem, adeo debilis esse virtutis, vt eleuatos vapores consumere, aut purgare nequeat. Proinde inquit: necq; air serenus ibi est, necq; dies. Hoc ille dicere voluit. At ex opposito surgunt duo magni philosophi, Plinius, & Solinus, qui propter continuam solaris luminis presentiam affirmant, ibi omnia intolerabili solis ardore periclitari. Ita isti, & ille,

Positio autem
nis sphaeræ.

Positio Plinii
& Solini.

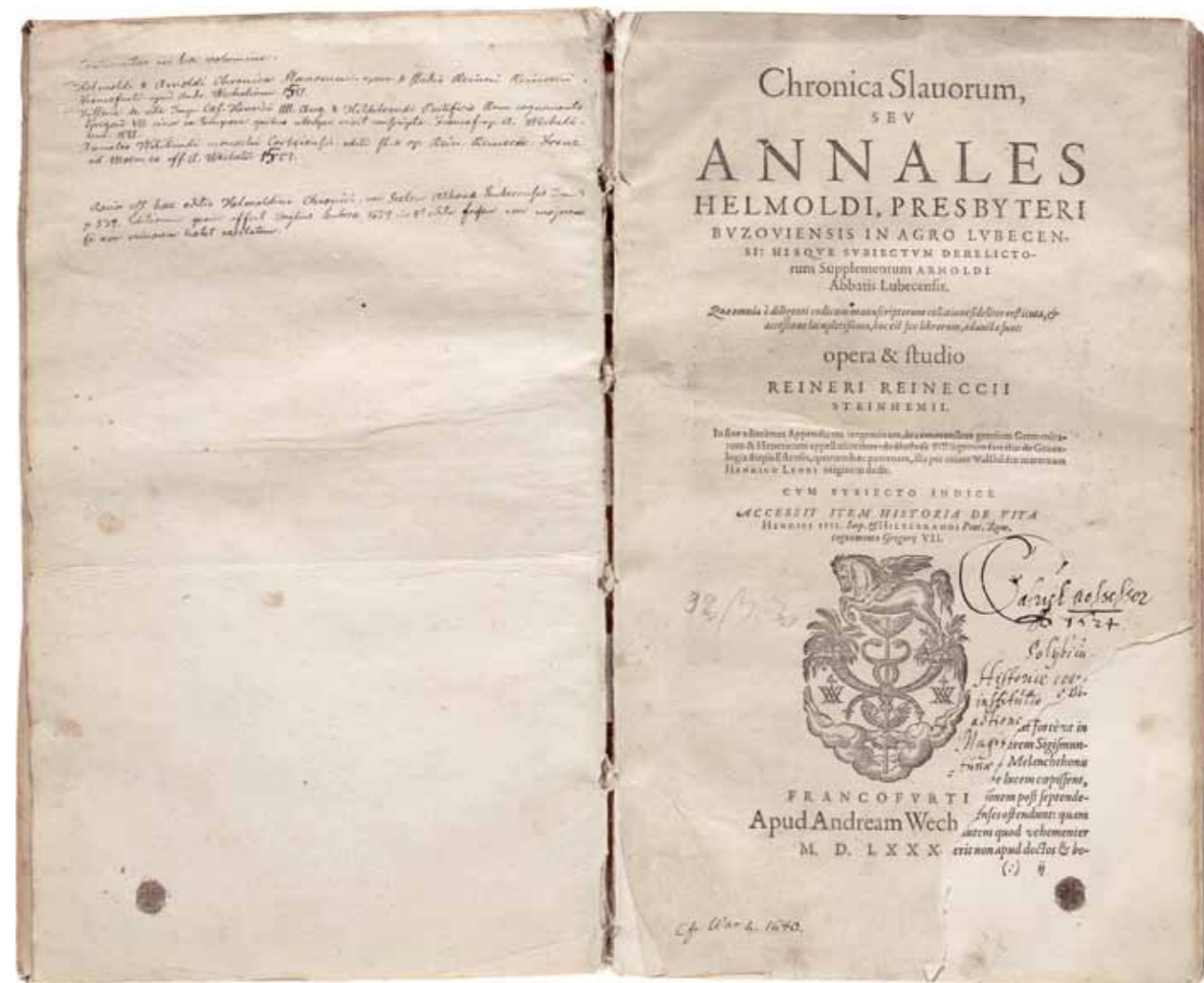
b

Helmoldi historici ac presbyteri ecclesiae Lubecensis Historiarum liber, scriptus ante annos pene 400, et ab autore in scriptis Chronica Slavorum...

Frankfurti: apud Petrum Brubachium, 1556

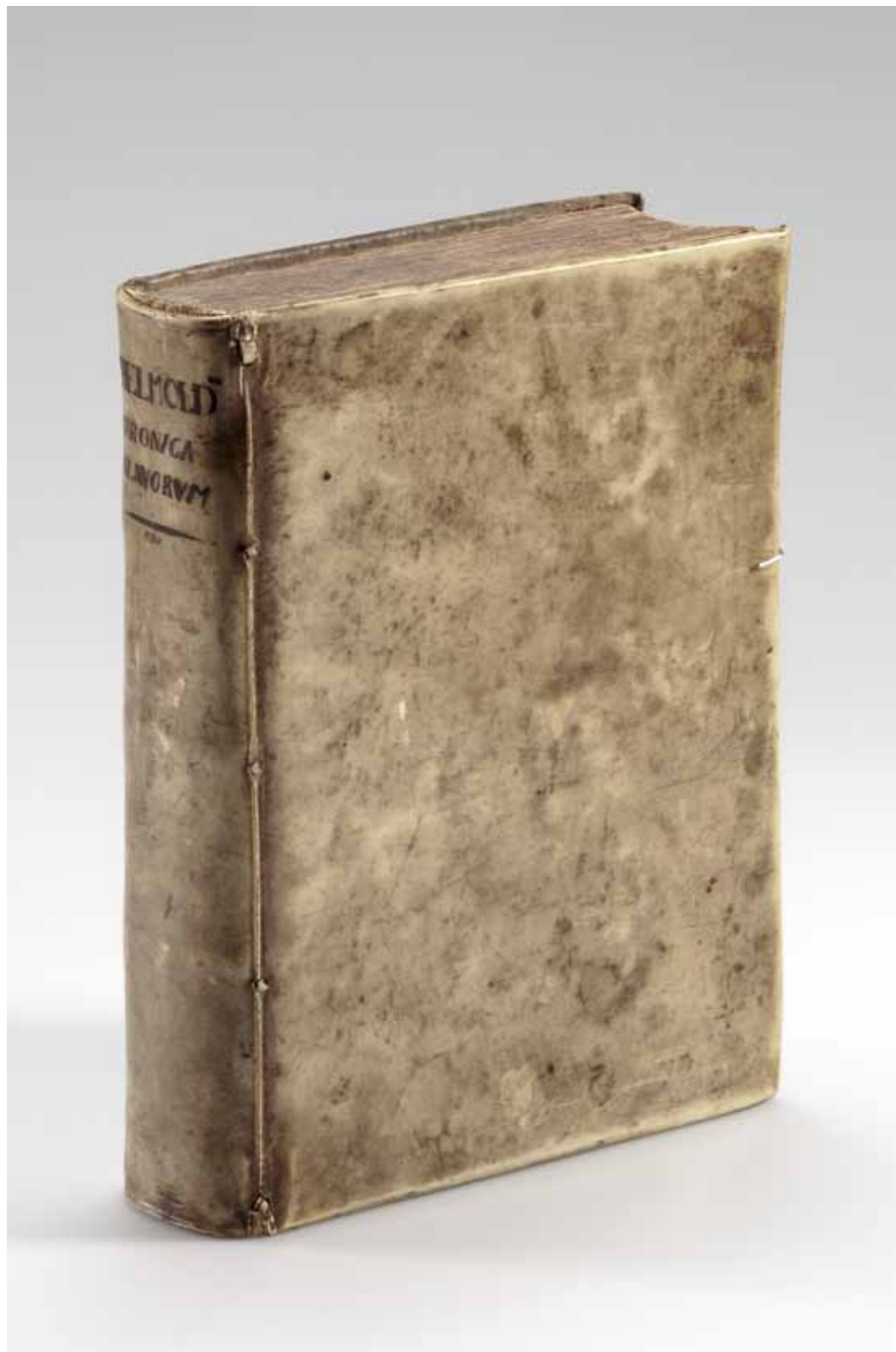
Vokiečių istoriko, kunigo Helmoldo Bosaviečio (Helmold von Bosau, ~1125–po 1177) *Slavų kronika* pasakoja apie saksų ekspansiją į rytus nuo Elbės žemupio ir slavų christianizaciją. Knygoje taip pat aprašomos kaimyninės gentys – Vakarų baltai. Veikale įvykiai dėstomi nuo VIII a. pabaigos iki 1177 metų. Kroniką 1556 m. pirmą kartą išleido Sigismundas Schorckelis (†1573).

Chronica Slavorum, seu Annales Helmoldi, presbyteri Buzoviensis in agro Lubecensi...

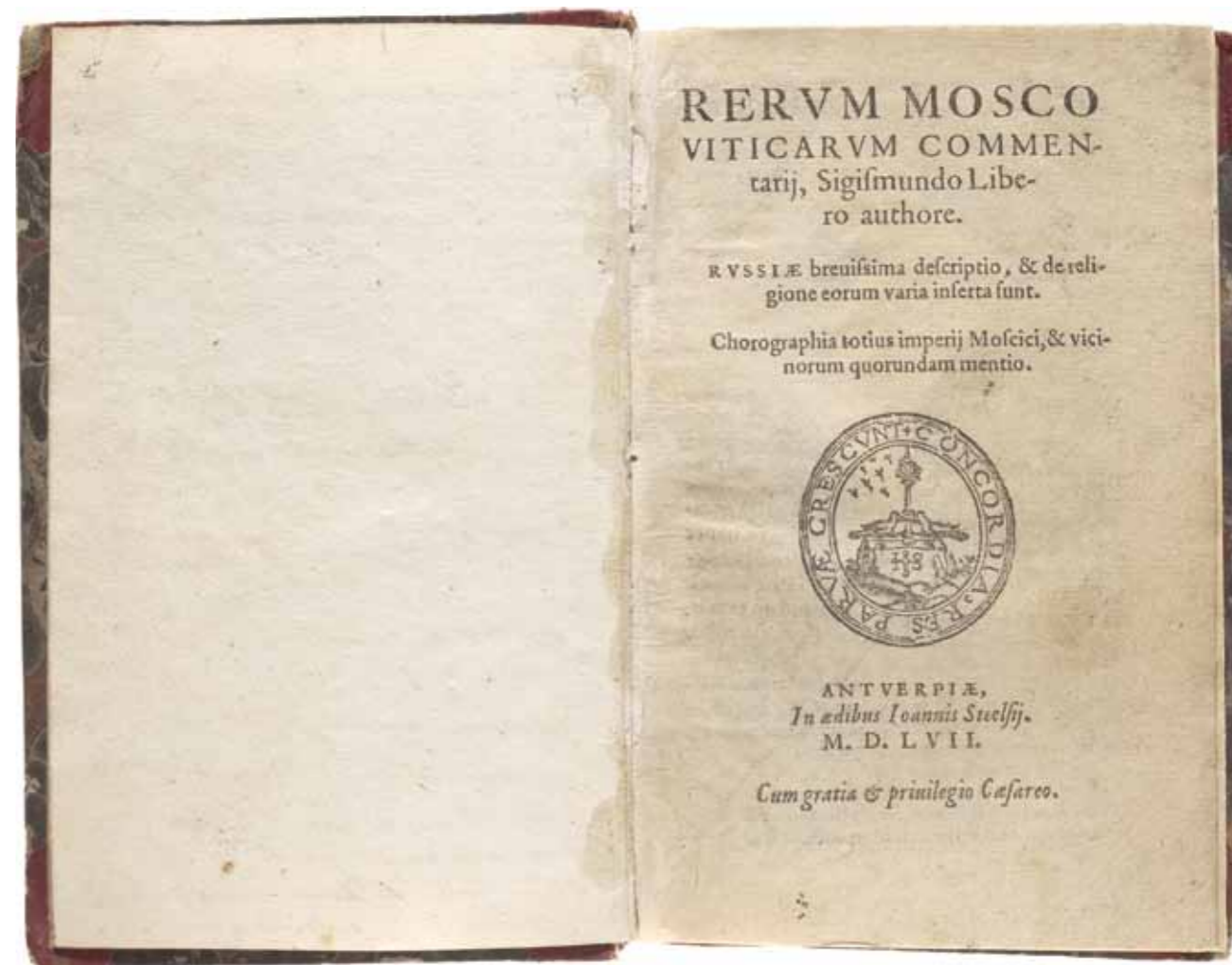
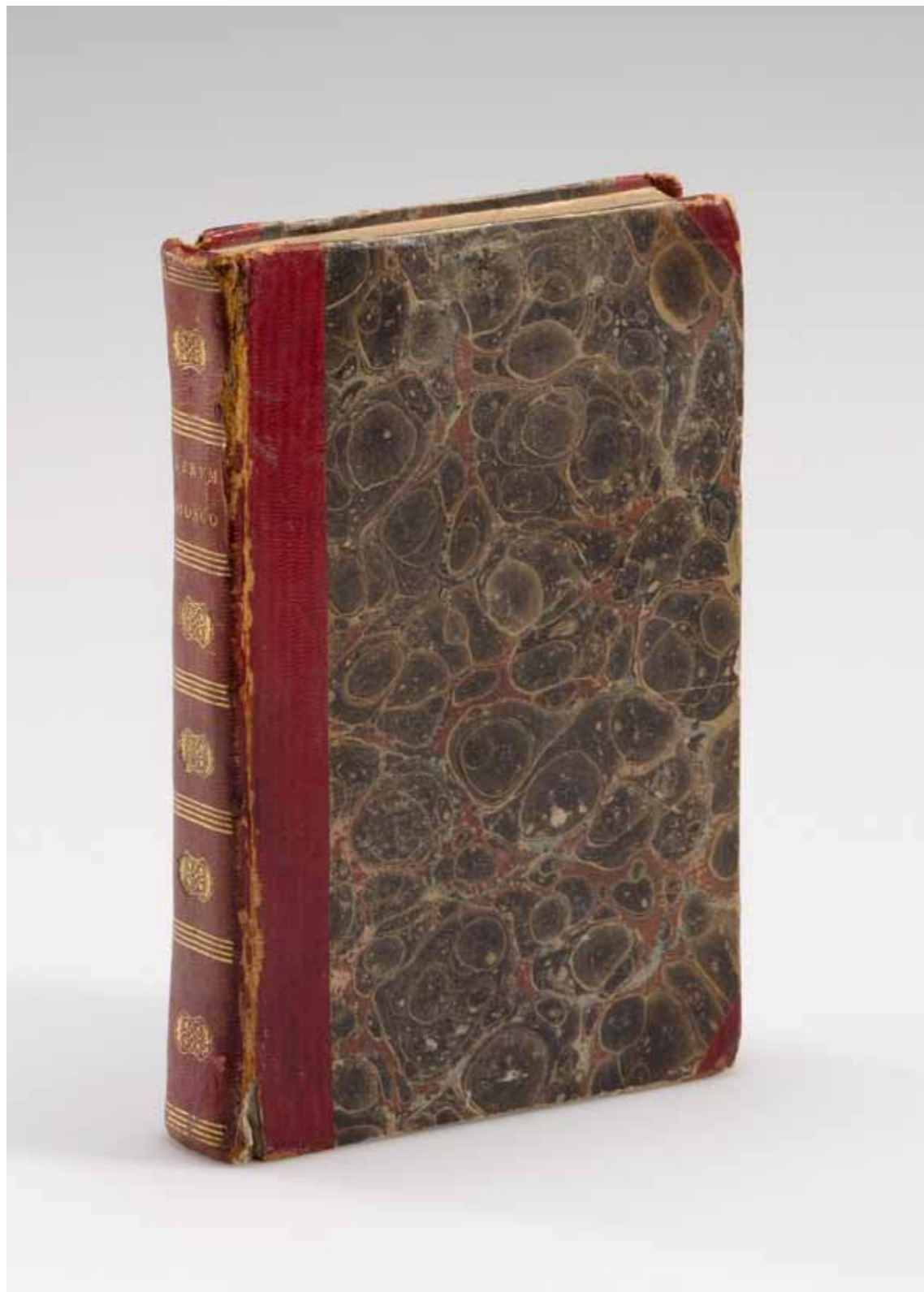
Francfurti: apud Andream Wechelum, 1581; 2°

Helmoldo Bosaviečio *Slavų kroniką* iki 1209 m. pratęsė Liubeko benediktinų vienuolyno abatas Arnoldas (Arnold von Lübeck, 1150– ~1212). 1581 m. trečiąjį leidimą parengė vokiečių istorikas Reineris Reineckas (1541–1595). Kaip priedas išspausdintas ir jo veikalas *Istorija apie imperatoriaus Henriko IV ir Hildebrando, Romos popiežiaus Grigaliaus VII, gyvenimą (Historia de vita imp. caes. Henrici IIII Aug. et Hildebrandi, Pontificis Rom. cognomento Gregorij VII)*. Knyga įrišta su benediktinų vienuolio Vidukindo Korviečio (~925–973) Saksonijos istorija *Benediktinų vienuolio Vidukindo Korviečio analai (Annales Witichindi, Monachi Corbeiensis, familiae Benedictinae...*, Francfurti ad Moenum, 1577).

Chronica Slavorum Helmoldi presbyteri Bosouientis et Arnoldi abbatis Lubecensis...
Lubecae [Liubekas]: sumptibus Statii Wessely, literis Jacobi Hinderlingii, 1659

Helmoldo Bosaviečio *Slavų kronikos* leidimas su Liubeko benediktinų vienuolyno abato Arnoldo tęsiniau iki 1209 metų.

Sigismund Herberstein. *Rerum Moscoviticarum commentarij Sigismundo Libero authore...*

Antverpiæ: in ædibus Ioannis Steelsij, 1557; 8°

Šventosios Romos imperatoriaus Maksimiliano I pasiuntinys Siegmundas von Herbersteinas (1486–1566) 1517 ir 1526 metais per Lietuvą keliavo į Maskvą. Kelionės metu surinktą medžiagą apie Rusijos istoriją, gamtą, buitį paskelbė veikale *Maskvos įvykių komentarai*. Knygoje yra ir skyrius *Apie Lietuvą (De Lithuania)*, kuriame pateikiama geografinių, istorinių, buitinių, mitologinių žinių, rašoma apie lietuvių kariuomenės apginklavimą, kovas su maskvėnais. Veikalą papildė paties autoriaus sudarytas Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapis, kuriame pažymėta ir dalis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės. Knyga pirmą kartą išleista 1549 m. Vienoje, sulaukė daugiau nei 30 laidų, išversta į vokiečių, olandų, anglų, čekų, rusų kalbas.

RERUM MOSCOVICARVM
veneno sublatam, Owczina vero adulterum in
partes dissectum fuisse. Matre itaque è medio
sublata, maior natu filius Ioannes, 1528.
anno natus, in regno successit.

RELIGIO.

Russia ut cepit, ita in hunc usque
diem in fide Christi ritu Gre-
co perseverat. Habuit Metro-
politani, quondam residen-
tem in Chiowia, dein in Vu-
lodimeria, nunc vero in Mosco-
wia. Post, cum Metropolita septimo quoque an-
no Rusiam Lithwanorum imperio subiectam
inuiserent, exactisque nummis inde redirent, hoc
Vnicolus, ne videlicet provinciae suae argento
exhausterentur, ferre noluit. Convocatis itaque
episcopis, proprium Metropolitanum constitu-
it, qui nunc Vuilnae, metropoli Lithwaniae, su-
am sedem habet: quae est Romanae ritum se-
quatur, plura tamen templa Ruthenici, quam
Romani ritus, in ea cernuntur. Caeterum metro-
politae Rhuteni auctoritatem suam à patriarcha
Constantinopolitano habent.

Rhuteni in Annalibus suis aperte gloriantur,
ante Vuolodimerum & Olham, terram Rusiae
esse baptizatam & benedictam ab Andrea Chri-
sti apostolo, quem ex Graecia ad ostia Borysthe-
nis venisse ipsi affirmant: & adverso flumine ad
montes, ubi nunc Chiowia est, nauigasse, atque
ibi omnem terram benedixisse & baptizasse: cru-
cem

COMMENTARIUM. 29

cem suam illic collocasse, praedixisseque magnam
ibi Dei gratiam, multasque Ecclesias Christiano-
rum futuras. Post inde usque ad fontes Borysthe-
nis piruenisse in Vuolok lacum magnum, & per
fluvium Lowat descendisse in Ilmer lacum: unde
per fluvium Vuolchow, qui ex eodem lacu
fluit, Novogardiam: inde fluvio eodem in La-
doga lacum, & Heua flu. atque in mare usque: quod
ipsi Vuaretzkoie appellant, nos Germanicum,
inter Vuinlandiam & Liwoniam, Romam nauigando
peruenisse. Postremo in Peloponneso
propter Christum, ab Ago Antipatro crucifixum
fuisse. Haec Annales ipsorum.

Eligebantur quondam Metropolita, item Ar-
chiepiscopi, convocatis omnibus Archiepiscopis,
Episcopis, Abbatibus & Prioribus monas-
teriorum. inquirebatur vir sanctioris vitae per mo-
nasteria & heremitas, eligebaturque. Hunc vero
principem aiant ad se certos convocare solere, at-
que ex eorum numero unum suo iudicio delige-
re. Erat eo tempore, cum Caesaris Maximiliani
Orator Moscoviae agere, Bartholomaeus Me-
tropolitae, vir sanctae vitae: cumque princeps vio-
lasset iuramentum, per se & ipsum Metropolita
duci Somersitz praestitum, & alia quaedam desi-
gnasset, quae vidabantur contra auctoritatem il-
lius esse, accessit principem, & inquit: Dum om-
nem auctoritate tibi usurpas, ideo officio meo
praesse non possum. Porrectoque sibi baculo suo,
quem in modum crucis terebat, officium reli-
gnat, Princeps baculum cum officio sine mora
E sulci-

Poligio
Graia

Navigo
Vita
Pratum

335

Roma
Mosco
Polonia

Finlandia
Suecia
Suecia
Moscovia
Polonia

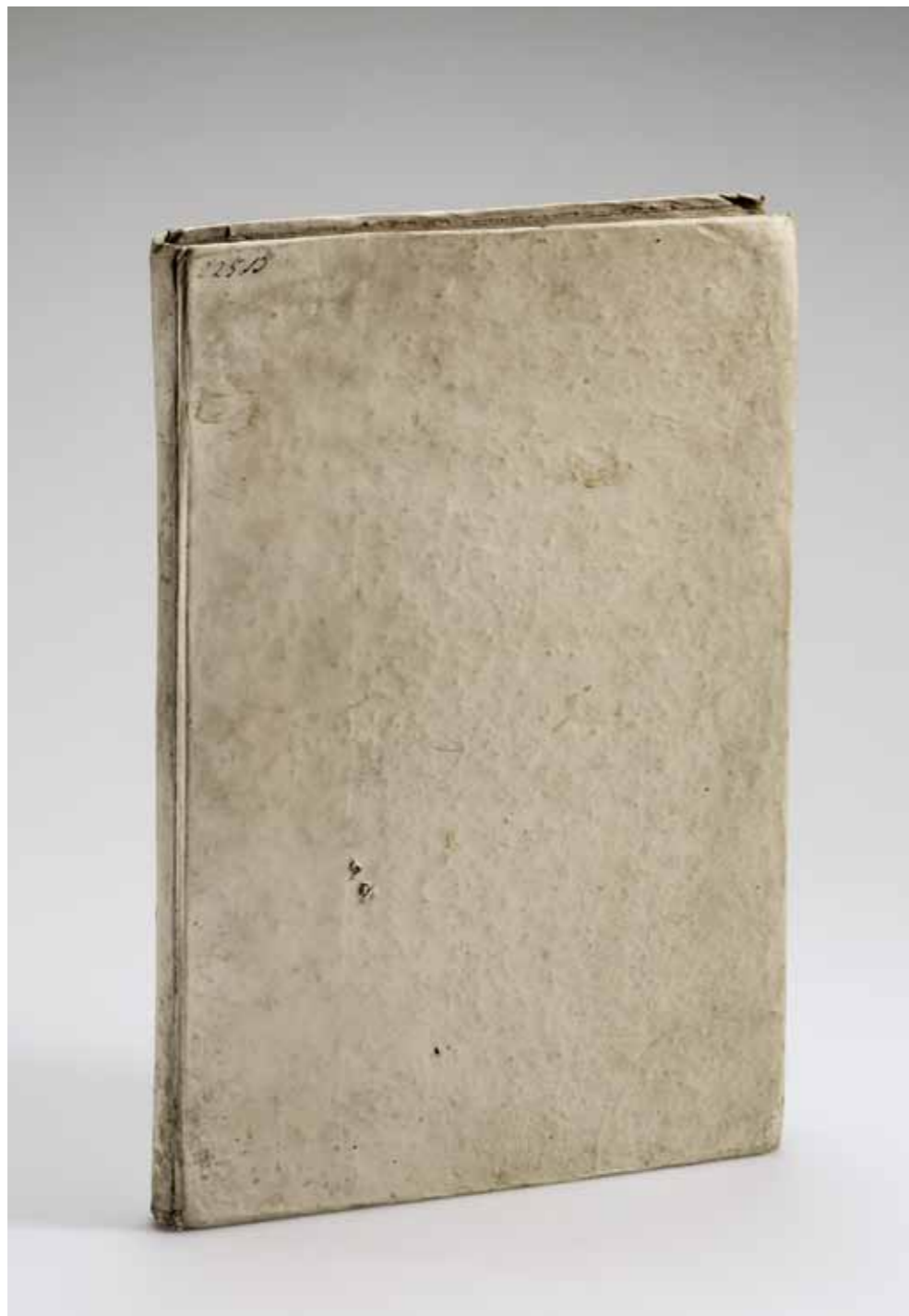
Andreas Apostolus

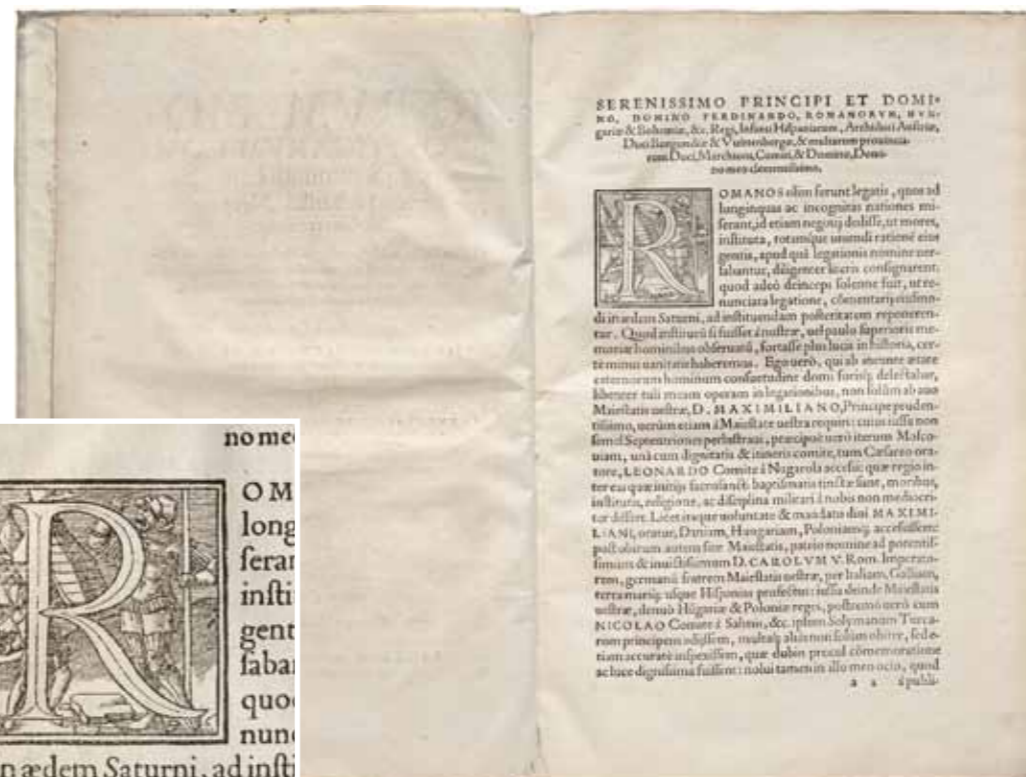
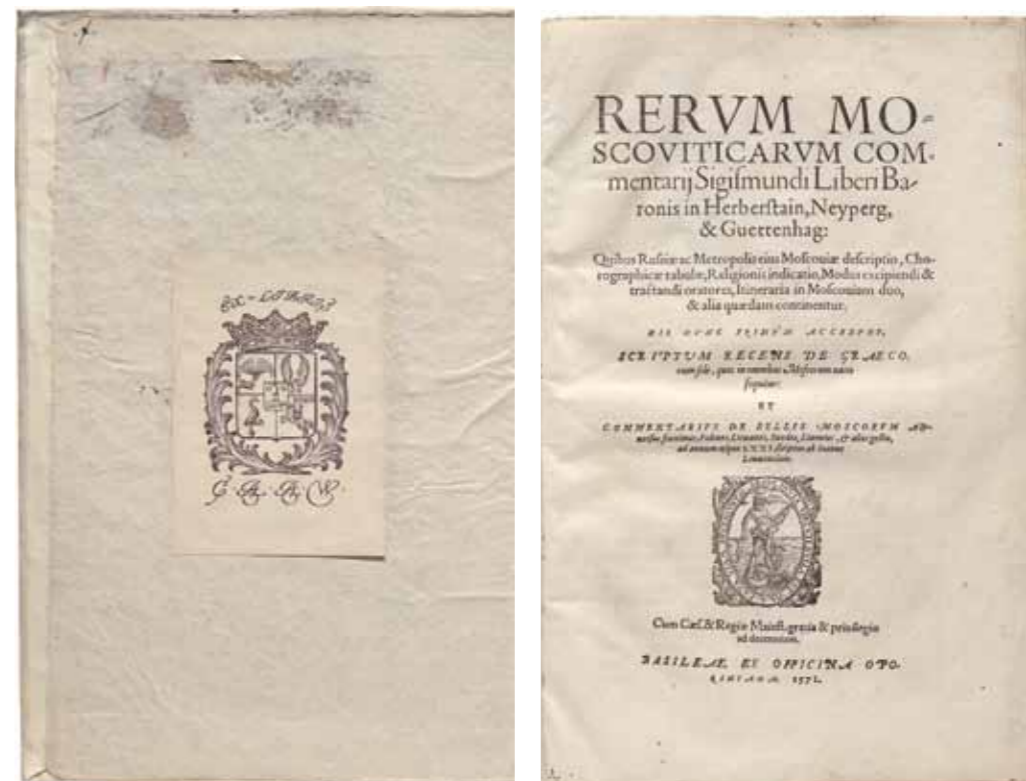
RUSSORVM REX ET DOMINVS SVM, IVRE PATERNI SANGVINIS: IMPERII TITVLOS A NEMINE, QVAVIS MERCATVS PRECE, VEL PRECIO:
NEC LEGIBVS VLLIS SVBDITVS ALTERIVS, SED CHRISTO CREDVTVS VNI, EMENDICATOS ALIIS ASPERNOE HONORES:

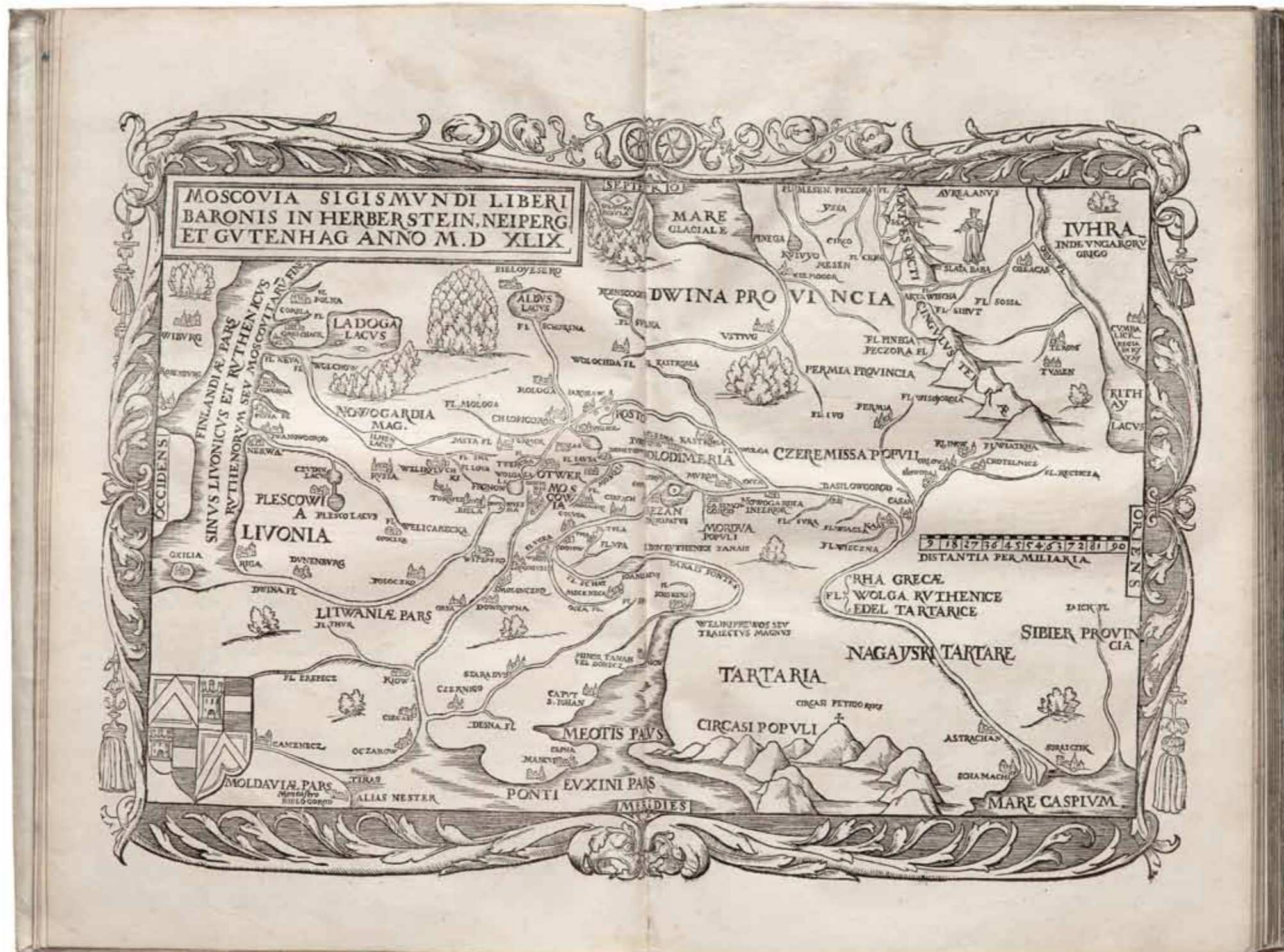
Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės ir kaimyninių šalių žemėlapis

Iš Siegmundo von Herbersteino knygos *Rerum Moscoviticarum commentarij...*, Antverpenas, 1557

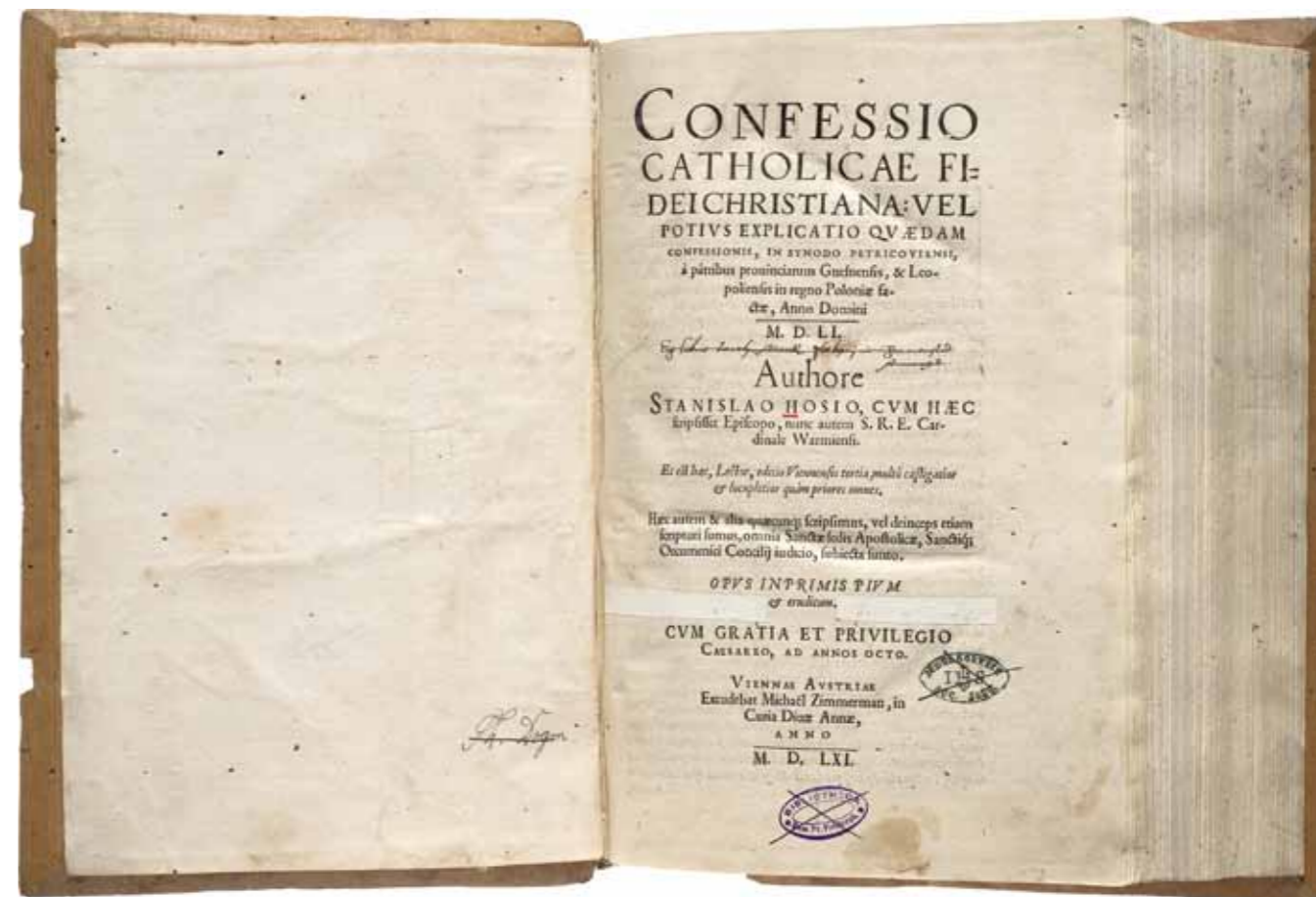

Sigismund Herberstein. *Rerum Moscoviticarum commentarij Sigismundi liberi baronis in Herberstein, Neyperg et Guettenhag...*
 Basileae [Bazelis]: ex officina Oporiniana, 1571; 2°
 Siegmundo von Herbersteino veikalo *Maskvos įvykių komentarai* 1571 m. Bazelyje pakartotas leidimas.

Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės ir kaimyninių šalių žemėlapis
 Iš Siegmundo von Herbersteino knygos *Rerum Moscoviticarum commentarij...*, Bazelis, 1571

Stanislaus Hosius. *Confessio catholicae fidei christiana...*

Viennae: excudebat Michael Zimmerman, 1561

Stanislovas Hozijus (1504–1579) – Kulmo ir Varmijos vyskupas, kardinolas, ilgą laiką Vilniuje gyvenęs Lenkijos ir Lietuvos valdovo sekretorius (1538–1549). Parašė teologijos veikalų, poleminių laiškų. Svarbiausias S. Hozijaus teologinis veikalas *Krikščioniškasis katalikų tikėjimo išpažinimas* – katalikiškos doktrinos sąvadas. Knyga dedikuota Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Žygimantui Augustui, šalia dedikacijos įkomponuotas valdovo portretas.

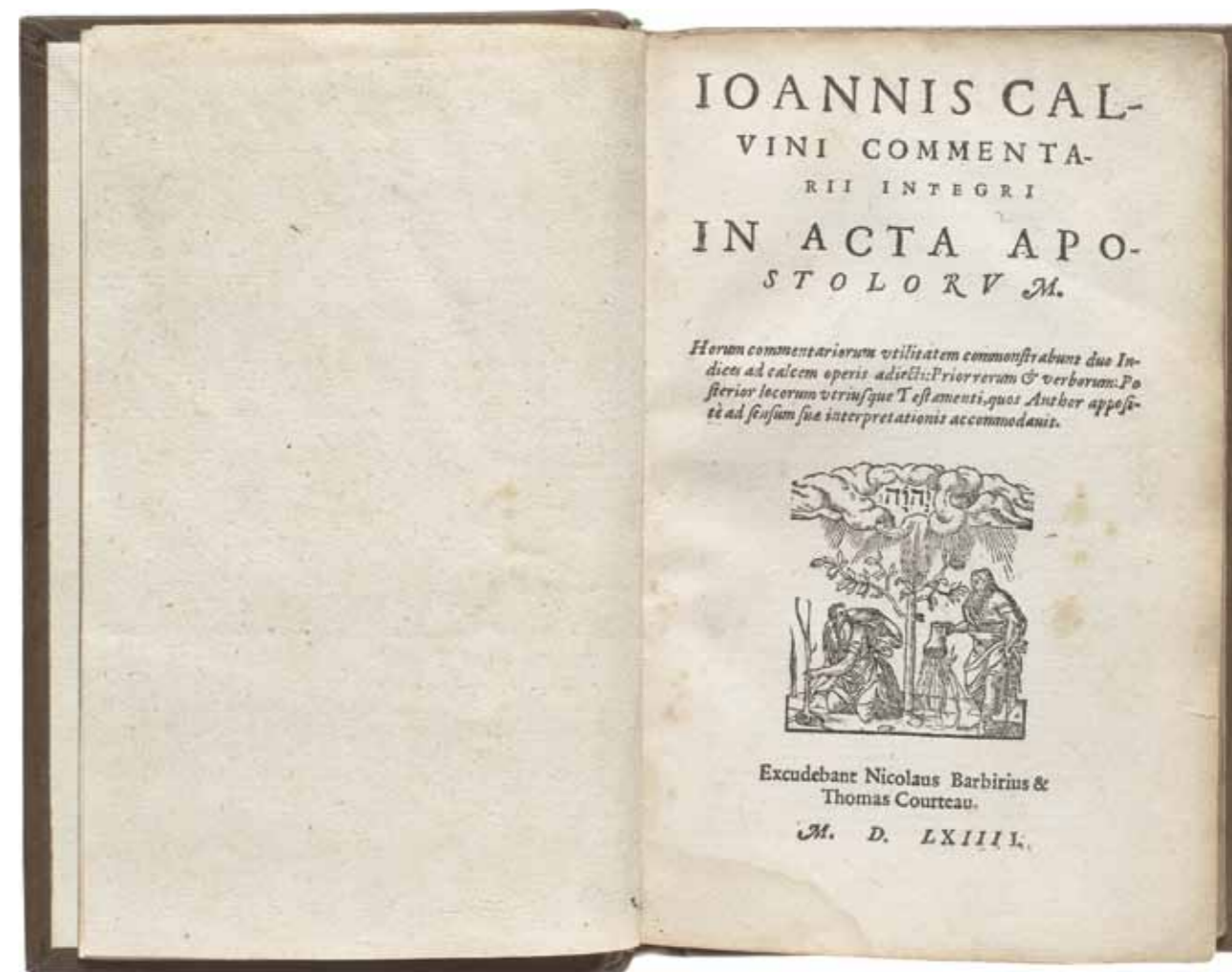
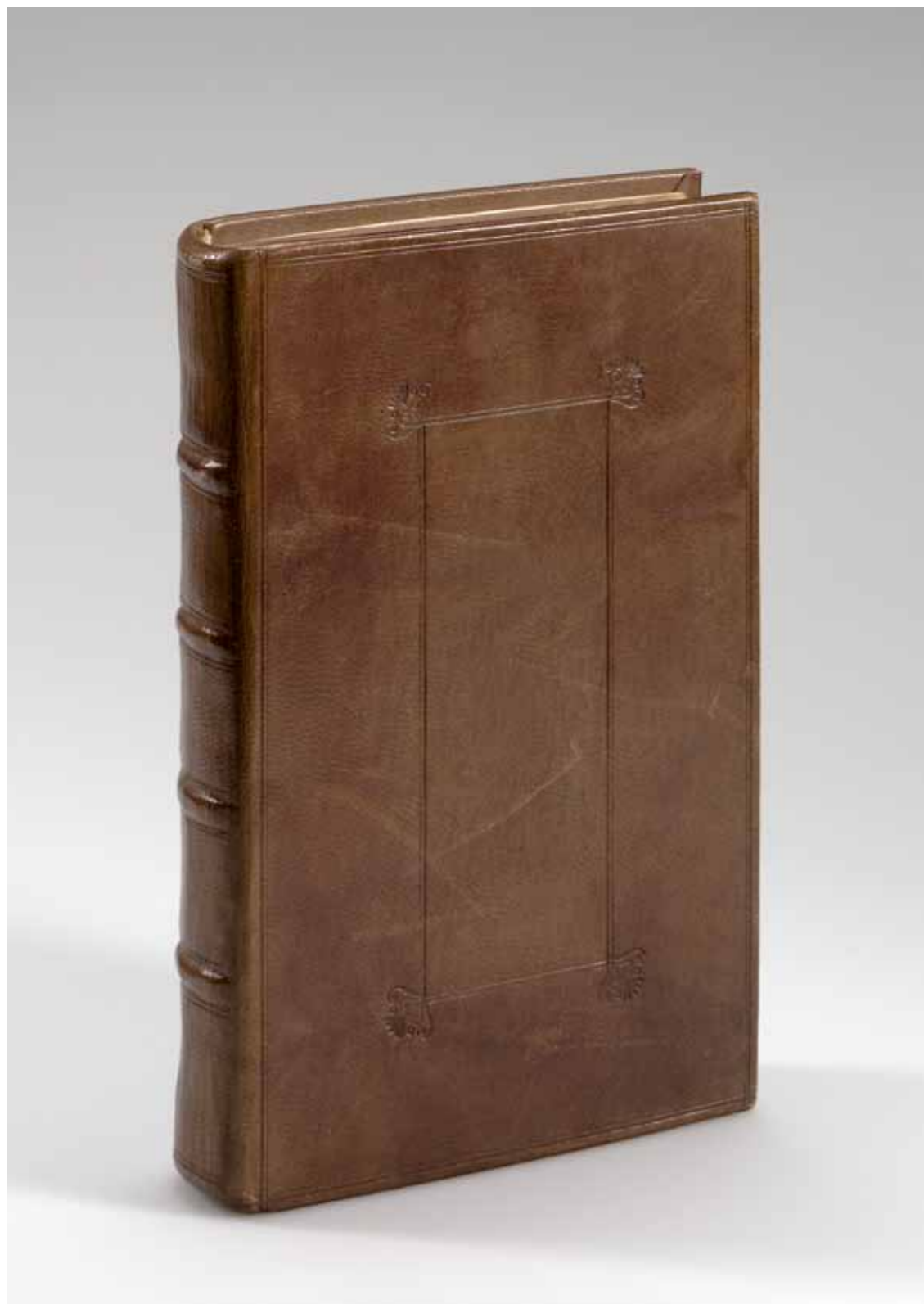

Lietuvos didysis kunigaikštis (1544–1572) ir Lenkijos karalius (1548–1572)
 Žygimantas Augustas
 Iš Stanislovo Hozijaus knygos *Confessio catholicae fidei christiana...*, Viena, 1561

SERENISSIMO ET CHRISTIANIS-

SIMO PRINCIPI ET DOMINO, DO.
 SIGISMUNDO AVGVSTO, Dei gratia Regi Polonię, magno
 Duci Lituanię, Ruffię, Pruffię, Mafouię, Samogitię, &c.
 Domino & hæredi: Domino fuo Clementiffimo, Ni-
 colaus Dziergowski Archiepifcopus Gnefnen-
 fis, Legatus natus & Primas, orationes
 & obfequia fua reuerenter
 commendat.

SI qua gens alia, noſtra præ cæteris habere vi-
 detur, quod in Domino gloriari, de quo Deo,
 cuius hoc folius eſt beneficium, merito gratias
 agere poſſit ac debeat, quod cū alię pleręq; poſt
 agnitam veritatē, & receptū ſemel Chriſti Euan-
 gelium, transferri ſe in aliud cuiuſvis potius,
 quàm Chriſti Euan-geliū paſſe ſint, noſtra hæc (quod illi perpetuū,
 cuius hoc inſpiratione factum eſt, Deus eſſe velit) quod audiuit ab
 initio, in eo permanſit, neq; cōmiſit, vt doctri-nis varijs et peregrinis
 abduceretur. Verūm quod Timotheum, ac verum veri Dei cultorē
 vnumquemq; Paulus admonet, de poſitum fideliter cuſtodiuit, de-
 vitas profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſci-
 entę, quas quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Sed hanc
 illi tantam conſtantię laudem, eripere conatur totius humani generis
 hoſtis ille capitalis, quo nihil eſt ad noſtram perniciem inſtructius
 neq; vigilantius: Circumit enim ſemper tanquàm leo rugiēs, que-
 rens quem deuoret. Neque verò non reperit, quod quærere nun-
 quam intermiſſit. Magnam (proh dolor) orbis Chriſtiani partem
 ſuis inſidijs à Chriſti corpore, quæ eſt Eccleſia, ſegregatam imma-
 nis illa beſtia iam deuoravit, ac quod malum non pro noſtris me-
 ritis, ſed pro ſua gratuita bonitate & miſericordia, procul à noſtris
 finibus arce-re Deus velit, ad nos quoque deglutiendos animum
 adiecit. Neque verò nunc alijs artibus vitur Satanus iſte, quàm
 quibus & ab initio ſemper, & noſtro etiam hoc infelici æuo, in
 finitimis nobis populis irretiendis vſus eſt. Facile perſpicit, vt eſt
 non minus callidus quàm truculentus, aperto Marte ſi congregari
 velit, nihil ſe proſequire poſſe. Quamobrem longè alia ſe forma ex-
 hibet, quàm ea; quæ eſt ipſius propria, quàm ſi cernere liceret,
 * iij auctores

Ioannis Calvini Commentarii integri in acta apostolorum

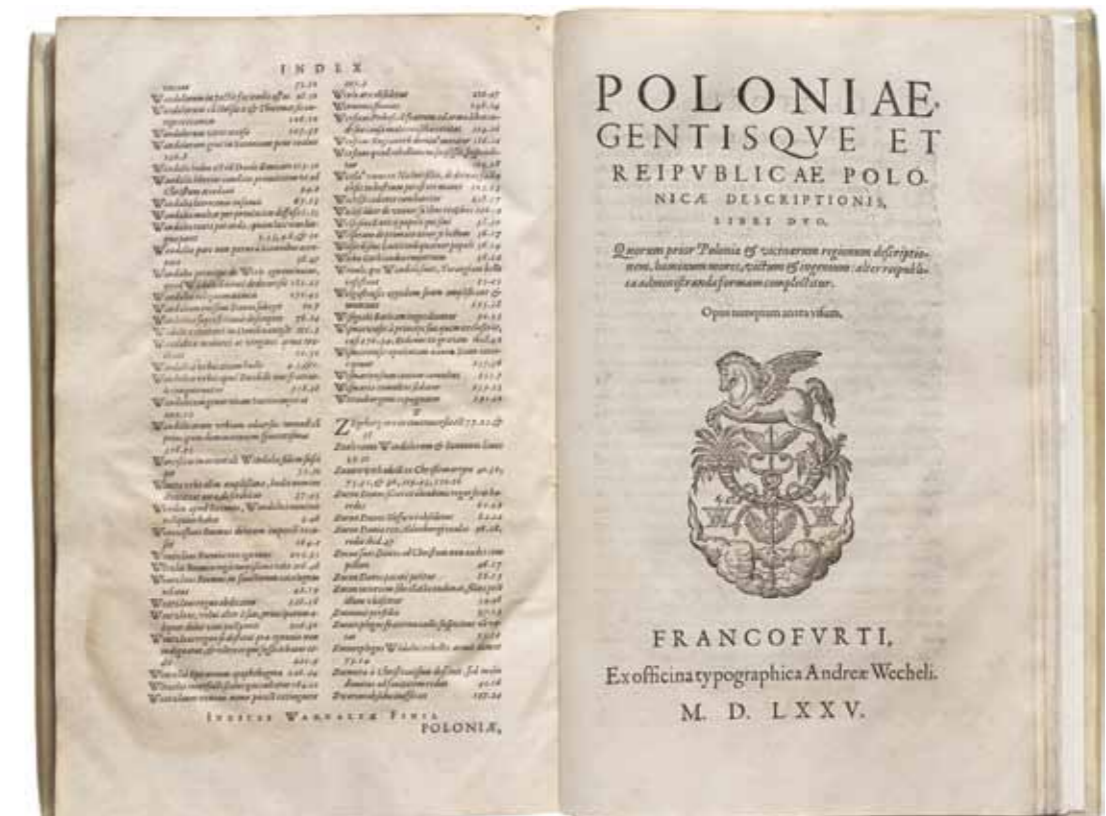
[Ženeva]: excudebant Nicolaus Barbirius & Thomas Courteau, 1564

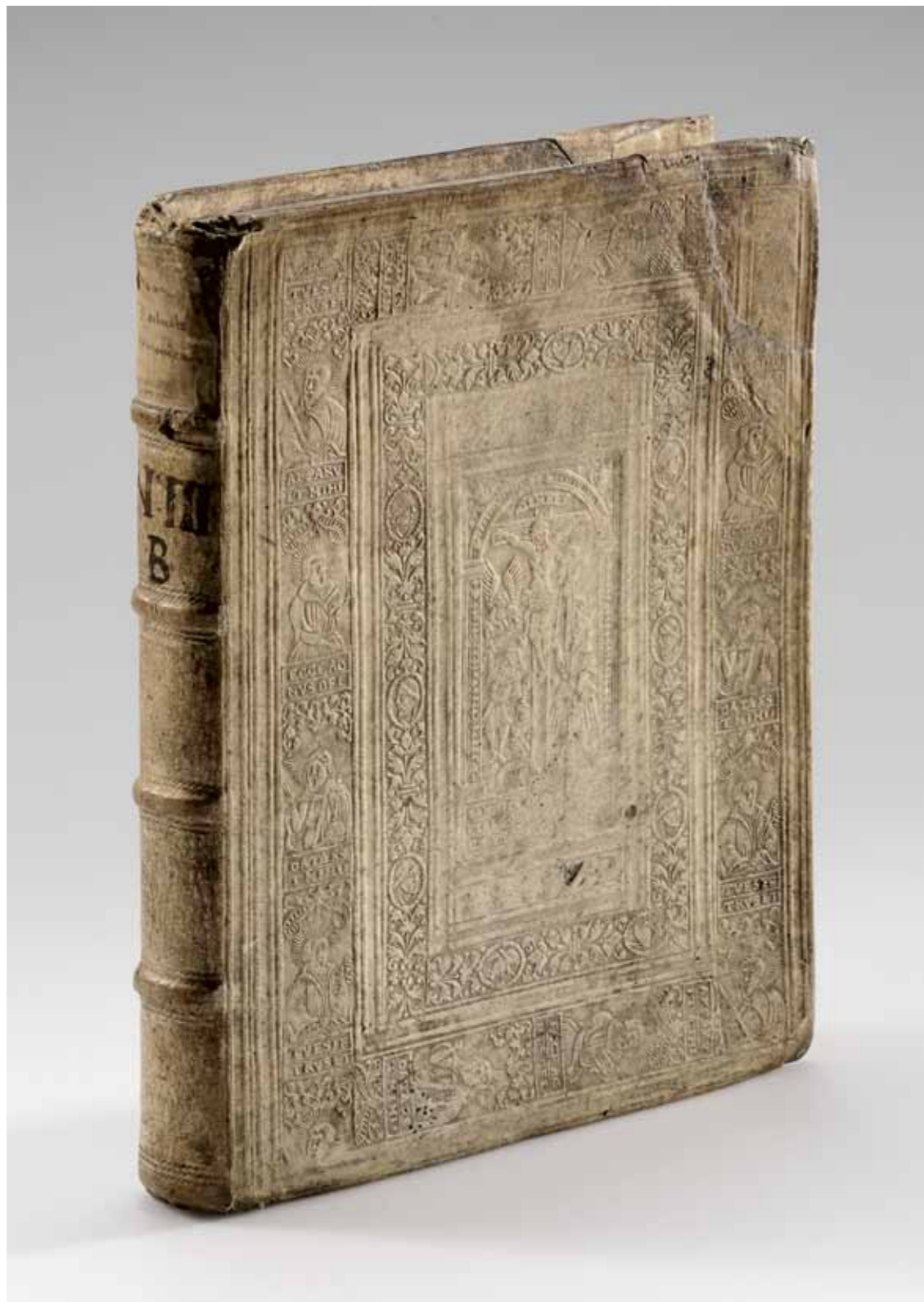
Vieno žymiausių Reformacijos veikėjų, kalvinizmo pradininko, prancūzų teologo Jono Kalvino (1509–1564) teologinis veikalas *Apaštalų darbų komentarai* dedikuotas Olykos kunigaikščiui, Vilniaus vaivada, LDK krašto maršalkai ir kancleriui Mikalojui Radvilai Juodajam (1515–1565). Kunigaikštis M. Radvila Juodasis daug prisidėjo prie Reformacijos idėjų sklaidos Lietuvoje: 1557 m. Vilniuje sukviėtė pirmąjį evangelikų sinodą, padėjusį pagrindus Lietuvos evangelikų reformatų bendruomenei, skyrė lėšų evangelikų reformatų bažnyčioms statyti, susirašinėjo su J. Kalvinu.

Martinus Cromerus. *Poloniae gentisque et Reipublicae Polonicae descriptionis libri duo* Francofurti: ex officina typographica Andreae Wecheli, 1575; 2°

Trijų 1575 m. Frankfurte išleistų knygų konvoliutas. Kartu su Lenkijos ir Lietuvos valdovo Žygimanto Augusto sekretoriaus Marcino Kromerio veikalu apie Abiejų Tautų Respublikos valstybinę ir visuomeninę santvarką *Dvi lenkų tautos ir Lenkijos Respublikos aprašymo knygos* įrašti vokiečių istoriko Alberto Krantzo istoriografiniai veikalai *Saksonija* (*Alberti Krantzii, rerum Germanicarum historici clariss. Saxonia*) ir *Vandalija* (*A. Krantzii, viri in theologia et iure pontificio celeberrimi, historicique clarissimi, Wandalia*).

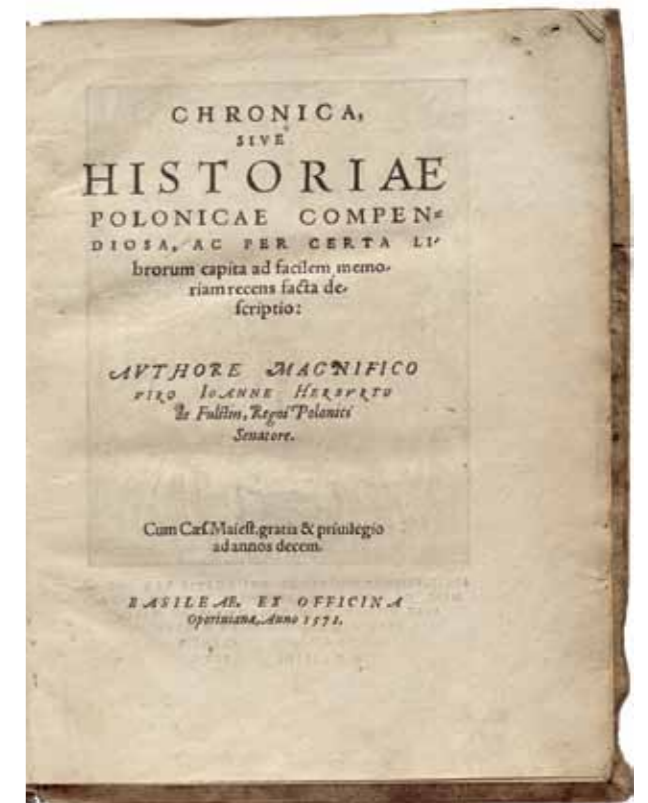

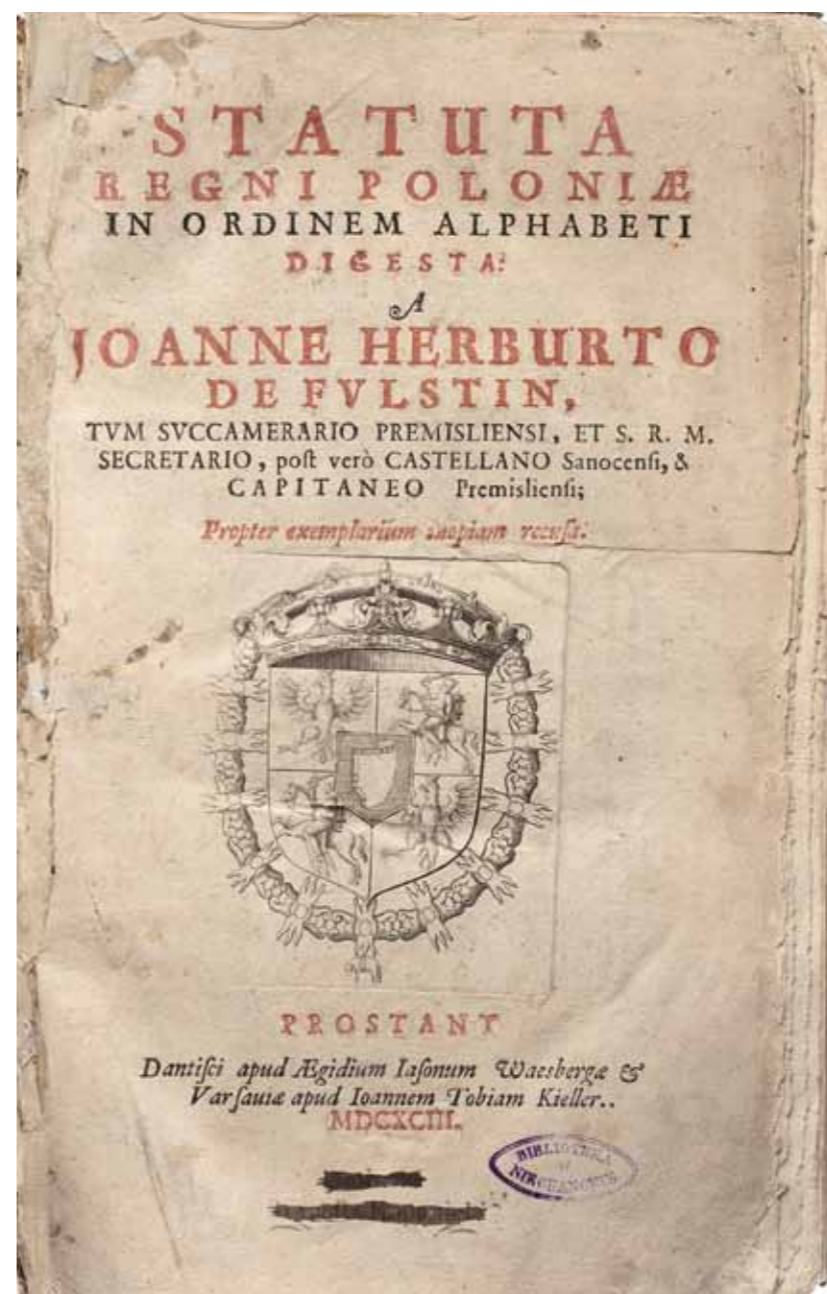

Joannes Herbur. *Chronica, sive Historiae Polonicae compendiosa...*

Basileae [Bazelis]: ex officina Oporiniana, 1571; 4°

Teisininko ir istoriko, Lenkijos ir Lietuvos valdovo Žygimanto Augusto sekretoriaus Jano Herburto (1524–1577) *Kronikoje* pateikiama Lenkijos istorija pagal karalių valdymo metus – nuo VI amžiaus iki XVI a. antros pusės. Čia aprašomi ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių Jogailos (1377–1381 ir 1382–1392), Kazimiero (1440–1492), Aleksandro (1492–1506), Žygimanto Senojo (1506–1544) valdymo laikotarpiai. Knyga dedikuota Žygimantui Augustui, ją puošia valdovo portretas.

Joannes Herburtus. *Statuta Regni Poloniae*

Dantisci et Varsaviae [Gdanskas ir Varšuva]: apud Aegidium Iasonum Waesbergae et Ioannem Tobiam Kieller, 1693; 2°

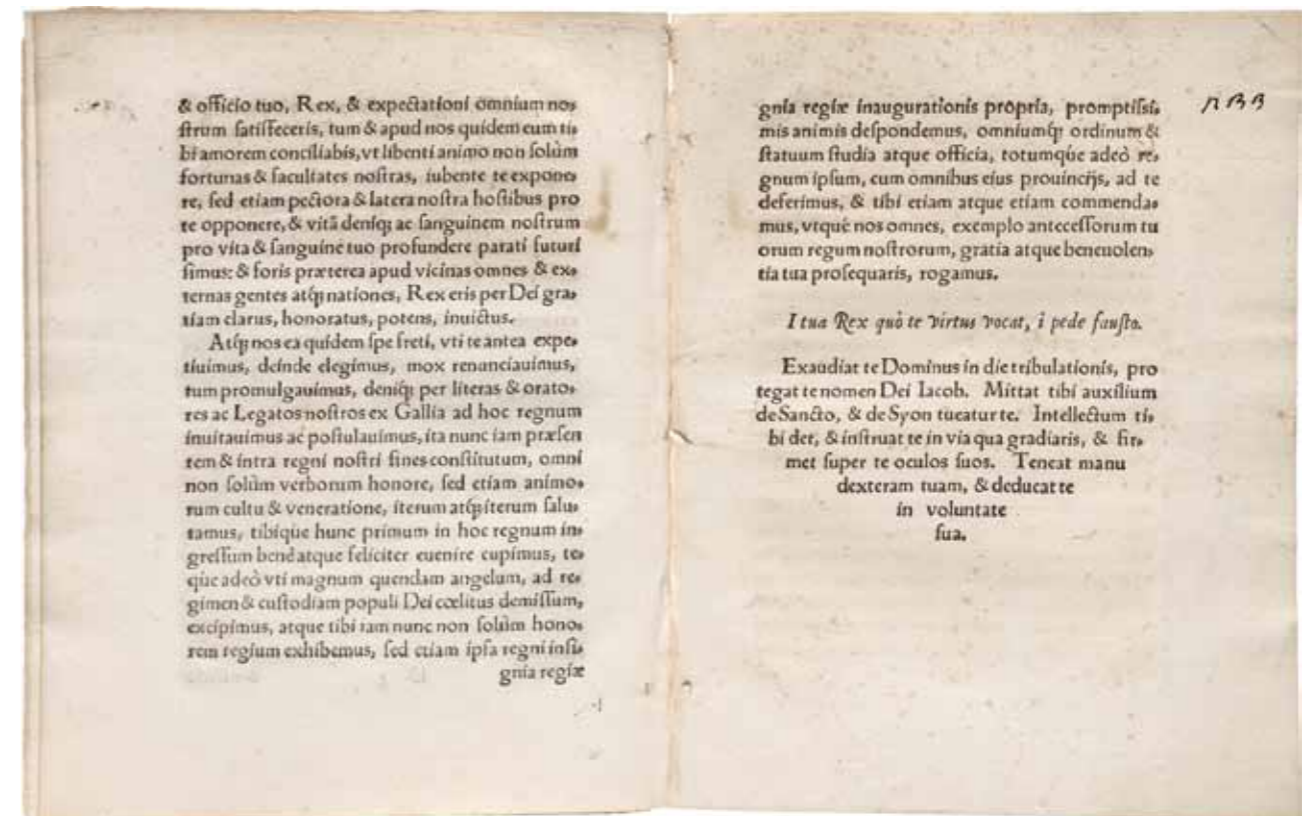
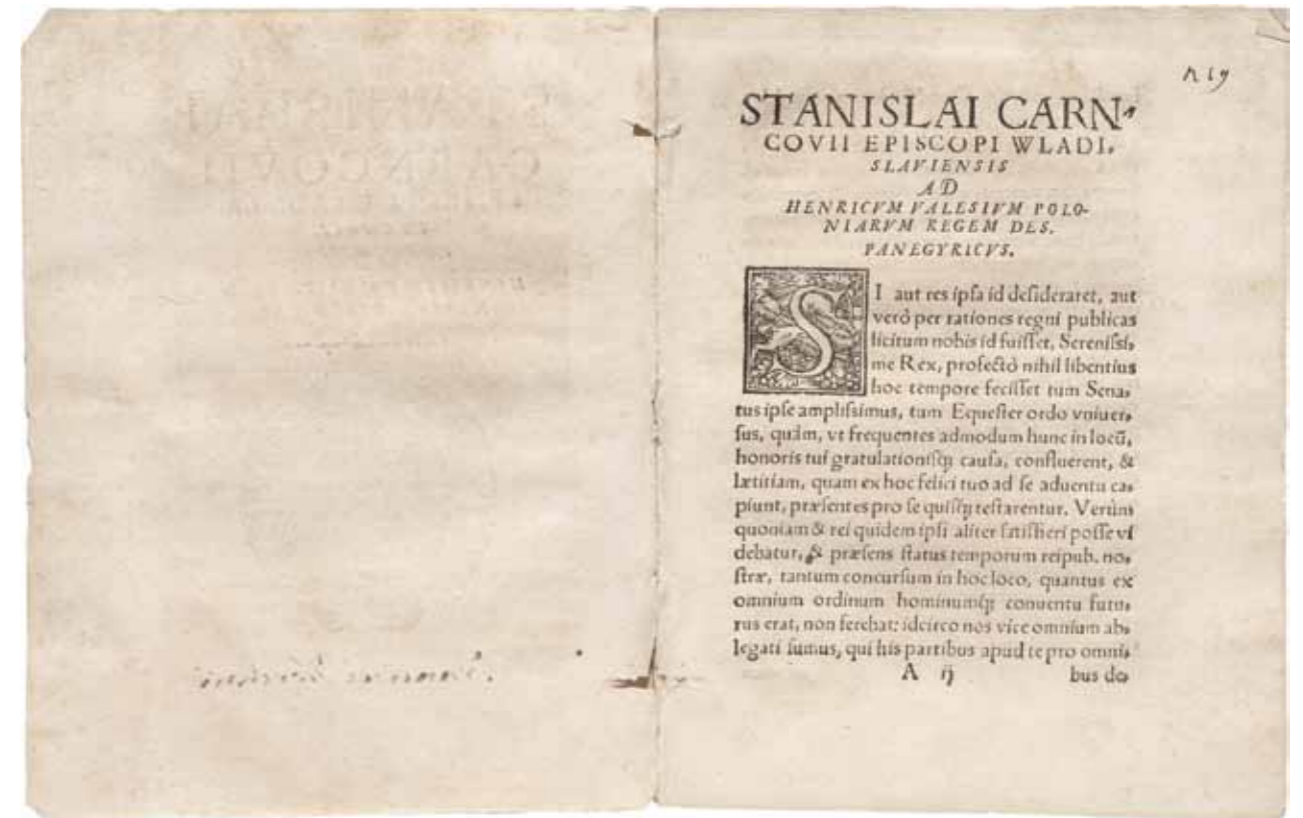
Teisininko ir istoriko Jano Herburto parengtas įstatymų rinkinys *Lenkijos Karalystės statutai* pirmą kartą išleistas 1563 m. Krokuvoje. Šeštojo knygos leidimo antraštinį lapą puošia jungtinis Lenkijos Karalystės, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir valdovo Jono Sobieskio herbas.

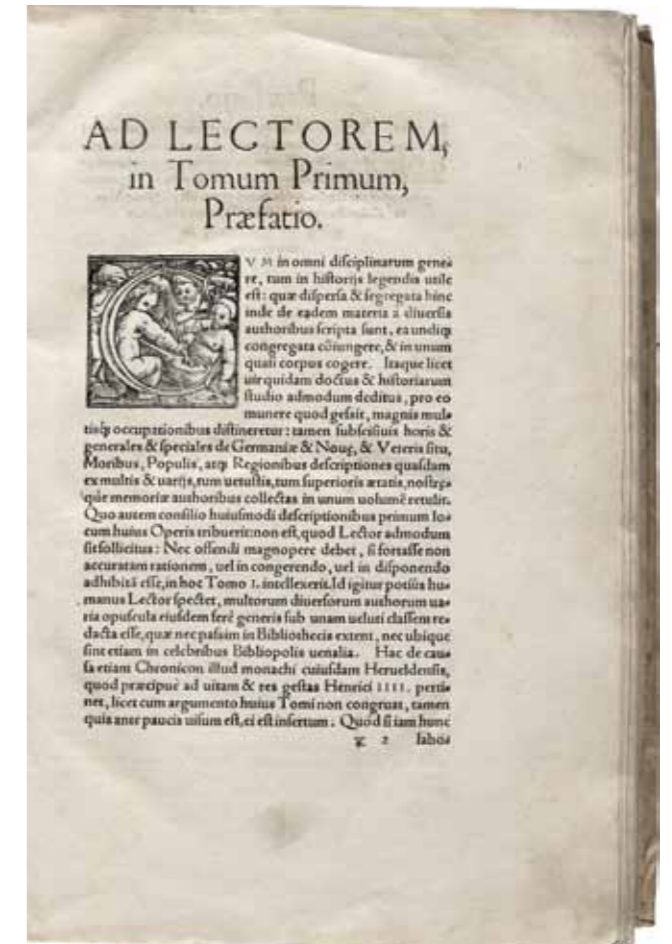
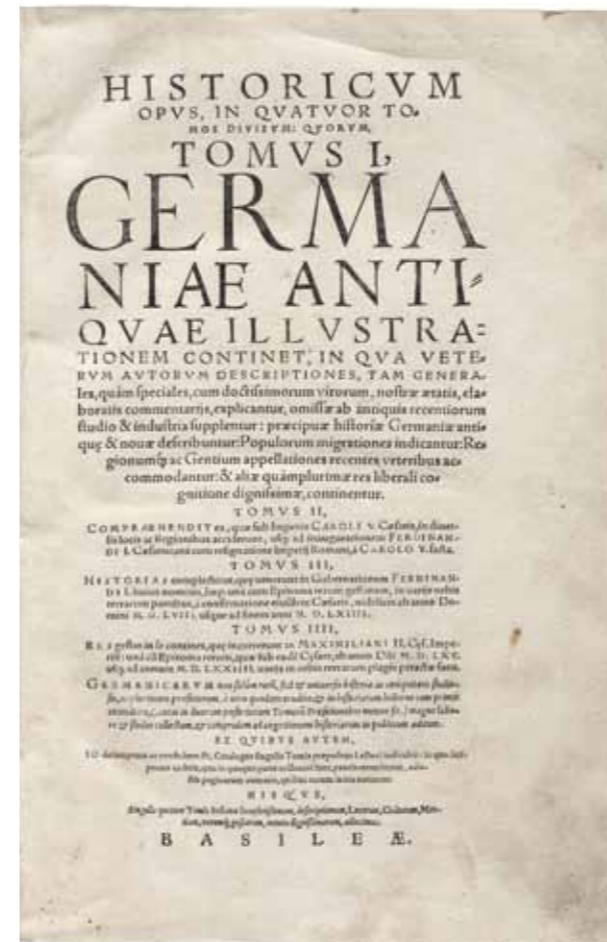

Stanislai Carncovii episcopi Wladislaviensis ad Henricum Valesium Poloniarum regem des. panegyricus

[Krokuva, 1574]

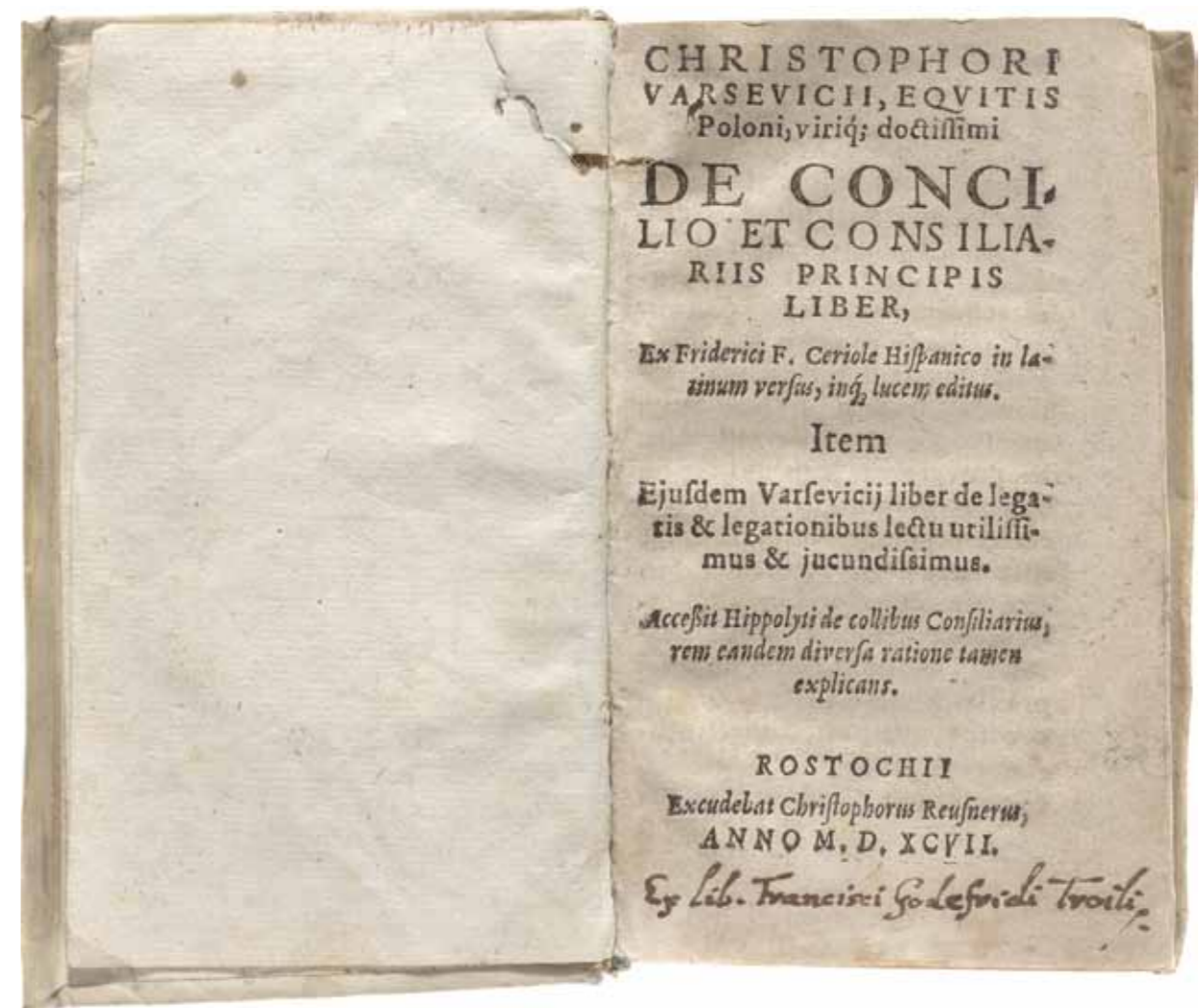
Lenkijos ir Lietuvos valdovo sekretoriaus, Vloclaveko vyskupo Stanisława Karnkowskio (1520–1603) panegirika Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Henrikui Valua.

Simon Schardius. *Historicum opus in quatuor tomos divisum*, t. 1–4
Basileae: ex officina Henricpetrina, 1574; 2°

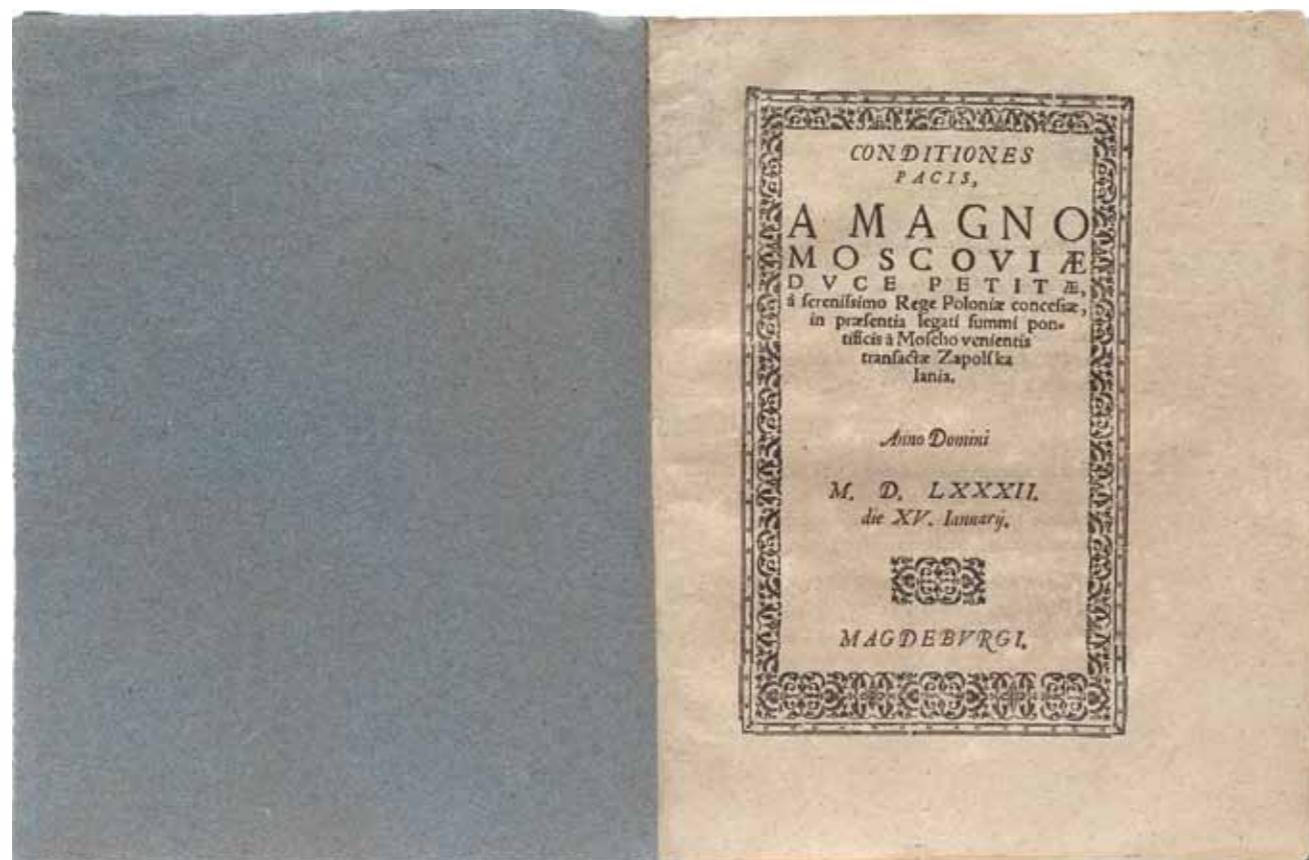
Vokiečių teisininko ir istoriko Simono Schardo (~1535–1573) parengtas *Istorinis veikalas, padalytas į keturis tomus*. Pirmame tome skelbiamai įvairių autorių istorinių tekstų apie senovės germanus komentari. Antras–ketvirtas tomai skirti Šventosios Romos imperijos istorijai nuo imperatoriaus Karolio V (1519–1556) iki Maksimiliano II valdymo (1564–1576). Aprašomi XVI a. įvykiai imperijoje ir kaimyniniuose kraštuose, taip pat ir Lietuvoje.

Christophori Varsevicii... De concilio et consiliariis principis liber, ex Friderici F. Ceriole Hispanico in latinum versus... Item ejusdem Varsevicij liber de legatis et legationibus...

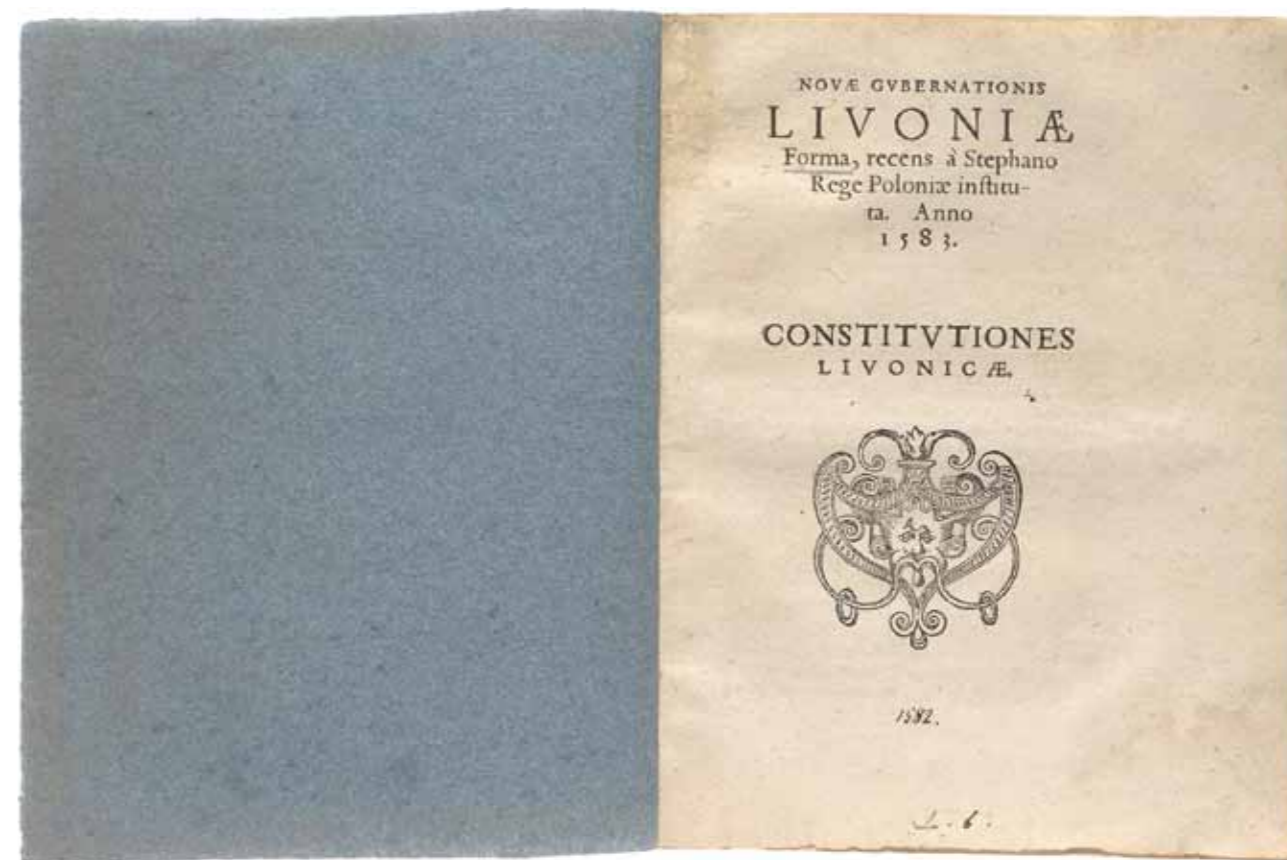
Rostochii: excudebat Christophorus Reusnerus, 1597 [kolofone 1598]; 12°

Kristupo Varševickio į lotynų kalbą išversta ispanų humanisto, filosofo Fadrique Furió Ceriolo (1527–1592) *Knyga apie tarybą ir valdovo patarėjus* išspausdinta kartu su K. Varševickio *Knyga apie pasiuntinius ir pasiuntinybes*.

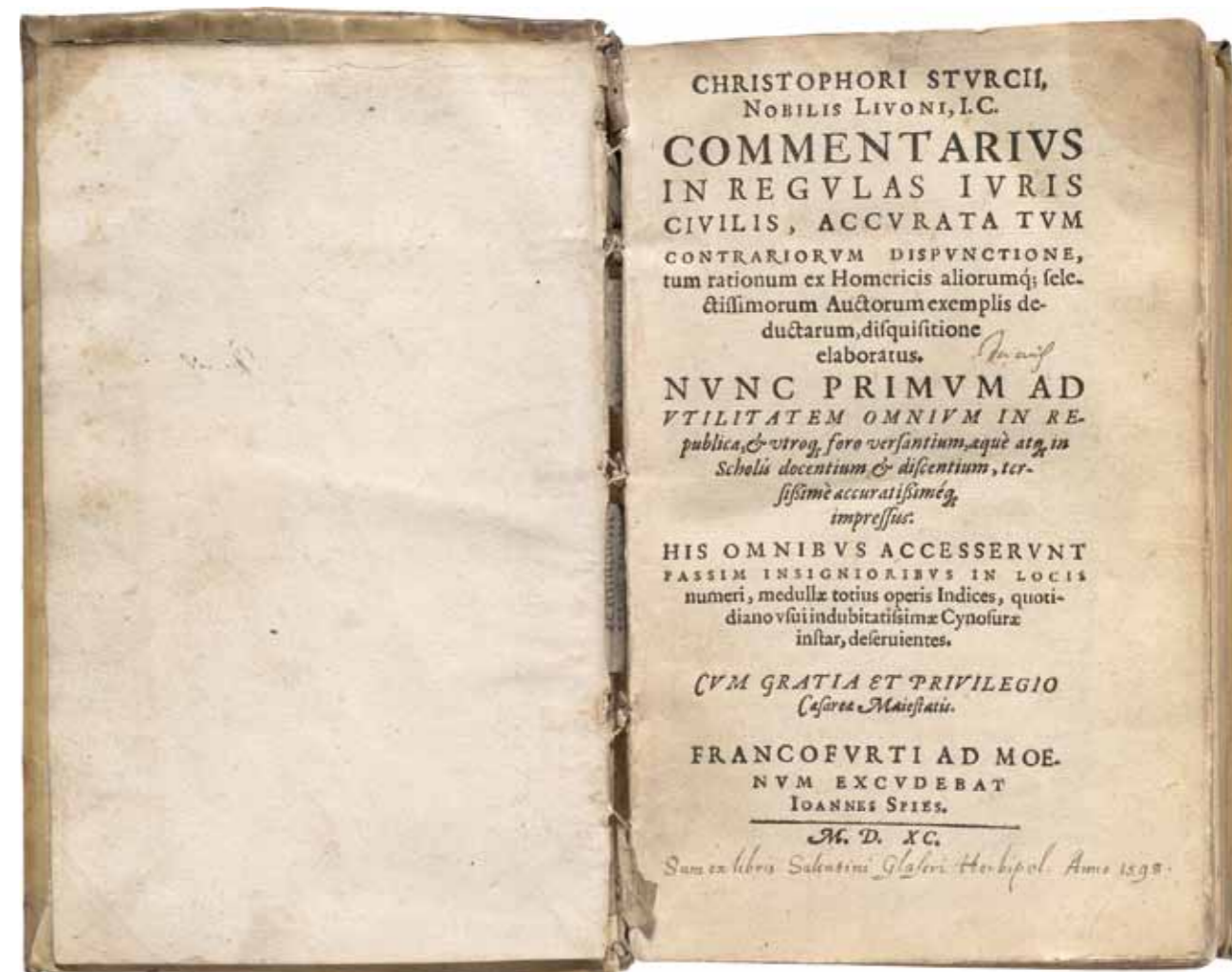
Conditiones pacis, a magno Moscoviae duce petitæ, à serenissimo rege Poloniae concessæ, in presentia legati summi pontificis à Moscho venientis transactæ Zapolska Iania anno Domini M.D.LXXXII. die XV. Ianuarij Magdeburgi, 1582

Maskvos didžiojo kunigaikščio ir šviesiausiojo Lenkijos karaliaus 1582 m. sausio 15 d. Zapolskij Jame sutartos taikos sąlygos dalyvaujant atvykusiam iš Maskvos aukščiausiojo pontifiko pasiuntiniui – tarp Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stepono Batoro ir Rusijos caro Ivano IV Rūsčiojo pasirašytos paliaubų sutarties tekstas. Tai buvo viena iš sutarčių, užbaigusių 1558–1583 m. Livonijos karą.

Novae gubernationis Livoniae forma, recens à Stephano rege Poloniae instituta. Anno 1583. Constitutiones Livonicae [1583]

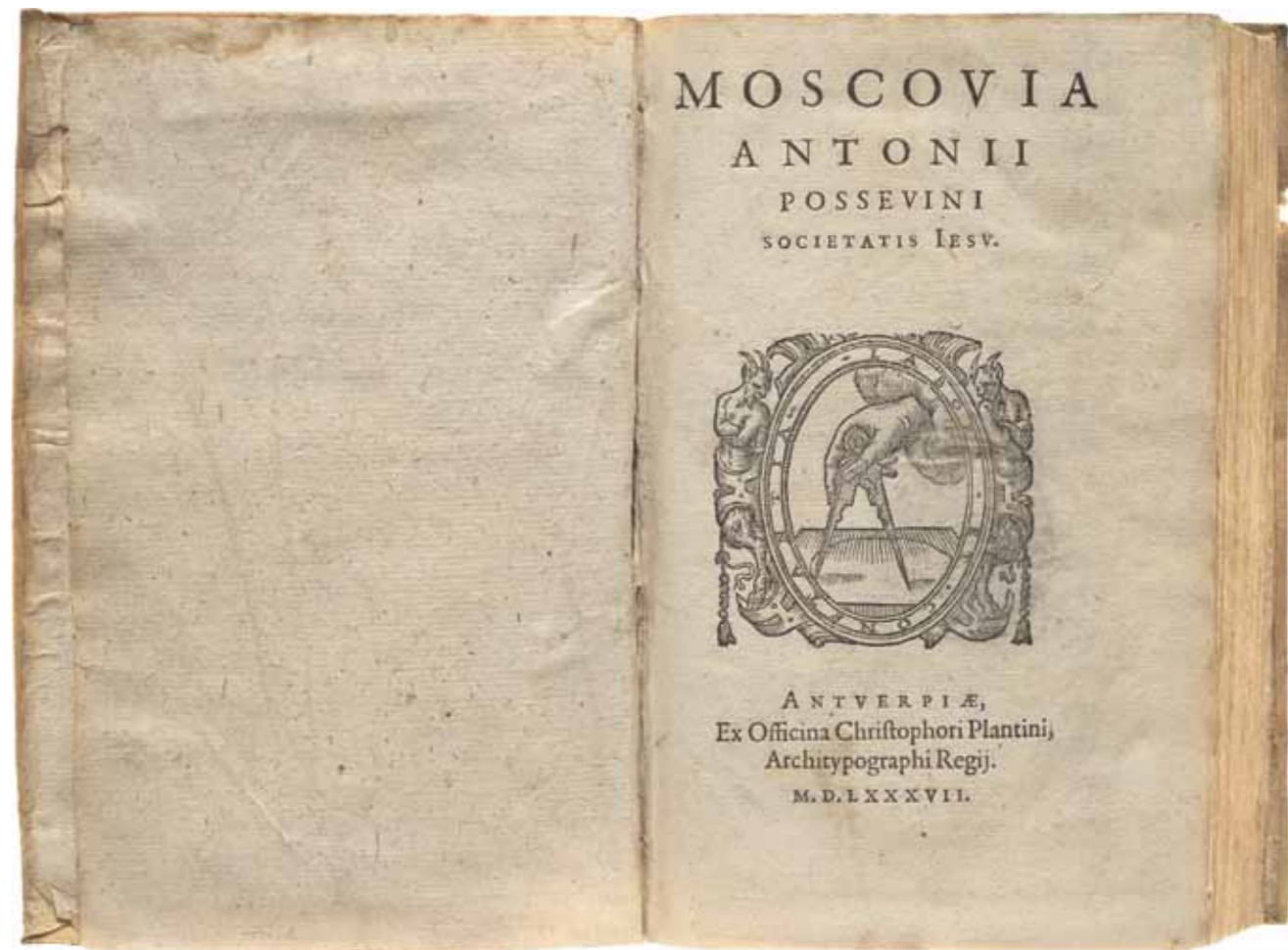
Informaciniame leidinyje *Lenkijos karaliaus Stepono neseniai nustatyta naujoji Livonijos valdymo forma, 1583 m. Livonijos konstitucija* aptariami administravimo pokyčiai Livonijoje pasibaigus 1558–1583 m. karui. Pagal 1582 m. Zapolskij Jame tarp Lenkijos ir Lietuvos valdovo Stepono Batoro ir Rusijos caro Ivano IV Rūsčiojo pasirašytą paliaubų sutartį Abiejų Tautų Respublikos valdžioje liko Uždauguvio (dar vadinama Infliantais, Livonija) ir Kuršo kunigaikštystės. 1582 m. pabaigoje Varšuvos Seimas patvirtino *Livonijos konstituciją*. Joje apibrėžti Livonijos administravimo, teismo, religijos, prekybos ir kiti klausimai. Uždauguvio kunigaikštystė buvo padalyta į tris vaivadijas (Dorpat, Pernu ir Vendeno) ir 26 seniūnijas. Joms valdyti skirti vaivados ir seniūnai, pavaldūs Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio vietininkui.

Christophori Sturcii... Commentarius in regulas iuris civilis...

Frankfurti ad Moenum [Frankfurtas prie Maino]: excudebat Ioannes Spies, 1590

Livonijos bajoro, Rostoko universiteto istorijos profesoriaus Christopho Sturtzo (~1557–1602) teisinis veikalas *Civilinės teisės normų komentaras* dedikuotas Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Zigmantui Vazai.

Moscovia Antonii Possevini Societatis Iesu

Antverpia: ex officina Christophori Plantini, 1587

Italų jėzuitas, popiežiaus Grigaliaus XIII pasiuntinys Maskvoje Antonio Possevino (~1534–1611) veikale *Maskvija* pristato savo diplomatinės kelionės į Maskvą įspūdžius, aptaria ką tik pasibaigusio Livonijos karo (1558–1583) rezultatus, pateikia 1582 m. taikos derybų Zapolskij Jame tarp Abiejų Tautų Respublikos ir Maskvos dokumentus. Knyga pirmą kartą išleista 1586 m. Vilniuje.

NOBILITATE,
DOCTRINA, ET
PRVDENTIA RERVM
GERENDARVM ILLVSTRI,
Amplissimoq̄ Viro, Domino
Christophoro ab Affonlevilla,
Regiē Maiest. Consiliario primario.

VANTO reipub. bono cedat, cum viri docti rebusq̄, prudenter gerendis exercitati ad remotas regiones seriis de causis legati mittuntur, uti satis olim compertum est, ita hoc tempore manifestissimū, cum tu Illustris admodū et amplissime vir, legatione clarissima fungens apud inuictissimū Cæsarem Rodolphum, tot pietate & doctrina præstares viros in tui amorem & admirationem

A 2 rapui-

6
admodū & amplissime vir, beneculo animo, ut soles, accipe quod grati reddimus, & tuo beneficio harum regionum hominibus commune facimus, ad bonū Reip. Christianæ, cui te Deus opt. max. diuissimè reservare dignetur. Ex officina nostra typographica.

Illustris admodum & Ampliff. D. T.

Clienti addictissimus, humilissimq̄
Christophorus Plantianus.

86
ANTONII
POSSEVINI,
SOCIETATIS IESV,
ALTER
COMMENTARIVS,
DE REBVS MOSCOVICIS,
ad religionem præfertim spectantibus in Moscouia, mandato eiusdem Gregorij XIII. Pont. Max. in prima eius ad Moscum Legatione conscriptus.

IN QVO
Difficultas, spes, rationes afferuntur promouendæ Catholicæ religionis, tam in Moscouiam, quam in Russiam eam, quæ Serenissimo Polonia Regi subdita est.

87
EARVM MOSCOVIÆ
CIVITATVM, ET EPISCO-
PATIUM, qui in hoc Commentario notantur, situs, ac distantia à Ciuitate Moscu, quæ Mosci est Regia.

MOSCVÆ Ciuitas & Metropolis, in qua residet Metropoli, quæ est Magni Ducis Regia, ad Moscum fluvium sita, à sinibus magni Smolencia Ducatus, ac Lituania, centum Germanicis milliariis distat. Cortina vno Italico milliari prope Moscuam est sita.

Rosonium, quod vergit ad Septentrionem, ad lacum, vnde Catoroa fluvius emergit, 34. milliariis Germ. Moscu distat.

Novogardia Magna, quæ spectans ad occasum solis astitum, prope lacum Ilmen, distat Moscu plus centū, Plescania vero 36. milliariis Germ.

Rezaniam, quæ Rezan dicitur, inter Oecam, & Tanaim fluvios sita, ad ortum solis spectans, Moscu distat 36. milliariis Germanicis.

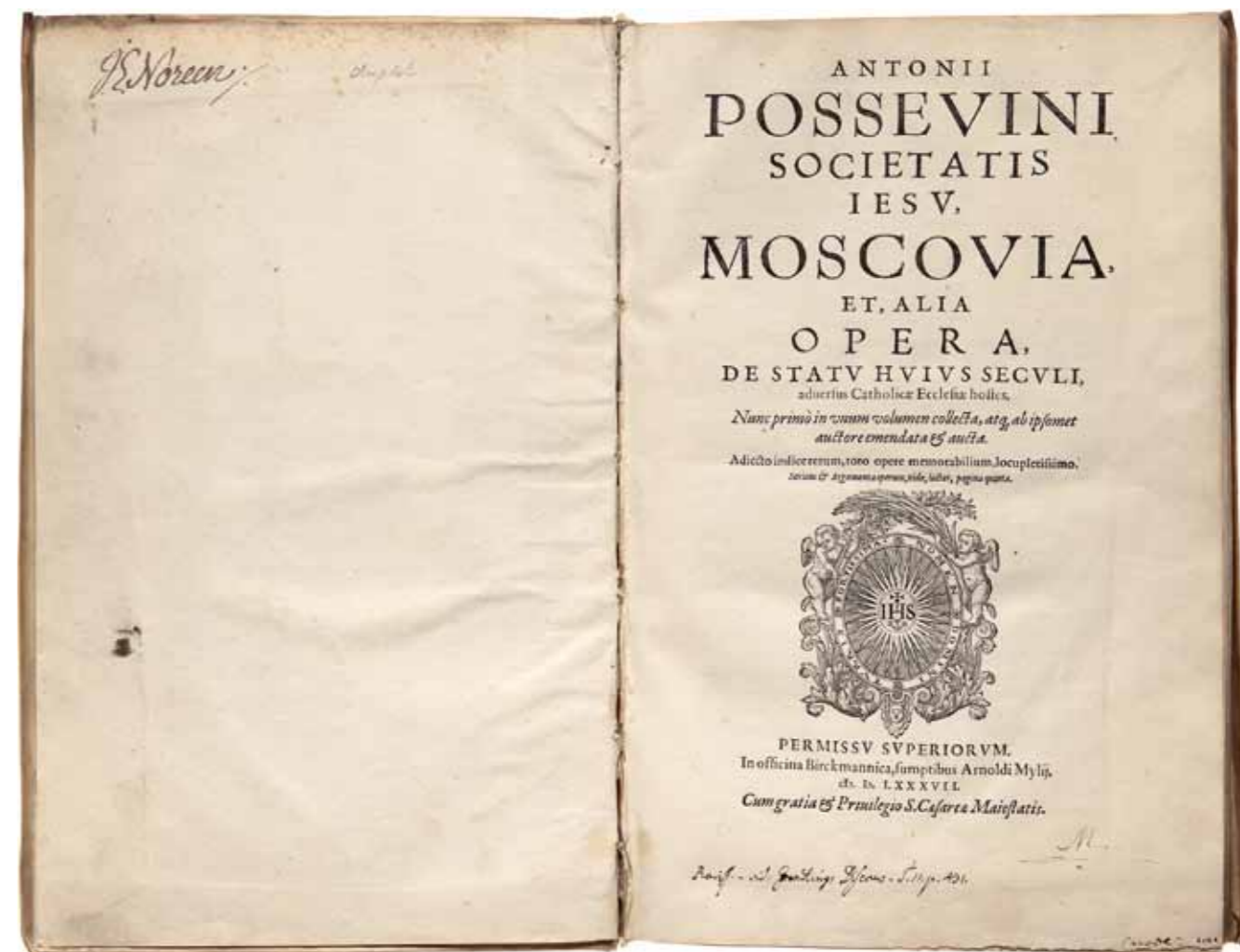
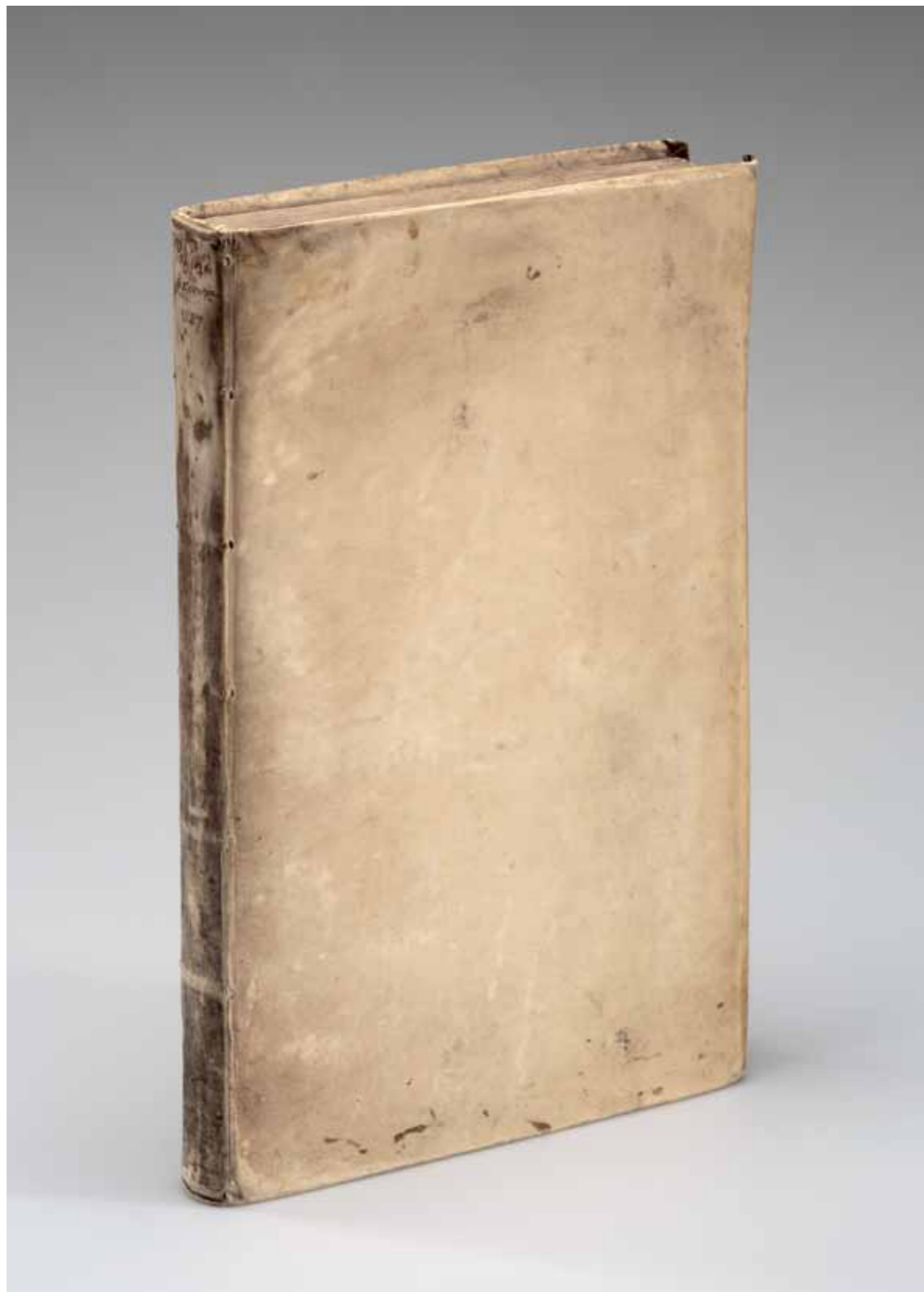
Columna, quæ Moscu Rezaniam cantibus apparet, ac vergit ad Meridiem, & ad Orientem, Moscu distat Germ. milliariis 18.

Casanium, quod Tartarorum horde erat caput (quod Ioannes Basilii Princeps, qui nunc rerum patitur, suo subiecit imperio) & ad Volga fluminis ripam situm, vergit ad Orientem.

F 4

Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės ir kaimyninių šalių žemėlapis
Iš Antonio Possevino knygos *Moscovia*, Antverpenas, 1587

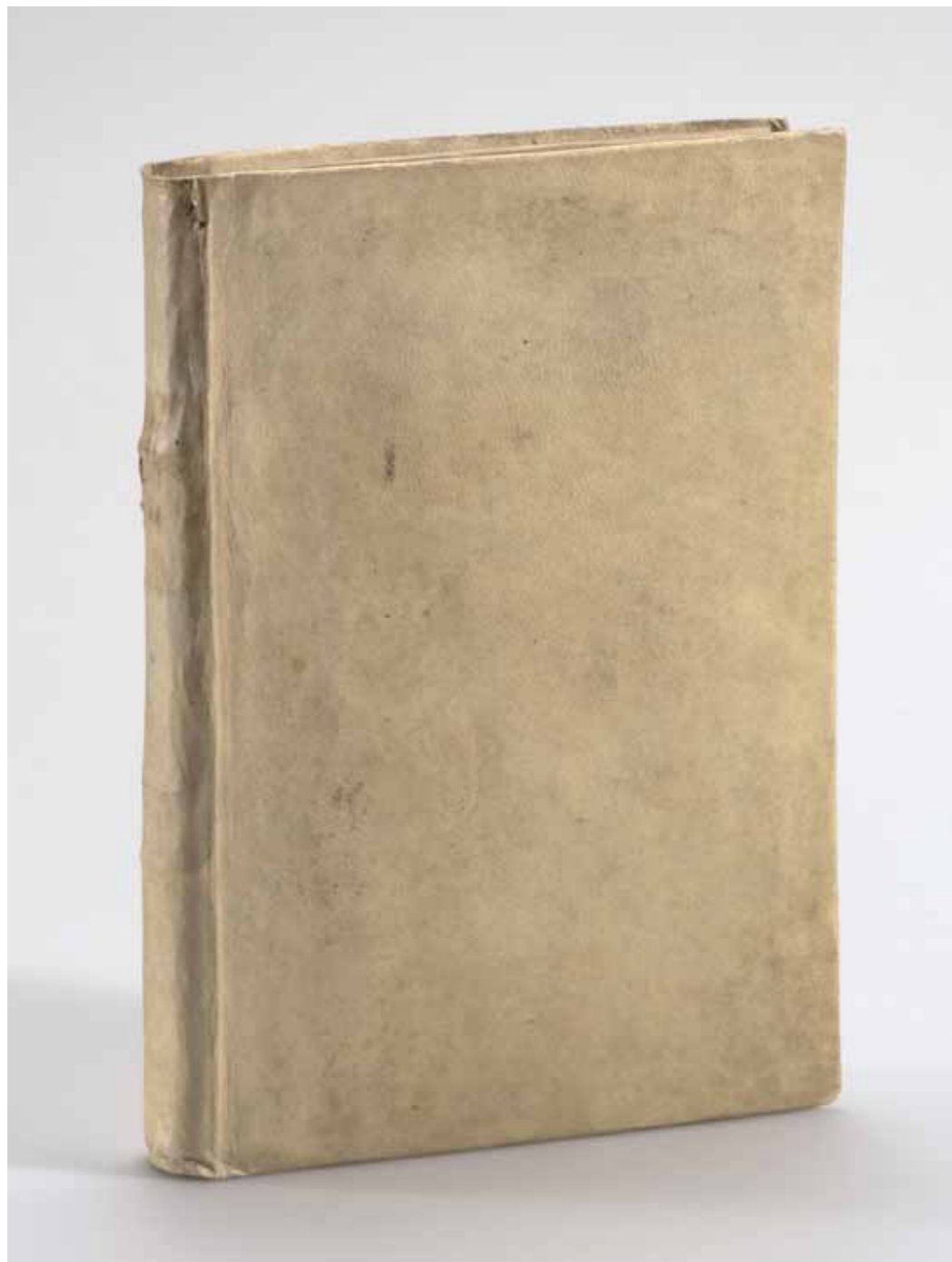
Anthony'o Jenkinsono (1529–1610/1611) sudaryto žemėlapiu, kuris pirmą kartą išspausdintas 1562 m. Londone, perdurbins. Žemėlapyje pažymėtos rytinės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemės.

Antonii Possevini Societatis Iesu Moscovia et alia opera de statu huius seculi adversus Catholicae Ecclesiae hostes

[Kelnas]: in officina Birckmannica, sumptibus Arnoldi Mylij, 1587; 2°

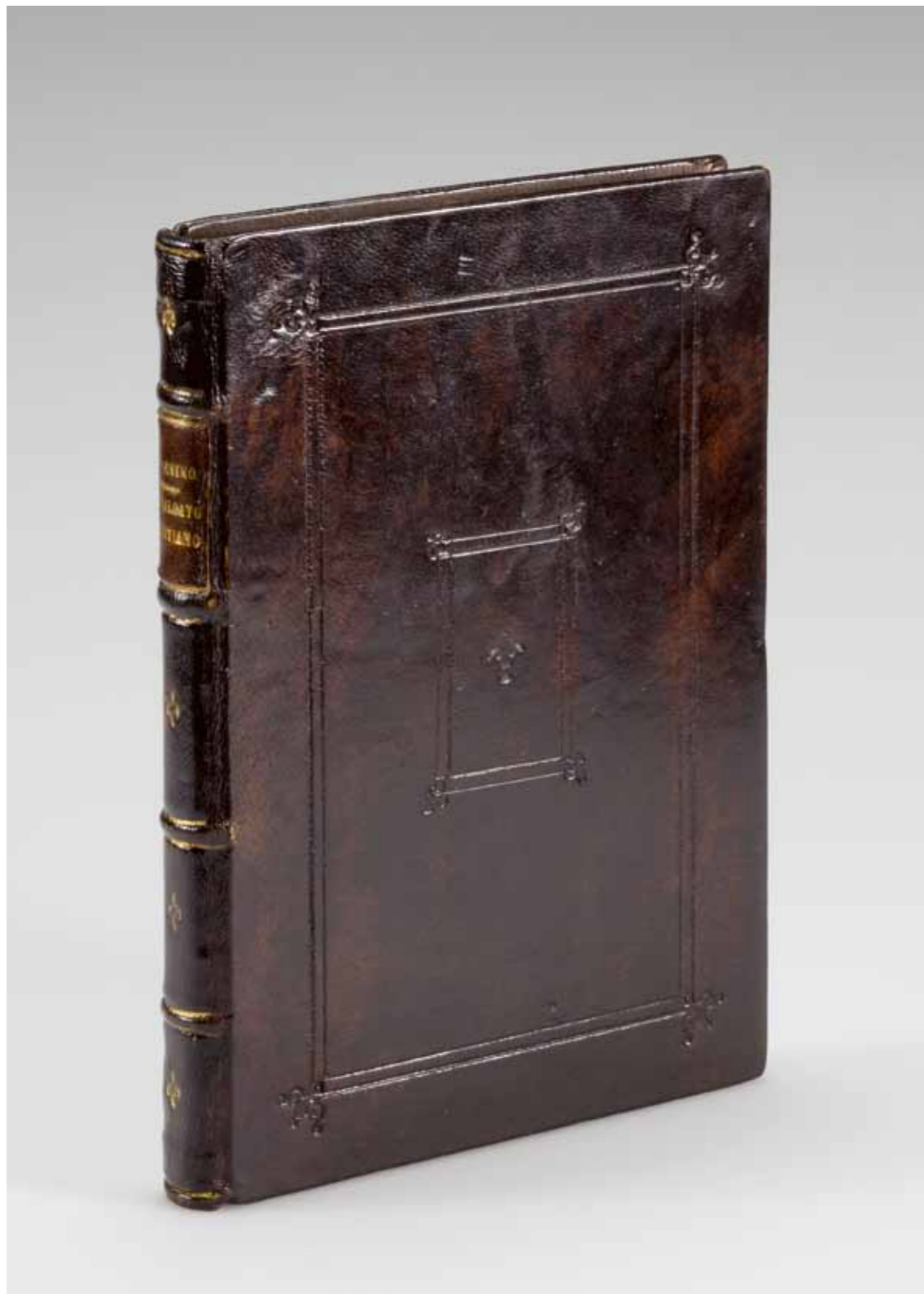
1587 m. Kelne išėjęs Antonio Possevino veikalo *Maskvija* pakartotinis leidimas

Antonio Possevino. *Commentarii di Moscovia et della pace seguita fra lei e'l Regno di Polonia*
In Mantova: per Francesco Osanna Stampatore Ducale, 1596

1596 m. Mantuvoje išspausdintas Antonio Possevino veikalas *Maskvija* leidimas italų kalba *Komentarai apie Maskviją ir taiką tarp jos ir Lenkijos Karalystės*.

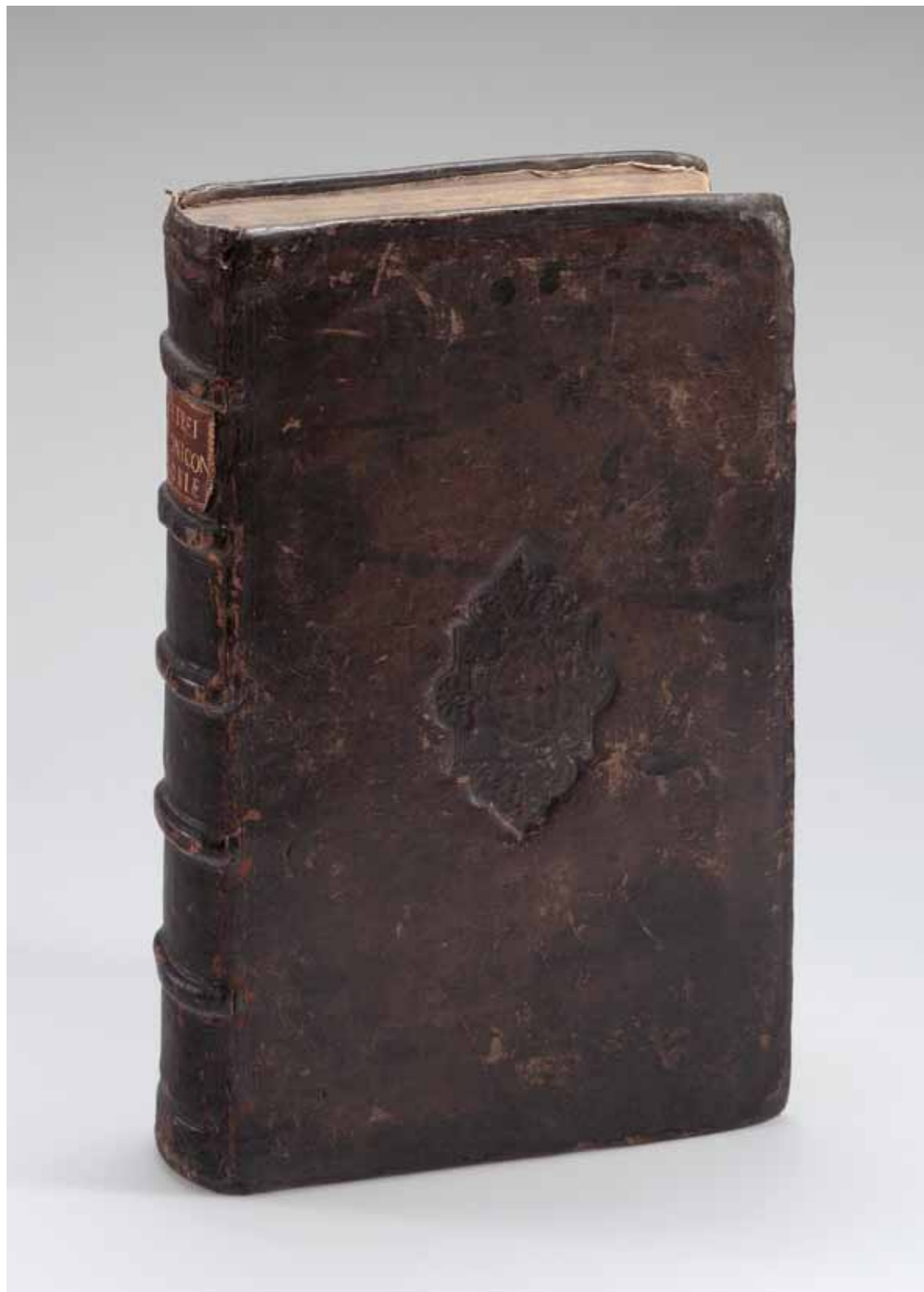

Antonio Possevino. *Il soldato christiano con nuove aggiunte...*

In Venetia: appresso Domenico Imberti, 1604

Antonio Possevino knygoje apie krikščionybės skleidėjus *Krikščionių kareivis* pateikiama ir Lenkijos bei Lietuvos valdovo Stepono Batoro biografija (p. 60–68). A. Possevino veikla susijusi su Lietuva: jam tarpininkaujant 1582 m. Zapolskij Jame tarp Abiejų Tautų Respublikos ir Maskvos Didžiosios Kunigaikštystės buvo pasirašyta paliaubų sutartis. Būdamas Jėzaus Draugijos generolo sekretorius, A. Possevino rūpinosi jėzuitų veikla Lietuvoje: kunigų rengimu, Vilniaus universiteto ir spaustuvės reikalais.

Davidis Chytræi Chronicon Saxonie et vicinarum aliquot gentium: ab anno Christi 1500 usque ad M.D.XCIII.

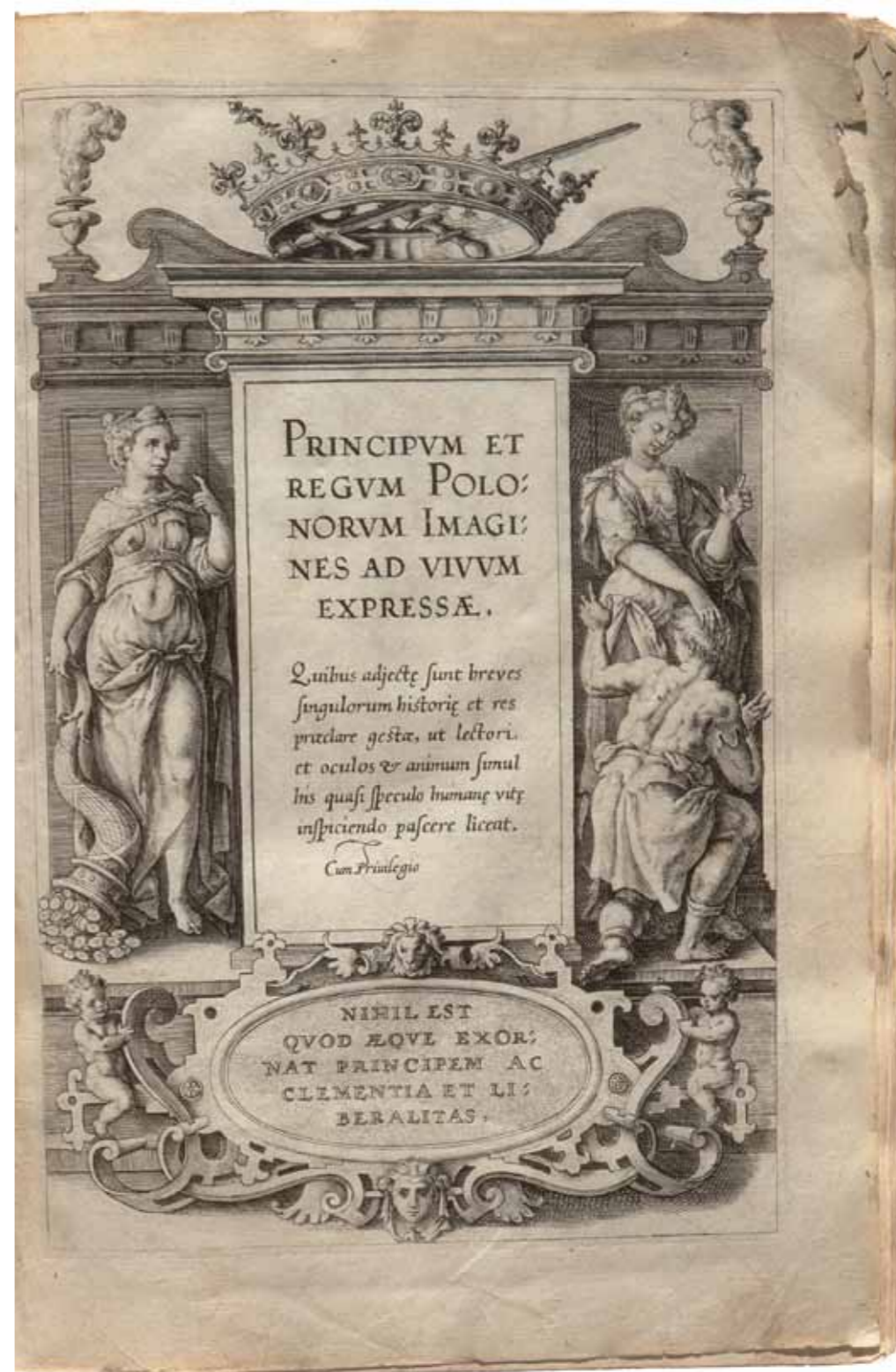
Lipsie [Leipcigas]: impensis Henningi Grosii, imprimebat Michael Lantzenberger, 1593; 2°

Vokiečių istoriko, liuteronų teologo Davido Chytraeuso (1530–1600) *Saksonijos ir keletu kaimyninių tautų kronika: nuo 1500 iki 1593 metų* – Alberto Krantzo (1448–1517) istoriografinių veikalų *Vandalija* ir *Saksonija* (*Wandalia*, Coloniae Agrippinae [Kelnas], 1519; *Saxonia*, Coloniae Agrippinae, 1520) komentarai ir tęsinys. Knygoje yra istorinių žinių ir apie Lietuvą.

[Arnoldus Mylius]. *Principum et regum Polonorum imagines ad vivum expressae...*
Coloniae Agrippinae [Kelnas]: typis Godefridi Kempensis, 1594, mense Martio; 2°

Vokiečių spaustuvininko ir leidėjo Arnoldo Myliaus (~1540–1604) veikalė *Tiksliai pavaizduoti Lenkijos kunigaikščių ir karalių portretai* pateikiami Lenkijos valdovų nuo 550 iki 1586 metų grafiniai portretai ir trumpos jų biografijos. Knygoje yra ir XIV–XVI amžių Lenkijos ir Lietuvos valdovų Jogailos, Kazimiero Jogailaičio, Aleksandro, Žygimanto Senojo, Žygimanto Augusto, Henriko Valua, Stepono Batoro atvaizdai. Knyga dedikuota kardinolui, Krokuvos vyskupui Jurgiui Radvilai (1556–1600).

Lietuvos didysis kunigaikštis (1377–1381, 1382–1392) ir Lenkijos karalius (1386–1434) Jogaila
Iš Arnoldo Myliaus veikalo *Principum et regum Polonorum imagines ad vivum expressae...*, Kelnas, 1594

Lietuvos didysis kunigaikštis (1440–1492) ir Lenkijos karalius (1447–1492) Kazimieras Jogailaitis

Lietuvos didysis kunigaikštis (1492–1506) ir Lenkijos karalius (1501–1506) Aleksandras

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1506–1548) Žygimantas Senasis

Lietuvos didysis kunigaikštis (1544–1572) ir Lenkijos karalius (1548–1572) Žygimantas Augustas

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1573–1574) Henrikas Valua

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1576–1586) Steponas Batoras

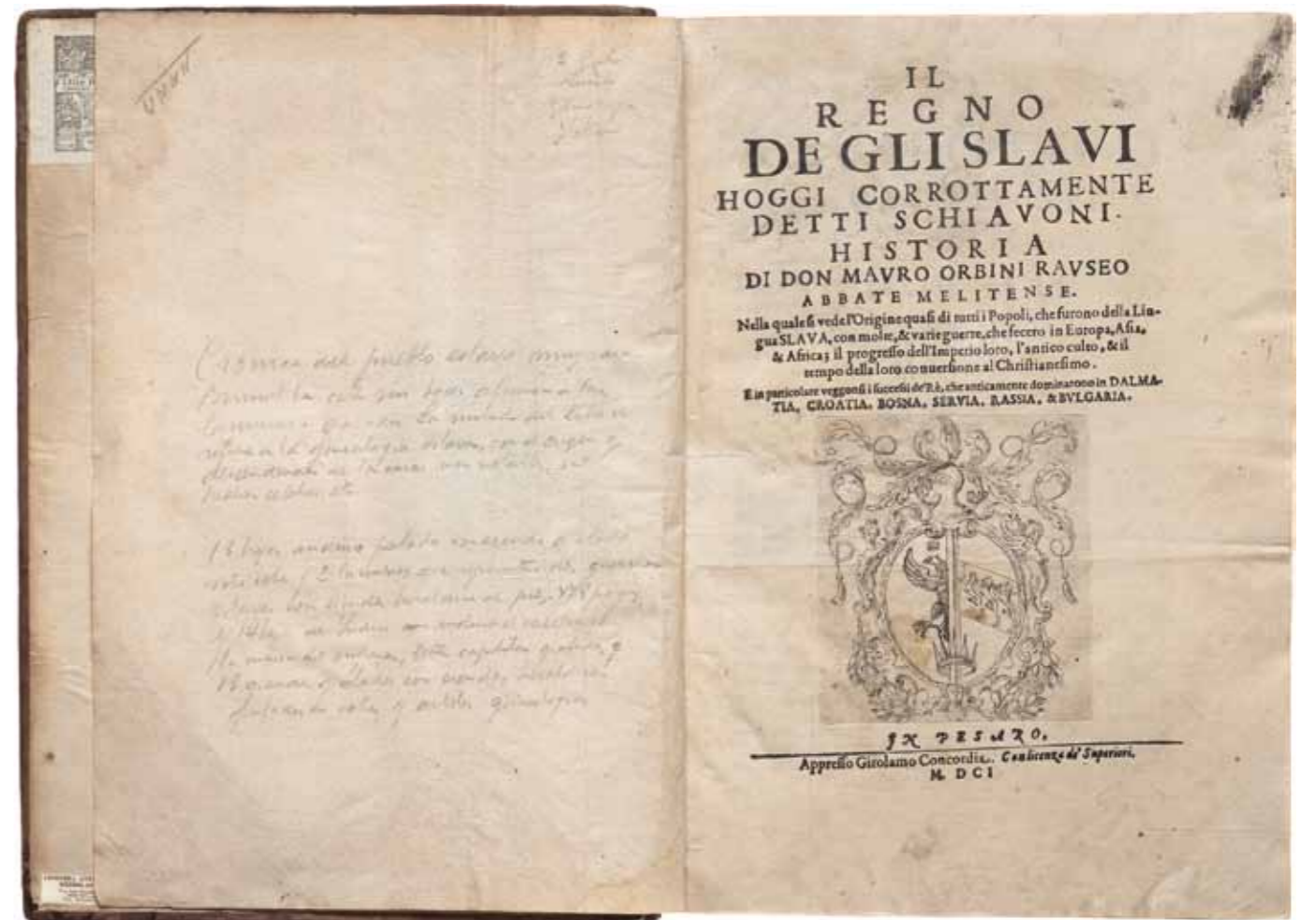
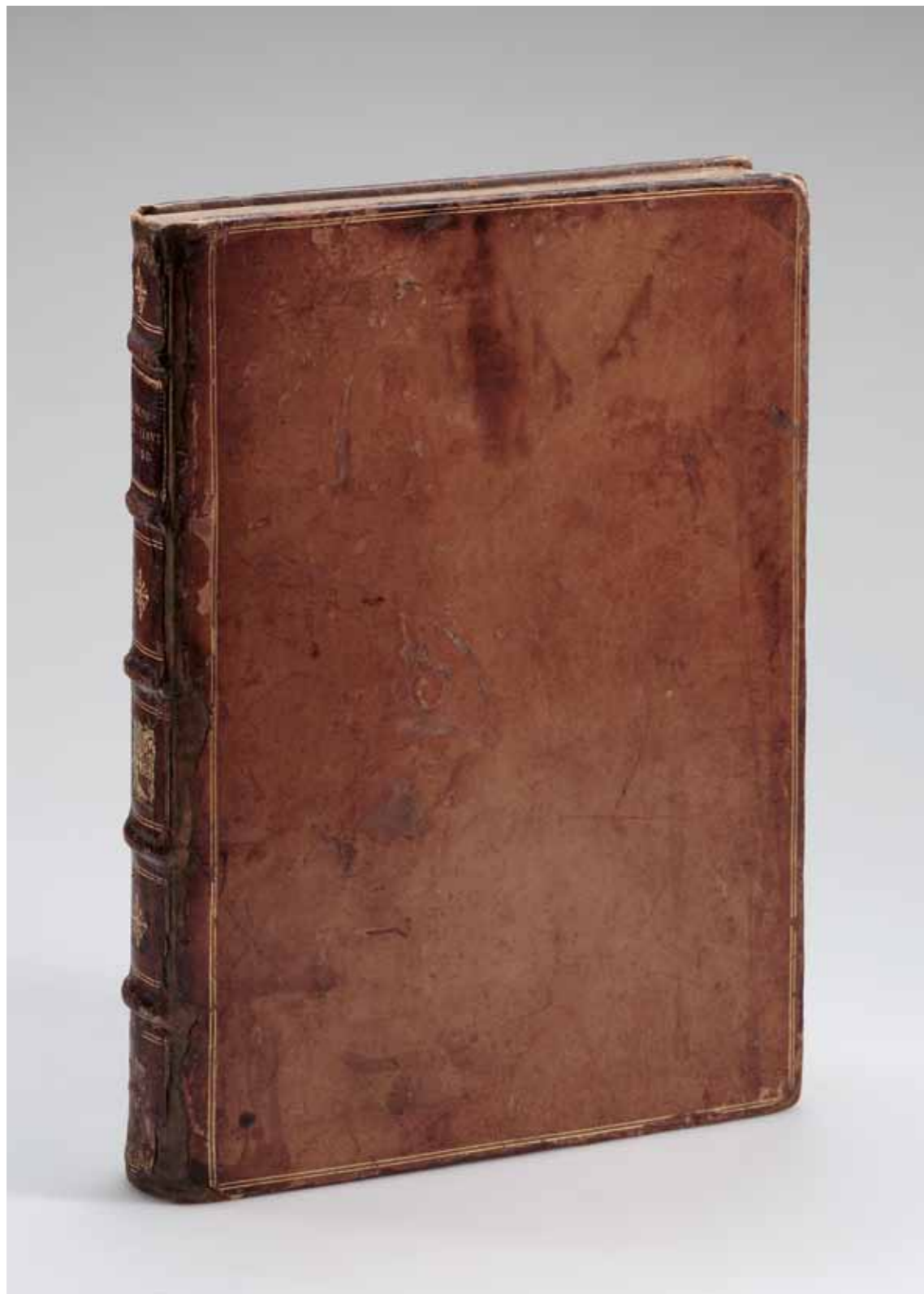

Caspar Schütz. *Historia rerum Prussicarum...*

Leipzig und Eisleben: in Vorlegung Henningi Grossen, gedruckt durch Bartholomeum Dörnigt, 1599; 2°

Vokiečių istorikas, Karaliaučiaus universiteto profesorius Casparas Schützas (~1540–1594) 1592 m. Cerbste išleido svarbiausią savo istoriografinį veikalą – *Prūsijos įvykių istoriją*, kurioje įvykiai dėstomi iki 1525 metų. 1599 m. išėjo papildytas knygos leidimas su vokiečių istoriko Davido Chytraeuso (1530–1600) priedu, skirtu Prūsijos istorijai iki 1598 metų. Knygoje apžvelgiama Vokiečių ordino įsikūrimas ir karai, Prūsijos kunigaikštystės santykiai su kaimyninėmis valstybėmis. Čia aprašyta ir 1336 m. legendinės Pilėnų pilies apsiaustis.

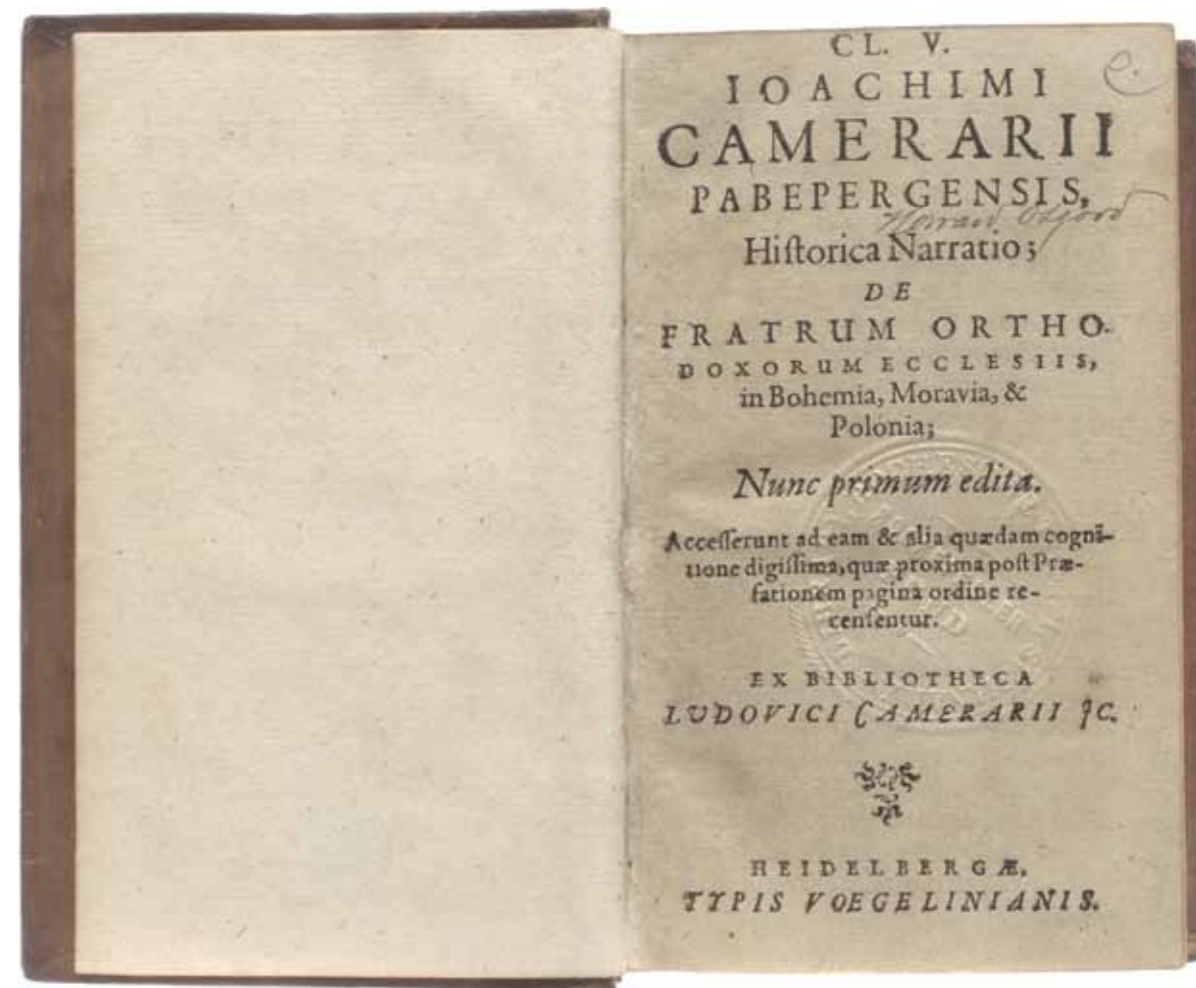
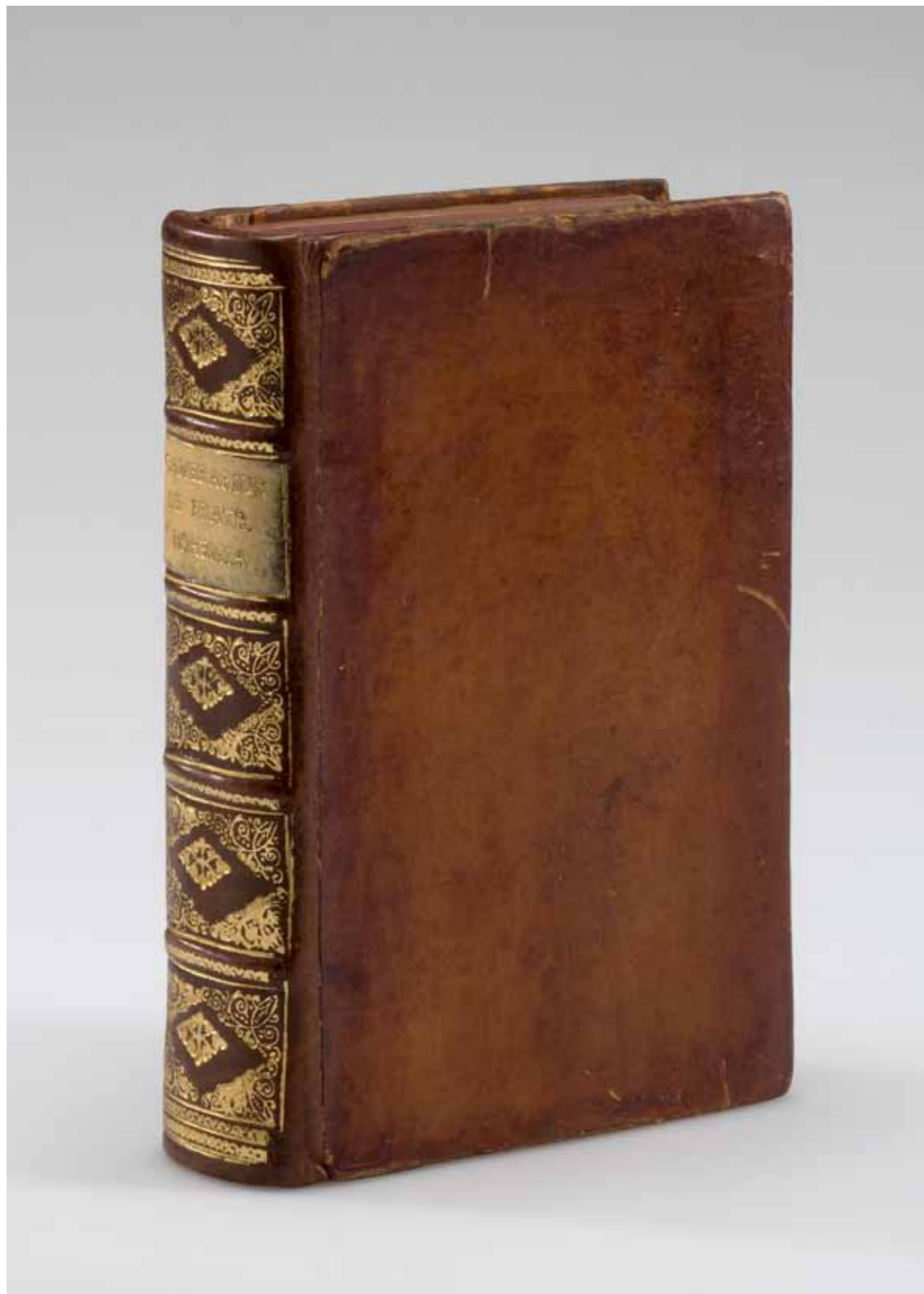

Mauro Orbini. *Il Regno de gli Slavi...*

In Pesaro [Pezaras]: appresso Girolamo Concordia, 1601; 2°

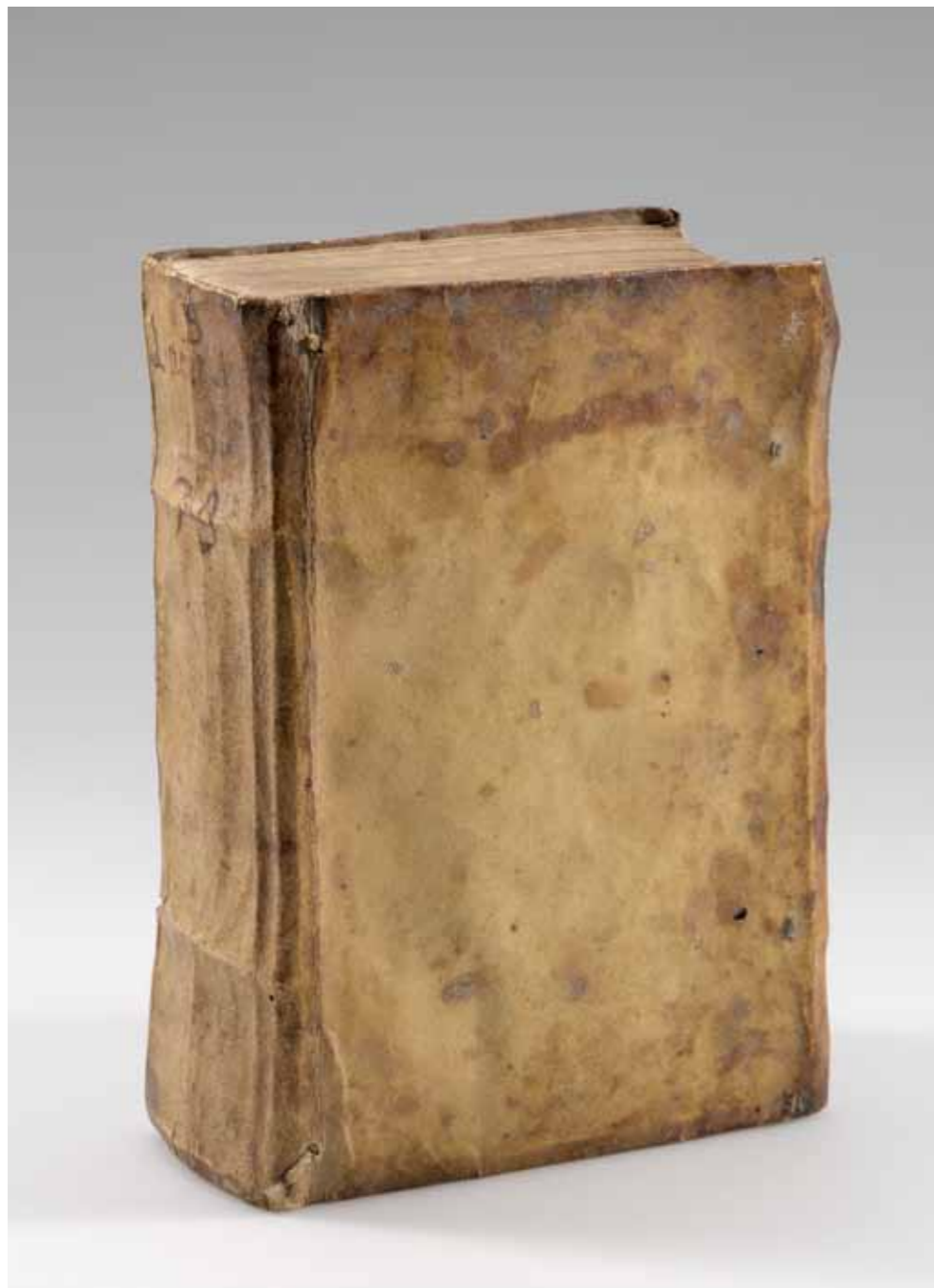
Benediktinų vienuolio, rašytojo ir istoriko, kilusio iš Ragūzos (dabar Dubrovnikas), Mauro Orbino (~1550–1614) *Slavų karalystė* pasakoja slavų tautų istoriją nuo ankstyvųjų viduramžių iki XVI a. pabaigos. Slavams autorius priskiria ir kitas tautas, gyvenusias Baltijos jūros regione. Knygoje aptariami svarbūs XIV a. pabaigos – XV a. pradžios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės įvykiai: 1385 m. tarp Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jogailos ir Lenkijos bajorų pasirašyta Krėvos sutartis, 1387 m. įvykusios Jogailos tuoktuvės su Lenkijos karaliene Jadvyga, Lietuvos ir Žemaitijos krikštas (p. 56–58).

Cl. V. Ioachimi Camerarii Pabepergensis Historica narratio de fratrum orthodoxorum ecclesiis in Bohemia, Moravia et Polonia...

Heidelbergae: typis Voegelinianis, [1605]

Vokiečių humanisto Joachimo Kamerarijaus (1500–1574) veikalas *Istorinis pasakojimas apie brolių ortodoksų bažnyčias Bohemijoje, Moravijoje ir Lenkijoje* supažindina su XV–XVI a. protestantiškos čekų (Bohemijos) brolių bendruomenės istorija. Knygoje taip pat publikuojami Lietuvos ir Lenkijos evangelikų reformatų generalinių sinodų nutarimai (konsensusai) *Vienodas tikėjimo ir maldos supratimas Didžiosios ir Mažosios Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės evangelikų bažnyčiose* (*Consensus in fide et religione christiana inter ecclesias evangelicas Maioris et Minoris Poloniae, Magnique Ducatus Lithuaniae...*). Svarbiausias iš jų – *Sandomiero susitarimas*, kurį 1570 m. balandžio 14 d. Sandomiere vykusiame visuotiniame sinode pasirašė LDK ir Lenkijos evangelikai reformatai, evangelikai liuteronai bei Bohemijos broliai. Susitarimas skelbė, kad kiekviena protestantizmo srovė išpažins savąjį tikėjimą, bet toleruos kitų protestantų pažiūras, sutelks jėgas kovoti su kontrreformacija, katalikais ir arijonais. Buvo nutarta šaukti bendrus generalinius sinodus.

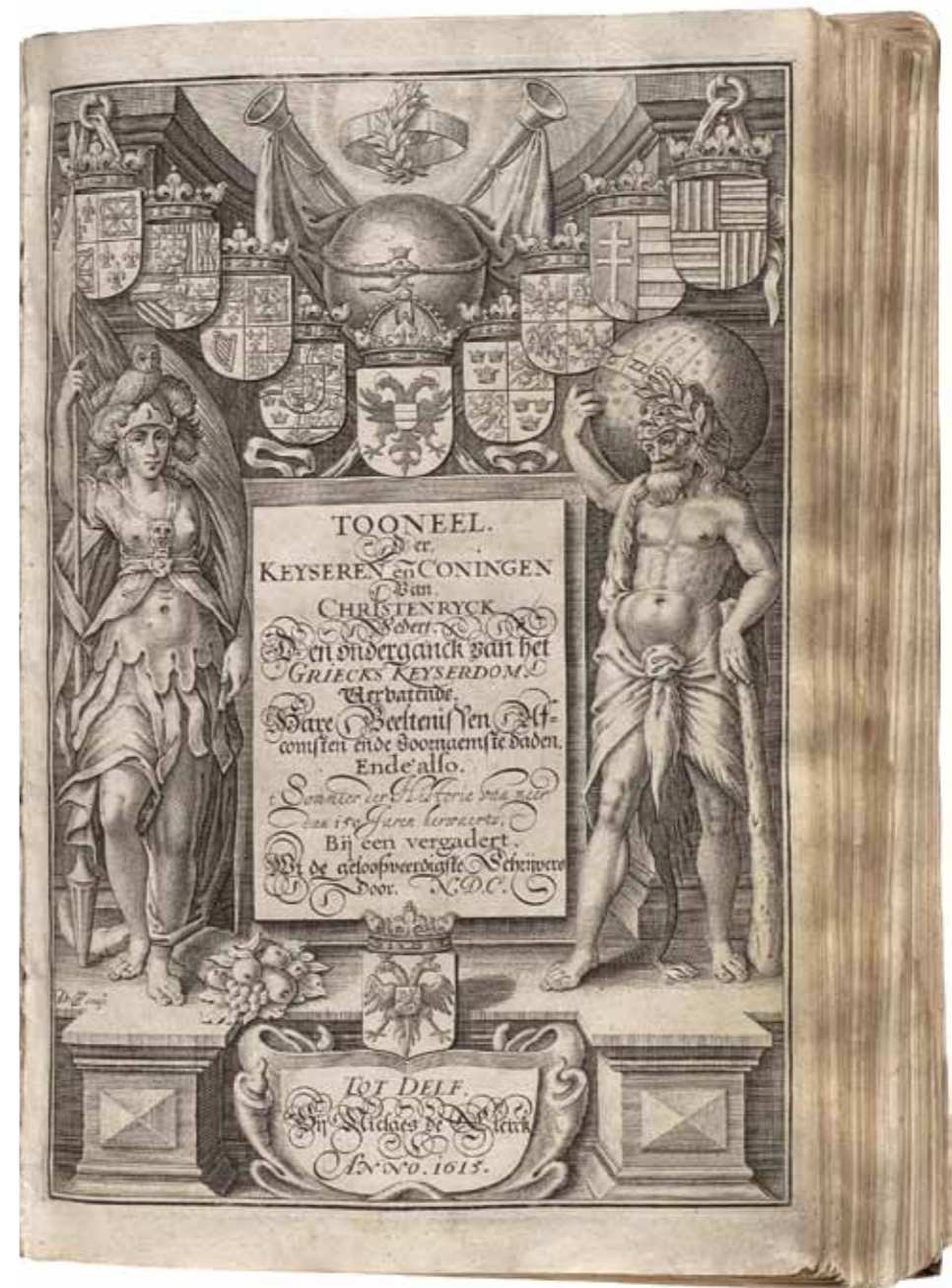

Annae litterae Societatis Iesu anni M.D.XCVI.

Neapoli: ex typographia Tarquinij Longi, 1605

Jėzuitų ataskaitoje 1596 metų *Jėzaus Draugijos metiniai raštai* yra istorinių duomenų ir apie šios vienuolijos veiklą Lietuvoje. Jėzuitai mūsų krašte pradėjo kurtis 1569 m. Vilniaus vyskupo Valerijono Protasevičiaus (1504–1579) kvietimu. Vienuoliai aktyviai dalyvavo Lietuvos kultūriname gyvenime: leido knygas, steigė mokyklas, 1570 m. įkūrė Vilniaus kolegiją (p. 11–14).

Nicolaes de Clerck. *Tooneel der keyseren en coningen van christenryck sedert den onderganck van het GriECKS Keyserdom...*

Tot Delf [Delftas]: Niclaes de Clerck, 1615

Scenos iš krikščionių karalystės imperatorių ir karalių gyvenimo po Graikijos imperijos žlugimo – Delfte dirbusio spaustuvininko ir graverio Nicolaeso de Clercko (†1626) veikalas apie Europos valdovus. Knygoje pagal valstybes chronologine tvarka – nuo legendinio Romos įkūrėjo Romulo (VIII a. pr. Kr.) iki XVII a. pradžios – pateikiamos karalių ir imperatorių biografijos, iliustruotos jų portretais, ir istorinių įvykių santraukos. Vietos skirta ir Lietuvos bei Lenkijos valdovams: Žygimantui Senajam, Žygimantui Augustui, Steponui Batorui, Zigmantui Vazai.

Carolus de te. Conincs

Edeldom: Dat hy niet en mach Ceych ambanghen verbonten men maer
 hen nieuwe schattinghen opstellen, de Domeynen veraltenen en noch eenigh
 salen veranderen in Soubvernement, noch ooc selve geen Den tentie geben te
 ghen perant van den Goeldom, dan met consent en advies vande Raet des
 Conincp. De Coninc noch den Raet des Conincp. en moge geen nte
 we Ondanantie maken, noch nteve impolte oplechte, of minne doen sarn
 noch een successie tot de croone noemen dan met consent vande Edeloms
 dewelcke hebben danc in handen heeft by na alle de staten des Conincp.
 Den Raet verkiest den Coninc waerin den Goeldom moet accorder en be-
 willigen of de verlijzings en soude van gemeer waerde welen. Indien den o-
 berleden Coninc een sone nalae, men beslupe gewillich dancselve te verkieze.
 Maer eventuel ter contract moge welandische Prince soliteek om de croo-
 ne te hebben. Den intwen Coninc eer hy gekroont wert is bebondt te swe-
 ren, dz hy zal conserve de Rechten en Privilegie an alle stat en elc int pa-
 ricular dz hy zal annemte alle sijn middelen om weder te herreynghen. Den
 Raet swerf alsdan reciprocque van haer sijn getrou te sijn. In oudre
 tyden werden de koninghe gecroont en gefalst tot Gnelne, maer nu gheschied
 het selve inde groote kerck tot Cracow, vande Meest-bisschop van Gnelne en
 twee bisschopp. Men salst den Coninc voer den hoogen Altar rilsche de
 twee schouder, men stelt op sijn hooft een goudt Croone, en in sijn rechte
 den Goudt sepreer, in sijn lincke hant een goudt Appel, daer na gaet de ko-
 ninghe sijn in een hooch verheben Croon, en na volpyninge van meer andere
 Ceremonie wort hy in sijn Paleys gebracht. Des ander dachs wort hy kro-
 der gekroont met groote solemniteit en ghebrucht in een groote plaetze den
 Raet de hooftmaet Heeren des Conincp. dygt alsdan den Reptre appel
 en sweret voer hem. De Coninc gaet sitten op een hoogen stoel en de Raet-
 heer des Conincp. wat leger conons hem. Daer na recht hem de koninghe
 alleen opnemende het bloot sweret inde hand, doct de coninghe seerd an alle sijn
 de, daer na hem weder neder setten verkiest eenige kinderen, die salde met hy
 plat des swaerts op de schouder. Dit gedaet sijn de Soubverneits en Ma-
 gistrat des Conincp. doct de eed en nteve Coninc, daer na wort hy we-
 der gelept in't kasteel, alwaer een solomneel banquet wort gegeve. Wy heb-
 ben hier dit boofs verhael vande macht en Crooninghe der Coningen van Po-
 len hy geboege meer om te onderst den hooft vā eenige Calumniateurs
 vande sijn de van dese natie, beschuldigende van onbeguamez en desoyd
 dan om te verlegē dit Discours in welc continuatie men moet consideren
 hooftmaet de salie die geschiet sijn in onzen Eyd. Alexander groot Hertog
 van Litbau wort Coninc verhojt na de dood van Ioan Albert inden jare 1705
 maer hy was onderwojpe verseynde sietē, also dz hy nē langer en regere
 als twee jaren, in welcē tyd hy vercrecht eenige Dictoijē op de Tartare, voer
 namelike opt eynde sijnē lebens, voer hulpe van sijn Capiteinen, insonderhe
 voer Michael Liulky. Na de dood vande koninghe Alexander is int xpc gevolgt
 sijn vjader Sigismundus de eerste, Groot Hertogh van Litbau wterē Ge-
 neraloghe top hier zullen verhalen.

Calimirus de 3. Coninc van Polē troude Elisabeth de dochter vande Kerpze
 Albert, by dewelcke hy wan zes zonen, te wete: Ladislaus Coninc van Hong-
 eyen en Bobemen, vander koninghe Lodewyc die in den sijnch bleef en ty de
 van Soliman: Calimirus dewelcke sone stref, Ioan Albert,
 Alexander Coninc van Polen, Sigismundus de eerste ende
 Frederic Meestbisschop van Gnelne ende Kardinaal.
 Hy hadde ooc ty deselbe vjoutwe hpf Dochteren, te wete:
 Hedwege, die troude Georgius Hertogh van Beyerē
 Sophia troude Frederic Margraef van Brandenborck
 Anna troude Boleslaus Hertogh van Pomerē
 Barbara troude Georgius Hertogh van Saxe
 Elisabeth troude Frederic Hertogh van Ligie.

Gelimitere
 de macht
 der Konin-
 ge van Polē
 wedelstege

Maniere
 der verkie-
 singhe der
 Coninghe in
 Polen.

Sigismundus

Sigismundus de I. Koninc van Polen &c. 183

Sigismundus de eerste, de Poolse Kroon verkreech,
 De Tartaren seer vvrete, bekrichde hy met Zeech,
 Den Tutck, Moldaef en Duytsch, en Moscoviters met,
 Syn van hen vverderstaen, en door sijn sweert verplet,
 Polen heeft hy verrijckt met Werten en ghebouwen,
 Den Edeldom vereent, voor koninc groot benouwen,
 Als hy veel had ghebeert, tyvee en vier mael thien laren,
 Is hy vvt t' Aertliche Ryck, int Hemelliche vervaren.

Sigismundus de I. Coninc van Polen. Groot hertoch
 inde Litbau. Hertoch in Russea, Prussen, Masowen, etc.

G g

Sigismundus

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1506–1548) Žygimantas Senasis
 Iš Nicolaeso de Clercko knygos *Tooneel der keyseren en coningen van christenryck sedert den onderganck
 van het Grieks Keyserdom...*, Delftas, 1615

Lietuvos didysis kunigaikštis (1544–1572) ir Lenkijos karalius (1548–1572) Žygimantas Augustas
Iš Nicolaeso de Clercko knygos *Tooneel der keyseren en coningen van christenryck sedert den onderganck van het Grieks Keyserdom...*, Delftas, 1615

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1576–1586) Steponas Batoras
Iš Nicolaeso de Clercko knygos *Tooneel der keyseren en coningen van christenryck sedert den onderganck van het Grieks Keyserdom...*, Delftas, 1615

Sigismundus de 3. Coninck van Polen.

Dees Prins van Sveden Jong, de Poolſche Croon aenveert
 Als Maximiliaen van Samouky, was verheert:
 Maer Svedens Ryck seer groot syn Vaderlyck eerdeel,
 Door Roomſchen yver heet is hem ontſet gheheel:
 Smolenſco ſtere vermaert, de Stat Moscou seer groot
 Hy vint en ooc verliest: beleent met Pruyſſen bloot
 De Brandenburchs Ceurvorst: syn Lant ten roof geſtelt,
 Van mytineerders veel, meest door Tartars ghevult.

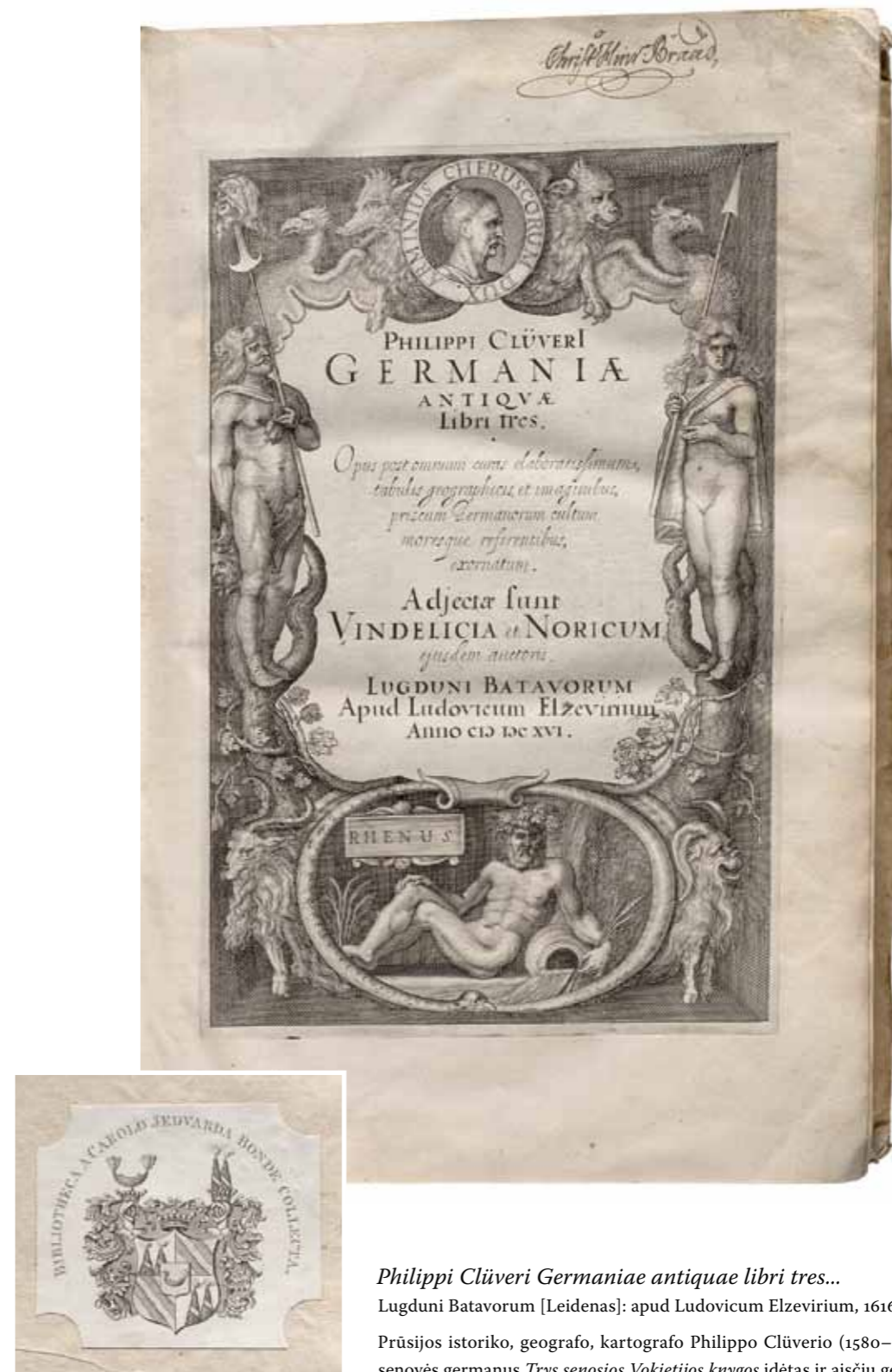
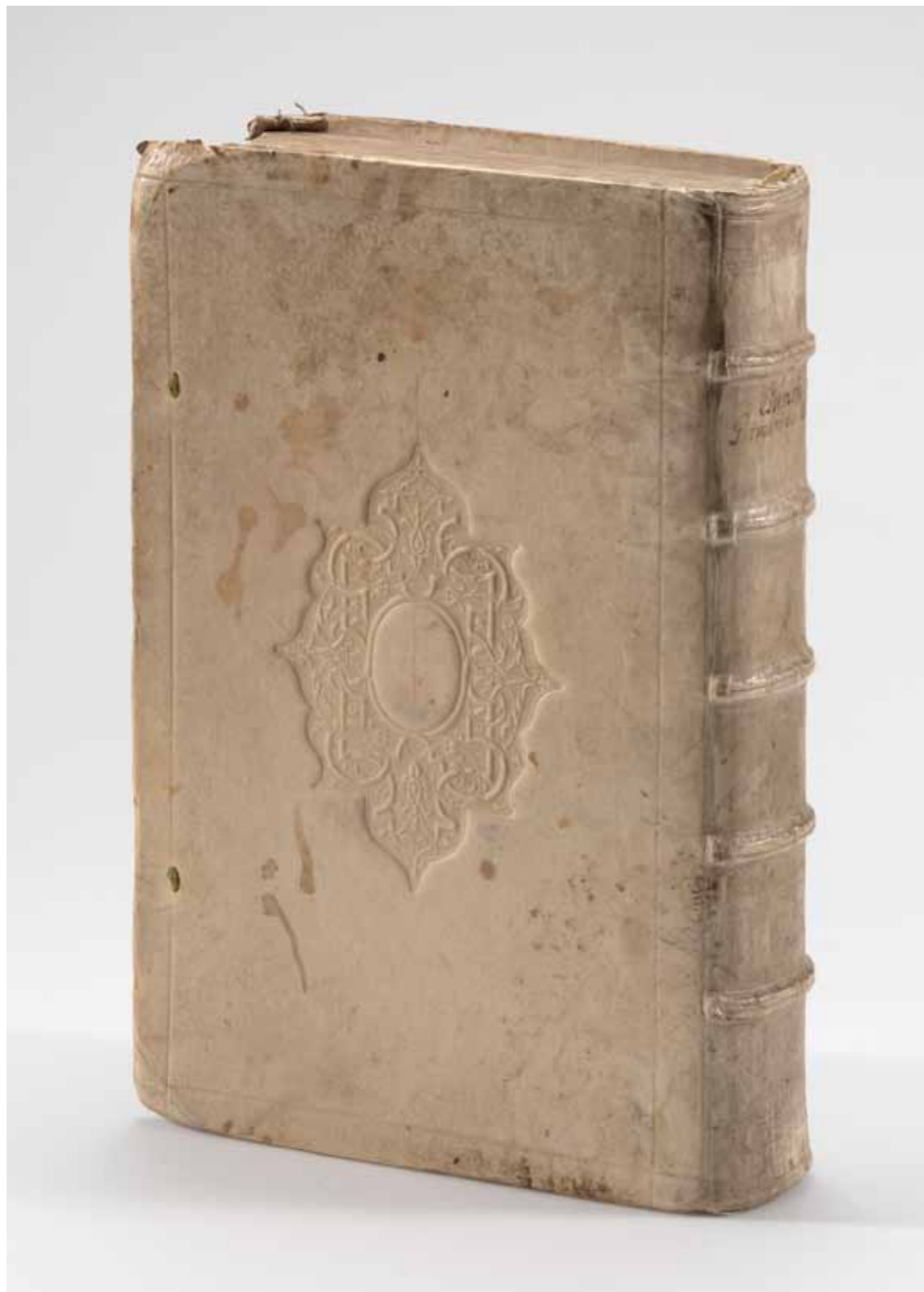
Sigismundus de III, byder Gratie Gods Coninck van Polen. Grootheerch inde Lithau. Hertoch van Russen Prussen etc.

Sigismund

Sigismundus de 3. by der gratie Gods
 Coninck van Polen, Grootvorst
 in Lithuanien, &c.

Sigismundus de 3. Coninck van Polen ende
 van Catharina de Suster van Sigismundus Augustus de
 tweede / weert vande Polacken tot haeren Coninck be-
 troffen / doo' ernstich aenhouden van syn s' dorpe Anna
 weduwe handen Coninck Stephanus leit overleden.
 Sigismundus wesende een Jong Veece van 11 Jaer /
 ghehojden den 20. Junius Anno 1566. tot Koninck ver-
 hojen wesende dan een pappe der Polacken, daer on-
 der was Iohannes Somouky Cauiders met sentge Bis-
 schoppen / is langhe Danwyck in Polen gekomen / also oock debs Maximiliaen
 van Oostenryck, met eenen ranselpecken Leghe Dolckus inde haest vergaert.
 Maximiliaen teghen Sigismundus verhojen wesende / herst de Stadt Cracou
 belegheert / daer hem de Aeres Cancellier Samouky in hiet / ende als Overste
 Hooftman van Polen de Stadt besandende / voo' Sigismundus, ende heeft een
 bevels Maximiliaen daer van gheslagen / de welcke heel Dolckus ende gheschut
 verloor ende daer doo' veroorſaect wort alre rechen na de fronten van Sie-
 ſen, om hem weder te stercken.
 Sigismundus dede daer na triumphante incoude inde Hoofstade Cracou-
 wen, ende weerd aldaer solennelyck ghecroont den 27. Decembris 1567. Na de
 Croontinghe schreef hy anden keiser Rudolphus dat hy wilde jon Hoeder
 thups ontbedden / ende de schade vande ghehojen verontrenten weder op-
 richten / soo sulckx niet en geschiede soude hy syn lands welbaere moerou doof-
 slaen / als syn eere ende Ampt vercepſchte.
 Na dese waerchouwinghe heeft de Koninck Sigismundus den hooftz Samou-
 ky tegen Maximiliaen ghesonden / nae een Staat gheuaert Welumb in Hoog-
 Polen, daer Maximiliaen lach met wyenich Dolckus bis de Cancellier meynere
 becraftighen den 24. Januarij 1568. ter selver tyde hadde Maximiliaen oock een
 deel Dingerd Cerechoole bekomen: maer die waren seer moede ende mat / wase
 doo' gheschiede dat de Cancellier oit wel 5000 Derte was / de Armade van
 Maximiliaen heeft gheslaghen / altoo daer wel 3000 op de plaats doot bleven /
 Maximiliaen niet dohen de 5000 sterck spande.
 Maximiliaen blachte in het dingelegen Gedeelten Bistchingh met de hooftman-
 ns Capteynen ende Cerechoole / twelck reidont weert heren vanden Cances-
 lere, de hooft-Radt in djanbe gh' rechen / ende met Maximiliaen gheschut de-
 schoren.
 Maximiliaen geen welcomste stende heeft het Adelicke oedergegeven tot welbe-
 hagen des verwindees / om meerder bloetdringhe te werten / hy selue in persona
 met t'waelf oer voo'namme is na het Leger gegaen hem gevang' g'vende / bid-
 dende hyt overbleef Cerechoole het l'be te vergunne / t'welck gheschiede, n3 regen-
 dende daerter menich d'ijpant menschen / manne / vrouwen en kinderen van de
 Tartaren werden als slaven wech gevoert ende den Cerechen vercocht. Maxi-
 milien weert vanden Cancellier met alle eelpecke bevels ontfangt hem becla-
 gende met vruendelpetie woorden: hy boerde hem in syn logement en tracteeds
 hem d'incelpe / beselpe de ander Oedele tot groot lof vande vooftz Cancellier.
 De Coninck Sigismundus heeft deselve eerebaerlyc ooc beweest / op de tydinge geen
 teekel van d'ijpshappe maer wel van t'welckde bewysde, en om d'3 den gevang'
 Maximiliaen gheen Spor soude gheschieden / opdoonreeds hy dat hy niet in
 Cracou, maer opt Caistel Cralinſta soude gheswoert woerden / ende wel getrad-
 teert / daer hem de Coninck Sigismundus met de oude Koninginne ende Can-
 celtre gtinghen besoecken / daer hy tot Anno 1589. is ghebleven: doe werden
 partijen

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1587–1632) Zigmantas Vaza
 Iš Nicolaeso de Clercko knygos *Tooneel der keyseren en coningen van christenryck sedert den onderganck
 van het Grieks Keyserdom...*, Delftas, 1615

Philippi Clüveri Germaniae antiquae libri tres...

Lugduni Batavorum [Leidenas]: apud Ludovicum Elzevirium, 1616; 2°

Prūsijos istoriko, geografo, kartografo Philippo Klūverio (1580–1622) veikale apie senovės germanus *Trys senosios Vokietijos knygos* įdėtas ir aisčių genčių aprašymas.

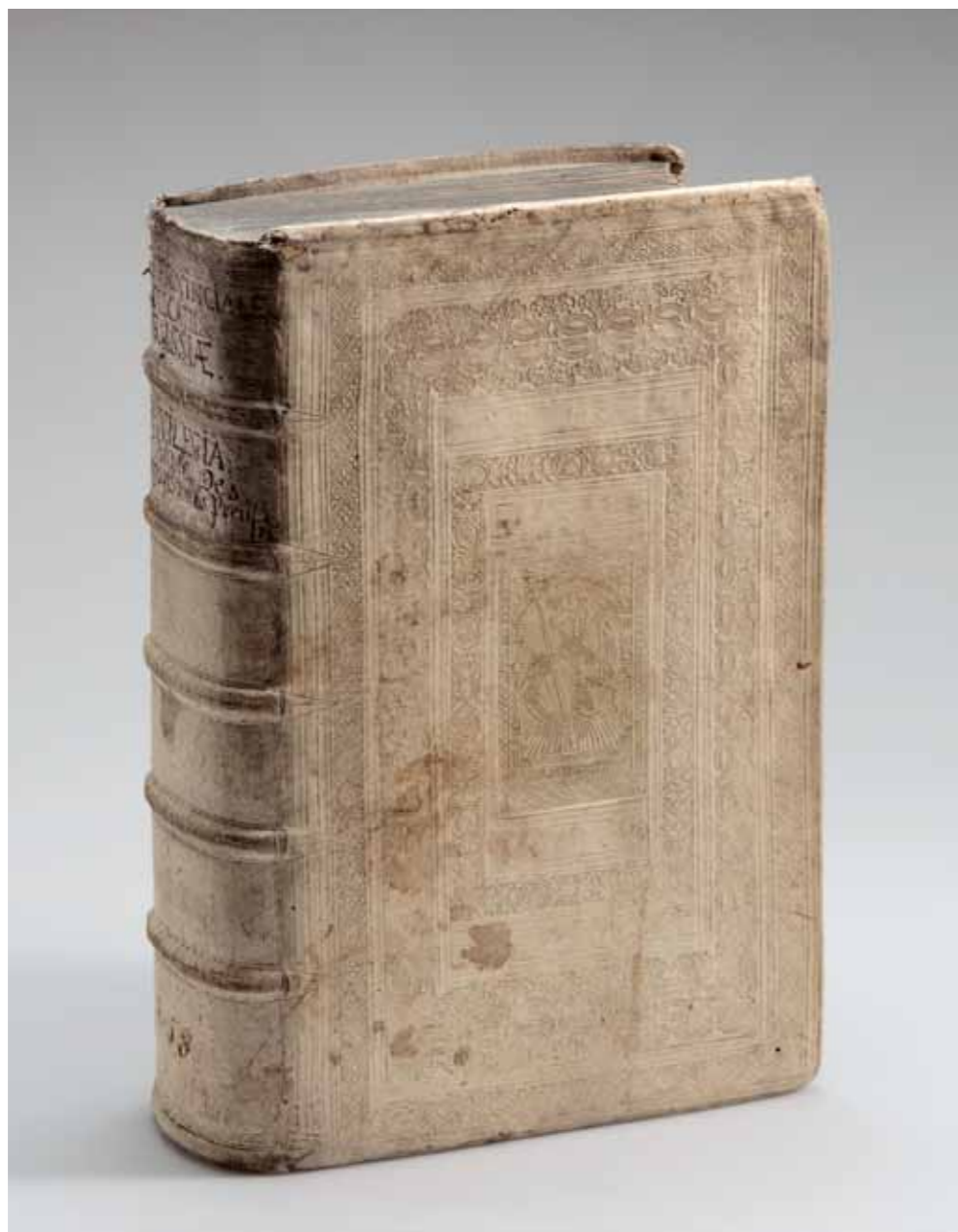
Senosios šiaurės Vokietijos ir kaimyninių kraštų žemėlapis Sudarė Philippas Clüveris. Iš Philippo Clüverio veikalo *Germaniae antiquae libri tres...*, Leidenas, 1631 Žemėlapyje pažymėtos ir aisčių gentys.

Švabijos ir kaimyninių kraštų
žemėlapis

Sudarė Philippas Clüveris.
Iš Philippo Clüverio veikalo *Germaniae
antiquae libri tres...*, Leidenas, 1631

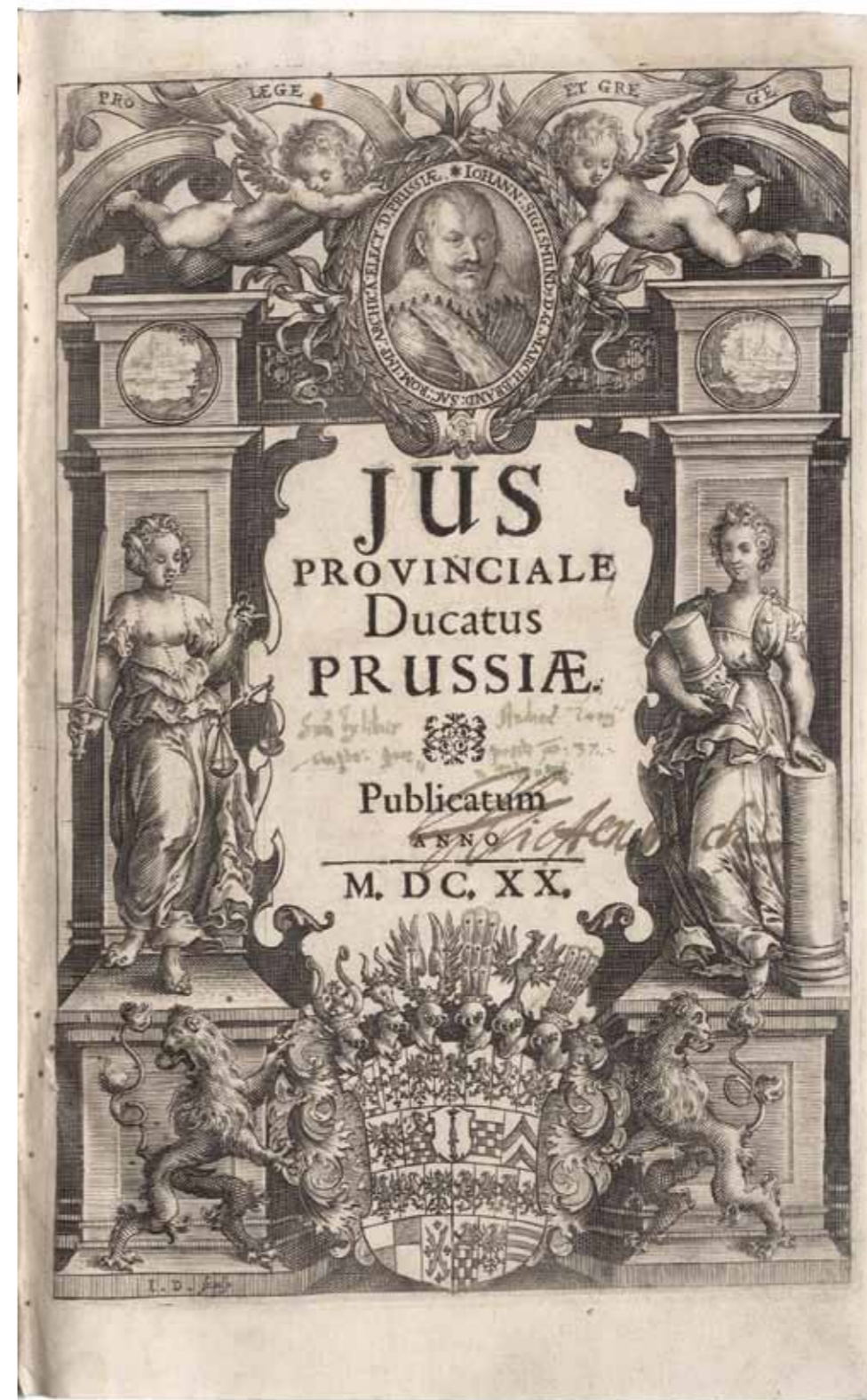
Švabija – istorinis regionas pietvakarių
Vokietijoje. Žemėlapyje pažymėtos ir
aisčių gentys.

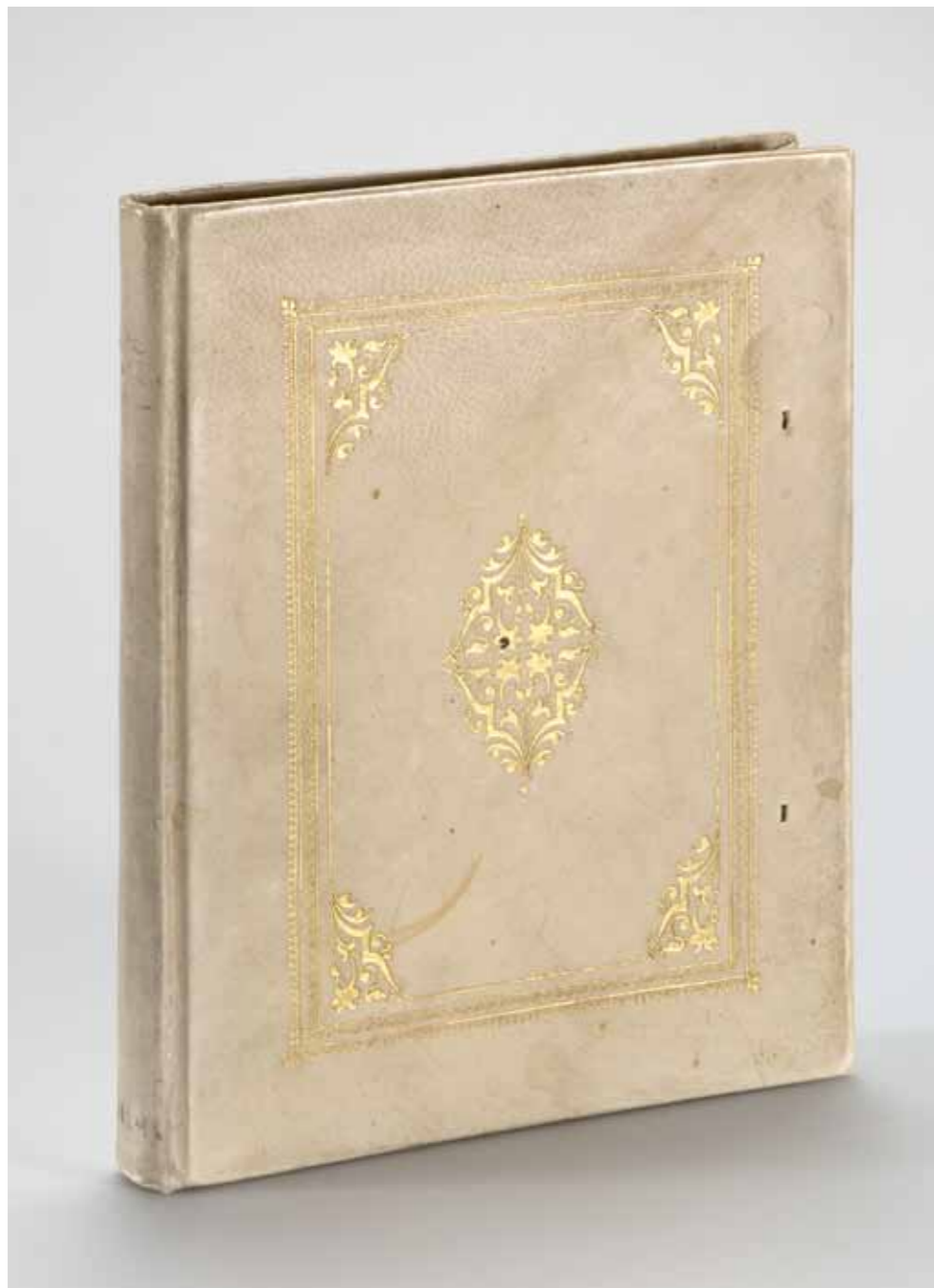

Jus provinciale Ducatus Prussiae

Rostochi: ex officina typographica Augustini Ferberi, 1620–1623; 2°

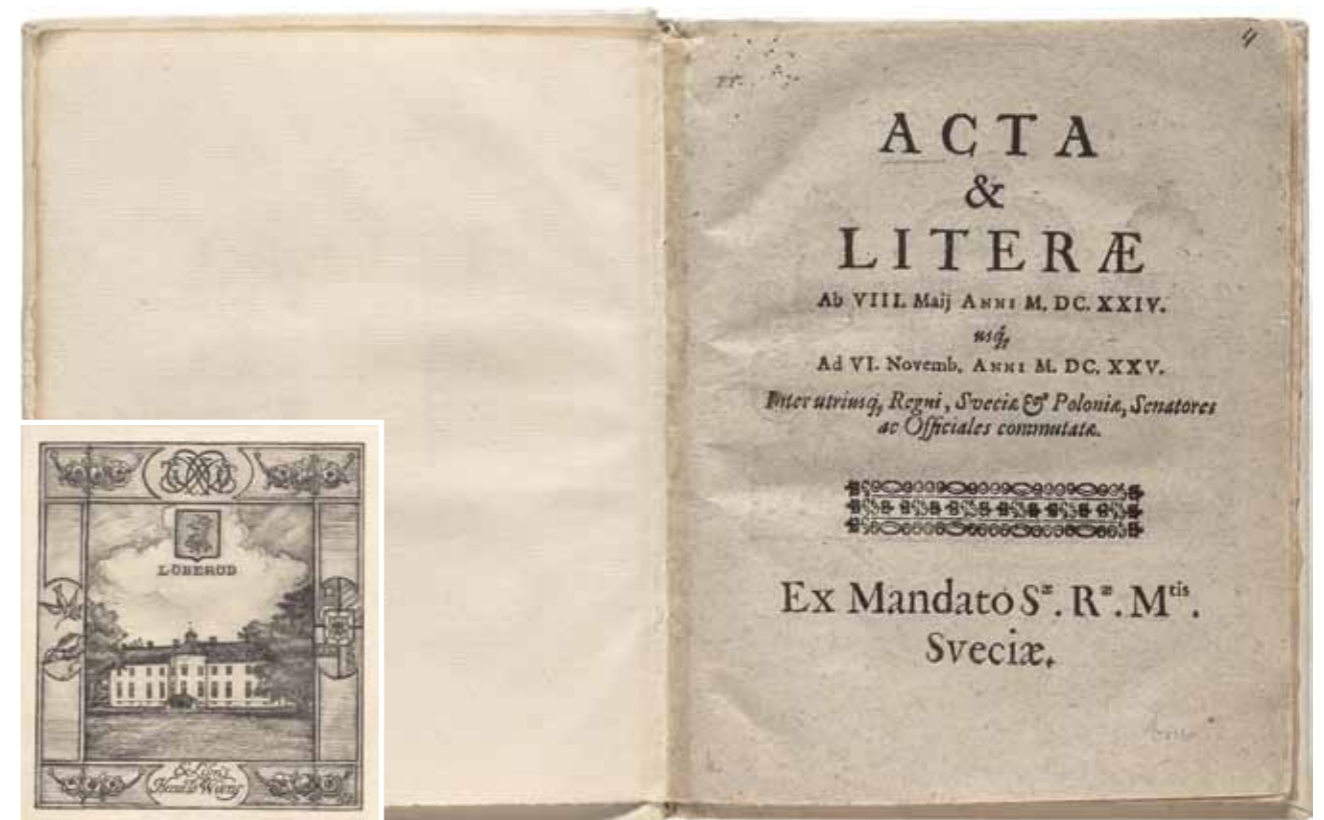
Prūsijos kunigaikštystės provincijos teisė – septynių tomų kodeksas, Prūsijos kunigaikštystės įstatymų rinkinys. Prūsijos kunigaikštystė 1525–1657 m. buvo pavaldi Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui lenine priklausomybe. Kodekso parengimui vadovavo Brandenburgo kurfiurstas, Prūsijos hercogas Johanas Sigismundas (1572–1619), jo portretas puošia antraštinį knygos lapą. Rinkinys įrištas su Karaliaučiaus universiteto profesorius, juristo Andreaso Crebso (dirbo apie 1591–1623) parengtu *Prūsijos provincijos teisės sąvadu* (*Index juris provincialis Prutenici*), išleistu 1624 m. Karaliaučiuje, ir *Prūsijos kunigaikštystės visuomenės sluoksnių privilegijomis* (*Privilegia der Stände deß Hertzogthums Preussen*), išėjusiomis 1616 m. Braunsberge (dabar Branėvas).

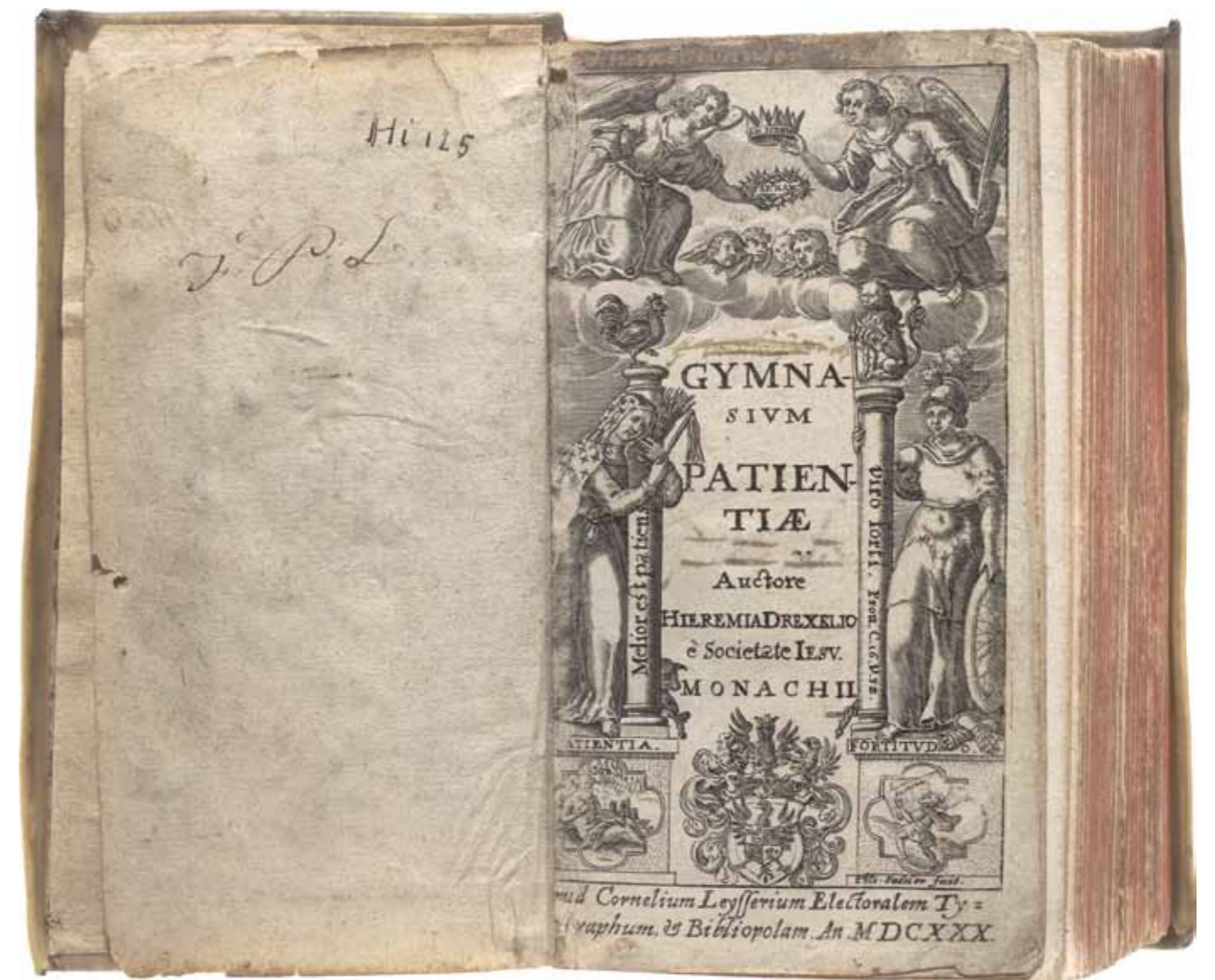

Acta et literae ab VIII. Maij anni M.DC.XXIV. usq[ue] ad VI. Novemb. anni M.DC.XXV. Inter utriusq[ue] Regni, Sveciae et Poloniae, senatores ac officiales commutatae
[Stokholmas, 1625]

Švedijos ir Lenkijos Karalysčių senatorių ir pareigūnų aktai ir raštai nuo 1624 m. gegužės 8 d. iki 1625 m. lapkričio 6 d. – diplomatiinių dokumentų ir sutarčių rinkinys, susijęs su 1600–1629 m. Švedijos ir Abiejų Tautų Respublikos karu dėl viešpatavimo rytiniame Baltijos jūros regione.

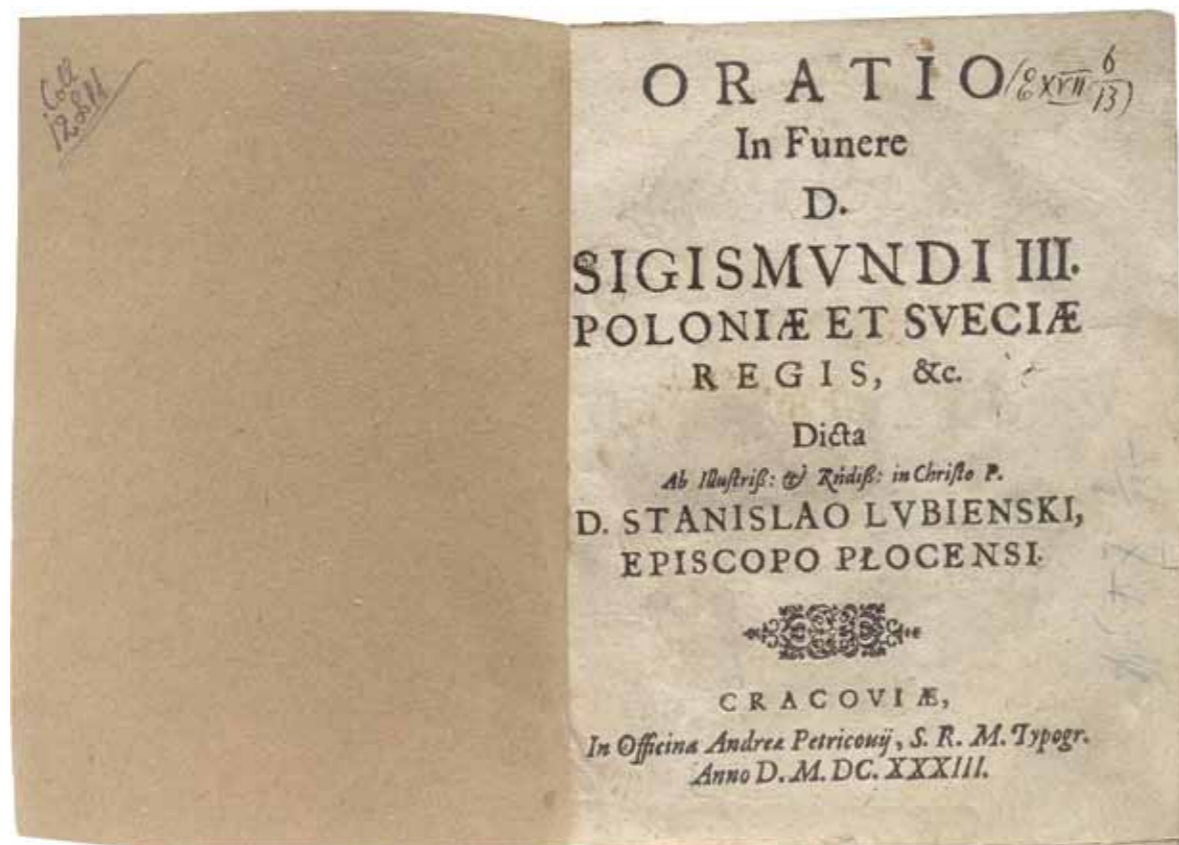
Hieremias Drexelius. *Gymnasium patientiae*
Monachii [Miunchenas]: apud Cornelium Leysserium, 1630

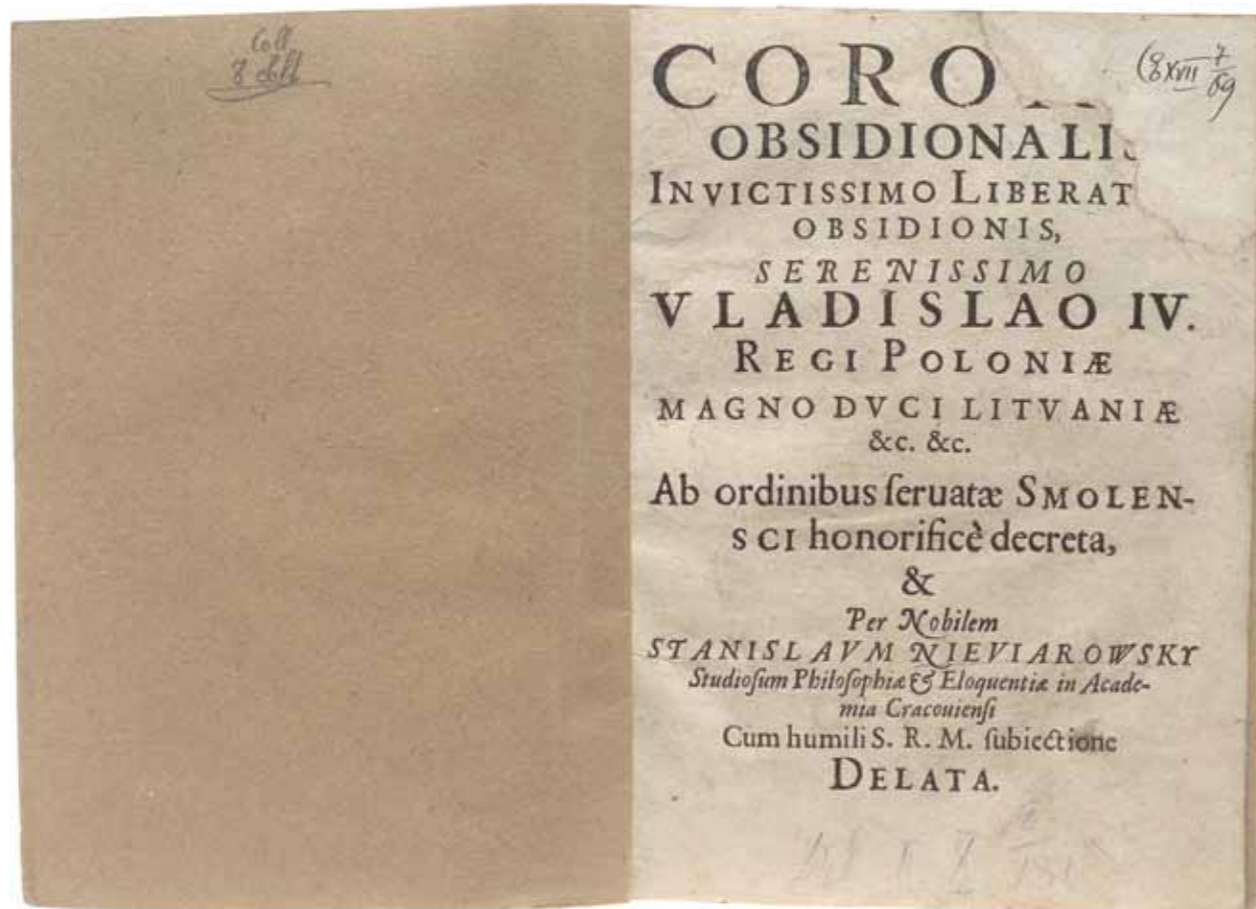
Vokiečių jėzuitų pamokslininko Jeremijaus Drexelio (1581–1638) religinis veikalas apie krikščionišką toleranciją *Kantrybės gimnazija* dedikuotas LDK kancleriui Albertui Stanislovui Radvilai (1593–1656).

Stanislaus Lubienski. *Oratio in funere D. Sigismundi III. Poloniae et Sveciae regis etc.*

Cracoviae: in officina Andrea Petricovij, 1633

Lenkijos ir Švedijos karaliaus Zigmanto III laidotuvių kalba, kurią per valdovo laidotuves pasakė Plocko vyskupas, Zigmanto Vazos sekretorius Stanislovas Lubienskis (1573–1640). Knygą puošia jungtinis Lenkijos Karalystės, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Švedijos Karalystės ir Vazų dinastijos herbas.

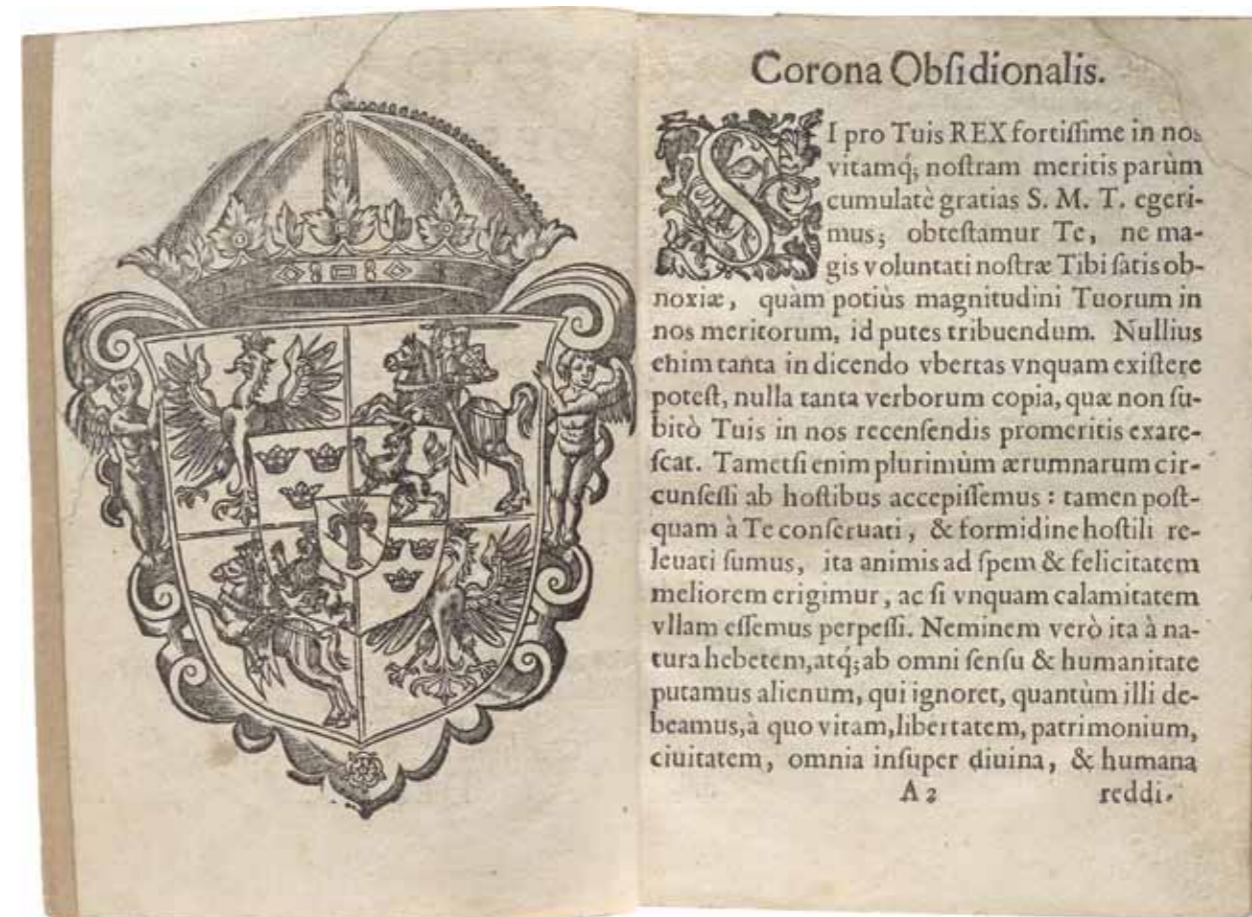

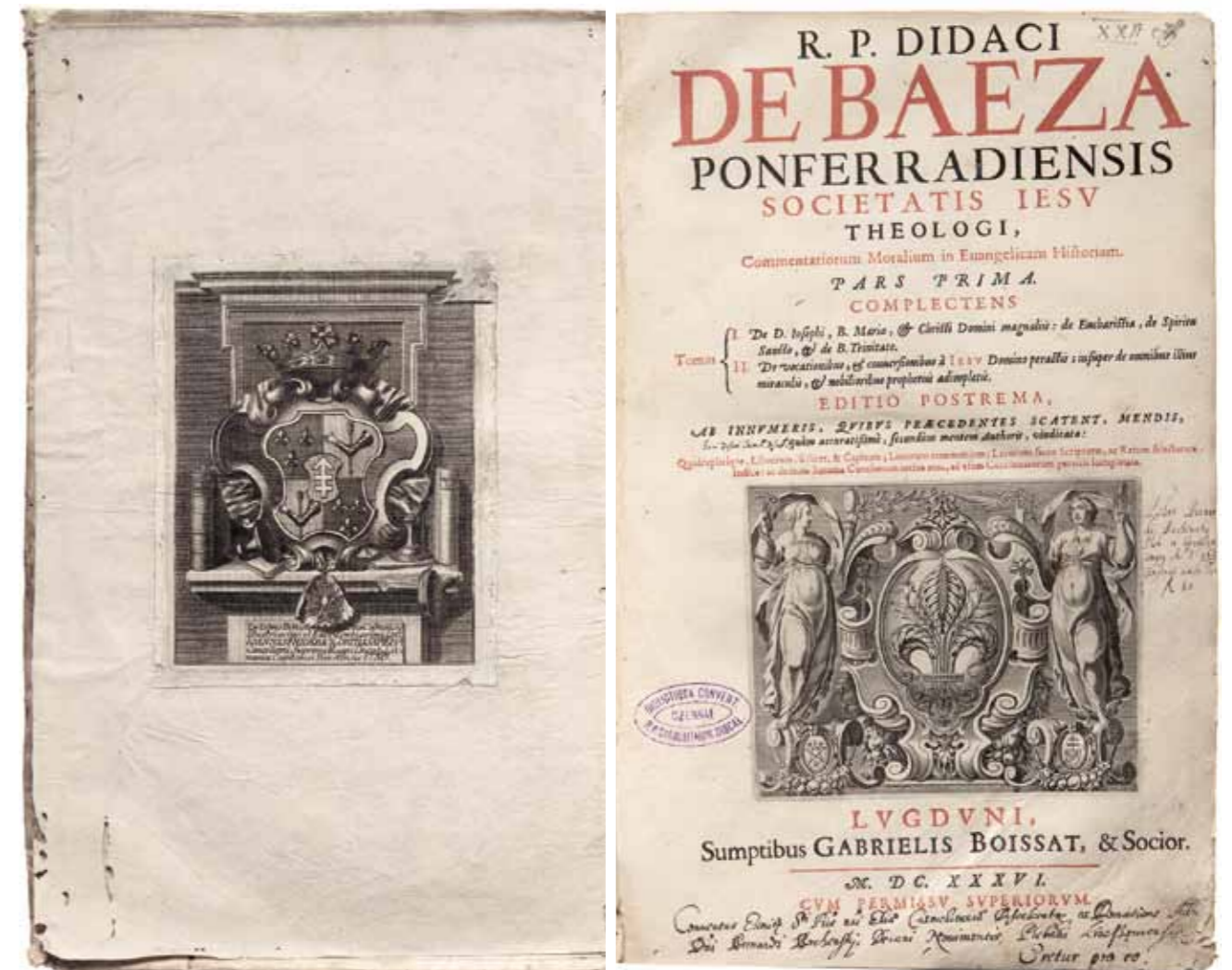
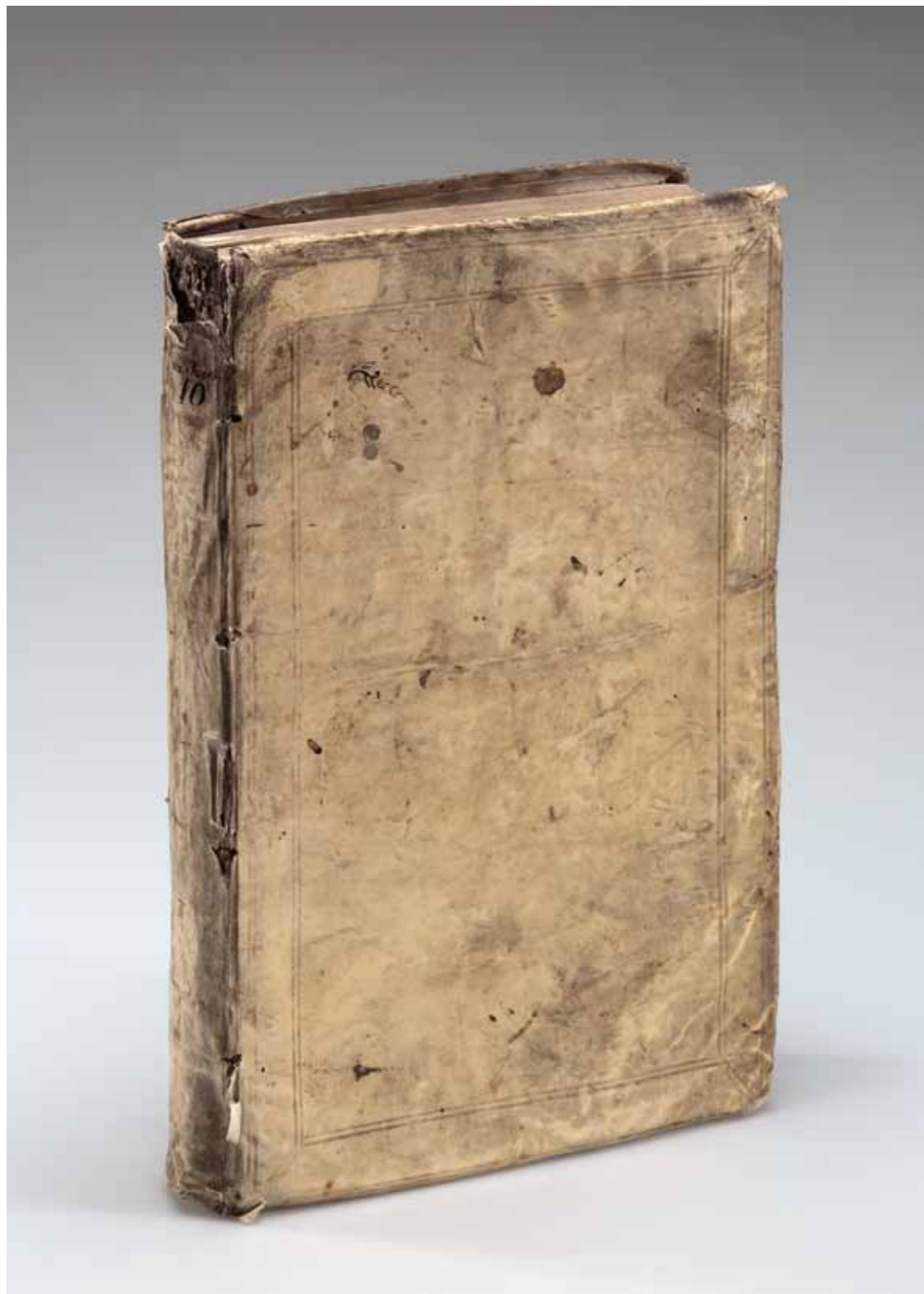

Stanislaus Niewiarowsky. *Corona obsidionalis invictissimo liberatori obsidionis...*

Cracoviae: in officina Francisci Cesarij, 1634

Vainikas už išlaisvinimą iš apsiausties... – Krokuvos universiteto filosofijos studento Stanisławo Niewiarowskio sveikinamoji kalba Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Vladislavui Vazai Smolensko išvadavimo proga. XVI–XVII amžiuje dėl Smolensko, svarbios strateginės tvirtovės, vyko karai tarp Rusijos ir Abiejų Tautų Respublikos. 1632 m. Rusija pradėjo karą, norėdama atsiimti Smolensko, Černigovo ir kitas žemes. 1632 m. lapkričio 14 d. Smolenską apgulė Rusijos kariuomenė, vadovaujama Michailo Šeino. 1633 m. rugsėjo mėnesį Lenkijos ir Lietuvos daliniai apsupo rusų kariuomenę ir ji 1634 m. pradžioje pasidavė.

R. P. Didaci de Baeza Ponferradiensis Societatis Iesu theologi, Commentariorum moralium in Euangelicam historiam..., d. 1–2

Lugduni [Lionas]: sumptibus Gabrielis Boissat et Socior, 1636; 2°

Ispanų jėzuito, teologo Diego de Baezos (1582–1647) veikalas *Evangelijos istorijos moralinis komentaras* iš LDK kanclerio, literato Jono Frydricho Sapiegos (1680–1751) bibliotekos Kodenyje. Knygą puošia heraldinis J. F. Sapiegos bibliotekos ekslibrisas, kurį išraižė Lenkijoje dirbęs olandų kilmės dailininkas Janas Fryderykas Mylius (dirbo 1728–1750). Ekslibrisai Lietuvoje atsirado XVI amžiuje, pradėjus plisti spausdintoms knygoms. XVIII amžiuje ekslibrisai – knygos ženklai, žymintys jos savininką, – buvo pradėti plačiai vartoti Lietuvos bibliotekose.

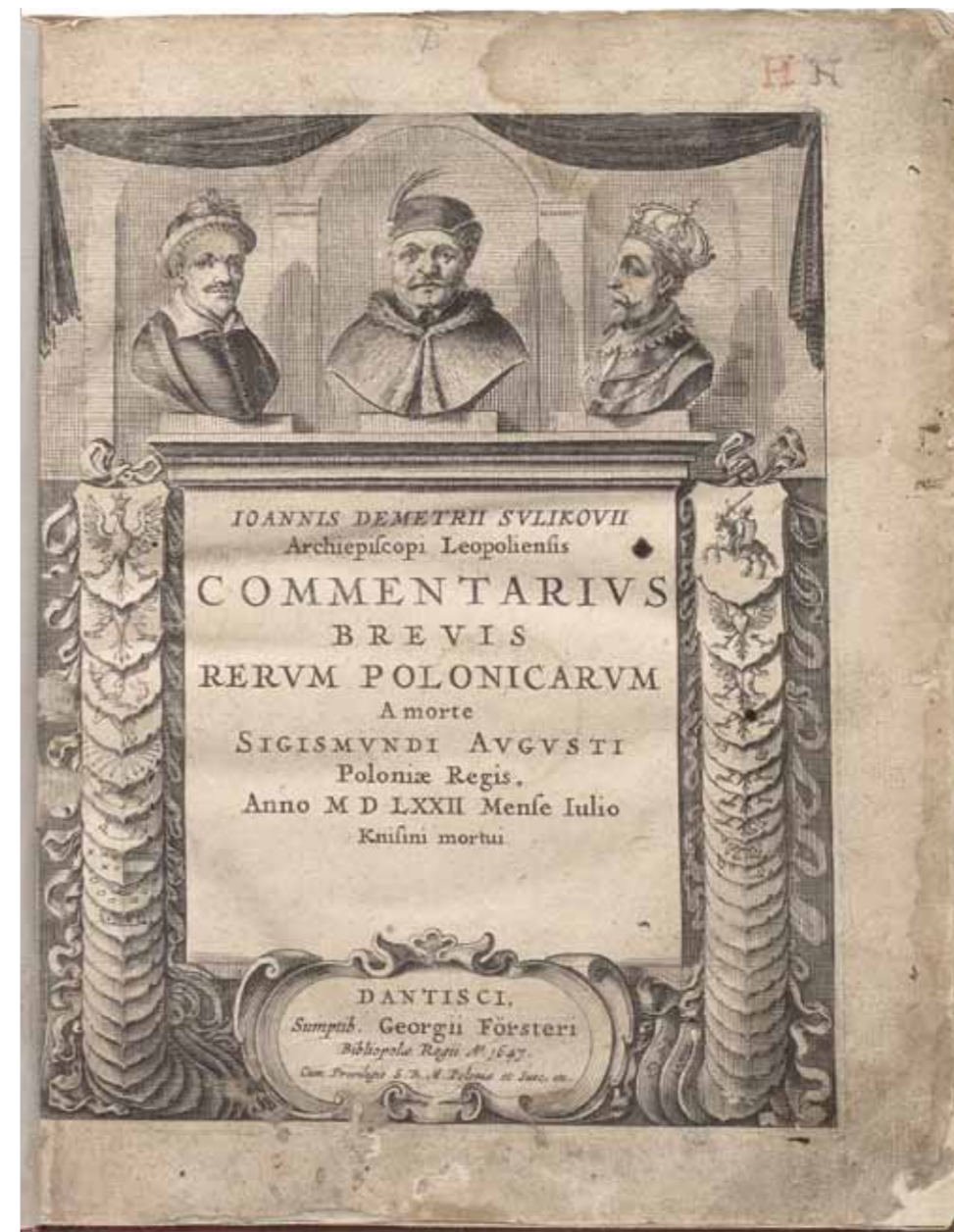
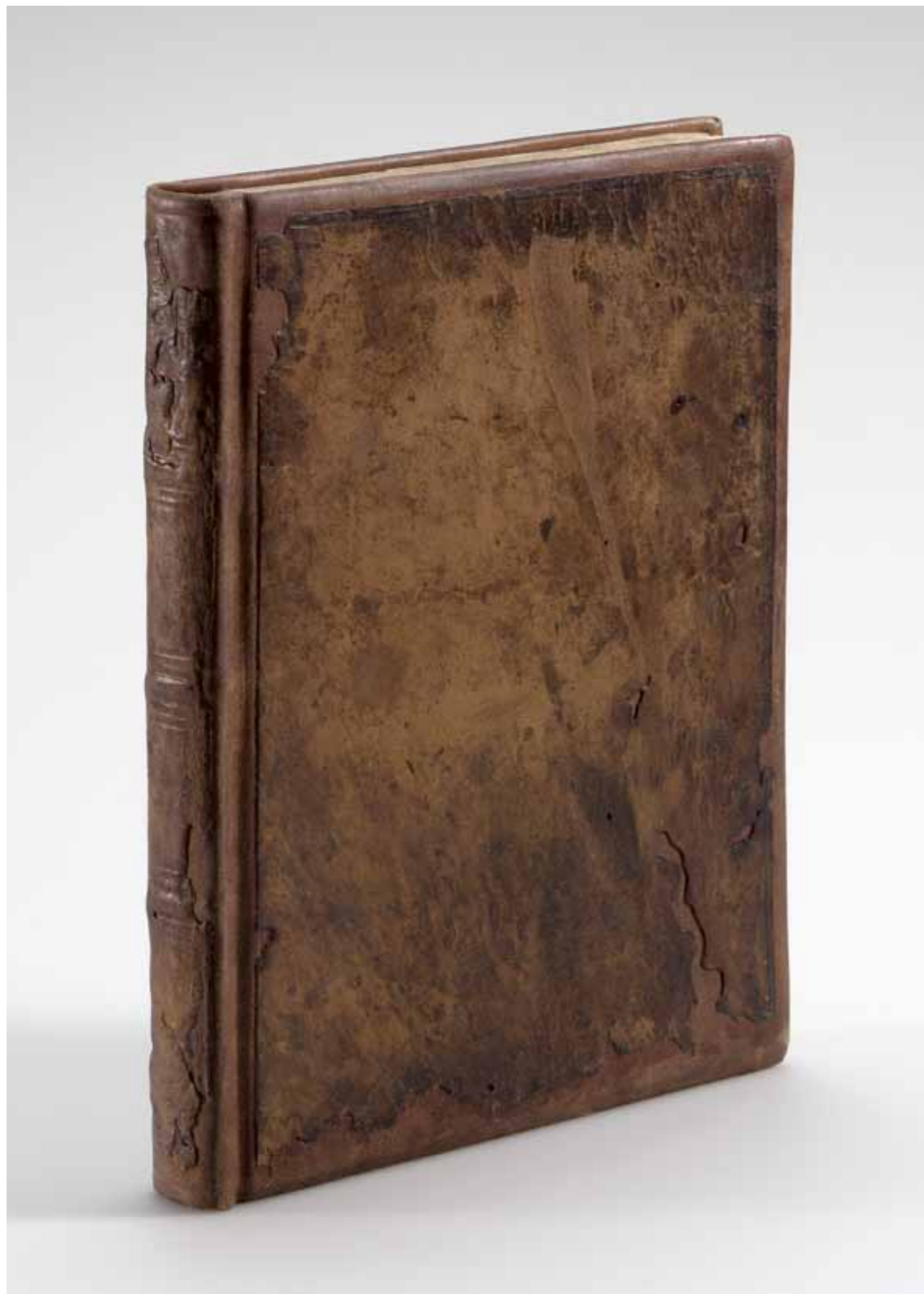

Christophorus Angelus. *Status et ritus Ecclesiae Graecae...*

Francfurti: sumptibus Joannis Beyeri, 1655

Graikų vienuolio Kristoforo Angelo (1575–1638) veikalas apie ankstyvasias Graikijos ir Rusijos stačiatikių bažnyčias *Graikijos Bažnyčios santvarka ir apeigos* iš LDK kanclerio Jono Frydricho Sapiegos bibliotekos Kodenyje. Knygą puošia heraldinis J. F. Sapiegos bibliotekos ekslibrisas.

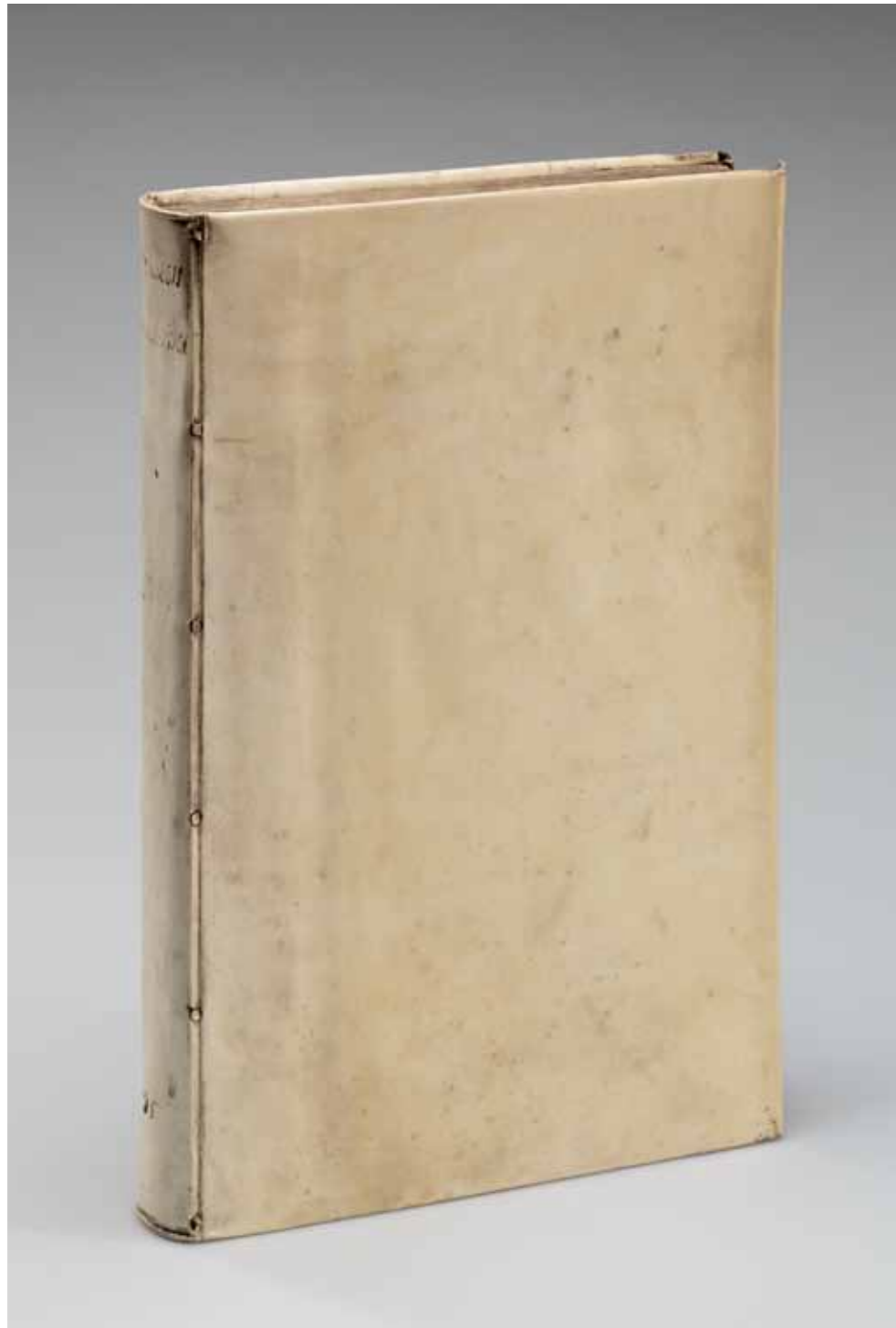

Ioannis Demetrii Sulikovii archiepiscopi Leopoliensis Commentarius brevis rerum Polonicarum a morte Sigismundi Augusti Poloniae regis, anno MDLXXII mense Iulio Knisini mortui

Dantisci [Gdanskas]: sumptib. Georgii Försteri, 1647; 4°

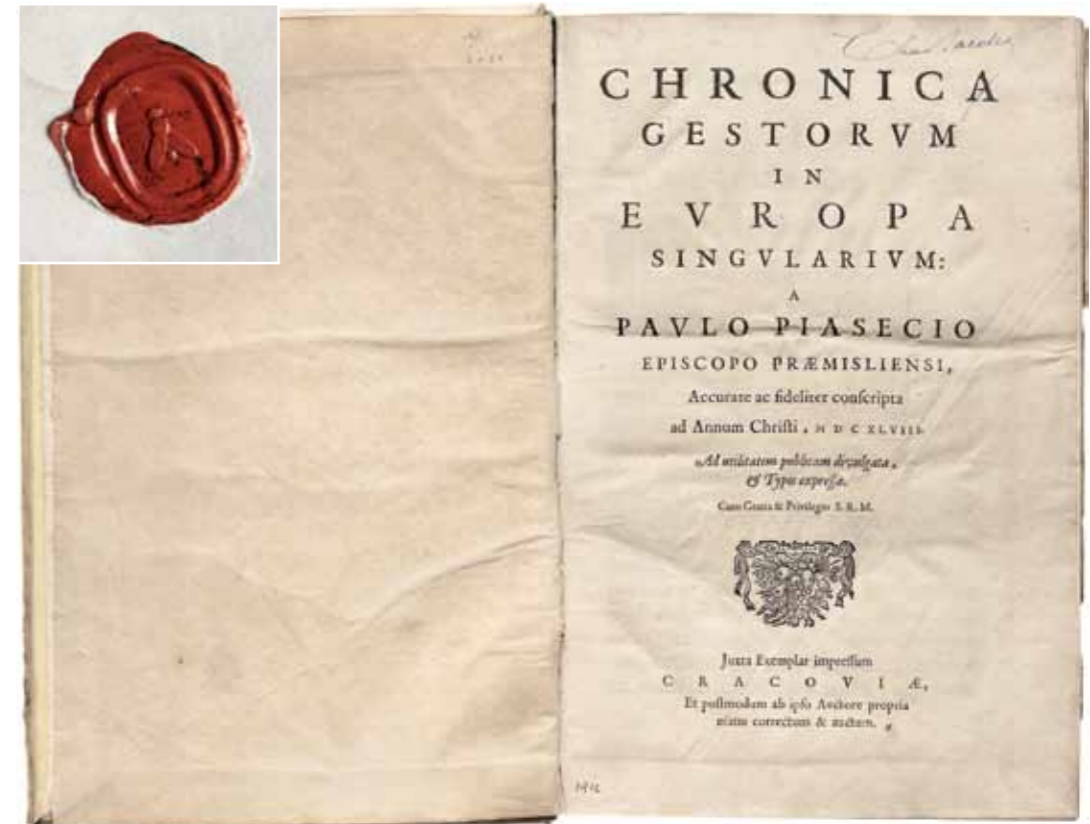
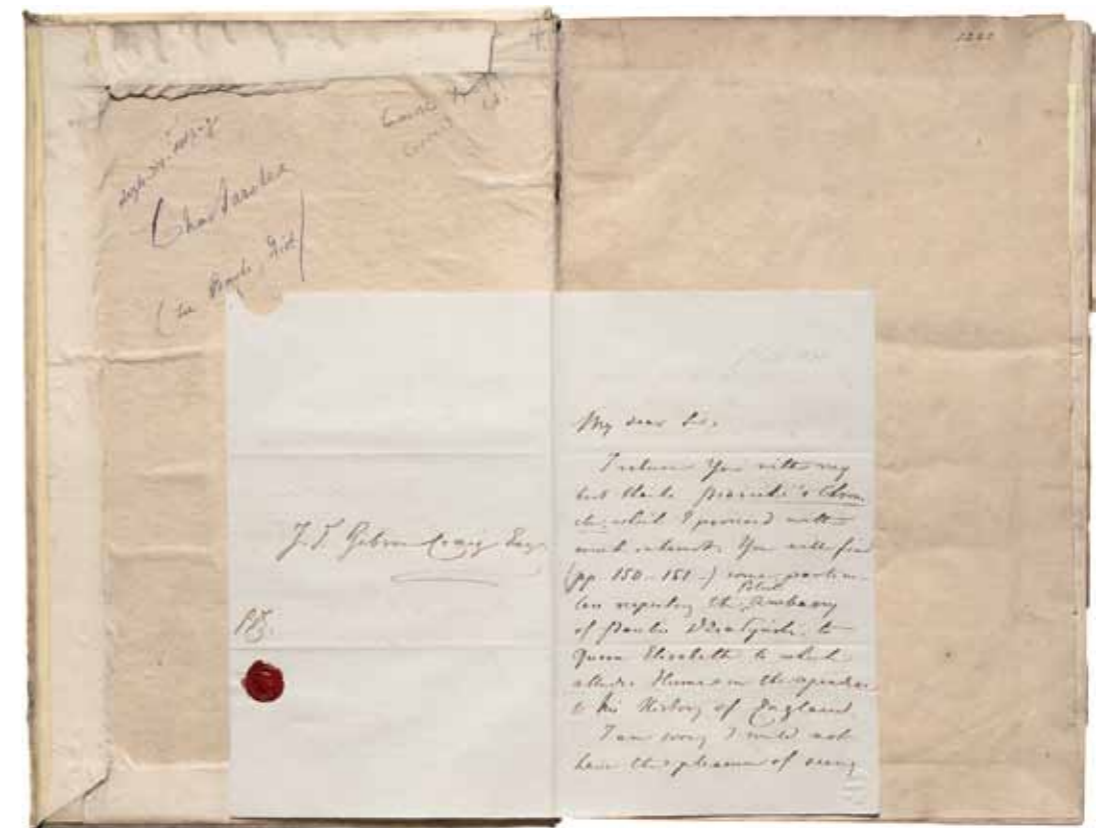
Lenkijos ir Lietuvos valdovo Žygimanto Augusto sekretoriaus ir diplomato, Lvovo arkivyskupo Jano Dymitro Solikowskio (1539–1603) veikale *Trumpas Lenkijos istorijos po Žygimanto Augusto mirties komentaras* apžvelgiami svarbiausi 1572–1590 m. įvykiai Abiejų Tautų Respublikoje.

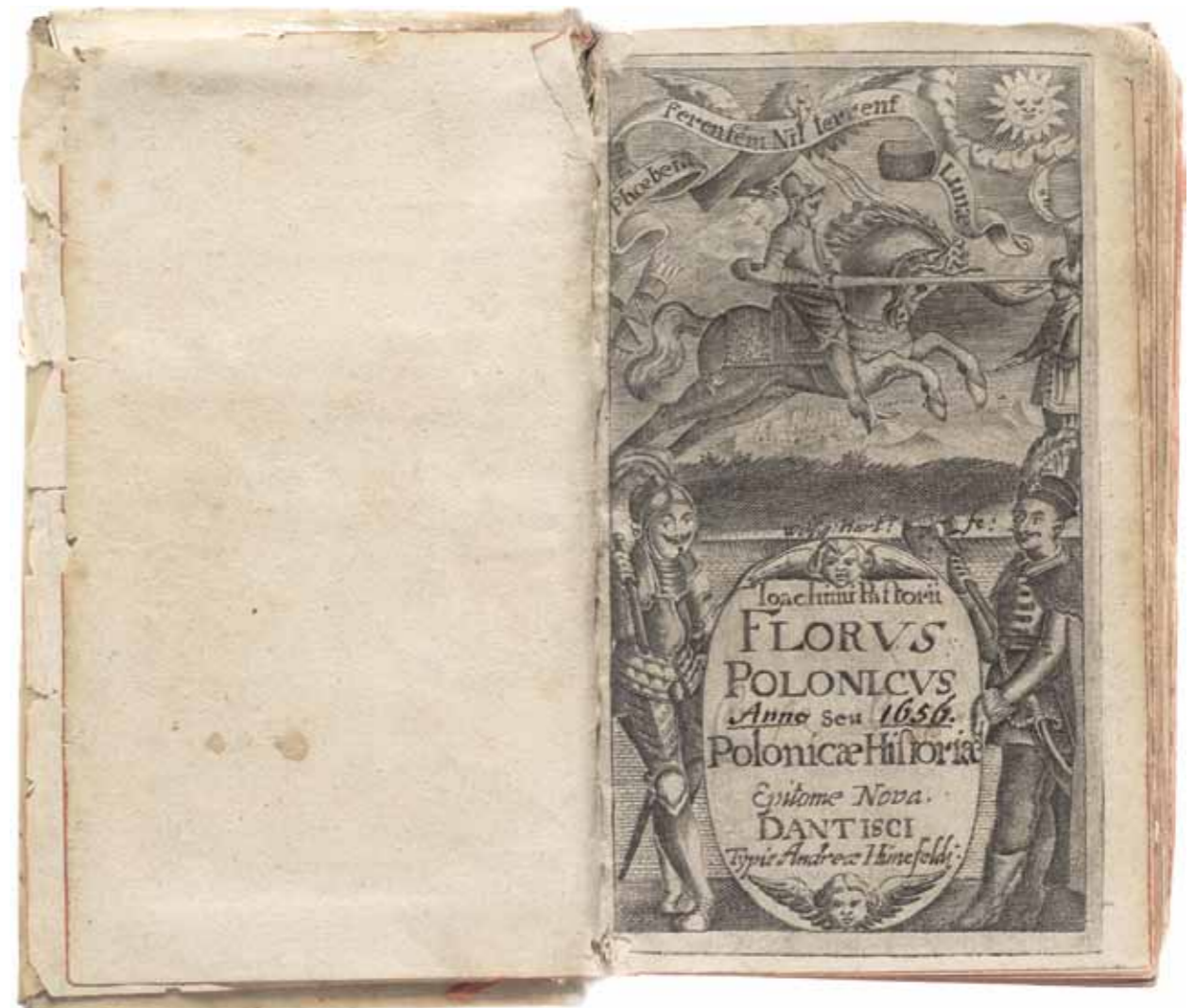

Paulus Piasecius. *Chronica gestorum in Europa singularium*

Cracoviae, 1648; 2°

Lenkų istoriko, teologo, Peremislio vyskupo, Lenkijos ir Lietuvos valdovo Zigmanto Vazos sekretoriaus Paweło Piaseckio (1579–1649) *Nepaprastų Europos įvykių kronika* atspindi esminius XVI–XVII amžių įvykius Abiejų Tautų Respublikoje ir kitose Europos valstybėse, apžvelgia tarptautinius santykius.

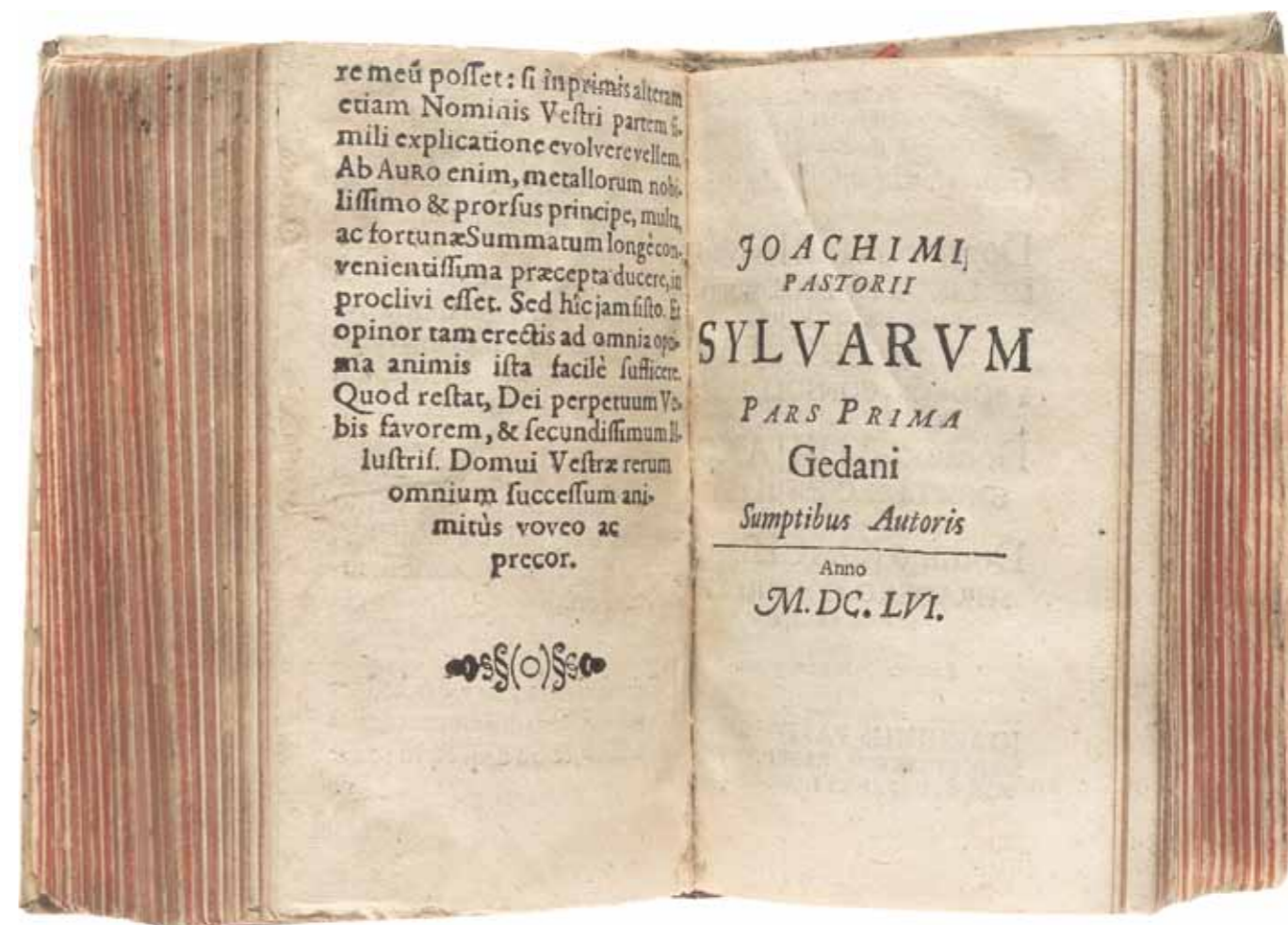
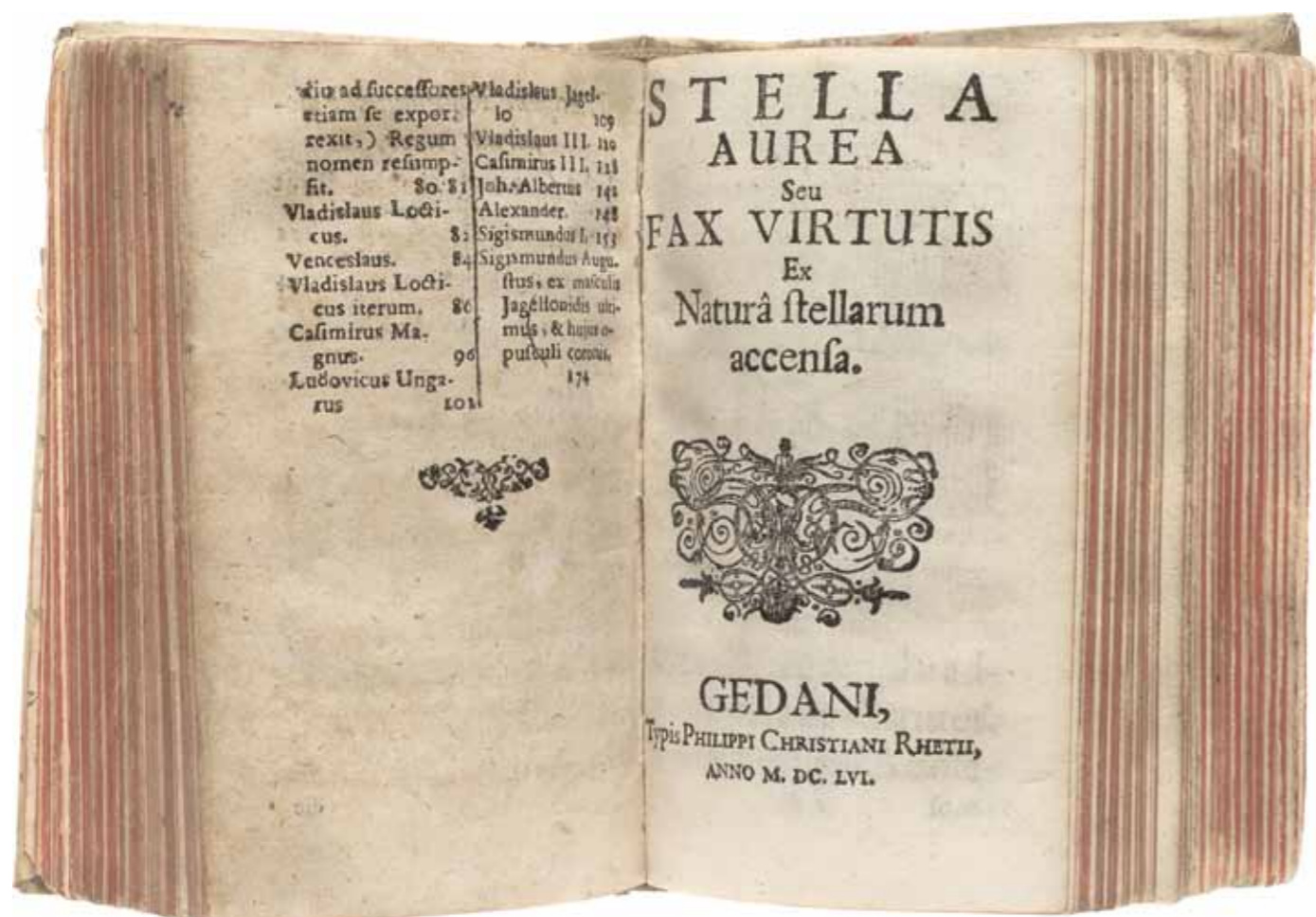

Ioachimi Pastorii Florus Polonicus, seu Polonicae historiae epitome nova...

Dantisci [Gdanskas]: typis Andreae Hünefeldi, [1651]; 12°

Lenkiški žiedai, arba Nauja Lenkijos istorijos santrauka – Lenkijos ir Lietuvos valdovo Jono Kazimiero Vazos istoriografo Joachimo Pastoriaus (1611–1681) parengtas istorijos vadovėlis. Lenkijos Karalystės ir Abiejų Tautų Respublikos istorija pateikiama pagal karalių valdymo metus – nuo VI amžiaus iki Žygimanto Augusto mirties 1572 metais. Knyga pirmą kartą išleista 1641 m. Leidene. Gdanske 1651 m. pasirodė trečioji jos laida. Knyga įrišta kartu su J. Pastoriaus veikalais *Auksinė žvaigždė, arba Dorybės žibintas, iš prigimties žvaigždžių uždegtas (Stella aurea, seu Fax virtutis, ex natura stellarum accensa)* ir *Ivairybių rinkinių pirmoji dalis (Sylvarum pars prima)*, išėjusiais 1656 m. Gdanske.

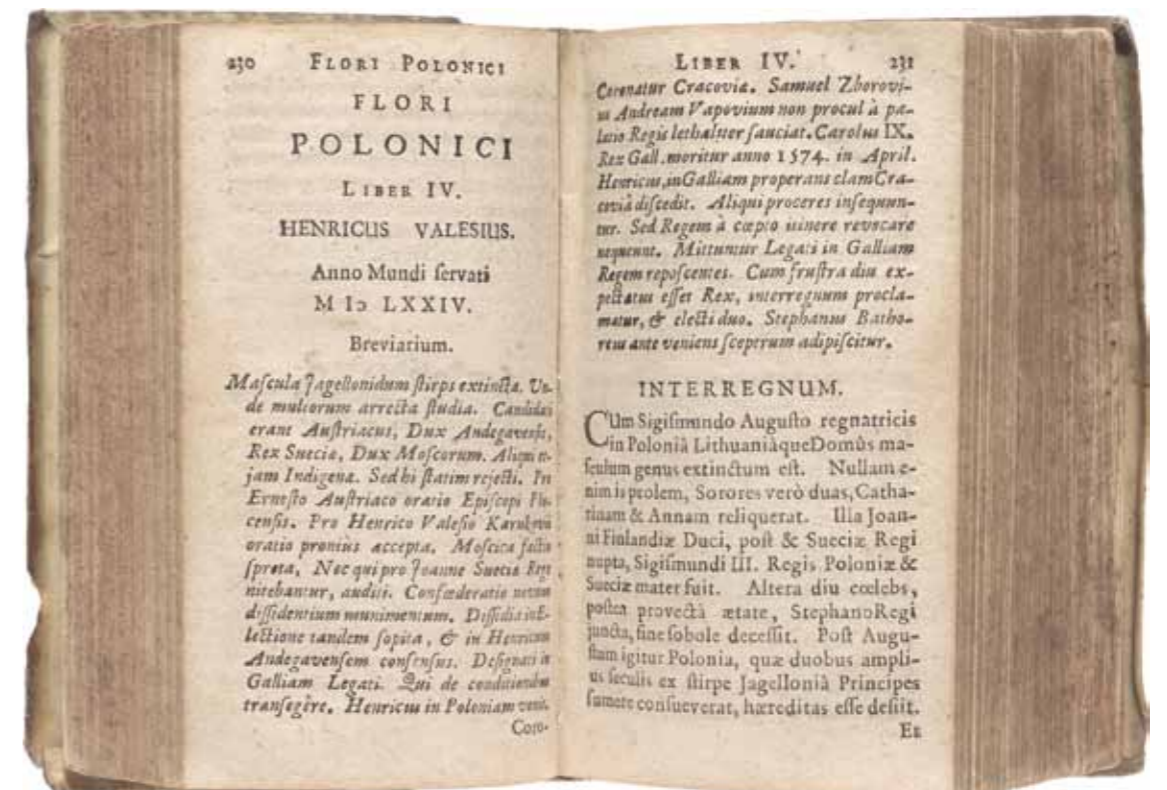
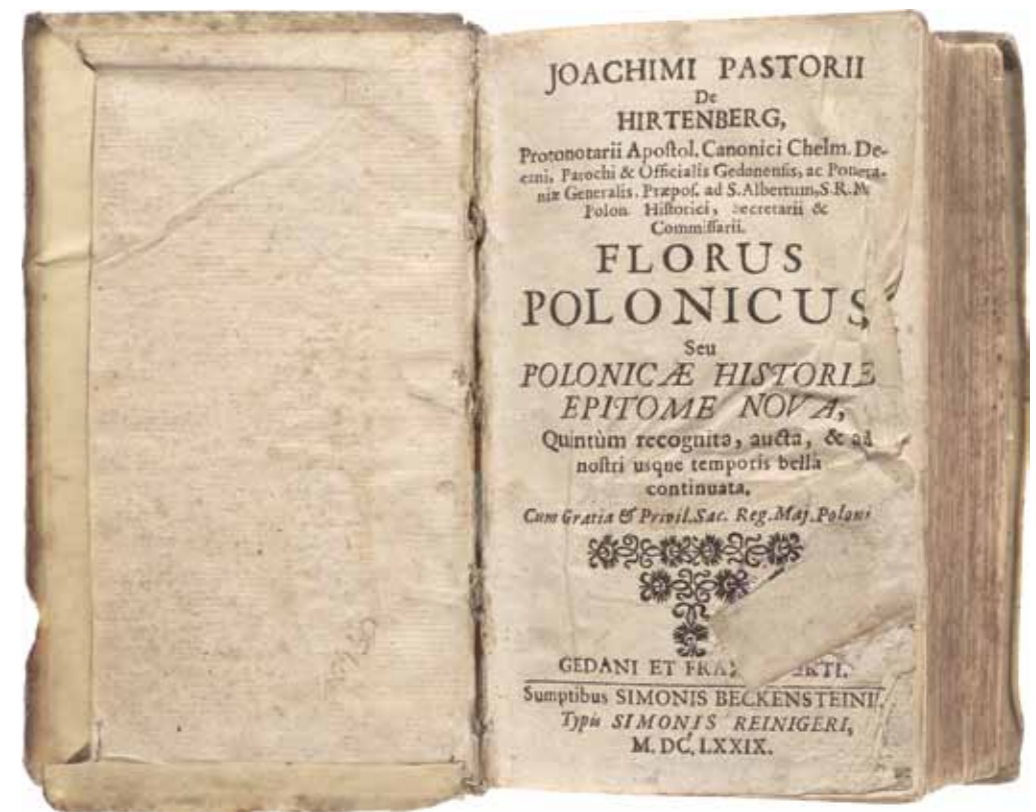

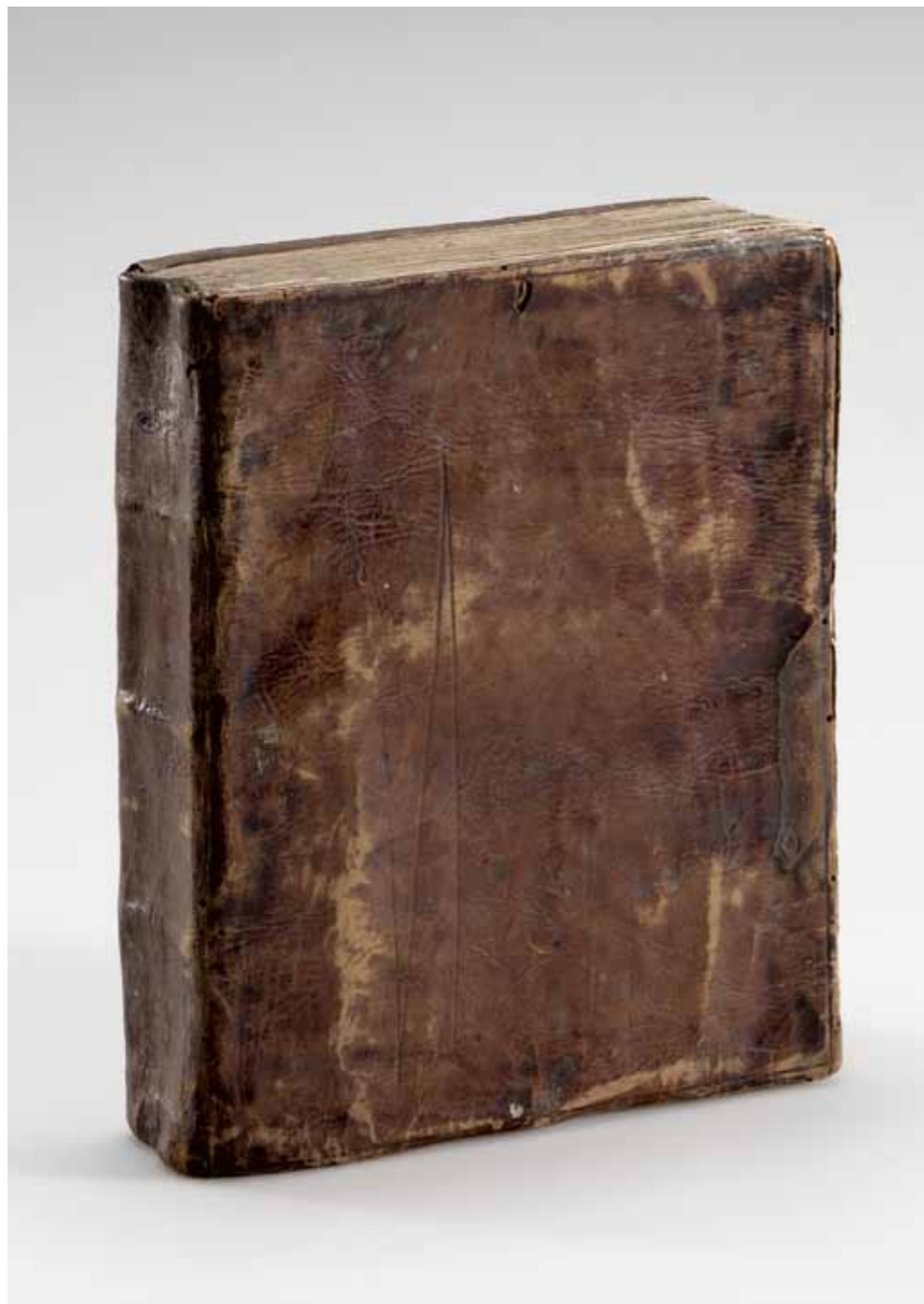

Joachimi Pastorii de Hirtenberg... *Florus Polonicus, seu Polonicae historiae epitome nova...*

Gedani et Francofurti [Gdanskas ir Frankfurtas]: sumptibus Simonis Beckensteinii, typis Simonis Reinigeri, 1679; 12°

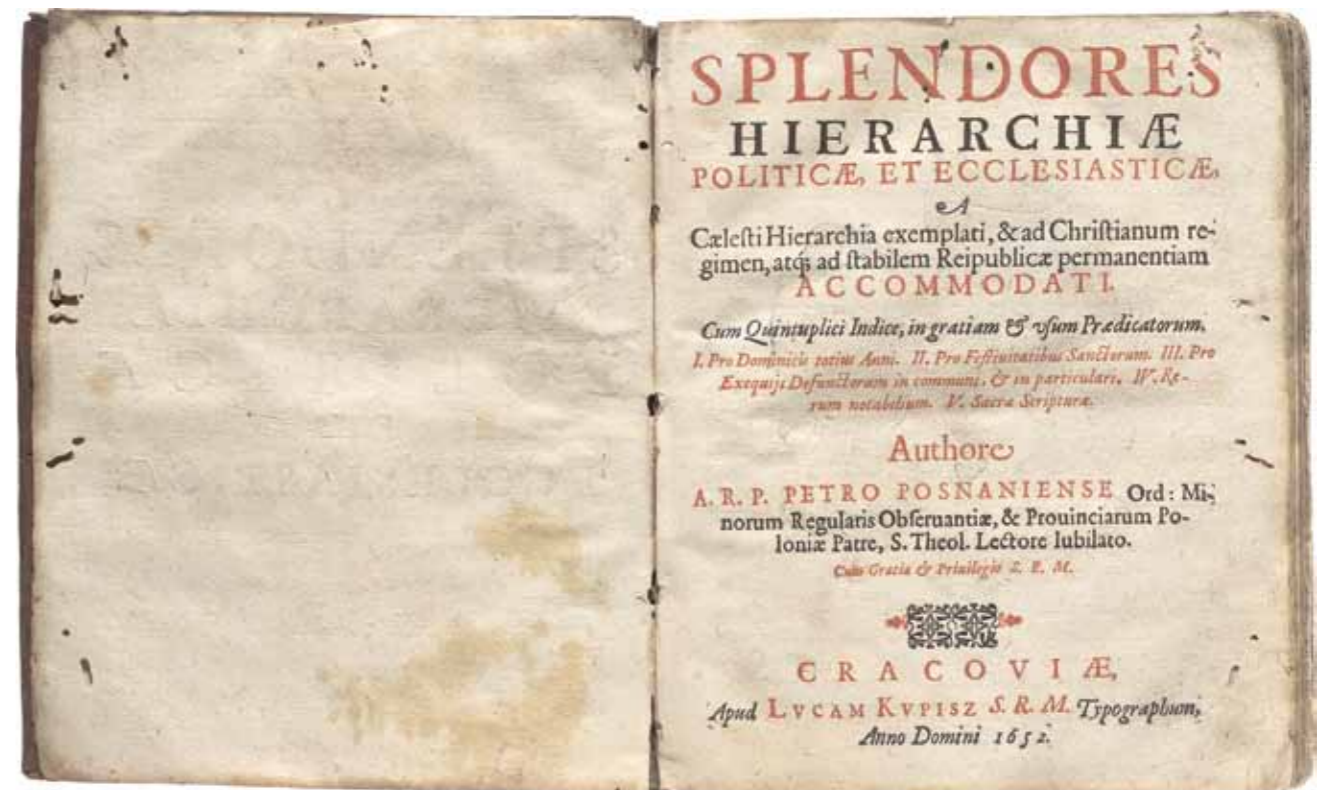
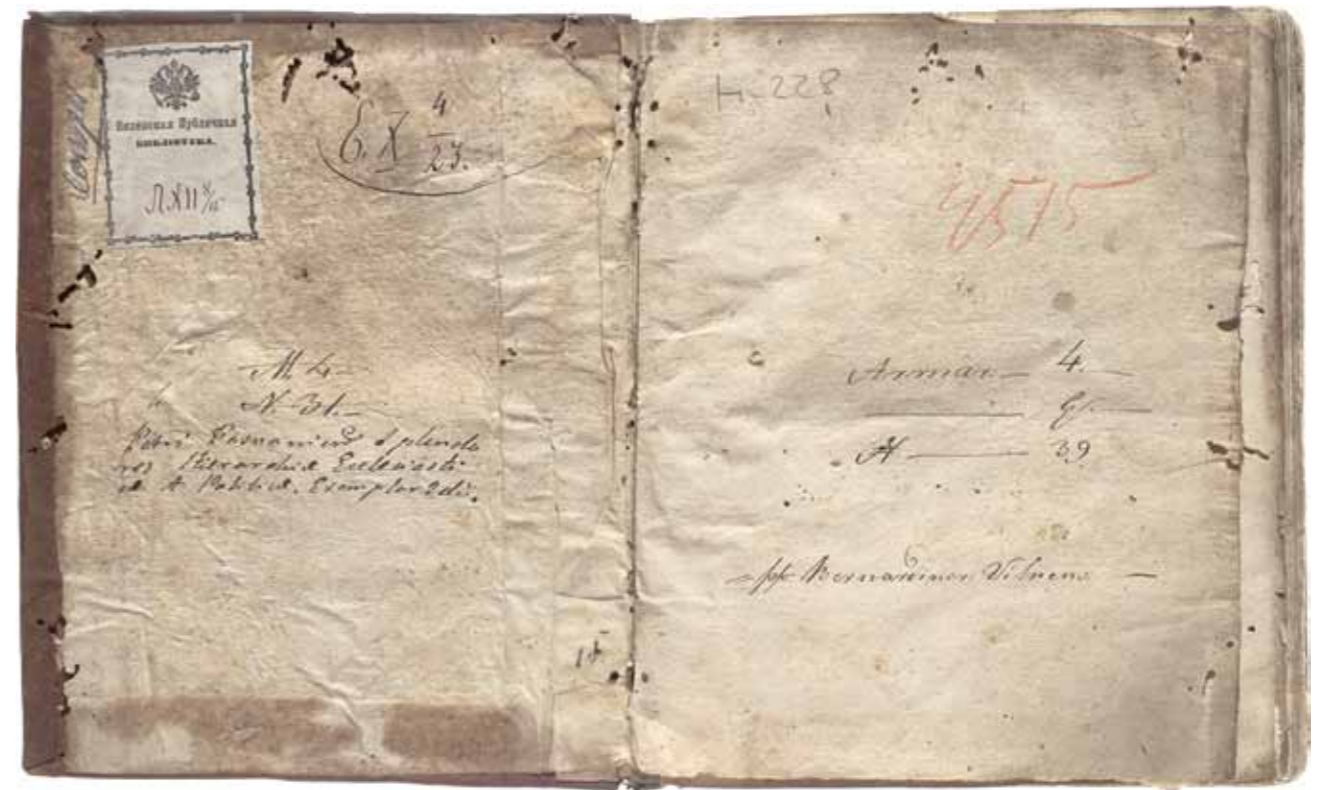
Tai penktas, papildytas Joachimo Pastoriaus vadovėlio *Lenkiški žiedai, arba Nauja Lenkijos istorijos santrauka* leidimas. Abiejų Tautų Respublikos istorijos pasakojimas pratęstas iki 1660 m. gegužės 3 d., kuomet buvo pasirašyta Olyvos taika, užbaigusi 1655–1660 m. karą su Švedija. Knyga dedikuota Lenkijos ir Lietuvos valdovui Jonui Sobieskiui.

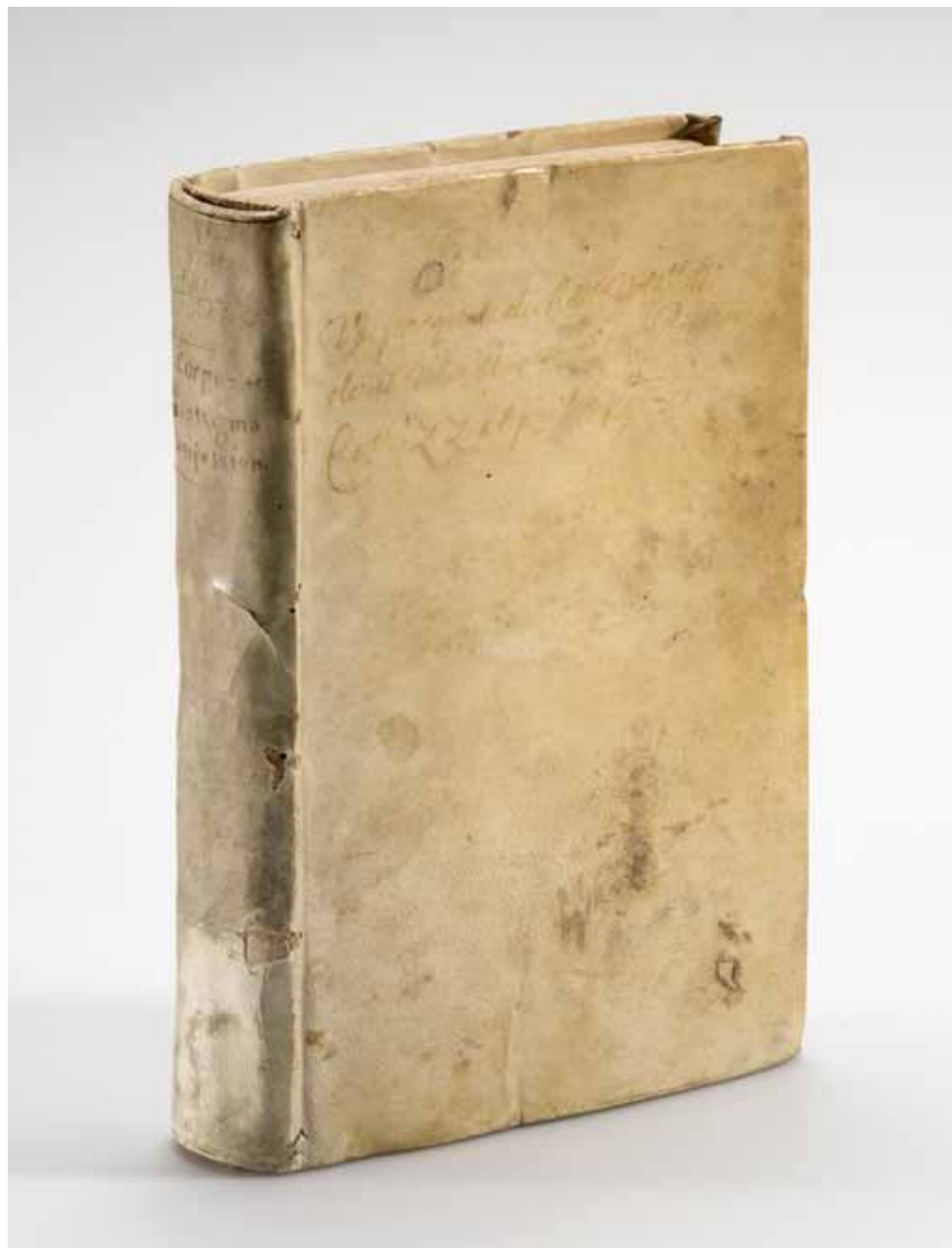

Petrus Posnaniensis. *Splendores hierarchiae politicae et ecclesiasticae...*
Cracoviae: apud Lucam Kupisz, 1652

Politinės ir bažnytinės hierarchijos šlovė – bernardinų vienuolio Petro Poznaniečio (~1575– ~1658) teologinis veikalas. Knygoje įklijuotas Vilniaus viešosios bibliotekos ekslibrisas.

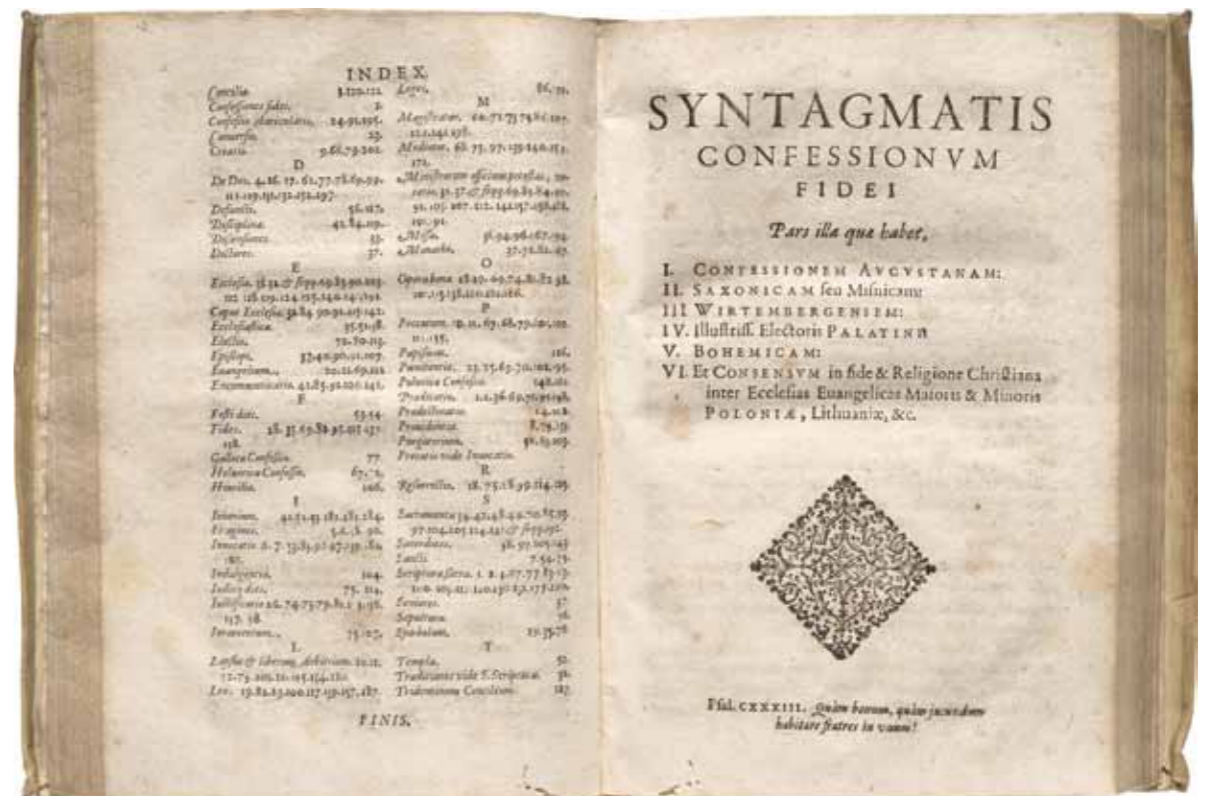
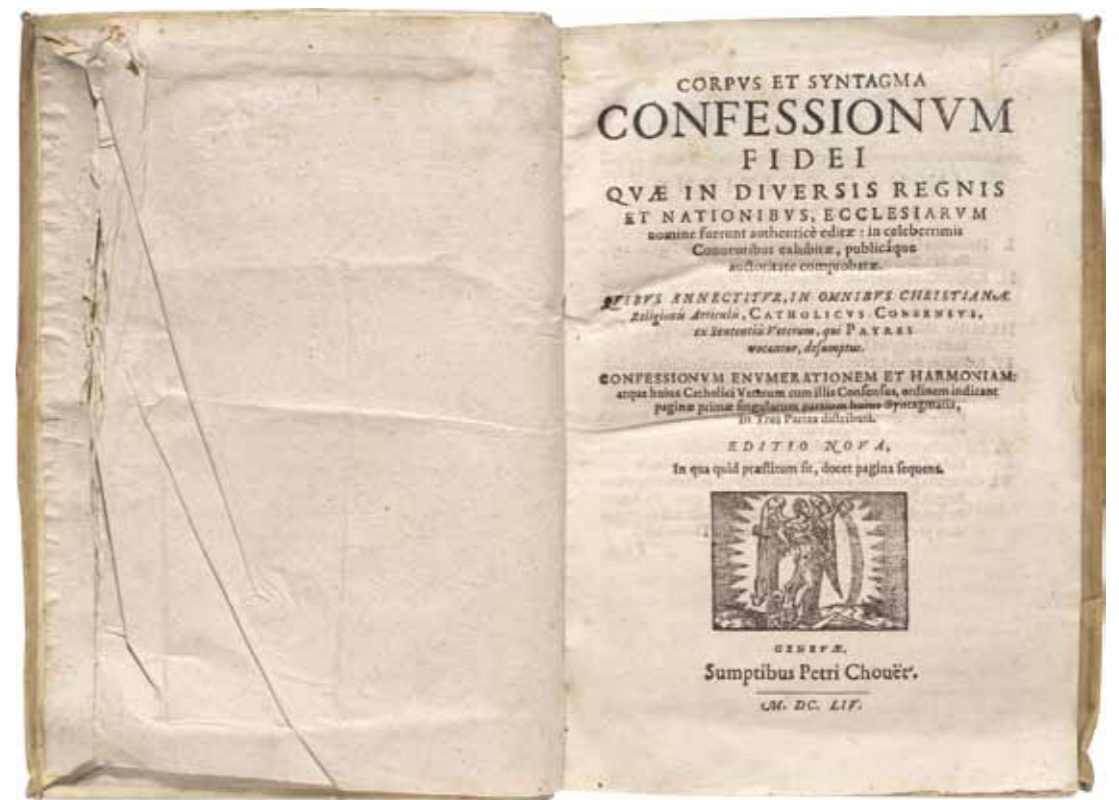

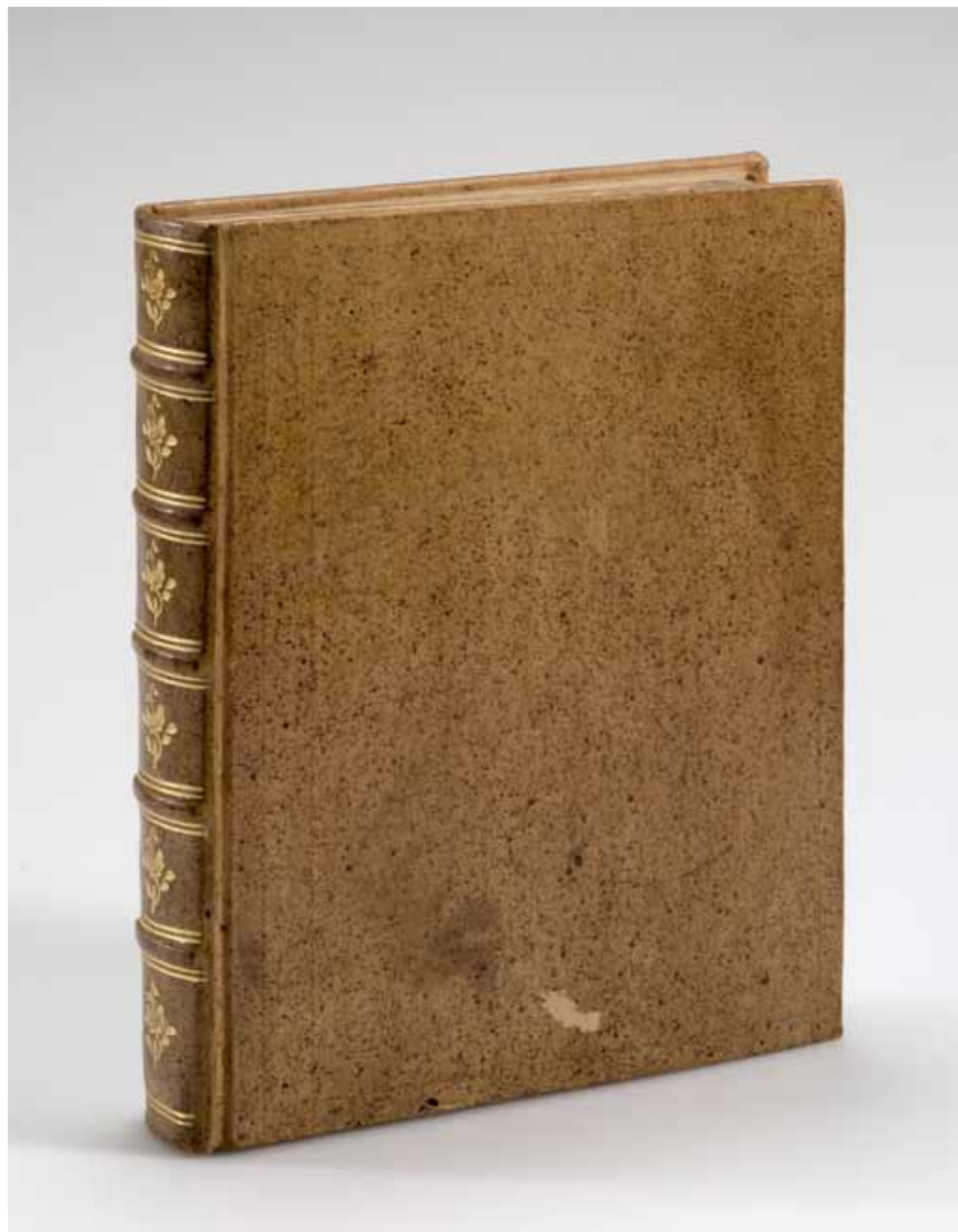

Corpus et syntagma confessionum fidei, quae in diversis regnis et nationibus, ecclesiarum nomine fuerunt authenticè editae...

Genevae: sumptibus Petri Chouët, 1654

Ženevos universiteto rektorius Gaspard'o Laurento (1556–1636) parengtame krikščioniškų valstybių ir tautų pagrindinių konfesinių dokumentų sąvade *Tikėjimo išpažinimų rinkinys ir išdėstymas* spausdinami ir XVI amžiaus Lietuvos ir Lenkijos evangelikų reformatų generalinių sinodų nutarimai *Vienodas tikėjimo ir maldos supratimas Didžiosios ir Mažosios Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės evangelikų bažnyčiose (Consensus in fide et religione christiana inter ecclesias evangelicas Maioris et Minoris Poloniae, Magnique Ducatus Lithuaniae...)*.

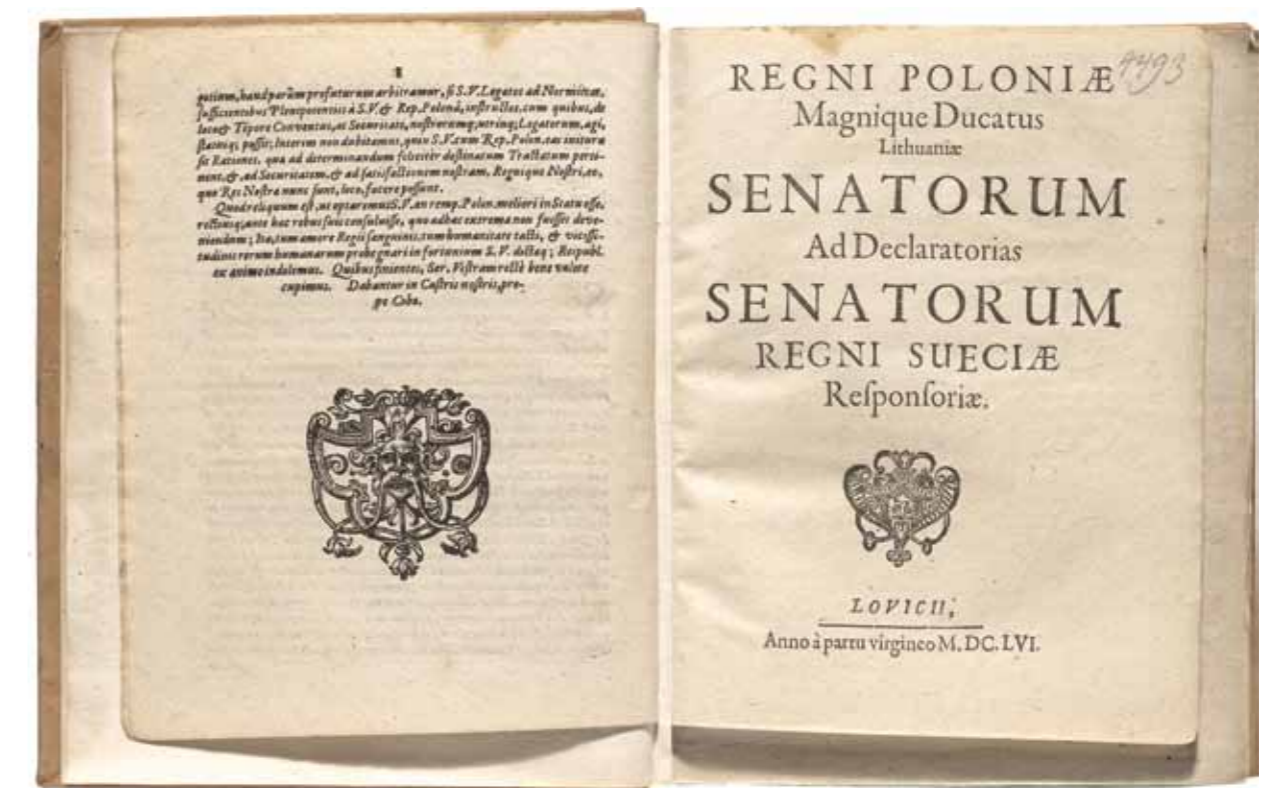
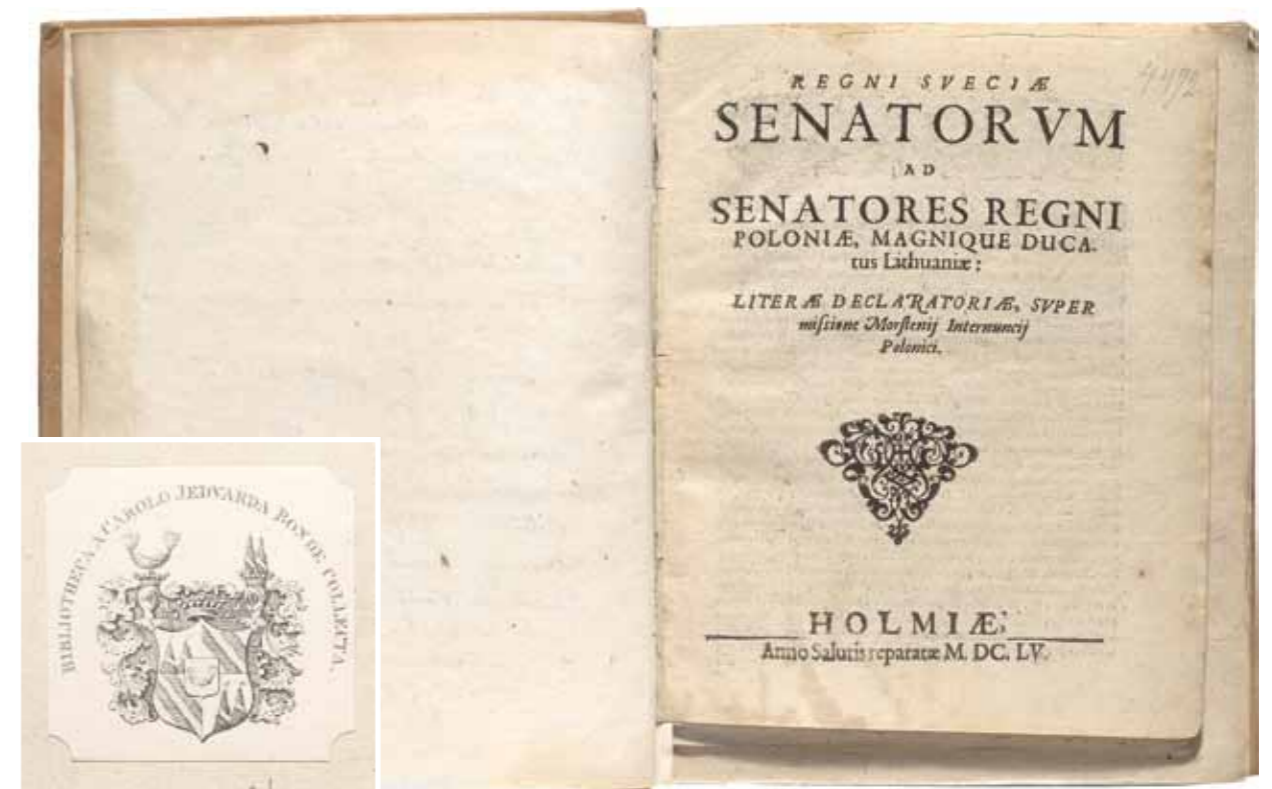

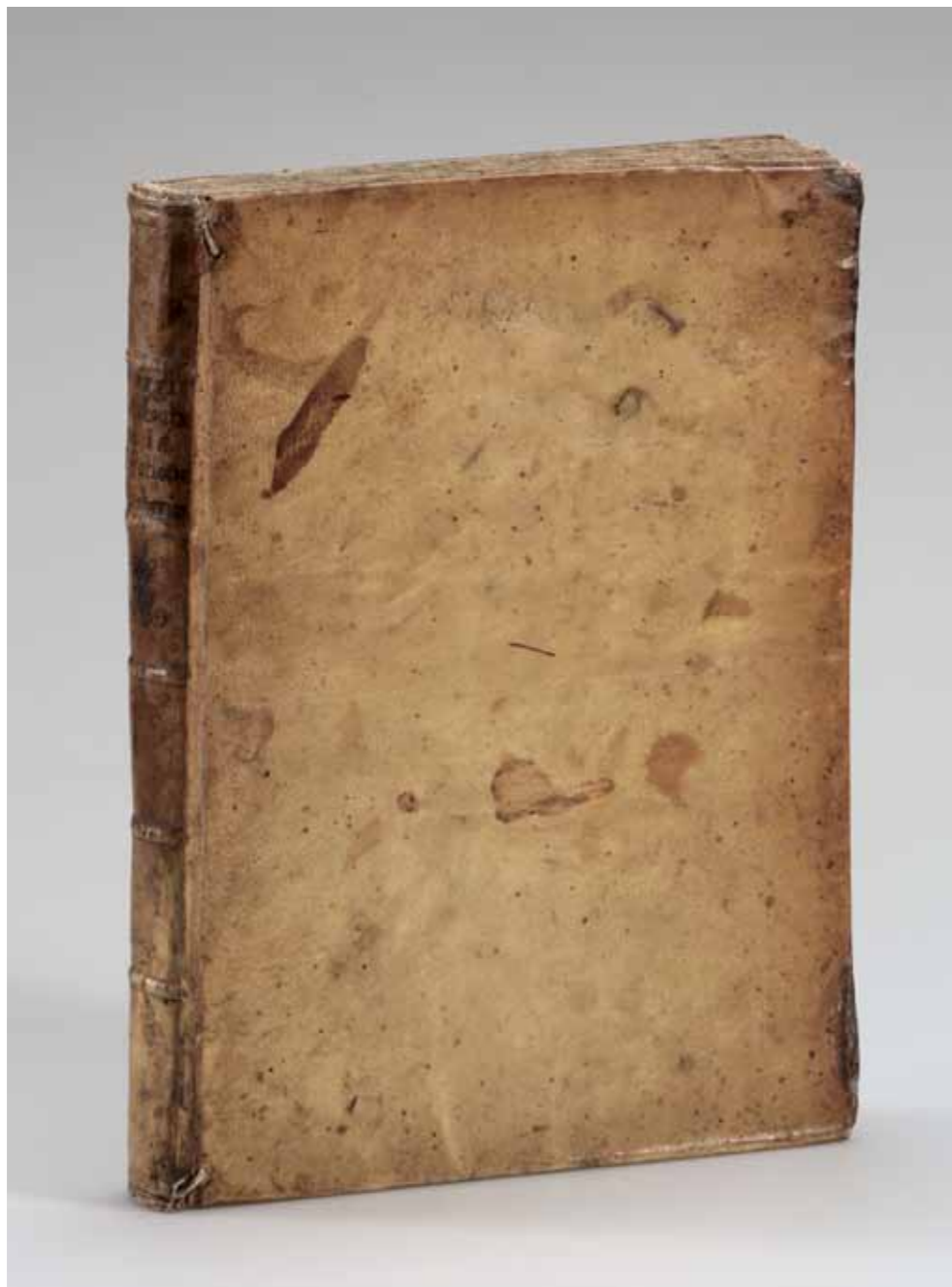

Regni Sveciae senatorum ad senatores Regni Poloniae, Magnique Ducatus Lithuaniae: literae declaratoriae...

Holmiae [Stokholmas], 1655; 4°

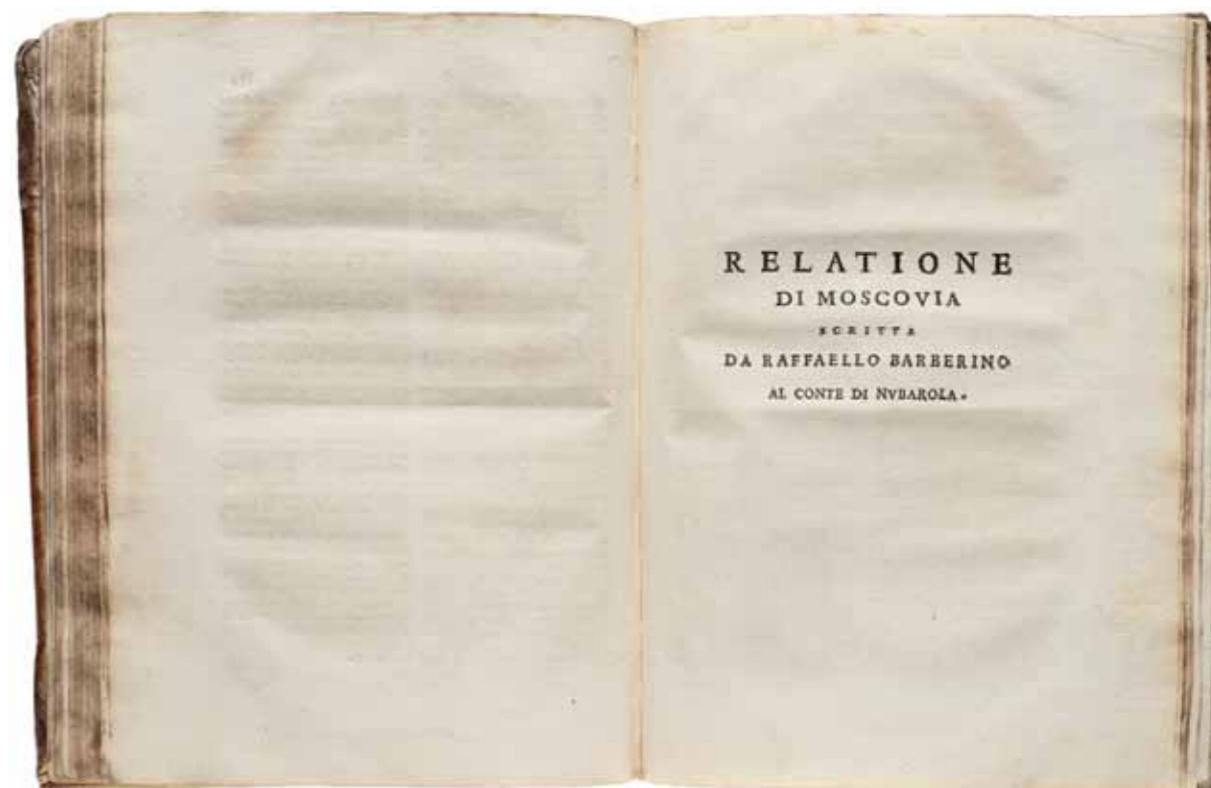
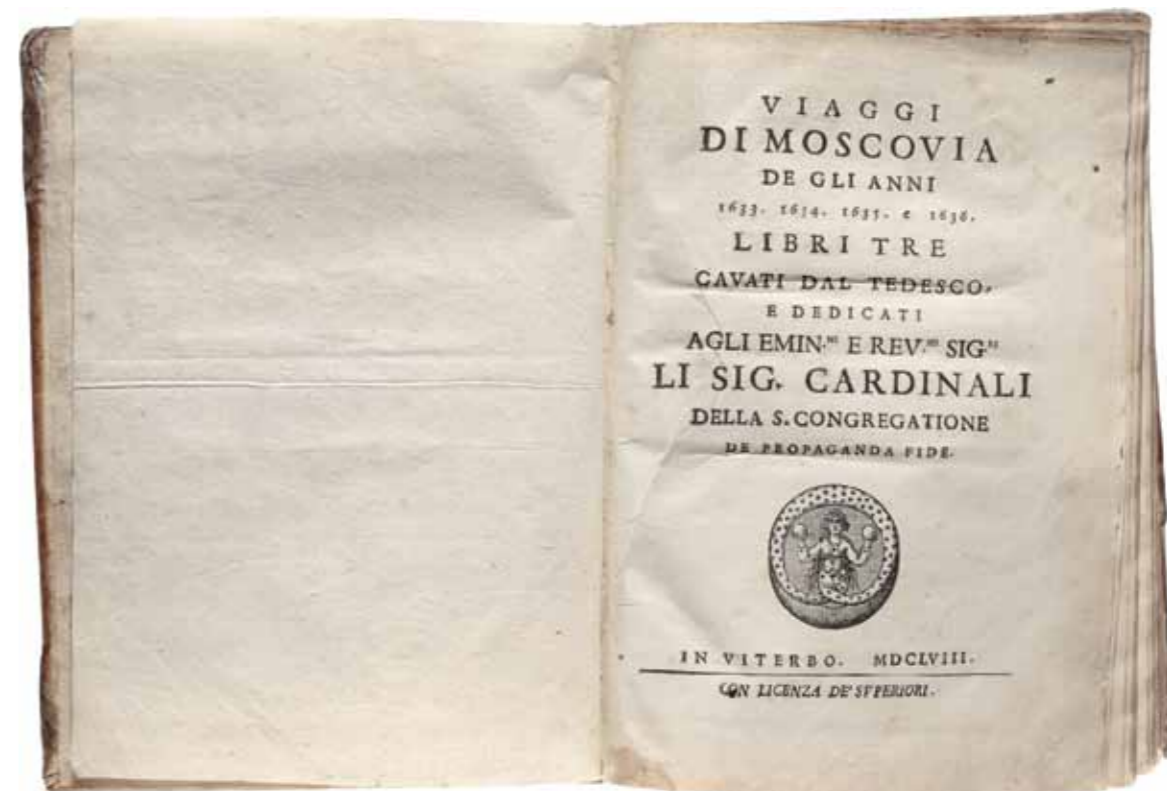
Dokumentų, susijusių su 1655–1660 m. karu tarp Švedijos ir Abiejų Tautų Respublikos, rinkinys *Švedijos Karalystės senatorių skelbiamieji raštai Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės senatoriams* įrištas kartu su *Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės senatorių atsakymais į Švedijos Karalystės senatorių raštus (Regni Poloniae, Magnique Ducatus Lithuaniae senatorum ad declaratorias senatorum Regni Sveciae responsoriae*, Lovicii [Lovičius], 1656). Dokumentai publikuoti karo pradžioje, kai Švedijos kariuomenė užėmė didelę dalį Lietuvos teritorijos: Žemaičių kunigaikštystę, Upytės, Ukmergės, Breslaujos ir Kauno apskritis.

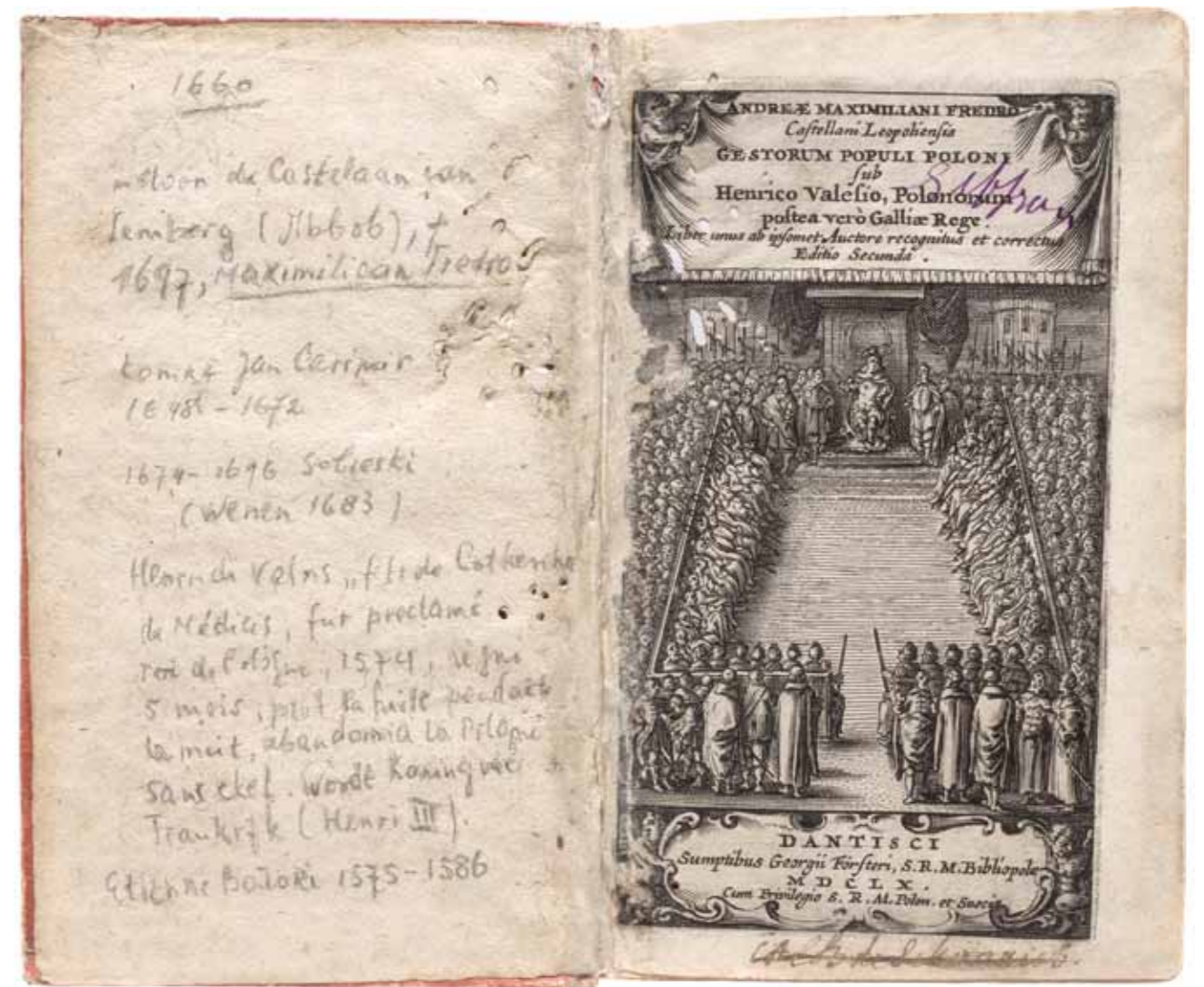
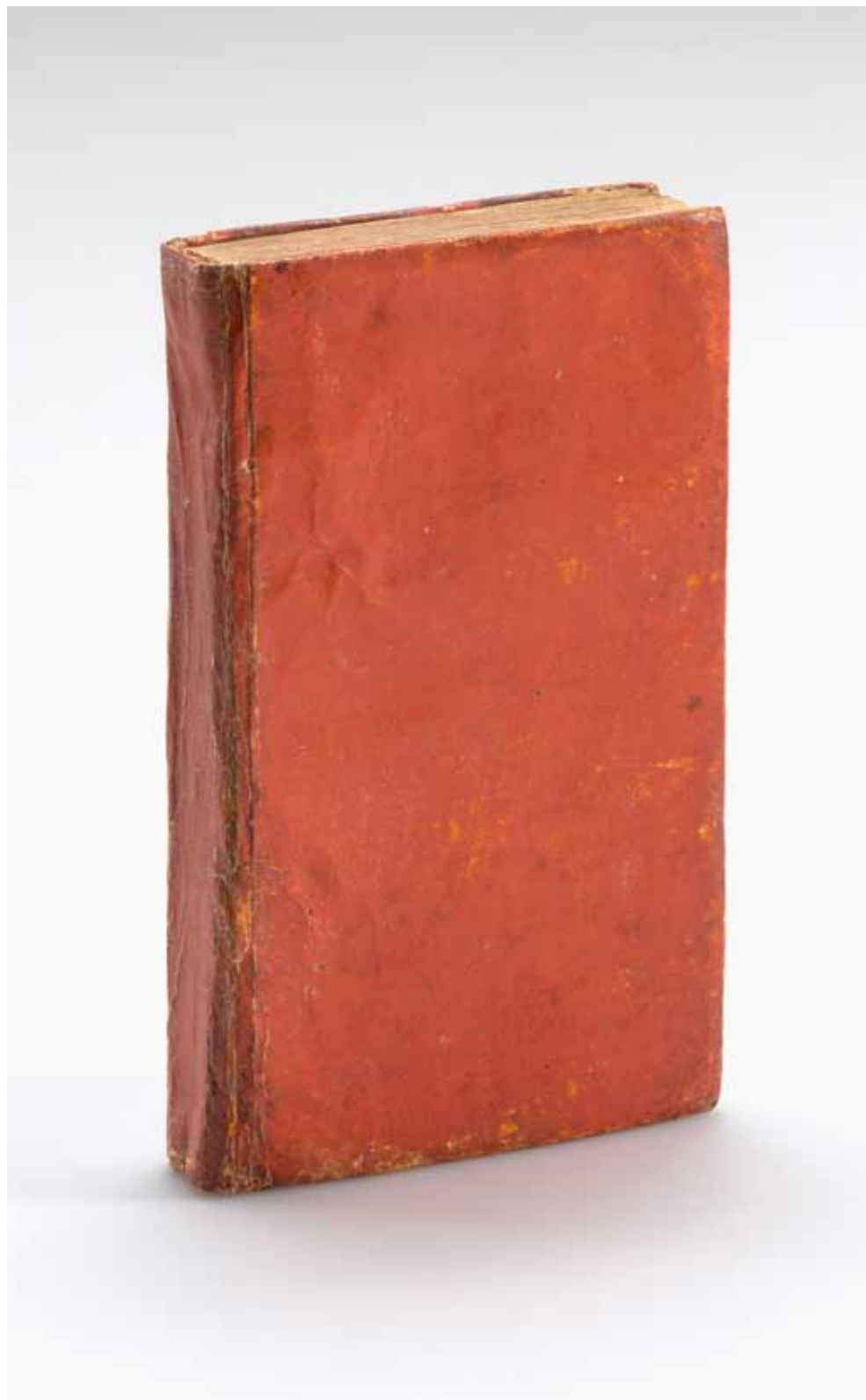

[Adam Olearius]. *Viaggi di Moscovia de gli anni 1633, 1634, 1635 e 1636 libri tre*
In Viterbo, 1658

1633, 1634, 1635 ir 1636 metų kelionių į Maskviją trys knygos – vokiečių bibliotekininko, matematiko ir diplomato Adamo Olearijaus (1599–1671) kelionių į Maskvą ir Persiją aprašymas italų kalba. Knygoje kaip priedas publikuojamas italų keliautojo Raffaello Barberini (1532–1582) *Pasakojimas apie Maskviją (Relatione di Moscovia...)* – detalus 1565 m. kelionės į Maskvą atpasakojimas laiške grafui Nubarolai. Čia aprašomi aplankyti kraštai, pateikiama žinių ir apie Lietuvą.

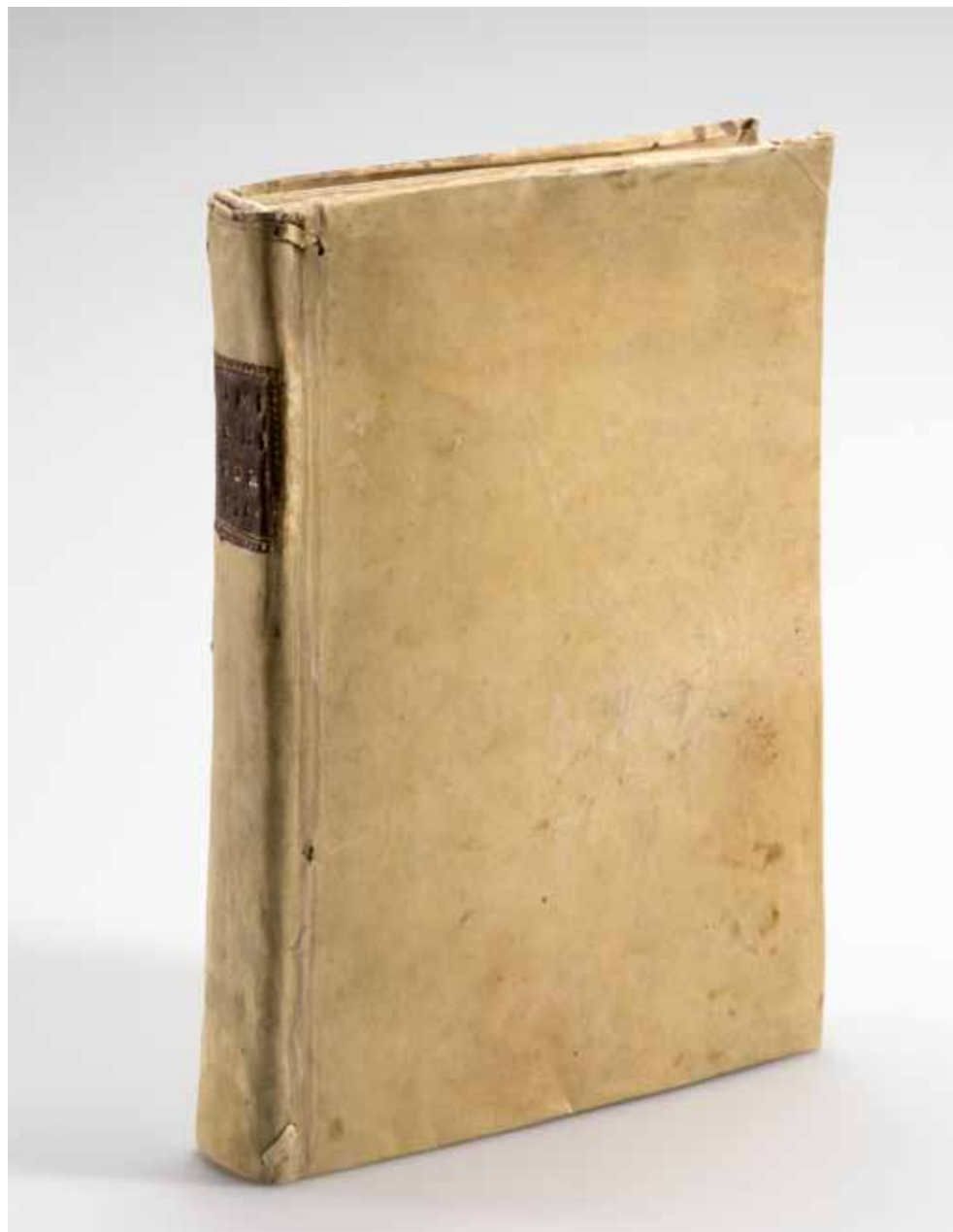

Andree Maximiliani Fredro... Gestorum populi Poloni sub Henrico Valesio, Polonorum postea vero Galliae rege

Dantisci [Gdanskas]: sumptibus Georgii Försteri, 1660; 12°

Lvovo kašteliono, politinių, filosofinių veikalų autoriaus Andriaus Maksimiliano Fredros (1620–1679) veikalas *Lenkų tautos įvykiai valdant Lenkijos, vėliau Galijos karaliui Henrikui Valua* pasakoja apie politinius įvykius Abiejų Tautų Respublikoje po karaliaus Žygimanto Augusto mirties, nuo 1572 iki 1576 metų. 1573 m. Seimas sudarė sutartį – pirmąją *pacta conventa* – su kandidatu į sostą Henriku Valua (1551–1589). 1574 m. vasario 15 d. Henrikas Valua buvo vainikuotas karaliumi, tapo pirmuoju Abiejų Tautų Respublikos elekciniu valdovu. 1574 m. birželio 18 d. mirus Prancūzijos karaliui Karoliui IX, Henrikas Valua išvyko į Prancūziją ir buvo karūnuotas jos karaliumi.

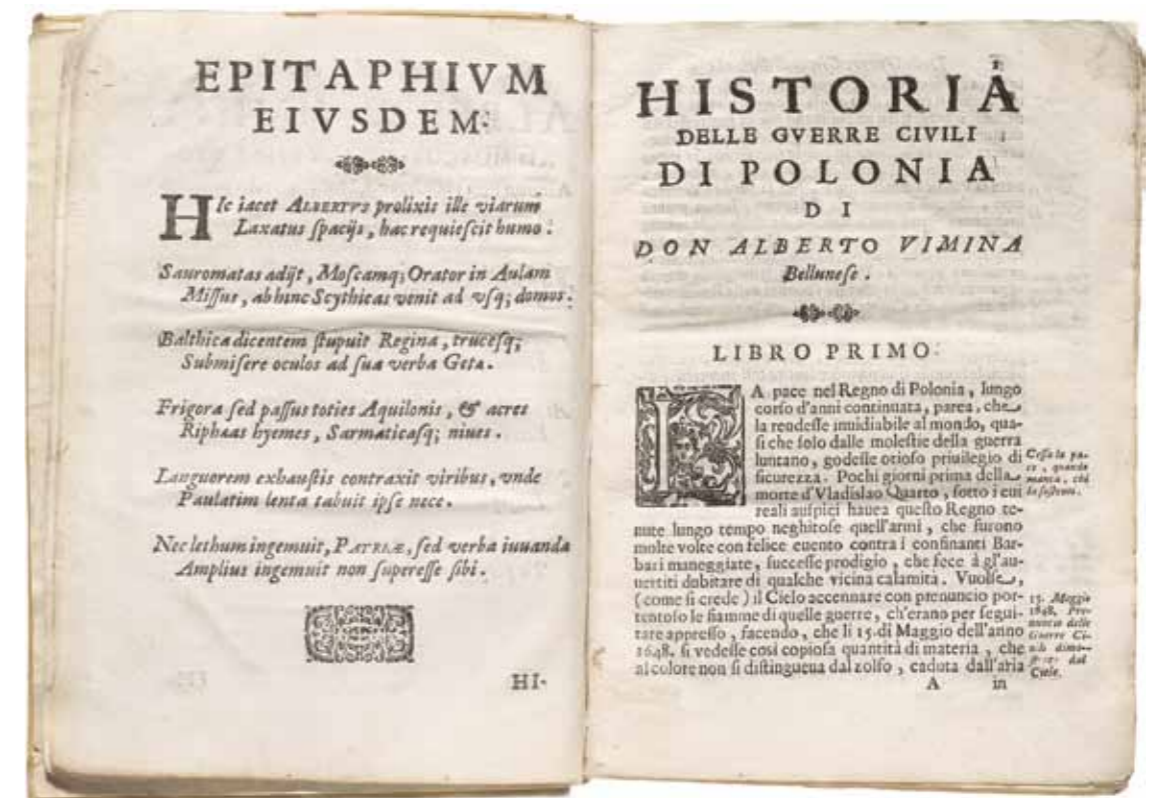
Alberto Vimina. *Historia delle guerre civili di Polonia, divisa in cinque libri...*

In Venetia: appresso Gio. Pietro Pinelli, 1671

Šventojo Sosto nuncijaus sekretorius kunigas Michele Bianchi (slapyvardis Alberto Vimina, 1603–1667) 1648–1651 m. dirbo Varšuvoje, 1653 m. gyveno Švedijoje, 1655 m. kaip Venecijos pasiuntinys lankėsi Rusijoje. Savo viešnagei įspūdžius pristatė knygoje *Lenkijos pilietinių karų istorija, suskirstyta į penkias knygas*. Autorius lygina Abiejų Tautų Respublikos, Rusijos ir Švedijos politiką, pateikia žinių apie to meto Lietuvos ir Lenkijos visuomenės gyvenimą, apžvelgia Abiejų Tautų Respublikos karą su Ukrainos kazokais (1648–1654), vadinamąjį Bohdano Chmelnickio sukilimą. Knygoje taip pat rašoma apie Rusijos kariuomenės veiksmus Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje 1654–1667 m. karo pradžioje.

HISTORIA
DELLE GUERRE CIVILI
DI POLONIA
Divisa in cinque Libri
PROGRESSI DELL'ARMI MOSCOVITE
Contro Polacchi.
RELATIONE DELLA MOSCOVIA, E SVETIA,
E loro Governi.
DI DON ALBERTO VIMINA BELLUNESE.
DEDICATA
All' Illustrissimo, & Eccellentissimo Signor Cavalier
MICHEL MOROSINI,
Per la Serenissima
REPUB. CA DI VENETIA
AMBASCIATORE ORDINARIO
Appresso la Santità di Nostro Signore
PAPA CLEMENTE X.
Con le Annotazioni in Margine di Don Gio. Battista Cefoni Dottor di LEGGE.
IN VENETIA, M. DC. LXXI.
Appresso Gio: Pietro Pinelli.
Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

EPITAPHIVM
EIVSDEM:

Hic iacet ALBERTVS prolis ille viarum
Laxatus spacijs, hac requiescit humo:
Sauromatas adiit, Moscamq; Orator in Aulam
Missus, ab hinc Scythicas venit ad usq; domos:
Baltica dicentem stupuit Regina, trucesq;
Submisere oculos ad sua verba Geta.
Frigora sed passus toties Aquilonis, & acres
Riphaas hyemes, Sarmaticasq; niues.
Languorem exhaustis contraxit viribus, vnde
Paulatim lenta tabuit ipse nece.
Nec lethum ingemuit, PATRIA, sed verba iuuanda
Amplius ingemuit non superesse sibi.

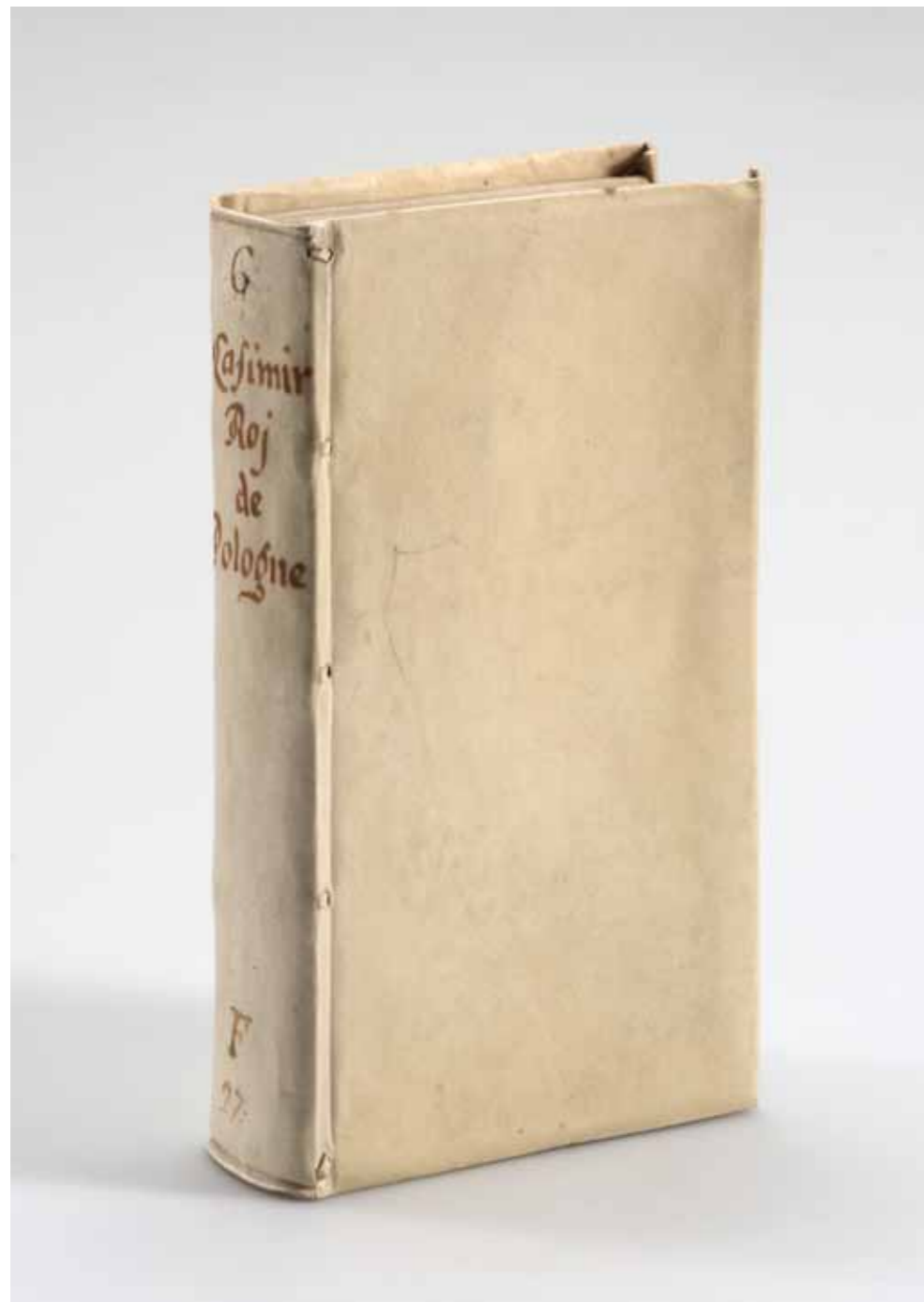
HI.

HISTORIA
DELLE GUERRE CIVILI
DI POLONIA

DI
DON ALBERTO VIMINA
Bellunese.

LIBRO PRIMO

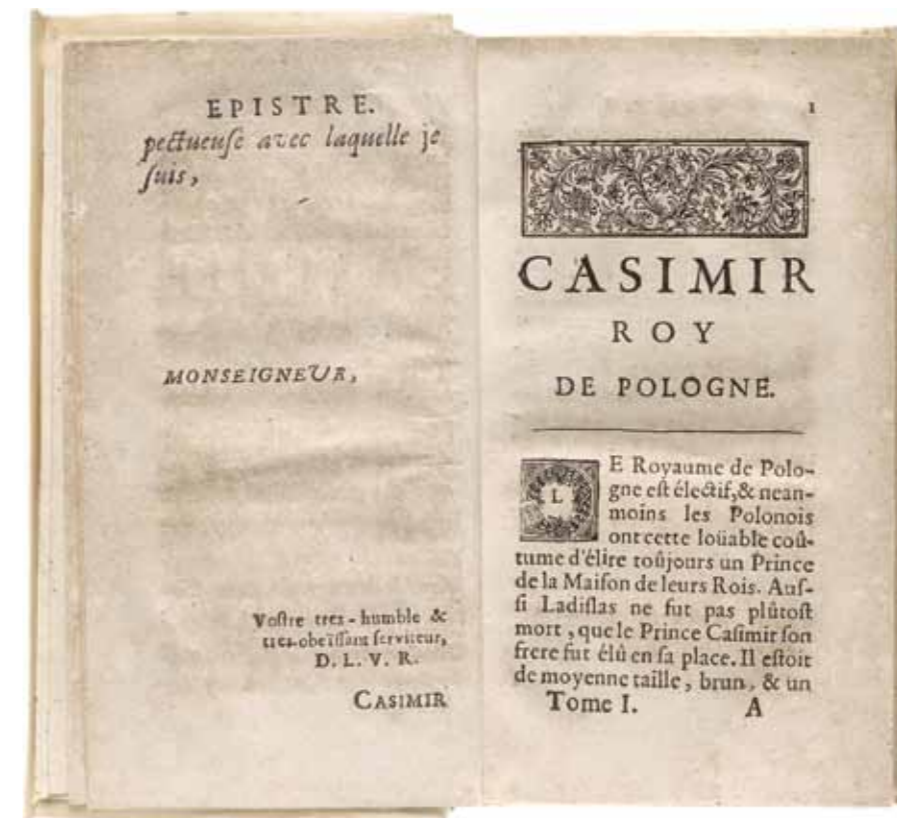
A pace nel Regno di Polonia, lungo
corso d'anni continuata, pareva, che
la rendesse inuidiabile al mondo, qua-
si che solo dalle molestie della guerra
luntano, godeffe oroso privilegio di
sicurezza. Pochi giorni prima della
morte d'Vladislao Quarto, sotto i cui
reali auspici hauea questo Regno te-
nute lungo tempo neghite quell'armi, che furono
molte volte con felice esito contra i confinanti Bar-
bari maneggiate, successe prodigio, che fece à gl'au-
uertiti dubitare di qualche vicina calamità. Vuol
(come si crede) il Cielo accennare con pronuncio por-
tentoso le fiamme di quelle guerre, ch'erano per segui-
tare appresso, facendo, che il 15. di Maggio dell'anno
1648. si vedesse così copiosa quantità di materia, che
al colore non si distingueva dal zolfo, caduta dall'aria
in

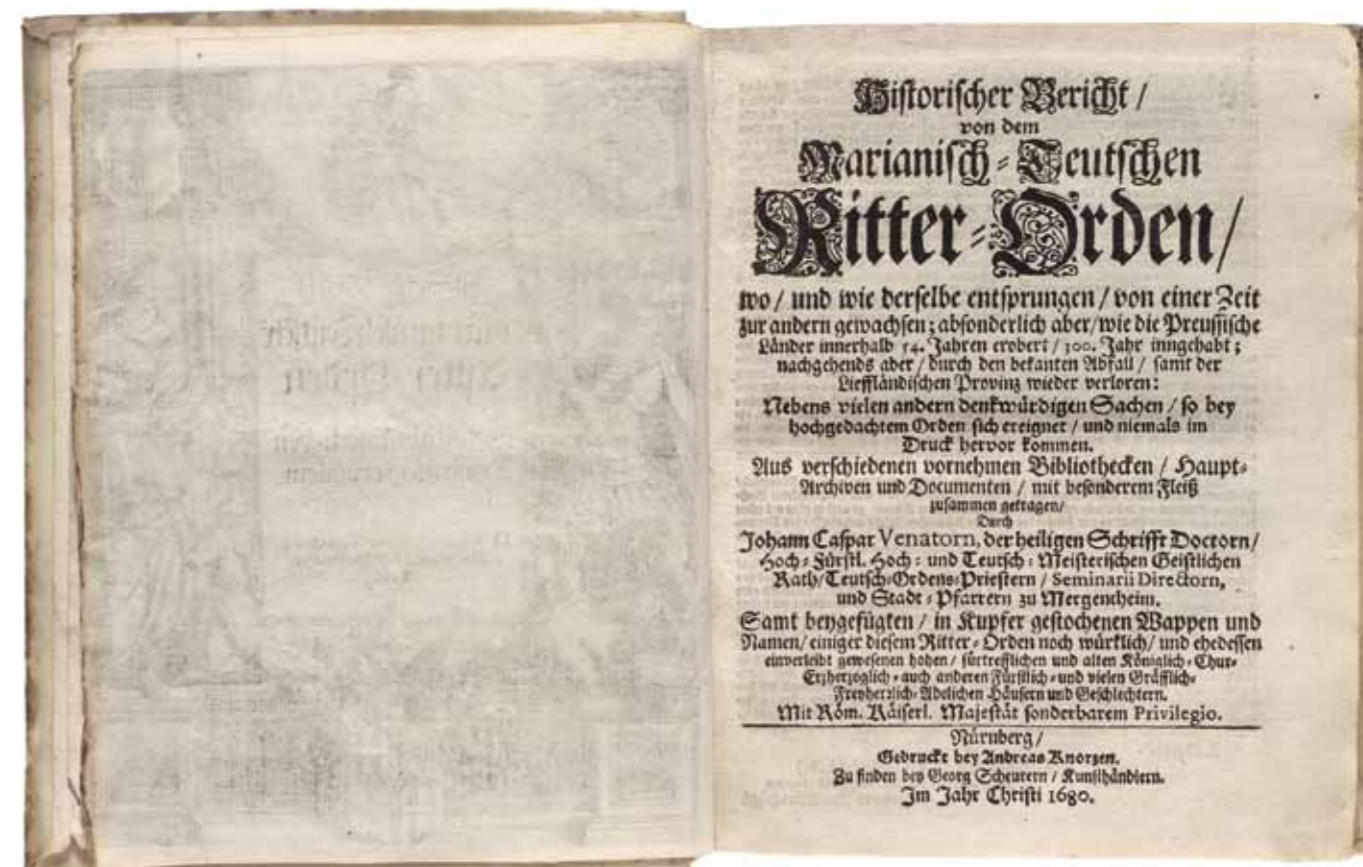

[Michel Rousseau de la Valette]. *Casimir roy de Pologne*, t. 1–2

A Paris: chez Jean Ribou, 1679

Prancūzų rašytojo Michelio Rousseau de la Valette (†1677) veikale *Lenkijos karalius Kazimieras* apžvelgiamas Jono Kazimiero Vazos valdymo laikotarpis (1648–1668), pateikiama valdovo biografija.

Johann Caspar Venator. *Historischer Bericht von dem Marianisch-Teutschen Ritter-Orden...*

Nürnberg: gedruckt bey Andreas Knorzen, 1680

Vokiečių teologo ir istoriko Johanno Casparo Venatoro (1631– ~1684) *Istorinis pasakojimas apie Švč. Mergelės Marijos vokiečių riterių ordiną* – Vokiečių ordino istorija. Knygoje aprašomas jo įsikūrimas XIII a. pirmoje pusėje rytiniame Baltijos jūros regione, karai ir santykiai su kaimyninėmis valstybėmis.

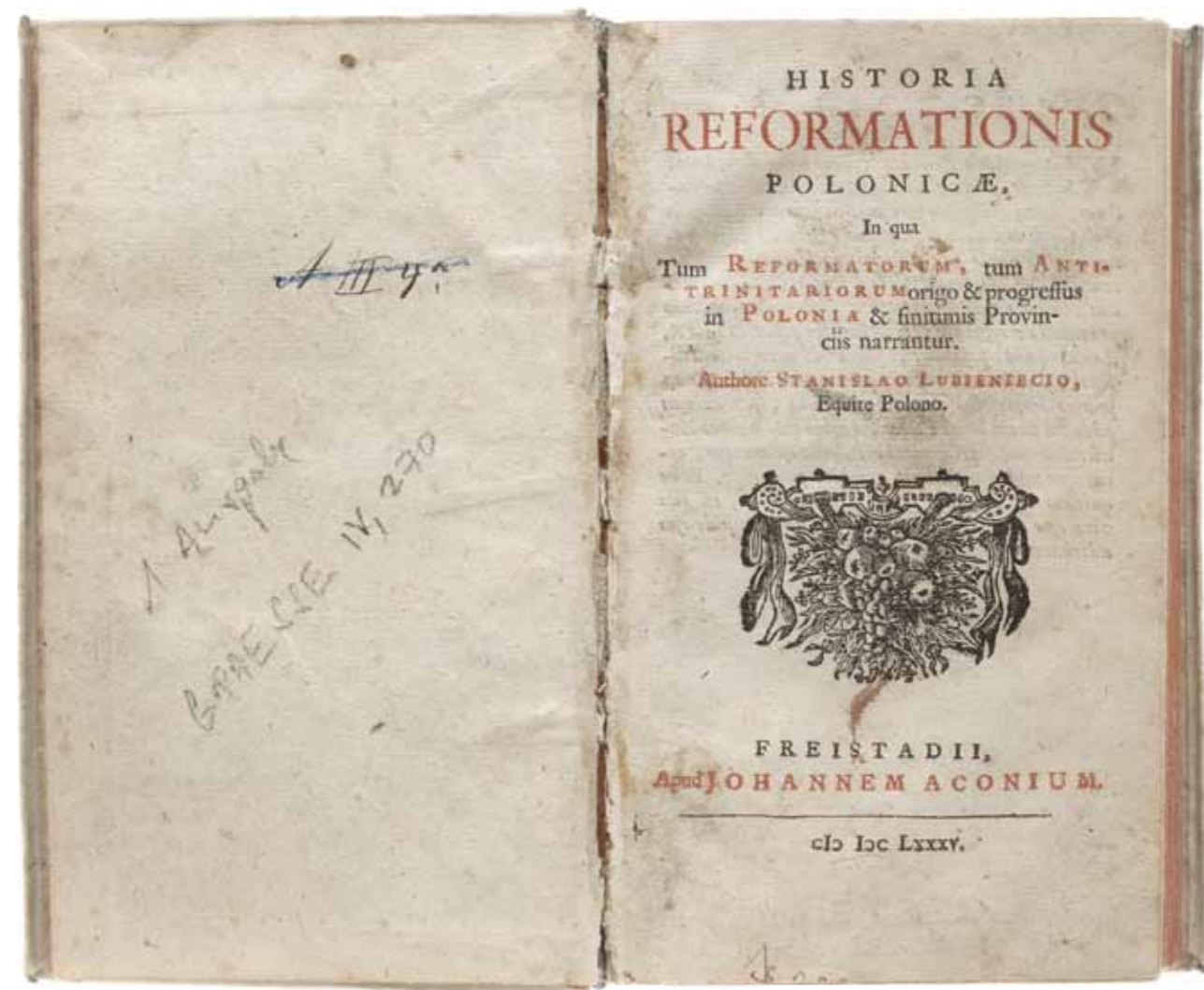

Johanno Casparo Venatoro veikalo *Historischer Bericht von dem Marianisch-Teutschen Ritter-Orden...* (Niurnbergas, 1680) frontispisas

Vokiečių ordino didžiojo magistro Ulricho von Jungingeno (1360–1410) herbas

Vokiečių ordino didžiojo magistro, pirmojo Prūsijos kunigaikščio Albrechto Brandenburgiečio (1490–1568) herbai

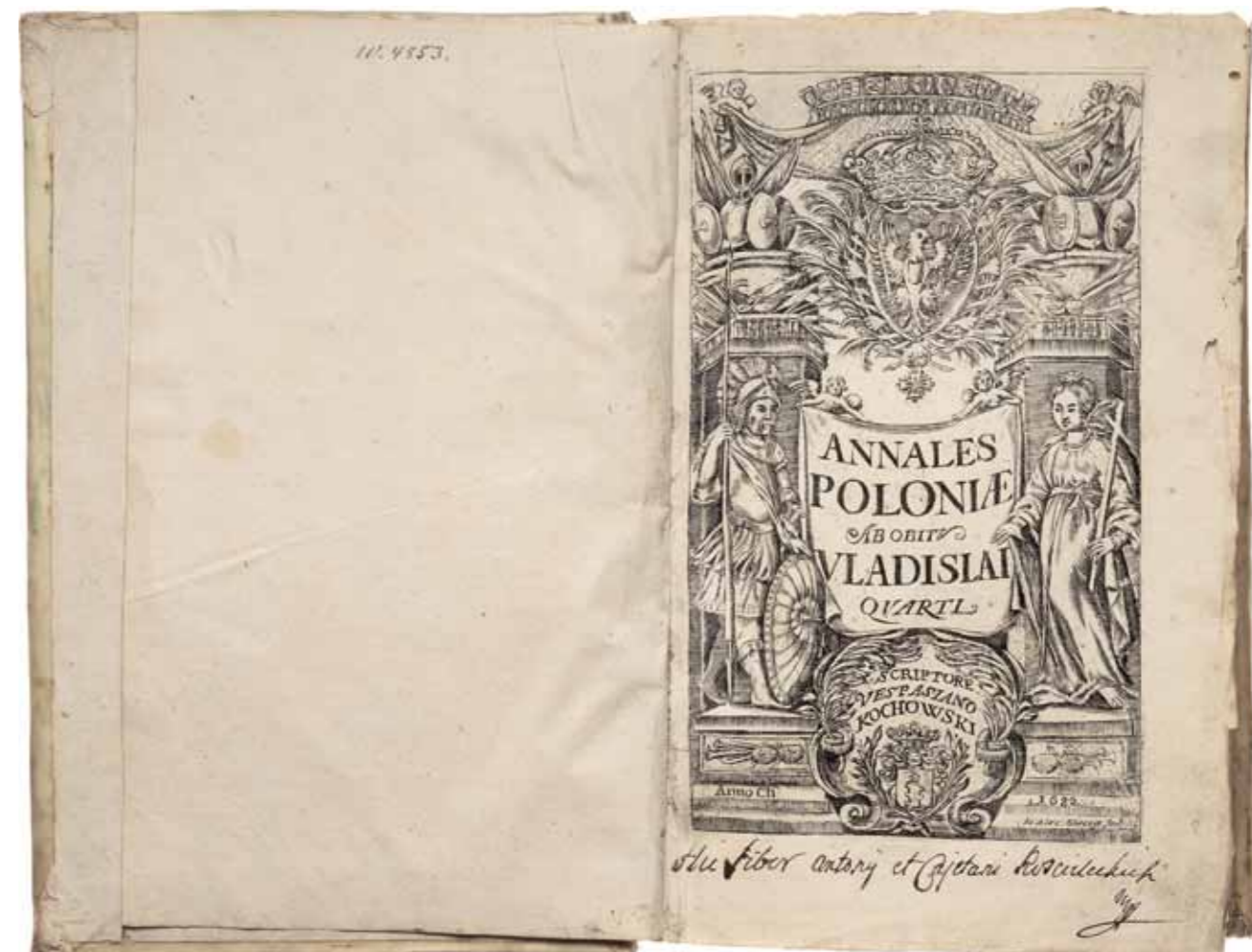
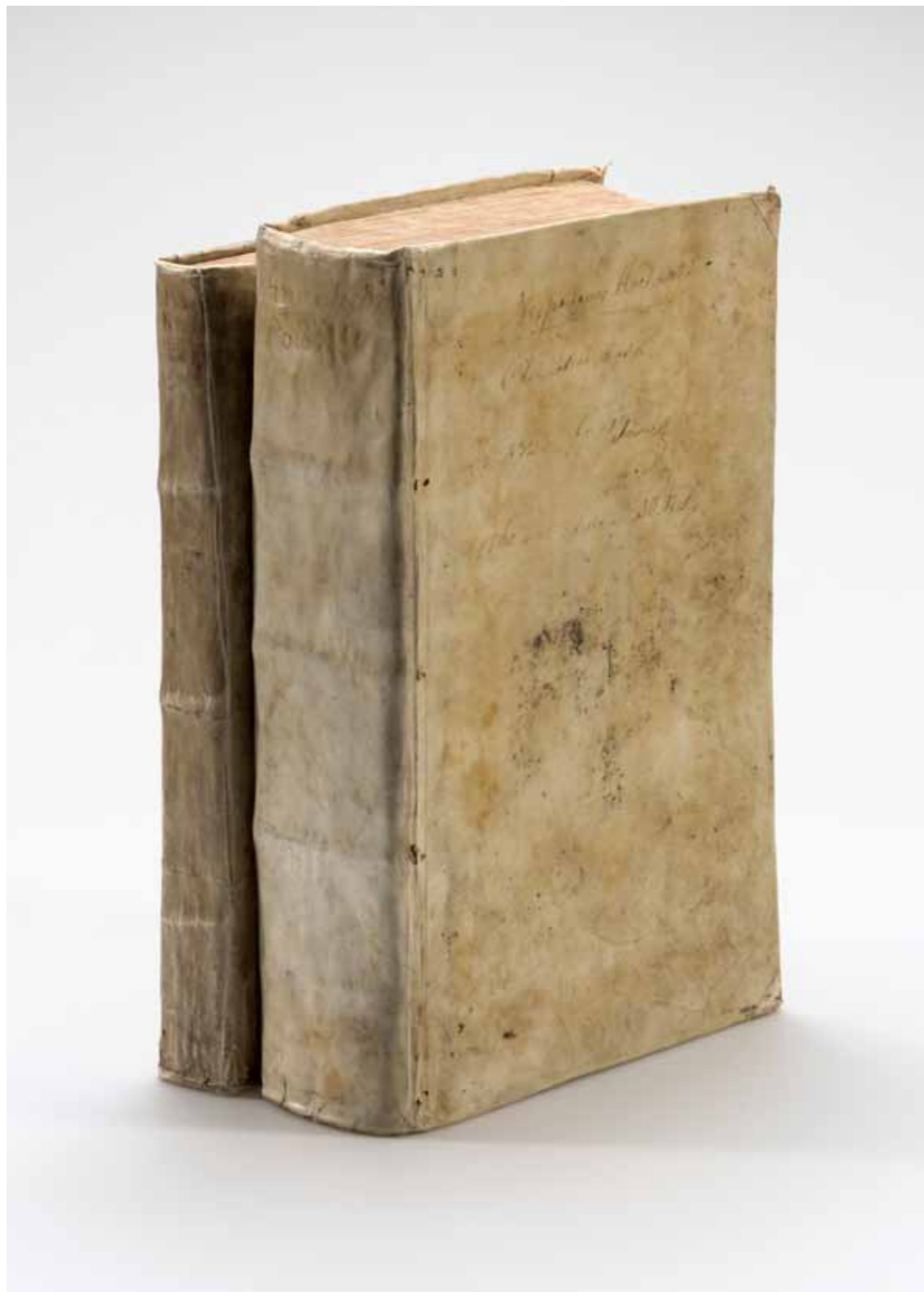

Stanislaus Lubienecius. *Historia Reformationis Polonicae...*

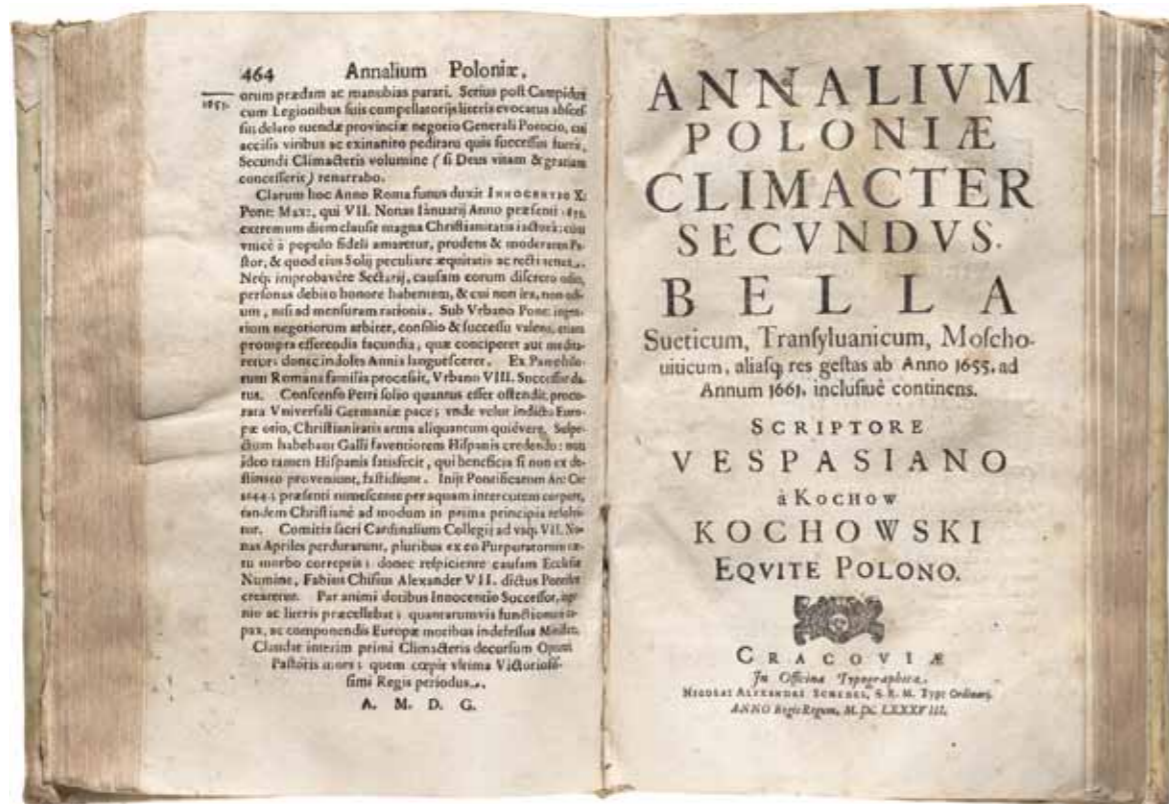
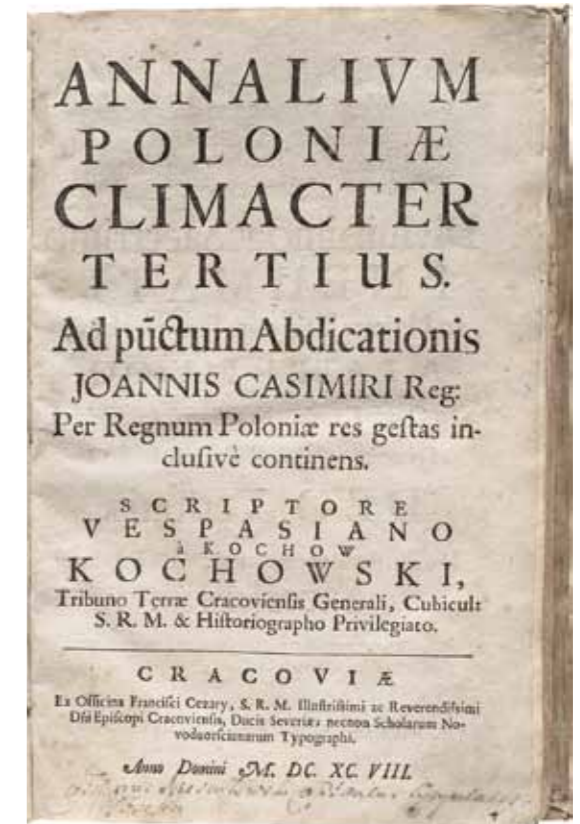
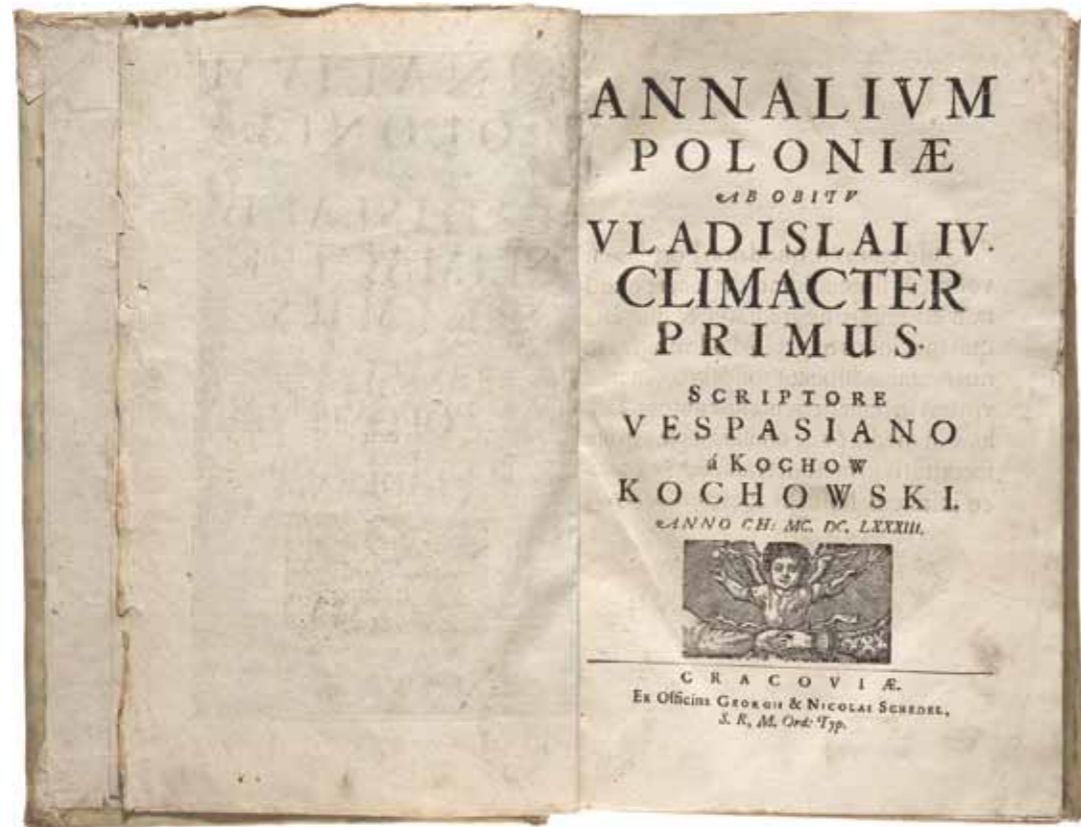
Freistadii: apud Johannem Aconium, 1685; 8°

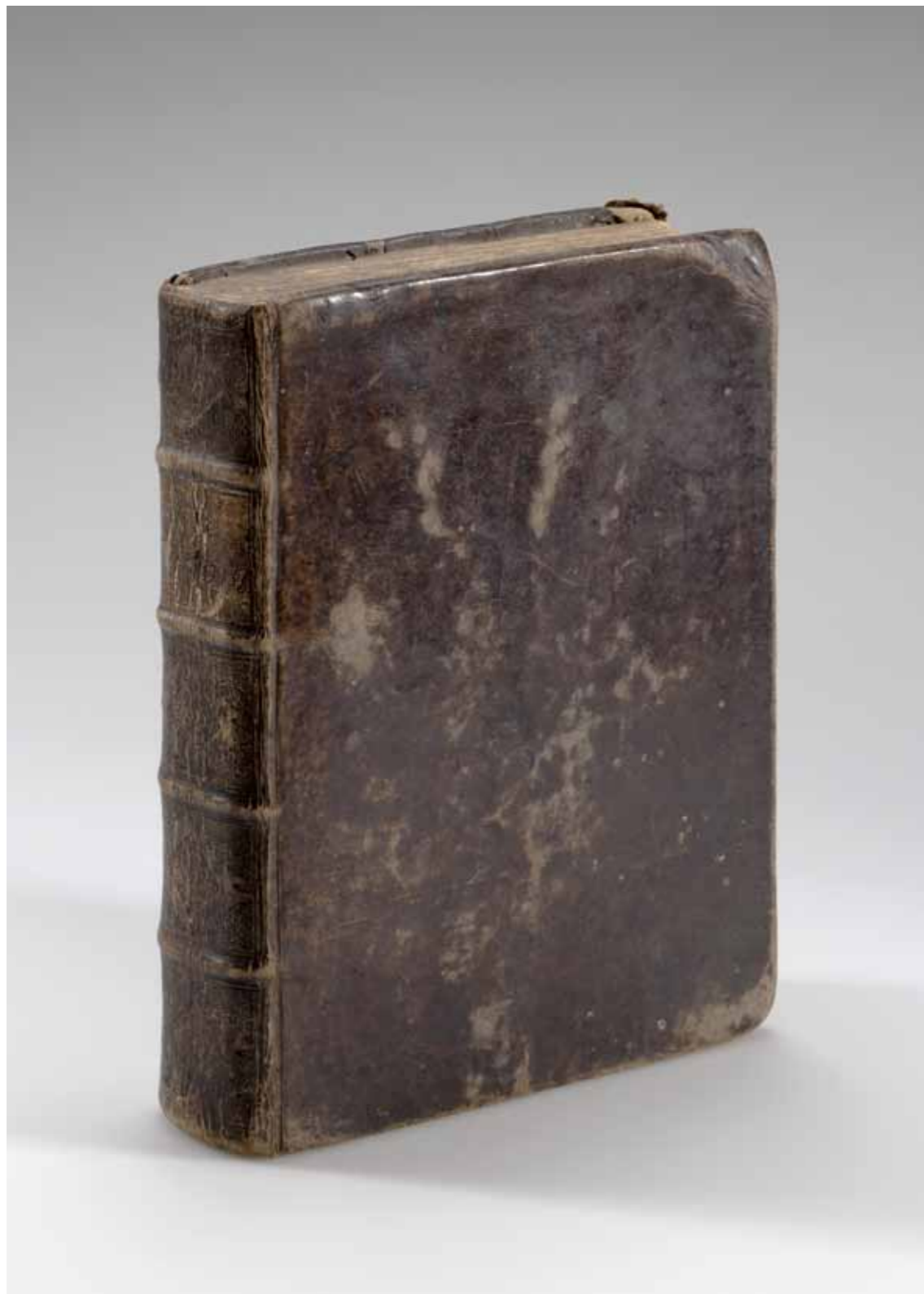
Lenkų istoriko, astronomo Stanisława Lubienieckiego (1623–1675) *Lenkijos Reformacijos istorija* pasakoja apie protestantų ir antitrinitorių veiklą Lenkijoje bei gretimose šalyse. Čia aprašomas ir Reformacijos sąjūdis Lietuvoje.

Vespasianus Kochowski. *Annales Poloniae ab obitu Vladislai Quarti*, t. 1–3
Cracoviae: ex officina Georgii et Nicolai Schedel, 1683; in officina Nicolai Alexandri Schedel, 1688;
ex officina Francisci Cezary, 1698; 2°

Lenkų istoriko ir poeto, kovų su rusais ir švedais dalyvio Wespazjano Kochowskio (1633–1700) trijų tomų *Lenkijos metraštis nuo karaliaus Vladislovo IV mirties* apima laikotarpį nuo 1648 iki 1668 metų, kai valdovas Jonas Kazimieras Vaza atsisakė sosto.

Christian Kelch. *Liefländische Historia...*

Revall [Talinas]: verlegt Johann Mehner; Rudolphstadt: druckts Heinrich Urban, 1695

Vokiečių kilmės estų istoriko Christiano Kelcho (1657–1710) svarbiausias veikalas *Livonijos istorija* apima laikotarpį nuo Kalavijuočių ordino įsikūrimo XIII a. pradžioje iki 1690 metų. Livonija, istorinis regionas dabartinės Latvijos ir Estijos teritorijoje, buvo glaudžiai susijęs su Lietuva: Kuršo ir Žiemgalos (arba Kuršo) kunigaikštystė 1561–1795 m. buvo Lietuvos (nuo 1569 m. Liublino unijos – ir Lenkijos) vasalė, Uždauguvio kunigaikštystė (kitaip Infliantai, Livonija) 1566 m. autonominės provincijos teisėmis įėjo į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę, o po Liublino unijos atiteko Abiejų Tautų Respublikai.

Samuelis liberi baronis de Pufendorf De rebus a Carolo Gustavo Sveciae rege gestis commentariorum libri septem

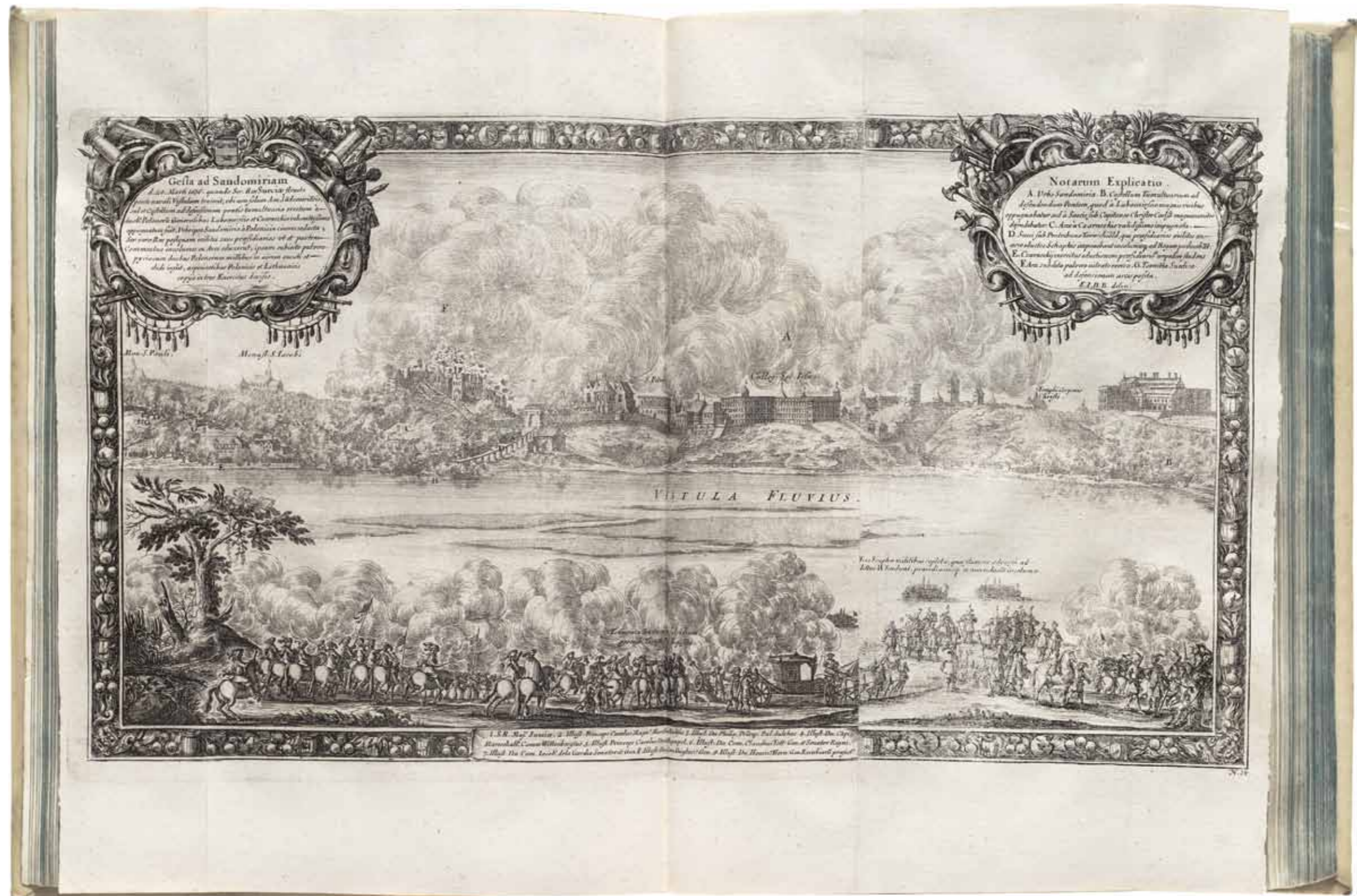
Norimbergae [Niurnbergas]: sumptibus Christophori Riegelii, literis Knorzianis, 1696; 2°

Vokiečių istoriko, teisininko, Švedijos karaliaus Karolio X diplomato ir istoriografo Samuelio Pufendorfo (1632–1694) veikalas *Septynios komentarų knygos apie Švedijos karaliaus Karolio Gustavo žygius – 1655–1660 m. karo tarp Švedijos ir Abiejų Tautų Respublikos istorijos šaltinis*. Čia komentuojama 1655 m. spalio 20 d. Kėdainiuose sudaryta sutartis tarp Lietuvos didikų, vadovaujamų LDK didžiojo etmono Jonušo Radvilos (1612–1655), ir Švedijos karaliaus vietininko Magnuso Gabrielio De la Gardie (1622–1686). Taip pat pateikiamas tekstas 1660 m. gegužės 3 d. Olyvos taikos sutarties tarp Abiejų Tautų Respublikos bei Švedijos, kuria užbaigtas karas. Knyga iliustruota istoriniais miestų vaizdais, planais, mūšių scenomis, pateikiamas Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapis su vaivadijų herbais. Daugelio graviūrų autorius – švedų karo inžinierius, dailininkas ir kartografas Erikas Dahlberghas (1625–1703).

Samuelio Pufendorfo portretas ir jo knygos frontispisas
Iš Samuelio Pufendorfo veikalų *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

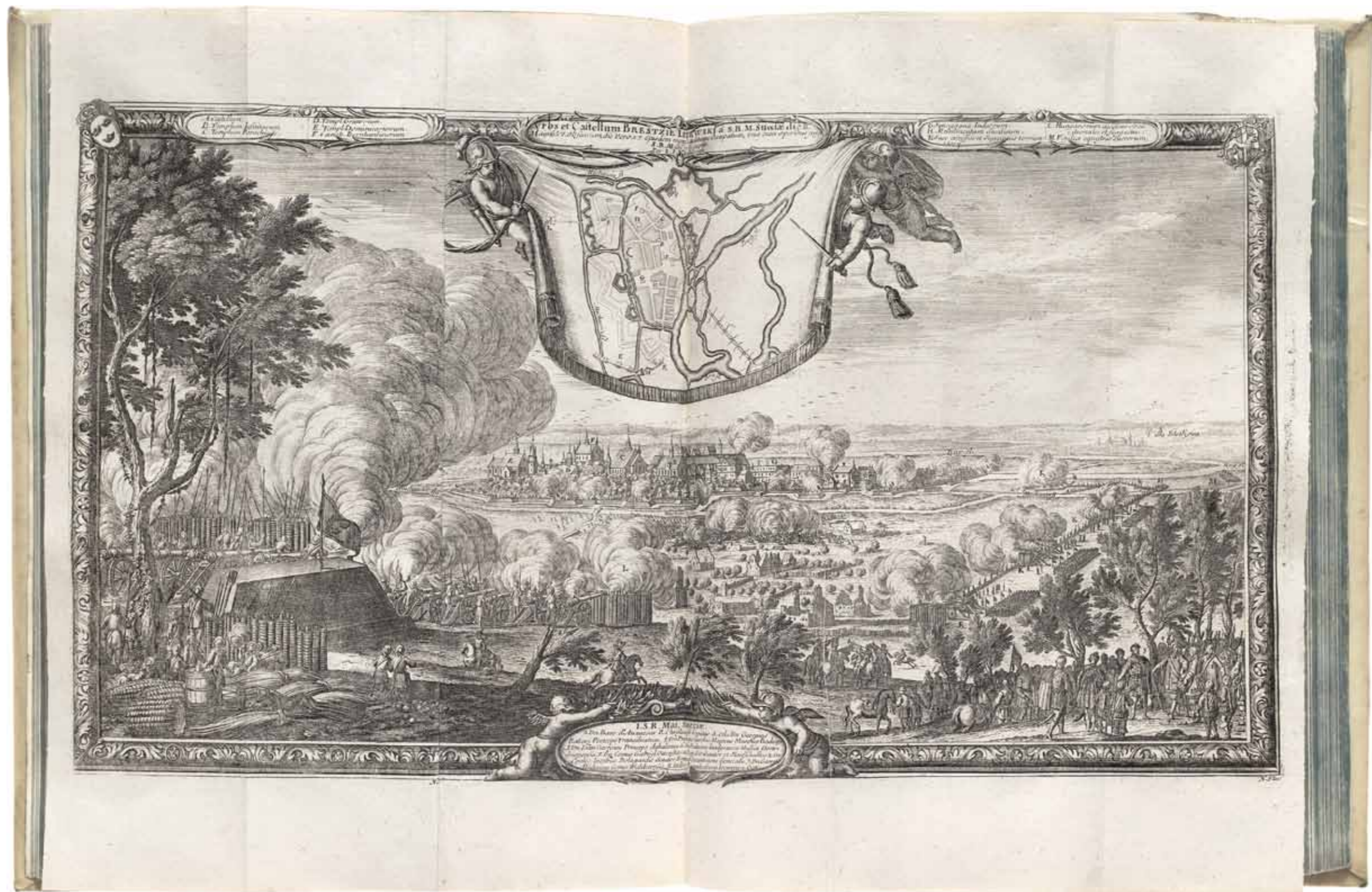
Sandomiero mūšis 1656 metų kovo 24 dieną
Piešė Erikas Dahlberghas. XVII a. II pusė
Iš Samuelio Pufendorfo veikalų *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

Tebesitęsiant 1655–1660 m. karui, 1656 m. pavasarį vyko mūšiai prie Sandomiero, prie Sano ir Vyslos santakos. Kovo 24 d. Lenkijos kariuomenė apsupo Švedijos karalių Karolį X Gustavą. Švedai apsupimą pralaužė ir pradėjo trauktis. Lenkijos kariuomenei išvaduoti Sandomierą padėjo LDK didžiojo etmono Povilo Jono Sapiegos (1609–1665) vadovaujami Lietuvos pulkai.

Sandomiero mūšis 1656 metų kovo 25 dieną
Piešė Erikas Dahlberghas. XVII a. II pusė
Iš Samuelio Pufendorfo veikalo *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

1656 m. kovo 25 d. įvyko antrasis mūšis netoli Sandomiero. Susikovė Švedijos karaliaus Karolio X Gustavo, Lenkijos kariuomenės ir Povilo Jono Sapiegos vadovaujami Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pulkai. Mūšį laimėjo švedų kariuomenė.

Lietuvos Brastos apsiaustis 1657 metų gegužės 11 dieną
Piešė Erikas Dahlberghas. XVII a. II pusė
Iš Samuelio Pufendorfo veikalų *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

Lietuvos Brasta (dabar Brestas, Baltarusija) – vienas svarbiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės miestų, priklausė Trakų vaivadijai. 1657 m. gegužės 11 d. švedai, jų sąjungininkai transilvaniečiai ir Ukrainos kazokai apsiautė Brastos tvirtovę. Etmonų Povilo Jono Sapiegos ir Stanislovo Potockio (1589–1667) vadovaujami pulkai pasitraukė, palikę joje 2000 karių įgulą. Po kelių dienų įgula pasidavė švedams. Šie miestą apiplėšė ir sudegino.

1656. pugnandum, dum reliquum agmen prætergreditur. Enimvero Willigmannus inconsulto impetu ruentes acriter repulerat, & eruptione mox facta mille amplius trucidaverat, ereptis quoque aliquot vexillis, quæ in vallo per instantiam exposita ita Moscorum effugerant, ut validissimis phalangibus immixtis impetum daret. Obsessi acriter initio resistere, ac multos assulantes sternere. Sed mox conjecti à Moscis igniti globi stramen & forum congestum inflammaverant, & tecta oppidi depascebatur ignis, sic ut militi non amplius in vallo consistere daretur, præfecto nequidquam ad constantiam hortante. Qui & rebus desperatis maluit in ignem insilire, quam in Moscorum manus incidere. Inde hi pertumpentes quicquid intus erat puberum trucidabant. Late dehinc Livoniæ infundebantur Mosci, cum nemo esset, qui tantam molem sistere valeret. Equidem Streiffius summus excubiarum præfectus, & Adricasius tribunus cum ducentis equitibus, centum octoginta dimachis validæ Moscorum catervæ ter mille quingentorum capitum non procul Wolmaria occurrerant, in quos quatuor horarum spatio sexies in vestri ducentos amplius occiderunt, novem signis ereptis, cum Svecicorum novem duntaxat caderent. Longius tamen progredi non licuit ob colluviem hostium undique se infundentium, & quia Victor Adricasius Nyhusam arcem ad Moscoviæ limitem sitam per flagitium in manus hostium tradiderat. Sed & equestres Svecorum copiæ vix octodecim centurias explentes sub Henrico Turrio Comite ad castellum, qua Evestus fluvius Dunæ infunditur, conlisterant; Sed quæ audito Mosci exercitus adventu citius, quam necessum erat, inde se sub Kerholmiam usque recipiebant, quod vulgus militum multitudine hostium plane externatum esset, præfectis incassum constantiam ingerentibus. Nec Moscorum iter remorabatur obstructus à Svecis apud Cakenhusam Dunæ alveus, quod ex eo oppido machinis impedire non possent, quo minus isti obstacula amoverent. Cakenhusam Sperlingius subtribunus modico cum præsidio obtinebat. Et Czar ipse duodecim millia circumfudit, & millo tubicine deditio-nem imperaverat, sed cui directæ in

1656. ipsum machina caput avulserat. Igitur munimenta tormentis quati & mox omni ex parte assultus dari, Czare suis militibus non parcente, ac in fessorum locum recentes subinde submitte. Ita perumpens hostis omne Svecorum præsidium ipso cum præfecto concidit. Pauci qui vivi in ejusdem manus inciderant, crudelissime habiti. Jufferat Gardius ingruente hoste cuniculos munimentis suppositos inflammari, & præfectum cum milite se in arcem recipere. Sed studium defendendi oppidum diutius eum detinuerat, ut non sit mature in arcem refugeret, & in tumultu cuniculorum oblivio subierat. Ita isti misere trucidati Rigam terrore crudelitatis & violentiæ Russicæ non parum afflaverant.

§. 57. Post Cakenhusam expugnata Mosci castellum ad Kerholmiam petivere, quod munitionibus non pro tanta mole firmatum Sveci ultro dirutum & incensum deseruerant. Inde longius descendentes Mosci ad locum pervenere, cui Rummel vocabulum, ubi tres pontones ternis machinis instructi stationem in Duna flumine agebant. Quos dum adventantibus hostibus secundo flumine devehere laborat centurio, vento & vi vorticis ad ripam expellitur, sicut pontonibus & machinis Mosci potirentur, milites cymbis ad suos evaderent. Eo tumultu audito, qui non procul in ripa stationem agebant, Svecici equites, in Moscorum præcursores impetu facto, diu cum his certaverunt. Ipsi quoque viginti equites & Bernardum Reben-derum vigillum præfectum desiderarunt, Jacobo Weingartio pari militia gradu caput sauciato. Antea quoque Stalius turmæ præfectus cum triginta equitibus apud villam à virginibus distam centum triginta equites Moscos in valerat, quorum plerosque ceciderat, præfecto eorum saucio in urbem pertracto. Jam vicina Rigæ Moscorum catervæ persultabant, cum equites Svecici intra novas munitiones, quæ suburbia cincta fuerant, se recipere, propinquis extra ædificiis ac molen-dinis igne ablutis. Sequenti die dum Magnus Gardius alique ductores vicinos urbi colles arenosos perlustrant, Turrius Comes ad equites nostros, qui diversa in parte sub castris hosti-

ILLUSTRISSIMUS EXCELLENTISSIMUS
et generosissimus Dominus Dn.
MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE
Comes in Läckö & Arensburg &c. &
Regni Senator & Cancellarius &c. &c.

Magnusas Gabrielis De la Gardie

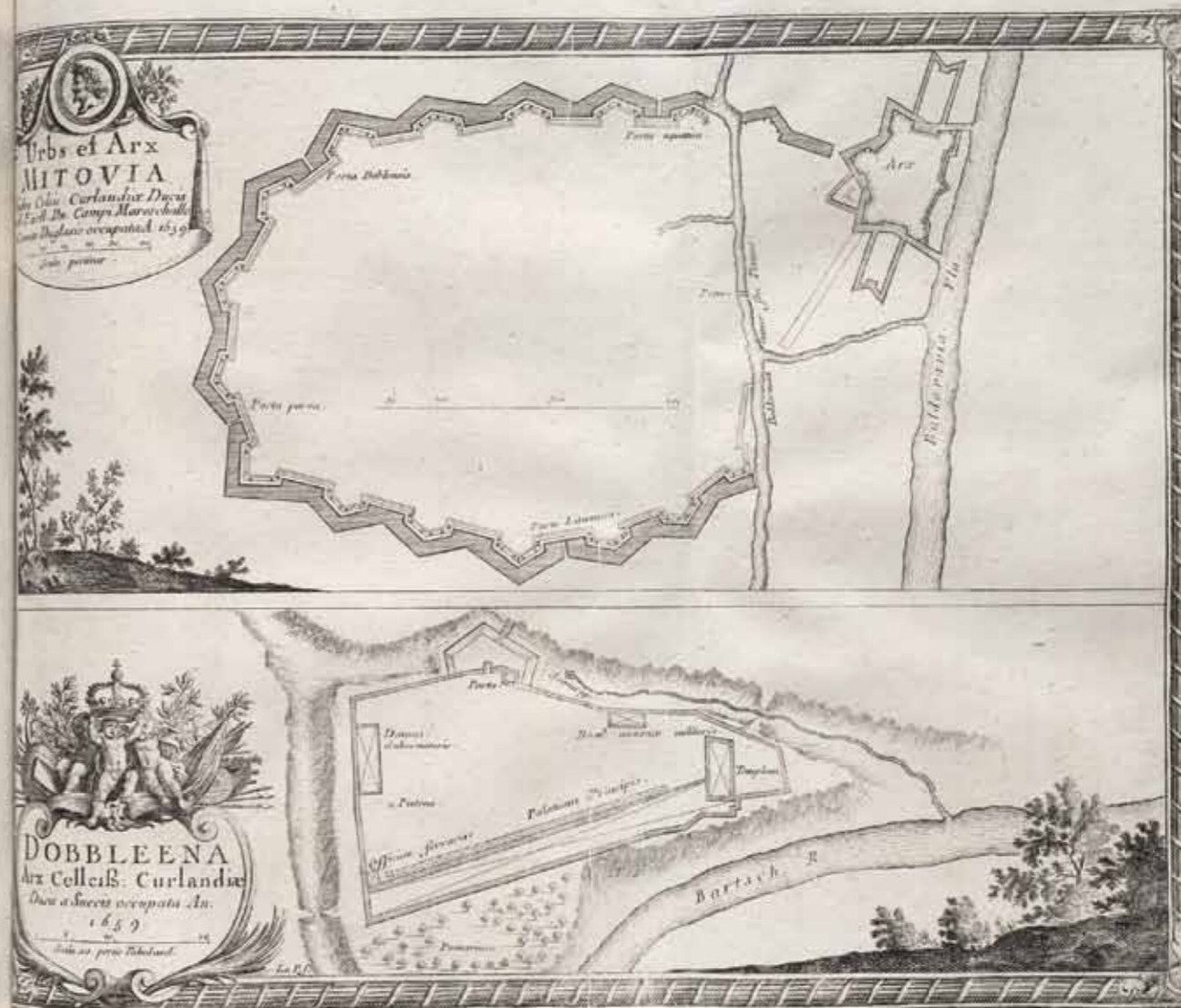
Piešė Davidas Klöckeris Ehrenstrahlis, raižė Pieteris van Schuppenas. 1669

Iš Samuelio Pufendorfo veikalio *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

Magnusas Gabrielis De la Gardie per 1655–1660 m. karą buvo švedų kariuomenės Livonijoje ir Lietuvoje vadas ir šių kraštų vietininkas.

7678. leges stricte observatum, nulli se negotio cum Mosco, Polono, Brandenburgico alioque Regis hoste ingessurum, nec palam aut oblique hostile quid in hunc tentaturum: simul transitum Regis copias concessurum, pontibus quoque structis accelerando itineri. Duglassius contra neutralitatis ipsi beneficium promittebat ad ulteriorem Regis ratificationem ac Ducem interim subditosque ac sitonem ab omnibus hostilibus tum & ab hospitibus pro lubitu sumtis, rapinis, directionibus, tributis & exactionibus immunem fore. Inde ob tumefacta phyllis flumina copias pontonibus trajicere incipit, plura navigia Ducem poscens agrotis avehendis, revera ut istis militem arci admoveat. Cujus situm est ab aliis jam didicerat, tamen majoris certitudinis causa Igelsstræmium & Spensium alio sub pretexto immittebat speculatores, num eadem adhuc arcis conditio persisteret. Qui cum facilem aditum referrent, omnia destinatis exsequendis parantur. Jacobus Yxculius tribunus cum caterva equitum noctu ad portam oppidi subsistere jubetur, ut si tumultum in arce audiat, strepitum excitaret velut numerosi agminis assaulturi, in oppidum tamen ne penetraret. Quae iussa tamen neglecta fuerunt, equitibus in oppidum irrumpentibus, multasque domos diripientibus, quo nomine & iste tribunus postea causam dixit. Tenebris obortis Nicollus Bothius pedites latioribus navigiis imponebat, equites versus arcem procedebant, ac excubitores interceptabant, qui in altera fluminis ripa apud cauponam dispositi ad insolitum motum clamorem tollere incipiebant. Navigia secundo flumine absque strepitu labentia pedites in terram sub arce exponebant, qui prompte in vallum enixi arcem intrabant, antequam illius excubitorum animadverteret, praeter duos, qui hoc responso placabantur, agrotos esse, qui praeter arcem vehantur. Principi ejusque familiae statim miles praesidio adpositus. Erant qui Ducis liberos expoliare aggredierentur, sed quos Duglassius superveniens statim abegit. In infima tamen condignatione aliquot conclavia & illud ubi argentea suppellex astraebatur, direpta, quae licentia

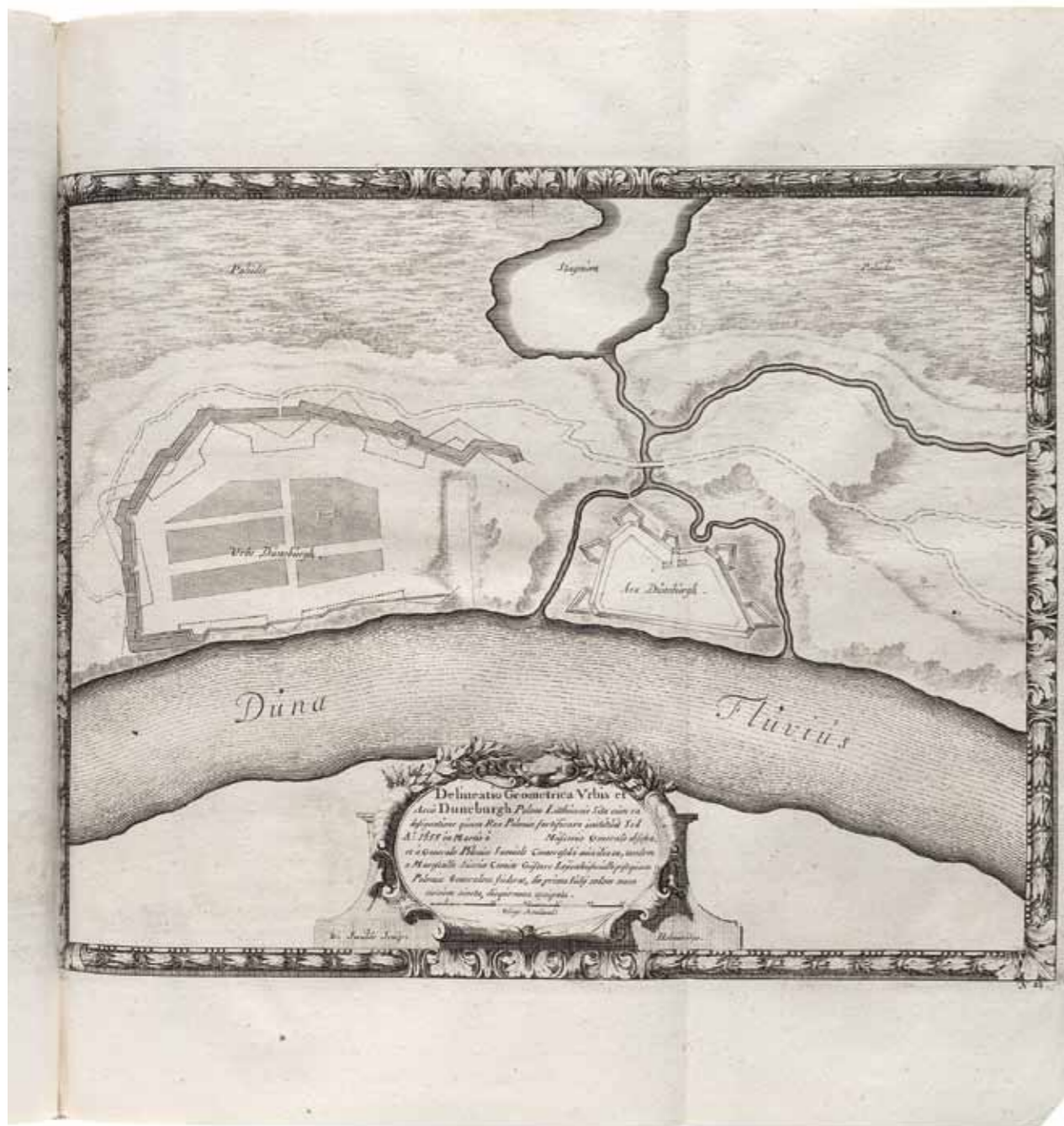
1678. tamen superveniens praefectis mox repressa. Ea actione Svecorum nemo cadebat, sed & Ducis familia opto, & saltandi magister, qui in Svecos cum armis ruebant, prostrati sunt. Obliti fuerant Sveci tabulario Ducis custodes adponere: unde ab hujus ministris magna vis literarum combusta est. Iussu inde Ducis Bauscha & Doblina Svecis tradebantur, Capta sic Mitavia Duglassius copias per Curlandiam distribuebat, easque numeris augere conabatur, exiguo cum successu. Nam provinciales Svecis infestissimi amici nil ulro praestabant, quos vi in officio continere, simul hostes provinciae infusus arceret, ac Nobiles, qui magno numero ad Polonos transibant, compescere per paucitatem peditum haut licebat. Dux quoque non statim cum familia Rigam abduci poterat, nullo ibi provisum, & quia ipsius uxor partu vicina erat. Multo minus facultas erat, Memelam versus progredi ad hostem distrahendum, prout Rex iusserat. Igitur Duglassius consultum dicebat Duci velut connivendo regimen provinciae relinquere, quo hic ad praefectos suos iussa ederet circa ea, quae ad exercitus sustentationem facerent, ipse administrationem provinciae suscipere non ausus, ac ne hostis protinus irrumpens iuxta Svecos confidens Curlandiam plane excederet. Mox cum Poloni paulatim ei provinciae ingruerent, Duglassius equitatum intra Mitaviam contraherebat, quam amplis munitionibus Dux amplexus fuerat. Post tamen cum Duglassius a Ducis consiliariis parum amici experiretur, horumque iussis apud provinciales circa convehendam annonam parum penderis esset, regimen provinciae ipse suscipere constituit, Duce Rigam abducto, cujus familiares jurjurando adigebantur, se nihil in fraudem Svecorum suscepturos, nisi a Duce suo disjungi velint. Enimvero Duglassium spes sua vehementer fefellerat, velut Duce capto & Mitavia occupata Curlandia ultro se Regi submittura foret. Nam & bis mille Brandenburgici milites per Simogitiam ingruerant, ac pars Lithuanici exercitus provinciae fines intrabat, ad quam plerique Curlandorum transibant, qui tamen Doblina

Mintaujos ir Duobelės 1659 metų fortifikacijos planai

Iš Samuelio Pufendorfo veikalų *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

Mintauja (dabar Jelgava, Latvija) ir Duobelė – Abiejų Tautų Respublikos vasalės Kuršo kunigaikštystės miestai su mūrinėmis pilimis.

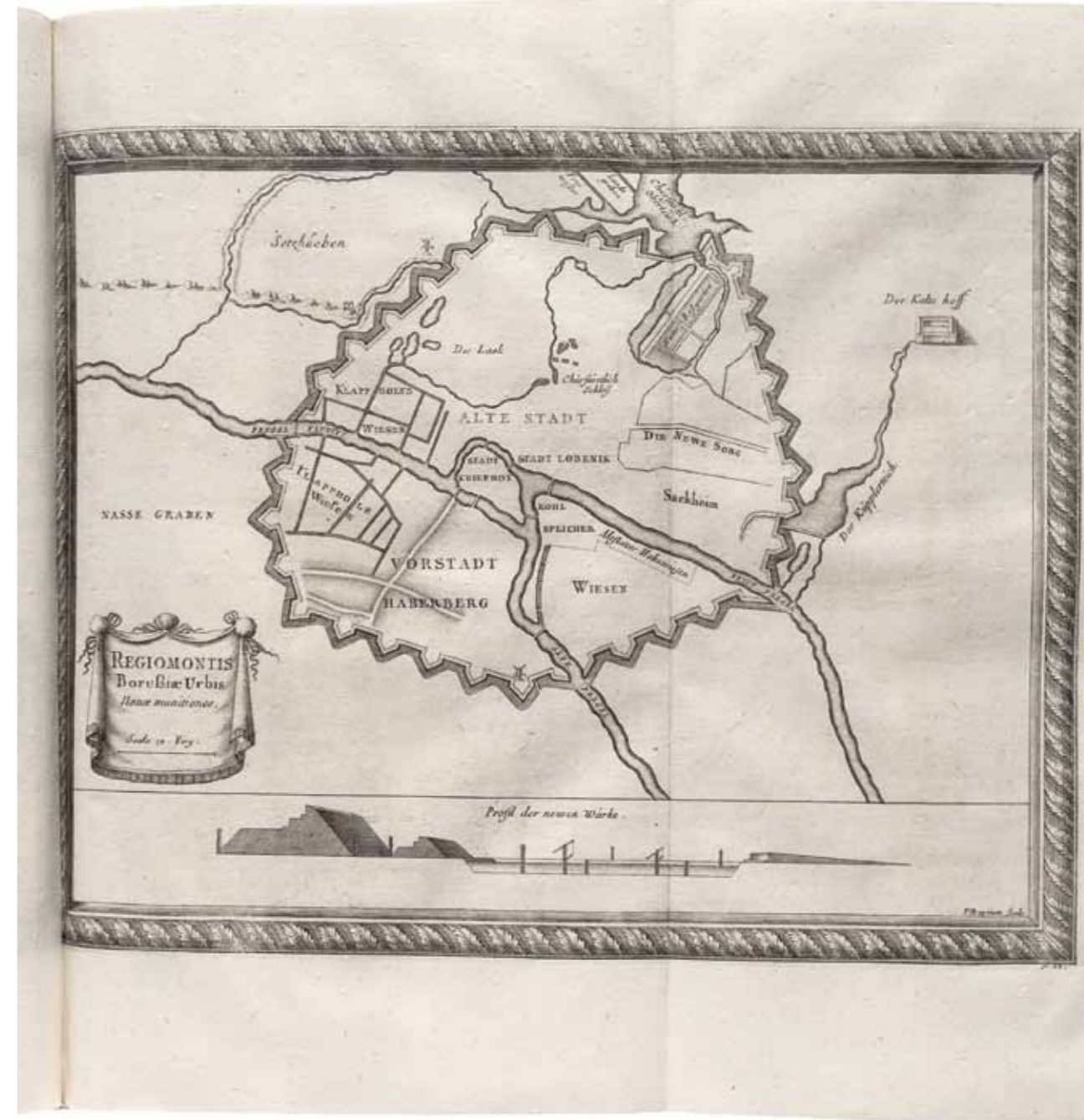

Dunaburgo miesto ir tvirtovės 1655 metų planas

Raižė Willemas Swidde. XVII a. II pusė

Iš Samuelio Pufendorfo veikalų *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

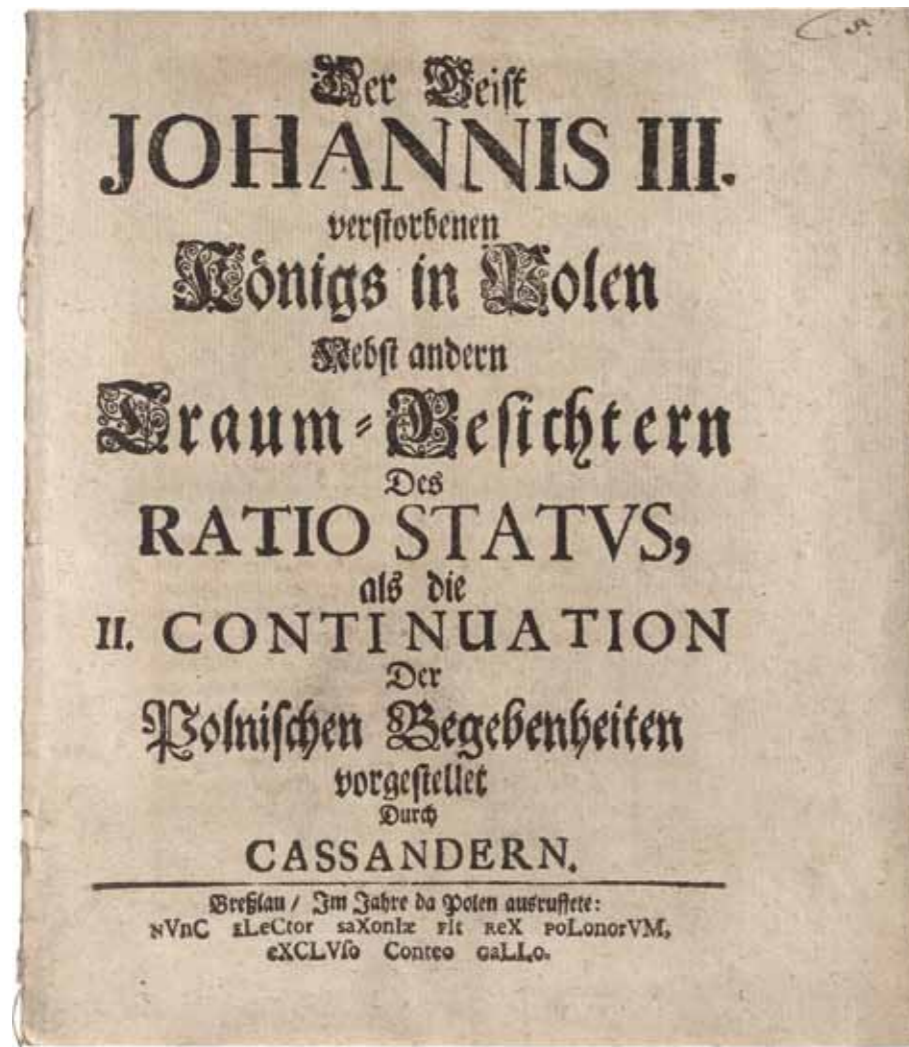
Dunaburgas (dabar Daugavpils, Latvija) – vienas didžiausių Uždauguvio kunigaikštystės Latgalos žemės miestų. Buvo svarbus strateginis miestas su stipria mūrine pilimi, kurią 1582 m. baigė statyti Lenkijos ir Lietuvos valdovas Steponas Batoras.

Karaliaučiaus miesto fortifikacijos planas

Iš Samuelio Pufendorfo veikalų *De rebus a Carolo Gustavo...*, Niurnbergas, 1696

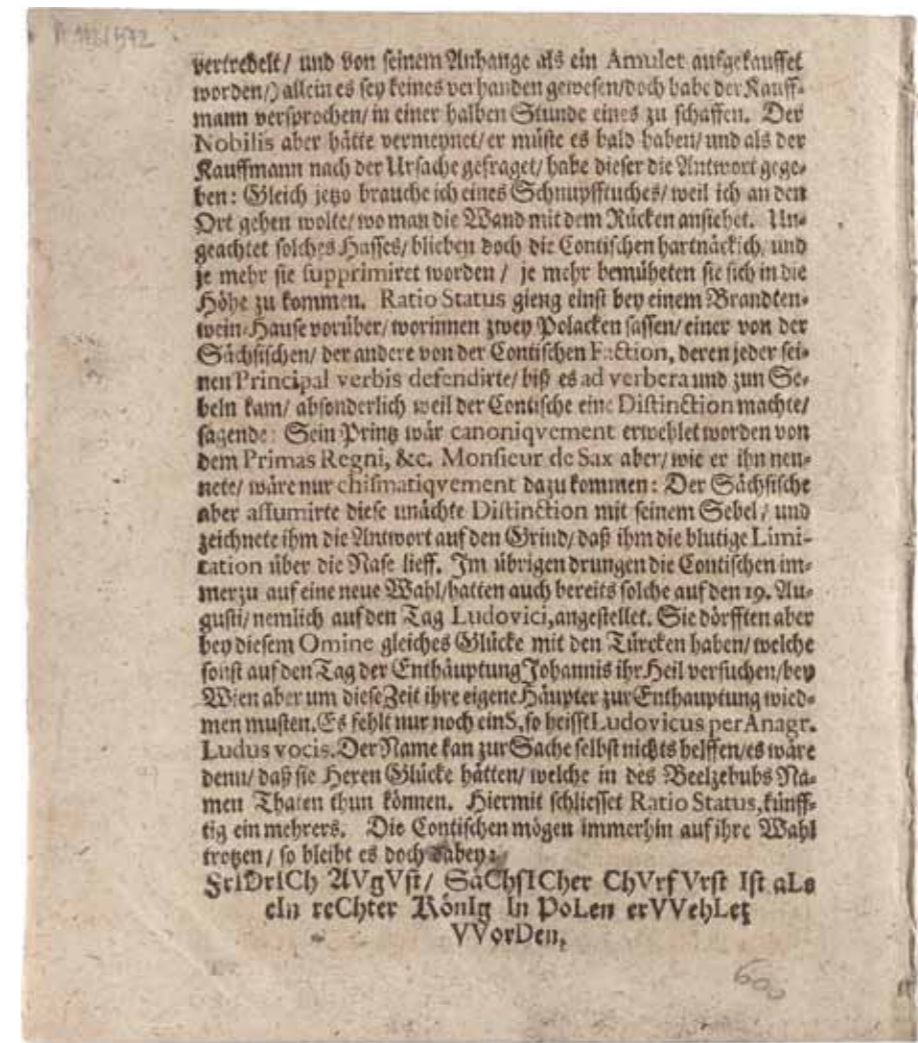
Karaliaučius – didžiausias Rytų Prūsijos miestas. Vokiečių kalba vadintas *Kenigsbergu* (*Königsberg*). XVI amžiuje įsivyravo lotyniškas miesto pavadinimas *Regiomontum*. Mažosios ir Didžiosios Lietuvos lietuviškoje raštijoje nuo XVI amžiaus vartojamas vietovardis *Karaliaučius*. 1525–1701 m. Karaliaučius buvo Prūsijos kunigaikščio rezidencija, iki 1660 m. – Prūsijos kunigaikštystės sostinė. 1656 m. sausio 17 d. Prūsijos kunigaikštis Frydrichas Vilhelmas su Švedijos karaliumi Karoliu X Gustavu sudarė sutartį, pagal kurią Frydrichas Vilhelmas nutraukė visus ryšius su Lietuva ir Lenkija ir pripažino save Švedijos vasalu.

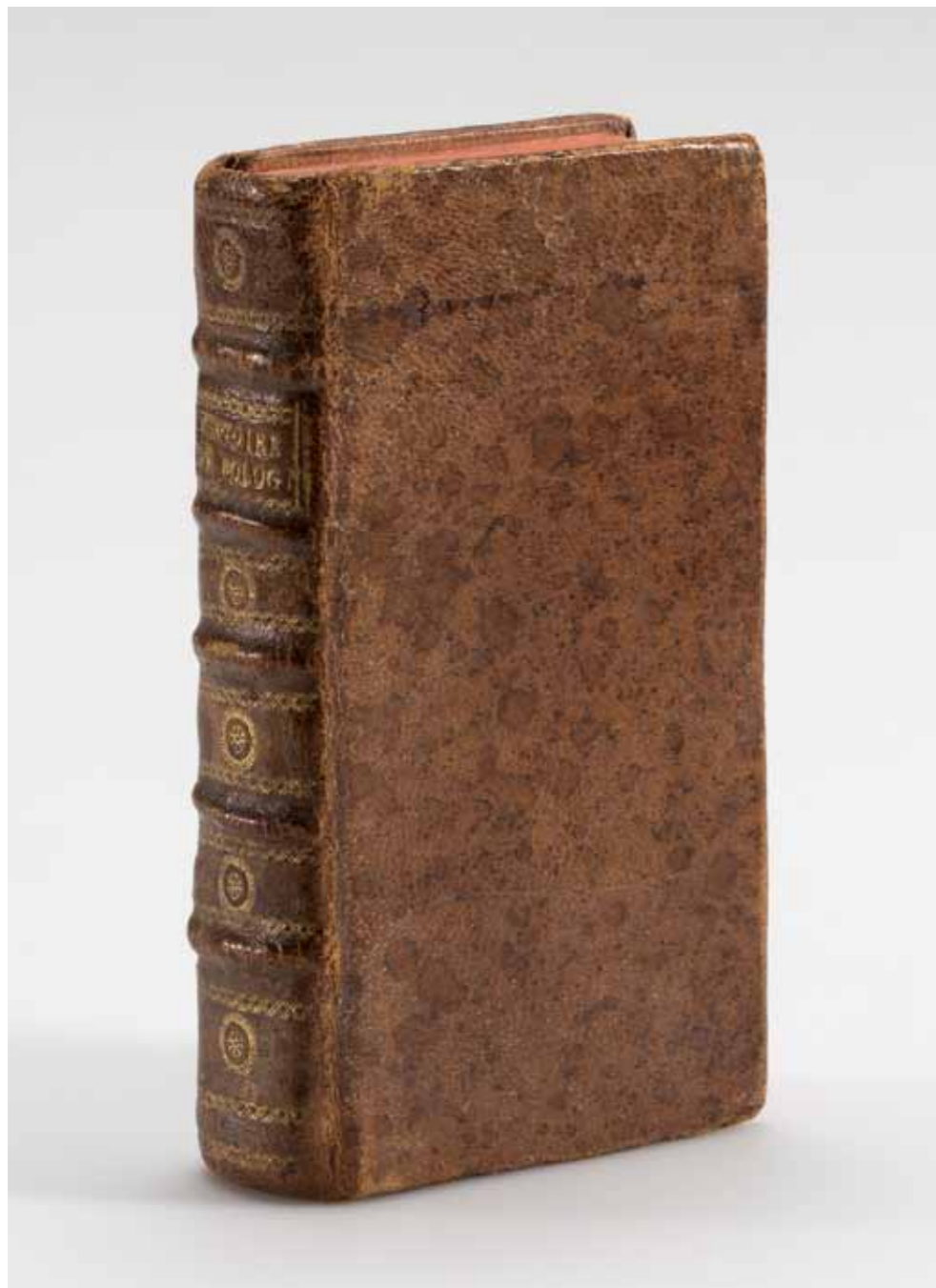

Cassander. *Der Geist Johannis III., verstorbenen Königs in Polen...*

Breslau [Vroclavas], [1697]

Cassanderio slapyvardžiu pasirašiusio autoriaus parengtas informacinis leidiny *Velionio Lenkijos karaliaus Jono III dvasia* pasakoja apie naujo Lenkijos ir Lietuvos valdovo rinkimus 1696 m. mirus karaliui Jonui Sobieskiui. 1697 m. birželio 27 d. Abiejų Tautų Respublikos valdovu buvo išrinktas Saksonijos kurfiurstas Frydrichas Augustas (1670–1733), titulavęsis Augustu II.

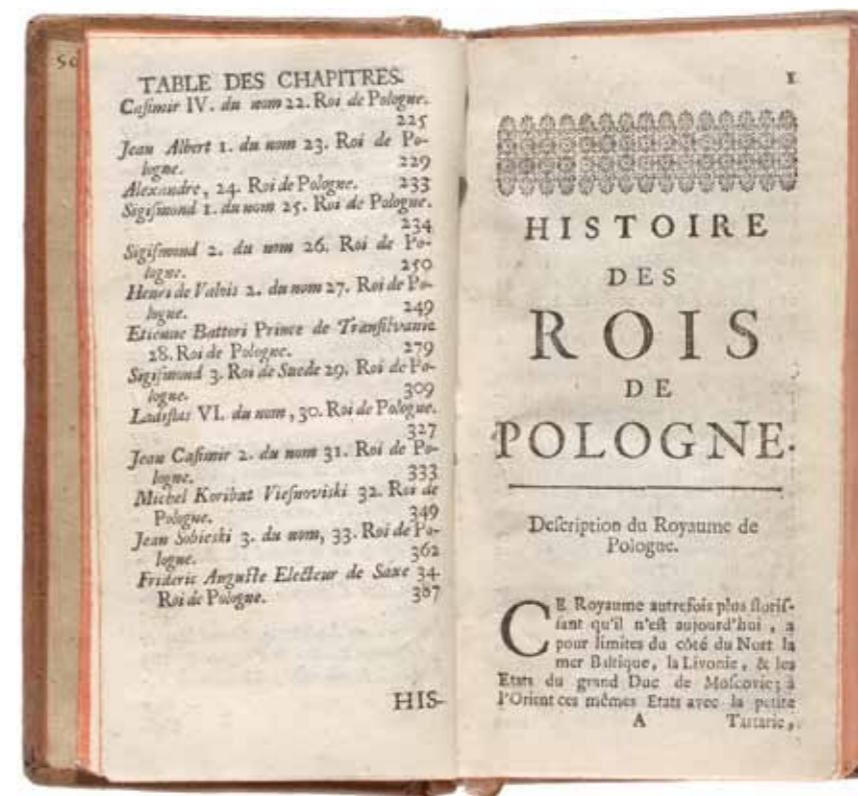
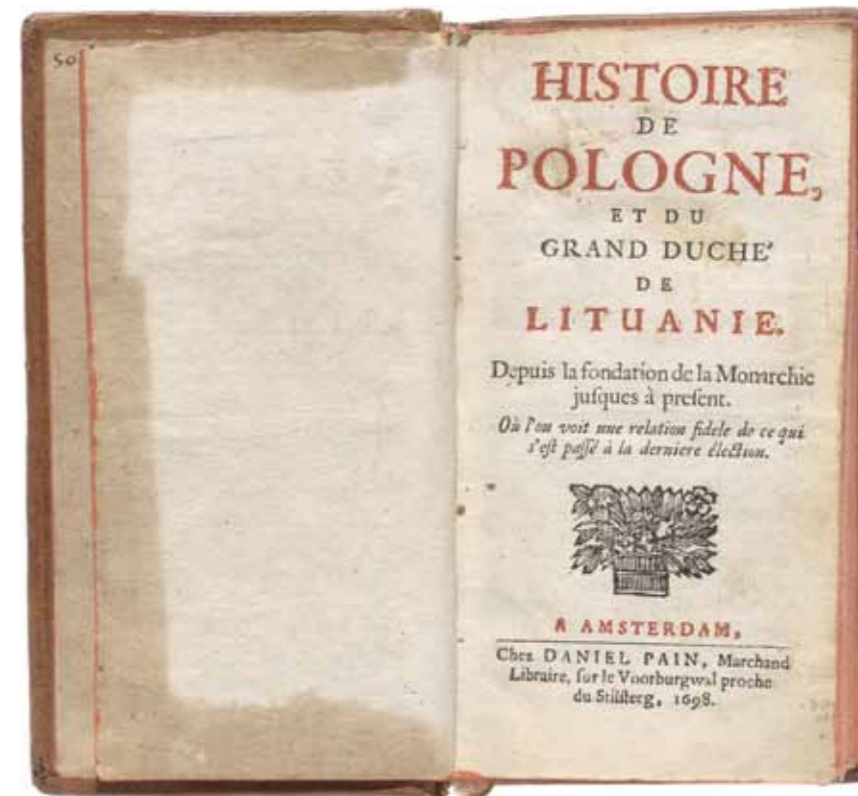

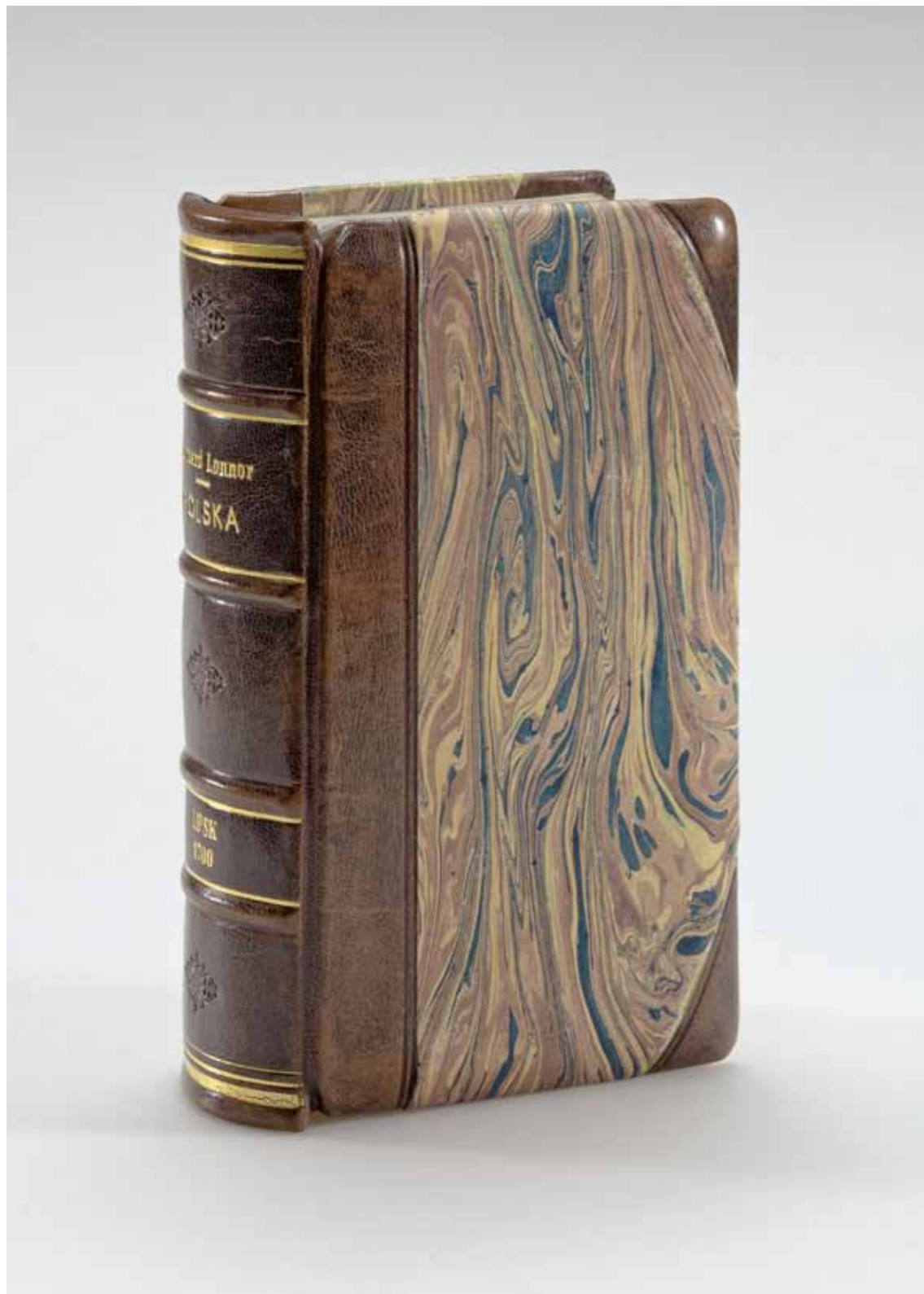

[J. G. Jolli]. *Histoire de Pologne et du Grand Duché de Lituanie*

A Amsterdam: chez Daniel Pain, 1698

J. G. Jolli († po 1697) knygoje *Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija* aptariama Abiejų Tautų Respublikos valstybinė santvarka, valdovo rinkimų tvarka, LDK ir Lenkijos Karalystės pareigybės; Lenkijos ir Abiejų Tautų Respublikos istorija dėstoma nuo VI amžiaus iki 1697 m. – Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Augusto II išrinkimo.

Bernard Connor. *Beschreibung des Königreichs Polen und Groß-Hertzogthums Litthauen*

Leipzig: bey Thomas Fritsch, 1700

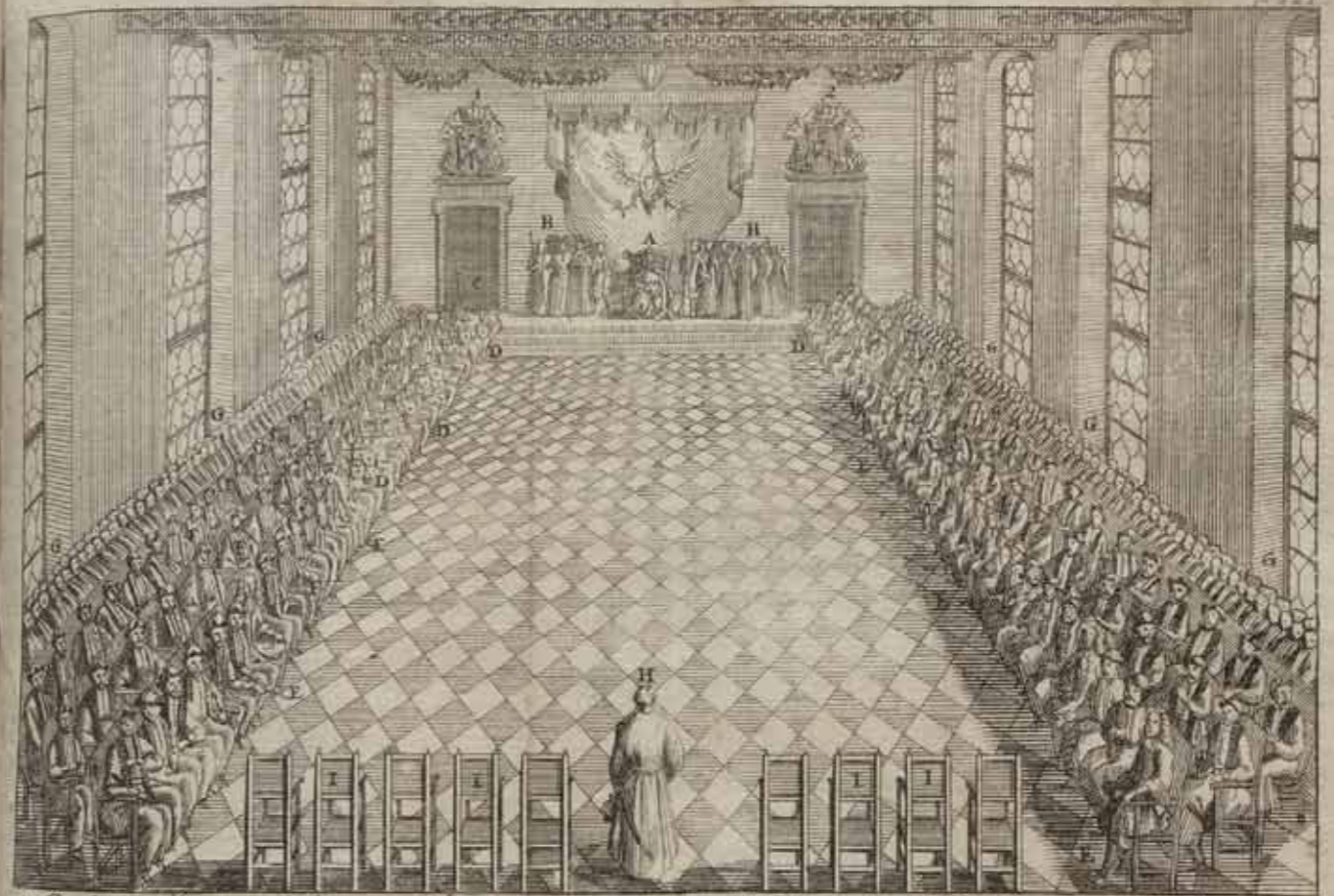
Airių mediko ir istoriko, Lenkijos ir Lietuvos valdovo Jono Sobieskio asmeninio gydytojo Bernardo O'Connoro (~1666–1698) veikale *Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės aprašymas* pateikiama Lenkijos, Lietuvos ir bendra šių šalių istorija iki 1697 metų. Supažindinama su Abiejų Tautų Respublikos valstybine santvarka, karaliaus rinkimų tvarka. Knyga pirmą kartą išleista 1698 m. Londone anglų kalba. 1700 m. Leipcige išspausdintas vertimas į vokiečių kalbą. Leidinį puošia Abiejų Tautų Respublikos valdovo Augusto II portretas ir graviūra, vaizduojanti Seimą.

men. Es pflegen auch aus Deutschland / Schweden und andern angränzenden ländern / viel vornehme personen sich bey dieser allgemeinen versammlung der Polnischen stände einzufinden ; wie denn dieses würcklich sich wohl ansehen lässet / und werth ist / das man es auff's genaueste in augenschein nehme.

Es findet sich nun diese zeit stets eine solche menge von soldaten / heyducken und laquenen auff den strassen / das fast alle nacht rauberey und diebstahl vorgehet / und wer nicht in sorgen stehen will / das er um den feintag komme / oder wohl gar bis auff's hembde ausgezogen werde / der mag nur / so lange es dunkel ist / zu hause bleiben. Es kan aber auch fast nicht anders seyn. Denn die Polnischen edelleute geben ihren bedienten so gar wenig besoldung / (inmassen einer der zu pferde dient / wöchentlich mehr nicht als etwa sieben groschen und sechs pfennige vor sich und sein pferd bekömmt) das sie nothwendig entweder stehlen / oder mit saurer arbeit sich etwas verdienen müssen.

Eben daher kömmt es / das fast keinem menschen mit eines solchen edelmannes zuspruch gedienet ist. Die vornehmsten Senatores / und insonderheit die Feldherren / bringen eine so starcke begleitung mit sich / das der König selbst / um besserer sicherheit willen / alsdenn seine wache verstärcken muß. Widrigen falls würde er von der frechheit des adels viel zu besorgen haben / wie denn derselbe zum öfftern kein bedencken trägt / ihn ins angesicht zu bedrohen / und mit groben worten anzufahren.

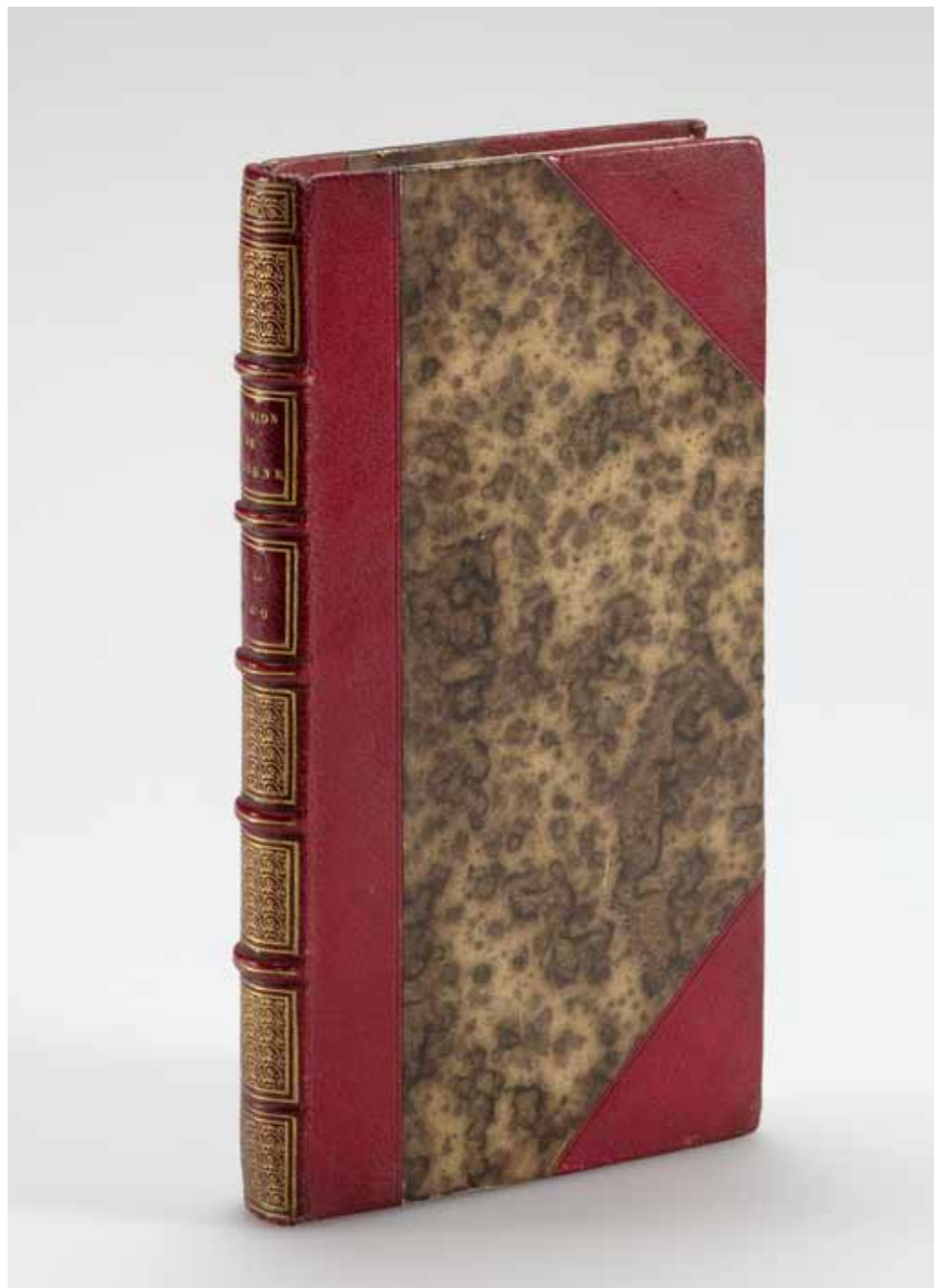
Einige von diesen edelleuten haben eine garde / welche in

A Der jetzige König auff seinem Thron.
 B Die Lehnen hohen Kron bedienten.
 C Der Erzbischoff von Gnesen hinter welchen sein Creutz
 trager mit erhobenen Creutz steht. DDDDD Die übrigen
 Geistlichen Senatores. EEEEE Fremde Abgesante die aber
 nur auff einer Wahltag admittiret werden.

FFFFFF Die Woywoden und Castellanen auff jedweder seite
 in drey Reihen. GGGGGG Die Landboten in zwey
 Reihen auff jeder seite hinter den vorigen H Der Landkoth
 Marschall. IIII Leere stühle vor andrer personen die zuweilen
 admittiret. 1. das Polnische wappen. 2. das Litthauische wappen.

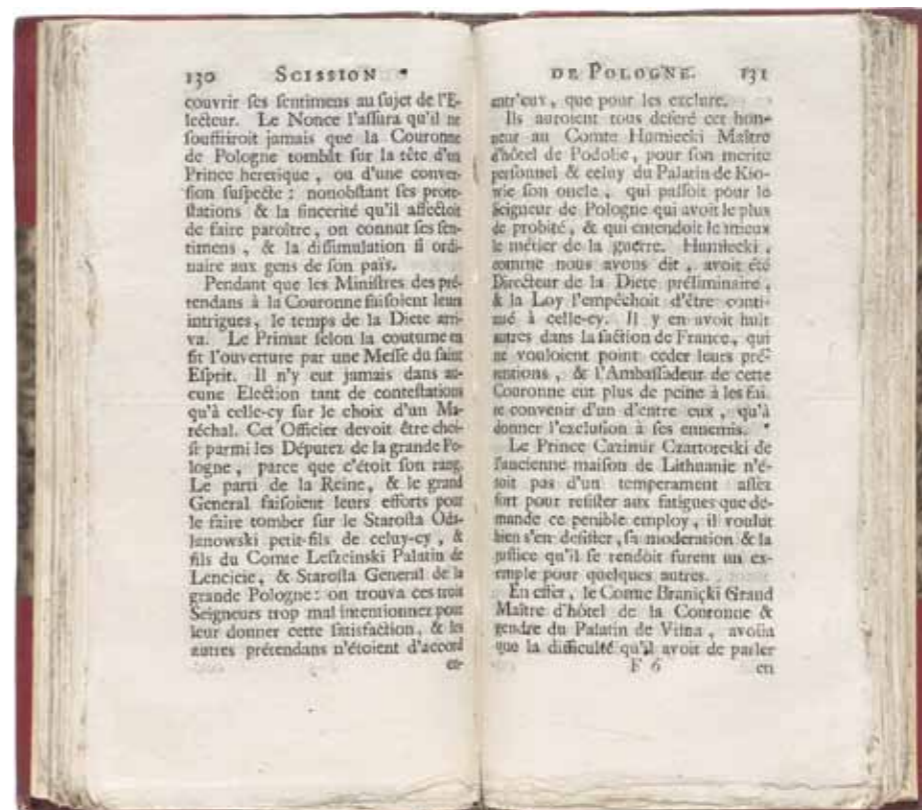
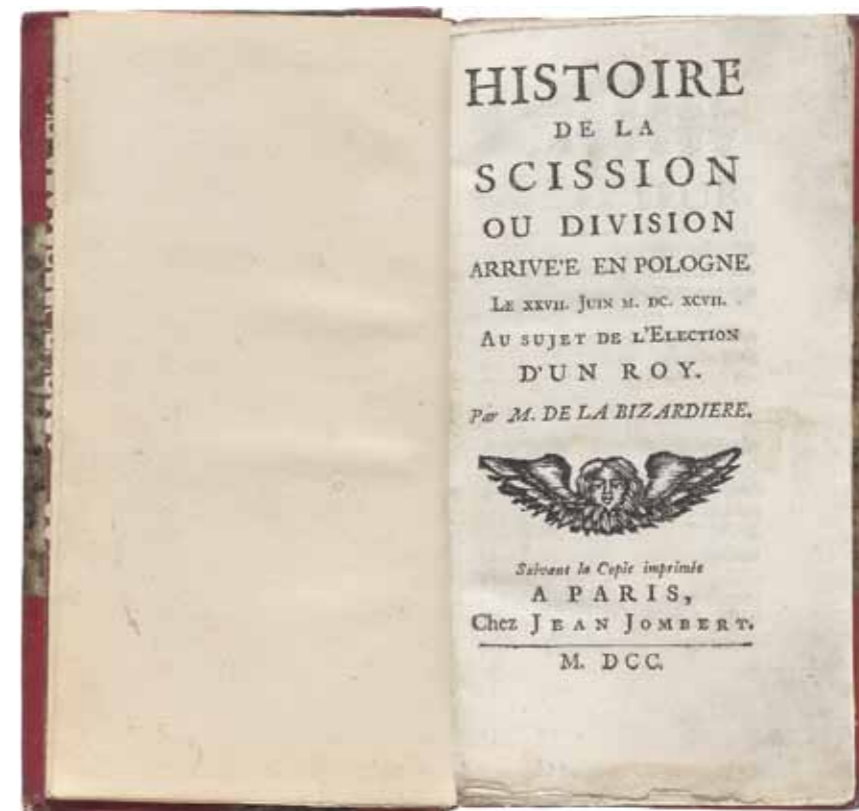
Abiejū Tautų Respublikos Seimas
 Iš Bernardo O'Connoro veikalo *Beschreibung des Königreichs Polen und Groß-Hertzogthums Litthauen*,
 Leipziger, 1700

Michel De La Bizardiere. *Histoire de la scission ou division arrivee en Pologne le XXVII. juin M.DC.XCVII. Au sujet de l'election d'un roy*

A Paris: chez Jean Jombert, 1700

Prancūzų istoriko Michelio Davido de La Bizardiėre (†1730) veikalas *Susiskaldymo Lenkijoje istorija* skirtas rinkimams į Abiejų Tautų Respublikos sostą po valdovo Jono Sobieskio mirties. 1697 m. birželio 27 d. valdovu buvo išrinktas Augustas II.

Johann Hübners... Kurtze Fragen aus der Genealogie

[Leipcigas]: verlegt Joh. Friedrich Gleditsch, 1708

Vokiečių istoriko ir pedagogo Johanno Hübnerio (1668–1731) vadovėlis *Trumpi klausimai apie genealogiją* skirtas pasaulio valstybių politinei istorijai. Knygoje klausimų–atsakymų forma pateikiama trumpa informacija apie valdovų kilmę ir valdymą. Apibūdinama ir Lietuvos didikų kunigaikščių bei Lenkijos karalių, pradant Jogaila, baigiant Augustu II, kilmė ir politika.

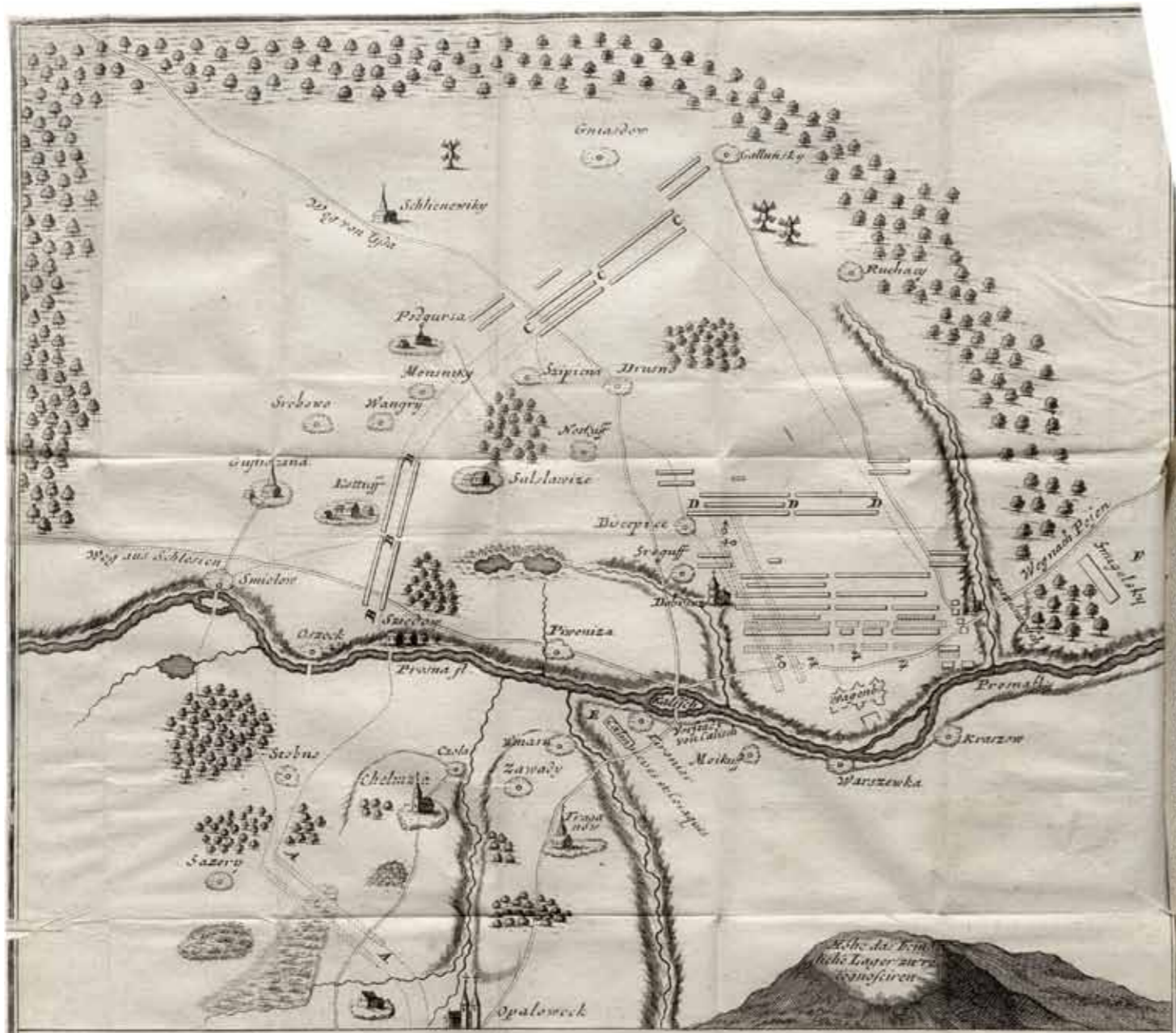

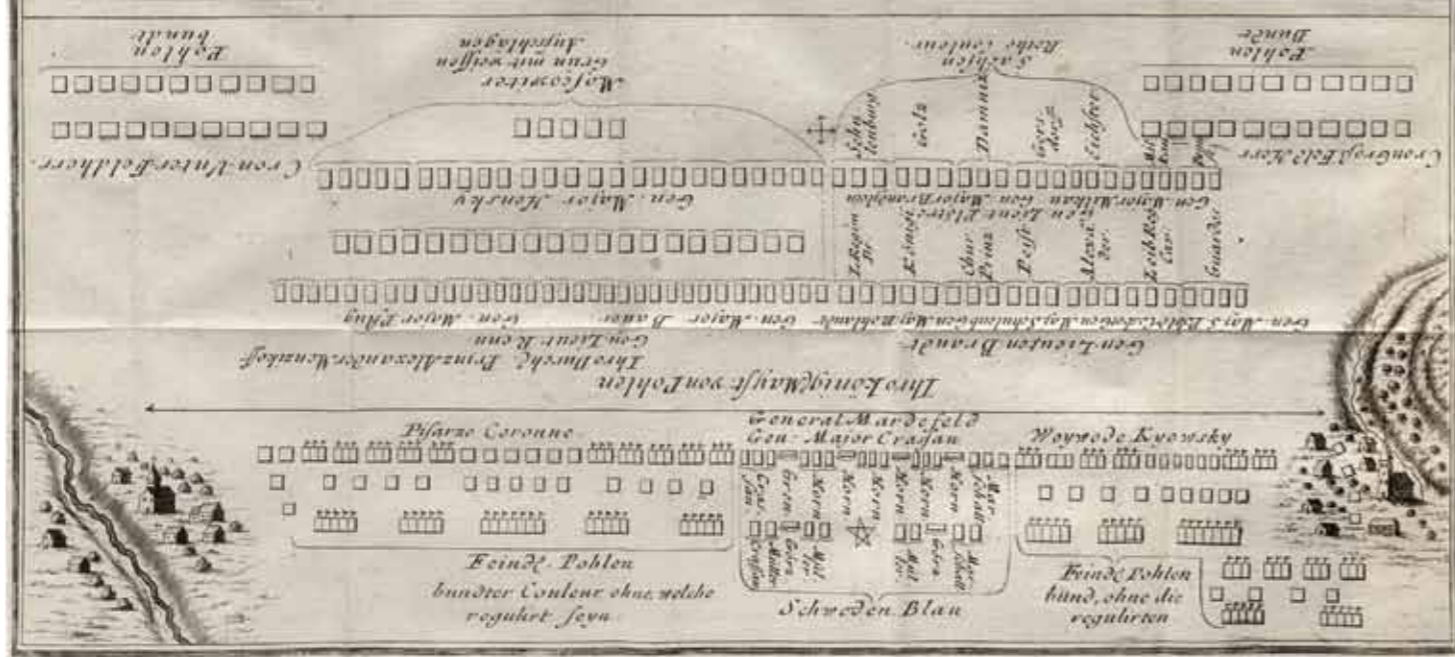
[Samuel Faber]. *Der ausführlichen Lebens-Beschreibung Carls des XII., Königs in Schweden*, t. 6

Franckfurt und Leipzig: zufinden bey Christoph Riegeln, 1708

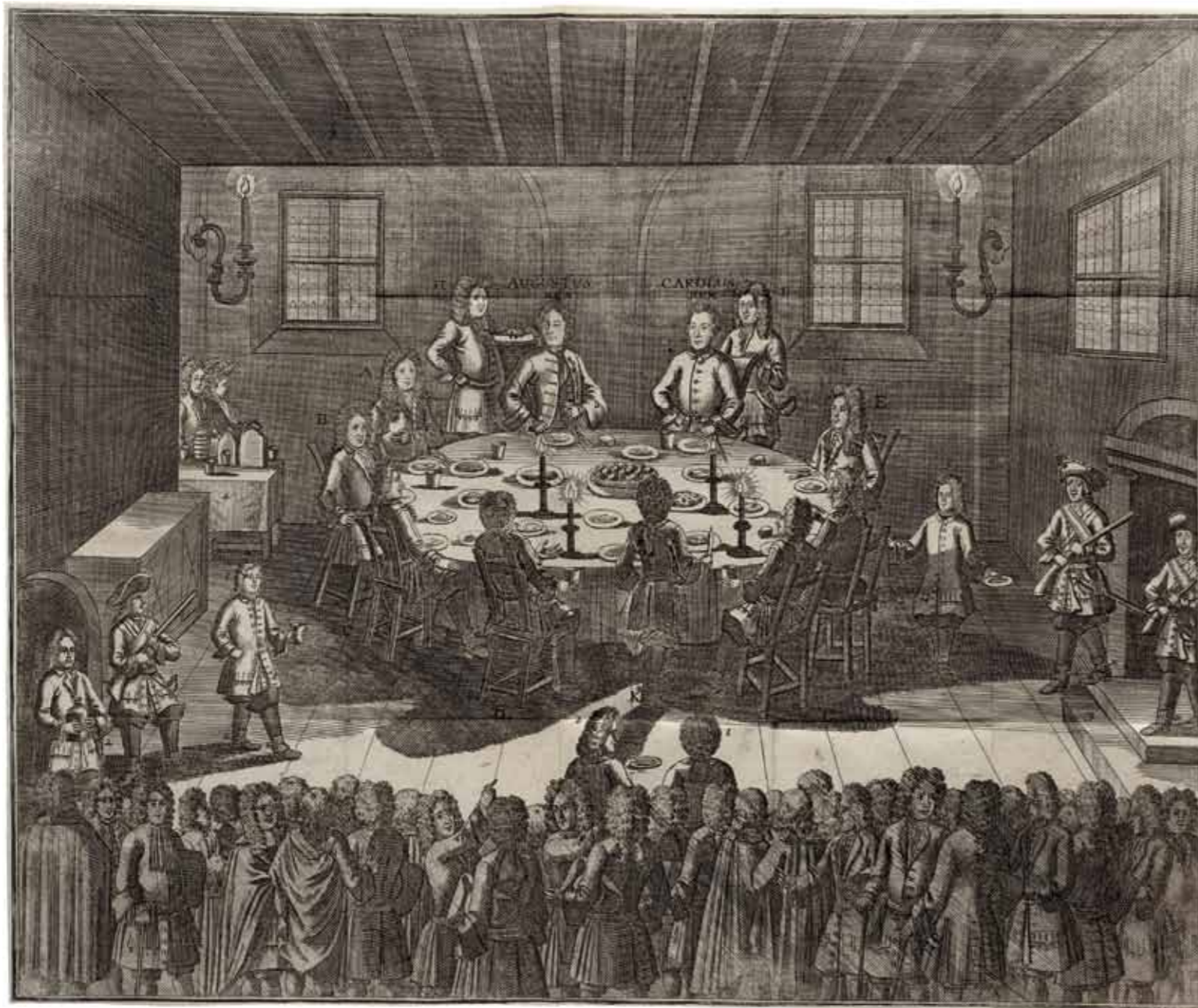
Vokiečių istoriko Samuelio Faberio (1657–1716) dešimties tomų veikalas *Issamus Švedijos karaliaus Karolio XII gyvenimo aprašymas* šeštoji dalis apima Šiaurės karo laikotarpį (1700–1721). Knygoje daug vietos skirta Abiejų Tautų Respublikos valdovo Augusto II nušalinimui nuo sosto ir jį lydėjusiems įvykiams: Stanislovo Leščinskio išrinkimui karaliumi, prieš jį nukreiptai Sandomiero konfederacijai, 1706 m. rugsėjo 24 d. sudarytai Altranšteto taikai, tą pačių metų spalio 29 d. įvykusiam Kališo mūšiui. Knygoje įdėtas Eriko Dahlbergho (1625–1703) parengtas Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapis su vaivadijų herbais.

Lebens-Beschreibung 179
 einen wiederholter Weis zu versehen /
 daß er hoffe / es werde ein jeder die Or-
 dre genau in acht / und seiner Pflicht
 wahrnehmen.
 77. Auch bediente der König jedem
 General / was er zu beobachten / und be-
 sah / daß / so bald er das Zeichen auf dem
 rechten Flügel / durch drei Canon-
 Schüsse / welche geben lassen / der linke
 Flügel mit eben so vielen antwortete und
 eben dieses Signal dem Schwingisko /
 welcher hinter dem Feind abgeordnet
 sind (wie man beyt siehet) dienen sol-
 te. Nicht weniger mußten sich auch die
 Cosacken und Kalmucken und 1000
 Dragoner / welche bey E gestanden / dar-
 nach richten / als welche gegen die Stadt
 und die Wagenburg anzufallen hatten.
 Ihre Majestät selbst führten die Heeres-
 Spähen / in einem zwischen Raum / als
 Sie meinte Terrain in Fronte zu haben /
 und in die rechte Flanke des Feindes ein-
 zutringen / wie man bey dem Zeichen
 siehet. Darauf ließ der König das gan-
 ze Heerlager in Schlacht-Ordnung an-
 stellen. von bey --- angemert zu sehen.
 D 6 58.

1706 metų spalio 29 dienos mūšio prie Kališo planas
 Iš Samuelio Faberio veikalų *Der ausführlichen Lebens-Beschreibung Carls des XII., Königs in Schweden*, t. 6,
 Frankfurtas ir Leipcigas, 1708
 1706 m. spalio 29 d. prie Kališo Augusto II vadovaujama Abiejų Tautų Respublikos, rusų ir Saksonijos sąjungi-
 ninkų armija sutriuškino jungtinę Stanislovo Leščinskio lenkų dalinių ir švedų kariuomenę.

Oficialūs pietūs po 1706 metų rugsėjo 24 dieną Augusto II ir Karolio XII pasirašytos Altranšteto taikos sutarties

Iš Samuelio Faberio veikalo *Der ausführlichen Lebens-Beschreibung Carls des XII., Königs in Schweden*, t. 6, Frankfurtas ir Leipcigas, 1708

Pagal Altranšteto sutartį Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Augustas II atsisakė Abiejų Tautų Respublikos sosto, pripažino Stanislovą Leščinskį karaliumi, nutraukė sąjungą su Rusija ir kitais Švedijos priešais. Kai 1709 m. liepos 8 d. Poltavos mūšyje Rusijos caras Petras I sumušė Karolio XII pajėgas, Augustas II paskelbė Altranšteto sutartį negaliojančia.

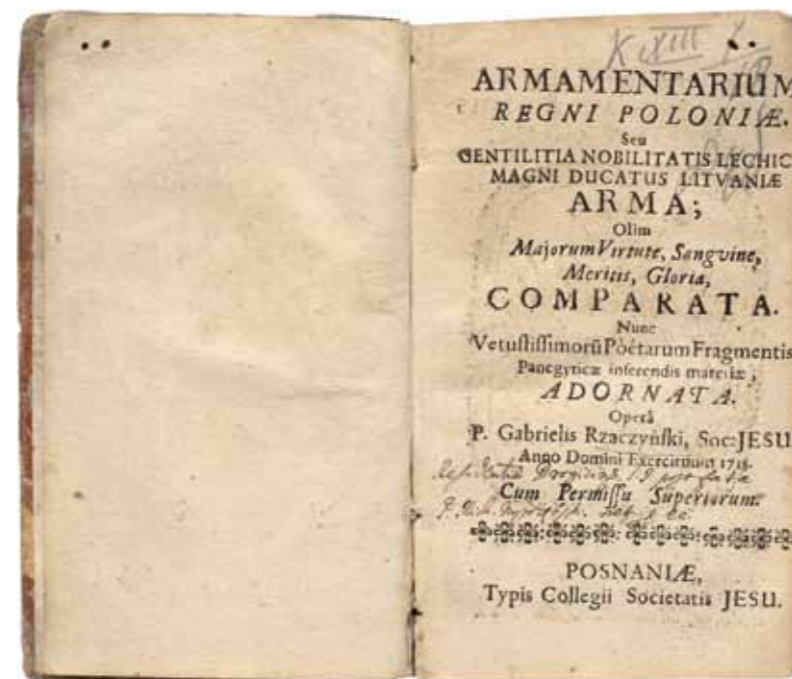

Gabriel Rzączyński. *Armamentarium Regni Poloniae, seu Gentilitia nobilitatis Lechicae, Magni Ducatus Lituaniae arma...*

Posnaniae: typis Collegii Societatis Jesu, [1715]

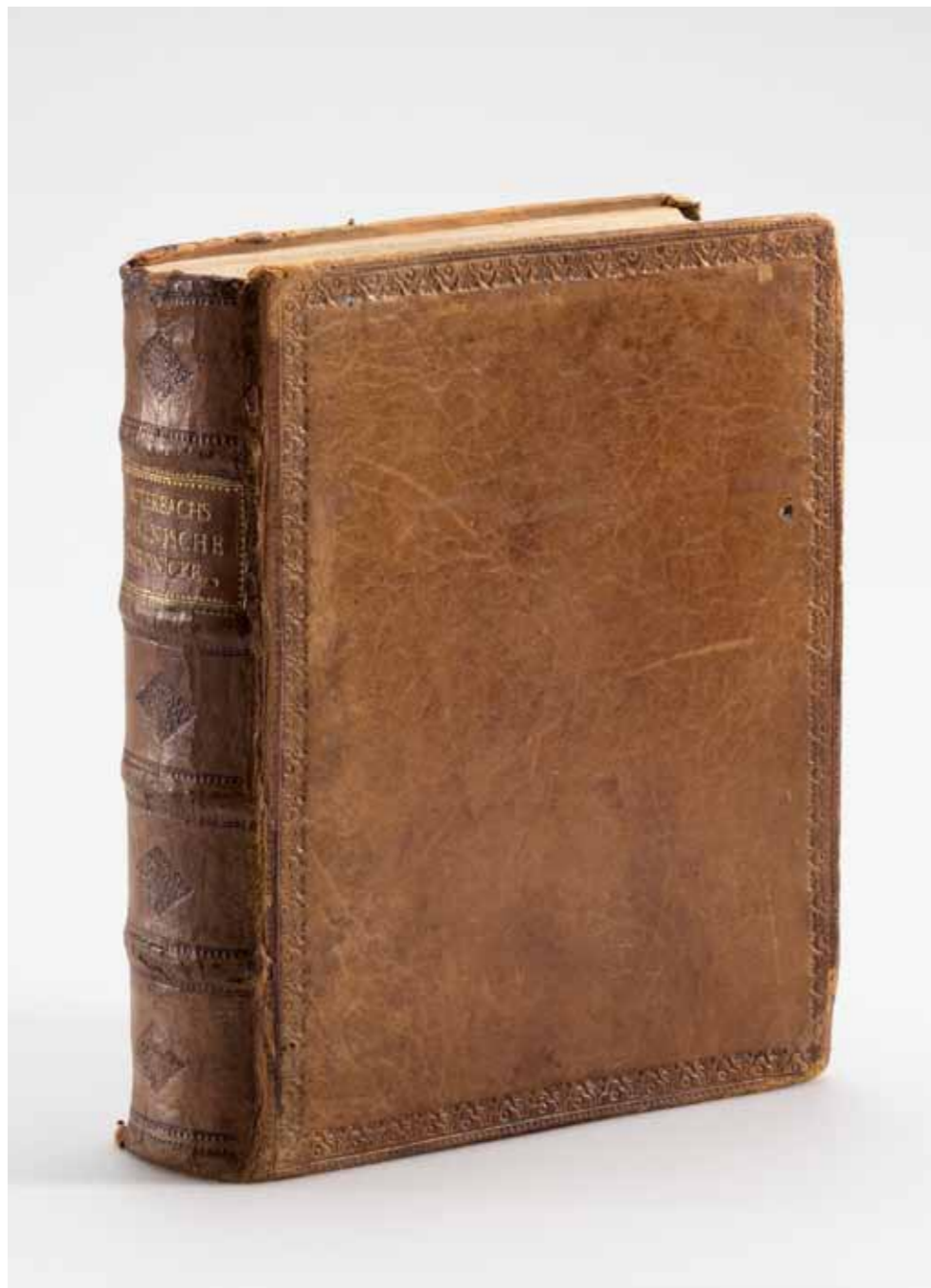
Lenkų pedagogo, jėzuito Gabrielio Rzączyńskiego (1664–1737) veikale *Lenkijos Karalystės arsenalas, arba Giminingi Lecho kilmingos giminės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ginklai* abėcėlės tvarka aprašyti Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajorų herbai. Šalia pateikiamos parinktos poetų sentencijos. Knyga su Vilniaus viešosios bibliotekos ekslibrisu.

Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajorų herbas *Gozdawa*

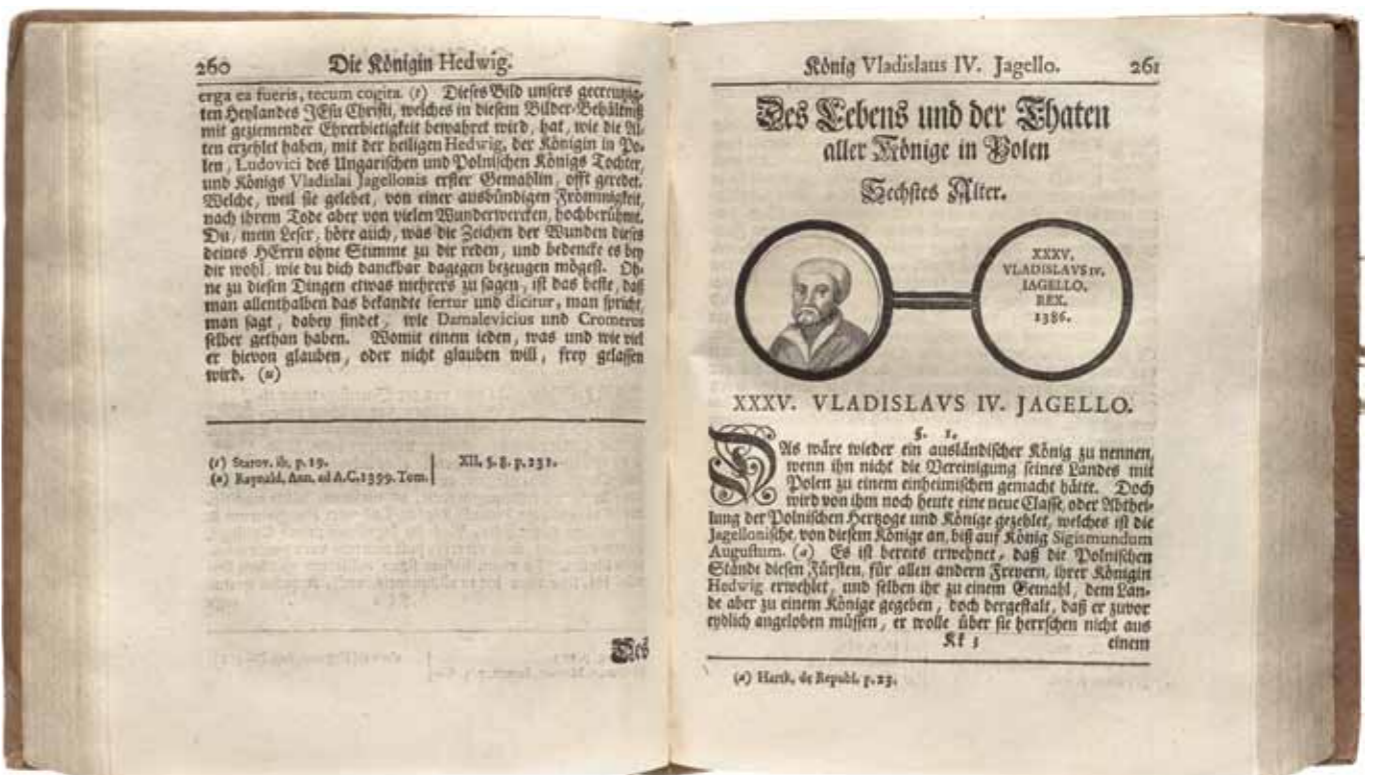
Iš Gabrielio Rzączyńskiego veikalo *Armamentarium Regni Poloniae, seu Gentilitia nobilitatis Lechicae, Magni Ducatus Lituaniae arma...*, Poznanė, 1715

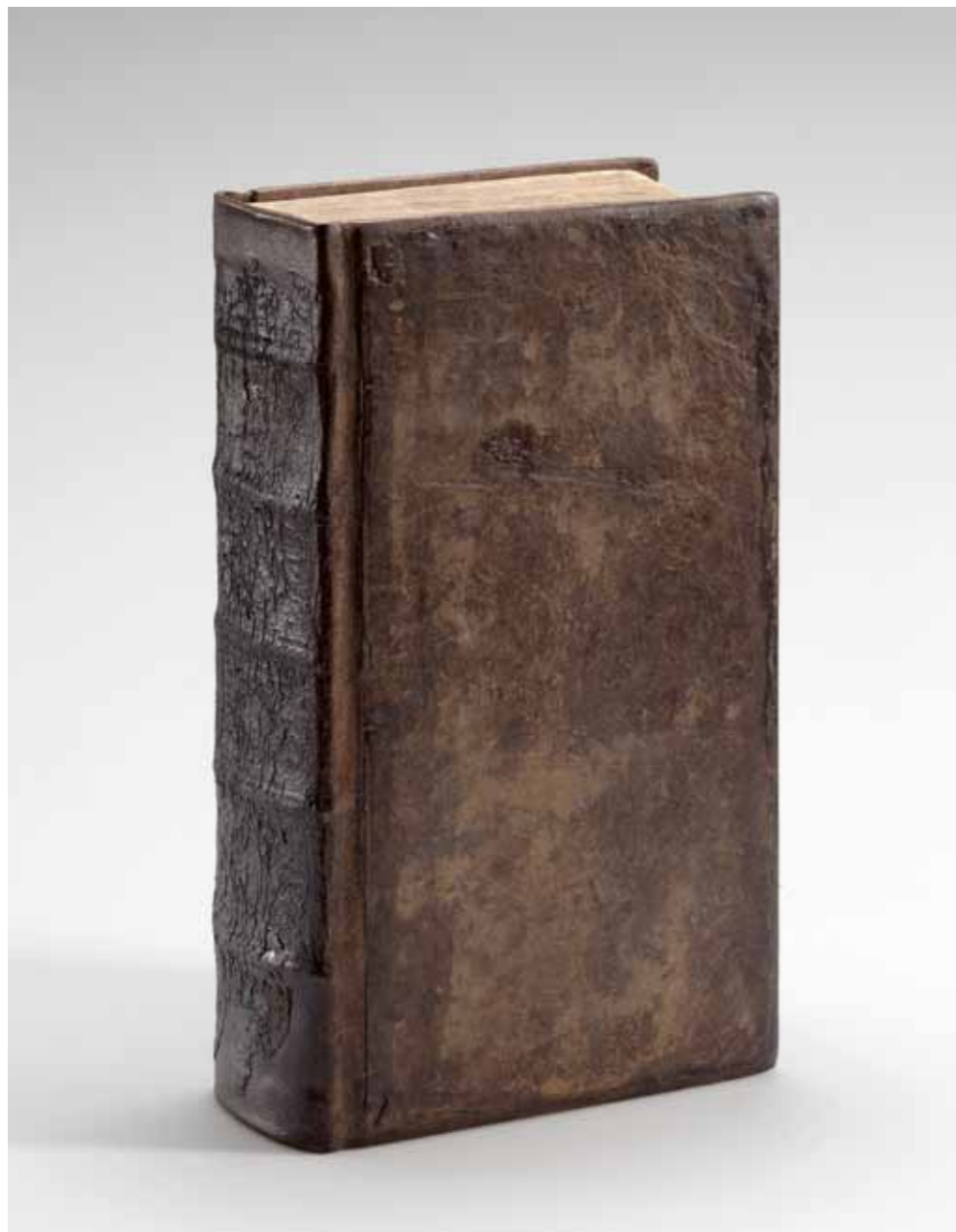
Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose šis herbas paminėtas Mazovijos kunigaikščio 1402 m. privilegijoje Gozdavų giminei, o vėliau aprašomas visuose Lenkijos herbnyuose. Tarp daugelio kitų giminių šį herbą turėjo ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų Pacų giminė.

Samuel Friederich Lauterbach. *Pohlnische Chronicke...*
Frankfurth und Leipzig: zufinden bey George Marcus Knochen, 1727

Lenkijoje dirbusio vokiečių kilmės liuteronų teologo ir istoriko Samuelio Friedricho Lauterbacho (1662–1728) *Lenkijos kronikoje* Lenkijos ir Abiejų Tautų Respublikos istorija pateikiama chronologine seka nuo VI amžiaus iki 1697 metų. Knygos frontispise įkomponuotas Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Augusto II portretas.

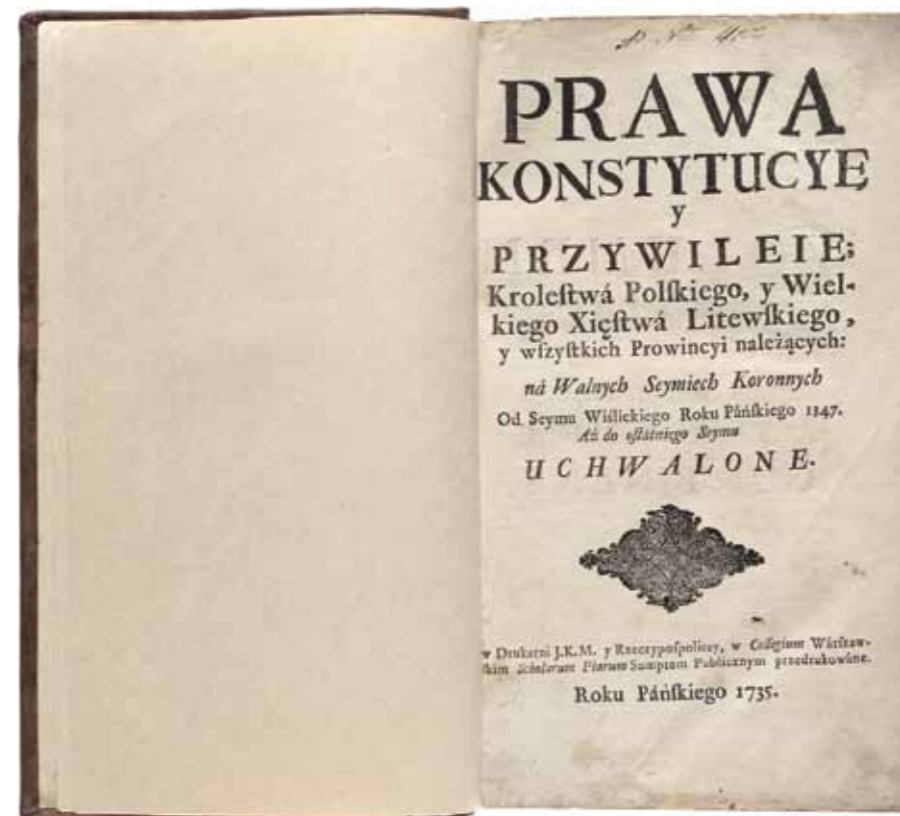

Prawa, konstytucye y przywileie Krolestwá Polskiego y Wielkiego Xięstwá Litewskiego y wszystkich prowincyi należących..., t. 3

[Varšuva]: w drukarni J. K. M. y Rzeczypospolitey, w collegium Wárszawskim Scholarum Piarum, 1735; 2°

Varšuvos pijorų spaustuėje 1732–1782 m. buvo išleistas aštuonių tomų įstatymų rinkinys *Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bei visų priklausančių provincijų teisės, konstitucijos ir privilegijos* (lot. *Volumina legum*). Čia surinkti 1347–1780 m. priimti teisės aktai: Seimų konstitucijos, valdovų privilegijos, mokesčių universalai, muitų instrukcijos, tarptautinės sutartys ir kita. Sąvadas išleistas lenkų istorikų Józefo Andrzejaus Załuskiego (1702–1774) ir Stanisława Hieronimo Konarskiego (1700–1773) iniciatyva. Trečiame tome surinkti 1609–1640 m. teisės aktai.

w Drukarni J.K.M. y Rzeczypospolitey, w Collegium Wárszawskim Scholarum Piarum Sumptu Publico, w przedrukowane.
Roku Pánkiego 1735.

Wtem w obec, y kalendaru a ośmna, dnia...
Poparcie Woyny Moskiewickiej.
K...
A...
K...

Pierre-François Guyot Desfontaines. *Storia delle rivoluzioni della Polonia*, t. 1–2
In Venezia: appresso Domenico Tabacco, 1737

Prancūzų rašytojo ir istoriko Pierre-François Guyot Desfontaines'o (1685–1749) veikale *Lenkijos permainų istorija* nuosekliai dėstoma Lenkijos (nuo VI a.) ir Abiejų Tautų Respublikos istorija iki 1733 metų. Knygoje įdėtas Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Stanislovo Leščinskio portretas.

STORIA DELLE RIVOLUZIONI DI POLONIA

LIBRO PRIMO.

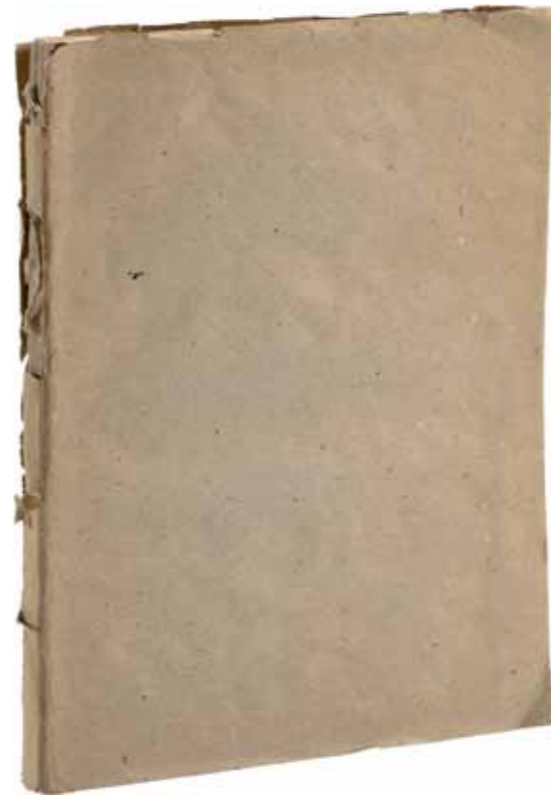
L Settentrione cominciava a riconoscer Gesù Cristo: la Schiavonia, e la Boemia erano uscite da qualche tempo dagli errori del gentilesimo: una Principessa pia convertì ancora la Polonia. DABROWKA Figliuola di Boleslao Duca di Boemia, fu quella di cui Dio si servi per quest' opera, poiché

Tom. I. A ché

Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir kaimyninių šalių žemėlapis
Iš Pierre-François Guyot Desfontaines'o veikalų *Storia delle rivoluzioni della Polonia*, t. 1, Venecija, 1737

Andreas Schottus. *Prussia Christiana...*
Gedani [Gdanskas]: apud Georgium Marcum
Knochium, 1738

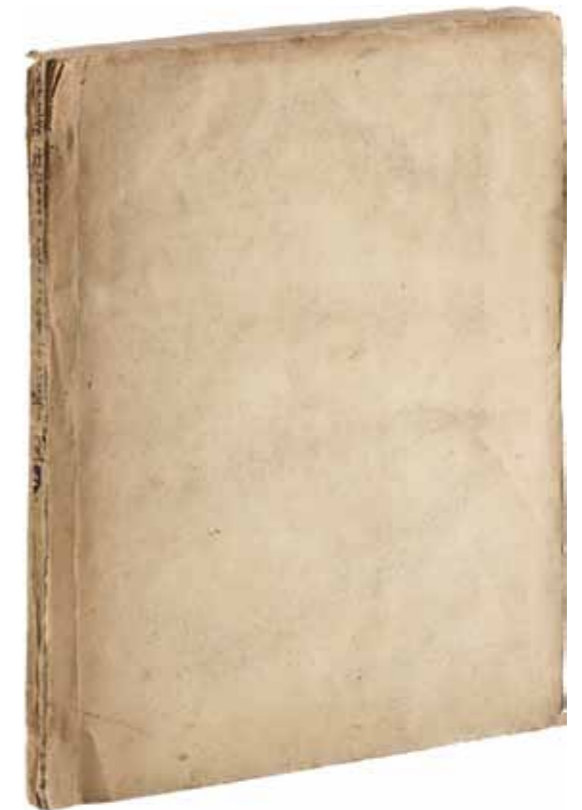
Istoriko iš Gdansko Andriaus Schotto (1707–1764) parengtas veikalas *Krikščioniškoji Prūsija* pasakoja Prūsijos christianizacijos istoriją. Daug vietos jame skirta šventųjų Adalberto Prahiečio (~956–997) ir Brunono Kverfurtiečio (~974–1009), pirmųjų Prūsijoje ir Lietuvoje apaštalavusių misionierių, veiklai. Abu šventieji pavaizduoti knygos frontispise.

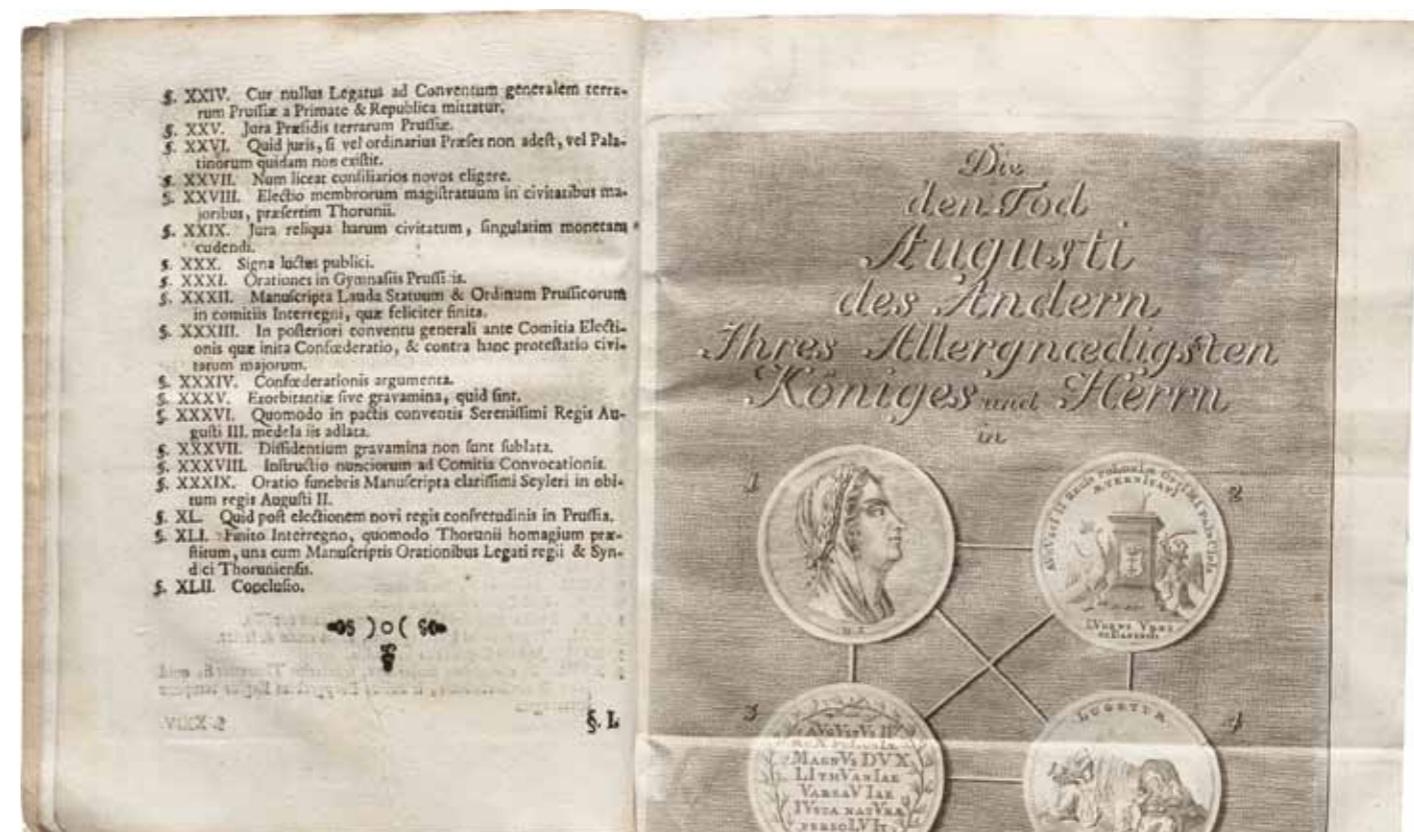
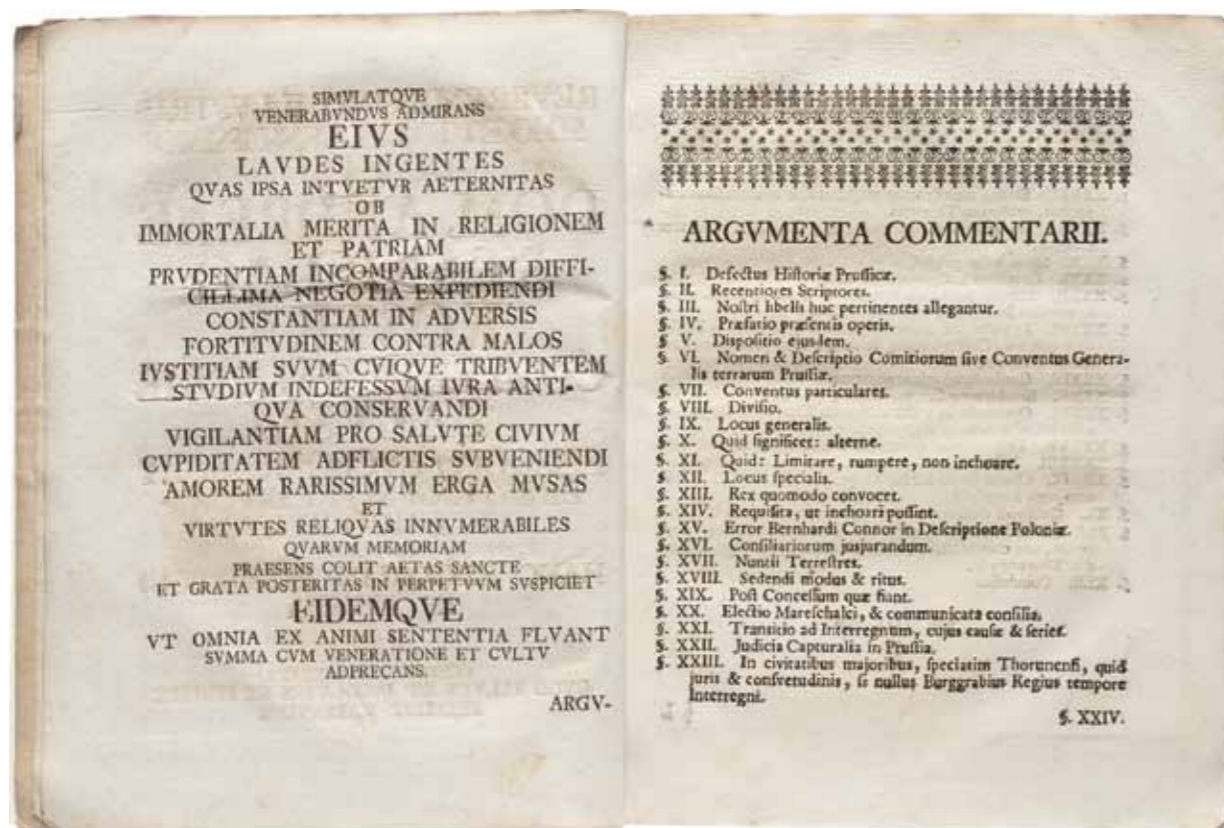

Georgius Petrus Schultz. *Historia interregni novissimi et comitorum in Prussia Polonica anno MDCCXXXIII. celebratorum...*

Gedani [Gdanskas]: apud Georgium Marcum Knochium, 1738

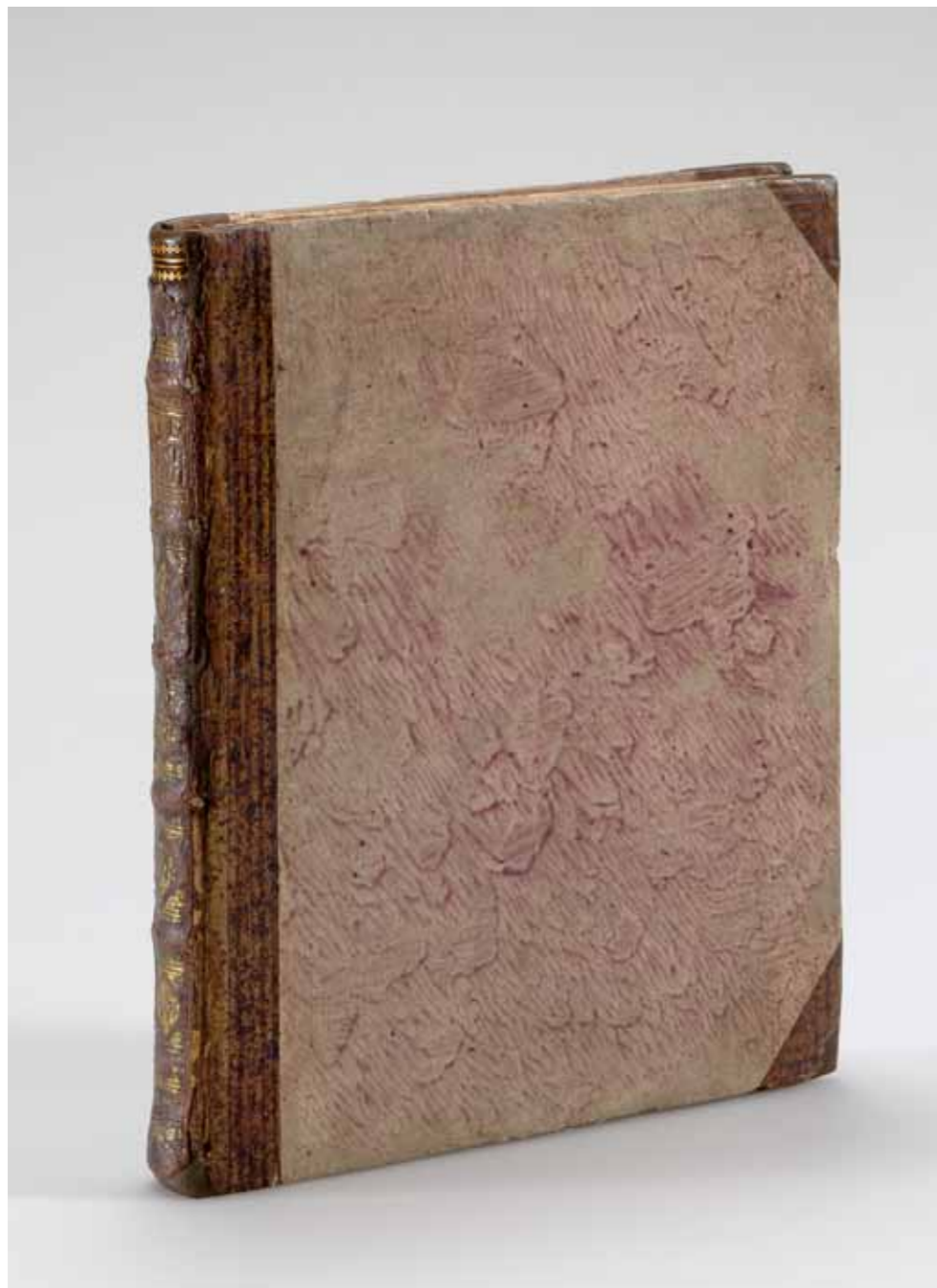
Torunės universiteto profesoriaus Georgo Peterio Schultzio (1680–1748) veikalas 1733 metų naujausio tarpvaldžio ir rinkimų Lenkų Prūsijoje istorija skirtas Karališkosios Prūsijos valdymo istorijai ir tarpvaldžio įvykiams mirus Lenkijos karaliui ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Augustui II. Knygoje yra įdėtos trijų valdovo mirties proginių medalių reprodukcijos.

Gdanskio miesto medalių, skirtų Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio (1697–1706, 1709–1733) Augusto II mirčiai atminti, reprodukcijos
Iš George Peterio Schultzio knygos *Historia interregni novissimi et comitiorum in Prussia Polonica anno MDCCXXXIII. celebratorum...*, Gdanskas, 1738

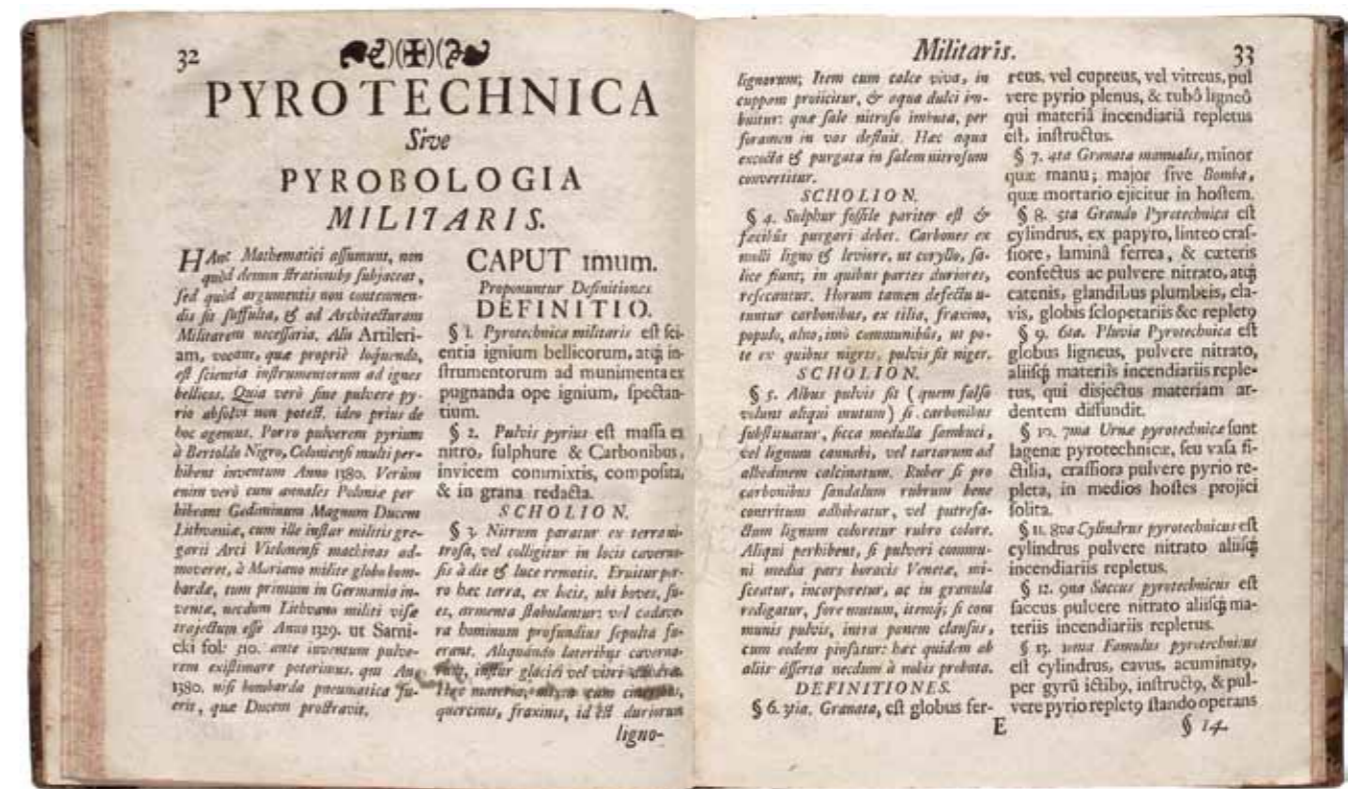
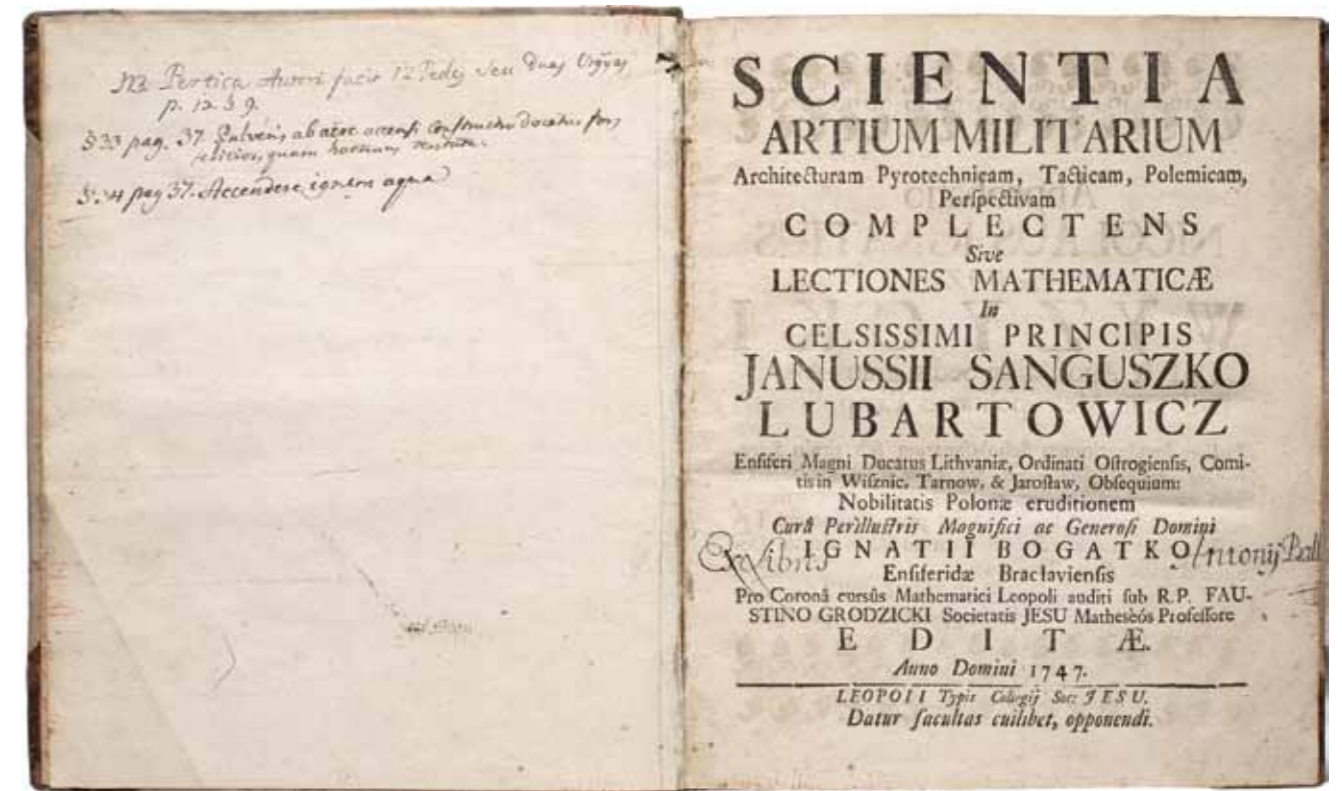
Medalius 1733 m. sukūrė dailininkai Peteris Paulius Werneris ir Danielis Sivertas.

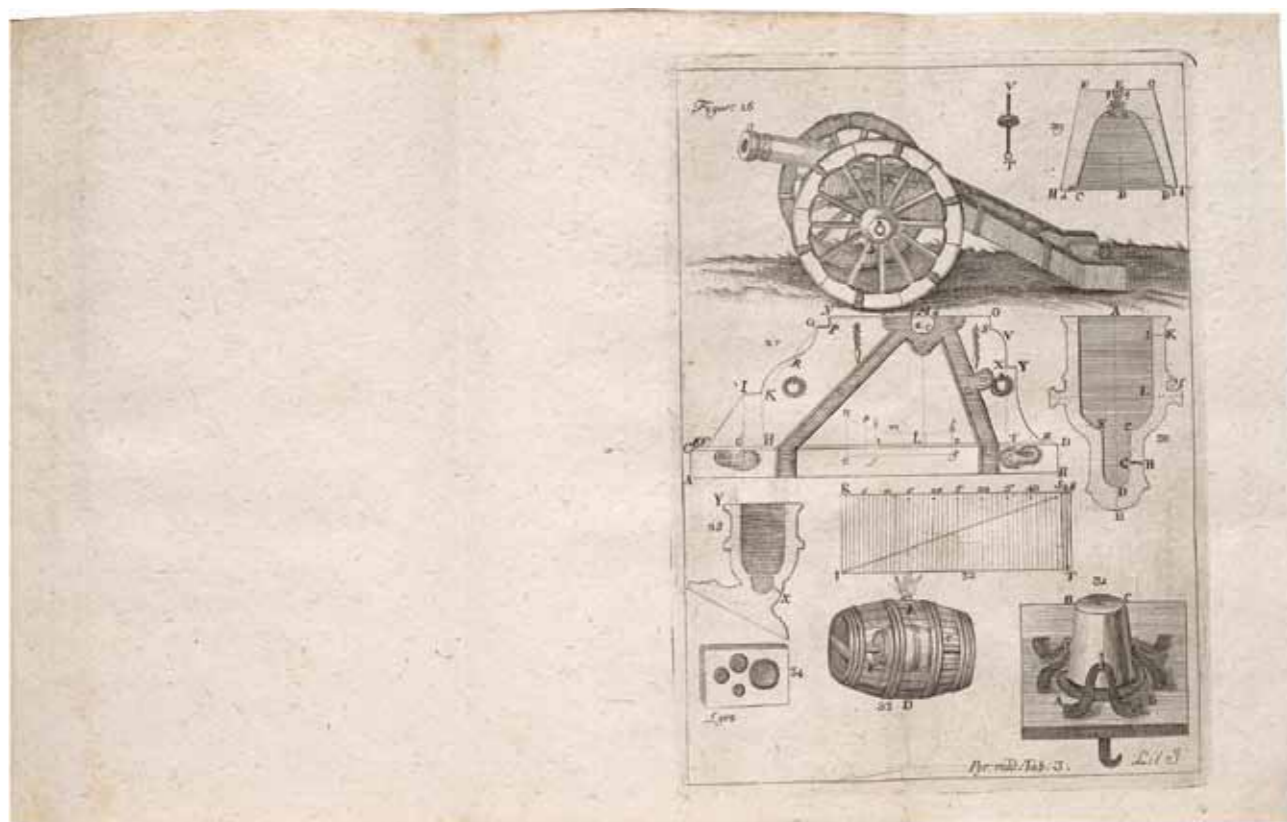
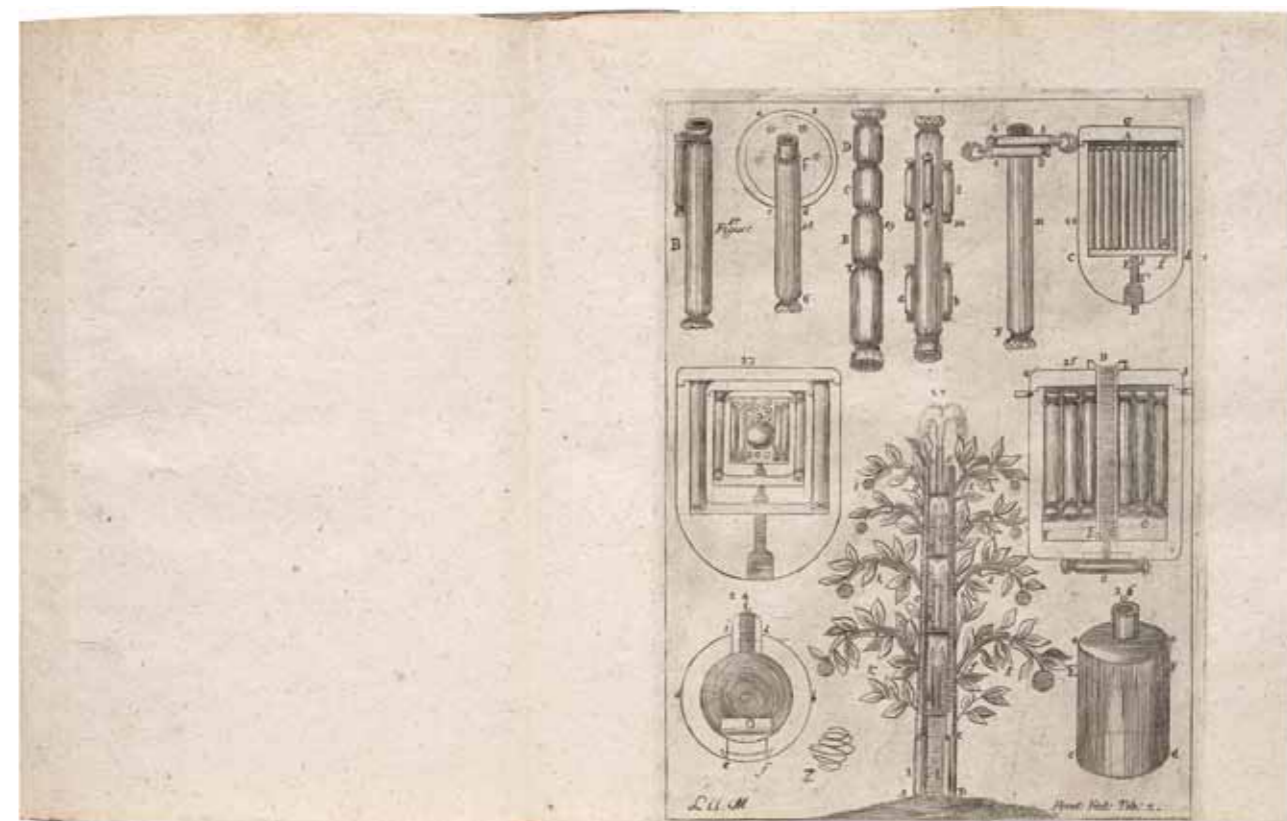
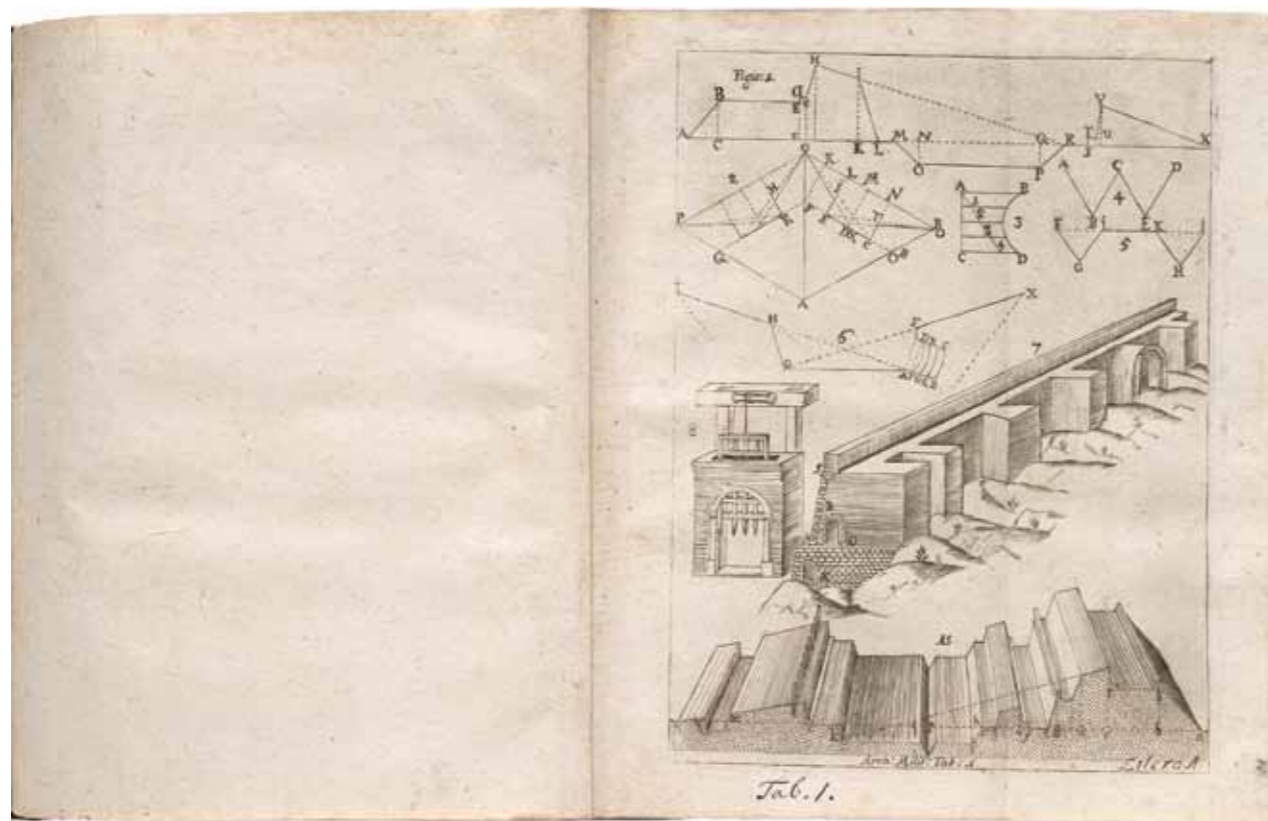

Ignatius Bogatko. *Scientia artium militarium architecturam pyrotechnicam, tacticam, polemican, perspectivam complectens...*

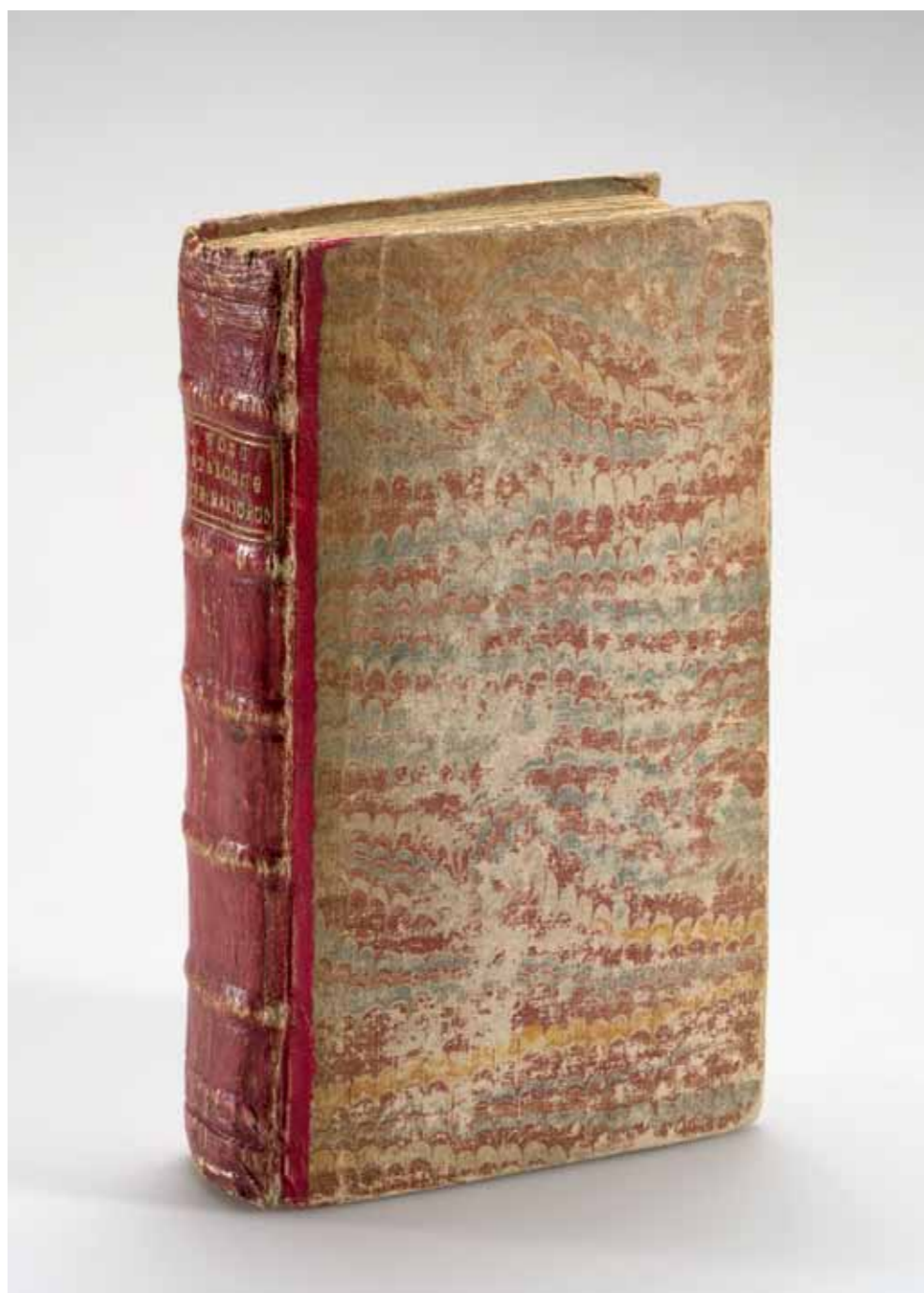
Leopoli [Lvovs]: typis Collegij Soc. Jesu, 1747

Vroclavo ginklininkas Ignacijus Bogatko pagal Lvovo universiteto matematikos profesoriaus, jėzuito Faustyno Grodzickio (1710–1787) paskaitas parengė traktatą apie matematikos žinių pritaikymą karinėje praktikoje *Karo meno mokslas*. Knyga dedikuota Lietuvos didžiajam ginklininkui Jonušui Aleksandrui Sanguškai (1712–1775).

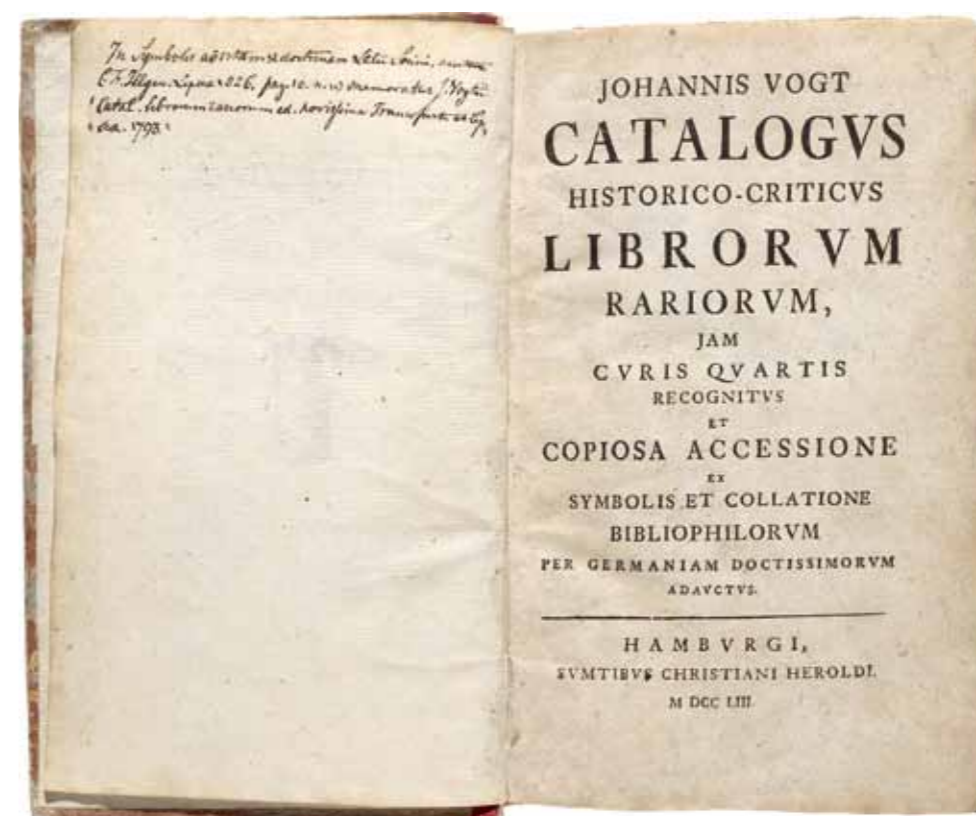
Fortifikacijos ir ginklų brėžiniai
Iš Ignacijaus Bogatko knygos *Scientia artium
militarium...*, Lvovas, 1747

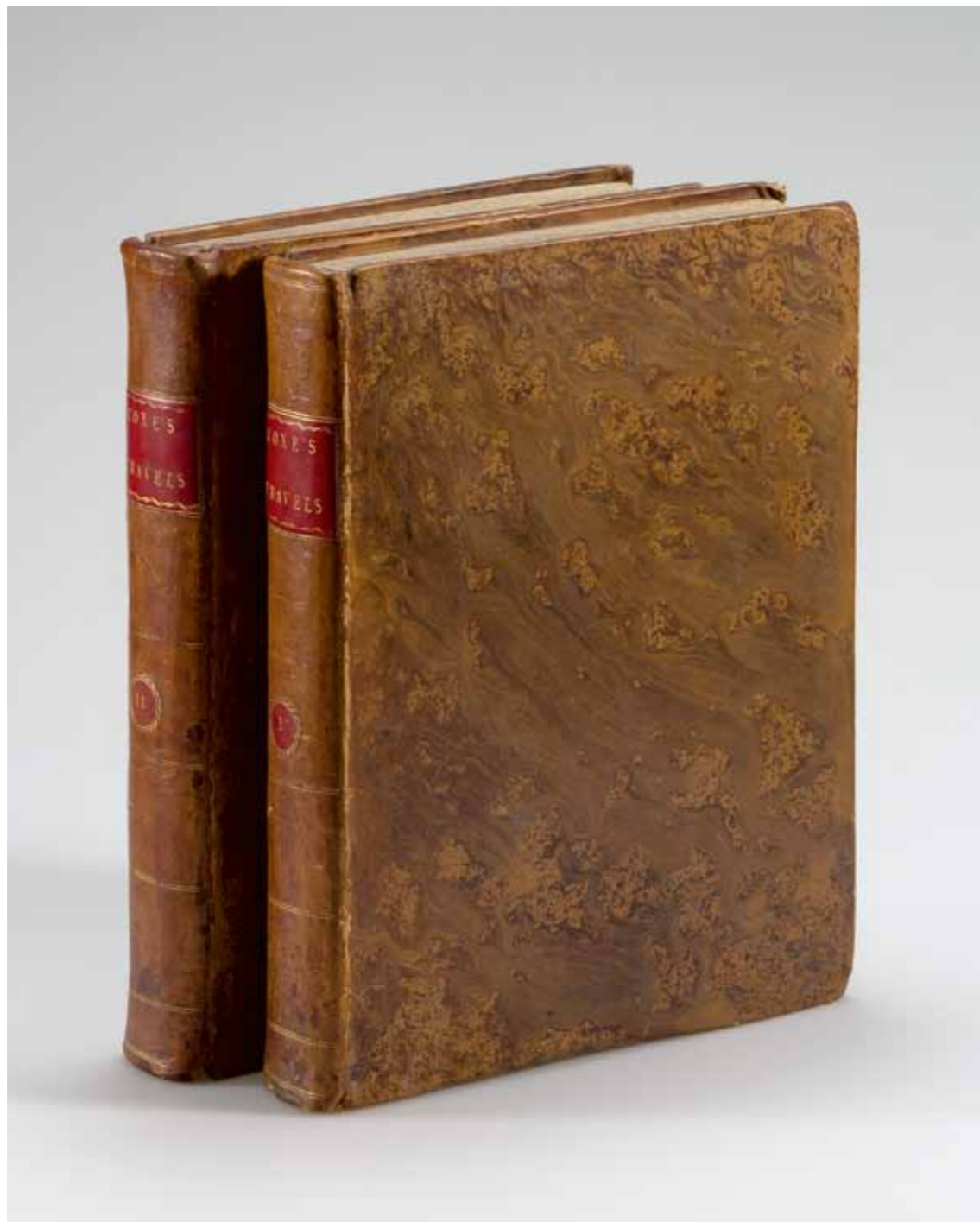

Johannis Vogt Catalogus historico-criticus librorum rariorum...

Hamburgi: sumtibus Christiani Heroldi, 1753

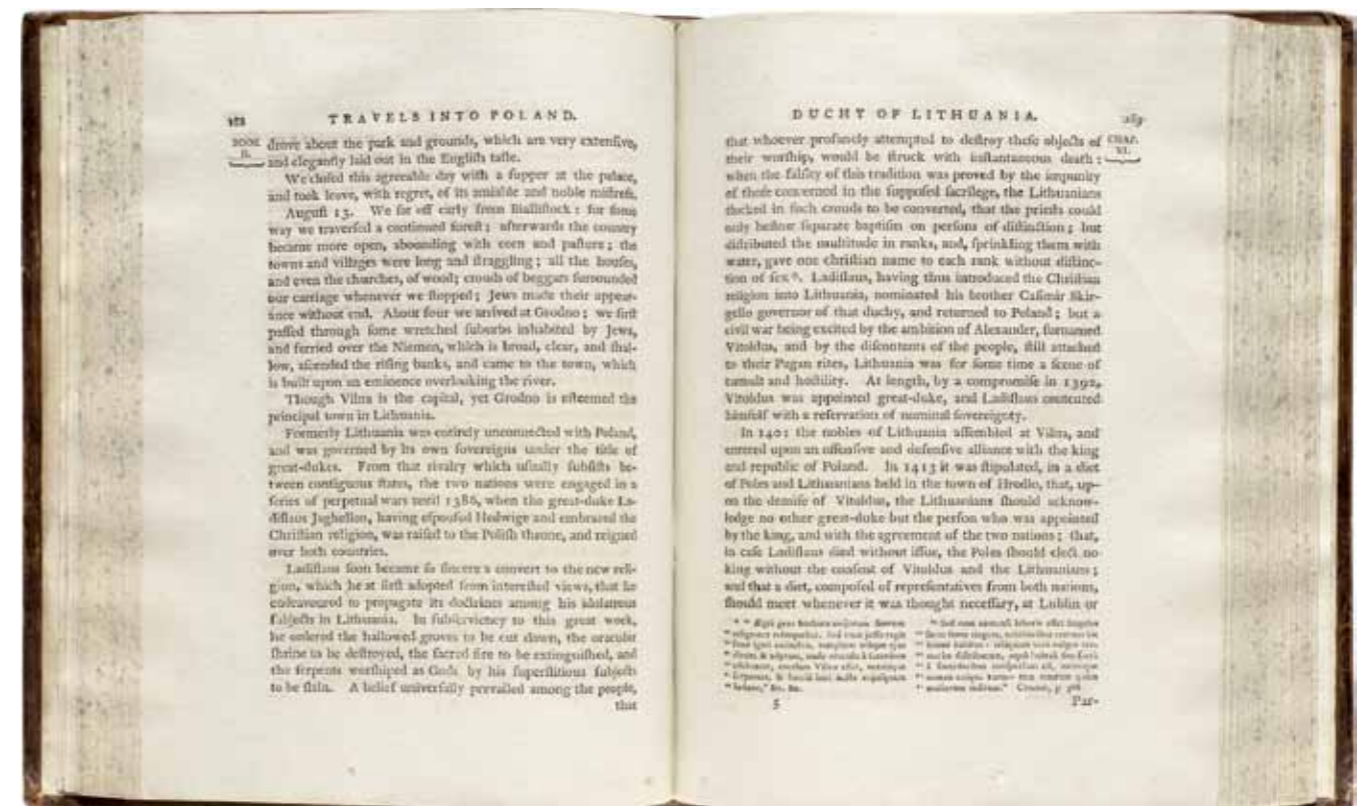
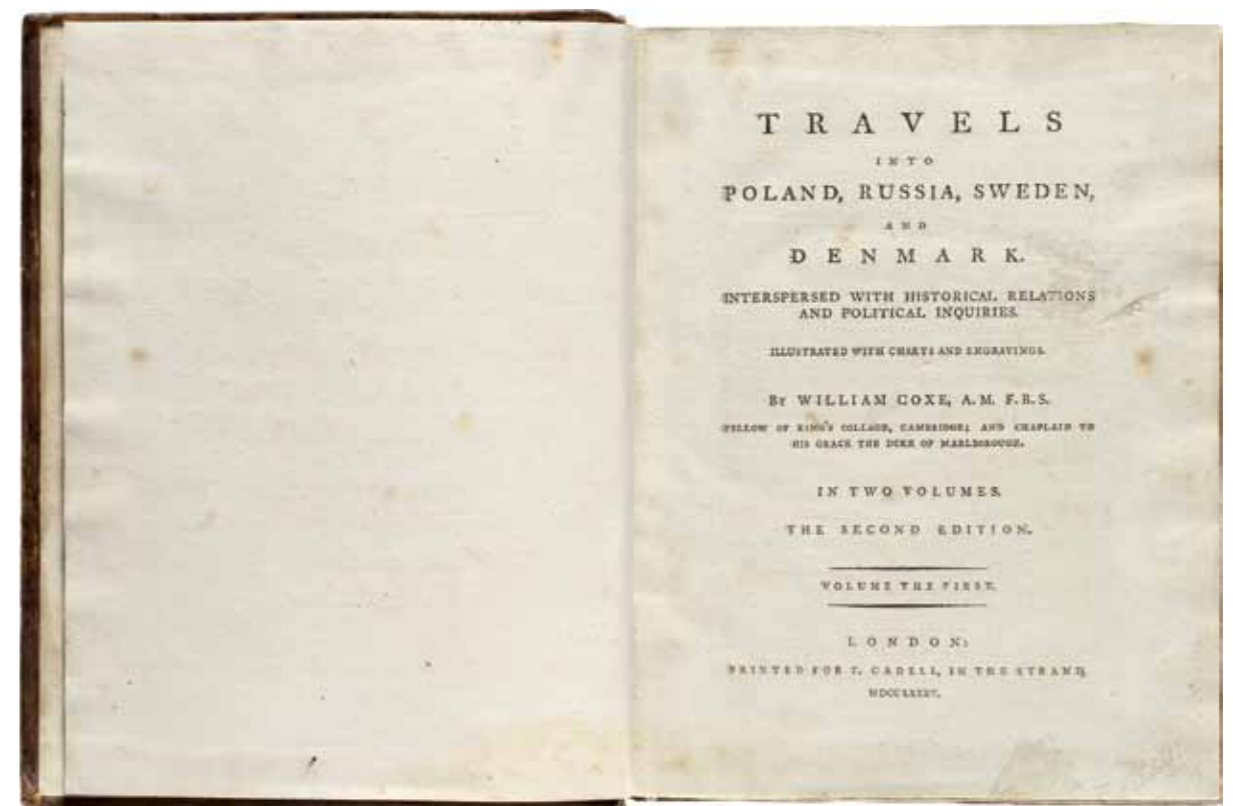
Vokiečių istoriko, liuteronų teologo Johanno Vogto (1695–1764) parengtame *Retesnių knygų istoriniame-kritiniame kataloge* tarp kitų įtrauktos ir retos Lietuvos knygos: Samuelio Boguslavo Chylinskio (1634–1668) į lietuvių kalbą išversta Biblija (kataloge p. 123, *Biblia Lithuanica*, Londini, 1660), Radvilų, arba Lietuvos Brastos, Biblija lenkų kalba (p. 123, *Biblia Święta, to iest Księgi Starego y Nowego Zakonu...*, Brest, 1563), LDK Reformacijos veikėjo Simono Budno (~1530–1593) Biblijos vertimas į lenkų kalbą (p. 124, *Biblia, to iest Księgi Starego y Nowego Zakonu... od Simona Budnego*, w Zaslaviu Litewskim, 1572) ir kitos.

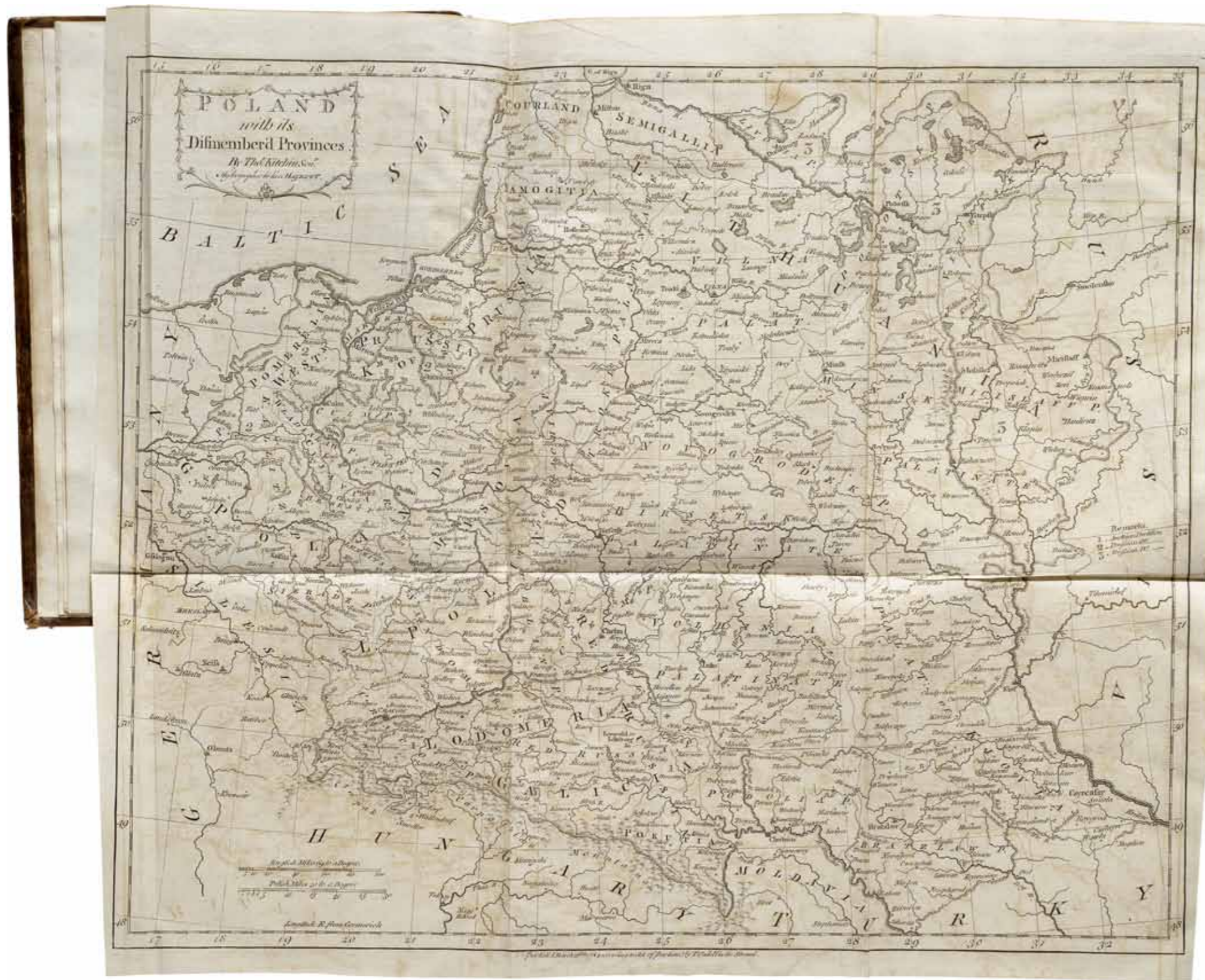

William Coxe. *Travels into Poland, Russia, Sweden, and Denmark*, t. 1–2
London: printed for T. Cadell, 1785

Anglų istorikas, dvasininkas Williamas Coxe'as (1747–1828) veikale *Kelionės į Lenkiją, Rusiją, Švediją ir Daniją* subjektyvius kelionių išpūdžius papildo žiniomis apie aplankytų šalių istoriją ir politiką.

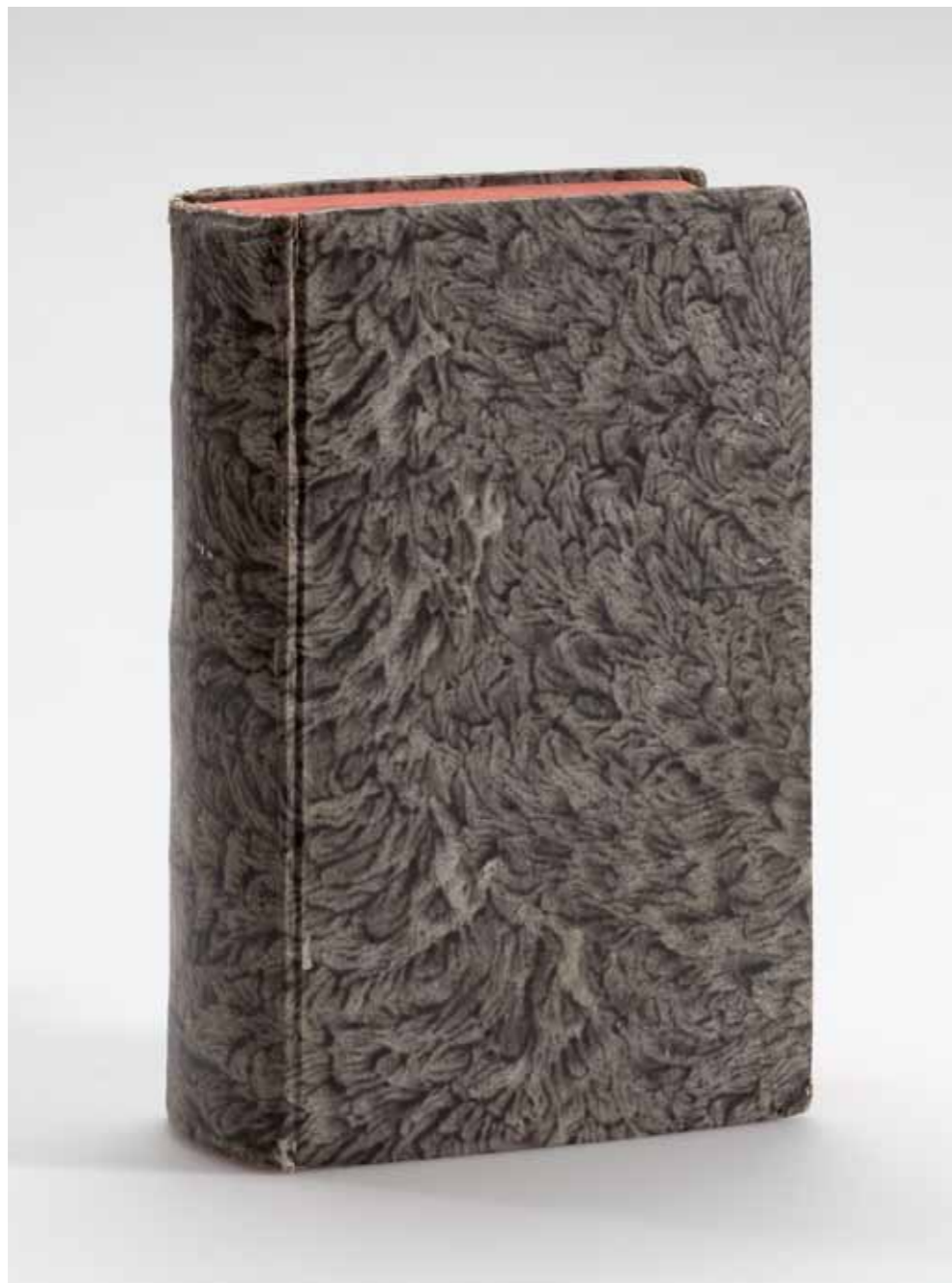

Lenkijos Karalystės, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir jų atidalytų provincijų žemėlapis

Sudarė Thomas Kitchinas. 1784

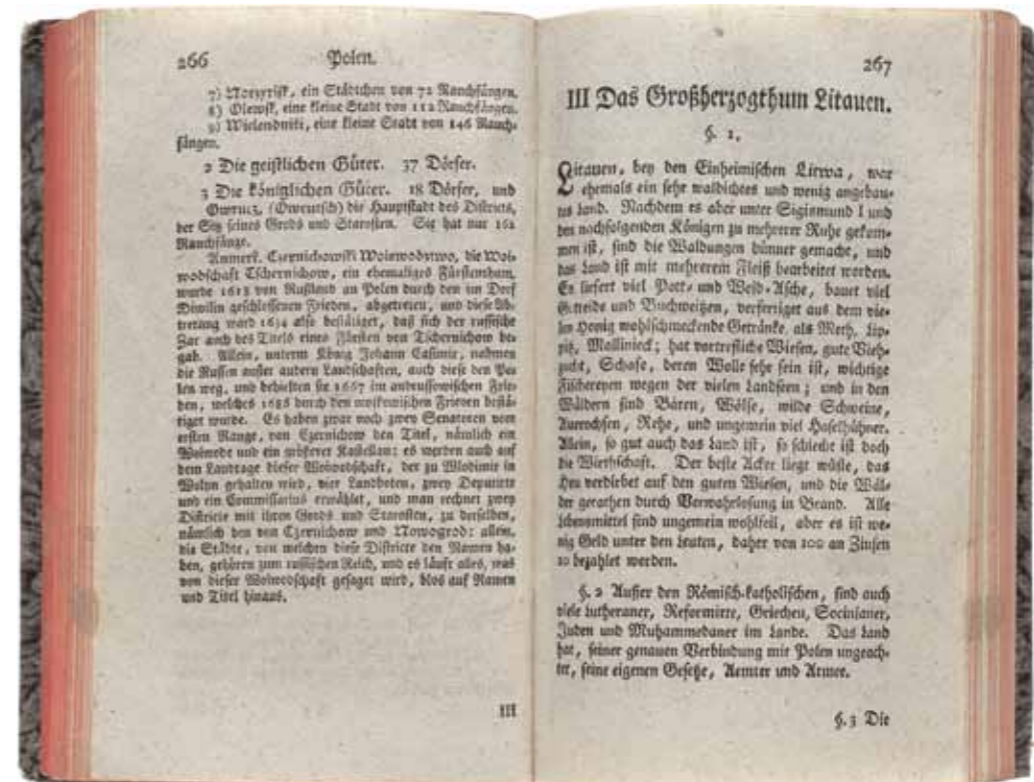
Iš Williamo Coxe'o veikalų *Travels into Poland, Russia, Sweden, and Denmark*, t. 12, Londonas, 1785

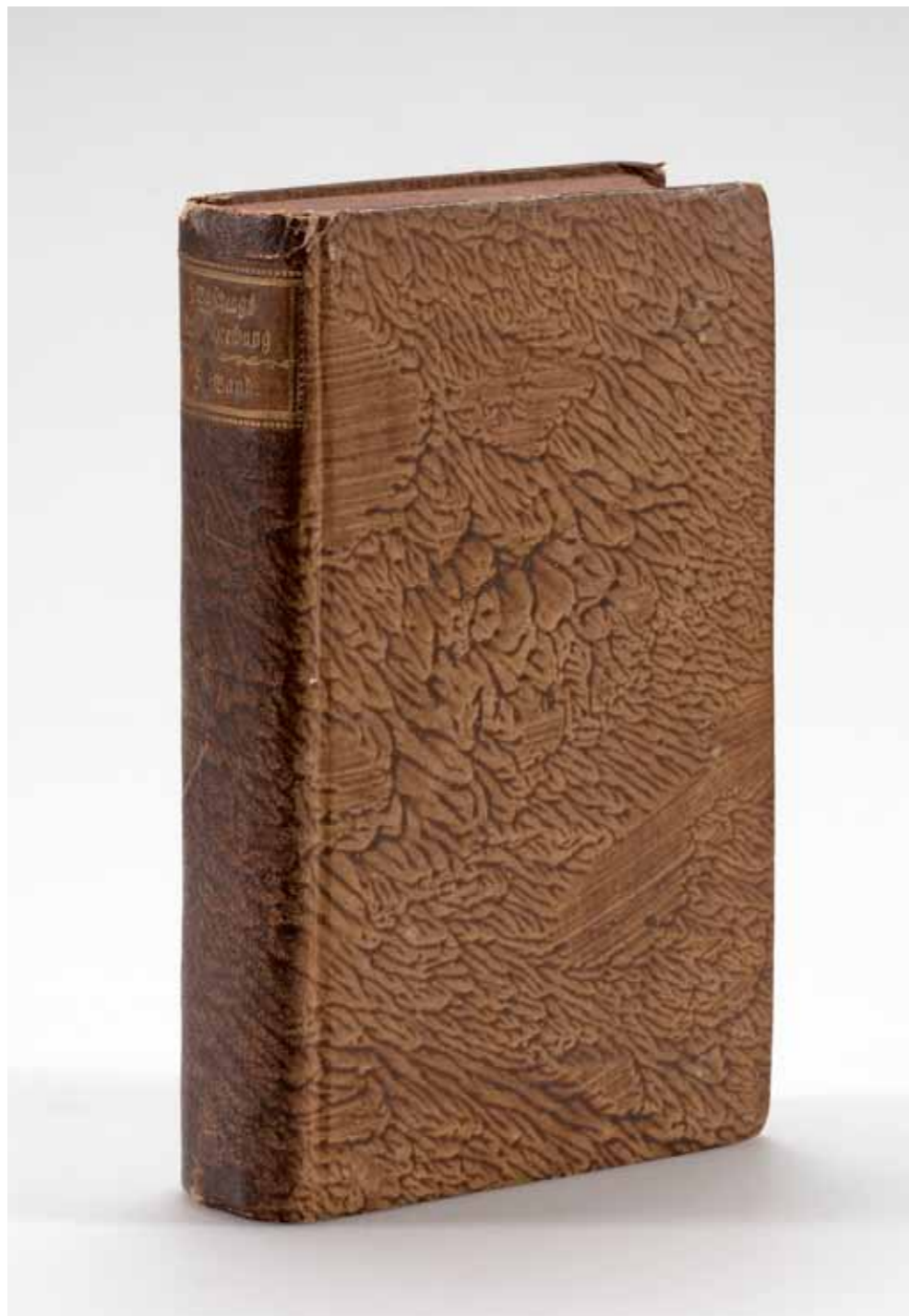
Žemėlapis sudarytas po 1772 m. pirmojo Abiejų Tautų Respublikos padalijimo. Pagal 1772 m. rugpjūčio 5 d. Rusijos, Prūsijos ir Austrijos pasirašytą sutartį Rusijai atiteko rytinė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dalis iki Dauguvos ir Dniepro – Polocko, Vitebsko, Mscislavo vaivadijos, rytinė Minsko vaivadijos dalis ir Livonijos vaivadija. Prūsija prisijungė Pamarį, o Austrija – didelę dalį Lenkijos su Lvovu. Lietuva ir Lenkija neteko apie 30 proc. teritorijos.

D. Anton Friderich Büschings... *Erdbeschreibung*, t. 2
Hamburg: bey Carl Ernst Bohn, 1788

Vokiečių geografas ir pedagogas Antonas Friedrichas Büschingas (1724–1793) 1770–1788 m. parengė 13 tomų geografinį veikalą *Žemės aprašymas*, skirtą Europai ir Azijai. 1788 m. Hamburge išspausdintas antrasis tomas skirtas Rytų ir Vakarų Prūsijai, Lietuvai, Lenkijai, Galicijai ir Lodomerijai, Vengrijai, Transilvanijai, Ragūzos respublikai ir Osmanų imperijai. Knygoje pateikiamas geografinis, administracinis aprašymas, statistiniai duomenys, supažindinama su istoriniais faktais.

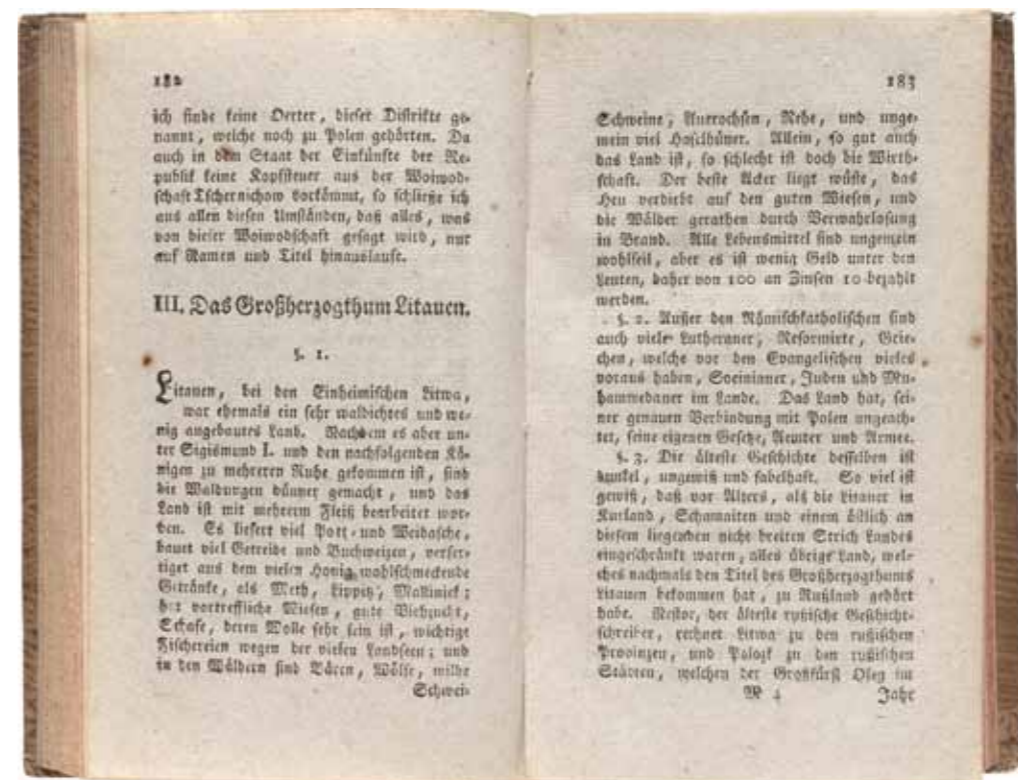
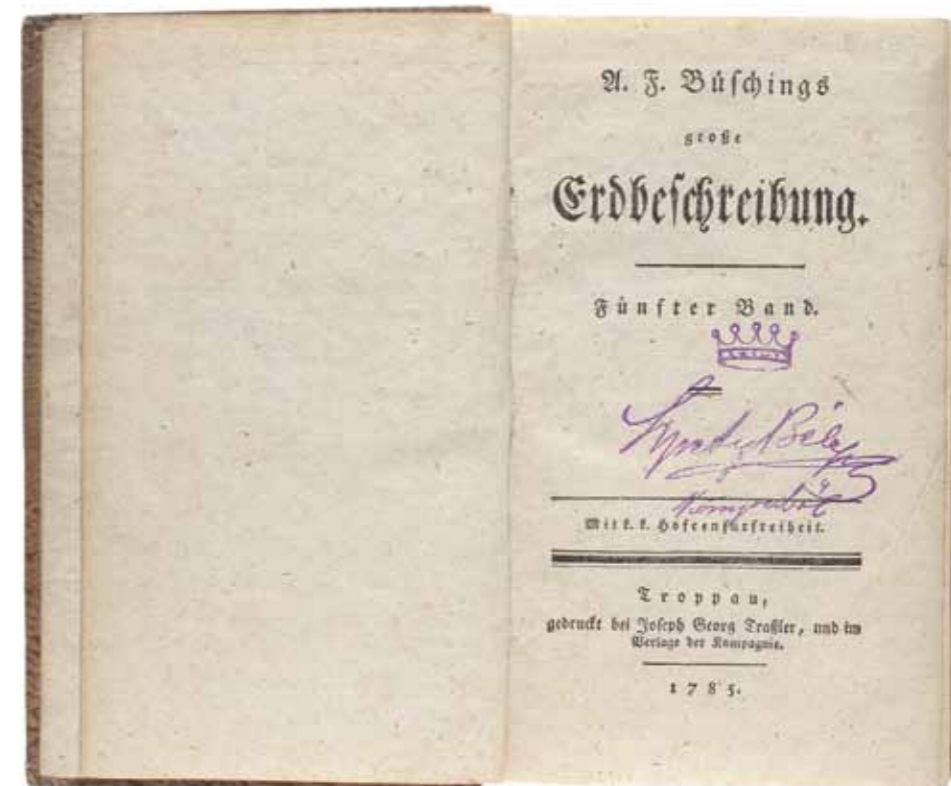

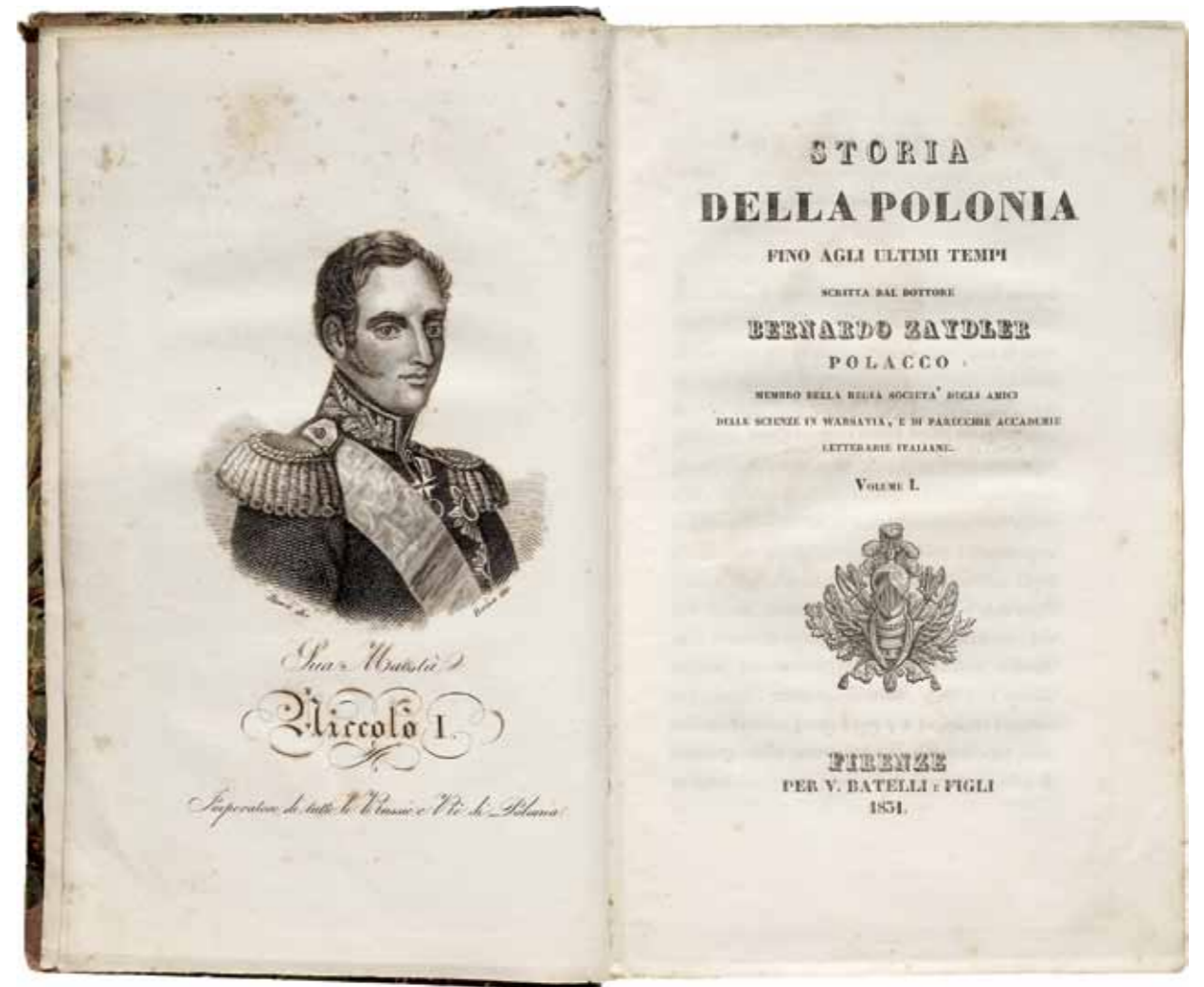
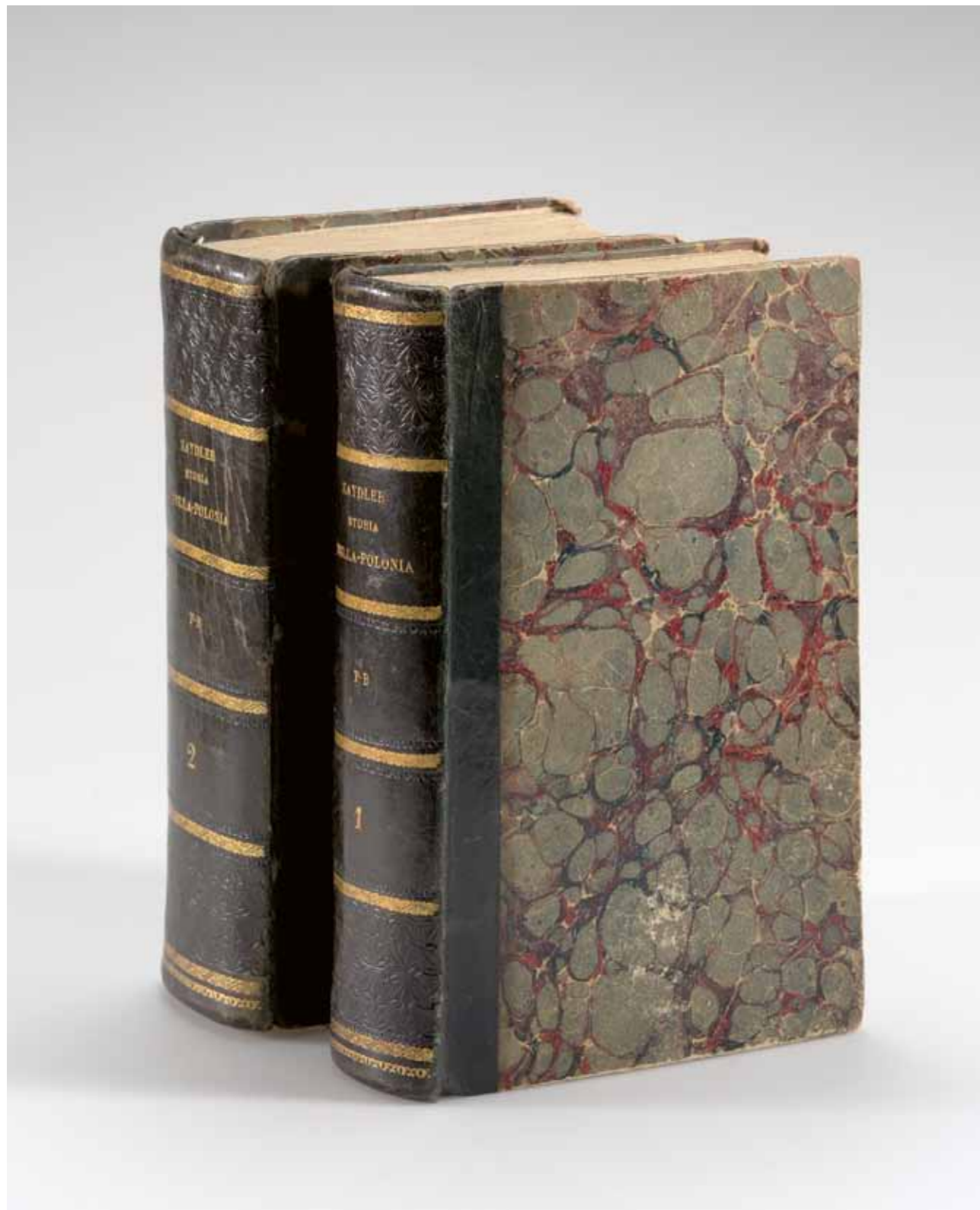

A. F. Büschings Große Erdbeschreibung, t. 5

Troppau [Opava]: gedruckt bei Joseph Georg Trassler, und im Verlage der Kompagnie, 1785

Penktasis Antono Friedricho Büschingo Žemės aprašymo tomas skirtas Lietuvai, Lenkijai bei su jomis susijusiems kraštams, Galicijos ir Lodomerijos karalystei, Osmanų imperijai Europoje.

Bernardo Zaydler. *Storia della Polonia fino agli ultimi tempi*, t. 1–2
Firenze [Florencija]: per V. Batelli e figli, 1831

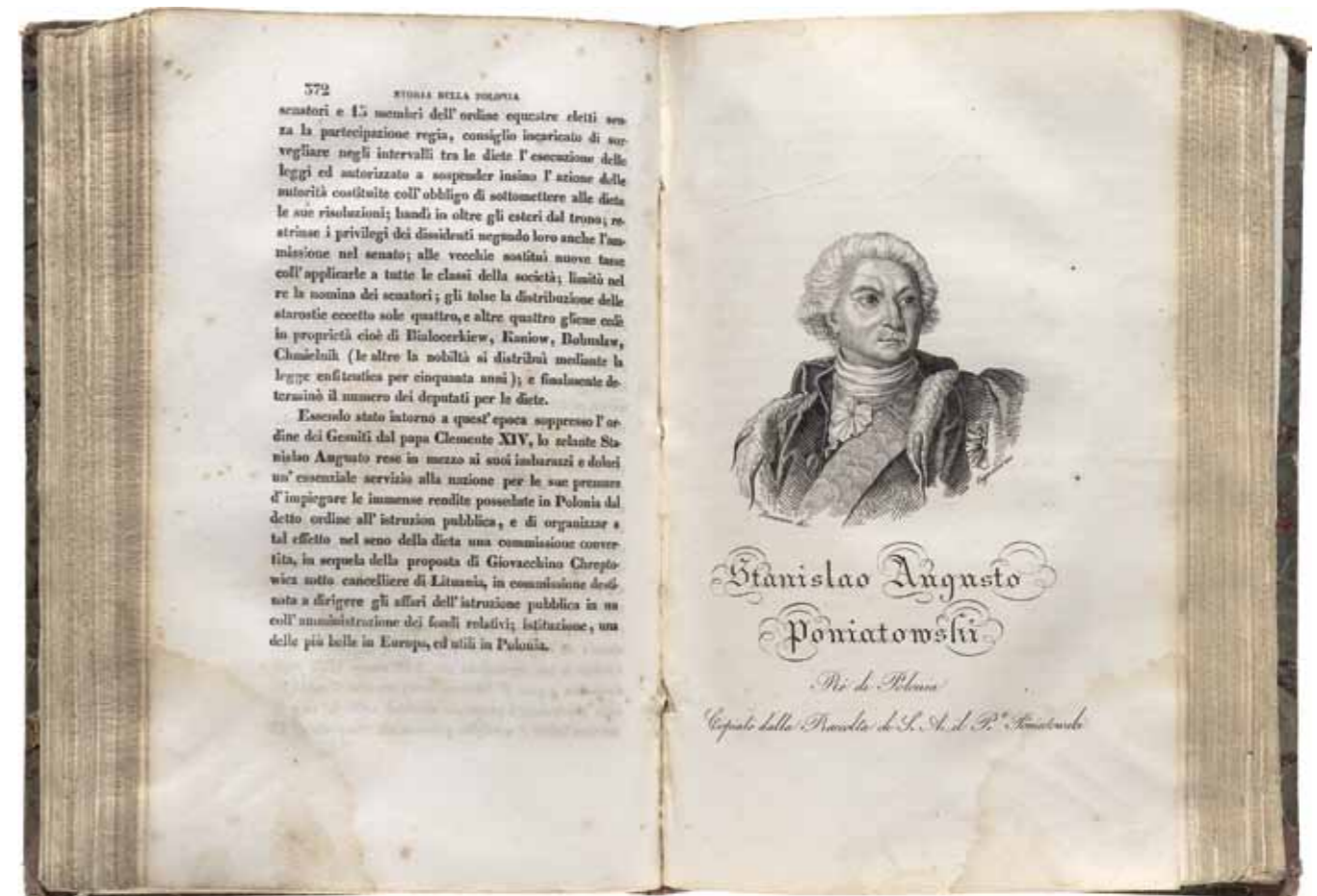
Lenkijos teisininko ir istoriko Bernardo Zaydlerio (1799–1855) dviejų tomų veikalas *Lenkijos istorija iki šių laikų* pateikiama Lenkijos, Lietuvos ir bendros valstybės istorija. Knyga gausiai iliustruota valdovų, didikų, žymių veikėjų portretais, istorinių įvykių scenomis. Publikuojamas ir autoriaus sudarytas Lenkijos karalystės ir Lietuvos 1831 metų žemėlapis (*Situazione attuale della Polonia 1831*). Knygos frontispise – Rusijos imperatoriaus ir Lenkijos karaliaus Nikolajaus I portretas.

Abiejų Tautų Respublikos apdovanojimo ženklai: Baltojo erelio, Šventojo Stanislovo ordina, apdovanojimas už karinius nuopelnus *Virtuti Militari* (viduryje)

Iš Bernardo Zaydlerio veikalų *Storia della Polonia fino agli ultimi tempi*, t. 2, Florencija, 1831

Pirmąjį Abiejų Tautų Respublikos apdovanojimą – Baltojo erelio ordiną – 1705 m. įsteigė Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Augustas II. Šventojo Stanislovo ordiną už nuopelnus tėvynei ir valdovui 1765 m. įsteigė paskutinis Lenkijos ir Lietuvos valdovas Stanislovas Augustas Poniatovskis. Tarp apdovantų asmenų buvo Steponas Jonas Giedraitis, Juozapas Kazimieras Kosakovskis, Mykolas Kleopas Oginskis, Martynas Počobutas, Antanas Tyzenhauzas. Stanislovas Augustas Poniatovskis 1792 m. įsteigė ir pirmąjį apdovanojimą už karinius nuopelnus *Virtuti Militari* (liet. *Už karinę narsą*).

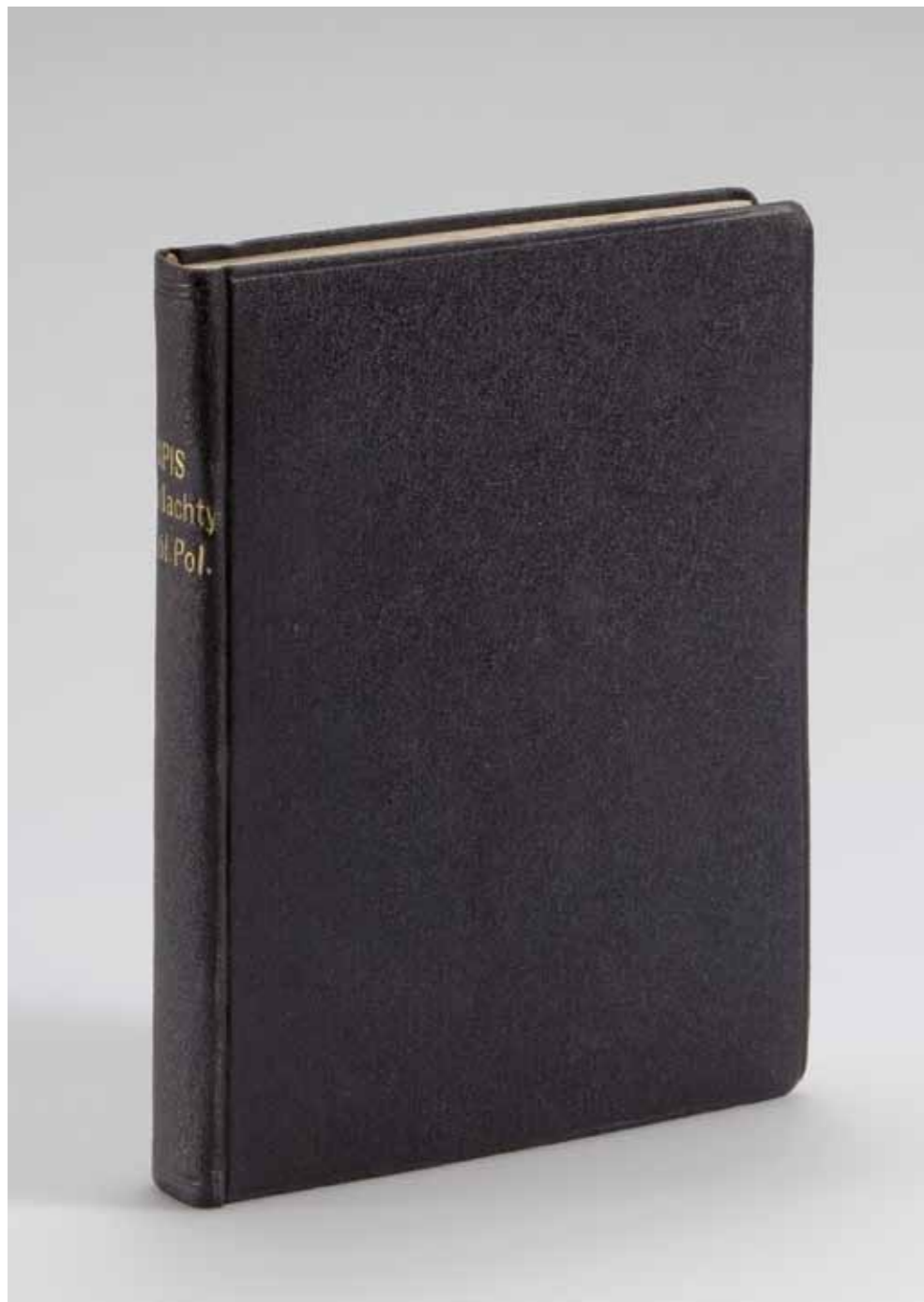
Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis (1764–1795) Stanislovas Augustas Poniatovskis

Iš Bernardo Zaydlerio veikalų *Storia della Polonia fino agli ultimi tempi*, t. 2, Florencija, 1831

684 **STORIA DELLA POLONIA**
 bilare i mutui rapporti, e farle godere, analogamente ad uno stato rappresentativo, gli acquistati vantaggi nei limiti della pura località, però il proclamato principio del non intervento, interpretato da popoli esteri in modo incalcolabile, non mancò di serbare più d'una speranza illusoria.
 Ma tale è la storia della Polonia fino al cader del l'anno 1850.

Lenkijos karalystės ir Lietuvos 1831 metų žemėlapis
 Iš Bernardo Zaydlerio veikalo *Storia della Polonia fino agli ultimi tempi*, t. 2,
 Florencija, 1831

Ab. — 1 — An.

A.

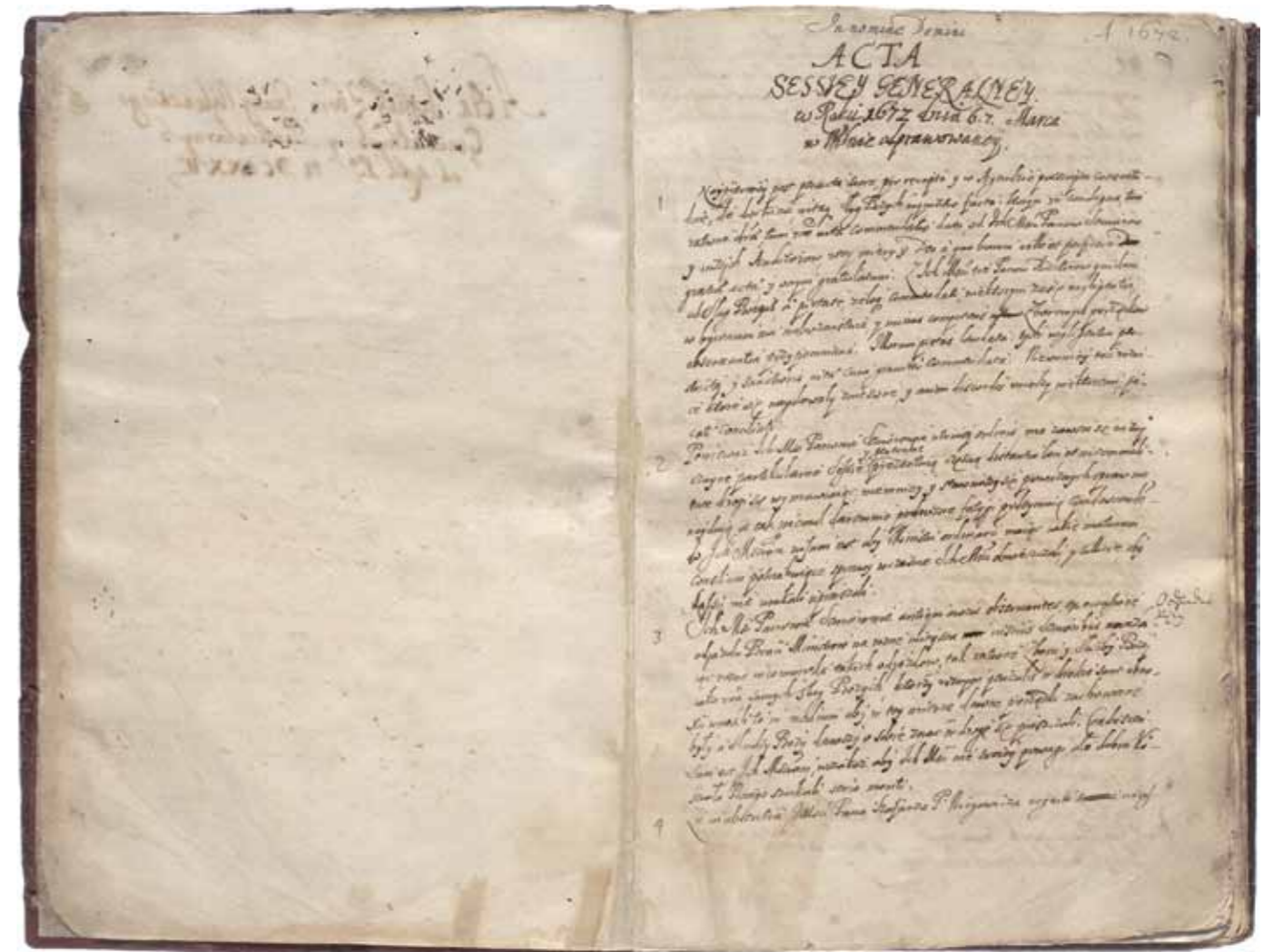
Ablamowicz h. HARDANE. Ignacy, syn Dominika 25	Alfonse h. SENTOMER-SZL * 5
Abramowicz Skorbek h. HARDANE. Ignacy Piotr Pawel, syn Jerzego 47	Alexander, syn Antoniego 5
Romuald Bartłomiej Ludwik, s. tegoż 48	d'Alroy h. ZŁOTY ORZEŁ. Emanuel, syn Jana 31
Abramowicz h. STRZALA. Ignacy, syn Jana 3	Amandowicz * Marcin 6
Franciszek Bogoryusz, s. Jana 15	Andruszkiewicz * Józef 3
Achmatowicz Murza Bilal h. ACHMAT. Benedykt, syn Mustafy 9	Andrychiewicz Wiktor Ignacy Benedykt, syn Józefa 10
Dawid Dominik, s. tegoż 13	Anielska Józefa, córka tegoż 22
Zofia z Buczańskich wdowa po Aleksandrze 37	Rozalia z Biedrzyckich wdowa po Józefie 11
Stefan, s. Alexandra 37	Eleonora ze Zgłobickich wdowa po Franciszku (Xaw.) Józefa, c. Franciszka (Xawerego) 35
Adamowicz h. LUBICZ. Stanisław (Kostka) Julian, syn Leona 49	Wincenty (a Paulo), s. tegoż Stanisław, s. tegoż 36
Adamowski h. JASTRZĘBIEC. Alexander, syn Floryana Bonawentura Józef, s. Franciszka 43	Jan Antoni, s. tegoż August Piotr, s. tegoż 42
Adamski h. JASTRZĘBIEC. Karol, syn Łukasza 16	August Tadeusz, s. Franciszka Ludwik Bartłomiej Napoleon s. Józefa 41
Aleyato h. LOSIEN * Pawel, syn Pawła 1	Andrychiewicz h. RÓŻA CZERWONA. Walenty Cyprian Wincenty, syn Franciszka 23
Alexandrowicz Arabia h. ALEXANDROWICZ. Stanisław Alojzy Tomasz Antoni, syn Stanisława 4	Fryderyka Anna z Pawłowskich wdowa po Wincentym Karimiérz Ferdynand, s. Wincentego 24
Antoni Tomasz, s. tegoż 5	Władysław Jakób, s. tegoż 1
	Ludwik, s. tegoż 1

Списокъ дворянамъ Царства Польскаго съ приобщеніемъ краткихъ свѣдѣній о доказательствѣхъ дворянства / Spis szlachty Królestwa Polskiego z dodaniem krótkiej informacyi o dowodach szlachectwa

Warszawa: w drukarni Stanisława Strąbskiego, 1851

Genealoginiame ir heraldiniame žinyne Lenkijos karalystės bajorų sąrašas su pridedama trumpa bajorystės patvirtinimo informacija yra duomenų ir apie Lietuvos Užnemunės bajorus. Lenkijos karalystė – 1815–1915 m. Rusijos imperijos autonominė provincija. Jai priklausė ir Lietuvos Užnemunė (pietvakarinė Lietuvos dalis), įjungta į Augustavo, vėliau – į Suvalkų guberniją.

Rankraštinės knygos

Acta sessiey Zboru Ewang. Wilenskiego generalnych y particularnych od roku po MDCLXXII.

Vilnius, 1672–1748; 2°

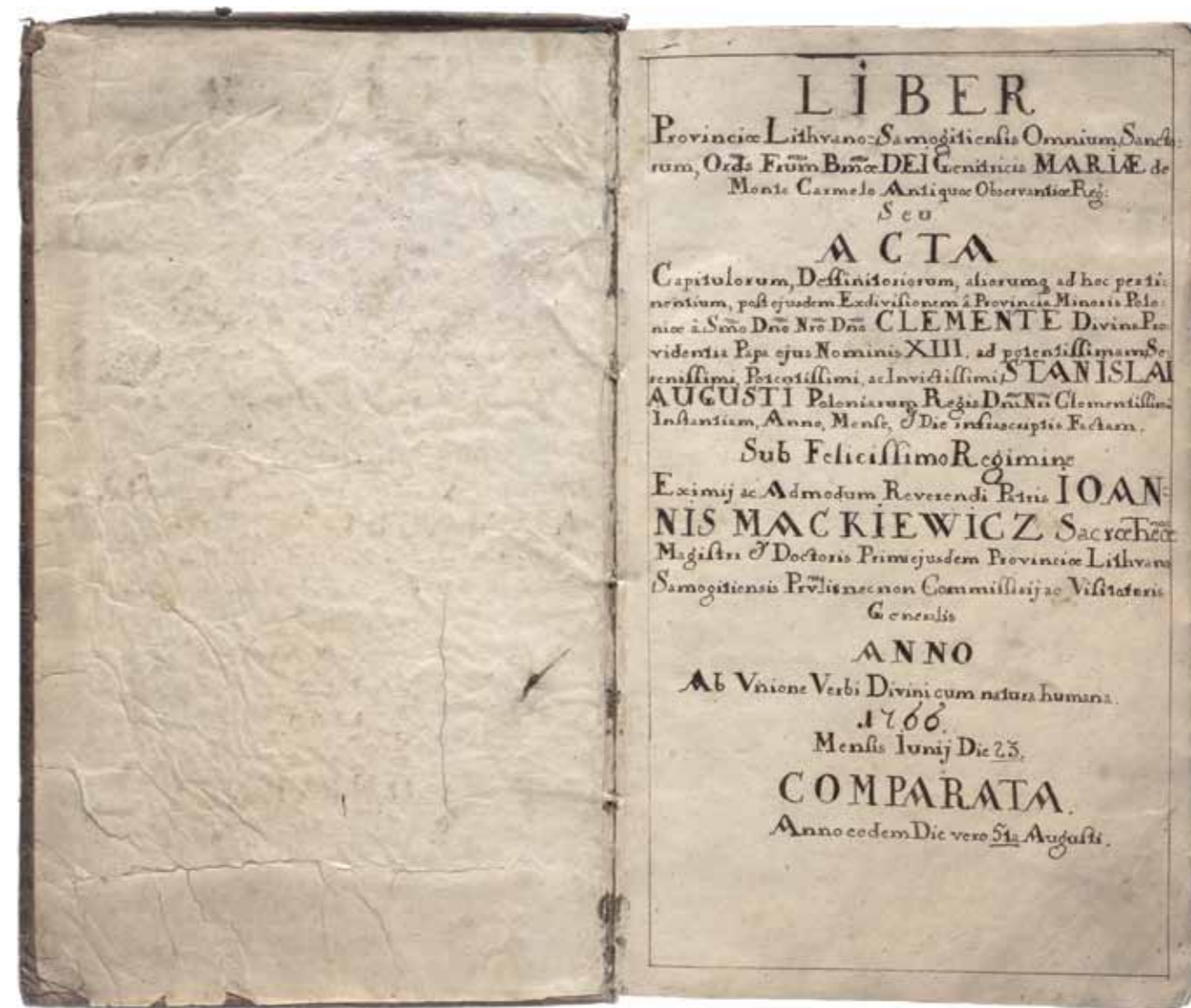
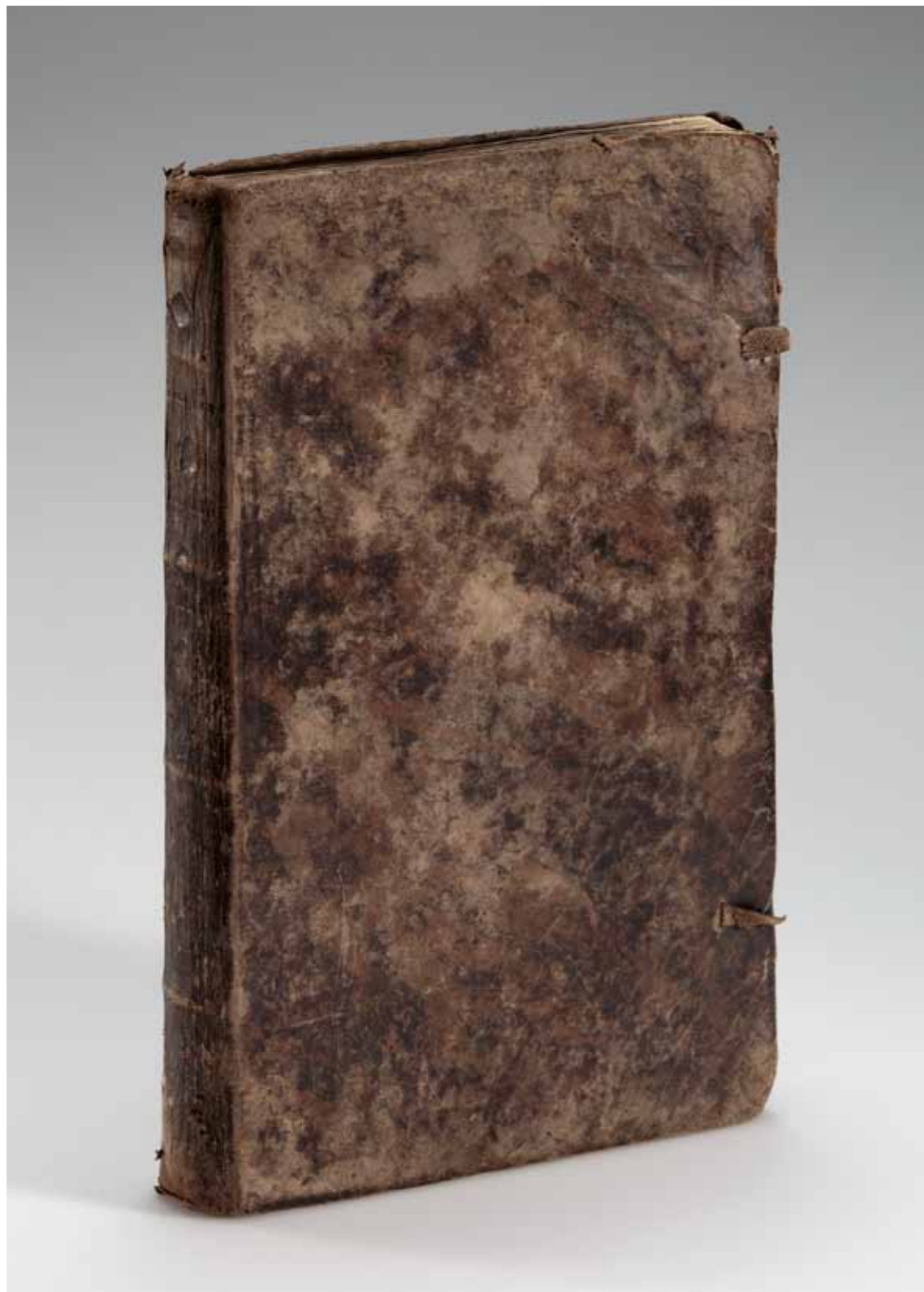
Į rankraštinę knygą *Vilniaus evangelikų reformatų sesijų aktai* sudėti susirinkimų protokolai, apimantys laikotarpį nuo 1672 iki 1748 metų.

10. O zastawach wyrażonych w listach Szafarskich dopracować nie mogliśmy, więc w czas przyszły indagandum i a ma ion frequentia Sessji Wileńskiej.
11. Rezerwa Apparatu y Archiwii Sektadasię ad oras, na kterym dniu mają być porządnie zregestrowane y Regesta podpisane im Sessji Charta.
12. Naboreństwo Niemieckie Polskie y Niemieckie jako też y Polne, aby było suo tempore odprawowane w tym usposobieniu inre dawne reasumujemy Postanowienia.
13. Grama aby statim temporibus zamknięta y otwierana była, zbecaraj to Gospodarowi tutejszemu przy Bramie miejskiej, który zamknął y otworzył Bramę, forte, na dzień otwarcia, zostawiający klucze powinien deponere w Stancyi Loui ordinarii.
14. Szpitalni Zboru tutejszego obligatur omnia aby według Statuty Fundatora y Collatora huius Beneficii in dispositione onego wyrażoney wiedney Szkie Budynku Stowarzyszonego ex opposito Domu B. Stojącego mieściłaty po Stronie stronie wchodzący do Sieni, po drugiej zaś Stronie lewey, w Stug dawniejszego Postanowienia ma mieścić Organistę, który obligatur, aby Naboreństwo ranne y urodzone było odprawowane w Szkie pomienionym Szpitalnym Zboru tutejszego.
15. Księgi Districtowe y Sessjonalne Wileńskiego Districtu y Zboru zostają przy włoce Walebnym Sędzi Xydu Seniorze Wileńskim. Księga zaś Szafarska Zboru Wileńskiego stać u matki miłego X. Pawłańskiego.

X. Daniel Koczowski
 X. Dymitr Kociński
 X. Jan Krysztוף Burascki K. A. W.
 Tuskasz Boryszewski

Thomasz Grubowski
 Na Sądzie
 W. Taylor
 Marcjan Korwin Piotrowski
 Stefan Kojanowski

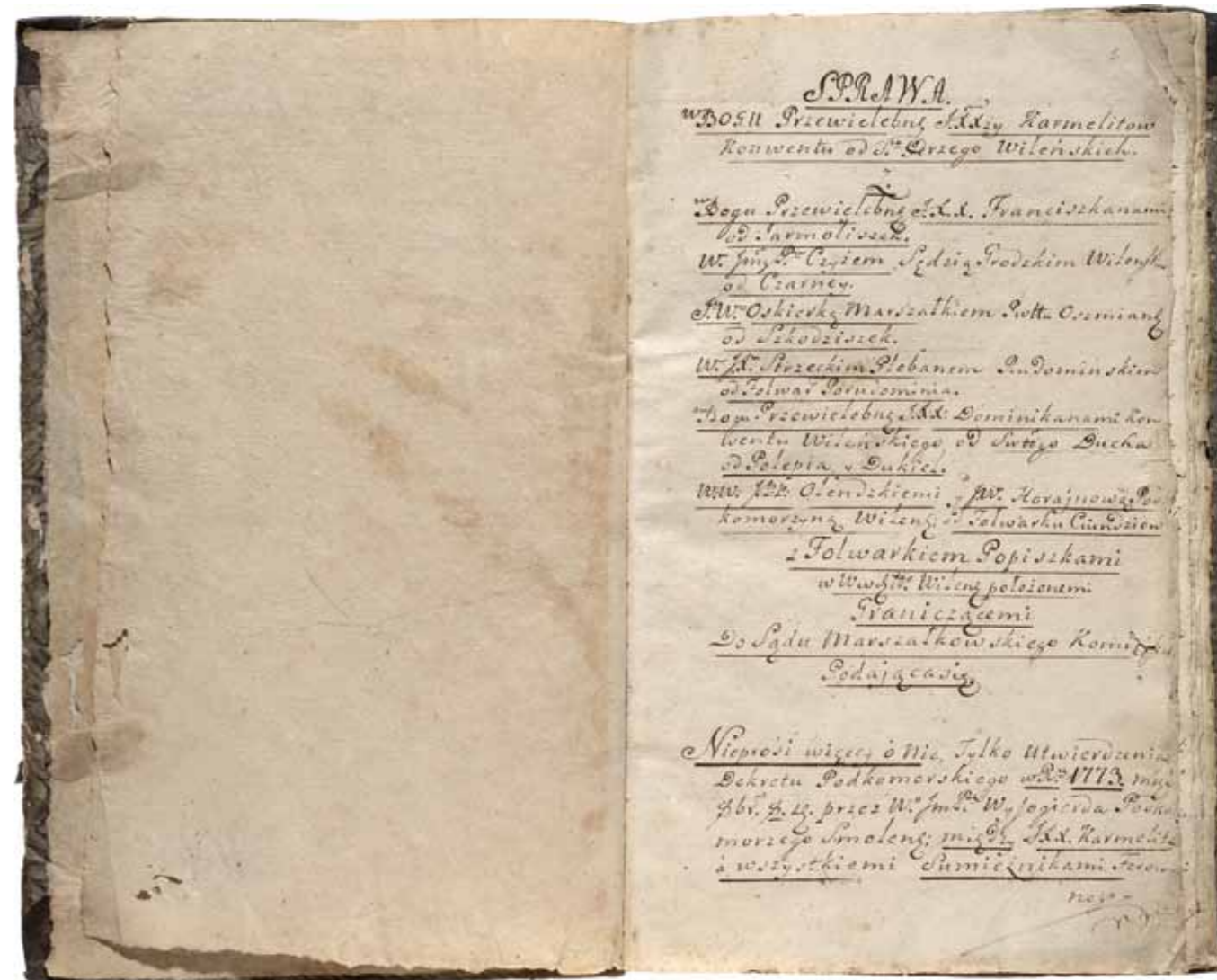
4. Wier Kopijka Wierawa, wie maigca uspy storob...
 otworu pozoloney spon...
 Eny... Reclination...
 gawie...
 Co lato...
 przy...
 albo...
 przy...
 Ale...
 Długo...
 w...
 w...
 Książce...
 Michał...
 Alexander...
 Pot...
 ...

Liber Provinciae Lithuano-Samogitiensis Omnium Sanctorum Ord[ini]s Fr[atrum] B[eatiss]imae Dei Genitricis Mariae de Monte Carmelo antiquae observantiae reg[ulae], seu Acta capitulorum, definitiorum, aliorum[que] ad hoc pertinentium...

1766–1793; 2°

Rankraštinė Senosios regulos karmelitų ordino Lietuvos ir Žemaitijos Visų Šventųjų provincijos kapitulų, defintorių ir kitų aktų knyga apima laikotarpį nuo 1766 iki 1793 metų. Senosios regulos karmelitai Lietuvoje įsikūrė XVI a. pradžioje. Tuo metu jie priklausė Lenkijos provincijai. 1687 m. ją padalijus į Lenkijos ir Rusijos provincijas, Lietuvos karmelitai perėjo Rusijos provincijos žinion. 1756 m. ši buvo padalyta į Voluinės ir Lietuvos provincijas. Senosios regulos karmelitų vienuolynai buvo įsikūrę Kėdainiuose, Linkuvoje, Pumpėnuose, Kražiuose, Kolainiuose, Tabariškėse ir Vilniuje. Po 1831 ir 1863 metų sukilimų visi vienuolynai Rusijos valdžios buvo uždaryti.

Sprawa w Bogu przewielebnę J. XXzy Karmelitów konwentu od S. Jerzego Wileńskich
1785; 2°

Maršalkos teismo apeliacinė byla dėl Vilniaus Šv. Jurgio karmelitų vienuolyno žemės ribų. Svarstytas 1773 m. pakamario teismo sprendimas. Bylas dėl žemės ribų Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje XVI–XVIII a. sprendė pakamario teismas. Apeliacijas svarstė Lietuvos dvasinis arba Vyriausiasis Tribunolas. Skundams dėl pakamario teismo sprendimų nagrinėti Lietuvos Vyriausiasis Tribunolas paskirdavo komisorių teismą, kuriam vadovavo vietos kaštelionas arba maršalka.

2
Terowancgo, we wszystkich Punktach przez
Strony Appellacyi Łączych; Ukazania pełni
Appellacyonemi, Obwarowanymi Sędzijskiemi
nych Sędziów, do Karmelitów Gruntów,
a ztąd utwierdzenia wiecznej Gruntów,
w Ostatku te Akty, jakie po Dekretach
komorowym nastat, Karą na burzacych
Lokoy, y czyniących Dekretowi Kontrawen
cy, wedle Prawa, na Instancyi Sędziów
Karmelitów, ukazania.

Ktore u poniższe wyobrazenie

Nim przytę do tego czasu, w którym Polwark Popiszki
pozost miał za Dzielców Sędziów Karmelitów, nie
sil na sobie tego tytułu nazwiska. Albowiem, przez
nastąpienie, przez wojny Funduszami, a ztąd spły
waniem do terazniejszego Dzielstwa Sędziów Karme
litów, Te Gracze, szereg rolnych Nomenklatur, Nomen
wyjęte na Abbie nasilił Anamiona.

A Najprzód, kiedy Alexander Krol Polski, z bratem Micha
łem Sokołajewiczem Radziwiłłem otrzymał pod kła
kiem nad Tatarami zwycięstwa, Tym więc zwycięstwem
kiedy Radziwiłł Najwyższy, wszechmoceści Dobro
dzieństwem w Dzielstwie tylko, Fundował Sędziów Karme
litów na Gursie Wileńskiej, Na Dajgi, Im Klac w Wilnie
z Dornem do którego atynenyalne w Parafii św.
Dominickiej, Polwarki: Pietraschowszczyzna, y
Owlaśadowszczyzna przyłączył, y Inkorporował,
ato były pewnym nazawszu zostawał.

Lugmunt Krol syn Alexandra pierwszy w Oczymie la
mijacy, kiedy jako ze Przywilejem 1514. Terca
infra octavam Visitationis Virginis approbował, Au
thoryzował; Lecz nadto z szeregynego wyrok Dobro
dzieństw Wyżnia Deczenia, Tymże samym Przywile
jem, Place nazwane Odolowszczyzna nazwane
na Zabudowanie

3
na Zabudowanie Cisterach, lub Pociu Domow, przy
sał również w Parafii św. Dominickiej Dwóch
Poddanych Rochana Tryconicza, y Anna
kowicza z gruntami Łajami, y Borami, w Ostatku
ziemi nazwaną Owolowszczyzna, y morowpuz
yn, oraz Polwark Wiczołowszczyzna alias Kie
krawszewszczyzna, w tejże Parafii nadat, Inko
porował, y Przywilejami swojemi w Papepży
Sędziów Karmelitów Inkorporował. Swiadko
jest tego Roku.

1514. Datny, a 1517. Janua 10. y w Rzymie od Papięcia
na X. Potwierdzone Przywileje.

Do nastąpieniu czego Sędziów Fundusze wedle Praw
od Krola w tym Państwie Panijczygo należnego wywia
jały Potwierdzenia. Krol tedy Drugi Lugmunt w Ocz
ymie Panijczygo, Tak Fundusze ztąd Radziwiłł, Jakoteż
Nadanie Pierwszego Krola Lugmunta Dwoma Przywile
jami: Jednym w R. 1526. Maja 17. y Drugim 1614. Maja
Dnia 20. Entowanemi, ze te wszystkie uroczyska Poddani
y Polwarki wyjęcy w Przywilejach wydane, wieczne
do Sędziów Karmelitów, mają należeć, umocnić, y zarob
ować.

Utworzone Fundusze nadawszy Sędziów Karmelitów Papepży
do pety, w ich rękę już majątek nazwany Popiszkami
utrzymował, dopóki, nastata w Oczymie Rewolucya
wyżniejsza ich ztę Dzielstwa, tak Papepży, jakoteż
Dzielstwa Funduszanego majątku zapisać zaczęł.

Nim jednak ten los nieszczęśliwy dotknął Sędziów Karme
litów, myśleli oni o ustawie z Sędziami Dzielcy
mi, y o zaspokojeniu z punktu wynikających zaprzeczek,
i Tak, przy pomocy Sędziów, W. Urban Jostajski, a Dzielcy
Chłopiński, Papięro przez Jer. Marszałka Oskirke poży
wizyjskiego, peczę rolnych Sędziów Popiszki zabierać sędziami

w tym tedy, czasie

SVARBESNIOJI LITERATŪRA

- Arte et Marte: senieji dokumentai karo tema = Arte et Marte: vetera monumenta argumenti militaris*: skirta Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms: parodos katalogas, sudarė Danguolė Palačionytė ir Violeta Radvilienė, Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2010.
- Avižonis Konstantinas, *Rinktiniai raštai = Collected works*, t. 2, Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 1978.
- Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai*, t. 1: *Nuo seniausių laikų iki XV amžiaus pabaigos*, sudarė Norbertas Vėlius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1996.
- Bianchi Michele [Alberto Vimina], *Lenkijos pilietinių karų istorija = Historia delle guerre civili di Polonia*, komentarus lietuvių kalba parengė Guido Michellini ir Vacys Vaivada; knygą į lietuvių kalbą vertė Birutė Žindžiūtė-Michellini, komentarus į italų kalbą vertė Guido Michellini, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2012.
- Bibliotheca Sapiehana: Vilniaus universiteto bibliotekos rinkinys*: katalogas, sudarė Aušra Rinkūnaitė, specialioji redaktorė Alma Braziūnienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2010.
- Biržiška Vaclovas, *Aleksandrynas: senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos*, t. 1–3, Vilnius: Sietynas, 1990.
- Braziūnienė Alma, *Bibliofilija kaip asmenybės raiška: Kazio Varnelio biblioteka*, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2008.
- Dundulis Bronius, *Švedų feodalų įsiveržimai į Lietuvą XVII–XVIII a.*, Vilnius: Mokslo, 1977.
- Encyklopedia wiedzy o książce*, redakcija naczelna: Aleksander Birkenmajer, Bronisław Kocowski, Jan Trzyniecki et al., Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971.
- Estreicher Karol, *Bibliografia polska*, t. 1–7, 12–35, Kraków: czcionkami Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1870–2007.
- Feigelmanas Nojus, *Lietuvos inkunabulai*: [katalogas], Vilnius: Vaga, 1975.
- Iš lietuvių kultūros istorijos*, t. 7: *Spauda ir spaustuvės*, redakcinė kolegija: Juozas Jurginis (ats. redaktorius), Antanas Tyla, Rita Strazdūnaitė, Vilnius: Mintis, 1972.
- Jovaišas Albinas, *Jie parašė pirmąsias lietuviškas knygas*, Vilnius: Mokslo, 1989.
- Jurginis Juozas, Lukšaitė Ingė, *Lietuvos kultūros istorijos bruožai: (feodalizmo epocha, iki aštuonioliktojo amžiaus)*, Vilnius: Mokslo, 1981.
- Kaunas Domas, *Iš lietuvių knygos istorijos: Klaipėdos krašto lietuvių knyga iki 1919 metų*, Vilnius: Mokslo, 1986.
- Kaunas Domas, *Mažosios Lietuvos knyga: lietuviškos knygos raida, 1547–1940*, Vilnius: Baltos lankos, 1996.
- Kaunas Domas, *Mažosios Lietuvos spaustuvės 1524–1940 metais*: žinynas, Vilnius: Mokslo, 1987.
- Kisarauskas Vincas, *Lietuvos knygos ženklai, 1518–1918*, Vilnius: Mokslo, 1984.
- Knyga per amžius*: senosios knygos ekspozicija, sudarė Sigita Lūžys, Kaunas: Kauno apskrities viešoji biblioteka, 2006.
- Knygotyra*: enciklopedinis žodynas, redaktorių kolegija: Stanislas Dubauskas, Osvaldas Janonis, Domas Kaunas (pirmininkas), Genovaitė Raguotienė, Vanda Stonienė, Vilnius: Alma littera, 1997.
- Lebedys Jurgis, *Senoji lietuvių literatūra*, paruošė Juozas Girdzijauskas, Vilnius: Mokslo, 1977.
- Lietuva žemėlapiuose*, sudarytojos Aldona Bieliūnienė, Birutė Kulnytė, Rūta Subatniekienė; lotyniškus tekstus vertė Eugenija Ulčinaitė, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2011.
- Lietuviškos spaudos draudimas 1864–1904 metais*, sudarytojos Aldona Bieliūnienė, Birutė Kulnytė, Rūta Subatniekienė, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2004.
- Lietuvių literatūros istorija*, t. 1: *Feodalizmo epocha*, redagavo prof. Kostas Korsakas, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1957.
- Lietuvos bibliografija*, serija A: *Knygos lietuvių kalba*, [iki 1990 m. leidinio antraštė *Lietuvos TSR bibliografija*], t. 1–3, Vilnius: Mintis, 1969–2006.
- Lietuvos filosofinės minties istorijos šaltiniai*, t. 1: *Feodalizmo laikotarpis*, redakcinė kolegija: Jonas Macevičius et al., Vilnius: Mintis, 1980.

- Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos inkunabulai*: katalogas, sudarė Viktorija Vaitkevičiūtė, Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2014.
- Liškevičienė Jolita, *XVI–XVIII amžiaus knygų grafika: herbai senuosiuose Lietuvos spaudiniuose*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 1998.
- Matušakaitė Marija, *Portretas XVI–XVIII a. Lietuvoje*, Vilnius: Mokslo, 1984.
- Mažosios Lietuvos enciklopedija*, t. 1–4, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000–2009.
- Narbutienė Daiva, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos lotyniškoji knyga XV–XVII a.*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2004.
- XV–XVI amžių knygų Kauno bibliotekose = Libri saeculi quinti decimi et sexti decimi ex bibliothecis Caunensibus*: katalogas, sudarė Sigita Lūžys, Rita Urbaitytė, Irena Vitkauskienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2006.
- XV–XVI a. Lietuvos lotyniškų knygų sąrašas = Index librorum latinorum Lituaniae saeculi quinti decimi et sexti decimi*, sudarė Daiva Narbutienė, Sigita Narbutas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2002.
- Senoji Lietuvos knyga: XVI–XVIII a.*: parodos katalogas, parodos autorė ir katalogo sudarytoja Alma Braziūnienė, Vilnius: Baltos lankos, 1997.
- XVII a. Lietuvos lotyniškų knygų sąrašas = Index librorum latinorum Lituaniae saeculi septimi decimi*, sudarė Daiva Narbutienė, Sigita Narbutas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1998.
- Śłownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1972.
- XVI–XVII a. lituanika Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje = Lithuanica saeculi sexti decimi et septimi decimi ex Bibliotheca Academiae Scientiarum Lithuaniae*: katalogas, sudarė Daiva Narbutienė, Violeta Radvilienė, Dalia Rauckytė-Bikauskienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2007.
- Šilas Vytautas, Sambora Henrikas, *Mažosios Lietuvos kultūros pėdsakai Kaliningrado srityje*, Vilnius: Mintis, 1990.
- Tyla Antanas, *Lietuva ir Livonija XVI a. pabaigoje – XVII a. pradžioje*, Vilnius: Mokslo, 1986.
- Ulčinaitė Eugenija, *Lietuvos Baroko literatūra*, Vilnius: Baltos lankos, 1997.
- Užtupas Vilius, *Lietuvos spaustuvės, 1522–1997*, Vilnius–Kaunas: XXVII knygos mėgėjai, V. Užtupas, 1998.
- Vilniaus akademijos spaustuvės leidiniai, 1576–1805 = Издания типографии Вильнюсской академии, 1576–1805*: bibliografija, sudarė Konstancija Čepienė, Irena Petrauskienė, Vilnius: Lietuvos TSR mokslų akademijos Centrinė biblioteka, 1979.
- Vilniaus universiteto bibliotekos elzeyvrai*: katalogas, sudarė Vidas Račius, Vilnius: Mokslo, 1994.
- Vilniaus universiteto bibliotekos paleotipai*: katalogas, sudarė Nojus Feigelmanas, Irena Daugirdaitė, Petras Račius, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2003.
- Vilniaus universiteto istorija, 1579–1803*, redakcinė kolegija: Jonas Kubilius, Vytautas Merkys et al., Vilnius: Mokslo, 1976.
- Vilniaus universiteto istorija, 1803–1940*, redakcinė kolegija: Jonas Kubilius, Vytautas Merkys et al., Vilnius: Mokslo, 1977.

THE COLLECTION OF LAWYER JAUNIUS GUMBIS: THE PAST PRESERVED IN BOOKS

The collector's word

The book is an art object that needs to be opened. It acquires value from the reader's look that can understand and decipher it. We can treat old books as a certain image of time, a reflection of intellectual and moral imagination. Books are not only for reading, but also for viewing and feeling. A never-ending discussion evolves from an intellectual discourse, a dialogue with a book and its author. Books are full of details to be discovered by the reader after a long time or even in a different era.

The book is a firm pedestal of national memory. Books are old but not outdated. They are eternal. Time seems to be their ally – it filters the recorded events of the past centuries, the faces of different periods, and emphasises the role of literature in history. Alongside, one cannot but feel the material fragility of books, their thin pages fatigued by stains of history, but still continuing to perform their noble role.

As we look at the early books lined up on the pages of this catalogue, we can feel the nation's historical regeneration. Each book in the collection is an object of historical heritage. On their pages we can find not only historical, religious and juridical, but also geographic Lithuania. Early books are extraordinary both in their appearance and contents, which address almost all fields of life: science, art, aesthetics, religion, war, drama and others. The books presented in this catalogue are works of art on religious and secular themes, which allow us to rediscover the history of Lithuania symbolically, specifically and intellectually.

Early books are unique objects of research. They are a real treasure for historians, book and art researchers and representatives of social sciences. Handwritten marks, leaflets, inscriptions on the margins unconsciously left in books, provenances and script calligraphy – all that comprises the scientific value of early books. Provenances (ex libris, super ex libris and other signs indicating ownership) add one more narrative to the books. Just like the world's first ex libris going back to pharaoh Amenhotep III and his wife Tiye, marks found in early books provoke interest in their former owners, their education and cultural input, their libraries and manors. Finally, through national literature we connect with world literature, and vice versa.

The collection presented in the catalogue symbolically starts from the incunabula. The first printed books are real gems of the collection, which are sparsely scattered around the world – so sparsely that the states gently compete over which has more of them.

Hartmann Schedel's *The Book of Chronicles and Stories... (Das Buch der Chroniken unnd Geschichten...)* – one of the most interesting and important incunabula – is distinguished not only in its literary contents, but also in its magnificence. One could say that no other incunabulum published until that time equals it in the beauty of meticulously engraved illustrations. *The statutes of the Kingdom of Poland (Constitutiones Regni Polonie)*, the first printed book on Polish law, also occupy a special place in the collection.

Following the incunabula marking the end of 1500, the catalogue takes several directions. The works by the prominent Lithuanian and European poet of the Baroque era Matthias Casimirus Sarbievius (Motiejus Kazimieras Sarbievijus) find themselves next to *The Great Art of Artillery* by a figure of European significance, the Lithuanian noble Casimir Siemienowicz (Kazimieras Semenavičius). We can pride ourselves on the fact that this manual was the primary source of the science of artillery for several hundred years, being superior to all publications of this kind of that time, and its descriptions of rockets remained unequalled almost up until the 19th century. No wonder that today this book is interesting not only to look at, but also to read.

The collection is presented in the catalogue as a single unit, from most important works on the history of Lithuania by Albert Wijuk Kojalowicz (Albertas Kojalavičius-Vijūkas) and editions of the Third Statute of Lithuania, to the pinnacle of book publishing of the period of the Grand Duchy of Lithuania, an album of graphic portraits of the most prominent noble family of Lithuania – the Radziwiłłs (Radvila). This impressive album gives you a sense that the collection catalogue can convey a mere shadow of what can be most fully perceived as a whole. In the context of the collection, this album makes you wonder if it is possible to choose a single portrait from the gallery of this noble family, the largest and most important in the history of Lithuania, worthy of becoming the face of the entire album... If we look at the ducal Radziwiłł family of the Holy Roman Empire through the prism of personalities, we will find a queen, a cardinal, a great many ministers and voivodes. Each of them would have found a book to their liking in the collection. The Radziwiłłs took interest in all fields: warfare, art, religion, and public activity. Quite many of them contributed to science and art. As you broaden your view, you realise that probably it is not Queen Barbora Radvilaitė (Barbara Radziwiłł), “a king without a crown”, Vilnius voivode Mikołaj „the Black“ (Mikalojus Radvila Juodasis), or the traveller and pilgrim Mikołaj Krzysztof “the Orphan” Radziwiłł (Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis) that the catalogue readers should be reminded of. There are also such nobles as the Great Hetman of the Grand Duchy of Lithuania Michał Kazimierz “Rybeńko” Radziwiłł (Mykolas Kazimieras Radvila Žuvelė) and his wife, poetess and playwright Franciszka Urszula Radziwiłłowa (Pranciška Uršulė Radvilienė), whose significant contribution to art and theatre cannot be forgotten. Such and similar thoughts come to our mind as we think about the personalities of the

Radziwiłłs. Each of them deserves a separate story, which starts from a look at the portrait album.

As we take a journey through the timeline of books of the collection, we can find works by Motiejus Valančius who shaped Lithuanian national identity, or the *Aušra* newspaper published by the father of national revival Jonas Basanavičius and his associates. It acquires a special symbolic meaning, as the centenary of the restoration of the Lithuanian state is celebrated this year.

The book as a preserver of national mentality is a condition of moral sensitivity to history and culture. Unlike any other, the history of Lithuania distinctly reflects the role of literature in building society and sustaining national identity. Indeed, looking at the wide time frame during which the books presented in the catalogue were published, it is somewhat strange to talk about the mere centenary of the state. Yet the sense of national duty urges us to treat history with respect, pride and sensitivity. Books best allow us to look at history not only from today's viewpoint, but also from the past perspective. National history makes us what we are. Its best embodiment is early books as a picture of real though temporary time.

It is with this sense of eternity coursing through books that I can see myself as their guardian. It is even more meaningful and responsible than calling oneself a bibliophile or a fastidious collector of early books. Ex libris found in many of the books show their former owners. Here we can recall one of the largest representational libraries of Sigismund August, the husband of Barbora Radvilaitė, which marked a new era in bibliophily. It is a pity that this source of culture did not survive for future generations. Yet it is also a joy that since the earliest times, there have been a great many remarkable personalities impassioned with books among bibliophiles. Not once in history were huge collections of books scattered, apparently for the sole purpose of being reassembled again. To bring back at least a part of them is one of my main moral aims.

This catalogue presents a larger part of the collection of early books. Contrary to what many bibliophiles assert, a library and a book collection should be regarded as different things. A book collection is a result of purposeful activity with a clear plan. In the process of expanding the collection and looking for another piece of a puzzle, you can sometimes feel like an alchemist trying to create something unexpectedly magical, and each time experience the joy of discovery. It feels uplifting to take into your hands a recently found book, which was once taken away from Lithuania, and returned several hundred years later to be responsibly preserved. Alongside, there is always curiosity about what book will find its way to me tomorrow.

If we understand bibliophily also as a social activity, a bibliophile as a “lover of books” will turn into the already mentioned devoted guardian of books. This is how the exhibition of early books and the accompanying catalogue came into existence – out of the wish to allow everyone to see and feel the charm of the past residing in early books.

Accidentally or not, we can find lawyers in the history of Lithuanian bibliophily, such as Tadeusz Wróblewski. Some lawyers distinguished themselves as active supporters of book smugglers in the press ban period, and four members of this profession signed the Act of Independence of Lithuania of 16 February 1918. I am happy being able to make a humble contribution to this succession and to open the meticulously created collection for the public on the occasion of the centenary of the Lithuanian state.

I strongly hope that the books of the collection as a means of intellectual and moral imagination will help every one of us to find a correct interpretation of our past and not only to understand the fundamental historical meaning of the book, but also to feel its closeness to the readers.

I am sincerely grateful to the director of the National Museum of Lithuania Birutė Kulnytė, the compiler of this catalogue Aušra Racevičienė, and the entire staff of the National Museum for their professionalism and serious dedication to preparing this catalogue and the exhibition.

Dr. Jaunius Gumbis

Summary

In 2012, the National Museum of Lithuania started a series of exhibitions “The Museum and the Collector”. From September 2016 to January 2017, it hosted the exhibition “Collected and Preserved” presenting the collection of early Lithuanian sculptures and paintings of the lawyer, bibliophile and collector, dr. Jaunius Gumbis. It was accompanied by the catalogue *Jaunius Gumbis’s Collection of Lithuanian Art*. This time, the museum presents Gumbis’s collection of early books from Lithuania and related to Lithuania. According to the collector, his collection was inspired by a wish to preserve and present to researchers of Lithuanian history valuable sources of the history of Lithuania – books that are seldom found in Lithuanian museums and libraries. A large part of the exhibition consists of works by prominent Lithuanian authors prepared and published in Lithuanian or other European cities. There are several works by foreign authors containing historical information about Lithuania. The chronological frame of the exhibition ranges from the end of the fifteenth century, the early press period, to the twentieth-century interwar period. A gem of the collection is incunabula – the first printed books published in the fifteenth century. Their characteristic feature is that only the text is printed, and the empty spaces are filled with hand-drawn ornaments and illustrations. Later, printed illustrations of copper and wood engravings appeared. Among the incunabula, the German edition of *The Book of Chronicles and Stories... (Das Buch der Chroniken unnd Geschichten...)* by Hartmann Schedel, published in Augsburg in 1496, should be distinguished. It can be considered one of the first printed sources of Lithuanian history.

The collection includes quite many palaeotypes – books published in the first half of the sixteenth century. These are two works published in Cracow in 1521: *The Chronicle of Poland (Chronica Polonorum)* by the chronicler and geographer Maciej Miechowita, illustrated with portraits of Polish and Lithuanian rulers, and a work in three parts *On the Ancient History of Poland; On the Jagiellonian Family; On the Times of King Sigismund (De vetustatibus Polonorum liber I; De Jagellonum familia liber II; De Sigismundi regis temporibus liber III)* by the secretary to the King of Poland and Grand Duke of Lithuania Sigismund the Old, historian Jost Ludwig Decius, as well as one of the first descriptions of the Battle of Orsha on 8 September 1514, *The Battle of the King of Poland with the Muscovites (Die Schlacht vo[n] dem Kunig von Poln. un[d] mit dem Moscowiter)*, published in Nuremberg in 1514, and other works.

The collection boasts extraordinary books from Lithuania – four Latin, French, German and English editions of *The Great Art of Artillery* by the artillery engineer of the Grand Duchy of Lithuania Casimir Siemienowicz (Kazimieras Semenavičius) of 1650, 1651, 1676 and 1729, as well as a collection of poetry *Four Books of Verses (Lyricorum libri IV)* by one of the most outstanding seventeenth-century

Lithuanian poets who wrote in Latin, Matthias Casimirus Sarbievius (Motiejus Kazimieras Sarbievijus). The title page of the book bears an engraving by Cornelis Galle made after a drawing by the Flemish artist Peter Paul Rubens. Four editions of the Third Statute of Lithuania, adopted in 1588 and published in 1693, 1780, 1786 and 1819, are a precious addition to the collection.

A particularly valuable exhibit is the historical album of portrait engravings of the noble Radziwiłł (Radvila) family of the Grand Duchy of Lithuania, *Images of the Ducal Family of Radziwiłł (Icones familiae ducalis Radvilianaee...)*, created by the famous eighteenth-century portrait engraver of the Grand Duchy of Lithuania, the court artist of the Radziwiłłs, Hirsch Leibovitch. Copper engravings recreate 165 portraits of the members of the Radziwiłł family from the picture gallery of their Nesvizh castle.

The collection prides itself on the first *History of Lithuania* by Albert Wijuk Kojalowicz (Albertas Kojalavičius-Vijūkas) published as a separate book, the chronicle *Description of Sarmatian Europe (Sarmatiae Europaeae descriptio)* by Alessandro Guagnini, the historical work *Samogitian Diocese* by Motiejus Valančius, and others. The most important from the early books in the Lithuanian language is *Postilla*, a collection of sermons by the dean of Königsberg Jonas Bretkūnas who laid the foundations for Lithuanian writing. It is the first publication of this genre in Lithuanian. A valuable exhibit from the period of the Lithuanian press ban is a set of issues of the *Aušra* newspaper from 1883–1885 bound into booklets. It was the first periodical publication in Latin characters meant for Lithuania Major.

Each printed book is a unique source of information about its time. Early books are also an immensely rich treasury of culture. They are valuable not only in their textual content. These books can be viewed as artworks, their magnificent covers, design and engravings can be admired. Engravings found in the books also are important historical sources. Some of them – maps on which Lithuania is marked, portraits of famous people and book authors, the Sapieha family tree of the nobles of the Grand Duchy of Lithuania, etc. – are presented in the catalogue.

Aušra Racevičienė

RODYKLĖS

Rodyklėje „Asmenvardžiai“ abėcėlės tvarka pateiktos knygoje minimų autorių ir asmenų pavardės, vardai, slapyvardžiai ir inicialai, išskyrus rodyklėje „Mecenatai, spaustuvininkai, leidėjai, knygų platintojai“ nurodytus vardus.

Rodyklėje „Mecenatai, spaustuvininkai, leidėjai, knygų platintojai“ teikiami tik knygų aprašuose nurodyti asmenvardžiai ir įstaigų pavadinimai. Vardai teikiami sunorminti, skliausteliuose – forma iš knygos aprašo.

Sudarytoja Birutė Railienė

Asmenvardžiai

Adalbertas Prahiskis, *šventasis* 554
Adams Clement 265
Albrechtas Brandenburgietis 58, 500
Aleksandras II 37, 356, 403, 430, 435
Aleksandras III, *Rusijos imperatorius* 84
Aleksandras VI, *popiežius* 37
Amenchotepas III, *Egipto karalius* 6, 594
Amenhotep III → Amenchotepas III
Andziulaitis-Kalnėnas Juozas 77
Antanavičius Juozas 74
Arnoldas (Arnold von Lübeck), *abatas* 381, 383
Augustas II (Frydrichas Augustas I) 336, 339, 340, 526, 528, 531, 534, 536, 539, 541, 542, 546, 555, 557, 574
Avižonis Konstantinas 592

Baeza Diego de 10, 471
Balinskis Mykolas (Baliński Michał) 200, 202, 203, 205, 206
Baltramaitis Silvestras 369
Baranauskas Antanas 86
Barberini Raffaello 490
Basanavičius Jonas 7, 77, 596
Beeren Thoma Leonhard 293
Bergomensis Jacobus Philippus → Foresti Jacopo Filippo
Bianchi Michele, *slapyvardis*
 Vimina Alberto 494, 592
Bieliūnienė Aldona 592
Bilevičius Jurgis 114
Birkenmajer Aleksander 592
Biržiška Vaclovas 592
Bitneris Samuelis 70
Boemus Johann (Joannes) 51
Bogatko Ignacijus (Ignatius) 558, 560
Bonaventūras (Bonaventura), *šventasis* 100, 162
Boxhorn Marcus Zuerius van 265
Božimovskis Jonas 68
Božimovskis Jonas jaunesnysis 70
Braziūnienė Alma 592
Brazys Kazys 370
Bretkūnas Jonas (Bretkunas Janas) 10, 61, 599
Brunonas Kverfurtietis, *šventasis* 554
Budnas (Budny) Simonas 562
Budrys Jonas 221
Büsching Anton Friedrich (Büschings D. Anton Friderich) 568, 570

Butkėraitis Domas 84
Butvilas Danielius 112

Calvinus Ioannis → Kalvinas Jonas
Camerarius Joachim → Kamerarijus Joachimas
Carncovius Stanislaus → Karnkowski Stanisław
Cassander → Cassant Georg
Cassant Georg, *slapyvardis* Cassander 526
Chylinskis Samuelis Boguslavas 562
Chytraeus David 429, 436
Chmelnyckis Bohdanas 494
Chodakauskaitė-Smetonienė Sofija 219
Chodzka Boreika Leonardas (Chodźko Borejko Leonard) 347–351
Christophorus Angelus → Kristoforas Angelas
Chwałkowski Mikołaj (Nicolaus) 64, 65
Clerck Nicolaes de 445–450
Clüver Philipp 453, 455, 457, 459
Collet Pierre (Petrus) 172
Connor Bernard → O'Connor Bernard
Contarini Ambrosio 54
Cordier Louis 525
Coxe William 564, 567
Crasset Jean 152
Crebs Andreas 460
Cromer Martin → Kromer Marcin

Čepienė Konstancija 593
Čerskis Stanislovas 190

Dahlbergh Erik 510, 512, 514, 516, 525, 539
Dambrauskas E. 200, 358
Danilavičius Ignas 208, 353
Danilovičiūtė Dorota Magdalena 118
Daubmanas Johanas 57
Daugirdaitė Irena 593
Daukantas Simonas (Simanas) 370
Daukša Mikalojus 251
De la Gardie Magnus Gabriel 510, 518, 519
Decijus Jodokas Liudvikas (Decius Jodocus (Jost) Ludovicus) 9, 43, 44, 598
Denisevičius Bazilis (Denisewicz Bazyli) 212
Desfontaines Pierre-François Guyot 551, 552
Dietrich von Altenburg 58
Dionisijus Periegetas 15
Dogelis Motiejus Dominykas 176
Donelaitis Kristijonas (Donaleitis Christian) 361

Drexel Jeremias (Drexelius Hieremias) 465
 Druckis-Gorskis Konstantinas (Drucki Horski Constantinus) 117
 Dubauskas Stanislovas 592
 Dundulis Bronius 592
 Działyński Adam Tytus 353

Ehrenstrahl David Klöcker 518
 Eichvaldas Eduardas Karolis (Eichwald Eduard Karol) 187, 189
 Elrich Daniel 293
 Erazmas Ciolekas (Erazmas Vitelijus, Herasmus Vitellius) 37
 Estreicher Karol 592

Faber Samuel 539, 541, 542
 Fabri Johann 265
 Feigelmanas Nojus 592, 593
 Foresti Jacopo Filippo (Bergomensis Jacobus Philippus) 20
 Fredra Andrius Maksimilianas (Fredro Andreas Maximilian) 493
 Freitagas Adomas (Fritach Adam) 272, 278
 Frydrichas Augustas I → Augustas II
 Frydrichas Vilhelmas, *Prūsijos kunigaikštis* 523
 Furió Ceriol Fadrique 413

Galle Cornelis 10, 268, 599
 Gediminas 229
 Giedraitis Juozapas Arnulfas 178
 Giedraitis Steponas Jonas 574
 Giotkė Konradas 114
 Giovanni di Fianza (Bonaventura) → Bonaventūras
 Girdzijauskas Juozas 592
 Glareanus Heinrich 46
 Gondekas Feliksas (Gondkus Feliksas) 74
 Gosievskis Vincentas Korvinas (Gosiewski Vincentius Corvinus) 124
 Gozdavos 545
 Grigalius VII, *popiežius* 381
 Grigalius XIII, *popiežius* 419
 Grodzicki Faustyn 558
 Gruževskytė Marcibelė Joana 118
 Gumbis Jaunius 8, 9, 597, 598
 Gurnickis Lukas 166
 Gvanjinis Aleksandras (Guagnin Alexander, Gvagnini, Gwagninus Alessandro) 10, 225, 228–231, 233, 265, 599
 Gžegožas iš Žarnovco 68

Hackis Mykolas Antanas 335
 Haraburda Jeronimas 88
 Hartknochas Kristoforas (Hartknoch Christophorus, Christoph) 313, 319, 320, 322, 324–326, 328, 330
 Heidenšteinas Reinholdas (Heidenstein Reinholt) 245
 Helmoldas Bosavietis (Helmold von Bossau) 379, 381, 383
 Henneberger Caspar 315, 319, 322
 Henrikas IV 381
 Henrikas Valua (Henrikas III) 339, 406, 430, 435, 493
 Herasmus Vitellius → Erazmas Ciolekas
 Herberstein Siegmund von (Herberstain Sigismund) 385, 387, 388, 390
 Herburtas Janas (Herburtus Joannes) 403, 405
 Hildebrandas → Grigalius VII
 Hildebrand → Grigalius VII
 Hlebavičius Jonas 237
 Hozijus Stanislovas (Hosius Stanislaus) 393, 394
 Hübner (Hubners) Johann 536

Ioachim Pastorius → Joachimas Pastorius
 Iulio II → Julijus II, *popiežius*
 Ivanas IV Rüstusis (Joannis (Joan) Basilidis magnus Moscoviae dux, Iwan Wasilowitz), *Rusijos caras* 237, 239, 243, 245, 410, 414, 415
 Izidorius, *šventasis* 192

Jadvyga 439
 Jagiellonians → Jogailaičiai
 Jagomastas Enzis 86
 Jankus Martynas 77
 Janonis Osvaldas 592
 Januševičius Povilas 86
 Jenkinson Anthony 421
 Jėzus Kristus 70, 100
 Joachimas Pastorius (Ioachim Pastorius) 479, 482
 Jogaila 230, 347, 403, 430, 434, 439, 536
 Jogailaičiai 9, 43, 598
 Johanas Sigismundas, *Brandenburgo kurfiurstas* 460
 Jzoli J. G. 528
 Jokūbas Sobieskis 65
 Jonas Kazimieras Vaza 124, 479, 496, 505
 Jonas Matietis (Joannis de Matha), *šventasis* 174
 Jonas III Sobieskis 65, 335, 347, 405, 482, 526, 531, 534
 Jovaiša Albinas 592
 Julijus II, *popiežius* 37
 Jundzilas Juozapas (Jundził Józef) 185
 Jurginis Juozas 592

Juška Antanas (Юшкевич А.) 364, 367
 Juška Jonas 364, 367
 Juzumas Tadas 210
 Juzumas Vincentas 190, 192

Kalvinas Jonas (Calvinus Ioannis) 397
 Kamerarijus Joachimas (Camerarius Joachim) 441
 Karnkowski Stanisław (Carncovius Stanislaus) 406
 Karolis IX, *Prancūzijos karalius* 493
 Karolis IX, *Švedijos karalius* 248
 Karolis V, *Romos imperatorius* 409
 Karolis X Gustavas, *Švedijos karalius* 510, 511, 513–516, 518, 521–523, 525
 Karolis XII, *Švedijos karalius* 539, 541, 542
 Karpavičius Mykolas Pranciškus (Karpowicz Michał) 170
 Kaunas Domas 592
 Kazimieras Jogailaitis 18, 54, 353, 355, 403, 430, 435
 Kelch Christian 509
 Kersnickis Atanazas Liudvikas (Kierśnicki Atanazy Ludwik) 150
 Kirkoras Adomas Honoris 208
 Kisarauskas Vincas 592
 Kiška Mikalojus 110
 Kitchin Thomas 567
 Kliukovskis Antanas 200, 203
 Klockis Jonas 308
 Klungevičius Andrius Benediktas 202
 Kobežyckis Steponas 309
 Kochowski Wespazjan (Vespasianus) 505
 Kocowski Bronisław 592
 Kojaļavičius-Vijūkas Albertas (Wijuk Kojałowicz Albert, Albertus, Wojciech) 7, 10, 112, 301, 302, 304, 595, 599
 Kojaļavičius-Vijūkas Kazimieras (Wijuk Kojałowicz Casimirus) 112, 310
 Konarski Stanisław Hieronim 548
 Konstancija Habsburgaitė 110
 Konstantinas Ostrogiškis 39
 Kosakas Kostas 592
 Kosakovskis Juozapas Kazimieras 140, 172, 574
 Kosciūška Tadas 350
 Krantz Albert (Albertus) 40, 400, 429
 Kraševskis Juzefas Ignacas (Kraszewski Józef Ignacy) 358, 363
 Kriauciūnas Petras 369
 Kristoforas Angelas (Christophorus Angelus) 10, 472
 Kromer Marcin (Cromer Martin) 398, 400
 Kubilius Jonas 593

Kuleša Jonas Aloyzas (Kulesza Jan Aloyzy) 138
 Kulnytė Birutė 8, 592, 597
 Kuzmickis Zigmantas 200
 Kžčonovičiūtė Katarina Aleksandra 114

La Bizardiére Michel David de 534
 Laet Johannes de 261
 Lancijus Mikalojus (Lancicius Nicolaus) 120
 Lasickis Jonas 237, 261
 Laurent Gaspard 486
 Lauterbach Samuel Friederich 546
 Lazauskaitė Elvyda 9
 Lebedys Jurgis 592
 Lechai 544
 Leibovičius Hiršas (Leibovitch Hirsch) 10, 90, 599
 Leonas X, *popiežius* 37
 Leščinskis Stanislovas (Leszczyński Stanisław) 344, 539, 541, 542, 551
 Liškevičienė Jolita 593
 Lopotas Bykovskis Stanislovas 88
 Lubieniecki Stanisław (Lubieniecus Stanislaus) 503
 Lubienski Stanislovas (Lubienski Stanislaus) 466
 Lukšaitė Ingė 592
 Lūžys Sigitas 592

Macevičius Jonas 592
 Mackevičius Jonas 217, 218
 Makovskis Tomas 257
 Maksimilianas I, *Šventosios Romos imperatorius* 37, 385
 Maksimilianas II, *Šventosios Romos imperatorius* 409
 Marcinovskis Antonis 136, 195, 200
 Matuškaitė Marija 593
 Mauderode Otto von 82
 Mažvydas Martynas 61, 324
 Mela Titas Pomponijus (Mella Pomponius) 15
 Merkys Vytautas 593
 Michelini Guido 592
 Mikalojus Kuzietis 32
 Mykolas Lietuvis 261, 263, 265
 Mikšas Jurgis 61, 77
 Mylius Arnoldas 430, 432, 434
 Mylius Janas Fryderykas 10, 471
 Mindaugas 228
 Minvydas Samuelis 68
 Mištautas Antanas Aloyzas (Misztolt Antonius Aloysius) 144, 146–149
 Miugė E. 74

Mnišekas Juozapas Vandalinas 142
Morkūnas Jokūbas 103
Motiejus Mechovietis (Maciej Miechowita, Mathias de Mechovia) 9, 43, 598
Münzer Hieronymus 32

Naramovskis Adomas Ignacijus (Naramowski Adam Ignatius) 140, 142

Narbutas Sigitas 593
Narbutas Teodoras (Narbutt Teodor) 195, 197, 199
Narbutienė Daiva 11, 593
Narimantas Gediminaitis 144
Niewiarowski Stanisław (Nieviarovsky Stanislaus) 468
Nikolajus I, *Rusijos imperatorius* 573
Nirezijus Bernardas Johanas 328
Noizet Pierre 289
Nurabola 490

O’ Connor Bernard (Connor Bernard) 531, 532
Oderbornas Paulius (Oderbornius Paullus) 239, 243, 245
Oginskiai 140, 156, 212, 332, 342
Oginskis Grigalius Antanas 341
Oginskis Ignotas 342
Oginskis Kazimieras 212
Oginskis Martynas Mykolas 140
Oginskis Mykolas Kleopas 332, 574
Oginskis Pranciškus Ksaveras 174
Oginskis Tadas Pranciškus 156
Olaus Magnus 373, 374, 376
Olearius Adam 490
Olizarovijus Aronas Aleksandras (Olizarovius Aaron Alexander) 283
Olševskis Jokūbas (Olszewski Jakub) 110
Orbini Mauro 439
Ostaševskis Jonas Aleksandras 114
Osterbergeris Jurgis 61
Ozemblovskis Juozapas 197, 200, 202

Pacai 545
Pacas Juozapas 170
Pacas Kazimieras 122
Pacas Teofilis (Pacz Teophilus) 254
Pajaujis A. 370
Palačionytė Danguolė 592
Palemonas 225
Paukštys Juozas 370
Paukštys Juozas J. 370

Paukštys Tomas 370
Paulius, apaštalas 170
Pelzeldt Daniel 117
Pesys Jurgis 86
Petras Dusburgietis (Petri de Düsburg) 301, 313, 314, 317
Petras I, *Rusijos imperatorius* 542
Petras Poznanietis (Petrus Posnaniensis) 484
Petras, *apaštalas* 170
Petrauskienė Irena 593
Pezarskis Andrius (Pezarski Andreas) 342
Piasecki Paweł (Piasecius Paulus) 476
Piccolomini Aeneas Silvius → Pijus II
Piekosiński Franciszek Ksawery 304
Pijus II, *popiežius* 29, 46
Pikolominis Enėja Silvijus → Pijus II
Pilypas Gundelijus iš Pasau (Philippus Gundelius Pattaviensis) 44
Plateris Jonas Andrius 126
Pleydenwurff Wilhelm 31
Počobutas Martynas 574
Polovinskas Jonas → Budrys Jonas
Possevino Antonio 265, 419, 421, 423, 424, 427
Potockis Ignotas 351
Potockis Stanislovas 517
Praetorius Abdias 239
Pretorijus Matas (Praetorius Matthaeus) 335
Protasevičius Valerijonas 442
Pufendorfas Samuelis (Pufendorf Samuelis de) 510–512, 514, 516, 518, 521–523, 525
Punigaila, *Narimanto Gedimainaičio sūnus* 144

Racevičienė Aušra 8, 11, 597, 599
Račas Vidas 593
Račius Petras 593
Račkauskis Jeronimas Kiprijonas 192, 210
Radau Mykolas (Michael) 112, 306
Radvila Albertas Stanislovas 112, 465
Radvila Jonušas 510
Radvila Jurgis 96, 140, 430, 432
Radvila Karolis Stanislovas 341
Radvila Juodasis Mikalojus 7, 70, 95, 397, 595
Radvila Našlaitėlis Mikalojus Kristupas (Radzivilus Nicolaus Christophorus) 7, 90, 97, 110, 257, 595
Radvila Rudasis Mikalojus 94
Radvila Mikalojus, *žemaičių vyskupas* 92
Radvila Mykolas Jeronimas 90
Radvila Žuvelė Mykolas Kazimieras 7, 88, 90, 98, 595

Radvila → Radvilos
Radvilaitė Barbora 7, 8, 93, 595, 596
Radvilia → Radvilos
Radvilienė Pranciška Uršulė 7, 595
Radvilienė Violeta 592, 593
Radvilos 7, 10, 90, 92–98, 156, 301, 562, 595, 596, 599
Radvilus Nicolaus Christophorus → Radvila Našlaitėlis Mikalojus Kristupas
Radvilaitė Barbora → Radvilaitė Barbora
Radziwiłł „the Black“ Mikołaj → Radvila Juodasis Mikalojus
Radziwiłł „the Orphan“ Mikołaj Krzysztof → Radvila Našlaitėlis Mikalojus Kristupas
Radziwiłł „Rybenko“ Michał Kazimierz → Radvila Žuvelė Mykolas Kazimieras
Radziwiłłowa Francizka Ursula → Radvilienė Pranciška Uršulė
Radziwiłłs → Radvilos
Rafalovičius Rubenas (Rafałowicz Ruben) 181
Ragauskas Juozapas 100
Raguotienė Genovaitė 592
Rauckytė-Bikauskienė Dalia 593
Reineck Reiner 381
Rėjus Mikalojus (Rej Mikołaj) 103
Rėza Martynas Liudvikas Gediminas (Rhesa Martin Ludwig Jedemin) 72
Rinkūnaitė Aušra 592
Ripinskis Karolis 200, 202
Ryminska Marijana 114
Roisner Katarina 65
Roisneriai (Reussneriai) 65
Roisneris Frydrichas 65
Roisneris Johanas 65
Roizijus Petras (Royzius Petrus Aurei) 223
Romulas 445
Rostovskis Stanislovas (Rostowski Stanislaus) 164
Rousseau de la Valette Michel 496
Rubensas Peteris Paulius (Rubens Peter Paul) 10, 268, 599
Rzeczyński Gabriel 544, 545

Sambora Henrikas 593
Sanguška Jonušas Aleksandras 558
Sapiega Antanas Kazimieras 144, 148
Sapiega Jonas Frydrichas (Sapieha Joannes Fridericus) 10, 340, 341, 471, 472
Sapiega Kazimieras Jonas 302
Sapiega Kazimieras Leonas 283, 301

Sapiega Leonas 128, 254
Sapiega Povilas Jonas 513, 515, 517
Sapiegos 144, 149, 592, 599
Sapiehas → Sapiegos
Sarbievijus Motiejus Kazimieras (Sarbievius Matthias Casimirus) 7, 9, 268, 271, 595, 599
Scharde Simon (Schardeus Simon) 409
Schedel Hartmann 6, 9, 31, 32, 34, 595, 598
Schesaeus Christian 237
Schleicher August 361
Schoenke Julius → Šenkė Julius
Schorckel Sigismund 379
Schottas Andrius (Schott Andreas) 554
Schultz Georg Peter (Georgius Petrus) 555, 557
Schuppen Pieter van 518
Schütz Caspar 436
Sczygielski Stanislaus → Ščygelskis Stanislovas
Selnecker Nicolaus 237
Semenavičius Kazimieras (Siemienowicz Casimir) 7, 9, 285, 289, 293, 297, 595, 598
Seneka Lucijus Anėjus (Luciusz Anneusz) 166
Serafinas Henrikas 214
Sereika Feliksas 86
Shelvocke George 297
Sidorovičius Jonas 208
Sigismund August → Žygimantas III Augustas
Sigismund the King → Žygimantas Senasis
Sigismund the Old → Žygimantas Senasis
Sivert Daniel 557
Skorina Pranciškus 107
Skorulskis Rapolas Zigmantas 114
Smetona Antanas 218–221
Smigelskis Benediktas 190
Smigleckis Martynas (Smiglecius Martinus) 266
Sniadeckis Andrius (Sniadecki Jędrzej) 181, 182
Sniadeckis Jonas 181
Salignac Pierre-Joseph de la Pimpie 344
Solikowski Jan Dymitr (Sulikovii Ioann Demetrius) 475
Stanislovas Augustas Poniatovskis 134, 574, 575
Stanislovas Poniatovskis, *Stanislovo Augusto Poniatovskio tėvas* 150
Steponas Batoras (Stepanus Batorus) 107, 164, 225, 237, 239, 245, 410, 414, 415, 427, 430, 435, 445, 449, 522
Stonienė Vanda 592
Strabonas (Strabo) 24
Strazdūnaitė Rita 592
Strijkovskis Motiejus 225, 301
Strybuliai 88

Stroinovskis Jeronimas (Stroynowski Hieronim) 168
Stubskis Jokūbas Jonas (Stubski Jacobus Joann) 114
Sturtz Christoph (Sturcius Christophorus) 417
Subatniekienė Rūta 592
Swidde Willem 522

Ščyngelskis Stanislovas (Sczygielski Stanislaus) 308, 309
Ščytai 158
Ščytas Juozapas 158
Šėinas Michailas 468
Šėnkė Julius 84
Šėilas Vytautas 593
Šėiūpas Jonas 77, 82
Šusteris Frydrichas Zigmantas 70

Tėja, *Amenhotepo III žmona* 6, 594
Tije → Tėja
Tiškevičiai 117
Tiškevičius Antanas Domininkas 154
Tiškevičius Jurgis 117, 122, 308
Tiškevičius Konstantinas (Tyszkiewicz Konstanty) 363
Tyla Antanas 592, 593
Tylkovskis Adalbertas (Tylkowsky Adalbertus) 332
Tyzenhauzai 140
Tyzenhauzaitė-Oginskienė Teresė 140
Tyzenhauzas Antanas 574
Tyzenhauzas Gotardas Jonas 310
Trzynadlowski Jan 592

Ulčinaitė Eugenija 592, 593
Ulrich von Jungingen 58, 500
Urbaitytė Rita 593
Urbonas VIII, *popiežius* 268
Uzun Hasan, *Persijos karalius* 54
Užtupas Vilius 593

Vaišnoras Simonas 61
Vaitkevičiūtė Viktorija 592
Vaivada Vacys 592
Valančius (Wołonczewskis) Motiejus 7, 10, 190, 192, 596, 599
Varnas Adomas 220, 221
Varnelis Kazys 592
Varševickis Kristupas (Warsevicii Christophori) 410, 413
Vazos 466

Veblaitis Petras 84
Vėlius Norbertas 592
Venator Johann Caspar 499, 500
Venslavskis Mykolas 124
Venslavskis Samuelis (Węslawski Samuel) 124
Vidukindas Korvietis (Witichindus Monachus Corbeiensis) 381
Vilentas Baltramiejus 61
Vimina Alberto → Bianchi Michele
Viobė Martynas Pranciškus 90
Višnioveckis Mykolas 341
Vitkauskienė Irena 593
Vytautas Didysis 46, 214, 217–219, 231, 308, 347, 354
Vytenis 147
Vladislovas IV (Vladislaus) Vaza 254, 468, 505
Vogt Johann 562
Voinilovičius Romualdas (Woyniłowicz Romuald) 88
Volodkovičiai 158
Volodkovičiūtė Petronėlė Scholastika 158
Vrublevskis Tadas Stanislovas (Wróblewski Tadeusz Stanisław) 8, 126, 597
Vujekas Jokūbas (Wuyk D. Iakub) 251

Warsevicii Christophori → Varševickis Kristupas
Werner Peter Paul 557
Węslawski Samuel → Venslavskis Samuelis
Wielogłowski Walery 192
Wijuk Kojałowicz Albert (Albertus) → Kojalavičius-Vijūkas Albertas
Wijuk Kojałowicz Casimirus → Kojalavičius-Vijūkas Kazimieras
Wijuk Kojałowicz Wojciech → Kojalavičius-Vijūkas Albertas
Witichindus Monachus Corbeiensis → Vidukindas Korbietis
Wohlgemuth Michael 31
Woyniłowicz Romuald → Voinilovičius Romualdas
Wołonczewskis Motiejus → Valančius Motiejus
Wróblewski Tadeusz Stanisław → Vrublevskis Tadas Stanislovas
Wuyk D. Iakub → Vujekas Jokūbas

Zaydler Bernardo 573–576
Zański Józef Andrzej 548
Zavadskis Juozapas (Zawadzki Józef) 182, 185, 187, 192
Zigmantas III Vaza 110, 248, 254, 417, 445, 450, 466, 476

Želvavičius Juozapas 192
Ženevičius Juozapas 192
Žindžiūtė-Michelini Birutė 592
Žygimantas II Senasis 9, 37, 43, 44, 58, 308, 398, 403, 430, 435, 445, 446, 598
Žygimantas III Augustas 8, 9, 93, 166, 223, 301, 357, 393, 394, 398, 400, 403, 430, 435, 445, 448, 475, 479, 493, 598

Юшкевич А. → Juška Antanas

Mecenatai, spaustuvininkai, leidėjai, knygų platintojai

Aconius Johan, tikr. Wetstein Henricus (apud Johannem Aconium) 503

Akademijos spaustuvė Lvove (typis Collegij Soc. Jesu) 558

Akademijos spaustuvė Poznanėje (typis Collegii Societatis Jesu) 544

Akademijos spaustuvė Vilniuje (Typis

Academicis (Acad.) Societas (Soc.) Iesu (Jesu), J. K. Mci przy Akademii, w Drukarni Akademicy Societatis Iesu, w Drukarni J. K. M. Akademickiej Societatis Jesu, w Drukarni J. K. Mci przy Akademij, w Drukarni Akademickiej S. I., Typis Universitatis Societatis Jesu, Typis S. R. M. Academicis Societatis (Soc.) Jesu, w Drukarni J. K. M. Akademickiej Soc. Jesu, Typis S. R. M. et Reipublicae Academicis Societatis Jesu, w Drukarni J. K. Mci i Rzpłtey Akademickiej Societatis Jesu, w Drukarni Królewskiej przy Akademii, w Drukarni Jego-Królewskiej Mość przy Akademij, typis Collegii Societatis Jesu) 110, 112, 114, 117, 118, 120, 122, 124, 126, 128, 130, 134, 138, 140, 142, 144, 146, 150, 152, 154, 156, 158, 160, 162, 164, 166, 168, 170

Albin Bernhard (exudebat

Bernardus d'Albinus) 237

Andreae Johann (druckts Johann Andreae) 319

Antanavičius Juozas (J. Antanavičiaus išleidimas) 74

Au Bureau Central 347

Barbier Nicolas (excubedant Nicolaus

Barbirius & Thomas Courteau) 397

Batelli Vincenzo (per V. Batelli e figli) 573

Bazilijonų spaustuvė Supraslėje (J. K. T. M. yr KK BB) 100

Bazilijonų spaustuvė Vilniuje (Typis

S. R. M. Monachorum Basilianorum, Typis Basilianis) 172, 174

Beckenstein Simon (in Verlegung

Simon Beckenstein, sumptibus

Simonis Beckensteinii) 326, 482

Beyer Joann (sumptibus Joanis Beyer) 472

Bernardinus Rizus (per Bernardum

Rizum de Novaria) 20

Bezobrazovas V. → Безобразов В.

Birkmannica officina (officina Birkmannica) 423

Bohn Carl Ernst (bey Carl Ernst Bohn) 568

Boissat Gabriel (sumptibus Gabrielis Boissat et Socior) 471

Braubach Peter (apud Petrum Brubachium) 379

Butkėraitis Domas (išleido Dom. Butkėraitis) 84

Cadell Thomas (printed for T. Cadell) 564

Cezary Franciszek (apud heredes Francisci

Cesary, in officina Francisci Cesary, ex officina Francisci Cezary) 306, 468, 505

Chevallon Claude (apud Claudium

Cheullonium) 46

Cholinus Adamus (apud Adamum Cholinum) 340

Chouët Petrus (sumptibus Petri Chouët) 486

Cistersų vienuolyno spaustuvė (typis

monasterii Olivensis, typis monasterii

Olivensis S. O. C.) 332, 335

Concordia Girolamo (appresso

Girolamo Concordia) 439

Courteau Thomas → Barbier Nicolas

Crato von Crafftheim Johannes (excubedant

haeredes Ioannis Cratonis) 239

Crypps H. (impensis H. Crypps,

E. Forrest et H. Curteyne) 266

Curteyne Henry → Crypps H.

„Czas“ drukarnia (w drukarni „Czasu“

Fr. Kluszyckiego i Spółki) 304

Daubmanas Johanas (durch Johann Daubman) 57

Diecezijos spaustuvė Vilniuje (w Drukarni

Dyceczalnej u xx. Missionarzy

[na Górze Zbawiciela]) 181

Dörnigt Bartholomeus (gedruckt durch

Bartholomeum Dörnigt) 436

Drukarnia na Garbarach Nr. 45 353

Elzevier Daniel (bey Daniel Elzevier) 278

Elzevier Lodewijk (apud Ludovicum Elzevirium) 453

Elzeviriana fficina (ex officina

Elzeviriana) 261, 263, 455

Feyerabend Sigmund (impensis

Sigis. Feyerabendij) 233

Ferber Augustin (ex officina typhographica

Augustini Ferberi) 460

Forrest E. → Crypps H.

Forsteris Johanas Georgas Adamas

(sumptibus Georgii Forsteri, sumptib.

Georgii Försteri) 283, 301, 475, 493

Friesen Henrich (gedruckt bey

Henrich Friesen) 293

Friessem Johann Wilhelm (apud Joan.

Wilhelmum Friessem juniorem) 310

Fritsch Ambrosio (bey Ambrosio Fritsch) 243, 245

Fritsch Thomas (prostat apud Thomam

Fritsch, bey Thomas Fritsch) 330, 531

Gleditsch Johann Friedrich I (verlegts

Joh. Friedrich Gleditsch) 536

Grignani Lodovico (typis Ludovici Grignani) 271

Gryphius Sebastianus (apud. Seb. Gryphium) 51

Grosse Henning (impensis Henningi Grossi, in

Vorlegung Henningi Grossen) 429, 436

Hallervord Martin (sumptibus Martini

Hallervordii, in Verlegung Martin

Hallervorden, impensis Martini

Hallervordii) 313, 319, 328, 330

Hartungų spaustuvė (Druck und Verlag der

Hartungschen Hofbuchdruckerei) 72

Herold Christian (sumptibus

Christiani Heroldi) 562

Hinderling Jacob (literis Jacobi Hinderlingii) 383

Hieronymus Höltsel 39

Hünefeldi Andrzej (typis Andreae Hünefeldi) 479

I. L. (excudebat I. L.) 266

Imberti Domenico (appresso

Imberti Domenico) 427

Jagomastas Enzis (spauda E. Jagomasto) 86

Janssonius Johannes (apud Ioannem

Ianssonium) 285, 289

Janssonius van Waesberge Gillis (apud

Aegidium Iasonum Waesbergae et

Ioannem Tobiam Kieller) 405

Jėzuitų spaustuvė Nesvyžiuje (w drukarni

Radziwiłłowskiej Societatis Jesu, in

typographia privilegiata ducali

Radviliana collegii Societatis Jesu, in

typographia privilegiata ducali Radviliana

collegii Societatis Jesu) 88, 90

Jėzuitų spaustuvė Varšuvoje (typis Regij

Collegij Varsav. Soc. Jesu) 342

Johannes Rubeus Vercellensis (Ioan[n]es [Rubeus]

Vercelle[n]sis p[ro]pria i[m]pe[n]sa) 24

Jombert Jean (chez Jean Jombert) 534

Juška Jonas (išspausdintos par Jóną Juškėvičę) 364

Kempen Gottfried von (typis

Godefridi Kempensis) 430

Kieller Johann Tobias → Janssonius

van Waesberge Gillis

Kirkoras Adomas Honoris (w drukarni

A. H. Kirkora i sp.) 208

Kluczycki Franciszek Ksawery → „Czas“ drukarnia

Knoch Georg Marcus (zufinden bey George

Marcus Knochen, apud Georgium

Marcum Knochium) 546, 554, 555

Knorz Andreas (gedruckt bey Andreas

Knorzen, literis Knorzianis) 499, 510

Koberger Anton (impensis Antonii Koberger) 29

Kraševskis Juzefas Ignacas (drukiem i

nakładem J. I. Kraszewskiego) 363

Kupisz Łukasz (apud Lucam Kupisz) 484

Lantzenberger Michael (imprimebat

Michael Lantzenberger) 429

Łazarzowa drukarnia (w drukarni Lazarowej) 251

Leysser Cornelius (apud Cornelium

Leysserium) 465

Longo Tarquinio (et tipographia

Tarquinio Longo) 442

Maire Joannes (ex officina Ioannis Maire) 265

Mamoničių spaustuvė 107

Marcinovskis Antonis (w Drukarni

A. Marcinowskiego, nakładem i drukiem

A. Marcinowskiego, drukiem Antoniego

Marcinowskiego) 136, 195, 200

Mauderode Otto von (O. von Mauderodés

spaustuvė) 82

Mehner Johann (verlegts Johann Mehner) 509

Meurs van Jacobus (apud Iacobum Meursium) 302

Mikšas Jurgis (J. Mikšo spaustuvės

Tilžėje antspaudas) 61

Misijonierių spaustuvė Vilniuje (iszpaustas

pas kunigus missionorius, w Drukarni

Dyceczalnej u xx. Missionarzy) 178, 181

Mylius Arnoldus (sumptibus Arnoldi Mylij) 423

Moretus Balthasarus → Plantiniana officina

Moretus Joannes (apud viduam et

filios Ioannis Moreti) 257

Morkūnas Jokūbas (d[ruk] Jákubá

Márkoviczá) 103

Müüge E. (E. Miugės spaustuvė) 74

Nisius Johann (typis Johannis Nisi,
Joh. Zach. Nisii) 313, 328

Ohryzko Józafat (nakładem i drukiem
Jozafata Ohryzki) 206

Oporiniana officina (ex officina
Oporiniana) 388, 398, 403

Ossana Franceso (Franceso Ossana
Stampatore Ducale) 424

Osterbergeris Jurgis (Jurgis Osterbergeras) 61

Pain Daniel (chez Daniel Pain) 528

Paukštys Juozas J. (kasztu ir spaustuvėje
Jūzo [J.] Paukszszio) 370

„Pažanga“ 220

Petri Heinrich (ex officina Henricpetrina) 409

Pijorų spaustuvė Varšuvoje (w drukarni J.
K. M. y Rzeczypospolitey, w collegium
Wárszawskim Scholarum Piarum) 548

Pijorų spaustuvė Vilniuje (Typis S. R. M. et
Reipublicae apud PP. Scholarum Piarum) 176

Pinelli Giovanni Pietro (appreso
Gio. Pietro Pinelli) 494

Plantin Christophe (ex officina
Christophori Palantini) 419

Plantiniana officina (ex officina
Plantiniana, ex officina Plantiniana
Balthazaris Moreti) 257, 268

Quinet Toussaint (chez Toussaint Quinet) 272

Radvilų spaustuvė Nesvyžiuje (w drukarni
Radziwiłłowskiey Societatis Jesu, in
typographia privilegiata ducali Radviliana
collegii Societatis Jesu) 88, 90

Rafalovičius Rubenas (nakładem Rubena
Rafałowicza księgarza Wileńskiego) 181

Ragauskas Juozapas (kasztu yr storone
Jusupa Ragauska) 100

Reiniger Simon (typis Simonis Reinigeri) 482

Reiniger Simon der Jüngere (typis
Simonis Reinigeri) 482

Renner Franz (per Franciscum
Renner de Hailburn) 15

Reusner Christoph (excudebat
Christophorus Reusnerus) 413

Reusner Friderici (typis Friderici Reusneri) 64

Rhetas Joachimas Jurgis (drukawoja
Jochimas Jurgis Rhetas) 68

Ribou Jean (chez Jean Ribou) 496

Riegel Christoph (sumptibus Christophori Riegelii,
zufinden bey Christoph Riegeln) 510, 539

Roisnerių spaustuvė (Roisnerių
spaustuvė, drukawójo arba iszspáude
spáustuwoj Reusnéro) 68, 70

Romų spaustuvė (спаустувень Р. М. Ромма) 210

Ross Wilhelm (imprimebat Wilhelmus Ross) 410

Rossi Giovanni (Ioa[n]nes [Rubeus]
Vercelle[n]sis p[ro]pria i[m]pe[n]sa) 24

Rubeus Ioannes Vercellensis → Rossi Giovanni

Rubini Bartolomeo (apud
Bartholomaeum Rubinum) 223

Sankt Peterburgo mokslų akademijos
spaustuvė (Buchdruckerei der Kaiserlichen
Akademie der Wissenschaften, spaustuvė
Imperatoriškos akademijos moksła, издание
Отделения русскаго языка и словесности
Императорской академіи наукъ, типографія
Императорской академіи наук) 361, 364, 367

Schedel Christoph (apud heredes
Christophori Schedel) 308

Schedel Georgius (ex officina Georgii
et Nicolai Schedel) 505

Schedel Mikołaj Alexander (ex officina
Georgii et Nicolai Schedel, in officina
Nicolai Alexandri Schedel) 505

Scheus Hermann (apud Hermanum Scheus) 271

Schönsperger Johann (Hans Schönsperger) 31

Sereika Feliksas (iszdūtas per LL
[Feliksą Sereiką] 86

Soter Iohannes (Iohannes Soter) 40

Spies Ioannes (excudebat Ioannes Spies) 417

„Spindulys“ 214, 220,

Steelsius Ioannes (in aedibus Ioannis Steelsij) 385

Strąbski Stanisław (w drukarni
Stanisława Strąbskiego) 358, 579

Szeliga Ioannis (in officina Ioannis Szeligae) 254

Šenkė Julius (spausdinta pas J. Schoenkę) 84

Tabacco Domenico (appreso
Domenico Tabacco) 551

Textor Jan (imprimebat Joannes
Jacobus Textor) 332, 335

Tonson Jacob (printed for J. Tonson ...) 297

Trassler Joseph Georg (gedruckt bei Joseph Georg
Trassler, und im Verlage der Kompagnie) 570

Urban Heinrich (druckts Heinrich Urban) 509

Viotti Giovanni Johannes Maria (apud Ioannem
Mariam de Viottis Parmensem) 373

Vögelin (typis Voegelinianis) 441

Wechel Andreas (apud Andream
Wechelum, ex officina typographica
Andreae Wecheli) 381, 400

Wechel Johan (excudebat Ioann. Wechelus) 233

Wessel Statius (sumpibus Statii Wessellii) 383

Wetstein Henricus → Aconius Johan

Wietor Hieronim (per Hieronymu[m] Vietore) 43

Więcki Józef (w xięgarni Zawadzkiego
i Węckiego) 182

Wirzbięta Maciej (typis Matthiae Wirzbiętae) 225

Zavadskis Juozapas (Zawadzki Józef)
(nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego,
w xięgarni Zawadzkiego i Węckiego, Józef
Zawadzki własnym nakładem, gedruckt
bei Józef Zawadzki, spaustuwieje Juozapa
Zawadzki, kasztu ir spaustuwi Jozapas
Zawadzki) 182, 185, 187, 190, 192

Zimmerman Michael (excudebat
Michael Zimmerman) 393

Zunners Johann David (in Verlegung
Johann David Zunners) 293

Безобразов В. (типографія
В. Безобразова и комп.) 369

Tiražas 400 egz.

Išleido Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1, LT-01143 Vilnius
www.lnm.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“,
Naujoji Riovonių g. 25C, LT-03153 Vilnius

advokatas dr. JAUNIUS GUMBIS
Jausdamas knygų iš rankų į rankas perduodamą
amžinybę, galiu jaustis tik jų globėju.
Tai net prasmingesnis, atsakingesnis jausmas
nei galimybė vadinti save bibliofilu ar išrankiu
senųjų knygų kolekcininku.

Advokato Jauniaus Gumbio kolekcija:
KNYGOSE IŠLIKUSI PRAEITIS

LIETUVOS
NACIONALINIS
MUZIEJUS

MUZIEJUS IR KOLEKCININKAS

Advokato Jauniaus Gumbio kolekcija:
KNYGOSE IŠLIKUSI PRAEITIS

